

מסכת

מעילה



## תוכן הענינים

א.....	תוכן הסימנים בקצרה.....
כו.....	מפתחות .....
מב.....	ביאורים ע"ס המסכת.....
צה.....	סימן א בדיני קדשי קדשים ששחטן בדרום בסוגיא דריש מכילתין .....
קב.....	סימן ב בדין שעת היתר לכהנים ובזריקת פיגול .....
קמז.....	סימן ג בדין זריקה מועלת ליוצא.....
קכז.....	סימן ד בדין מעילה בתרומת הדשן, ובדישון מזבח הפנימי והמנורה.....
קלז.....	סימן ה בדין תשלומי מעילה של קרבנות המזבח .....
קמז.....	סימן ו בדין קדשים שמתו, ובדין תורין ובני יונה שלא בזמן.....
קפב.....	סימן ז בדיני הצמר והדם והחלב והביצים .....
קפב.....	סימן ח בדין גידולי הקדש, ובדין חצר ושרשים וקן וביצים.....
רב.....	סימן ט בקדשי המזבח מצטרפין, בדין קדשי נכרים .....
רה.....	סימן י בדיני נהנה ולא פגם או פגם ולא נהנה.....
רכג.....	סימן יא בדין פחות משוה פרוטה, ומחובר, ואכילת חבירו, וצירוף.....
רלד.....	סימן יב בדיני מזיק הקדש, וגנב הקדש, ובדין שלא מדעת בהקדש .....
רנד.....	סימן יג בדיני מעילה בנוטל לעצמו ובדין גזבר ובדיני מועל אחר מועל.....
רעג.....	סימן יד בפלוגתא דר"מ ור"י בחילול הקדש בשוגג ובמזיד .....

סימן מז בדיני הזיד במעילה (באכילת כזית ובהנאת שוה פרוטה, ובקניני גזילה בהקדש, ובחייב תשלומין בספק ולאחר מיתה ובדין קלב"מ).....רצא

סימן מז בפרק השליח שעשה שליחותו.....שיב

סימן יז ליקוטים.....שלא

א. במתני' מ' א' ולשחוט עליהן את הובח ולהסדר ע"ג שלחן.....שלא

ב. בסוגיא דתרומת הדשן (שייך לסימן ד').....שלא

ג. בסוגיא מ' ב' י' א' – בנהגה מדמי חטאת כו' כבר קרבה חטאתו ילכו לים המלח,

ובפלוגתא דר"ש ורבנן (שייך לסימן ה' סק"ו).....שלא

ד. בסוגיא דבונין בחול ואח"כ מקדישין ושכר האומנין י"ד א' ב'.....שמו

ה. בפלוגתא דר"ש ור"י בלקח קיני זבים כו' י"ט א'.....שנד

ו. בדברי הרמב"ן והרשב"א חולין קל"ט א' שחייב אחריות כחילול.....שנו

ז. בסוגיא קדושין נ"ד א' אי מונעין בשירי הלשכה.....שנח

ח. בדין תשלומי תרומה בספק ועוד בדיני תשלומי תרומה.....שסב

ט. בסוגיא דאין שלדי"ע ובדין שליחות במעילה.....שסג

י. בדין פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס כ"א ב'.....שסג

סימן יח הערות על סדר הרמב"ם.....שעא

## מפתחות

### סימן א

#### בדיני קדשי קדשים ששחטן בדרום בסוגיא דריש מכילתין

##### בביאור מתני' דריש מכילתין

א. ב' א' מתני' קדשי קדשים ששחטן בדרום כו' בהא דתנא בבא זו בפ"ע, והדר קתני לה בסיפא. - ועיקרה להקדים דאף בפסולין יש מעילה, ואפי' במתו סבר כן ר"ח י"ב א'. - ובתו"כ ממעט חטאות המתות מקרא, אבל בלא נעשית מצותו לא נפיק מידי מעילה אפי' פסול. - שם שחטן בדרום וקיבל דמן כו' בגמ' עבדינן צריכותא שאינם קדשים שמתו, ויש גם חידוש שאין זריקתן זריקה כלל. - שם איזו היא שהי' כו' מה צריך ביאור הרי היתר אכילה הוא דין ברור, ומה למדו היתר זריקה, ומה מיושב למ"ד היתר אכילה שנינו. - שם שנשחטה חוץ לזמנו כו' איך מתפרש למ"ד היתר זריקה ואיך למ"ד היתר אכילה. - בדין ניתנין למעלה כו' בתוספתא ובגמ' ב' ב'. - שם גמ' ל"ל למיתני כל הני כו' למדנו דזריקה חמירא ומקלקלת יותר.

##### ב' ב' בפלוגתא דרבה ורב יוסף

ב. שם אליבא דר' יהודה לא תיבעי לך כו' דלדידיה דין אם עלו לא ירדו ודין מעילה לא תליין זה בזה מגזירת הכתוב. - שם ע"כ לא קאר"ש כו' בקושית תו' למה הביאו דבר שמודה ר"י, וי"ל דבאמת לא מכח פלוגתתם קאמר דלר"ש לא תרד לרב יוסף, ולא מצי למימר עד כאן לא קאר"ש בנשחטה בלילה, דבאמת לא מה"ט פליג רב יוסף, ועוד דלעיל א' אמרו דלילה גרע מדרום, ולא רצו להפוך כאן. - שם ולעולם דשחטן וקבל דמן בצפון, קיבל דמן לאו דוקא אלא דבניתנין למעלה האמת כן, ובתו' זבחים פ"ד ב' בזה, וזה לשיטתם בגמ' ג' א' ודלא כתו' שלפנינו וכאן מבואר דניתנין למעלה כו' מועלין בהן. - שם בשלמא לר"י ניחא ולא אמר מתני' ר"ש היא. - שם מאי איכא בין דאורייתא כו' קמ"ל שחייבו בתשלומין. - הערות

על המשך הגמ'. - ג' א' איתיביה ר"י לרבה כו' בקושית תו' זבחים ס"ז א' מ"ט לא מייתי ממתני' בזבחים בהדיא.

##### בבעיא דר"א בעולת במת יחיד שהכניסה לפניו

ג. ג' ב' חדא מגו חדא כו' למה העדיפו לומר דר"א גופיה לא ידע, הרי בפשוטו ידע כמו שרבה ור"י יודעים, וגם למעוטי בפלוגתא עדיף, וכל חד אמר דלצד השני אין מקום להסתפק כלל, וי"ל דקושטא קאמרו שספיקו של ר"א הוא גם לר' יהודה דתירד לכו"ע, שזהו נדון אחר אם חוץ כפנים עם הקולות של החוץ, או איפכא שהפנים אינו מקבל חוץ אלא בכשרותו. - בזבחים ק"כ א' בגרסת תו' פלוגתא אחרת בין רבה ור"י וביאר מרן זללה"ה דהא בהא תליא.

### סימן ב

#### בדין שעת היתר לכהנים ובזריקת פיגול

##### בביאור פלוגתא דהיתר שחיטה וזריקה

א. ד' ב' היתר שחיטה שנינו כו' הנדון אם בשחיטה מיקרי כבר היתר זריקה. - והספק מתחיל מדמפרש איזהו כו' ואם היתר אכילה היינו ממש לאכול א"צ ביאור איזהו. - בסברא מובן שא"צ הקדשת הזריקה, כיון שהבשר תכליתו לאכילה. - היתר שחיטה היינו שבשעת שחיטה היה ראוי לזריקה. - לשון המשנה שעת היתר לכהנים לכו"ע ר"ל היתר אכילה אלא דסגי שהי' בשעת קבלה ראוי להיות ניתר לאכילה. - הטעם של היתר זריקה מפני שהבשר כבר גמר שרותו להקטרה משנפרד הדם, ונפ"מ בחטאת עוף שמזין מגופה, ובדין היתר זריקה באימורי קדשים קלים. - מה שתירצו דקבליה סמוך לשקיעת החמה ויהי גם למ"ד היתר שחיטה. - ביישוב מתני' ב' א' למ"ד היתר שחיטה, לשון זריקת דמים שבמשניות יכול להתפרש היתר זריקה וקתני זריקה משום פיגול נו"ט וקדשים קלים, וקושיות הגמ' מהברייתא אלימי טפי.

בענין היתר זריקה, ובסוגיא דמנחות ק"ב א'

ב. ה' א' חזקיה אמר היתר שחיטה כו' זה היה בדור שלאחר בר קפרא, ולא ידעו בגמ' מה השיבו בישיבתו של בר קפרא. - לא מצאנו מי שאמר היתר זריקה, ובשטמ"ק יש גרסא דריש לקיש אמר כן ובדברי בר קפרא מבואר שיש אפשרות כזו, בתו' יבמות ל"ג א' בזה. - סוגיא דמנחות ק"ב א' מתפרשת שפיר כחזקיה. - סתירת הסוגיות בדעת ר"ש במנחות ק"ב א' ב' ב"ק ע"ו ב' ובשמעתין ו' א'. - עוד בביאור סוגיא דמנחות ק"ב א' במה שחילק רב אשי בין פדיון לזריקה, במה שסברו בגמ' שהמעילה חוזרת. - במה שהוכיחו שאי אפשר לפרש מתני' כשכעת יש היתר זריקה, ולענין טו"א י"ל דסגי בהיתר שהי' בשעת טביחה, והסוגיא מוכחת כפי' תו' שם.

ה' א' תנן שלנה כו'

ג. שם לאו דלן דם כו' למה הפשטות בלן דם טפי מלן בשר. - בדין עומד ליזרק, ואם סוגיין שייכא אליבא דר"ש, ובסוגיא דמנחות בזה.

ה' ב' דקבלוהו פסולים וזרקוהו כשרים

ד. שם אלא לאו דקבלוהו פסולין כו' כיון ששנה בהדיא זרקו הו"ל קבלוהו מיותר שאין לומר בו שהכונה זריקה, ורב יוסף הוכיח מכיבוס דזריקה לאו דוקא, ובביאור דברי רב אשי ל"ל למיתני תרתי, ולמה באמת כתוב תרתי, ואיזה מהם לאו דוקא.

ת"ש הפיגול לעולם מועלין בו

ה. ה' ב' ת"ש הפיגול לעולם מועלין בו כו' אם סגי בהיתר זריקה קמ"ל דפיגול לא חשיב ראוי לזריקה, וזה מיושב טפי אם זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ובביאור לשון לעולם מועלין, ולמה לעיל ד' א' נקטו שהפשטות כדרב גידל, ובביאור הקושיא מאי לעולם.

ו' א' רש"א יש נותר כו'

ו. ו' א' ת"ש רש"א יש נותר כו' סוגיין לא ידעה דר"ש אית ליה בעלמא כל העומד כו', ומהו עיקר חידושו של ר"ש, ולקושטא דמילתא ששנה ר"ש כן לענין טו"א ש"מ דטעמו משום כל העומד כו', ולפי מהלך הגמ' צ"ב מ"ט נשנה ד"ז בשם ר"ש.

שם ת"ש רש"א יש פיגול כו'

ז. שם ת"ש רש"א יש פיגול כו' כאן מפורש דלא כר"ג, או דר"ש לשיטתו דכל העומד כו', בביאור הא דמשני קודם שיראה לזריקה, ואפשר שהמקשן סבר שהיתר זריקת פיגול ג"כ מהני, ואיך מתפרש למסקנא, בתו' ב"ק ע"ו ב' שאינו ראוי לזריקה קודם גמר הקבלה.

ת"ש הפיגול בקדשי קדשים כו'

ח. שם ת"ש הפיגול בקדשי קדשים כו' מסקנת סוגיין דלא כרב גידל, אבל באמת הא בהא תליא דמ"ד היתר זריקה לית ליה דר"ג, וכן מוכח במתני' דדוקא נשחטה חוץ לזמנו מועלין הא נזרק אין מועלין. - ולמ"ד היתר אכילה מפורש לה בנזרק. - שם מאי איריא דתני בקדשים קלים כו' לעיל ד' ב' תירצו בלשון אחר, ובישוב מה שחילק התנא במעילה דפיגול בין ק"ק לקדשים קלים. - בדין היתר זריקה בקדשים קלים, בתו' ד' ב' סותרין לדבריהם ד' ב', ואיך מתיישב לדבריהם סוגית הגמ' ד' ב', והעיקר דלא מהני בזה היתר זריקה.

עוד בביאור טעמא דהיתר שחיטה וזריקה

ט. ד' ב' היתר שחיטה שנינו כו' הנדון מתחיל מאריכות דברי ר"י איזוהי שהי' לה שעת היתר כו' ואם הכונה היתר גמור א"צ פירוש, ולכן דייקו דתני נשחטה חוץ לזמנו לאפוקי נשחטה בהיתר ונפסלה בזריקה, ואם כאן מפורש היתר זריקה ממילא מתני' ז' ב' ט' א' נקטה זריקה ממש אגב אינך. - ולמ"ד היתר אכילה צריך יישוב אריכות הלשון. - למ"ד היתר שחיטה היה מקום לומר שרק לגבי פסול מחשבה דקיל אמר כן, ואין זה נראה. - ואולי נאמר דסגי בהיתר שחיטה כשהי' קבלה וזריקה במחשבת פיגול, ובטעמא דלא פליגי במליקה. - ובדוחק צ"ל דמתני' בדלא הוה שהות לזרוק, ולכן גם היתר שחיטה ליכא.

ד' א' לימא מסייע ל' כו'

י. ד' א' לימא מסייע ליה הפיגול כו' כאן סתמו בגמ' משום דתליא בסוגיא דלקמן אם היתר זריקה או היתר אכילה. - שם אי בעולה פשיטא, מאי ס"ד דתרצן. - שם ב' לן דמה כו' מבואר כאן שיש לזה דין זריקה. - שם סיפא ודאי מסייע ליה, ס"ד דדם

דכחד גופא חשבינן להו, ולמסקנא למה צריך בב"א.  
- שם אר"י קצציתונן כו' ביאור דבריו.

ז' ב' מעשה דמים כו'

ד. ז' ב' מתני' מעשה דמים כו' מאי קמ"ל הרי הכל שנינו ו' ב' במתני', ושמה לסתום כר"ע ולומר דדוקא להחמיר וכדר' חנינא בגמ'. - ובוה מיושב דמצות אכילה של קרבן כשר לא מיקריא קולא, ורק בקרבן פסול מיקרי פטור ממעילה קולא. וכולה מתני' ביוצא, ולכן בקדשים קלים אין שום קולא לפי שנשארו באיסור הנאה שלהם, וכמ"ש אאמו"ר שליט"א בהקדמה דקדשים קלים שנפסלו נשארו באיסור הנאה מדאורייתא. - מתני' ו' ב' בבשר ק"ק ואימורי קדשים קלים מתפרש כל חד כדיניה באופן שיוצא פוסל בו, כסוגיא דזבחים.

שם ליוצאין ור"ע היא

ה. שם אר"ח ליוצאין ור"ע היא כו' מבואר כאן שבשעת זריקה אף בשר קדשים קלים צריך להיות בפנים, אף למ"ד שאינו נפסל ביוצא וחזור, ודומיא דאימורי קדשים קלים, והיינו דקמ"ל דלא מהני לאכילה, ובפלוגתא הרמב"ם והראב"ד, ובדין לחמי תודה, וכולה מתני' ביוצאין בין בק"ק בין בקדשים קלים וכמשנת סק"ד.

ו' ב' כי אר"ע שניצא מקצתו כו'

ו. ו' ב' אתמר אר"י כי אמר ר"ע כו' בביאור דברי התו' מ"ט לא מהני בכלול, ובדיוק לשון המשנה לזה. - בדין נשתירו האימורין אם מהני לבשר לענין פנו"ט אבל לענין מעילה בעינן מאותו מין דוקא. - ובדין נשתיר פחות מכית. - ז' א' והא אבוד ושרוף לא איתנין בעולם מה שייך מחשבה בדבר שאינו, ונראה דלמסקנא הדר ביה ר' אסי, שרק מאבוד יש ראייה ליוצא, אבל לא מעומד לאיבוד, ולכן לא הוזכר תירוצו של ר' יוחנן, ואין לפרש דר' אסי הקשה מעומד לאיבוד. - שם חישב לנשפכין כו' נשפכין דומיא דאלל שאין מצוה לאספן, משא"כ עומד לאיבוד שמצוה להציל. - שם אמר רבא אימא על העומד כו' אין לפרש דר"ל שמצותו לאבדו כגון יוצא וטמא. - שם אר"פ לא אר"ע כו' יש לעי' מה ס"ד שנדון זה תלוי בדר"ע.

שלן ונזרק דומה לפסול פיגול, ולמאי דמשני יש לדון אם שלא לשמה וחול"מ כפיגול דהוי רק מחשבה. - שם לימא מסייע ליה כו' כל הסוגיא נסמכת על סוגיא דלקמן, ולמ"ד היתר אכילה מסייע ליה, ולמ"ד היתר זריקה קשיא לר"ג.

ג' ב' אר"ג א"ר זריקת פיגול כו'

יא. ג' ב' אמר ר"ג א"ר זריקת פיגול כו' היתר זריקת פיגול לכו"ע לא מהני, ולמ"ד היתר זריקה שנינו ס"ל דזריקת פיגול מהני. - בדין זריקה שלא לשמה בחטאת, אם בזה לכו"ע לא מהני. - שם איתיביה ר"פ כו' בביאור סוגיא דמנחות אם איתותב ר"ג, ואם דברי ר' אבא קיימין למסקנא.

סימן ג

בדין זריקה מועלת ליוצא

ו' ב' והרי המפריש חטאתו ואבדה כו'

א. ו' ב' מתני' אר"ע והרי המפריש כו' בטעמא שאין על השניה דין חטאות המתות, ובדין האימורין של השניה, ובדין מי שמעל בה קודם זריקה, ואיך פוטר אחת את חברתה. - מהו בב"א ומהו בזא"ז ובטעם החילוק שביניהם. - שם אם פטר כו' משמע דלא קשיא להו בדר"ע בהא דמהני לפנו"ט, וטעמא דמילתא.

שם צריכי כו'

ב. שם גמ' והני תרתי למה לי כו' בקושית תו' דלעיל ו' א' אמרינן איפכא ובביאור תירוץ. ובתירוץ אאמו"ר שליט"א דסוגיא דלעיל כמ"ד היתר זריקה, וראיה לחילוק זה. ונמצא דפליגי נמי בסברא אם לאפוקי ממעילה קיל טפי.

ז' א' כי אר"ע בב"א כו'

ג. ז' א' אר"א כי אר"ע בב"א כו' כ"מ בברייתא ואיך מדויק ד"ז במשנה, ומיושב הא דפשיטא ליה לר' אושעיא שכ"ה דעת ר"ע. - שם והרי דמן מונח בכוסות כו' צ"ע למה לא סגי בהיתר זריקה דודאי היה כאן שהרי נזרק לבסוף. - שם ב' אר"ל משום ר"א כו' א"ל ר"י לר"ל כו' מבואר דר"ל סבר דטעמא משום

## מנחות י"ב א' שירים שחסרו

ז. במנחות י"ב א' דנו בשירים שחסרו אם דומין ליוצא, והקשו בתו' דכיון שנפסלו הו"ל כיוצא כולו, וי"ל דסברת ר"י רק ביוצא שאינו במחיצה עם הדם, ולא מפני הפסול שבו, ולפ"ז יש לדון בבשר שיצא כולו והחזירו בשעת זריקה. - ואין זה ענין ליצא דם דר"פ ז' א' דהתם זורק את הדם שיצא, ואינו ענין לנדון של להתיר דבר שאינו עמו במחיצתו. - בשטמ"ק מנחות שם בביאור הנדון שמנחה שהיא פיגול לא תפגל השירים.

## ח' א' מתני'

ת. ח' א' מתני' חטה"ע כו' בטעמא דפתח בחטה"ע, ובסדר הראוי במתני' דהוי לא זו אף זו, וכ"ה בתו"כ. - שם הוזה דמה בתו' שהשוו מליקה לשחיטה, ובדעת הראשונים בזה. - ח' ב' אר"ה ליוצא יש כאן חידוש נוסף כיון שמזה מגופה, ובאיזה אופן יצא מקצתה. - בביאור הקושיא מעילה הוא דליכא כו'.

## ט' א' מתני'

ט. ט' א' מתני' ומועלין בה כו' בדין מוראה ונוצה אם צריכין היתר מיצוי, ובדין מוראה ונוצה דחטה"ע, ואם יש מצוה באכילתן. - שם פרים הנשרפין כו' בתו"כ מרבה להו קודם עולה. - שם עד שיותך הבשר, באימורין מועלין עד שיעשו אפר, ולא ביאר התנא דין האימורין שלא להאריך בשני עניני דשן. - ביאור מהו יותך הבשר. - שם ואין מועלין בעורות, קודם זריקה מועלין מדאורייתא, וביצא עם הבשר איסורא איכא. - שם בכלה מתני' ואין מועלין מיתוקמא ביוצא או אגב רישא. - שם עד שיצא לבית הדשן, אימורין כבשר לענין תרומת הדשן והוצאת הדשן, וה"ה אימורי קדשים קלים.

## בהא דמועלין בקומץ עד שיצא לביה"ד

י. שם אבל מועלין בקומץ עד שיצא לבית הדשן, יש ללמוד מכאן שאף מהקומץ יש דין תרומת הדשן והוצאת הדשן, דהא בגמ' דייקנן מלשון זה.

## סימן ד

## בדין מעילה בתרומת הדשן ובדישון מזבח הפנימי והמנורה

## ט' א' הנהגה מאפר תפוח

א. ט' א' אתמר הנהגה מאפר תפוח כו' בתו"כ וירושלמי מבואר שתורמין רק מדשן העולה ולא מאפר העצים, ולפ"ז גם אפר התפוח היינו דוקא דשן, דבהא ל"פ רב ור"י. - ולפ"ז צ"ב מ"ט מועלין בגחלת לר"י, ונראה מזה דגחלת היינו של בשר עולה ולא עצים, ומיושב יפה בסוגיא דזבחים פ"ו א' במשנה וגמ', וכ"מ בתוספתא ששינו דגחלת אף קודם חצות לא יחזיר.

## בביאור פלוגתת רב ור' יוחנן

ב. שם ור"י אמר כיון כו' דצריך לבגדי כהונה כו' בדין אם צריך בגדי כהונה עד בית הדשן, ולכאורה אף זר כשר כמו שריפת פרים כמ"ש בירושלמי, ולפ"ז אף לר"י המעילה רק עד שירד מהמזבח, ובלשון המשנה עד שתצא. - בקושית תו' דדישון מזבח הפנימי יוכיח שאין מועלין בו וצריך בגדי כהונה, י"ל שאין זה עבודת הדשן אלא עבודת המזבח, וכמו פניו החיצון למערכה, כדתנן תמיד פ"ב, ובטעמא דקרא שפניו החיצון חשיב טפי עבודה. - ובדין מעילה בקטרת גופה משתעלה תמורתה, ובשיטת תו' בזבחים וביומא בזה.

## שם ב' וכולן שפקעו כו'

ג. שם ב' וכולן שפקעו כו' כבר נתבאר דגחלת של עולה קאמר, ובטעמא דלא מפרשינן לה קודם תרומת הדשן, ובהא דייקנן דע"ג המזבח יחזיר, ובדין אם מחזירין אפר למערכה או לתפוח.

## י"ב א' בשלמא מזבח החיצון כו'

ד. י"ב א' בשלמא מזבח החיצון כו' האם הנדון מנלן שיש מצות דישון או מנלן שאין נהנין, ובירושלמי יומא בזה. - ובדין איסור הנאה מדישון פנימי וחיצון שמחוץ למחנה. - שם מאי הדשן כו' בירושלמי מפורש כתו'. - בחילוק שבין שימת תרומת הדשן לשימת דישון הפנימי.



**י"א ב' דישון מזבח הפנימי כו'**

ת. י"א ב' מתני' דישון מזבח הפנימי כו' בנדון אם ע"ג המזבח מועלין בו, ואם צריך בגדי כהונה בהנחה אצל המזבח, ואם צריך כהן, ובדין הנחת תרומת הדשן. - בדין דישון מזבח הפנימי בין הערבים. - בדין דישון המנורה אם מועלין בשמן הנותר, ובנס חנוכה שהי' בכד. - שם המקדיש דישון בתחלה כו' קמ"ל דטעמא דרישא לאו משום דאפקורי מפקרי לאפר, וכמ"ש הגר"א, וביאר נמי טעמא שלא תיקנו בו מעילה בכבד. - בדברי תו"י יומא נ"ט ב' שמועלין בגוף האפר אף משתעלה תמרתו, ובגמ' וירושלמי שאפי' הקרטין שלא נשרפו אין מחזירין אותן - בדין נהנה מריח הקטרת שמתפור באויר קודם שתעלה תמרתו.

**י"א א' דבר שנעשית מצותו כו'**

ו. י"א א' אין לך דבר שנעשית מצותו כו' בקושית תו' אימא איפכא, בפשוטו אין לחדש גדר קדשי ה' בדבר שאין בו סרך קדושה ומושלך לאשפה. - שם ב' הרי תרומת הדשן כו' מעילה ממש קאמר, וראיות לזה, ומגלן מהפסוק דמועלין, במצות תרומת הדשן העיקר התרומה ולא ההנחה.

**באיברי שעיר המשתלח, בגדי כהונה ועגלה ערופה**

ז. שם משום דהו"ל תרומת הדשן ואיברי שעיר המשתלח כו' האם מועלין בשעיר המשתלח לאחר הגורל, ואם אפשר להוכיח מאיסור הנאה, ואיך חשיבי שני כתובין חד איסור הנאה וחד מעילה. - בדין בגדי כהונה לענין מעילה, ובעגלה ערופה דודאי ליכא מעילה, ואפ"ה חשיבי שני כתובין עם תרומת הדשן.

**סימן ה****בדין תשלומי מעילה של קרבנות המזבח****ט' ב' איתמר הנהגה כו'**

א. ט' ב' איתמר הנהגה מבשר ק"ק כו' בתו"כ דרשינן שכל הקדש חוזר לאותו שמעל ממנו, ומעיקרא החוב לאותו הקדש שאם אמר זה למעילתי נתפס בה קדושת הקרבן שמעל בו, כמבואר קדושין נ"ה א'

לר"מ. - ונראה דמחייים לא פליגי, ורק לאחר שחיטה שכבר נקבע הקרבן בהכשרו ולא שייך בו פדיון לקרבן אחר, בזה נכנס הקרבן לרשות גבוה ובטל ממנו שמו הראשון, ולכן נחלקו להיכן הולכת. - ויש להסתפק אם בחוץ לזמנו שהקרבן נפסל ג"כ נחלקו, או דבזה שייך להחזיר למקורו. - בדברי אאמו"ר שליט"א שכתב לחלק בין גוף הקרבן לדמי הקרבן, וכן בלקוטי הלכות, וראה מדר"מ קדושין שם דמחייים יש כח דמים ולכן נראה דרק לאחר שחיטה פליגי, וה"ה בעוף שדינו כדמים, אע"פ שאין לו פדיון.

**שם בפלוגתא דרב ולוי**

ב. שם יביא דבר שכולו למזבח, ע"פ סוגיא דמנחות ק"ו ב' יש לפרש דהיינו לבונה, ולא קטרת של הציבור שאינו מהנה את המזבח כלום רק את תרומת הלשכה, ואע"פ שהמנחה שלו חשיבא השבה. - ומשם מתבאר טעמיה דלוי דכיון דאיכא עור לא חשיב כולו למזבח, ורב ס"ל שיש להשוות דינו לכל המותרות, ובפשוטו אף בנהגה ממנחה יביא לנדרבה. - שם מעילה זו להיכן הולכת כיון שאינה חוזרת למקור קדושתה הראשון, והרי הוא מקדישה לדבר חדש. - שם מאי ניהו קטרת ד"ז תמזה טובא ויותר מיושב לומר שהכוונה לבונה. - יש לדקדק בלישניה דרב שאמר מה שנהנה ולוי אמר יביא, וי"ל דללוי צריך להפריש קומץ לבונה אע"פ שנהנה בשיעור קורט, ועוד בזה, וע"ע סק"ז בלשון מה שנהנה. - בדין אם יכול להביא מנחת נסכים ללוי.

**י' א' הכל מודים כו'**

ג. י' א' אמר (רבא) [עולא] הכל מודים כו' ביאר מרן זללה"ה דאפלוגתא דרב ולוי קאי וכ"מ ברמב"ם. - ויש לתמוה דבהדיא תנן במתני' מועלין באימורין עד שיצאו לבית הדשן, וכמשה"ק תו', וכן בבשר פסול קתני לשון מעילה בכמה דוכתי אע"פ שאינו מפסיד במצות אכילה, ואמנם אם הפסיד לבעלים חייב לשלם בכל גונא, וכן באימורין פסולין שאם עלו לא ירדו, אבל כשצריך לשלם למזבח בזה הדבר תלוי בהפסד, ולא מפני שחסר בקדשי ה' לענין חומר מעילה אלא שחסר בהפסד שוה פרוטה להביא ע"ז קרבן ולשלם. - אמנם הדברים סתומין דתנן מועלין ואנן נימא שאין

שהפריש כלום מדמי חטאתו, הו"ל הכל כלאחריות. -  
וביישוב הסברא לתו' והרמב"ם שתלוי בידיעה א"ע.  
שתשלום מעילה א"צ ידיעה.

**ט' ב' עור בפלוגת רב ולוי**

**ז. ט' ב' רב אמר מה שנהנה כו' לשון זה נאמר מפני**  
שמפריש אותו לקדושה אחרת, ולא שחזור מאליו  
למקום שמעל בו. - ובדין אם חייב באחריות הדמים  
שפריש לנדבה. - שם כל קרבנות המזבח כל לאתויי  
לאחר כפרה או להשוות חטאת לעולה, יש להוכיח  
מכאן דמחיים דינו כדמים ולא כבשר ואימורין  
וכמש"כ סק"א. - שם קרבנות ציבור לנדבת ציבור אם  
הכונה לנדבה למה שינה הלשון ומאי לאתויי טפי מכל  
קרבנות המזבח למזבח, ואפשר דביחיד משלם מנחה  
למנחה ובציבור לנדבה שאין ציבור מתנדבין מנחה,  
וברמב"ם משמע דהיינו לתרומת הלשכה, וצ"ע.

## סימן ו

**בדין קדשים שמתו, ובדין תורין ובני יונה שלא  
בזמן**

**ב' ב' תנן ק"ק ששחטן בדרום כו'**

**א. ב' ב' תנן ק"ק ששחטן בדרום כו' הקושיא לרבה**  
דכמאן דחנקינהו דמי והו"ל אין פסולו בקודש,  
אבל לר' יהודה מועלין גם באלו שאם עלו ירדו. -  
שם מאי מועלין מדרבנן היינו רק בבא קמייתא דשחטן  
בדרום, ובשחט בצפון וקיבל בדרום אף לרבה לא ירד.  
- שם ומי איכא מעילה מדרבנן בקושיית תו' מ"ט לא  
מייתי מדם, י"ל דם נעשה קדושת דמים וכאן צריך  
לעשותן קדושת הגוף - להיכן משלמין מעות גננין  
שלוקחין הדם שבנחל קדרון, בסוגיא י"ב ב' בזה. -  
שם ה"ג מדרבנן לכאורה לרבה היינו הך.

**בדין קדשים שמתו אם אסורין בהנאה מדא'**

**ב. שם דאמר עולא אר"י קדשים שמתו כו' הלשון**  
משמע שבא לאפוקי שאין מעילתן מדאורייתא. -  
בתו"כ דרשינן מקרא שאין מעילה בחטאות המתות,  
ויש לפרש דאיצטריך קרא מחיים, שמצות מיתה אינה  
כמצות שריפה, ומדאיצטריך קרא שאין מועלין ש"מ  
שאסורין בהנאה מדאורייתא. - ולפ"ז ה"ה קדשים

קרבן ואין תשלומין משום דבכל גונא מיקרי אין בו  
שוה פרוטה, וכן תרומת הדשן לא חשיב הפסד, וצ"ע.

## העולה מסוגיין

**ד. עוד בביאור העולה מסוגיין בחיוב תשלומי מעילה**  
דבעינן הפסד מצוה מלבד הנאת שוה פרוטה וכליו  
הדבר להנאתו, כאכילת בשר ק"ק שנטמא, ובכל  
הפסולין י"ל דאם עלו לא ירדו מיקרי הפסד במצוה,  
וכן מחיים שייך הכל לקרבן זה, ופירוט כמה דינים  
לפ"ז.

## עוד בביאור הגמ'

**ה. שם הכל מודים כו' הקשר לפלוגתם מפני שהם**  
חידשו תשלומין כשכבר יצא הקרבן מחובת  
הבעלים, וכבר הגיע לרשות גבוהה, ואמרו דמודים  
שצריכין שיהא הפסד גמור בזה. - שם בשר ק"ק  
שנטמא גם אם ל"ג קודם זריקה מתפרש כן. - שם  
ומאימורי קדשים קלים ה"ה ק"ק כדמתפרש בפלוגתא  
דרב ולוי, בדברי התו' שחילקו בין ק"ק לקדשים קלים  
ומ"ט מנחה עדיפא. - שם לאחר שהעלן מפורש בגמ'  
דהיינו שחסרין רק היפוך צינורא. - שם פשיטא מאי  
קא מפסיד, דחידושו של עולא דלא חשיב הפסד, ולא  
עוקר הדבר שצריך הפסד, - שם מצות שריפה לכהנים,  
ס"ד שזה כמו אכילה דמצוה זו גורמת מעילה  
ותשלומין, והי' מקום לומר דדוקא שריפת בשר  
שמצותו באכילה לא חשיבא מצוה כ"כ, אבל אין  
לחלק בזה כיון שמקור מצות שריפה ילפינן מבשר  
קדשים קלים. - שם להפוכי בצינורא, א"צ לזה דאפי'  
בלא מעשה איכא מצוה לגמור ההקטרה, בטעמא דלא  
הזכירו הפסד מצות תרומת הדשן.

**ט' ב' כבר קרבה חטאתו כו'**

**ו. ט' ב' יוסיף ויביא חטאתו, יוסיף חומש או יוסיף**  
על הדמים או יוסיף הדמים שהפריש על דמי  
מעילתו. - שם כבר קרב חטאתו כו' בדין נודע לו  
קודם כפרה והפריש לאחר כפרה, בתו' ורמב"ם  
מפורש דתלוי בידיעה כלשון הגמ'. - אבל בסברא  
קשה טובא וכן צידד להקו"ה בדעת רש"י שתלוי  
בהפרשה, וגם בברייתא צריך יישוב מתי מיקרי  
שהמעילה ליה"מ אם מיירי כשהפריש קודם כפרה. -  
וביישוב טעמא דהזכיר רבא אתיידע ליה דבנודע קודם

שמתו וכלשון רש"י קדושין נ"ז ב' בשחוטאי חוץ שבלא היתר זריקה באיסורייהו קיימי. - ואפשר שגזרו מעילה כדי שלא יכשלו באיסור הנאה דאורייתא. - ובמכילתא משפטים מבואר שחטאת שמתה עורה אסור מדאורייתא ואף שלמים שמתו אסורין בהנאה מדאורייתא, - וכ"מ קדושין נ"ז ב' בשחוטאי חוץ, ובב"מ הוכיח כן מגמ' נ"ז א'. - וראיה מפסולי המוקדשים שנפל לבור דחשיב אין המת שלו, והיינו אף העור שהולך אחר הפשר מיהו לדעת תו' יתכן שזה מדרבנן בתו' זבחים ע"א ב' ב"ק י' א' בזה, ולדעת הרמב"ן בתוה"א נראה שהכל אסור מדאורייתא אף הגיזות, ובבכורות ט"ז א' שעושין תמורה ובחולין ל"ה ב' דאיצטריך קרא להתיר דמן. - וראיה ממתני' י"א ב' דלא נהנין דבני יונה כלא נהנין דתורין שהוא מדאורייתא. - וראיה מבכורות ט"ז א' דאי לאו קרא נמי ידעינן דחטאות המתות אסורי בהנאה.

### עוד בענין הנ"ל

ג. מן האמור נתבאר דאיסור הנאה דאורייתא אינו תלוי במעילה כדחזינן בשלמים. - ועיקר הדבר שאין מועלין בהן לא פשוט כן לר"ח י"ב א' וא"כ יש לנקוט דבאיסור הנאה כו"ע מודו דאסור מדאורייתא. - ועיקר המעילה דרבנן כדי שלא יכשלו בהנאה דאורייתא, אבל בשלמים דליכא מעילה מחיים אין סברא שיתקנו לאחר מיתה, וצ"ע בתו' י"ב ב' בזה. - ובמ"ש אאמור"ר שליט"א ליישב טעמא דשחוטאי חוץ. - ובדברי מרן זללה"ה דפסולי המוקדשים חמירי בזה מתמימין, ובהוכחתו מרש"י ג' א'. - ובמ"ש דטריפה קדושה לשמואל תמורה י"ז א' רק מדרבנן, ויתכן דטריפה מועלין בה מדאורייתא ובטעמא דמילתא.

### י"ב א' יתיב רבה כו'

ד. י"ב א' יתיב עולא כו' גרסת יתיב רבה מיושבת טפי וכהאי לישנא איתא שבועות י' ב', - שם קדושה שבהן להיכן הלכה מבואר דר"ח סבר שמועלין מדאורייתא. - שם א"ל ותיקשי לך מתני' כו' לא מצינו בגמ' תשובת ר"ח ע"ז, ויש לפרש דעבר זמנן כפנים חדשות דמו משא"כ במתו. - ומחטאות המתות ל"ק ליה כיון דאינתיקו מהלכה למיתה וגם ילפינן מקרא שאין מועלין בהן, ועוד איכא קרא בכורות ט"ז א'

ב' ב' לימא תנינא להא דעולא כו' ת. ב' ב' לימא תנינא להא דעולא כו' בקושיית תו' בשטמ"ק דנימא דקמ"ל שאין מועלין ד"ת, ובתירוצם הראשון והשני. - שם סד"א הכא לא בדילין מינהון כו' צ"ב מה החשש בנשחטו בדרום שע"י המעילה ימנעו מליהנות, ולכאורה מיחלפי טפי בשאר קדשים, ושמא ישתמשו בעורן. - טעמא דבדילין מנהון נכון לקושטא דמילתא בחטאות המתות ובנ"י שעבר זמנן. - שם כיון שנהנה כ"ש כו' אפי' פחות משה פרוטה יש נפ"מ ביניהם. - מראית הגמ' יש ללמוד דפסולי המוקדשים ותמימין שוין לענין מתו. - ג' א' הואיל ולכפרה קא אתיא כו' ביאור התירוק, וברש"י ותו' בזה, והמחזור כגרסת נ"א שבשטמ"ק דדחי שאין ראייה מבע"מ. - מעילה בקדשים שמתו היא כדין קדושת הגוף דלא שייך יציאה לחולין. - בטעמא דנקט

ט"ו א' לא יהא אלא דאקדיש אשפה

ט. ט"ו א' בקדשי בדק הבית אפי' כי מתו נמי כו' בקושית תו' שאין פודין את הקדשים כו' ובתירוצם דהכונה לשאר הנאות, וי"ל דהיינו לאבן. - אבל בפשוטו נוחא כיון דמדאורייתא פודין, א"כ לא מצי למימר דיצאו ד"ת, אלא אדרבה רבנן הוציאום.

## סימן ז

### בדיני הצמר והדם והחלב והביצים

#### ברין צמר הנתלש מחיים

א. בכורות כ"ו א' בעי ר"י התולש צמר מעולה תמימה כו' פשוט הסוגיא כמ"ש תו' שמדאורייתא הצמר חולין, והנודון בקנס דרבנן, וגם קשה לומר שהקרבת מותר הצמר התולש. - תוכן הסוגיא בדברי עקביא שמחיים ודאי הצמר שנתלש אסור, ובמת לבסוף איגלאי מילתא שלא היה נותר כלל, ולכן בשחטו קיל טפי. - במה שעבר איסור גזיזה לא נאסר הצמר, והא דאמרין חולין ל"ו א' דמדאסור בגיזה ועבודה יש לאסור דמו, אין הכונה שבגיזה עצמה נשארת אסורה, ובבע"מ יש מקום לומר שכל הצמר עומד לדמים. - ובזה מבואר הא דתלש מן החטאת מעל לפי שיצא לחולין עם תלישתו. - באיזה אופן מירי גיזי עולה, פסחים ל"ג א'.

#### סידור הדינים

ב. סידור הדינים לפמשנ"ת, דיני צמר מחובר במיתה ובשחיטה ודין הנתלש בתמימה ובע"מ וקדשים קלים, ובקדשי בדק הבית, ובדין החלב מדאורייתא.

#### בראיות הרי"ט לאסור הצמר מדאורייתא

ג. בדברי הרי"ט אלגזי שהוכיח דצמר אסור כחלב מתמורה ל"א א' דאין היתר אלא משעת זביחה. - במה שהוכיח מגזית פט"ח בכורות ט' ב'. - במה שהוכיח מראשית הגז חולין קל"ה א'. - במה שהוכיח מברכה דמעשר בהמה שמתורת לימכר שחוטא, ובמה שדן בצמר שגזזו באיסור גמור. - בראית המנחת ברוך ממקדיש גניבתו.

#### י"ב ב' המקיז דם כו'

ד. מעילה י"ב ב' המקיז דם לבהמת קדשים כו' מבואר שמועל בהנאה מהדם לאחר שהקז, ואפי'

התנא חטאת ולא סתם בהמת קדשים. - שם לא נהנין, ברש"י דהיינו מדרבנן, ובתו' שבשטמ"ק, שהביאו מגמ' י"ב א' דמועלין בתורין מדרבנן. - שם חטאות המתות בחייהן בדילין כו' ביאור הדברים.

#### י"א א' מתקיף לה ר"ל כו'

ו. י"א א' מתקיף לה ר"ל וליתני כו' ר"ל מודה לדינא שמועלין בהן, וקשיא ליה מ"ט. - במל"מ הוכיח מר"ל שאין איסור להקדיש תורין שלא הגיע זמנם, וגם מלישניה דרבא משמע כן. - ויש לחלק בין זה למחוסר זמן כיון שהם גדולים והר"ז כאשם בן שנה כשצריך בן שנים. - ובדין להקדיש אותו או בנו כששחטו השני בו ביום, וברש"י חולין פ' ב' בזה, ועוד סברות לחלק, - מיהו במעות אסור להפקיע קדושתם אלא שאם חילל בדעבד מהני. - בהא דשרי להקדיש עוברין ואין בהם חסרון דמחוסר זמן. - שם כביאור שינוי דרבא.

#### י"ב א' בשלמא ר"ש כדקתני טעמא כו'

ז. י"ב א' בשלמא ר"ש כדקתני טעמא כו' במ"ש תו' דהו"מ למימר דמדמי להו למחוסר זמן, ובמ"ש אאמו"ר שליט"א שאין מקור מפורש למחוסר זמן דנימא דיליף מינה, רק מסתמות המשנה חזינן דרבנן מחלקין ביניהם, ואם יש להוכיח ד"ז מאותו ואת בנו, ומהא דאיצטריך קרא לאסור להקדיש מחוסר זמן. - שם כדקתני טעמא כו' פי' דלר"ש קדושתן בגלל העתיד, דחשיבי מיד קדשי ד' בגלל הזכות שיש להקדש בהם דממילא נעשין בדין קרבן כשר, ולא גריעי מקדשי בדק הבית. - שם מידי דהוה אבע"מ כו' ביאור הדברים דלא פקעה קדושת דמים מיניהו. - בדין זב וזבה שהקדישו תורין ובנ"ה בתוך הנקיים אם מועלין בהן, כיון שהם בעצמם ראויין, או שדינם כמחוסר זמן כמו לענין שחוטא חוץ.

#### זבחים ק"ב ב' איזהו מחוסר זמן בבעליו כו'

ח. זבחים ק"ב א' איזהו מחוסר זמן בבעליו הזב כו' מבואר שהקרבת קדוש קודם זמן חיובו. - ואפשר שהחיוב כשנתרפא, והנקיים ושאר הדינים הם בדיני התורה, אבל החיוב כבר נשלם, - מיהו ברמב"ן קדושין י"ג ב' מבואר שאין שיעבוד נכסים על העולה קודם שהקריבו החטאת, וזה מחודש.

י"א א' הדם קל בתחלתו כו'

ז. י"א א' מתני' רש"א הדם קל בתחלתו כו' לכאורה  
הא דתני לה בשם ר"ש היינו משום דם בסופו, אבל  
בנסכים לא פליגי. - ובטעמא דהחמירו בדם בסופו,  
ובדין היתר הנאה מדרבנן בנסכים שירדו לשיתין. -  
בדין דם בעזרה קודם שיצא לנחל קדרון. - שם גמ'  
מ"ט דמ"ד אין מועלין, הפשטות היה שדינו  
כאימורים. - בדין הדם מדאורייתא קודם זריקה אם  
אסור בהנאה שאינה של כילוי, ואיך מתיישבת דרשא  
דלפני כפרה כלאחר כפרה, ומדרבנן ודאי דאסור  
בהנאה.

#### ארבע מדות בדם

ח. ארבע מדות בדם, הקיז מחיים מועלין, משחיטה  
ועד זריקה אסור בהנאה מדאורייתא או מדרבנן,  
לאחר זריקה אסור מדרבנן משיצא מהעזרה אף מועלין  
בו מדרבנן, ובמעוץ שקיבלו מהגגנין מועלין לכו"ע. -  
בדין דם שהקדישו לבדק הבית, ובירושלמי יומא פ"ה  
משמע דפליגי בזה, וקשה ממקוץ דם לבהמת קדשים,  
ואפשר דלהירושלמי החיוב על ההקזה והפקעה  
מהקרבן. - בביאור הירושלמי יומא פ"ה ה"ו במה  
שנקט ר"ז שפלוגתתם בכל דם של בדק הבית,  
ובטעמא דר"ש קודם כפרה, ומה מיישבין רבנן  
החילוק בין הדם לדמיו. - בביאור הירושלמי ופליגא  
דר' לעזר במאי פליגי.

שם והנסכים חומר בתחילתן כו'

ט. שם במשנה והנסכים חומר כו' החידוש בנסכים  
שיוצאין בשלימותן מהמזבח כמו דם, ולא נעשה  
בהם שינוי ע"י ניסוכם. - שם ירדו לשיתין היינו  
משיצאו מנקב הספלים לכוון השיתין. - שם אין  
מועלין בהן אבל איסורא איכא מדאורייתא או מדרבנן,  
ובמשמעות לזה מענין הוסיפו על המזבח זבחים ס"א  
ב' ומענין השיתין. - שם ב' לול קטן כו' במקום הלול  
לפרש"י ותו'. - שם וקרא אסמכתא בעלמא, קשה  
לומר דגז"ש דרבינא אסמכתא היא, שא"צ לחדש גז"ש  
בשביל אסמכתא, ולכן מיושב כגרסא דסוכה שרק  
לענין מנחלה אמרו כן.

הקיז לרפואה. - ראיות שמעילתו מדאורייתא, ולמה  
חמור מקדשים שמתו, ומה יהא דין הדם אם הקרבן  
מת אח"כ. - המחודש הוא בקדשים שמתו שיצאו מידי  
מעילה, ור"ח באמת פליג ע"ז ולא פקעה מעילה  
מקדושת הגוף אע"פ שאין להקדש שימוש בו, ואף  
בבדק הבית שאין מועלין בחמץ בפסח, מ"מ נשאר  
של הקדש אלא שלא חיסר ולא הרויח כלום. - שם  
אסור בהנאה ומועלין בו, קמ"ל שאין לו פדיון ואפ"ה  
מועלין בו, ואפשר שזה נלמד מחלב שאסור בהנאה,  
ויותר נראה דדם כגוף הקרבן דמי, וחמיר מקדשים  
שמתו כיון שהקרבן קיים, ותו לא פקעה קדושתו,  
וא"צ שיהא להקדש אפשרות פדיון וכ"ז בקדושת  
הגוף, ובפ"י האחרונים ז"ל בזה. - בביאור מה שאמרו  
בברכות ל"א א' שהא דר"ה הלכה פסוקה היא.

שם מתיב רה"מ חלב המוקדשין כו'

ה. שם מתיב רה"מ חלב המוקדשין כו' יש לעי' מאי  
קושיא הרי דם הוא חלק מהבהמה וחלב וביצים  
נפרדים, ואפי' אם מתקיימת בלא דם מ"מ הוא החלק  
החי שבבהמה. - ואפשר דסבר דדם הקזה כחלב, או  
דסבר דכיון שחלב אסור בהנאה כגופו אין להמציא  
עוד חילוק בדם, ובטעמא דלא אסור מדין יוצא - בדין  
חתיכת בשר שנתלשה אם דינה כדם או כקדשים  
שמתו. - שם לא נהנין היינו מדאורייתא ולא מועלין  
אפי' מדרבנן.

שם מתיב רב משרשיא כו'

ו. שם מתיב רב משרשיא הזבל כו' מדאורייתא שרו  
בהנאה ולכן מותר למכרן. - שם אמאי ה"נ לא  
מקיים כו' צ"ע מה הדמיון, הרי פרש מותר בהנאה  
מדאורייתא, ובדין זבל דקדשי בדק הבית. - שם מסייע  
ליה לר"א כו' ביאור קדוש ואינו קדוש הינו שקדושתו  
רק מדרבנן ולכן מותר למכרן. - בקושיית הירושלמי  
יומא פ"ה לרבנן דר"ש למה אין מועלין בדם אם  
מועלין בדמיו, ומה ישיב ר"ש בפרש, ובאמת מ"ט  
החמירו בדם לר"ש. - שם יפלו דמיו ללשכה, לא  
נתפרש איזו לשכה, ובדם שמועלין בו לר"מ ש"מ  
דהיינו לבדק הבית דהא ס"ל שאין מועלין בשיירי  
הלשכה.

י"ג א' ו'לד המעושרת לא יינק כו'

י. י"ג א' ו'לד מעושרת כו' מנה"מ כו' האם הלימוד שלא יינק או שהחלב אסור בהנאה לאדם וממילא לא יינק אע"פ שהוא קדוש, ובדין ולד פסולי המוקדשים אם מותר לינק. - בדין בהמת בדק הבית אם אוכלת מבדק הבית, ובתוספתא תניא שאינה אוכלת האם זה מדאורייתא או מדרבנן, ואם אכילה שונה משכר פועל ושאר שימושים לצורך בדק הבית, כגון להסיק בעצים. - שם מה בכור כו' היכן מצינו ראייה מבכור לענין חלב. - ובהא דמוכח משמעתין שקדשים קלים אסורים בהנאה מדאורייתא.

שם ואחרים מתנדבים כן

יא. שם במשנה ואחרים מתנדבים כן, מה החידוש בזה. - שם הפועלים לא יאכלו כו' בתוספתא מבואר שגם בזה מתנדבין, ובפשוטו המתנדבין תולין כפיפות בצואר בהמה ונותנין גרוגרות בחיק הפועלים. - בתוספתא שפרה לא תאכל מכרשיני בדק הבית, ובדברי מרן זללה"ה שמאכילים נבלת קדשים לבהמת בדק הבית.

י"ב ב' חלב המוקדשין כו'

יב. י"ב ב' מתני' חלב המוקדשין כו' בפשוטו לאחר שחיטה מותר החלב שכנוס בדדיה, וכמבואר בתו' בכורות כ"ה ב' בחלב פסולי המוקדשים, וראיה מזבחים ל"ה א'. - פשטות המשנה שביצים וחלב שוין דאסיורי מדאורייתא, והכל נלמד מבכור, אבל דין יוצא דחולין ק"כ ב' ליכא בקדשים בדק הבית שאינו כמותן, ובדברי הראשונים בחולין שנקטו שביצים דרבנן. - שם לא נהנין כו' בכל הפרק עד כאן לא נהנין היינו מדאורייתא, ואפ"ה לא מועלין וכמ"ש תו' הטעם.

שם אר"פ חסורי מחסרא כו'

יג. שם גמ' אר"פ חסורי מחסרא כו' יש לדקדק בלשון המשנה שנקטו תרנגולת וחמור שזה מתאים לדמי מזבח, דאילו לבדק הבית אף בתורין כן, וכמבואר בתו"כ, ובזה מרומו החסורי מחסרא. - בנדון אי מיירי בביצים שהיו בשעת ההקדשה, ואם זה תלוי בגידולין. - בירושלמי מע"ש בדין העוה"ע בחלב וביצים, ואם

יש מעילה בדבר שא"א לפדותו משום דבעינן העוה"ע.

סימן ח

בדין גידולי הקדש ובדין חצר ושרשים וקן וביצים

בפלוגת התו' והרמב"ן בגידולין

א. י"ג א' מתני' ואין מועלין במה שבתוכן, בפסחים נ"ו ב' מבואר דאיסורא איכא לכו"ע, ודעת תו' דלא זכה בהם הקדש. - דעת הרמב"ן דאע"פ שהם של הקדש אין מעילה, והטעם משום דפשיטא ליה דלכו"ע הפירות של האילן של הקדש. - אבל קשה מסוגיא דפסחים, ובכמה מקומות משמע דלא זכה בהם הקדש ואסיורי בהנאה מדרבנן. - גם לתו' קשה מ"ט לא זכה הקדש בפירות, ונראין הדברים דרשות גבוה אינה קונה בעוה"ז כלום, ורק מה שהאדם מקדיש נעשה קדוש, כמו שמוכן שהמקדיש לביהכ"נ אין כאן רשות שנקראת ביהכ"נ, אלא מצוה, כך כל הקדש גבוה אין הקב"ה בא לזכות בעולמו ולא מינה את הגזבר לזכות. - בהא דתנן פאה פ"ז מ"ז דלר' יוסי יתנו שכר גידולי העוללות לעניים, האם ר"י לשיטתו.

עוד בענין הנ"ל

ב. מן האמור נלמד דכל דבר שהוא בבעלות הקדש מועלין בו חוץ ממחובר וכיו"ב, אבל אין מושג בעלות גמורה בלא מעילה, ובדין קדשי נכרים. - בביאור דעת הראשונים ששייך בעלות בלא מעילה. - ענין לא נהנין ולא מועלין קבעו חכמים שלא יכנס לגמרי לרשות הקדש, ובמועלין מדרבנן ג"כ לא הקדישום אלא חייבו לשלם, ובמעין י"ג ב' ואפרוחים י"ד א'. - הקדש מופלא נדה מ"ו ב'.

בדברי הקצה"ח סי' ר'

ג. בדברי הקצה"ח סי' ר' סק"א שיכול לזכות בחצרו עבור הקדש. - בדין הקדיש בור למימיו מה עושה הקדש בזה. - בקושיית הקצה"ח למה לא זכה הקדש במעות שבהר הבית. - עוד הקשה למה אפשר להשאל על קרבן אחר שחיטה כשהוא בחצר הקדש, וראיה מקן ואפרוחים י"ד א'.

## בדין ענפים חדשים ובטענת אנשי יריחו

ד. שם במשנה מפני שהן גידולי הקדש, בטלה ונעשה איל, ונטיעה ונעשית אילן א"צ הסבר למה הכל של הקדש, אבל פירות ועשבים שאני. - וענפים חדשים ושרשים חדשים כפירות דמו. - בביאור טענת אנשי יריחו שאבותינו הקדישו רק הקורות, ומה עשו אנשי יריחו עם פירות החרוב.

## י"ב ב' כל הראוי למזבח כו' כיצד כו'

ה. י"ב ב' מתני' כל הראוי למזבח כו' בתו"כ מבואר שהחידוש דאע"פ שאינן ראויין בעצמן לא למזבח ולא לבדק הבית מועלין בהן, ויש לעי' הא שמעינן לה מתרנגולת וחמור. - י"ג א' כיצד הקדיש בור כו' בביאור לשון כיצד, ובגרסת הגמ' ב"ב ע"ט א'. - ואפשר שהכל סיומא דרישא בד"א בקדשי מזבח כו' מיהו גם בקדשי בדק הבית לא בכל גונא מועלין בכולן.

## שם הקדיש בור מלא מים כו'

ו. שם הקדיש בור מלא מים כו' מתני' בקדושת דמים למזבח או בבדק הבית כמבואר בתו"כ, והחידוש שהם מתקדשין עם הבור, אע"פ שלא הזכירם בהדיא, ולא מיירי כיצד אם ראויין למזבח ולבדק הבית. - בדין ניסוך המים ממי מקוה שאינו מעין, וראיה מפסחים ל"ד ב'. - שם אשפה מלאה זבל פי' זבל בהמות, יש לעי' מי מביא הזבל לשם, ואפשר שדרך לפנות שם מעט הזבל של הבהמות שבחצרו. - שם שובך מלא יונים ביונים שזכה בהם כשהיו ביצים, ומתני' מיירי שהקדיש רק השובך וממילא היונים שנתקדשו מכח השובך דינם כשובך שהקדישו לבדק הבית.

## שם אילן מלא פרות כו' מפני שהן גדולי הקדש

ז. שם אילן מלא פירות, יש חידוש באילן שאע"פ שלא הקדיש הקרקע רק האילן הקדיש גם הפירות. - שם שדה מלאה עשבים החידוש דבטיילי טפי לקרקע ואפ"ה בנתמלאה לא מועלין. - שם מפני שהן גידולי הקדש אפשר דקמ"ל אפי' זרע אחר מדין יורד הו"ל דהקדש, ואפשר דכונתו לומר דהו"ל כביצים וחלב דרבנן נמי מודו, לפמשנ"ת לקמן סק"ח, בביאור טעמא דרבנן בגידולין.

## בדין ביצים וחלב לרבנן

ח. בדין ביצים וחלב לרבנן דר' יוסי נראה מסדר המשנה דבהא כו"ע מודו דמועלין, וכ"מ בתו"כ, ועוד ראיות לזה. - והחילוק מפני שחלב מתמצה מגופה וכן ביצים, ואינם יצירה חדשה כפירות ועשבים, ואפי' פרש דינו כגופו בפרים הנשרפין, ולפ"ז מתני' דתמורה ל"ב ב' אתיא אף כרבנן דר"י דבביצים וחלב מודו. - בתמורה שם אמרינן דיש פלוגתא בגידולי מזבח, ואולי היינו אם בהוייתן הן קדושים ש"מ שלא נתקדשו בגופה מדין גידולין. - הא דתנן ביצתה לשון יחיד היינו משום דתרנגולת לשון יחיד, וכ"מ בתו"כ. - בבבב"ה"א על המשניות משמע דבעי לאוקומי מתני' כרבנן דר"י ובאותה ביצה שכבר היתה בזמן ההקדשה, ולמש"כ מודו בכל גונא.

## י"ג ב' שרשי אילן כו' בסוגיא דב"ב כ"ו ב'

ט. י"ג ב' מתני' שרשי אילן כו' לכאורה משמע דשל הקדש בשל הקדש כה"ג מועלין, וע"כ דלאו משום גידולין אתינן עלה. - ב"ב כ"ו ב' בעא מיניה יעקב הדייבא מרב חסדא כו' א"ל תניתוה כו' בפרש"י ותו' שדברי ר"ח נדחו. - ופשטות הגמ' כפי' ר"ח שהכל המשך דברי רב חסדא, וביאור הענין דודאי רישא וסיפא לא מיירי בחד גונא, ורישא בעיקר הקדש וסיפא בגידולין, וטעמא דמילתא. - שם רבינא אמר לא קשיא כו' ביאור הענין דכולה מתני' מיירי באופן דכל הקדש בשל הקדש ככה"ג מועלין, ולכן רישא דוקא תוך ט"ז וסיפא חוץ לט"ז. - בקושית אאמ"ר שליט"א למה אסרו שרשין של הדיוט תוך ט"ז אמה, ולא משמע שאסור ליטע אילנות סמוך לשדה הקדש.

## במתני' ב"ב שם והעצים שלו

י. ב"ב כ"ו א' מתני' קוצץ ויורד והעצים שלו, מפרשי' בגמ' שלו של בעל האילן, וקשה דהלשון משמע של החופר שהוא בעל השדה. - והר"ף והראשונים פי' של החופר והיינו חוץ לט"ז אמה, אבל קשה דשם רשאי לקוץ גם בלא חפירת בור.

## י"ג ב' מתני' כו' המעין כו'

יא. י"ג ב' מתני' שרשי אילן כו' לאוקימתא דרבינא ב"ב כ"ו ב' איירי מתני' שפיר בתחלת הקדש ואין הכרח שאין מעילה בגידולין, מיהו הפשטות נראה כן.

- שם המעין שהוא יוצא כו' בהדיט מותר מתקנת יהושע, ובהקדש אסור רק בתוך השדה מדרבנן, וניחא בזה שהמים מותרין טפי מבור שנתמלא מים לעיל א'.  
- בכל הני דלא נהנין אם נהנה פטור מלשלם.

### שם המים שבכד של זהב

**יב.** שם המים שבכד של זהב כו' יש לעי' מה החידוש בהלכות מעילה, ואפשר דקמ"ל שלא מקדישין אותן קדושת דמים, וצ"ע א"כ איך יתקדשו שלא מדעת, סוכה מ"ט ב', ובתו' מנחות ע"ט ב'. - נראה שהחידוש דלא נהנין אע"פ שהם חולין. - ובתוספתא מבואר שהחבית של בדק הבית ואינה כלי שרת. - במש"פ אאמו"ר שליט"א שהשואב מזכה המים לכל ישראל.

### שם ערבה לא נהנין כו'

**יג.** שם ערבה לא נהנין כו' גם כשזוקפין אותה בצדי המזבח דינה כחפצי מצוה ולא כקדשים, ומה דינה לאחר שנעשית מצותה. - במ"ש תו' דטעמיה דראב"צ משום דמצות לאו ליהנות ניתנו, וצ"ע א"כ כל המצוות מותרות בשל הקדש. - בפירוש הרמב"ם שהערבה גדלה בשדה הקדש.

### שם בפלוגתת ר' יוחנן ור"ל

**יד.** שם אר"ל אין מועלין בכולן כו' יש לעי' מה ענין פלוגתא דיש שיעור למים במשנה זו. - ואפשר דמתני' משמע שהחילוק הוא בין הכד שאינו כ"ש לצלוחית שהיא כ"ש, ואע"פ שבכד יש יותר כמבואר סוכה מ"ט ב'. - בטעמא דלא מתקדשין לאחריות.

### שם הקן שבראש האילן

**טז.** שם מתני' הקן שבראש האילן כו' סתם קן הנדון על האפרוחים וכאן על עצי הקן. - שם שבאשרה יתיו בקנה אבל שיתיו מותרין, ונחלקו ר"י ור"ל אם מיירי בעצים דגופה או דעלמא. - שם המקדיש את החורש מועלין בכולו היינו בשיפוי ולא מיירי בקנים, ונתבאר בזה לקמן ס"ק ט"ז. - שם י"ד א' מאי לאו דאיתבר מגופה כו' אלא בגידולין כו' לפי גרסא זו בעצים דמעלמא נהנין, שאין הקדש זוכה בקן ולא תיקנו איסור מדרבנן, ובאשרה יתיו שלא יאמרו שנוטל מן האילן. - ור"י משני דמתני' בעצים דמעלמא ויתיו

לאו למימרא שאסור ליטלו ביד, אלא שלא יטול ביצים, ובהקדש אף עצים דמעלמא אסורין. - בע"ז מ"ב ב' פשיטא לגמ' דעצים דמעלמא אסורין בהקדש, ובדברי הרמב"ם בזה. - ביאור המשנה לר"י ור"ל, וברש"י ור"ח ע"ז בזה.

**י"ג ב' המקדיש את החורש כו' הגזברים שלקחו עצים כו'**

**טז.** י"ג ב' מתני' המקדיש את החורש כו' לאתויי שיפוי ונבייה כמבואר תמורה ל"ב ב' וכן מפורש בתוספתא. - בתו' תמורה שם פ"י דבלקחו עצים למזבח אין מועלין בשיפוי, ובגרסת רש"י שבשטמ"ק שם. - י"ד א' מתני' הגזברים שלקחו כו' בפשוטו לקחום במחובר כדקתני נבייה, ותקנת חכמים היא שלא יקדיש השיפוי והנבייה, ובדברי אאמו"ר שליט"א בזה. - גרסת הרמב"ם ששפו עצים במקום שלקחו, ולכן גם בחורש שהקדישוהו הדין כן, ופי' מתני' דלעיל י"ג ב' לענין הקנים שבאילן והשמיט הא דרבינא תמורה ל"ב ב'.

**בדין לא נהנין ולא מועלין שאינו משלם חיוב נהנה**

**יז.** בדין לא נהנין ולא מועלין שא"צ לשלם אפי' מדרבנן אם לא הפסיד המצוה ע"ז, ויש לעי' למה לא יהא כהדיט מדעת וי"ל שהשכירות כגידולין, או דהו"ל כנחית אדעתא דגולונותא.

### סימן ט

#### בקדשי המזבח מצטרפין בדין קדשי נמרים

**ט"ו א' קדשי המזבח מצטרפין כו'**

**א.** ט"ו א' מתני' קדשי המזבח מצטרפין וע"ז כו' יש לעי' אם חידוש זה תלוי בחיוב השבה של פחות משה פרוטה. - חידוש המשנה אע"פ שהתשלומין לשני קרבנות שונים חטאת ועולה ולכל אחד הפסיד רק ח"פ. - שם קדשי בדק הבית כו' החידוש אע"פ שחלוקין לאשמות ביש בהם שוה פרוטה כדין שני תמחויין, וגם לא פגם הרבה בכל חפץ. - שם גמ' השתא י"ל ביישוב הגמ' מ"ש מכל לא זו אף זו, ובתו' בזה, ואכתי מ"ט קתני בדק הבית.



**שם אר"י מחזורתא כו'**

**ב.** שם אר"י מחזורתא כו' איך פירש דקרא רק לבדק הבית הרי גם קטרת כולה למזבח. - בסתירה מדר' ינאי תמורה ל"ב ב' ולמסקנא מגליה לר"י שמועלין בק"ק משהוקדשו, ועיקר דברי ר"י לומר דק"ק לחוד אינם מחייבים מעילה.

**שם תנן קדשי המזבח מצטרפין כו'**

**ג.** שם תנן קדשי המזבח כו' יש כאן ג' קושיות שדוחק לפרש בהם שהמעילה מדרבנן, וכל אחת מוסיפה על חברתה. - שם מדרבנן יש לעי' לענין מה מצטרפין מדרבנן, הרי גם בפחות משוה פרוטה יש חיוב השבון. - שם אסמכתא בעלמא למה צריך עוד אסמכתא לאימורי קדשים קלים, הרי כולן מדרבנן. - שם לא יהא אלא דאקדיש אשפה כו' הקושיא דרבנן בגזירתם הפקיעו המעילה, אבל מדאורייתא קדשים שמתו באשפה.

**בדין קדשי עכו"ם**

**ד.** זבחים מ"ה א' בד"א בקדשי מזבח כו' הטעם שהרחיק התנא הבר"א, אע"ג דאתי כר"ש כדי שלא נטעה דר"י פליג רק על קדשי מזבח וכ"מ בתוספתא, והתו' שציידו דאתא כר"י היינו מפני שנוי הסדר. - שם לא נהנין מדרבנן בקושית תו' תמורה ג' א' למה לא יהא איסור הנאה מדאורייתא כמו שלמים. - מיהו שלמים עדיפי שיש בהם צד מעילה באימורין ואפשר דקדשי גוים כיון שאין מעילה באימוריהן קילא קדושתיהו, א"נ כיון דאזהרת מעילה ילפינן מתרומה, ולא דמי לקרקע שיש בה צד מעילה. - שם דגמר חטא חטא מתרומה היינו ר"ש לשיטתו שאין תרומתן תרומה, וצ"ע ברמב"ם שפסק כר"ש.

**סימן י**

**בדיני נהנה ולא פגם או פגם ולא נהנה**

**בפלוגתא דר"ע ורבנן בלבוש מציעאה**

**א.** י"ח א' מתני' הנהנה שוה פרוטה כו' היכן מרומז במתני' דר"ע פליג רק בלבוש מציעאה, ולמה שנו משנתנו בסתמא דמשמע דיש כאן מחלוקת יסודית. - האופנים שבכיצד דמתני' מוסכמים לכו"ע, וכ"ה

בתוספתא בהדיא. - שם נתנה קטלא בצוארה כוס דומיא דקטלא שאינו כ"ש, וסתם אשה אינה גזברית, ואפ"ה לא יצא לחולין בנטילתה מפני שלא חשבה להוציאו וכסבורה שלה הוא. - בדין קטלא וטבעת של כסף. - בפיה"מ דלבוש מציעאה, ובפרש"י במלמלא. - בדין הנאת ממונו בלא פגם.

**שם בדין פגם פרוטה ונהנה ב' פרוטות**

**ב.** שם וחכ"א כל דבר שיש בו פגם כו' בפשוטו משלם כל מה שנהנה, אע"פ שפגם רק שוה פרוטה. - ויש לעי' הרי מתרומה אין ללמוד אלא שמשלם כפי הפגם, ואם נימא שעיקר החיוב על החסר, אלא בדבר שאין בו פגם ע"כ לחייבו שאל"כ ישתמש בחפץ של הקדש לעולם ולא ימעל, וראיה לזה מפגם ח"פ ונהנה פרוטה דפטור, א"כ לעולם אין לחייבו יותר מהפגם. - גם דוחק לפרש שבגלל הפגם פרוטה מגלגלין עליו את הכל, ולכן מיושב שמשלם רק הפגם, וד"ז ילפינן מתרומה. - ומיושב בזה הא דקדשי מזבח חשיבי דבר שאין בו פגם. - וסתמות הדברים שלא הזכירו ענין תשלומי הנאה שיתירים על הפגם ח"פ שדינם כח"פ.

**בענין הנ"ל**

**ג.** שו"ר דבאמת אין המקור לפגם מתרומה אלא מע"ז כמבואר י"ט א', דמתרומה ילפינן פרט למזיק, וזהו שאמרו אין מעילה אלא שינוי לאפוקי כילוי, דמתמעול מעל ילפינן שא"צ כילוי תרומה וסגי בשינוי בסוטה וע"ז. - ובזה מיושב מה שאמרו אקשה רחמנא לסוטה ולע"ז, והיינו במשמעות הלשון הנוסף בתמעול מעל מלבד הלשון וחטאה בשגגה. - ולכן לא הביאו כאן מעילה דעכן ועוד כבספרי נשא, דכאן מיתי שא"צ מעילה של כילוי, וסגי בשימוש כסוטה וע"ז, והוצאה לחולין חשיבא ככילוי. - ומה שהצריכו פגם זהו שיהא שימוש חשוב וניכר. - ולפ"ז פגם פרוטה ונהנה שתי פרוטות חייב שתיים, וסתמא הכי הוא שהנהנה יתירה מהשחיקה, ואינו חייב על הפגם כלל רק על ההנאה, אלא דבעינן שתהא הנאה הניכרת. - ולפ"ז מתני' י"ט ב' אשמועינן רבוחא טובא דנהנה כח"פ ופגם כח"פ לא מעל כלל ואפי' נהנה פרוטה ופגם כח"פ פטור לגמרי וא"צ לשלם ח"פ, דכ"ז שלא פגם אינו חייב

על הנאה כזו. - בביאור הרמב"ם במתני' י"ט ב' דפגם בהוצאת מטלית מבגד אחד ונהנה בהכנסתו לבגד אחר.

### י"ח ב' ע"ם הברייתא

ד. י"ח ב' יכול פגם ולא נהנה או נהנה ולא פגם כו' משמע שגם למעוטי נהנה ולא פגם בדבר שיש בו פגם ילפינן מתרומה, ולפ"ז נהנה ולא פגם פטור מפני שהוא כשוקל משקלות בפירות תרומה. - שם ובמחבר לקרקע כו' ביאור הטעם למעוטה. - שם ובשליח שעשה שליחתו איך ילפינן חטא דמעילה ממצות תרומה ובלשון חטא ובמקום שקראתו תורה חטא. - שם א"ל וחטאה כו' כולו מיותר. - שם ומי שפגם נהנה כו' לשון פגם משמע שימוש, אבל כאן נשנה כלפי כלילי הפירות, ולמעוטי מאי, ובדין ביקע בשל אחרים. - שם ובדבר שפוגם בו נהנה כו' אם שייך בחלוק אופן אחר, ואם שחוריתא דאשייתא חשיבא פגם מחמת הדיוור, בדין אכל חצי פרי ונפסד חציו השני. - שם ופגימתו והנאתו כאחד, בדין נתלכלך הבגד מבחוץ בזמן הליבשה ע"י מאורע חיצוני. - בלשון רש"י דבעינן הנאתו וביעורו שוה, ובחילוק שבין שביעית לתרומה. - בחילוק שבין פגם דלבישת חלוק לפגם דאכילת תרומה והסקת עצים.

### י"ט א' אקשה רחמנא לעבודת כוכבים

ה. י"ט א' אקשה לעבודת כוכבים כו' לפמשנ"ת לעיל סק"ג למדנו מעכו"ם דין נהנה בדבר שיש בו פגם דחייב אע"פ שלא כילאו כאכילת תרומה. - ולפ"ז אין לנו מקור מכאן דע"י נתניה לחבירו ולקוחה לעצמו נפיק לחולין, דלפי' תו' מע"ז ילפינן לה, והרי ד"ז מחודש במעילה, ואפשר דעיקר מעילה היא נטילה ולרבותא ילפינן הנאה כמו בעכ"ל שמעל בנטילה. - ואפשר דהטעם משום דג"ז הנאה או שא"צ הנאה אלא בכלילי אבל כשהחפץ בעין שלא נאכל א"צ הנאה כלל, דהנאה להחשיב הענין ולמעוטי מזיק, ולכן גם נטל פרוטה או נתן פרוטה מעל. - בטעמא דנפיק לחולין ע"י מעילה.

י"ט א' ודהבא לאו בר איפגומי כו', שם אי בבהמה תמימה כו'

ו. י"ט א' ודהבא לאו בר איפגומי הוא כו' קמ"ל דפגימה של תכשיטין לא חשיב כלבוש מציעאה לרבנן, והזהב שנעלם נאבד והגיע לידי אחרים. - שם אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב, הטעם אע"פ שגורם הפסד לחשיבות הקרבן מ"מ אין הפסד זה מצריך תשלומין, א"נ הכחש שמחמת השימוש הרגיל אינו פוגם בקרבן. - תלש מן החטאת מעל בזכיותו הצמר והוא ענין אחר, ואינו מפני ההפסד של הקרבן. - הא דחייב באכילת קדשים פסולין מפני שהפסידן ממצות שריפה.

### שם הכא בבע"מ עסקינן

ז. שם אר"פ הכא בבע"מ עסקינן כו' במ"ש אאמור' שליט"א שזה מדווקק בלשון המשנה. - בטעמא דמתה שמעילתה מדרבנן חמירא מחיה, ואם בקדושת דמים האיסור לכלבים מדרבנן ומדאורייתא יש לה דמים. - במה שנתחדש שמעילה מפקעת קדושת דמים מחטאת שהוממה אע"פ שיש בה קדושת הגוף במדה מסוימת, ונעשית חולין ע"י.

### בפסחים כ"ז ב'

ח. בפסחים כ"ז ב' מבואר שהמסיק עצים מעל ואפרן שלו, ואפשר דהיינו מפני שנטלן להסיקן, וקנאן בשינוי שמעל ע"ז, אבל במונחין ע"ג קרקע לא קנאן במעילה לחוד, והו"מ לאוקומי ברייתא בלא הגביהן המסיק, ובדין מזיד אם קנאן בשינוי. - במה שאמרו מכות כ"ב א' שהמסיק בעצי הקדש עובר משום לא תעשון, האם זה גם במסיקן לצרכו וחייב לשלם, מיהו בשוגג לא עבר כלל. - בדין נוטל עצים כדי לאבדן אם מעל בנטילתו, ובתו' מבואר דששל"מ מעל בכולו, ובדין גזבר שלקח עצים להזיקן פטור כדין מזיק. - בחילוק שבין הנאתו וביעורו שוה דשביעית שבעינן הנאת אכילה או שימוש, אבל בהקדש סגי בהנאת רכוש, ולכן עצים חשיבי הנאתו וביעורו שוה. - בדין זורע חטי הקדש, ובדין הסיק תנורו בעצי הקדש ונמלך ולא אפה בו ובדין הסיק לאיבוד ונמלך ואפה בהן.

ט. סידור דינים שנתבארו.

## סימן יא

## בדין פחות משוה פרוטה ומחומר ואכילת חבירו וצירוף

## כמה ענינים בשיעור פרוטה

א. מעילה י"ח ב' אכל היום ואכל למחר כו' החידוש אע"פ שלא נהנה בשום פעם הנאה חשובה, ובדין החזיר הח"פ בינתים ובנודע לו אפשר דאפי' לר"ג ידיעות מחלקות. - במקור השיעור פרוטה, ואם שיעור פרוטה בהדיוט משום מחילה למה צריך קרא דבהקדש חייב הרי לא נמחל. - בדין הזיד בפחות משוה פרוטה. - בדין פחות משוה פרוטה אם דינו כחצי שיעור או חמור מזה. - בדין יציאה לחולין בפחות משוה פרוטה. - בסוגיא דגיטין י"ב ב' מ"ט יכול לפרוע פחות פחות משוה פרוטה, בדברי הרשב"א שם שאיסורו רק מדרבנן. -

## ר"ה כ"ח א' בשופר של עולה כו'

ב. ר"ה כ"ח א' בשופר של עולה כו' בחילוק שבין עולה לשלמים לענין הנאת התקיעה, ובביאור פלוגתא דר"י ורבא אם זה בהלכות מעילה או בהלכות מצות שופר, בטעם שלא יצא כל השופר לחולין. - שם הדר אמר רבא כו' מה מועיל מצות לאו ליהנות ניתנו הרי סו"ס שנתמש שימוש שמשלמין עליו ממון, ובדברי הראשונים יבמות ק"ג א' שאם נאמר שלא יצא יד"ח נמצא שלא נהנה ולא מעל, והאם מותר להשתמש באיסור הנאה למצוה.

## כמה ענינים בדין מחומר

ג. מעילה י"ח ב' ובתלוש מן הקרקע, במנחות ע' א' אמרינן שאף האוכל תרומה במחומר פטור, וכיון דמתמעט מקרא ניחא טפי דילפינן להקדש. - בדברי הרמב"ן גיטין ל"ט א' שהקדושה מושלמת במחומר, ובביאור החסרון דמעילה במחומר. - במנחות ע' א' אמרינן דתנן לא מצינו תרומה במחומר לקרקע, האם הכונה לברייתא זו. - יש להסתפק אם גדרי מחומר למעילה כגדרי מחומר לשומרין ושבועה. - בדין איסור מעילה במחומר מדאורייתא. - בסוגיא כ' א' בדין תלוש ולבסוף חיברו, וביאור ענין הנאה הנראית לעינים.

## שם בגדרי מאכיל ומהנה

ד. שם אכילתו ואכילת חבירו כו' תוכן הברייתא לאשמועינן מאכיל ומהנה וצירוף, כלשון המשנה כריתות ט"ו ב' ונקט תחלה כלשון המשנה לקמן כ' א'. - מהו החידוש בצירוף ובאכילת חבירו, ואם צריך להגיע לשליחות באכילת חבירו, ובנתנה לחבירו מבואר ב"מ מ"ח א' דה"ה נכרי דלאו בר שליחות, וכן באורחים, והחיוב מפני שהנותן מוציא בנתינה זו לחולין. - בנתן להם בשר עולה דלא נפיק לחולין מבואר בתוספתא שמעלו האוכלין. - בדין אמר לאורחים טלו מן החלון ואכלו. - בדין אמר לשליח צא ובשל קדירתי בעצים אלו, והיו קדושים קדושת הגוף. - בדין נתינה לבהמתו אם מעל ובאיזה אופנים.

## שם תוד"ה אכילתו כו'

ה. שם תוד"ה אכילתו, בביאור תירוצ בתרא, ובאופנים שנסתפקו תו' קידושין מ"ג א' ג"כ נראה דנפיק לחולין, ובקו' הגרע"א ז"ל שם, ובביאור תירוצ קמא דתו' דמודה נמי לתירוצ בתרא.

## שם אכילתו ואכילת חבירו כו'

ו. כ' א' מתני' אכילתו ואכילת חבירו כו' יש לעי' הרי באמת אינו חייב על האכילה אלא ההוצאה וא"כ כולן שוין, ובביאור החידושים שבאופנים אלו. - שם ואפי' לזמן מרובה עיקר החידוש באכילתו ואכילתו, וממילא בכולהו דמתני'.  
ז. סידור דינים שנתבאר.

## סימן יב

## בדיני מוזיק הקדש וגנב הקדש ובדין שלא מדעת בהקדש

## י"ט א' כל דבר אכילה כי מוזיק לי' פטור

א. מעילה י"ט א' הקדש נמי כל דבר אכילה כי מוזיק ליה פטור, יעוי' ברש"י ותו', ולכאורה לא איצטריך למעט מוזיק תרומה שלא בדרך אכילה שאין זה חילול זרות, דאין חילוק אם הכהן קלקל התרומה או הישראל, וקרא רק לדרך אכילה איצטריך, ודין הממון מתמעט מרעהו.

**ב"ק ז' א' ר"ע ס"ל כרשב"מ**

**ב.** ב"ק ז' א' ר"ע ס"ל כרשב"מ כו' הטעם דרעהו בא להחמיר על הקדש בתם, ומצינו כן לר"ע ל"ג א' בתם באדם. - ויש לעי' מאי ק"ו להקדש הרי הוא לא נתמעט כלל, ואפשר דהק"ו שחייב בשן ורגל דלר"ש מתמעט משדהו של ניוק. - ולפ"ז מיושב בפשיטות הא דפריך בסמוך ועוד מאי ק"ו להקדש, דהא אי שדהו של ניוק כתיב ש"מ דהקדש פטור לגמרי, ובלשון הרמב"ן גיטין מ"ט א' בזה. - שם תוד"ה ור"ע כו' וי"ל דבהקדש לא קמירי, הול"ל דבהדיא קתני נכסים שאין בהם מעילה, ובמ"ש ה' א' בקדשים לא קמירי. - שם בא"ד אך קשה כו' איך יתכן שחייב בנזקי שורו ופטור בנזקי עצמו, וברעת תו' בגיטין למסקנא, ואיך יתכן שמזיק פטור ושומר חייב. - בדין מזיק הקדש לרשב"מ אם שמין בששים, ובמשמעות הגמ' ב"מ צ"ט ב' בזה.

**ו' ב' אילימא דנגח כו'**

**ג.** ב"ק ו' ב' אילימא דנגח כו' מבואר דק"ן ושור"ר שוין, ובלשון התו' שהקשו ולוקמה, ובדברי הראב"ד דס"ל ששור"ר חייב. - שם תוד"ה שור וי"ל דכולהו נזקין פטורין כו' בגמ' משמע שזה פשוט שכולן שוין, וטעמא דמילתא, ובביאור דברי התו' דמכי יאכל ממצטין גם תשלומי קרן, לבתר רעהו.

**בדברי התו' שמזיק הקדש חייב מדרבנן**

**ד.** שם בא"ד במה שנקטו תו' דמדרבנן מזיק הקדש חייב, וצ"ע שסתמו בגמ' שיש תקנה כזו, ומלשון חומשא דב"מ צ"ט ב' אין לחדש כן, וכמ"ש בתו' הרא"ש. - גם היה ראוי שיפרשו בגמ' דבאדם החמירו ובדין אדם שוגג ואנוס, וכ"ז כמפורש שלא גזרו כלל. - ובזה מיושב הא דמייית בחביצא דמזיק פטור דהתם הנדון על הקרן, ובמ"ש אאמור"ר שליט"א דבמזיק משלם מ"ט מדרבנן.

**בהא דממעטינן אכילה נסה בהקדש**

**ה.** יש לעי' היכי ילפינן מזיק הקדש מתרומה הרי התם החלק הממוני באמת חייב לשלם לכהן, ונהי דמזיק בקלקול בעלמא פטור מרעהו, אבל בדרך אכילה גסה וכיו"ב יתחייב מדין זכייה, וצ"ל דכיון שזכייתו נחלטת

בבליעה הר"ז בגדר מזיק. - בזוכה לעצמו מיקרי הנאה הרכוש שהורית. - בדין מזיד מתי חייב בתשלומין.

**ב"מ צ"ט ב' האי מאן דגול חביצא כו'**

**ו.** ב"מ צ"ט ב' אמר שמואל האי מאן דגול חביצא כו' האם חידושו של שמואל בהדיוט או בהקדש, בקושיא דרבב"א, ובהוכחות מהסוגיא שהחידוש בהקדש, ומתיישב בזה לישניה דרבב"א, ותשובת רהבדר"י, וכן הקושיא מאידך דשמואל, וכן ההוכחה ממה הדר ביה, וענין מימרא דשמואל כאן בפ' השואל.

**שם להדיוט משלם כו'**

**ז.** שם להדיוט משלם כו' בדין גול אחד אחד כמה משלם. - שם להקדש משלם חמשים בנדון אם יכול להחזיר חביצא להקדש ובביאור החילוק בין נטילה מהקדש להשבה, ואם שייך טעמיה דשמואל במזיק הקדש לחיבו נ' מדרבנן, בטעמא דלא מנכינן להקדש אגר טירחא, בעיקר חידושיה דשמואל. - שם משלם חמשים וחומשיהו יש לעי' הרי בגולן אין חומש דמזיד הוא, בביאור ענין מדעת בהקדש. - שם משא"כ במזיק בהא דמשמע שרק בגלל שמזיק פטור אינו משלם חמשים. - שם דלא משלם חומשא בגרסת תו' ותו' הרא"ש. - שם מתקיף לה רבב"א כו' בביאור קושיתו שאין כונתו להשוות הדיוט להקדש, ומודה דיש לנקות אגר טרחיה. - שם ארהבדר"י שמין כו' הראיה מהסאה עצמה ולא מהששים.

**שם למימרא דסבר שמואל כו'**

**ח.** שם למימרא דסבר שמואל כו' הענין מתיישב לפמש"כ דשמואל חידש חיוב נ' בהקדש. - שם לא מעל עד כו' המעילה רק בחיוב פרוטה. - שם זאת אומרת כו' בטעמא שלא הוכיח מכל נהנה מהקדש, דהקדש מיקרי קיימא לאגרא אע"פ שאין הגזבר רשאי להשכיר. - בנדון אם אמרינן זה נהנה וזה לא חסר במטלטלין שנטלן ליהנות. - בדין ישוב על אבן של הקדש, ובמ"ש אאמור"ר שליט"א שהנדרון מפני שהנאה מהצל שכבר נעשה ע"י ההקדש, ואין ההנאה מתחדשת ע"י שימוש. - בדברי הנחלת דוד דאף למילתא קמייאת דשמואל ידע שיש איסור מעילה. - האם יש איסור דאורייתא בלא חיוב, והאם איסור מעילה כא"ל בעה"ב צא חשיב.

## שם הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת

ט. שם הדר ביה שמואל מההיא כו' דהו"ל כדר ברשות הגזבר, וממילא פשוט שסיכם עמו באגרא, ועוד מאיסור מעילה. - לכאורה יש חילוק בין מסקנא דשמואל לסברתו הראשונה בדין גברא דלא עביד למיגר, ובמה שיש לדון דגם לס"ד ידע דאף בלא עביד למיגר חייב. - בהא דמוכחין מרבא לחזרה דשמואל, בחידושיה דשמואל בחביצא טפי מהא דכמדעת חשיב. - שם דאמר רבא בביאור חידושיה דרבא.

## בדין כהנים שפיגלו כו'

י. בדין קדשים שחייב באחריותן אם המזיק אותן חייב לרבנן דר"ש, ובדין כהנים שפיגלו במקדש גיטין נ"ד כ' בדברי הרמב"ן שם נ"ג א' והאם מתני' כמאן דד"ג, ואם משלם דמי שור או דמי כבש דמצי פטר נפשיה בו. - ב"ק ה' א' למעוטי מוסר ומפגל, החיוב מדינא דגרמי דומיא דמוסר, בדברי הרמב"ן שרק בקדשים שחייב באחריותן משלם המפגל, ובדעת רש"י ותו' בכ"ז, ובלשון הריטב"א גיטין בזה. - לכאורה מוכח מזה שמזיק הקדש פטור, שהרי אין כאן שני תשלומין בפגול. - יש סברא שהמפגל ישלם דמי כולו אע"פ שבגורם למזון משלם רק כבש, ואם הרמב"ן לשיטתו דגרמי דאורייתא. - בדעת הרמב"ן שיש דינא דגרמי בשור ששרף שטרות, א"כ מ"ט בנגח הקדש פטור.

## ב"ק ע"ו ב' וכן גונב הקדש כו'

יא. ב"ק ע"ו א' וכן גונב הקדש מבית בעלים כו' בפשוטו התנא משוה הקדש לגונב מן הגנב, ודתרוייהו מוגונב מבית האיש מתמעטין, ורעהו איצטריך לגונב בדק הבית מגזבר, וכ"מ ברמב"ם ועתו' ס"ג א' בזה. - בדין חיוב אונסין בגונב מן ההקדש, ואם יש לו קניני גזילה. - בדברי הרמב"ם שחייב הגנב לשלם קרן וכ"ה בתוספתא וכ"מ בקדושין נ"ה א' בדר"מ, וכ"כ הרשב"א ב"ק ע"ח ב' בשם הראב"ד. - ויש לחלק בין אכל ונהנה או הוציא לחולין, לבין אם נאבד באונס שלא הרויח מהקדש. - בדין נהנה במזיד ולא פגם אם חייב קרן על הנאתו.

## ב"ק ע"ח ב'

יב. ב"ק ע"ח ב' בעי רבא כו' פרש"י דהבעיא לר"ש, אבל לרבנן אם חייב בקרן כשאכלו פשיטא דחייב

בכולו, מיהו אכתי אם חיובו מדינא דגרמי יש לדון גם לרבנן. - וברשב"א בשם הראב"ד נראה שהנדון לר"ש רק על הכפל אבל הקרן לכו"ע משלם שור, וצ"ע בלשון הגמ' בזה. - שם אנא מצוה מן המוכח כו' האם התשלום קדוש כולו לעולה, או שהחיוב ממון מה"ט, והוא חולין. - בקושית האפיקי ים דלא הוי וטבחו כולו באיסורא, י"ל דסגי באיסור קרן, ועוד שכולו גורם דין האחריות, ונפ"מ בחציה הקדש חציה חולין. - שם מתני לה בהדיא.

## יג. סידור דינים שנתבארו

## סימן יג

## בדיני מעילה בנוטל לעצמו ובדין גזבר ובדיני מועל אחר מועל

## בחילוקי הדינים בגזבר וכל אדם

א. כ' א' מ"ש הוא ומ"ש חבריו כו' בקושית השטמ"ק א"כ מ"ט בריש פרקין נתנה קטלא בצוארה כו' לא מעלה בנטילה לחוד, ותרין דמיירי בגזברית. - ותו' בשאר דוכתי תירצו דמיירי בסבור שהוא שלו, ורק בנטל להוציא מעל. - בנדון אם יש חילוק בין גזבר לכל אדם שסבור שהוא שלו, ובדין גזבר שסבור שהוא של אחר ונתכוין לגזולו ממנו. - בדברי הגרע"א ז"ל דפליגי התו' בדין מוציא מרשות לרשותו וסבור שהוא שלו, בתוספתא דנטל פרוטה ואמר הרי היא שלו דלא מעל.

## בפלו' התו' והרמב"ן בנתכוין להיות ששואל של"מ

ב. בתו' ב"מ צ"ט א' דבנתכוין להיות שואל שלא מדעת מעל בכולו. - בדין שומר שהגביה להשתמש אם נעשה גזלן קודם שהשתמש בטוש"ע סי' רצ"ב בזה, ובדין מעילה כה"ג. - בדברי הרמב"ן קדושין נ"ד ב' דבנתכוין להחזיר לא מעל בכולו.

## י"ט ב' בביאור המשנה לדעת תו'

ג. י"ט ב' מתני' אין מועל אחר מועל כו' בקושית תו' מהתוספתא דגם בבדק הבית יש מועל אחר מועל כה"ג, וכ"מ ב"מ צ"ט א' בקרדום שלא יצא כולו לחולין, וכן פשטות המשנה דריש פרקין שמעל רק

א' למה לא יצא שכירות הבית לחולין, ובתו' נקטו דרך בכח מעילה נפיק זכות השימוש כולו, אבל בשכירות נשאר הגוף של הקדש ואסור להשתמש בו, אבל הרמב"ן מפרש ההיא דערכין בבית סתם, ובבית זה לא פקעה זכותו ע"י ההקדש. - בדין האומר לחבירו טול קרדום זה מרה"ר אם מעל המשלח, או דבעינן שיהא ברשות הנותן כדי שיחשב שלוחו.

### ב"מ שם תוד"ה וחבירו

ח. שם תוד"ה וחבירו, האם יש חילוק בין גזבר לאחר באופן שנטלה לרשותו ע"מ שלא להחזירה כגון שהניחה ע"ג ארובה. - במה שמשמע בתו' דגזבר שנתן מתנה לגזבר ג"כ לא מעל. - עוד הערות ע"ס התו'.

### מתני' נטל אבן כו' ע"ס המשנה

ט. י"ט ב' נטל אבן או קורה כו' משמע שהוציאה מרשות הקדש ונטלה לעצמו ולכן הקשו מ"ש הוא ומ"ש חבירו. - כ' א' הוא מעל וחבירו לא מעל לכאורה פשיטא שלא מעלו שניהם. - שם בנאה בתוך ביתו כו' ד"ז לא יתכן לפטור אלא בגזבר, וברר בה שוה פרוטה אם יצאה כולה לחולין. - שם נטל פרוטה של הקדש מאי קמ"ל. - שם שהוא אומר לו כו' מאי קמ"ל.

### שם אכילתו ואכילת חבירו

י. שם במשנה אכילתו ואכילת חבירו כו' האם מעל קודם שאוכל, או דאפי' מעל רק כשאכל מ"מ לא מקרי זה נהנה וזה מתחייב, ובתו' קדושין מ"ג א' בזה, ובאיזה אופן צריך להגיע לדין שליחות לחייבו. - בדברי התוספתא שבעולה לא מעל המשלח אלא האוכל, ובפשוטו הטעם משום דלא נפק לחולין בנתינתו. - וקשה ממתני' דכריתות ט"ו ב' דמיייתי מאכיל ומהנה לגבי זבח, ואם יש חילוק בין נותן לאורחים או שאוכלין בשליחותו. - בדין נותן עצים לשלוחו לשרפן עבור המשלח, ואם משכח"ל שליח לד"ע במעילה לר"מ דלא נפיק אלא עם הכילוי בב"א.

### שם כיון דשני' מעל כו' ע"ס הנמ'

יא. שם גמ' למה לי עד שידור כו' בנאה בתוך ביתו משמע בטיט, וא"כ מ"ש הניחה ע"פ ארובה היינו

במה שנהנה. - ויש לפרש בנתנה לחבירו דבקדושת הגוף לא יצא לחולין, ועדיין בכה"ג לא מיקרי מועל אחר מועל כיון שהנותן לא מעל, וצ"ל שהראשון נטלה לגזולה או להשתמש שלא ברשות ובבדק הבית כה"ג יצא לחולין, ובקדושת הגוף יש מועל אחר לקיחה כזו, וכיצד דמתני' בא לומר שלא מעלו אלא בהנאה עצמה ולא בנטילה.

### בפלוגתת התו' והרמב"ן בבהמה וכ"ש

ד. בפלוגתת תו' והרמב"ן בדין נטל בהמה וכלי שרת ע"מ לגזולה ונהנה שוה פרוטה אם מעל לפי כולה או שלא מעל אלא בשוה פרוטה לפי שלא הועיל במעשיו. - בקדושת בדק הבית שלא מעל בנטילתו אם מעל בשימוש להוציא כולו לחולין, או שהשימוש לא גורם הוצאת כולו.

### ר"ה כ"ח א' ערכין כ"א א'

ה. ר"ה כ"ח א' בשופר של עולה כו' מ"ט לא מעל כשנטלו, ותצא הנאת תקיעה לחולין. - בביאור פלוגתא דר"י ורבא איך חשיב בנעשה חולין בב"א עם התקיעה. - בדין שוכר בית מהקדש אם יצא שיעור שכירות לחולין, או רק השימוש בב"א. - ובדין משכיר בית סתם לחבירו ואח"כ הקדישו.

### גדרים ל"ד ב'

ו. גדרים ל"ד ב' אמר רבא היתה לפניו ככר של הפקר כו' בדברי הרא"ש והר"ן שזכה בה בד' אמות. - ובמ"ש הר"ן שאם הקדיש את שלו הו"ל כגזבר וכאן מייירי שנתן קנינו להקדש כמו מגביה לחבירו, ובסברא היה נראה שאין לחלק ביניהם, גם ענין הגביה להורשה לבניו אינו מובן כ"כ. - ולכאורה מיושב יותר כהרמב"ם וכפי' קמא בתו' דמייירי בקונם, ובשל הפקר יכול רק לאסור על עצמו, ולבניו היא מותרת, אבל אסור לו לזכות בה להורשה לבניו. - בספר אאמור' שליט"א שביאר ג"כ דמייירי בקונם, ובטעמא דסגי בטובת הנאה כיון שבניו לא קיבלוה ממנו.

### ב"מ צ"ט א'

ז. ב"מ צ"ט א' אר"ה המשאיל כו' כאן א"צ פגם כיון שהוציא זכות הפגימה לחולין, וה"ה בהשכיר שהמשכיר מעל בכל דמי השכירות, ובגברא דעביד למיגר מעלה שכר להקדש. - בקושיית תו' מערכין כ"א

שא"צ לסתתה, ופשיטא לן דבשינוי אף גזבר מעל. - שם לימא מסייע ליה לרב כו' ס"ד דאף בתלוש ולבסוף חיברו צריכינן לדרב, ומשני דכיון שאסרה תורה לבנותה לא פקע איסור זה במחובר. - שם לימא מסייע ליה הדר כו' אדיוקא דמערה סמיק.

**י"ט ב' כיצד רכב כו' תלש מן החטאת כו'**

**יב.** י"ט ב' מתני' כיצד רכב כו' קמ"ל דלא מעל אלא בהנאה גמורה ולא בנתינה, וקמ"ל דא"צ פגם דומיא דכוס של זהב מיהו בכלי שרת של כסף ונחשת משמע דצריך פגם. - שם תלש מן החטאת כו' יש לעי' מה מעילה יש בתלישה ואפשר דבשינוי כזה אף קדושת הגוף נפקי לחולין וזכה בו, כיון שאין הצמר ראוי למצותו. - בדברי מרן זללה"ה דמעל בגלל השינוי אע"פ שלא יצא לחולין. - בתו' שבשטמ"ק שהקשו מבכורות ואוקמוה בתלש בשר. - בביאור חידוש המשנה ומה הדין בבדק הבית כה"ג.

**שם רבי אומר כו' בלפותא דאיל האשם**

**יג.** שם רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון כו' היה מקום לומר דאף לרבי דעצים כמנחה מ"מ לא חשיבי כקרבן לענין שיהא בהם מועל אחר מועל, ובפסולי המוקדשים שנשחטו ס"ד דכיון דלאו להקרבה קיימי נפקי לחולין ע"י מעילה. - שם גמ' דכתיב באיל האשם ביאור הדרשא היכי משמע שלא יוצא לחולין. - ביאור הנדון בכלי שרת גם אם מן התורה אין לו פדיון. - במ"ש אאמור' שליט"א דלא איצטריך קרא למנחות שנתקדשו בכלי ולקרבן אחר שחיטה דלא נפקי לחולין, ובהמה שאני כיון שבהוממה נפדית, וש"מ שעדיין לא הוחלטה קדושתה. **יד.** סידור דינים שנתבארו.

## סימן יד

**בפלוגתא דר"מ ור"י בחילול הקדש בשוגג ובמזיד**

קידושין נ"ה א' ביאור דין יציאה לחולין בשוגג.

**א.** קדושין נ"ה א' מדרי' נשמע לר"מ כו' הא דבשוגג נפק לחולין גזירת הכתוב הוא, מכמה טעמים, וד"ז למדנו מתמעול מעל ע"י מעילה י"ט א' דילפינן דומיא

דע"ז וסוטה. - והטעם מפני שהפקיע שליטת הקדש בנטילתו, וע"כ צריך לסמוך על יושרו להודיע ולהחזיר, וא"כ די להקדש בחיוב תשלומין שאין להקדש ענין בחפץ עצמו אלא בדמים. - ולפ"ז ההוצאה לחולין נסמכת על חיוב התשלומין, אבל לא בכח חילול, ומצינו כע"ז ברמב"ן חולין קל"ט א' שאחריות המקדיש גורם שיצא לחולין. - וכיון דגזירת הכתוב הוא איצטריך מיעוטא לקדושת הגוף. - בדין גולן במזיד לענין אחריות.

**נ"ג ב' נח"ל דניקני איתתא ממילא**

**ב.** שם נ"ג ב' איהו מי לא ניחא ליה כו' יש לעי' א"כ מ"ט חשיב שוגג, וגם מ"ש רש"י דפעמים שניחא ליה מפני שאין לו מעות צ"ב. - ולכאורה הענין אם חשיב מק"ט או שאין בזה לבטל המקח וכדברים שבלב חשיב. - ויש להסתפק בנטל לעצמו אם ג"כ חשיב טעות, או דדוקא מפני שיכול לבטל המקח ה"ז חסר במעילה. - בדין גולן שקידש לאחר יאוש אם ג"כ שייך לא ניחא לה. - בפרש"י שאם אמרה רוצה אני מקודשת, ומ"ט מהני לאחר קבלה, ומה הדין אם הוא ביטל קודם שאמרה רוצה אני, ובמה שנראה ברש"י דמהני שישאלו שניהם אח"כ.

**שם בעא מיני רבא מר"ח כו'**

**ג.** שם בעיא מיניה רבא מר"ח כו' לכאורה הספק רק למ"ד דאיהו ניחא ליה דהשתא עשה איסור מעילה גמור על הצד שתרצה. - ולפ"ז באופן שא"צ חלות מקח מעל אע"פ שהוא שוגג, וכ"כ בשלנ"ל בשם הראב"ד דבמתנה מעל. - אבל ברש"י מבואר דלא משכח"ל בשוגג, גם צ"ב מאי פריך מלפיכך אם הוציא מעל, ובנדון אם השולחני שמקבל ההלוואה חשיב כמתנה, ואם המפקיד מעל מיד. - בקושית הרמב"ן נ"ד ב' דלר"מ יש מועל אחר מועל בבדק הבית ובתירוצו דברכב מודה ר"מ דמעל, ונראה מדבריו דלא משכח"ל שוגג שמעל לר"מ, וע"ע לקמן סק"ד.

**עוד בענין הנ"ל, ביאור ספיקה דרבא**

**ד.** במה שנקטנו דבמקח טעות ידע רבא דלא נפקי לחולין, כדאשכחן במעות שאינן קנות, יש גם סברא לומר דבמעות נתנן בספק חזרה, ובמק"ט נתנן במוחלט. - ולפ"ז יש לקיים בעיא דרבא גם אם שניהם

מיקרי הנאה בתלוש, ונראה מדבריו שמותר ליהנות ממחומר מדאורייתא, וצ"ע ליישב דבריו עם סוגיא דמעילה. - ופשטות הדברים כרש"י שהנאה במחומר, ובלשון שוגגין שברש"י.

#### נ"ד ב' א' אמר עולא אמר בר פדא כו'

ז. שם נ"ד ב' א' אמר היה ר"מ כו' פשטות הדברים דבר פדא פליג ארב ור"י, דלא ס"ל יציאה לחולין בלא כונה כלל, ובפרש"י בזה. - שם אלא לענין אכילה בלבד בדין הנאה שאינה של כליו. - בדברי הרמב"ן דהמשאיל ג"כ יוצא לחולין הנאת הביקוע, וצ"ע מה בין משאיל למוכר. - בתירוץ הרמב"ן מאי ס"ד דמתני' דאין מועל אחר מועל אתיא כר"מ. - בתירוצי הרמב"ן בשם אחרים שאם נתכוין לגזול יוצא כולו ע"י הביקוע. - בפסחים כ"ז ב' אמרין דלר"י עצי שלמים לא נפקי לחולין מפני שאין מועלין בהן כמו מזיד, ומשמע לכאורה דלר"מ יוצאין בשוגג ואין נראה כן, אלא מדר"י נשמע לר"מ בזה.

#### נ"ה א' בהמה שנמצאת כו'

ח. שם נ"ה א' תנן התם בהמה שנמצאת כו' חידוש הוא לאסור במרחק כזה מירושלים. - שם אר"א בבא לחוב כו' בפשוטו נראה שהוא מתחייב בתשלומין לאותה קדושה, ולכן חשיב תיקון לקרבן ששיעבודו של הקרבן גורם את הקדושה, וצריך להגביה לקנותה לעצמו, והרמב"ן כתב שע"י השימוש מוציאה לחולין. - בדברי המהרש"א שמוציאה לחולין כדי שלא ימעלו בה ואח"כ מתנדב מרצונו וצ"ע דא"כ לא תיקן את הקרבן אלא עשה חסד עם הבעלים. - ובפשוטו למדנו מכאן חיוב תשלומין על הזיד במעילה וחייבו מדאורייתא. - אבל מרן זללה"ה נסתפק אם חיובו מדרבנן כדין מזיק או מדאורייתא, והביא דברי הרש"ש שגם בכור ומעשר ניתן להפקיע וזה תמוה. - ולכאורה מוכח מכאן דלא ילפינן מזיד מתמעול מעל דהא גם בשלמים מחייבין ליה. - בדין אוכל הקדש ונהנה ברשב"א ב"ק ע"ח ב'.

#### שם מדר"י נשמע לר"מ כו'

ט. שם מדר"י נשמע לר"מ כו' האם לר"מ יליף מקרא דר"י, או שזה נדון בסברה ללמוד מדר"י שא"א להפקיע קדושת הגוף. - שם בקדשים קלים מי שמעת

אינם רוצים, כיון שהוא הוציא מעות הקדש במוחלט, ויש גם סברה דטעות דהקדש לא משוי מק"ט לענין ביטול המעילה. - בדין אם האשה הוציאה המעות באופן שא"א להחזירם. - בביאור מ"ט לא ניחא לה אם בלא"ה יצאו לחולין לס"ד דרבא. - בביאור במאי פליגי ר"מ ור"י האם בדיני מק"ט או בדין חילול הקדש, ואם יש חילוק בין מעות הקדש לחפץ הנמכר, והאם הקדש תובע את הטעות כמו נגזל. - בנדון אם בר פדא ור' יוחנן פליגי, ואם ר"י ור"ח פליגי. - שם בביאור בעיא דרבא מ"ח במכר, ברש"י ותו' בזה.

#### נ"ד א' אמר רב חזרנו על כל צדדים כו'

ה. שם נ"ד א' אמר רב חזרנו על כל צדדים כו' הקדים כן - לבאר מ"ט דחיק לאוקומה בכתנות כהונה, שם ומשנתינו בכתנות כהונה כו' עיקרו לאשמועינן מויד וסמך על ברייתא דפליגי בכתנות ובשיירי הלשכה. - שם שלא בלו, משמע שנשתמשו בהם וכדעת הרמב"ן שאין דינם ככלי שרת, וראיה לזה ממעילה י"ט ב' דכלי שרת יליף ר"מ מק"ו. - שם הואיל וניתנו ליהנות בהן כו' יש לעי' איך ילפינן הוצאה לחולין מהנאה, וי"ל דלאו קדשי ד' מיקרו, מיהו אם זה תנאי ב"ד צ"ע איך מיעטו בקדושתן, ויש כמה סברות בזה, ומסקנא דכן ניתנה המצוה שכתנות כהונה מותרין להדיוט מדאורייתא אפי' לכתחלה, ברש"י ותו' וברמב"ן לקמן ס"ו א' בזה ובראשונים יומא ס"ח ס"ט, ופליגי ר"מ ור"י בקדושה כזו אם יש מעילה. - שם ת"כ כתנות כהונה כו' מה סבר המקשן, ואם רב למד דבריו מברייטא זו, ורבנן דר"מ ס"ל דאפי' לא בלו, ובמה שנתחדש מעילה כשבלו, ועושין מהן פתילות.

#### שם שהי' רמ"א מועלין בשיירי הלשכה

ו. שם שהי' רמ"א מועלין בשיירי הלשכה כו' פי' דעתיקין לשיירי הלשכה אולי. - שם ואמאי נימא כו' הקושיא מאבני ירושלים שנשרו שחוזרין ובונים אותן או שמוכרין אותן, ולא דמו לכתנות שבלו, ות"ק סבר דאבני ירושלים אינן קודש כלל. - האם גרסינן דברי ר"י ברישא, ובמהרש"א דנוקמה במזיד. - בדברי הרמב"ן דכיון שמקצת מעות אולי לבנין החומה אין מועלין בכולן. - במ"ש הרמב"ן שהבנין לצורך הדיוט



## סימן טו

**בדיני הזיד במעילה (באכילת כזית ובהנאת שוה פרוטה, ובקניני גזילה בהקדש, ובחזוב תשלומין בספק ולאחר מיתתו ובדין קל"ב"מ)**

**פסחים ל"ב ב', בחיוב מיתתה לרבי בכזית**

**א.** פסחים ל"ב ב' תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מכזית, צ"ב מה הפירכא למאי דס"ל השתא דהשיעור שוה פרוטה, ונראה דהשתא נמי ידעינן שרק האוכל הקדש חייב מיתה, וראיה לזה מכריתות כ"ג ב'. - שם ל"ג א' הזיד במעילה כו' מנלן שיש חומרא באכילת הקדש בדק הבית, וכמשה"ק תו' סנהדרין פ"ד א' וביאור ענין ומתו בו כי יחלוהו. - שם ומינה מה תרומה בכזית כו' פשטא משמע שא"צ שוה פרוטה, מיהו לשון מעילה משמע שיעור מעילה שהוא שוה פרוטה, ואפשר דנקט הכי משום רבנן דמצרכי שוה פרוטה. - צ"ע איך למד רבי לחייב באכילת כזית שאין בו שוה פרוטה מתרומה הרי קרבן מעילה דוקא בשוה פרוטה כתיב, וי"ל דכיון דפשיטא ליה שהחיוב מיתה רק באכילה וממילא היינו כזית, לכן לא חידש תרתני. - ראיה ממשמעות הברייתא דרבי מחייב במזיד חיוב שונה משוגג. - שם ומתקיף לה ר"פ כו' מנלן דאבא שאול מחייב מיתה בפחות מכזית מדין אכילה, ומה התירוק על אתקפתיה דר"פ. - שם מר בריה דרבנא כו' האם משבש את הברייתא.

**בדין כזית שאין בו שוה פרוטה לרבנן**

**ב.** בדין כזית שאין בו שוה פרוטה דחייב מיתה לרבי באכילה, האם מודו לו רבנן דלוקה. - ראיה מפשטות הברייתא ומסנהדרין פ"ד א' וממכות י"ג א' דחייב. - אבל הפשטות בכל דוכתא דפטור, ועוד הוכחות לזה, ורבי אמר הזיד במעילה דמשמע שוה פרוטה וע"ז אמרו רבנן באזהרה. - ביישוב הראיה מסנהדרין וביישוב מתני' דמכות. - מסקנא דלרבנן אין נפ"מ בין אכילה להנאה דלעולם שיעורו בשוה פרוטה.

**בהא דתמחויין מחלקין למעילה אם זה דין באכילה**

**ג.** בהוכחת אאמור"ר שליט"א מהא דתנן כריתות ט"ו ב' דתמחויין מחלקין למעילה, דמשמע שיש ענין

ליה הקושיא אף מקדושת דמים כדמוכח ברש"י. - בתו' פירשו דהקושיא מפני שאין בהם מעילה ובתו' הרא"ש וריטב"א פירשו מפני שהם של הדיוט, ואיך מתפרש הק"ו לתו'. - בביאור הק"ו אם זו כונת ר"מ או דאנן ילפינן מדר"מ. - שם איתמר נמי כו' משמע דלאו מכח מתני' דשקלים פי' כן, וכן מדר' יוחנן משמע דלא פליג לדינא אדר"א. - בתוד"ה קדשים קלים כתבו דא"א להקריבו לשלמים משום ספק בכור ומעשר, דלא שייך להפקיע מציאות, ויש להסתפק בעופות שאין להם פדיון אבל הם קדושת פה, ועוד דכל שאינו יכול להביא במקומן אסור לו לחוב בדמיהן.

**שם ב' תהי בה ר' יוחנן כו'**

**י.** שם ב' תהי בה ר"י כו' ביאור תמיהתו במהרש"ל ומהרש"א שם אלא אר"י ממתין כו' בסיפא שם מיירי ר"י בפסחים ולדידיה ודאי ממתין. - שם אמר מר זכרים כו' האם הקושיא גם לר"א. - שם דמייתי נמי תודה בתו' פירשו משום לחם, וקשה דהא אכתי לא ידעינן דמייתי לחם, ובגדון אם יש איסור להביא מותר פסח לשלמים בספק, או שכך נאמרה הלכה. - שם ודילמא אשם בפשוטו אינו יכול להקריבו שמה נתכפרו בעליו ושמה יצו להתכפר באחר. - שם ודילמא פסח הוא כו' בהדיא תנן התם בשם ר"י חשש זה, והכא מפרש טעמא דת"ק. - שם אלא אמר אביי כו' האם איתותב ר' אושעיא מהכא. - בהא דתנן שתיקנו שלא יהיו ממשכנין את מוצאיה על הנסכים, ולמה לא חששו על ריבוי הבהמות. - בירושלמי שתנאי ב"ד הוא.

**בירושלמי ובמזיד לר"מ אם יליף לה מתמעול מעל**

**יא.** בירושלמי בפרקין דפריך היאך יוצא במזיד לחולין ובשלמים, ומשני דממעטין להו רק מקרבן וחומש, ומאי קסברי בשוגג ומנין יליף מזיד. - בדברי התו' נ"ג ב' דיליף מזיד מתמעול מעל, ונראה שאין כן דעת הראשונים ז"ל, ועי' פני יהושע שתמה בזה.

**יב.** סידור דינים שנתבארו, ובדין לשלם תשלומי מעילה בקרקע.

**כריתות י"ג ב' אם היה שבת והוציאו בפיו כו'**  
**ו.** כריתות י"ג ב' מתני' יש אוכל כו' ואשם אחד, בגמ'  
 כ"ג א' מבואר דנהנה שוה פרוטה, ובקו' תו' שהרי  
 לא הפסיד להקדש. - בקושת האחרונים מ"ט לא  
 קלב"מ בהוציאו בשבת כההיא דפסחים כ"ט א'. -  
 בתירוצי הקצה"ח דחייב לצאת ידי שמים אם זה מיישב  
 לחדש אשם דרשות. - בתירוצי הנה"מ לחלק בין  
 קדושת דמים לקדושת הגוף. - בתירוצי הצ"ח דזכה  
 בלעיסה והרי בקדושת הגוף אין יציאה לחולין. - עיקר  
 הקושיא עכ"ד תו' דההנחה בבליעה, ולפמ"שנ"ט סק"ז  
 דעת הראשונים שההנחה בפיו קושיא מעיקרא ליתא.

#### בשיטות הראשונים בדברי ר"מ מתי ההנחה

**ז.** שבת ק"ב א' ארבע"א אף אנן נמי תנינא כו' רש"י  
 והרמב"ן פירשו שהראיה מהוצאה כלאחר יד בפיו,  
 ור"ח פירש שהראיה אין בפיו ד', והרמב"ם הזכיר שני  
 הדברים, ביאור הגמ' לפ"ד. - ולכל פירושים אלו  
 מוכח שההנחה בפיו ולא בבליעה. - כמה קושיות לפי'  
 תו' שההנחה בבליעה, ויתכן שבליעה כאיבוד מן  
 העולם ולא מיקריא הנחה כלל. - בירושלמי מפורש  
 שההנחה בפיו. - במוציאן בפיו ע"י עקירת גופו אם  
 חסר במקום ד', ואם הנחה בפיו לצורך אכילה ככתיבה  
 חשיבא, המיושב בסוגיא כפי' ר"ח, וביושב דברי ר"מ  
 מה ענין זה לאכילה.

#### פסחים מ"ח א' ועייל עצי הקדש כו'

**ת.** פסחים מ"ח א' אלא אפיק הבערה ועייל עצי  
 הקדש ואזהרתיה מהכא ואשיריהם כו' בתו' מכות  
 כ"ב א' כתבו דליכא שוה פרוטה למעילה, וקשה  
 דבפשוטו המבשל יש שוה פרוטה בעצים, ועצים  
 פחותים כ"כ גם לא תעשון ליכא. - ולא משמע  
 לאקומה בעצים נטועים דהו"ל מחובר. - והראשונים  
 תירצו דכיון שהגיד איסור הנאה א"כ לא נהנה רק  
 בשעת אכילה. - ובדברי הר"ד והר"ן דאין שבח עצים  
 בגיד, ובחורש במוקדשין שם מ"ז ב' מכות כ"א ב'.  
 - מה שאמרו אפיק הבערה היינו שהתנא נתכוין  
 להבערה דלא תעשון. - שם ואזהרתיה מהכא כו' קשה  
 דהא בעינן דרך השחתה, וברמב"ם בתשובה דמירי  
 בעצי בנין. - בדברי מרן זללה"ה שהם עשויין לשמש  
 בגופן ולא לדמים בעלמא. - ובזה מיושב שכל מזיק

באכילה. - ביאור דברי ר"ע דמפני שתמחויין מחלקין  
 חייב על כל זבח, ובדברי הרמב"ן שבועות כ"ב א'  
 בזה. - וביאור הדברים בדמעילה סיבת החיוב אינה  
 קרבן זה, כמו נותר שיסודו בקרבן, אלא רכוש הקדש  
 הוא גורם אחד לכל החיובים, וכמו שמוכן שאם מעל  
 בכוס ובבהמה של הקדש חשיבי שני מעילות, ה"ה  
 בכל שני חפצים אפי' מחולקים בטעמם כתמחויין,  
 שדיני מעילה לא תליין באופן שהוקדשו אלא  
 במציאותן כעת. - ולפ"ז אף לענין הנאה תמחויין  
 מחלקין. - ומיושב נמי טעמיה דר' יהושע דאף  
 ממעילה מפני שיש סברא לומר דלרבותא נקטו מעילה  
 וכ"ש שאר איסורין, שלענין מעילה יש גורם אחד  
 לכולן.

#### תוד"ה ומינה, ותוד"ה אף

**ד.** פסחים שם תוד"ה ומינה כו' הכא אין לומר אוקי  
 באתרה כו' ביאור הדברים. - שם דבשאר נהנה כו'  
 מנ"ל לתו' כן, ובטעמא דמילתא דאכילה חמירא טפי.  
 - שם וא"ת כו' לכאורה פשוט דאכילה שיעורה בכדי  
 אכילת פרס, ואפי' לאבא שאול דבעינן שוה פרוטה  
 אם סבר רבי כותיה ובעינן דוקא אכילה צריך שיהא  
 כל השוה פרוטה בכדי אכילת פרס, שם תוד"ה אף  
 ביאור דבריהם. - בדין הויד במעילה בהנאה דעת כל  
 הראשונים שלוקה, ובדברי החזו"א דקרבן א"צ  
 אזהרה. - בדין הויד במעילה אם חייב מיתה בהנאה  
 ובאדר"נ פ"א בזה, ותוספתא וברמב"ם פ"ז ה"ה  
 דבמזידין הוקשו להקדש.

#### בגזול הקדש אם יש קניני גזילה

**ת.** בדין גזול הקדש במזיד אם יש לו קניני גזילה  
 לקנות בשנינו, ברש"י ותו' פסחים כ"ז ב' - הוכחה  
 ממכות י"ג א' דלעיסה ולוקה, ואם בכל המאכלין הוי  
 שינוי בלעיסה, ובפסחים ל"ה א' במצה דבהקדש לא  
 יצא ומשכח"ל דבלע, אבל במרור ל"ט צ"ל שהי'  
 מרוסק. - בפסחים כ"ט א' דהאוכל חמץ של הקדש  
 במועד מעל, מ"ט לא קנה בלעיסה ותו לא הוי  
 קלב"מ, ובתירוצי המנח"ב דפחות משוה פרוטה לא  
 יצא לחולין, ובתירוצי אאמור"ר שליט"א דבאיסור הנאה  
 לא זכה כלום ולכן לא נפיק לחולין.

שתי אשמות, ובתו' שבת ע"א ב' בזה. - באיזה אופן מביא רק א"ת לר"ט בלא ממוץ. - שם ואם ספק המעות נדבה אפשר דאם ישאירם ספק חולין לא יצא יד"ח אשם ודאי.

**יב.** סידור דינים שנתבארו.

### סימן טז

#### בפרק השליח שעשה שליחותו

**ב' א' מתני' השליח שעשה שליחותו**

**א.** כ' א' מתני' השליח שעשה שליחותו כו' יש לעי' למה צריך בזה לדין שליחות, הרי גם חש"ו מהנו בסיפא. - וי"ל דפקח אדעתא דנפשיה עביד, ונפ"מ דפקח ששינה מעל, ונזכר שליח לא מעלו האורחים עד שיאכלו. - אם אמר להם השליח טלו כבר גמר שליחותו בזה. - שם לא עשה שליחותו כו' שהוא ג"כ כנותן, מיהו י"ל דהיינו דוקא כשמסר להם, ולא בדיבור בלבד. - בדין חש"ו שנתנו לאורחים, ובדין נכרי שנעשה שליח ליתן לאורחים.

**שם תן בשר לאורחים ונתן להם כבד כו'**

**ב.** שם כיצד א"ל תן בשר כו' בחידוש שבבשר וכבד, ובדין שני מיני בשר, ואם ידוע דלא קפיד אם חשיב שלוחו, בפרש"י ששתייהם של קדש. - שם השליח מעל אפי' איגלאי מילתא דבעה"ב ניחא ליה. - שם והוא אומר טלו כו' בחידוש המשנה בבעה"ב או בשליח. - שם והם נטלו שלש כו' האם הם גולנים או שסמכו דניחא ליה, ומה הדין כשהשליח הודיע להם שאין לו רשות.

**שם ב' מאן תנא כו'**

**ג.** שם ב' מאן תנא כו' פלוגתא דאביי ור"ח בשנמצא לבסוף דניחא ליה לבעה"ב, ובשטמ"ק אות א' דתרוייהו לא לימעלו. - בנדרים אמרו דמודה ר"ע דלא לקי, ובפשוטו אף בבשר וכבד קאמר. - בדברי אאמו"ר שליט"א דדיוקא דר"ח כשלא מצא בשר. - ובדין כבד ונתן בשר. - יש להסתפק אם לר"ח הדבר ספק או ששניהם פטורין מכח הספק. - בדין אם הבשר היה חולין אליבא דר"ע, שם אלא אר"פ ביומא דכייבין כו' איך זה מתפרש בסתמות הברייתא.

אינו עובר בלא תעשון, דדוקא בדבר שמזכיר הקדש איכא לא תעשון.

**פסחים כ"ז ב' תנור שהסיקו בעצי הקדש כו'**

**ט.** פסחים כ"ז ב' בעא מיניה רמב"ח מר"ח כו' אם לא ידע לחלק מ"ט בעא מיניה. - שם הקדש אפי' באלף לא בטיל לכאורה ר"ל ששבח העצים קלוש כפחות מאחד ממאתים, ובתו' בזה, ובטעמא דלא חשיב דשיל"מ ע"י שיפדה הטעם הזה. - שם והלא מעל המסיק כו' גם בגזבר נפק לחולין מה שנשרף וגם מכי שנייה. - בפרש"י ותו' דבמודר לא נפקו העצים לחולין, ולמה לא זכה בשינוי. - יש לעי' אם חייב לשלם דמי העצים להקדש יפדה בהם גם זכות ההקדש שבפת. - שם אר"פ הכא בעצי שלמים עסקינן ואליבא דר"י כו' בדין שלמים בשוגג לר"מ, ומה חידש ר"פ טפי מר"י ורבא ר"ה כ"ח א'.

**פסחים כ"ט א' רנב"ה היא**

**י.** פסחים כ"ט א' רנב"ה היא, בפלוגתא רש"י ותו' אם שגג בכרת קלב"מ לרנב"ה, בקושית הר"ש מההיא דכתובות ל' ב', ובטעמא דמילתא דשוגג בכרת לא פטר וכ"ד הרמב"ן. - ולדבריהם אין שום קושיא מתשלומי תרומה ומעילה, ובדברי התו' בזה. - בדין מעל ומת אם הירושין משלמין מעילתו, ובגזל הגר מבואר ב"ק ק"י ב' דפטור, אבל שם אינו משלם למי שנטל ממנו, ובהקדש מסתברא דחייב. - בשבת ס"ט ב' דחומש במקום קרבן קאי, ובחילוק שבין תרומה להקדש. - בכריתות כ"ב א' מבואר דמספק פטור מתשלומי מעילה וצ"ע מ"ש מתשלומי תרומה שכתבו תו' דמפריש מספק, ובהא דקי"ל דשכ"מ שהקדיש חוזר, אע"פ שעלתה בתיקו. - עיקר איסור מעילה מפני כבוד ההקדש, אלא שיש בזה גם חלק ממוני, ולכן אסור ליהנות מריח הקטרת אע"פ שאין בה ממוץ. - בדין שלא כדרך הנאתו אם כילה את ההקדש דפטור ממעילה אם חייב בקרן, וכן בשלמים אם חייב בקרן כשנהנה.

**כריתות כ"ב א' ספק מעילה**

**יא.** כריתות כ"ב א' ומודה ר"ע שאין מביא את מעילתו כו' ר"ט ג"כ מודה שמספק פטור מלשלם, ופליגי כשיכול להודיע אם צריך להשתדל שלא יביא

### שם גמ' מוסיף על שליחותו הוי

ד. שם ש"מ מוסיף על שליחות הוי, הנדון דוקא כשאין חתיכה של בעה"ב מבוררת, ובטעמא דבתרומה לא חל אחד מחמישים, ובדין תן בשר ונתן להם כבד ובשר. - שם אר"ש דאמר שליח טלו כו' האם הנדון דעקר שליחותו כלפי בעה"ב, ומה החידוש בשלש דאורחים, ואם הדבר תלוי בדעת האורחין או בדעת השליח. - בביאור איך יוצא לחולין ע"י השליח בלא מעשה.

### כ"א א' מן החלון והביא מן הדלוסקמא

ה. כ"א א' מתני' א"ל הבא לי מן החלון כו' בפשוטו לא מיירי בגזבר ומעל מיד, ומיירי באופן שבנטילתו הוחלטה ההוצאה מרשות הקדש. - ודברי התו' שהשליח מעל בהוצאת בעה"ב לא נתפרשו, ובפרש"י בקדושין בזה וברמב"ם, ועוד פירושים. - בטעמא דנקטו תו' דמתני' בגזבר, ובדיוק התו' ממתני' דלקמן בנרות ופתילות, ומגמ' ב"מ מ"ג א' במפקיד גזבר.

### שם אע"פ שאמר בעה"ב לא היה בלבי כו'

ו. שם במשנה אע"פ שאמר בעה"ב כו' בפ"י הרמב"ם דמזה ומזה היינו חלון ודלוסקמא ובפרש"י והרמב"ן קדושין נ' א' דהיינו שני כיסין שבאותו חלון. - בדיוק המשנה כהרמב"ם ובהוכחת הרמב"ן כרש"י ויישוב המשנה ובפ"י תו' שהיו שני חלונות. - בטעמא דנקט חלון ודלוסקמא וגם איפכא.

### שלח ביד חש"ו כו' חנוני מעל

ז. שם שלח ביד חש"ו כו' חנוני מעל פ"י תו' כשיוציא, ולשיתטם גם ברישא כן. - אבל אם נפרש שרק בסיפא מיירי כשיוציא, יש לפרש דבמקבל מחש"ו לא מצי למימר דאיסורא לא ניחא לי שהוא כנוטל מהקרקע, ובזה גם התו' מודו, אלא דסברי דבחש"ו אין כונתו לזכות להוציא מבעה"ב.

### שם אם עשו שליחותו כו' עשאו כמעט כו'

ח. שם אם עשו שליחותו בעה"ב מעל, אם דוקא בלוקחין עבורו או אף בנתינה לאורחים, ואם הטעם מפני שהחנוני נעשה שלוחו. - שם גמ' עשאו כמעט של זיתים כו' אע"פ שיש בהם דעת עשאו

כנעשה ממילא בטבע וניחא ליה. - שם ורי"א כאותה ששינו כו' ס"ל דחשיב שליחותיה ולא רק ניחא ליה, ויישוב סוגיין עם גרסא דעירובין צ"ת.

### שם שלח ביד פקח ונזכר כו' קדושין י' א'

ט. שם שלח ביד פקח ונזכר כו' לפ"י תו' גם בחש"ו משכח"ל ד"ז, כיון שיש לו זמן לחלל עד שיוציא החנוני, ולפמשנת סק"ז לא משכח"ל אלא בפקח. - בתו' קדושין נ"ד ב' דנזכר בעה"ב דינו כמזיד לר"מ, ויש לדון בזה. - שם גמ' ורמינהי נזכר כו' השליח מעל, אם היה לשליח פטור אנוס מה היה דין המעות קודם שהוציאן החנוני. - צ"ע למה העלים התנא החידוש שהשליח מעל. - בחגיגה אמרינן שליח עניא מאי קעביד וזהו הררים התלוין בשערה. - האם החידוש בפטור אנוס או מפני שאינו שותף בעיסקא אלא שליח, בדיוקים שבגמ' בחגיגה בד"ז, והאם החידוש בפטור אנוס הרי מבואר ד"ז בחנוני. - ובטעם החיוב בשליח, משום דיש שלד"ע חידוש הוא לחיוב המשלח, אבל מעשה השליח מספיק לחייבו.

### שם נוטל פרוטה או כלי כו'

י. שם במשנה נוטל פרוטה או כלי כו' תופס מהר כל המזדמן, וכלשון התוספתא על קיתון זה ועל טלית זו. - שם פרוטה של הקדש מבואר דא"צ ד' פרוטות ולא חומש. - שם בכל מקום שהיא ביד שליח או ביד חנוני, בטעמים דהתירו לו לחלל שאינה ברשותו ושאינו גזבר. - שם חנוני מעל לכשיוציא דאיסורא לא ניחא ליה דליקני, ואין להוכיח מכאן לנדון דמתנה נדרים ל"ה א' ב"מ צ"ו ב', ובנדרים הנותן מזיד. - שם נזכר בעה"ב כו' השליח מעל יש לעי' הרי המקח לבעה"ב והוא ביטל שליחותו וא"כ למה לא בטל מקח, ובלשון התוספתא משמע שקנה סתם, ובנדון אם זכה בעה"ב במקח. - בתוספתא דבנזכרו שלשתן נתפס המקח להקדש, והיינו מדין חילול, ולא מעלו כלל.

### חגיגה י' ב' ע"ם הגמ'

יא. חגיגה י' ב' מעילות מיכתב כתיבן גם למסקנא לא דמיא לשבת וחגיגה שהשערה בדרשא. - שם ארמב"ח כו' בפשוטו ידע דילפינן מתרומה וא"כ קשיא ליה איך למדו מתרומה שהיא מצוה, ובביאור תשובת רבא, ועוד אופנים בביאור דברי רמב"ח ורבא.

בהפקדתו, וגם קשה מה שתירץ שם אידי דתנא רישא הוציא, ואפשר שהביריתא נשנית כסדר המשנה. - בדברי הרמב"ן ב"מ שם שנסתפק מה דין המעות כשחזר בו בעה"ב לר"ה. - בדין מלוה ברשות בעלים לחזרה קדושין מ"ז ב' אם זה דוקא מיד או אפי' לאחר כמה ימים. - בב"מ שם הביאו ברייתא שנשנית מתי מעל המפקיד שהוא הגזבר, ואין זה לשון המשנה, ובטעמא דמילתא, אבל בקדושין נ"ג ב' הביאו המשנה, ובלשון רש"י שם בזה.

### שם נפלה פרוטה של הקדש לתוך הכיס

**טז.** שם במשנה נפלה פרוטה של הקדש כו' לכו"ע בהוציא כל הכיס מעל וש"מ שלא בטלה הפרוטה, ובמ"ש אאמו"ר שליט"א דכיון שאפשר לפדותה לא בטלה. - ובדין חתיכת נותר שנפלה לתוך החתיכות שאין לה פדיון ולא דין ממון, ובבאור שני הדינים שיש בתערובת הקדש. - בנדון אם ר"ע פליג רק בדין א"ת במעילה כמ"ש בתוספתא, או דפליגי אם חשיב ספק מעילות. - ובירושלמי דמאי פ"ז ה"ד דמבואר דפליגי גם בעשר פרוטות בכיס - בדין הוציא אחת מעשר לר"ע אם מביא א"ת, או רק בט' מעשר, או באחת משתים. - בדין כל דפריש לענין הפרוטה שפירשה. - שם או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש כאן לא שייך ביטול שהרי מתחלה הקדיש רק זכות אחת מתוך כולו, ואין כאן אחת מבוררת שתבטל. - בדין אם מעל בראשונה לר"ע בכה"ג.

### שם ומודה ר"ע באומר פרוטה כו'

**יז.** שם ומודה ר"ע באומר פרוטה מן כיס זה כו' מפרש בגמ' דמיירי ששיעבד כל הכיס להביא ממנו פרוטה להקדש והמותר חולין, כמו המכנס מעות להביא מהן חטאת ומחצית השקל בפ"ב דשקלים, וא"צ להקדיש הפרוטה שכבר נשתעבד כל הכיס להקדש. - אבל מה שמוציא לחולין אין בו דין ספק, כיון שיש רק שיעבוד להביא מתוכו פרוטה להקדש. - שם שהוא מוציא והולך כו' משמע היתר גמור, ומודה לחכמים ששייך מצב של פרוטה ודאית ואפ"ה מותר להוציא עד הפרוטה האחרונה. - שם גמ' כי אתא ר"ד כו' לר"ד הקושיא דגם מן כיס נעשית פרוטה אחת מעורבת. - שם כי אתא רבין כו' קושייתו שבמן

- שם שליח עניא מאי קעביד האם הכונה משום אנוס או משום שאין העיסקא שלו. - שם ומאי קושיא דלמא כדשמואל כו' מאי קסבר רב אשי, במסקנת הגמ' כבר נתבאר לעיל סק"ט.

### מעילה כ"א א' נתן לו פרוטה

**יב.** מעילה כ"א א' מתני' נתן לו פרוטה וא"ל הבא לי בחציה נרות, יש לעי' הרי מיד שנתן הפרוטה לנרות יצאה כולה לחולין, ובמה שנסתפק אאמו"ר שליט"א אם הפורט מעות הקדש מעל. - שם והלך והביא לו בכולה כו' מה החידוש, ואם מיירי בהביא בחצי פרוטה כמה ששוה בפרוטה כמו בסיפא. - שם נרות ממקום פתילות אפשר שטעה והחליף שליחותו, ובלשון התוספתא בזה.

### שם נתן לו שתי פרוטות

**יג.** שם במשנה נתן לו שתי פרוטות כו' נקט אתרוג שיש במינו גדולים וקטנים. - שם ובאחת רימון היה לו סיבה לחשוב דניחא ליה ברמון. - שם רי"א כו' שהוא אומר לו כו' האם באמת כך ראוי לעשות, או דסגי בספק רחוק לבטל כח השליחות. - שם קטן ורע, קטן במדה ורק בדמים, ומודה בקטניות שגדלן שוה. - הא דאיצטריך למיפלג גם באתרוג וגם בחלוק דגם טענה רחוקה שרוצה חלוק יפה בכפליים חשיב ספק לבטל השליחות, ויש גם סברא איפכא דאתרוג גדול כפליים מיותר. - קטן דחלוק מתפרש בחשיבות, ולשון הגמ' משמע דקטן ורע חדא מילתא היא שהקטן רע בדמים.

### שם ב' ש"מ מאן דאמר לשלוחו

**יד.** שם ב' גמ' ש"מ מאן דאמר לשלוחו כו' איך הבין המסייע טעמיהו דרבנן, ועי' דמפרש לה כשאין לו הפסד דומיא דלתן וכו'. - הא דמייתי ראיא מחלוק ולא מאתרוג משום דפרוטה לא קפיד משא"כ חצי דינר זהב. - שם מודה ר"י בקטנית יש לעי' הרי בקטנית ג"כ תלוי איך מוכרין, וא"כ איך סתמו בזה.

### שם המפקיד מעות אצל שלחני

**טז.** שם במשנה המפקיד מעות אצל שלחני כו' החידוש בהלכות מעילה שאם הוציא לא מעל. - ויש לעי' לר"ה ב"מ מ"ג א' הרי כבר נעשו חולין מיד

כיס ראוי שיהא הגדול הקדש. - כ"ב א' ר"פ אמר כו' קושיתו שלא נתקדשה הפרוטה עד שיפרישנה, בביאור שני הפירושים בתו'.

יח. סידור דינים שנתבאר.

## סימן יז

### ליקוטים

א. במתני' ט' א' ולשחוט עליהן את הובח ולהסדר ע"ג שלח

ב. בסוגיא דתרומת הדשן (שייך לסימן ד')

א. אם מצות תרומת הדשן רק מאפר של איברים או גם מאפר העצים

ב. בפלוגתא רב ור' יוחנן אם מועלין באפר שע"ג תפוח

ג. בהוצאת הדשן האם צריך בגדי כהונה עד שיגיע לבית הדשן או רק בהורדה מהמזבח

ד. שיירים של תרומת הדשן אם אפשר לתרום מהן למחר

ה. במצות תרומת הדשן האם עיקר המצוה היא ההרמה או ההנחה בצד המזבח

ו. בדעת תו' חולין שאין מועלין בדשן עד שעת מצות תרומת הדשן

ג. בסוגיא ט' ב' א' - בנהנה מדמי חטאת כו' כבר קרבה חטאתו ילכו לים המלה, ובפלוגתא דר"ש ורבנן (שייך לסימן ה' סק"ז)

ד. בסוגיא דבונין בחול ואח"כ מקדישין ושכר האומנין י"ד א' ב'

א. מותר הקטרת מה היו עושין בה מפרישין ממנה כו'

ב. בונין בחול ואח"כ מקדישין

ג. ואמאי ליחליה אבנן

ד. בירושלמי שקלים פ"ד ה"ד ולא נמצא הקדש מתחלל על ההקדש כו'

ה. במתני' שקלים ינתנו לאומנין בשכרן דברי ר"ע

ו. תוספת ביאור בסוגיא דמעילה

ה. בפלוגתא דר"ש ור"י בלקח קיני וזבים כו' י"ט א'

ו. בדברי הרמב"ן והרשב"א חולין קל"ט א' שחיוב אחריות בחילול (שייך לסימן י"ד סק"א)

ז. בסוגיא קדושין נ"ד א' אי מועלין בשירי הלשכה (שייך לסימן י"ד סק"ה ו')

א. בפלוגתא דר"מ ור"י ע"ס הגמ'

ב. בדברי הירושלמי שקלים דפליג אתלמודן

ח. בדין תשלומי תרומה בספק ועוד בדיני תשלומי תרומה (שייך לסימן ט"ז סק"י)

ט. בסוגיא דאין שלד"ע ובדין שליחות במעילה (שייך לסימן י"א ט"ז)

א. אם ישלד"ע האם השליח פטור או ששניהם חייבים

ב. בשליח שוגג אם יש שלד"ע

ג. בביאור הילפותא דחטא חטא מתרומה

ד. קדושין מ"ג א' תוד"ה שלא

י. בדין פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס כ"א ב' (ושייך לסימן ט"ז סק"ט ז')

א. בביאור פלוגתא דר"ע ורבנן

ב. באומר פרוטה מכיס זה הקדש איזו קדושה חלה בכיס

## סימן יח

### הערות ע"ס הרמב"ם

א"ה, המפתחות נערכו ע"י ח"א שליט"א.

הסימנים סודרו לפי סדר המסכת, אבל לימוד הסוגיות היה בסדר זה: יג, י, יד, טו, יב, יא, טז, ו, ז, ד, ב, ג, א, ה, ח, ט, [יש דברים שנתחדשו בסימנים המאוחרים]

## מפתחות

## ע"ס המסכת

שם סק"ד.	ב' א' קדשי קדשים ששחטן בדרום, ס"א סק"א.
שם איתיביה ר"י לרבה, ס"א סק"ב.	שם שחטן בדרום וקבל דמן בצפון, ס"א סק"א ס"ב
שם והא דפליגי בה כו' פשיטא לי' לר"א, ס"א סק"ג.	סק"א.
שם קלטוה מחיצות כו', הערות.	שם איזו היא שהי' לה כו', ס"א סק"א.
מפרש ד"ה ולא מועלין, ס"ו סק"ג ה'.	שם שנשחטה חוץ לזמנו כו', ס"א סק"א.
תוד"ה חדא כו', ס"א סק"ב.	שם ושקיבלו פסולין וזרקו כו', ס"ב סק"ד.
בשטמ"ק אות ד', ס"ו סק"ה.	שם אצטריך סד"א הואיל כו', הערות.
ג' ב' בעי ר"א עלתה מהו שתד, ס"א סק"ג.	שם קדשים שמתו יצאו כו', ס"ו סק"ב ג'.
שם מדקמיבעיא לי' לחדא מכלל כו'. הערות.	שם כמה דחנקינן דמי, הערות.
שם חדא מגו חדא, ס"א סק"ג.	שם ל"ל למיתני כו' צריכי, ס"א סק"א.
שם ע"כ לא קאמר רבה כו', ס"א סק"ג, הערות.	שם תוד"ה ששחטן, ס"א סק"א.
שם אמר רב גידל כו' זריקת פיגול כו', ס"ב סק" י"א,	ב' ב' איבעיא להו אי עלו מה שירדו, ס"א סק"ב.
הערות.	שם ע"כ לא קאמר ר"ש אלא בניתנין למטה, ס"א
שם ואינו מביא כו' בקק"ל, ס"ב סק"א ח'.	סק"ב.
שם איתיבי ר"פ לאביי כו' אישתיק, הערות, ס"ב סק" י"א.	שם ולעולם דשחטן וקיבל דמן בצפון, ס"א סק"ב.
שם אלמא פיגול מייתי לה לידי מעילה, הערות.	שם בשלמא לרב יוסף ניהא, ס"א סק"ב.
שם כי אתא לקמי' דר' אבא, הערות.	שם מאי מועלין בהן מדרבנן, ס"ו סק"א, (ועי' ס"ח
שם והא אמר עולא קומץ פיגול כו', הערות.	סק"א).
שם א"ל איסורא דמייתי כו', הערות.	שם מאי איכא בין דאו' לדרבנן, ס"א סק"ב.
תוד"ה אלמא, הערות.	שם דאו' משלמין חומש דרבנן לא, עי' ס"ה סק"ד,
ד' א' והאמר אילפא כו', הערות.	ס"ט סק"ג.
שם א"ה גבי תודה כו'. הערות.	שם ומי איכא מעילה מדרבנן, ס"ו סק"א ד'.
שם מאי קדש ליפסל דבעי שריפה, ס"ב סק" י"א,	שם אין דאמר עולא כו' ה"ג מדרבנן, ס"ו סק"א.
הערות.	שם קדשים שמתו יצאו כו' ס"ו סק"ב ג' ד'.
שם לימא מסייע לי' הפיגול כו', ס"ב סק"ה ח' י'.	שם לימא תנינא כו', ס"ו סק"ה.
שם אי בעולה פשיטא כו' ס"ב סק"י.	שם הכא לא בדילין מנהון, ס"ו סק"ה.
תוד"ה אלא, הערות.	שם אבל קדשים שמתו כו', ס"ו סק"ה.
ד' ב' ועוד כו' לן דמה כו' ס"ב סק"י וע"ע שם	שם מתו נמי תנינא הנהנה כו', ס"ו סק"ה, ועיי"ש
סק"ט.	סק"ג.
שם סיפא ודאי מסייע לי', ס"ב סק"י.	שם תוד"ה ורבה, ס"א סק"ב.
שם דקעביד בידים, ס"ב סק" י"א, ועי' ס"ג סק"ב.	שם בתוד"ה ומאי, עי' ס"א סק"ב, ס"ז סק"ח.
שם לימא הא מסייע לי' הפיגול כו' ס"ב סק"י.	שם תוד"ה ומי, ס"ו סק"א ד'.
שם אמאי קתני סיפא כו' ס"ב סק"י, הערות, וע"ע ס"ב	ג' א' חטאת הואיל ולכפרה קא אתיא, ס"ו סק"ה.
סק"א.	שם וחטאת שמתה כו'. עי' ס"ו סק"ב.
שם ההוא ודאי מסייע ליה, הערות.	שם והתנן, הערות.
שם פסיקא לי' כו', ס"ב סק"ח.	שם לא נהנין ולא מועלין, ס"ו סק"ג ה'.
	שם אמרי חטאות המתות בחייהן כו' ס"ו סק"ה, וע"ע

שם בן אחותי, ס"ב סק"ב.  
 שם ראה מה אתה שואלני, ס"ב סק"ב  
 שם היתר כו' שנינו, כל הסוגיא סימן ב'.  
 שם היתר שחיטה, עי' ס"א סק"א, ס"ב סק"א ט'.  
 תוד"ה לא. ס"ב סק"ח וע"ע שם סק"א, ס"ג סק"ב.  
 שם בא"ד כגון בעולה ס"ב סק"י.  
 ה' א' היתר זריקה שנינו, ס"ב סק"א ב' ט'.  
 שם חזקיה אמר כו' ר"י אמר כו' ס"ב סק"ב.  
 שם מאי לאו דלן דם, ס"ב סק"ב ג'.  
 שם אלא לאו דקבלוהו פסולין כו' ס"ב סק"ד.  
 שם חטאת פסולה כו' בין שהיתה כו' הערות.  
 שם איזו היא שהיתה כו' שלנה כו', ס"ב סק"ד, הערות.  
 ה' ב' ה"נ לאו דוקא, הערות.  
 שם א"כ ל"ל למיתני תרתי, ס"ב סק"ד.  
 שם והא קמ"ל דפסול עושה שירים, ס"ב סק"ד.  
 שם מ"ט דשירים נינהו, הערות.  
 שם אין לך דבר כו' הואיל ומרצין לפיגולן, הערות.  
 שם ה"ק אין לך דבר שאינו מרצה בציבור, הערות.  
 שם ת"ש הפיגול כו' לאו דלא זרק כו', ס"ב סק"ה.  
 שם ומאי לעולם, ס"ב סק"ה.  
 תוד"ה ת"ש רש"א, ס"ב סק"ז.  
 ד"ה ת"ש הפיגול, עי' ס"ב סק"ח.  
 תוד"ה ומאי, ס"ב סק"ה.  
 ו' א' ת"ש רש"א יש נותר כו' ס"ב סק"ו.  
 שם דקבליה סמוך לשקעה"ח, ס"ב סק"ו וע"ע שם סק"א ג'.  
 שם ת"ש רש"א יש פיגול כו', ס"ב סק"ז.  
 שם ת"ש הפיגול בקדשי קדשים, ס"ב סק"ח.  
 שם כל לאיתויי כו' כל לאפוקי כו' ס"ב סק"ח, ועיי"ש  
 סק"א ב', ס"ג סק"ב, סי"ח פ"ג ה"ג.  
 ו' ב' מתני' כל הסוגיא סימן ג'.  
 שם בשר קק"ד שיצא כו' ס"ג סק"ו עי' ס"ה סק"ד.  
 שם לפני זריקת דמים, עי' ס"ב סק"א.  
 שם רא"א מועלין בו ואין חייבין כו' הערות.  
 שם אר"ע והרי המפריש כו' ס"ג סק"א.  
 שם והרי שתייהן עומדות ס"ג סק"ו ו'.  
 שם לא כשם כו'. ס"ג סק"ו.  
 שם צריכי כו' זריקה כתיקנה מפקא כו', ס"ג סק"ב.  
 שם שיצא מקצתו, ס"ג סק"ו, עי' סי"ח פ"ב ה"א.  
 שם א"ל רבי אסי כו' כבר למדוני כו', הערות.  
 תוד"ה שלא, ס"ג סק"ו.  
 ז' א' והא אבוד ושרוף כו' ס"ג סק"ו.

שם ומי אמר ר"א כו' חישב לנשפכין, ס"ג סק"ו.  
 שם אלא דקתני כו' קשיא, ס"ג סק"ו.  
 שם אר"פ כו' אבל יצא דם כו' ס"ג סק"ו ד'.  
 שם אר"א כי אמר ר"ע בב"א כו', ס"ג סק"ג.  
 שם א"ל והלא פסול הוא כו', הערות.  
 שם והרי דמן מונח בכוסות, ס"ג סק"ג.  
 ז' ב' אי אתה מודה שכשם כו', ס"ג סק"ו.  
 שם אר"ל משום ר"א כו' לאותו תלמיד, ס"ג סק"ג.  
 שם מה לי בב"א מ"ל בזא"ז, ס"ג סק"ג.  
 שם ואתה אי אתה אומר כן כו', ס"ג סק"ג.  
 שם שאם עלו ירדו, עי' ס"ה סק"ד.  
 שם אימורי קק"ל שהעלין לפני זריקת דמים, ס"ה סק"ה.  
 שם קצצתינון כו' ס"ג סק"ג.  
 שם מתני' מעשה דמים כו' ס"ג סק"ד, ועי' ס"ב סק"א ט'.  
 שם מעשה דמים בקק"ל, עי' ס"ג סק"ט.  
 שם הא איסורא איכא, עי' סי"ח פ"א ה"ב.  
 שם ואמאי הא ממונא דכהן הוא, הערות.  
 שם ליוצאין ור"ע היא, ס"ג סק"ה.  
 תוד"ה הא, ס"ב סק"ח, וע"ע שם סק"א, ס"ג סק"ב.  
 ח' א' מתני' חטאת העוף, ס"ג סק"ח.  
 שם הוזה דמה, ס"ג סק"ח.  
 תוד"ה הוזה, ס"ג סק"ח.  
 ח' ב' מעילה הוא דליכא כו' הערות, ס"ג סק"ט.  
 שם ליוצא ור"ע היא, ס"ג סק"ח.  
 שם היינו דכתיב והנשאר בדם כו', הערות.  
 שם שאם נשאר, הערות.  
 תוד"ה אמר, הערות.  
 ט' א' אמרי התם כתיב והנותרת כו' הערות.  
 שם קתני מיהת מיצה דמן כו' הערות.  
 שם לצדדין קתני הערות.  
 שם תרי תנאי אליבא דרי"ש הערות.  
 שם מתני' עולת העוף כו' הערות.  
 שם ומועלין בה עד שתצא כו'. ס"ג סק"ט, עי' ס"ד סק"ה.  
 שם פרים הנשרפין כו' ס"ג סק"ט.  
 שם משנזרק דמה, עי' ס"ב סק"א ט'.  
 שם ואין מועלין בעורה ס"ג סק"ט.  
 שם אבל מועלין באימורין, ס"ג סק"ט.  
 שם ולשחוט עליהן את הזבח, הערות, סי"ז.  
 שם מועלין בקומץ עד שיצא כו' ס"ג סק"י.  
 שם הנהנה מאפר תפוח כו' כל הסוגיא סימן ד'.



שם לפני תה"ד כו"ע ל"פ, ס"ד סק"א, ס"ה סק"ג.

שם כיון דצריך בגדי כהונה ס"ד סק"ב.

שם תנן ומועלין בהן כו', ס"ד סק"ב.

שם עד שתראה כו' ס"ד סק"ב.

תוד"ה לצדדין, הערות.

ט' ב' מיתיבי כו'. ס"ד סק"ג.

שם וכן גחלת כו' ס"ד סק"א ג', עי' סי"ח פ"ב הי"ג.

שם בשלמא לר"י ניהא, ס"ד סק"ג.

שם דאית ב' מששא, ס"ד סק"ג.

שם הא קאתי לאשמועי' דאפי' גחלת כו' ס"ד סק"ג.

שם איתמר הנהנה כו' כל הסוגיא סימן ה'.

שם הנהנה מבשר כו' ואימורי כו'. ס"ה סק"א.

שם רב אמר מה שנהנה כו' ולוי אמר יביא כו', ס"ה

סק"ב ז', (עי' ס"י סק"ו)

שם מעילה זו להיכן הולכת, ס"ה סק"ב, (עי' ס"ד

סק"ז)

שם מאי ניהו קטורת, ס"ה סק"ב.

שם יוסיף ויביא חטאתו, ס"ה סק"ו, עי' ס"י סק"ז,

סי"ח פ"ד ה"ז.

שם לפני זריקת דמים, עי' ס"ב סק"א.

שם כבר קרבה חטאתו כו' ס"ה סק"ו.

שם כל קרבנות המזבח כו' ס"ה סק"ז.

שם קרבנות ציבור לנדבת ציבור, ס"ה סק"ז.

תוד"ה וכולן, ס"ד סק"ג.

י' א' אמר עולא הכל מודים כו' ס"ה סק"ג ד' ה',

ועי' ס"ג סק"ט, ס"ד סוסק"ב סט"ו סק"ו.

שם אימורי קק"ל לאחר שהעלין, עי' סי"ח פ"א ה"ב.

שם פשיטא מאי קא מפסיד, ס"ה סק"ה.

שם מצות שריפה לכהנים ס"ה סק"ה

שם להפוכי בצינורא, ס"ה סק"ה

שם ה"מ דאתידע ליה כו' ס"ה סק"ו, סי"ז אות ג',

עי' סט"ו סק"י י"א, סי"ח פ"ד ה"ז.

שם מתני' הקומץ, הערות.

שם והלבונה, הערות.

שם זה הכלל כו', הערות.

תוד"ה הכל, ס"ה סק"ה.

י' ב' דין הוא ומה פיגול כו' הערות.

שם ת"ל אמור כו' הערות.

שם מתני' אם משכיפרו כו' הערות.

שם לא נהנין, ס"ו סק"ג ה'.

שם ולא מועלין, ס"ו סק"ב.

י"א א' מתני' תרעה כו' ותמכר כו' הערות.

שם מ"ש רישא כו' הערות.

שם מתני' מפני שהן ראויין כו', הערות.

שם מתקיף לה ר"ל וליתני כו' ס"ו סק"ו.

שם המפרש מעות לקינים, עי' ס"ו סק"ד ז'.

שם מתני' ר"ש אומר הדם כו' נסכין כו', ס"ז סק"ז.

שם הדם בתחילה אין מועלין בו, ס"ז סק"ז.

שם יצא לנחל קדרון מועלין בו, ס"ז סק"ז, הערות.

שם נסכים בתחילה כו' ס"ז סק"ט.

שם ירדו לשיתין אין מועלין בהן, ס"ז סק"ט.

שם מועלין בדמים דר"מ ור"ש, ס"ז סק"ו, ועי' ס"ו

סק"א.

שם וחכ"א אין מועלין, הערות, עי' ס"ז סק"ו.

שם מ"ט דמ"ד אין מועלין, ס"ז סק"ז.

שם אמר עולא כו' ס"ז סק"ח.

שם וכי יש לך דבר כו' ס"ד סק"ו.

תוד"ה המפריש, ס"ו סק"ו.

תוד"ה לול, ס"ז סק"ט.

י"א ב' הרי תרוה"ד כו', ס"ד סק"ו.

שם ואיברי שעיר המשתלח, ס"ד סק"ז.

שם ובגדי כהונה, ס"ד סק"ז.

שם ועגלה ערופה, ס"ד סק"ז.

שם לול קטן הי' כו', ס"ז סק"ט.

שם אתיא קדש קדש, ס"ז סק"ט.

שם אפי' תימא ראבר"צ כו' ס"ז סק"ט.

מתני' דישון מזבח הפנימי, ס"ד סק"ה.

שם והמנורה, ס"ד סק"ה.

שם לא נהנין, ס"ד סק"ה.

שם ולא מועלין, הערות, ס"ד סק"ב.

שם המקדיש דישון בתחילה, ס"ד סק"ה.

שם תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה כו', ס"ו סק"ב.

תוד"ה תורים, ס"ו סק"ה.

י"ב א' בשלמא מזבח הפנימי כו', ס"ד סק"ד.

שם דכתיב ושמר אצל המזבח, ס"ד סק"ד.

שם אם אינו ענין למזבח החיצון כו', ס"ד סק"ד.

שם א"כ לימא קרא אצל כו', ס"ד סק"ד.

שם דשן הדשן, ס"ד סק"ד, ועיי"ש סק"א.

מתני' רש"א כו' ובני יונה כו' הערות, עי' ס"ו סק"ו.

שם בשלמא ר"ש כו' ס"ו סק"ז.

שם מידי דהוה אבע"מ, ס"ו סק"ז.

שם אין לעופות פדיון, עי' ס"ד סק"ט.

שם קדושה שבהן להיכן הלכה, ס"ו סק"ד ה', ס"ז

סק"ד, עי' ס"א סק"א, ס"ה סק"ג ד'.

שם ותיקשי לך מתני' כו' ס"ו סק"ד.  
 שם מודינא לך כו' ס"ו סק"ד.  
 שם וקשיא לי מי איכא מידי כו', ס"ו סק"ד, וע"ע שם סק"ה.  
 שם ולא והאיכא דם כו' ס"ו סק"ד.  
 שם התם נמי איכא מעילה מעיקרא עי' ס"ז סק"ח.  
 מפרש ד"ה וקשיא, ס"ו סק"ד ה'.  
 תוד"ה בשלמא, ס"ו סק"ז.  
 בשטמ"ק אות י"א, ס"ו סק"ד.  
 י"ב ב' המקיז דם כו' ס"ז סק"ד. (עי' סי"ג ס"ק י"ב)  
 שם מתיב רה"מ כו' ס"ז סק"ה (ועי' ס"ח סק"ח).  
 שם כי קאמרינן לגבי דם, עי' ס"ז סק"י.  
 שם אינה מתקיימת בלא כו', ס"ז סק"ה.  
 שם מתיב רב משרשיא ס"ז סק"ו. (ועי' ס"ח סק"ח).  
 שם ודמיו ללשכה, ס"ז סק"ו ועי' ס"ה סק"ז ס"ו סק"א.  
 שם כ"מ שאמרו כו' קדוש ואינו קדוש, ס"ז סק"ו.  
 שם דמיו יפלו ללשכה, ס"ז סק"ו, ס"ח סק"י"א.  
 מתני' חלב המוקדשין וביצי תורין כו' ס"ז סק"ה י'  
 י"ב.  
 שם הקדיש תרנגולת כו' ובביצתה, ס"ז סק"י"ג ס"ח סק"ח.  
 שם חסורי מחסרא, ס"ז סק"י"ג.  
 מתני' כל הראוי למזבח כו', ס"ח סק"ה.  
 תוד"ה וכי, ס"ו סק"ד, ועיי"ש סק"ב ג'.  
 תוד"ה ודמיו, ס"ז סק"א.  
 י"ג א' כיצד הקדיש בור כו' ס"ח סק"ה.  
 שם אשפה מלאה זבל, ס"ח סק"ו.  
 שם שובך מלא יונים, ס"ח סק"ו.  
 שם אילן מלא פירות, ס"ח סק"ז, ועי' סי"א סק"ג.  
 שם שדה מלאה עשבים, ס"ח סק"ז.  
 שם ואין מועלין במה שבתוכן, ס"ח סק"א ב'  
 שם אילן ואח"כ נתמלא פרות כו' ס"ח סק"ד.  
 שם ר' יוסי אומר כו' מפני כו', ס"ח סק"ד.  
 שם ולד המעושרת כו', ס"ז סק"י.  
 שם ואחרים מתנדבין כן, ס"ז סק"י"א.  
 שם הפועלים לא יאכלו כו' ס"ז סק"י"א.  
 שם מה בכור מועלין בו, ס"ז סק"י ועי' ס"ט סק"ב.  
 שם אף חלב כו', עי' ס"ז סק"א ב' ה'.  
 שם הדש קלעילין כו' הערות, ועי' ס"ט סק"ד סי"א סק"ג סי"ח פ"ה ה"ד.  
 שם תוד"ה אתיא, ס"ז סק"י.  
 י"ג ב' שרשי אילן כו' ס"ח סק"ט.

שם המעיין שהוא יוצא כו', ס"ח סק"י"א, וע"ש סק"ב.  
 שם המים שבכד כו' ס"ח סק"י"ב.  
 שם נתנן בצלוחית כו' ס"ח סק"י"ב י"ד.  
 שם ערבה כו' ס"ח סק"י"ג.  
 שם ראבר"צ אומר כו' ס"ח סק"י"ג.  
 שם אר"ל כו' ס"ח סק"י"ד.  
 מתני' הקן כו' ס"ח סק"ט"ו.  
 שם שבאשירה יתיו בקנה, ס"ח סק"ט"ו.  
 שם המקדיש את החורש, ס"ח סק"ט"ו ט"ז, ועי' סי"א סק"ג, סי"ח פ"ה ה"א.  
 מפרש ד"ה מעין, ס"ח סק"י"א.  
 בשטמ"ק אות כ', ס"ח סק"י"א.  
 י"ד א' מאי לאו דאיתבר מגופה, ס"ח סק"ט"ו, ושם סק"ד.  
 שם א"ה אמאי כו' ס"ח סק"ט"ו, שם סק"ג.  
 שם בגידולין הבאין כו', ס"ח סק"ד ז'.  
 שם הנ"מ כו' ס"ח סק"ט"ו.  
 שם לעולם דאייתי מעלמא כו'. ס"ח סק"ט"ו, ועיי"ש סק"א.  
 שם יתיו אפרוחים, ס"ח סק"ט"ו.  
 שם ביצים כו' אפרוחין כו', עי' ס"ח סק"ב.  
 מתני' הגזברים שלקחו כו', ס"ח סק"ט"ו.  
 שם בונין בחול כו' הערות, כל הסוגיא ס"ז אות ד' ועי' סי"ד סק"ו.  
 י"ד ב' ליחלי' אבנין כו', הערות, ס"ז אות ד'.  
 שם דלא איכא בנין, הערות.  
 שם והא מעות האומנין קתני, הערות.  
 שם והאמר שמואל הקדש מתחלל כו' הערות.  
 שם רפ"א היינו טעמא כו', הערות.  
 שם ה"ע ליעבד בחול, הערות.  
 שם בעצים דיומי, הערות.  
 ט"ו א' קדשי המזבח מצטרפין כו' ס"ט סק"א.  
 שם קצרי בה"ב מצטרפין כו', ס"ט סק"א.  
 שם השתא י"ל כו', ס"ט סק"א.  
 שם משום דקתני עלה כו' ס"ט סק"א.  
 שם מחוורתא כו' קדשי בה"ב ועולה בלבד עי' ס"ח סק"ב.  
 שם אבל קדשי מזבח כו', ס"ט סק"ב.  
 שם תנן כו' ס"ט סק"ג.  
 שם מצטרפין כו' מדרבנן, ס"ט סק"ג.  
 שם אסמכתא, ס"ט סק"ג.  
 שם לא יהא אלא דאקדיש אשפה ס"ו סק"ט ס"ט סק"ג.

תודה קדשי, סט"ו סק"ד.

תודה השתא, ס"ט סק"א.

תודה מחוורתא, ס"ט סק"ב.

תודה ואפי', ס"ו סק"ט ס"ט סק"ג.

ט"ו ב' חמשה דברים בעולה, הערות.

שם וששה בתודה, הערות.

שם מתני' ל' ר"ה, הערות.

שם תנינא להא כו', הערות.

שם שלמים אמאי כו', הערות.

שם אלא אימא כו', הערות.

מתני' התרומה כו' הערות.

י"ח א' מתני' הנהנה מן ההקדש, ס"י סק"א ס"י סק"א.

שם אע"פ שלא פגם מעל דר"ע, ס"י סק"א.

שם כל דבר שיש בו פגם, ע"י ס"ה סק"ג.

שם עד שיפגום, ס"י סק"ב ג', וע"י ס"ח סק"י י"ז, ס"י סק"ז.

שם כיצד נתנה כו', ס"י סק"א, ס"י סק"א.

שם שתה בכוס כו', ע"י ס"א סק"ב ס"י סק"י"ב.

שם כיון שנהנה מעל, ע"י ס"ב סק"ח.

שם הנהנה מן החטאת, ס"י סק"ו, ס"ו סק"ד ה' ס"י סק"ק י"ב.

שם בלבושא מציעאה ומלמלא, ס"י סק"א.

שם אין מעל אלא שינוי, ס"י סק"ג ה', ע"י ס"ד סק"א י"א.

שם וכן הוא אומר ס' סק"ה.

מפרש ד"ה נתנה קטלא, ס"י סק"א.

תודה ואומר, ס"י סק"ה, (ע"י ס"ד סק"א י"א)

י"ח ב' יכול פגם ולא נהנה, ס"י סק"ד.

שם ת"ל וחטאה, ס"י סק"ד.

שם פוגם ונהנה, ס"י סק"ד.

שם ומי שפגם נהנה, ס"י סק"ד ס"א סק"ב.

שם ובדבר שפוגם בו נהנה, ס"י סק"ד.

שם ופגימתו והנאתו כא', ס"י סק"ד.

שם ובתלוש מן הקרקע ס"י סק"ד ס"א סק"ד.

שם ובשליח שעשה שליחותו ס"י סק"ד, סט"ז סק"א י"א, ס"ד.

שם אין לי אלא כו' אכילתו ואכילת חבירו כו' ס"א

סק"ד, סט"ו סק"ג סט"ז סק"ד ד'.

שם אכל היום ואכל למחר, ס"א סק"א.

שם ואפי' לזמן מרובה, ע"י ס"ט סק"א, ס"י סק"י סט"ו סק"ג ד'.

שם ת"ל תמעול מעל, הערות – ע"י ס"ד סק"א י"א.

מפרש ד"ה יכול, וד"ה או, ס"י סק"ד.

ד"ה ת"ל וחטאה, ס"י סק"ד.

ד"ה ובתלוש, ס"א סק"ג.

ד"ה ופגימתו והנאתו כא', ס"י סק"ד.

תודה אכילתו, ס"א סק"ה, ס"י סק"י.

י"ט א' לקח קיני זבים כו', הערות, ס"ז אות ה'.

שם אקשה רחמנא לסוטה כו', ס"י סק"ה, ושם סק"ב ג'.

שם לע"ז, ס"י סק"ג ה'.

שם עד דבקע בקרדום ויפגום, ס"י סק"ה.

שם אקשה רחמנא לתרומה כו', ס"י סק"ב ג' ד'.

שם פרט למזיק, ס"ב סק"א ב' ג' ד' ה'.

שם כל דבר אכילה כי מזיק ל' כו', ס"ב סק"א ה'.

שם דהבא דכלתי' דנון, ס"י סק"א.

שם אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב, ס"י סק"ו, ועיי"ש סק"ב.

שם בבע"מ עסקינן, ס"י סק"ז, ס"י סק"י"ב.

וע"י ס"ו סק"ה.

מפרש ד"ה אקשי' רחמנא לע"ז כו', ס"י סק"ה.

תודה אקשי', ס"י סק"ה ס"ב סק"א.

תודה ודהבא, ס"י סק"א.

תודה מכדי, ס"י סק"ו ועיי"ש סק"ב.

י"ט ב' מתני' נהנה בחצי פרוטה כו', ס"י סק"ב ג'.

שם או שנהנה כו' בדבר אחד ופגם כו', ס"י סק"ב ג' ד'.

שם אין מועל אחר מועל כו', ס"י סק"ג ד'.

שם כיצד רכב כו' ס"י סק"ג ד'.

שם רכב ע"ג בהמה, ס"ו סק"ה, ע"י ס"ה סק"ג.

שם רכב כו' שתה כו', ס"י סק"י"ב.

שם תלש מן החטאת כו', ס"ז סק"א ב' ג' ד', ס"י סק"י"ב, וע"י ס"ו סק"ה.

שם רבי אומר כו', ס"י סק"י"ג.

שם באיל האשם כו', ס"י סק"י"ג, ע"י ס"ה סק"א, ס"ד סק"א.

שם ק"ו אם אחרים מביא כו', ס"ד סק"ה.

שם א"ב עצים ע"י סט"ו סק"ח (ס"א סק"ד ס"י סק"י) שם ר"פ אמר כו', הערות.

שם ועבר ושחטן, ע"י סט"ו סק"ה.

מתני' נטל אבן כו' ס"י סק"א ט'.

תודה אין, ס"י סק"ג ד'.

בשטמ"ק אות ג', ס"ו סק"ד ס"ז סק"ה.  
 כ' א' נתנה לחבירו כו', ס"י סק"ה, ס"ג סק"ט, סט"ז  
 ס"ק ד'.  
 שם בנאה בתוך ביתו, ס"ג סק"ח ט'.  
 שם עד שידור תחת" בשו"פ, ס"ג סק"ג ט', ס"ב  
 סק"ח ט', ועי' ס"י סק"ב.  
 שם נטל פרוטה כו', ס"ג סק"ט.  
 שם שהוא אומר לו כו', ס"ג סק"ט.  
 שם אכילתו ואכילת חבירו, ס"א סק"ו ושם סק"ד סט"ז  
 סק"א ד'.  
 שם מ"ש הוא כו' ס"י סק"ה ס"ד סק"ב.  
 שם בגזבר המסורות לו, ס"ג סק"א, סט"ז סק"ה.  
 שם כיון דשנייה מעל, ס"ג סק" י"א, ס"י סק"ח, סט"ו  
 סק"ה.  
 שם שהניחה ע"פ ארובה, הערות.  
 שם וכיון דבני לה כו', הערות.  
 שם הנאה הנראית לעינים כו', ס"ג סק" י"א, ס"א  
 סק"ג.  
 שם לימא מסייע ל', ס"ג סק" י"א.  
 שם בד"ן תלוש ולבסוף חברו, ס"א סק"ג.  
 שם אר"ל התם בשהקדיש ולבסוף כו', ס"ד סק"ו,  
 ס"א סק"ג.  
 מתני' השליח שעשה שליחותו כו', ס"א סק"ד, סט"ז  
 סק"א, ה'.  
 שם לא עשו שליחותו השליח מעל, סט"ז סק"א.  
 שם תן בשר לאורחים כו', סט"ז סק"ב.  
 שם תן להם תחיתה כו', סט"ז סק"ב.  
 שטמ"ק אות י"ב, ס"י סק"א, ס"ג סק"א.  
 כ' ב' אר"ח דלא כר"ע כו', סט"ז סק"ג.  
 שם אפי' תימא ר"ע כו', סט"ז סק"ג.  
 שם ביומא דכייבין ל' כו' סט"ז סק"ג.

שם ש"מ מוסיף על שליחותו כו', סט"ז סק"ד.  
 שם דאמר טול אחת מדעתו, סט"ז סק"ד.  
 שטמ"ק אות א', סט"ז סק"ג.  
 כ"א א' הבא לי מן החלון כו' סט"ז סק"ו, ושם  
 סק"א.  
 שם אע"פ שאמר כו' לא ה' בלבי כו', סט"ז סק"ו.  
 שם בעה"ב מעל, סט"ז סק"ה.  
 שם אבל אם א"ל כו', הערות.  
 שם שלח ביד חש"ו ב', סט"ז סק"ז, ושם סק"א, ס"א  
 סק"ד.  
 שם שלח ביד פקח כו' סט"ז סק"ט.  
 שם לכשיוציא, סט"ז סק"ט, ועי' ס"ג סק"ה.  
 שם כיצד יעשה נטל פרוטה כו', סט"ז סק"י.  
 שם מאי קמ"ל דדברים שבלב כו', הערות.  
 שם והא לאו בני שליחותא נניהו כו', סט"ז סק"ח.  
 שם עשאו כמעטן כו', סט"ז סק"ח.  
 שם השליח מעל, סט"ז סק"ט.  
 שם מתני' כשזוכרו שניהם, סט"ז סק"ט.  
 שם נתן לו פרוטה וא"ל כו', סט"ז סק" י"ב.  
 שם והלך והביא לו בכולה נרות כו', סט"ז סק" י"ב.  
 שם בחצי' נרות כו' ס"א סק"א.  
 שם נתן לו שתי פרוטות, סט"ז סק" י"ג.  
 שם ר' יהודה אומר, סט"ז סק" י"ג.  
 תוד"ה הבא, סט"ז סק"ה, ועי' ס"ג סק"א.  
 בשטמ"ק אות כ"א, סט"ז סק"א.  
 כ"א ב' שמעת מינה כו' קני לוקח, סט"ז סק" י"ד.  
 שם מודה ר"י בקטנית, סט"ז סק" י"ד.  
 מתני' המפקיד מעות כו', סט"ז סק" ט"ו.  
 שם וחכ"א עד שיוציא את כל הכיס, סט"ז סק" ט"ז  
 י"ז, ס"ז אות י'.  
 שם ומודה ר"ע כו', סט"ז סק" ט"ז י"ז, ס"ז אות ו'.



## מפתחות ע"ס הש"ס

### ברכות

ל"א א' מתוך הלכה פסוקה, ס"ז סק"ד.  
 שם המקיז דם כו', ס"ז סק"ד (ועי' ס"ח סק"ח).  
 שם בתר"י, ס"ז סק"ד.

### זרעים

פאה פ"ז מ"ז המקדיש את כרמו כו', ס"ח סק"א.  
 שם ר"א יתנו שכר גידולין כו' ס"ח סק"א.

תרומות פ"ג מ"ט תרומת הנכרי, ס"ט סק"ד.

שם ור"ש פוטר, ס"ט סק"ד.

פ"ד מ"ד בר"ש, סט"ז סק"ד.

פ"ז ע"י סט"ו סק"א.

פ"ט מ"ד גידולי הקדש כו', ס"י סק"ח.

מע"ש פ"ד אין דרך בנ"א להיות כונסין כו' ע"י ס"ח סק"י"ב.

### שבת

ג' א' עקירת גופו כו' ע"י סט"ו סק"ז.

ה' א' מחשבתו משויא לי מקום, ברמב"ן, סט"ו סק"ז.

ה' ב' הטעינו חבירו, ע"י סט"ו סק"ז.

י' ב' רמי פוזמקי, ע"י ס"י סק"ו.

כ"א א' בגדי כהונה שבלו, ס"ד סק"ה.

שם מבלאי מכנסי כהנים, ס"ד סק"ה.

כ"א ב' בתורא"ש, ס"ד סק"ה.

נ"א א' בגדי כהונה שבלו כו' ס"ד סק"ה.

ס"ב א' עיר של זהב, ע"י סט"ו סק"ה.

ס"ט א' מונבז, ע"י סט"ו סק"י.

ס"ט ב' חומש במקום קרבן, סט"ו סק"י.

ע"א ב' תור"ה מכלל, סט"ו סק"י"א.

פ' א' וכתבן כשהוא מהלך, סט"ו סק"ז.

פ' א' כתיבתן זו היא הנחתן, סט"ו סק"ז.

צ"ב א' בפיו כו' פטור, סט"ו סק"ז.

ק"ב א' אם היתה והוציאו חייב, סט"ו סק"ז.

שם ואמאי הא אין דרך הוצאה בכך, סט"ו סק"ז.

שם תור"ה והוציאו, סט"ו סק"ז ז'.

ק"ה א' ידיעה לחצי שיעור ע"י ס"א סק"א.

קכ"ט א' בל תשחית דגופא כו', ע"י ס"י סק"ב.

### עירובין

לא ב' ואם אמר לאחר לקבלו ממנו כו',

סט"ז סק"ח.

נ"ג א' לבן של אחרונים כו', ס"ג סק"ג.

### פסחים

כ"ו א' וקמכוין, ע"י ס"ב סק"י"ג.

כ"ו א' צילו של היכל, ע"י ס"א סק"ג, ס"ב סק"ח.

שם דלתוכו עשוי, ע"י ס"י סק"ג.

שם וריח, סט"ו סק"י.

שם לאחר שתעלה תמרתו, ס"ד סק"ה ועיי"ש סק"ב

ו', סט"ו סק"י.

שם רש"י ד"ה וריח, ס"ד סק"ה, סט"ו סק"י, ס"ח

פ"ה הט"ז.

שם בתורא"ש בדין מחובר ס"ט סק"ד, ס"א סק"ג ס"ד

סק"ו י"ב.

כ"ז ב' תנור שהסיקו כו', סט"ו סק"ט.

שם ומה בין זו לערלה, סט"ו סק"ט.

שם הקדש אפי' באלף לא בטיל, סט"ו סק"ט.

שם והלא מעל המסיק, ס"י סק"ח, סט"ו סק"ט.

שם בעצי שלמים, ע"י ס"ו סק"ג ס"ז סק"י, ס"י סק"ה,

ס"א סק"ב, ס"ד סק"א, סט"ו סק"ט.

שם ואלביא דר' יהודה, ס"ד סק"ז.

שם נפלה דליקה כו', ע"י ס"י סק"ה.

שם רש"י ד"ה ואלביא, ס"י סק"ח סט"ו סק"ה ט'.

שם תור"ה מכלל ובדברי הגרא"מ ז"ל, ע"י ס"י סק"ד.

שם תור"ה בעצי שלמים, ס"י סק"ח סט"ו סק"ה.

שם והלא מעל המסיק, ס"י סק"ח.

כ"ט א' האוכל חמץ של הקדש, ס"ה סק"ד, סט"ו

סק"ה.

שם וי"א לא מעל, סט"ו סק"ה.

שם רנב"ה היא, סט"ו סק"ה ו' י'.

שם רש"י ד"ה את, סט"ו סק"י.

שם תור"ה אין, ע"י ס"י סק"ז.

שם בפודין כו' קמפליג, ע"י ס"ז סק"ד.

שם רש"י ד"ה ויש, ע"י סט"ו סק"א.

שם תור"ה רבי נחוניה, ע"י סט"ו סק"א.

כ"ט ב' אבא שאול אומר, סט"ו סק"א.

ל"ב ב' האוכל כזית תרומה כו' ס"א סק"י"א.

שם אב"ש אומר כו', ס"א סק"א, סט"ו סק"א.

שם אין נתינה פמשו"פ, ס"א סק"א.

שם תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מכזית,

סט"ו סק"א ב'.

שם תור"ה מעילה, סט"ו סק"א.

שם וחכ"א באזהרה, סט"ו סק"ב.

שם הויד במעילה כו' כל הסוגיא סט"ו.

שם מה תרומה במיתה כו' סט"ו סק"א.

שם ומינה מה תרומה בכזית, סט"ו סק"א.

שם אף מעילה בכזית, ס"א סק"א.

שם ומתקיף לה ר"פ ממאי כו', סט"ו סק"א.

שם מר ברי' דרבנא אמר כו' סט"ו סק"א.

שם חטא חטא מתרומה, ובפי' ר"ח, ס"י סק"ד, (ס"ז

אות ט')

שם נתחמו בגיזי עולה, ס"ז סק"א.

שם מתעסק כו' במעילה כו', ע"י ס"ח פ"ו ה"א.

כ"ג ב' רא"א כו' לימד על בע"מ כו', ס"ד סק"ב.  
 כ"ד א' עבודת סילוק, ע"י ס"ד סק"ו.  
 שם בתו"י ס"ד סק"ה, ועיי"ש סק"ב ו'.  
 מ"ג ב' בשל ארבעת קבין ס"ד סק"א.  
 מ"ד ב' מכבדן לאמה, ס"ד סק"א.  
 נ"ט ב' רש"י ד"ה והרי, ס"ד סק"ו.  
 שם תוד"ה הוא, ס"ו סק"א, ס"ז סק"ח.  
 שם תוד"ה והרי, ס"ד סק"ב ה' ו'.  
 שם תו"י ד"ה אין, ס"ו סק"ב ד'.  
 ס' א' בתו"י ד"ה והרי, ס"ד סק"ב ה' ו'.  
 ס"ג ב' ירצה לקרבן, ס"ו סק"ו ז'.  
 ס"ז ב' דכתיב גזירה, ס"ד סק"ז.  
 ס"ח ב' ניתנו ליהנות בהן, ס"ד סק"ח.  
 ס"ט א' היוצא בהן למדינה אסור, ע"י ס"ד סק"ב.  
 שם תוד"ה בגדי, ע"י ס"ד סק"ב.  
 ס"ט ב' תו"י ד"ה ותיפוק, ס"ד סק"ה.  
 ע"ד א' חצי שיעור, ע"י ס"א סק"א.  
 פ' ב' אכילה גסה, ע"י ס"ב סק"א.

### סוכה

ל' ב' כי היכי דליהוי כו' ושר' כו', ע"י ס"ד סק"ב.  
 ל"ה א' בדברי הריטב"א במצה גזולה, ס"ו סק"ה.  
 מ' א' יצאו עצים כו' ובריטב"א, ע"י ס"י סק"ד.  
 מ' ב' קדש בין דרך מקח כו', ע"י ס"ו סק"ד.  
 מ"ח א' מחזקת ג' לוגין, ס"ח סק"י"ב י"ד.  
 מ"ט א' רש"י ד"ה בין כבש למזבח, ס"ז סק"ט.  
 מ"ט ב' נסכים בתחילה כו', ס"ז סק"ט.  
 שם אין שיעור למים, ע"י ס"ח סק"י"ד.  
 שם כ"ש מקדשין שלא מדעת כו', ס"ח סק"י"ב.

### ביצה

ה' ב' מאן חבירך ס"ג סק"ו.  
 ז' א' בשר שנתלש כו', ע"י ס"ג סק"י"ב.  
 ל"ח ב' יאכל הלה וחצי, ע"י ס"ז סק"ט"ז.

### תענית

כ"ו א' זמן עצי כהנים והעם, ע"י ס"ח סק"ט"ז.

### חגיגה

י' א' והמעילות הרי הם כהררים, ס"ז סק"ט י"א.  
 י' ב' מעילות מכתב כתיבן ס"ז סק"י"א.  
 שם ארמב"ח כו' השליח שעשה כו', ס"ז סק"י"א.  
 שם אמר רבא ומאי קושיא כו', ס"ז סק"י"א.  
 שם שליח עניא כו' ס"ז סק"ט י"א, וע"י ס"ד סק"א.  
 שם נזכר בעה"ב ולא נזכר שליח, ס"ז סק"ט.

שם רש"י ד"ה מר, ס"ו סק"א.  
 שם תוד"ה ומינה, ס"ו סק"ד, וע"י ס"ב סק"ה.  
 שם תוד"ה אף, ס"ו סק"ד, ועיי"ש סק"א.  
 ל"ד א' שתילי תרומה, ע"י ס"א סק"ג.  
 שם רש"י ד"ה בין כבש למזבח, ס"ז סק"ט.  
 ל"ד ב' שאם זרק הורצה ס"ג סק"ז.  
 שם השיקן כו' טהורין, ס"ח סק"ו.  
 שם הקדישין כו' אבל בפה כו', ע"י ס"ח סק"י"ב.  
 שם אין זריעה לתרומה ס"א סק"ג.  
 ל"ה א' והקדש שלא נפדו, ס"ו סק"ה ט'.  
 ל"ט א' והקדש שנפדו, ס"ו סק"ה ט'.  
 מ"ז א' והן מוקדשין, ע"י ס"ו סק"ב.  
 מ"ח א' עצי הקדש, ע"י ס"ו סק"ב.  
 שם ואזהרת' מלא תעשון כו', ס"י סק"ח.  
 שם אפיק הבערה, ס"ו סק"ח.  
 שם ועייל עצי הקדש, ס"ו סק"ח, ועיי"ש סק"ב.  
 שם ואזהרת' כו' לא תעשון, ס"י סק"ח, ס"ו סק"ח.  
 נ"ו ב' ובגדולין הבאין לאחמ"כ כו' ס"ח סק"ד.  
 שם אבותינו כו' ואנו נתיר גמזיות כו' ס"ח סק"ד.  
 שם איסורא מיהא איכא, ס"ח סק"א.  
 שם בפ"י ר"ח, ס"ח סק"ד.  
 ע"ג ב' פסולו בגופו, ס"ב סק"י"א.  
 פ"ב א' בשלמא טמא כתיב והבשר וגו', ס"ה סק"ד.

### שקלים

י"א ב' מעות שנמצאו כו' בהר הבית חולין, ס"ח סק"ט ט"ו.  
 פ"ו מ"ו זה מדרש דרש יהוידע, ס"ה סק"ב.  
 פ"ז מ"ד, ס"ד סק"ח ט' י'.

### ראש השנה

כ"ח א' שופר של עולה, כל הענין, ס"א סק"ב, ס"ג סק"ה.  
 שם בשופר של שלמים, ע"י ס"ו סק"ג ס"ז סק"י ס"י סק"ה, ס"ו סק"ט.  
 שם לא יתקע, ע"י ס"ח סק"י"ג.  
 שם כיון דמעל בה נפקא כו', ס"א סק"ב ד' ס"י סק"ה י"ד ס"ו סק"ט.  
 שם כי תקע באיסורא תקע, ס"א סק"ב ס"ג סק"ה.  
 שם מצות לאו להנות ניתנו, ס"א סק"ב ס"ג סק"ה, וע"י ס"ח סק"י"ג.

### יומא

כ"ג א' מבלאי מכנסי כהנים, ע"י ס"ד סק"ה.

שם נטל אבן כו' סי"ג סק"א, סט"ז סק"ה.

שם מכדי משקל שקלה מ"ל הוא כו', סי"ג סק"א.

שם ומאי קושיא דלמא כדשמואל, סט"ז סק"י"א.

שם רש"י ד"ה מידי דהוה, סט"ז סק"ט.

שם תוד"ה נתנה, סט"ז סק"י.

י"א א' בגזבר המסורות לו, סי"ג סק"א, סט"ז סק"ה.

שם כל היכא דמנחא כו', סי"ג סק"א.

שם הכא מי ידע סט"ז סק"ט.

### יבמות

ל"ג א' תוד"ה עולא ס"ב סק"ב

ל"ד א' אם היתה שבת והוציאו כו', ברמב"ן, סט"ז סק"ז.

ע"ח א' תוד"ה חזיתיה, ע"י ס"ו סק"ד

צ"ט ב' תוד"ה ואם, סט"ו סק"י, סי"ז אות ח'.

ק"ג ב' סנדל של עכו"ם כו' ברמב"ן ורשב"א, סי"א סק"ב סי"ג סק"ה.

### כתובות

ל' ב' כרת שלי כמיתה שלכם, סט"ו סק"י.

שם איכא בינייהו זר שאכל תרומה, סט"ו סק"י.

שם מכי לעסי' קנייה, ע"י סט"ו סק"ה ו'.

שם שתחב לו חבירו כו', ע"י סט"ו סק"ה.

שם תוד"ה זר, סט"ו סק"י.

נ"ט א' בדברי הרמב"ן במשכר בית והקדישו, סי"ג סק"ה ד'.

צ"ט א' מ"ד לשלוחו זבן לי כורא כו' סט"ז סק"י ד'.

ק"ה א' ק"ו א' נוטלין שכרן מתהלל, ס"ז סק"ו.

ק"א א' יש לך רב ומנו ר"י, ע"י ס"ו סק"ד

### גדרים

כ"ח א' טלית זו קרבן אם אינה נשרפת, ס"ג סק"ו.

ל"ד ב' היתה לפניו ככר כו' סי"ג סק"ו.

שם נטלה כו' מעל, סי"ג סק"ו, ושם סק"א.

שם להוריש לבניו כו', סי"ג סק"ו.

שם בדברי הרשב"א והר"ן, סי"ג סק"ו ח', וע"י סי"ד סק"י סט"ו סק"ה.

ל"ד ב' ר"ן ד"ה אמר, ע"י ס"ח סק"ג.

ל"ה א' בין הוא בין חבירו מעל, סי"ג סק"ו.

שם איסורא לא בעינא למיקני, סי"ג סק"ה ע"י סט"ז סק"ז י'.

ל"ה א' ככרי עליך כו' סי"ג סק"ו.

שם לכשיוציא, סי"ג סק"ו.

נ' א' רמינא לך ירושלים כו', ע"י ס"י סק"ו.

נ"ד א' תנן התם, כל הסוגיא סט"ז סק"ג.

שם נמעול בעה"ב, סט"ז סק"ג.

שם תוד"ה מיניה הוא, סט"ז סק"ג.

נ"ח א' דשיל"מ כו' והקדש, סט"ז סק"ט ז'.

### גיטין

י"ב א' המקדיש ידי עבדו כו' סי"א סק"א.

י"ב ב' בפחות פחות משו"פ, ס"ט סק"א, סי"א סק"א ד'.

שם ברשב"א ותורא"ש אם פמשו"פ דאו', ס"א סק"א.

ל"ט א' המקדיש עבדו אין מועלין כו'. סי"א סק"ג.

שם שער העומד ליגזז, סי"א סק"ג.

ל"ט א' בדברי הרמב"ן במחובר, ס"י סק"ד סי"א סק"ג.

מ"ט א' כל הסוגיא סי"ב סק"ב.

שם ק"ו להקדש, ברמב"ן ורשב"א, סי"ב סק"ב.

שם תוד"ה שור, סי"ב סק"ב ג'.

שם בא"ד היינו מדרבנן, סי"ב סק"ד.

שם תוד"ה ור"ע סי"ב סק"ב.

מ"ט א' ברשב"א שתשלומי מעילה ממיטב, סי"ד סק"ב י"ב.

נ"ד ב' הכהנים שפילו, סי"ב סק"י, וע"י"ש סק"ב ד'.

נ"ג א' הכהנים שפילו, ברמב"ן, סי"ב סק"ב ד' י'.

שם רש"י ד"ה חייבין, סי"ב סק"י.

### קידושין

ח' ב' שדיתניהו קמי', ע"י ס"י סק"ו.

ט' א' שדי תמרי כו' ע"י ס"י סק"ו.

י"ג ב' ברמב"ן ורשב"א, ס"ו סק"ח.

מ"א ב' הואיל ואיתי' בתרומה דנפשי', ס"ט סק"ד.

מ"ב ב' בסוגיית אשלד"ע, סי"ז אות ט'.

שם חטא חטא מתרומה ס"י סק"ד סי"ז אות ט' סק"ג.

מ"ג א' תוד"ה שלא, סי"א סק"ה, סי"ג סק"י, וע"י ס"י סק"ט.

שם בריטב"א ושלנ"ל בנותן לחבירו ומשאל, ס"י סק"ה, סי"ג סק"י.

מ"ז ב' מלוה ברשות בעלים לחזרה, סט"ז סק"ט ט"ו.

נ' א' רש"י ד"ה והביא וד"ה לא, סט"ז סק"ו.

נ"ב ב' המקדש בחלקו, ע"י סי"ד סק"ח.

נ"ג ב' שמעת מיני' דר"י תרתי כו' כל הסוגיא, סי"ד סק"ב ג' ד'.

שם לא ניח"ל דניתחיל הקדש ע"י, סי"ג סק"ט, סט"ז

- סק"י. שם מעות מהו שיצאו, ס"ד סק"ג ד'.  
 שם במכר מאי, ס"ד סק"ג ד'.  
 שם אף במכר לא קנה, ס"ד סק"ג ד' ז'.  
 שם אלא הקדש כו' איהו מי לא ניה"ל כו', ס"ד סק"ב.  
 נ"ד א' תוד"ה בכתנות, ס"ד סק"ה ועי' ס"ד סק"ז.  
 שם איתיביה כו' חנוני כו', ס"ד סק"ג ד' סט"ז סק"ט.  
 שם לדבריו כו' סט"ז סק"ט.  
 שם רש"י ד"ה חנוני, סט"ז סק"ט.  
 שם אמר רב חזונו כו', ס"ד סק"ה.  
 שם ומשנתנו בכתנות כו' ס"ד סק"ה ז'.  
 שם שלא בלו, ס"ד סק"ה.  
 שם הואיל וניתנו כו' ס"ד סק"ה.  
 שם ת"ש כתנות כהונה שבלו, ס"ד סק"ה.  
 שם דברי ר"מ, ס"ד סק"ה.  
 שם מועלין בחדתין, ס"ז אות ז'.  
 שם שהי' רמ"א מועלין כו' ס"ד סק"ו, ס"ז אות ז', עי' ס"ז סק"ו.  
 שם ואמאי נימא הואיל כו' ס"ד סק"ו, ס"ז אות ז'.  
 שם רש"י ד"ה והא, ס"ד סק"ו.  
 שם תוד"ה אימא ס"ד סק"ו.  
 שם ברמב"ן רשב"א בדין מחובר, ס"ט סק"ד, ס"א סק"ג.  
 נ"ד ב' רש"י ד"ה בר פדא, ס"ד סק"ב ד'.  
 שם אומר הי' ר"מ הקדש כו', ס"ד סק"ז.  
 שם אלא לענין אכילה בלבד, ס"ד סק"ז ועי' ס"ג סק"ה.  
 שם וכי מאחר כו' קרבן במאי מייחב, עי' ס"י סק"ה.  
 ס"ג סק"ג ד'.  
 שם בדברי הרמב"ן, ס"ג סק"ב ד', ס"ד סק"ג ז'.  
 שם תוד"ה שילח, סט"ז סק"ח.  
 שם אומר הי' ר"מ כו', עי' ס"י סק"ה.  
 שם אומר הי' ר"מ הקדש כו', ס"ד סק"ז.  
 נ"ה א' בהמה שנמצאת כו' למגדל עדר כו', ס"ד סק"ח.  
 שם בבא לחוב בדמיהן, ס"ה סק"א (ועיי"ש סק"ג)  
 ס"ב סק"י"א ס"ד סק"ח.  
 שם מדר"י נשמע לר"מ, ס"ד סק"א.  
 שם קא מכוין לאפוקינהו, עי' ס"ד סק"ז סט"ז סק"ט.  
 שם בקק"ל מי שמעת לי, עי' ס"י סק"ה.  
 שם ק"ו קק"ד מתחללין כו' ס"ד סק"ט.  
 שם אתמר נמי כו' אריב"ח אומר הי' ר"מ כו', ס"ד סק"ט.  
 שם בקק"ל, סט"ז סק"ט.  
 שם תוד"ה קק"ל, ס"ד סק"ח ט' י"א וסי"ג סק"י"ג.  
 שם רש"י ד"ה אימר, ס"ד סק"ט.  
 שם תוד"ה אמר, ס"ד סק"ח.  
 שם תוד"ה אין, ס"ג סק"א ג' ח'.  
 שם רש"י ד"ה אין, ס"ג סק"ד, ס"ד סק"ז ז'.  
 שם וא' קדשים קלים, עי' ס"י סק"ה.  
 נ"ה ב' עמוד וחטא כו' כו' ס"ד סק"י.  
 שם אלא אר"י ממתין כו' ס"ד סק"י.  
 שם דילמא תודה היא, ס"ד סק"י.  
 שם דמייתי נמי תודה, ס"ד סק"י.  
 שם ודלמא אשם הוא, ס"ד סק"י.  
 שם ודלמא פסח הוא, ס"ד סק"י.  
 שם כחטאת כוונסה לכיפה, ס"ד סק"י.  
 שם תוד"ה דמייתי נמי תודה, ס"ד סק"י.  
 שם תוד"ה ודלמא אשם, ס"ד סק"י.  
 שם אלא לענין אכילה בלבד, ס"ד סק"ז ועי' ס"ג סק"ה.  
 שם בקק"ל מי שמעת לי, ס"ד סק"ט. ועי' ס"י סק"ה.  
 נ"ז א' ואי ס"ד מחיים אסורה לאח"מ לא כ"ש, ס"ז סק"ג.  
 רש"י ד"ה ומשני ס"י סק"ה ס"ד סק"א.  
 נ"ז ב' מה שלי כו', ס"ז סק"ב ג'.  
 שם רש"י ד"ה מה, ס"ז סק"ב ג'.  
 שם תוד"ה מה, ס"ז סק"ב.  
 ס"ב א' תוד"ה אין, עי' ס"י סק"ד.  
 ס"ו א' הקם להם בציץ, ס"ד סק"ה ועי' ס"ד סק"ב.  
 רש"י ד"ה הקם ס"ד סק"ה ו'.  
 תוד"ה הקם ס"ד סק"ה, ו'.  
 ע"ז א' את"ל, סבר שמאי ה' מד כו', ס"א סק"ה.  
 שם רש"י ד"ה חטא חטא, ס"י סק"ד ס"ז סק".  
 שם רש"י ד"ה וחדא, ס"ד סק"ב.  
 שם רש"י ד"ה דניקני, ס"ד סק"ב.  
 שם רש"י ד"ה לא קנה, ס"ד סק"ב.  
 בבא קמא  
 ד' א' שמשלם את הכופר, עי' ס"ב סק"ב.  
 ה' א' מוסר ומפגל, ס"ב סק"י.  
 שם בקדשים לא קמיירי, ס"ב סק"ב ד'.  
 שם תוד"ה למעוטי, ס"ב סק"י.  
 ו' ב' וקו' להקדש, ס"ב סק"ב.



שם מאי ק"ו להקדש כו' ס"ב סק"ב ג' ו'.  
 שם תוד"ה כל, ס"ב סק"ד.  
 ע"ח ב' בעי רבא הרי עלי עולה כו', כל הענין, ס"ב  
 ס"ק י"ב.  
 שם מי פטר גנג נפשי בכבש כו' ס"ב סק" י"ב, עי'  
 ס"ח סק" י"ז ס"י סק"ב ו'.  
 שם אנא מצוה מן המוכחר כו', ס"ב סק" י"ב.  
 שם הדר פשטה כו', ס"ב סק" י"ב.  
 שם ראבדר"י מתני' לה בהדיא, ס"ב סק" י"ב.  
 שם בדברי הרשב"א בשם הראב"ד, ס"ב סק" י"א י"ב,  
 ס"ד סק"ח, סט"ו סק"י.  
 ע"ט א' נתנו לבכורות בנו, עי' ס"א סק"ד.  
 פ"א א' ומעין היוצא בתחילה כו', ס"ח סק" י"א.  
 שם ב' ונותן לו דמים, ס"ח סק" י"א.  
 שם אפי' בבבל כו' אפי' בחור"ל, ס"ח סק" י"א.  
 צ"ז א' אדעתא דגולנותא, עי' ס"ח סק" י"ז.  
 שם התוקף ספינתו, ברשב"א, ס"ב סק"ח.  
 צ"ח א' אבל שקלי' בידו, עי' ס"י סק"ח.  
 שם תוד"ה הצורם, ס"ב סק"י.  
 ק' א' תוד"ה טיהר, ס"ב סק"י.  
 ק"א א' הנאה הנראית לעינים, ס"ג סק" י"א.  
 ק"א ב' יצאו עצים שהנאתן כו', וברמ"ה שבשטמ"ק,  
 עי' ס"י סק"ד.  
 ק"י ב' כסף מכפר מחצה, סט"ו סק"י י"א.  
 שם בדין מי שאינו יכול להביא אשם, סט"ו סק"י.  
 ק"א א' באיל האשם ונסלח, ס"ג סק" י"ג.  
 ק"ז ב' דדיני דד"ג, ס"ב סק"י.  
**בבא מציעא**  
 כ"ו א' מעות כו' בהר הבית ס"ח סק"ג ט"ו.  
 כ"ט ב' כלי כסף כו', עי' ס"י סק"א ס"ג סק" י"ב,  
 ס"ח פ"ו ה"א.  
 מ"א א' בדברי הראשונים בשומר אם נעשה גזול  
 במשיכה או לכשישתמש, ס"ג סק"ב.  
 מ"ב ב' מהאי רמי כו' סט"ו סק"ב ג'.  
 מ"ג א' המפקיד מעות כו' סט"ז סק" ט"ו.  
 שם לא מעל הגובר, סט"ז סק" ט"ו, ועיי"ש סק"ה.  
 מ"ג א' אמר רב הונא ואפי' נאנסו, ס"ד סק"ג.  
 שם ור"ג אמר כו' ס"ד סק"ג.  
 מ"ג א', ברמב"ן עי' ס"ג סק"ט.  
 מ"ג ב' ילקה בחסר, עי' ס"י סק"ח.  
 מ"ח א' נתנה לבלן ולספר כו', ס"א סק"ד ס"ג,  
 סק"ט, ס"ד סק"ב ג' סט"ו סק"ב.

שם מאי ק"ו להקדש כו' ס"ב סק"ג.  
 שם רש"י ד"ה שור, ס"א סק"ג, ס"ב סק"ב ס"ד  
 סק"א.  
 שם שור רעהו אמר רחמנא, ס"ב סק"ג, (וע"ע סוסק"י)  
 שם תוד"ה שור, ס"ב סק"ג.  
 שם בא"ד היינו מדרבנן, ס"ב סק"ד.  
 שם ברש"ש אם משלמין מעילה מקרקע, ס"ד סק"  
 י"ב.  
 ז' א' ר"ע ס"ל כרשב"מ כו' ס"ב סק"ב.  
 שם רשב"מ אומר כו' ס"ב סק"א ועי' ס"ד סק"ח.  
 שם משלם נ"ש, ס"ב סק"ב.  
 שם תוד"ה ור"ע ס"ב סק"ג.  
 שם תוד"ה ועוד, ס"ב סק"ג.  
 ט' ב' נכסים שאין בהם מעילה ס"ב סק"ד י' ושם  
 סק"ב.  
 י"ב ב' נכסים שאין בהם מעילה עי' ס"ב סוסק"י.  
 כ' א' הדר בחצר חבירו כו' ס"ב סק"ח ט'.  
 שם זה נהנה וזל"ח, ס"ב סק"ח.  
 כ' ב' סתם פרות ברה"ר כו', ס"ב סק"ח.  
 שם שחורויתא דאשייתא, ס"י סק"ב ג'.  
 שם דתנן דתנן נטל אבן כו', ס"ב סק"ח, ס"ג סק"ג  
 ב' ט'.  
 שם והוא שהניחה כו' ס"ב סק"ח.  
 שם זאת אומרת, ס"ב סק"ח.  
 שם הקדש שלא מדעת כהדיוט כו', ס"ב סק"ט עי'  
 ס"ח פ"א ה"ג.  
 ל"ג א' רע"א אף תם שחבל כאדם כו', ס"ב סק"ב.  
 ל"ז ב' שנגח שור של הקדש, עי' ס"ב סוסק"י.  
 שם שנגח שור של עכו"ם, עי' ס"ב סק"ג.  
 שם רעהו הוא דמשלם ח"ג, ס"ב סק"ב.  
 מ"ז א' פירשא בעלמא, ס"ז סק"ה.  
 נ"ו ב' המעמיד בהמת כו', עי' ס"א סק"ד.  
 נ"ח ב' ששמין ע"ג שדה אחר, ס"ב סק"ב.  
 נ"ט ב' גוויזא סילתא כו', ס"ח סק"ד.  
 ס"ב ב' יצא הקדש רעהו כתיב, ס"ב סק" י"א.  
 ס"ג א' תוד"ה רעהו, ס"ב סק" י"א.  
 ס"ט א' והצנועין כו', ס"ז סק" י"א (ועי' סט"ז סק"י).  
 ע"ב א' וטבחו כולו באיסורא, עי' ס"ב סק" י"ב.  
 ע"ו א' וכן גונב הקדש מבית בעלים כו', ס"ב  
 סק"א.  
 שם מבית האיש ולא מבית הקדש, ס"ב סק" י"א.  
 שם מכדי שמעינן ליה לר"ש כו', ס"ו סק"ב.

שם בספר נכרי כו' סי"א סק"ד סי"ג סק"י.  
שם תוד"ה בלן, סי"א סק"ד, סי"ג סק"ט.  
נ"ג א' הו"ל דבר שיל"מ, עי' סט"ז סק"ט.  
נ"ד ב', בתורא"ש, ס"ז סק"י, ס"ח סק"א.  
נ"ה ב' פמשו"פ להשבון, ס"י סק"ב סי"א סק"א סט"ו סק"ד.

שם רש"י ד"ה לרבות, סי"א סק"א, סט"ו סק"ד.  
נ"ח א' שלא ילולו בהקדשות, ס"י סק"ד, י' י"ג.  
ס"ט ב' תוד"ה מרא, עי' ס' סק"ב ג'.  
ע"ז ב' בדברי הריטב"א שאפשר לקנות בהתחייבות, עי' ס"ד סק"א.  
צ"א א' בגירסת תו' בבא לצ"ש, עי' סט"ו סק"ו י'.  
צ"ו ב' בעל בנכסי אשתו, סי"ג סק"ה, ועי' סט"ז סק"ז י' יג ב"מ פ"ב ב' וקדום כו' וזוטר פחת', עי' ס"י סק"ב ג'.  
שם נמעלו ב"ד, עי' סי"ג סק"י.  
שם תוד"ה אמר, סי"ג סק"א ח'.  
צ"ט א' המשאיל קרדום כו', סי"ג סק"א ב' ה' ז' ח' ועי' סט"ז סק"ט וי.

שם לפי טוה"ג, סי"ג סק"ג ד', ועי' ס"י סק"ב.  
שם וחבירו מותר כו', סי"ג סק"ב ד'.  
שם תוד"ה וחבירו, סי"ג סק"ח, וסק"ב ו' ז', ט', וס"י סק"ב י'.  
צ"ט ב' תוד"ה פרט, עי' ס' סק"ה.  
שם חביצא דתמרי, כל הסוגיא ס"י סק"ו-ט'.  
שם להדיוט משלם כו' ס"י סק"ו ז'.  
שם להקדש משלם נ', ס"י סק"ו ז'.  
שם וחומשיהו, ס"י סק"ז, ושם סק"ד.  
שם משא"כ במזיק, ס"י סק"ד ז'.  
שם דלא משלם חומשא, ס"י סק"ד ז'.  
שם מתקיף לה רבב"א, ס"י סק"ו ז'.  
שם למימרא דסבר שמואל, ס"י סק"ח, ושם סק"ו.  
שם זאת אומרת כו', ס"י סק"ח וסק"ו.  
שם הדר ב' שמואל מההיא כו', ס"י סק"ט ו'.  
שם כהדיוט מדעת דמי, ס"י סק"ט.  
שם תוד"ה פרט, ס"י סק"ד ד'.

### בבא בתרא

כ"ו א' מתני' והעצים שלו, ס"ח סק"י.  
כ"ו ב' שרשי אילן כו' כל הסוגיא נתבאר ס"ח סק"ט י' י"א.

שם בהא דחשיבי שרשין כגדולין, עי' ס"ח סק"א ד'.  
שם א"ל תניתוה כו' ס"ח סק"ט.

שם מידי איריא כו' ס"ח סק"ט.  
שם רבינא אמר כו' סק"ט י"א.  
שם רש"י ד"ה רבינא אמר י"ח סק"ט.  
שם תוד"ה אלא, ס"ח סק"ט.  
שם תוד"ה רבינא כו' ס"ח סק"ט.  
ע"ח ב' מכר שובך מכר יונים, עי' ס"ח סק"ו.  
שם רשב"ם ד"ה מכר אשפתו עי' ס"ח סק"ו.  
שם רשב"ם ד"ה מכר יונים, ס"ח סק"ו.  
ע"ט א' כל הראוי למזבח כו' כיצד כו' ס"ח סק"ה.  
שם אמר רבה כו' אבל בבור ושובך כו', ס"ח סק"ו.  
שם רשב"ם ד"ה מים, ס"ח סק"ו.  
שם רשב"ם ד"ה שובך, ס"ח סק"ה ו'.  
שם ברמב"ן בטעמא דאין מעילה בגדולין, ס"ח סק"א.  
שם ב' בפלוגתא דר"מ ורבנן, עי' ס"ח סק"א.  
שם ראבר"ש סבר כר"מ, עי' ס"ח סק"ז.  
שם שהקדיש בור סתם כו', ס"ח סק"ו.  
קמ"ח ב' תיקן, סט"ו סק"י.

### סנהדרין

ה' ב' ע"ש חכמתו, ס"ב סק"ב.  
ט"ו א' תוד"ה שער, סי"א סק"ג.  
שם ברש"ש אם משלמין מקרקע, ס"ד סק"י"ב.  
נ"ז א' אלא לפמשו"פ כו' מחיל כו', סי"א סק"א.  
ע"ב א' שדנהו בנהרא, עי' ס"י סק"ו.  
פ"ג א' ואלו שבמיתה כו' הויד במעילה כו', סט"ו סק"ב.  
פ"ד א' בו ולא במעילה, סט"ו סק"ב.  
שם תוד"ה גמר, סט"ו סק"א.

### מכות

י"ג א' רש"י ד"ה הקדש, עי' ס"ט סק"ד.  
שם אכל מע"ש והקדש שלא נפדו, סט"ו סק"ב, ה' ט', ס"ח פ"א ה"ג.  
כ"א ב' והן מוקדשין, עי' סט"ו סק"ב.  
שם החורש בשור וחמור כו' וכלאים בכרם, סט"ו סק"ח.  
שם אף לא הנויר הוא השם, עי' סט"ו סק"ז.  
כ"ב א' בעצי הקדש, עי' סט"ו סק"ב.  
שם תוד"ה אלא, ס"י סק"ח, סט"ו סק"ח.  
שם ואזהרת' כו' לא תעשון כו', סט"ו סק"ח.

### שבועות

י' ב' ויתב רבה כו' מאן ציית לך כו', עי' ס"ו סק"ד.  
י"א ב' משום עורה, עי' ס"ו סק"ב ט'.

שם תוד"ה משום עי' ס"ו סק"ב.

ט"ז א' וברמב"ן ורשב"א, עי' ס"י סק"ו.

כ"א ב' והרי הקדש, עי' סט"ו סק"א ב'

כ"ב א' בדברי הרמב"ן בצירוף למעילה, ס"א סק"ו, סט"ו סק"ג י"ב.

כ"ד ב' הרי הקדש, עי' סט"ו סק"א ב'

שם והרי אשם דודונו לאו, סט"ו סק"ד.

### עבודה זרה

ל"ד ב' קיבת עולה, ס"ז סק"ו.

מ"ב ב' איתבי' קן שבראש האילן כו' כל הסוגיא ס"ח סק"ט ו'.

שם קס"ד כגון כו' ס"ח סק"ט ו'.

שם לא נהנין מדרבנן ס"ח סק"ג.

שם רש"י ד"ה ורבי אבהו, ס"ח סק"ט ו'.

שם תוד"ה ורבי אבהו, ס"ח סק"ט ו'.

מ"ד ב' שאין הקדש לעכו"ם, עי' סט"ו סק"ח.

מ"ז א' תוד"ה לא, ס"ח סק" י"א.

מ"ח ב' מתני' מפני שהגביה כו' ס"ח סק"ט ו'.

נ"ב ב' במלחמות, ס"ד סק"א ה'.

### זבחים

י"ב א' לילה לקדושה, ס"ו סק"ו ז'.

שם אין מחו"ז לבו ביום, ס"ו סק"ו.

שם תוד"ה יום, ס"ו סק"ו.

כ"ה ב' הצורם כו', ס"ג סק"ח.

כ"ו א' שמעת מינה בשר קק"ל כו' ס"ג סק"ד.

כ"ז ב' פסול בשר כו', עי' ס"א סק"א ב'.

ל"ד א' עצים כו' כגון שקדשו בכלי, עי' ס"ג סק"ג י"ג.

ל"ה א' חלב המוקשין וביצי תורין, ס"ז סק" י"ב.

שם רש"י ד"ה אין, ס"ז סק" י"ב.

מ"ד א' לוג שמן של מצורע מועלין בו עד שיזרוק הדם, עי' ס"ח פ"ב ה"י.

מ"ה א' בד"א בקדשי מזבח כו', ס"ט סק"ד.

שם אבל בקדשי בה"ב, ס"ח סק"ב.

שם לא נהנין מדרבנן, ס"ט סק"ד, ס"א סק"ג.

שם רש"י ד"ה במה, ס"ט סק"ד.

שם תוד"ה דומיא, ס"ח סק"ב.

מ"ו א' תלתא קראי, ס"ד סק"ו.

שם ותלתא קראי בדם למ"ל, ס"ז סק"ז.

שם תוד"ה ולא, ס"ד סק"ב ה' ו'.

ס"א ב' שיתין הוסיפו, ס"ז סק"ט.

שם שתי' כאכילה, ס"ז סק"ט.

שם רש"י ד"ה שיתין, ס"ז סק"ט.

ס"ו א' בשטמ"ק אות ד', ס"ב סק"א ט', ס"ג סק"ח

ס"ז א' תוד"ה והרי, ס"א סק"ב.

ס"ט ב' תוד"ה ר"י, ס"ו סק"ב.

ע"א ב' תוד"ה ובטריפה, ס"ו סק"ב.

פ"ג א' אלא הדם והנסכים כו', עי' ס"ז סק"ט.

שם והטריפה, עי' ס"א סק"א, ס"ו סק"ג.

פ"ד ב' תוד"ה הניתנין, ס"א סק"ב, ס"ו סק"א.

פ"ו א' וכולן שפקעו, ס"ד סק"א ג'.

שם גחלת שפקעה כו', ס"ד סק"א ג'.

פ"ו א' תוד"ה אתיא, ס"ג סק"ה.

פ"ט ב' בשר קק"ל שיצא, ס"ג סק"ד ה'.

שם הואיל וסופו לצאת, ס"ג סק"ה.

צ' א' אמר רב פפא בדהדר עיילנהו, ס"ג סק"ד ז'

צ"א ב' יכול יכבה ויתרום, ס"ד סק"א.

צ"ב א' בין כו' בין כו', הערות.

שם איזו היא כו' שלנה, ס"ב סק"ד.

ק"ג ב' מתני' אלא יצא לבית השריפה, ס"ו סק"ג.

שם תוד"ה ומודה, עי' ס"ז סק"ב.

ק"ד א' בגבולין, עי' ס"ו סק"ב.

שם בשר בקבורה ועור בשריפה ס"ו סק"ג.

שם רש"י ד"ה בשר, ס"ו סק"ג.

ק"ו א' דשויה חרוכא, ס"ג סק"ט, עי' ס"ח פ"ב ה"ד.

ק"ח א', קבלה בכלי חול, עי' ס"א סק"ב.

ק"יב א' שעיר המשתלח, ס"ד סק"ז

שם והטריפה, עי' ס"ו סק"ג

ק"יב ב' ומחוסר זמן, ס"ו סק"ז.

שם איזהו מחו"ז בבעליו, ס"ו סק"ח.

ק"יג ב' קודם הגרלה כו' קודם וידוי, ס"ד סק"ז.

שם תוד"ה כאן, ס"ד סק"ז.

ק"יד א' תוד"ה משום, ס"ו סק"ו.

ק"יד ב' תוד"ה היתר, עי' ס"ו סק"ו.

ק"כ א' שחיתת לילה בבמה, ס"א סק"ג.

שם תוד"ה בעי, ס"א סק"ג.

### מנחות

ד' ב' רש"י ד"ה ולא מועלין, ס"ו סק"ו.

י"ב א' ב' שיריים שחסרו, ס"ג סק"ז, עי' ס"ח פ"ג ה"ט.

שם תוד"ה ה"מ, ס"ג סק"ז.

שם בשטמ"ק אות כ"ה, ס"ג סק"ז.

כ"ו ב' עיכולי קטרת, ס"ד סק"ב ה'.

מ"ג א' רמי תכלתא, עי' ס"י סק"ג.

מ"ז ב' ולא איתותב דר"ג כו', ס"ב סק"י א, עי' ס"ח פ"ג ה"ג.

נ' א' תוד"ה יכול, ס"ה סק"ב.

נ"ב א' תוד"ה גזרו, ס"ו סק"א ד' ה'

ס"ד א' הבא שמינה לכתחילה כו', עי' ס"י סק"ו.

ע' א' ותנן לא מצינו תרומה במחובר, ס"א סק"ג.

שם כי תניא ההיא לענין מיתה וחומש, ס"א סק"ג.

שם ואי גחין כו' בטלה דעתו כו', ס"א סק"ג.

ע"ח ב' ארבעים מתוך שמונים, עי' סט"ז סק"ט ז.

ע"ח ב' ור"י אמר חוץ לחומת כו', ס"ג סק"ה.

ע"ט א' חטאת שנשחטה של"ש כו', ס"א סק"ב ג',

ס"ב סק"י א.

ע"ט ב' ראבר"ש ס"ל כו' כל העומד, ס"ב סק"ג.

שם תוד"ה וליתני, ס"ח סק"י ב.

פ"ח ב' נדשן השמן נדשנה הפתילה, ס"ד סק"ה

ק"א ב' ק"ב א' כל הסוגיא ס"ב סק"ב וע"ע שם

סק"ג א' ו' ז' ועי' ס"א סק"א.

שם מיתבי רש"א יש נותר כו', ס"ב סק"ב ג' ו' ז'

ק"ב א' מיתבי כלל כו' מאי לאו כו' ס"ב סק"ב ג'.

שם במאי הורא רכבה כו', עי' ס"ד סק"ב.

שם תוד"ה לא, ס"ב סק"ב ג'.

ק"ב ב' א"ל ר"א לר"כ כו', ס"ב סק"ב.

ק"ו ב' יביא לבונה, ס"ה סק"ב.

ק"ז א' והאיכא מנחת נסכים, ס"ה סק"ב.

### חולין

י"ט א' כל חלב כו' לרבות כו', ס"ט סק"ב.

שם כאשר יורם וגו' ס"ט סק"ב.

ל"ו א' סד"א הואיל ואסירי בגו"ע כו', ס"ו סק"ב ס"ז

סק"א ג' י'.

שם תוד"ה סלקא, ס"ז סק"ג ד'

נ"ח א' ביצת טריפה, ס"ז סק"י ב.

פ' ב' ולילקי נמי כו', ס"ו סק"ז.

שם רש"י ד"ה משום, ס"ו סק"ז.

שם תוד"ה דכמה, ס"ב סק"ג.

ק"ד א' הנודר מן הירק כו' סט"ז סק"ג.

ק"ז א' רש"י ד"ה לכפרה, ס"ז סק"ז.

שם תוד"ה ולא, ס"ד סק"ב.

ק"כ ב' וההקדש כו' שהיוצא מהן כמותן, ס"ז סק"ה

י"ב.

שם הטמאים לאסור צירן, ס"ז סק"י ב.

קכ"א א' שפלטתו סכין, ס"ג סק"ו.

קל"ה א' הא לאו בני גיזה נינהו, ס"ז סק"ג.

שם חוץ מגיזותי, ס"ז סק"א ג'.

שם פשטה, ס"ז סק"א ג'.

שם בתורא"ש ס"ג סק"י ב.

קל"ח ב' ברמב"ן ורשב"א וריטב"א, ס"ז סק"י ב.

קל"ט א' תרנגולת שמרדה, עי' ס"ז סק"ד.

שם ברמב"ן ורשב"א ס"ד סק"א י"ב ס"ז אות ו'.

### בכורות

ו' ב' בשר ולא חלב, עי' ס"ז סק"א ב' י"ב.

שם וכיון דחידוש הוא כו', ס"ז סק"י ב.

ט' א' ותמורתו כו' מזה ס"ו סק"ב.

ט' ב' רש"א כו' אבל אתה גוזז פט"ח, ס"ז סק"ג.

י"ד א' מתני' ואם מתו יקברו, ס"ו סק"ב.

שם שטמ"ק אות ג', ס"א סק"א.

ט"ו א' ממאי דהאי מתו יקברו משום כו', עי' ס"ז

סק"ד.

ט"ז א' עושה תמורה, ס"ז סק"א.

שם איקרי ואכל מהני חמש כו' קמ"ל, ס"ו סק"ב ד'.

כ"ה א' קדשי בה"ב אסורין בגו"ע, ס"א סק"א.

שם עקביא בן מהללאל, כל הסוגיא ס"ז סק"א.

כ"ה ב' רש"י ד"ה אסור, ס"ז סק"א.

שם תוד"ה שער, ס"ז סק"א ב' ג' י"ב.

כ"ו א' דמיתה קאסרה לי, עי' ס"ו סק"ב.

שם בעי ר' ינאי, כל הסוגיא, ס"ז סק"א ב' ג' ס"ג

סק"י ב.

שם תוד"ה התולש, ס"ז סק"א ג', ס"ג סק"י ב.

ל"ב א' שאין בו ברכה מחיים, ס"ז סק"ג.

ל"ג ב' בכור שאחזו דם כו' אין מקיזין כו', ס"ז

סק"ד.

### ערכין

ה' ב' וערכו נגזו, ס"ח סק"ב.

שם ולא מועלין ס"ו סק"ב.

כ"א א' המשכיר בית לחבירו, ס"ג סק"ה ז'.

שם במעילה קאי, ס"ג סק"ז.

שם נפק לי' שכר לחולין ס"ג סק"ה.

כ"א א' מעלה שכר להקדש, ס"ג סק"ז.

שם תוד"ה הכי, ס"ג סק"ה ז', עי' ס"ד סק"א.

כ"ז א' שאין בחומשו שו"פ, עי' סט"ז סק"י.

### תמורה

ב' ב' בהקדש עכו"ם ומתכפר ישראל, ס"ח סק"ב.

שם תוד"ה במה, ס"ט סק"ד.

## מסכת

## מפתחות

## מעילה

## מא

שם אם היתה שבת והוציאו כו', סט"ו סק"ז.  
שם תוד"ה ואשם, ס"ה סק"ד, ס"י סק"ו סט"ו סק"ו.  
י"ד א' תוד"ה אם, סט"ו סק"ו ז'.  
ט"ו ב' בחמשה תמחויין, סט"ו סק"ג.  
שם שעשה בה את המאכיל כו', סט"ו סק"ג.  
שם אוכל מזבח א' בחמשה תמחויין, ס"ג סק"י.  
שם במעילה כו' המאכיל כאוכל כו', ס"א סק"ו.  
שם רש"י ד"ה המאכיל, ס"א סק"ד.  
שם באוכל נותר, ע"י ס"ד סק"ב.  
ט"ז א' ה"ד חמשה כו' כאותה ששנינו כו', ס"ט סק"א.  
י"ח ב' איתיבי' כו' אכל היום כו', ס"א סק"ד, ס"ג סק"י.  
שם הא כיפר עלי' יוה"כ, ע"י ס"א סק"א.  
שם רש"י ד"ה הא, ע"י ס"א סק"א.  
כ"ב א' ומודה ר"ע, סט"ו סק"י"א.  
שם מה לזה מביא שתי אשמות, סט"ו סק"י"א.  
שם ואם ספק המעות נדבה, סט"ו סק"י"א.  
שם בדין ספק מעילה, סט"ו סק"י.  
כ"ב ב' אשם ודאי לא בעי ידיעה, ס"ה סק"ו.  
שם רש"א שניהן מביאין אשם א', ע"י סט"ז סק"ט"ז.  
כ"ג א' ונותר, ע"י ס"ב סק"א, סט"ו סק"י"ב, סט"ז סק"ט"ז.  
שם דלית בי' שו"פ, סט"ו סק"א.  
שם דאית בי' שו"פ, ע"י סט"ו סק"ו.  
שם רש"י ד"ה בגסה, ס"ה סק"ג ד' ס"י סק"ו, סט"ו סק"ו.  
כ"ג ב' ומעילה איסור מיתה וקחייל כו' סט"ו סק"א.  
שם אימורי קק"ל כו', ס"ג סק"י"ג.

## תמיד

ל"ג א' מכבדן לאמה ס"ד סק"א.

## מדות

פ"ג מ"ב שבו יורדין לשית כו', ס"ז סק"ט.

## נדה

מ"ו ב' יכול יהא חייב על הקדשו, ס"ח סק"ב.

## פרה

פ"ד מ"ב ובמחוסר בגדים פסולה, ע"י ס"ד סק"ב.

ג' א' א"ר יוסי כו' מ"ט כו' ע"י ס"ט סק"ד.  
שם תוד"ה לא נהנין, ס"ט סק"ד.  
ז' ב' המקדיש תמימין כו', ע"י ס"ז סק"י"ג.  
י' ב' תוד"ה ואודא, ס"ו סק"ו.  
ט"ו א' בפלוגתא דר"י ור"ש, ס"ה סק"ו.  
י"ז א' המקדיש את הטרפה, ס"ו סק"ג, וע"ע שם סוסק"ד.  
י"ז ב' לרבות את הולד, ע"י ס"ח סק"ח.  
י"ח ב' ולד המעושרת, ס"ז סק"י.  
י"ט ב' בן שטים והביאו בן שנה, ס"ו סק"ו.  
כ"ג ב' עולה הבאה מן המותרות, ע"י ס"ה סק"ב.  
כ"ה א' ואי ס"ד כו' תפסתינהו קדושה דאימיהו, ע"י ס"ח סק"ח.  
שם אלא ש"מ כו' בהוייתן כו', ס"ח סק"ח.  
ל"א א' אין לך כו' אלא משעת זביחה ואילך ס"ז סק"ג י"ב.  
ל"א ב' ועשו לי משלי, ס"ז סק"י"א.  
שם ומועלין בגידוליהן, ס"ח סק"ח.  
שם לאיתויי שיפוי ונביה, ס"ח סק"ט"ז.  
שם לאיתויי חלב המוקדשין, ס"ח סק"ח.  
שם ואפי' למ"ד כו' הנ"מ כו', ס"ח סק"ח.  
שם תוד"ה לאיתויי, ס"ח סק"ט"ז.  
שם תוד"ה ומועלין, י"ח סק"א.  
שם תוד"ה ואפי', ס"ח סק"ח.  
שם בשטמ"ק אות כ"ט, ס"ח סק"ט"ז.  
ל"ב ב' אין מעילה מפורשת, ס"ט סק"ב.  
שם דק"ק כתיב בהו כו', ס"ט סק"ב.  
שם לרבות אימורי קק"ל למעילה, ס"ז סק"י"ב.  
ל"ג א' קדשי בה"ב כו' ואם מתו יקברו, ס"ז סק"י"א.  
ל"ג ב' רש"י ד"ה שליא, ע"י ס"ו סק"ב.  
שם ואם מתו יקברו, ע"י ס"ז סק"ד.  
ל"ד א' מוראתה ונוצה שלה, ס"ג סק"ט, ס"ד סק"ה.  
שם ושמו בנחת ס"ד סק"ד.  
שם רש"י ד"ה מוראה, וד"ה ושמו, ע"י ס"ד סק"ד.

## בריות

ד' ב' שטמ"ק אות ט', ס"ז סק"ז.

י"ב ב' איכא דאמרי כו' ל"ש לקולא כו' סט"ו סק"ג.

י"ג ב' יש אוכל כו' ואשם א', סט"ו סק"ו.

# שו"ע חושן משפט

סי' ר"נ סי"ג, סט"ו סק"י.	סי' כ"ח, בקצה"ח ונתה"מ, סט"ו סק"ו.
טוש"ע סי' רצ"ב ס"א, סי"ג סק"ב.	סי' צ"ה ס"א, סי"א סק"ג.
סי' שס"ג ס"ז, עי' סי' סק"ב.	סי' ר', בקצה"ח סק"ד, ס"ח סק"ג.



## ביאורים ע"ס המסכת

המתות מקרא, ודין מיתה שלהם [אינו מצוה חיובית שיהא בהן מעילה מחמת מצותן אלא] כהולכה ליה"מ שלא יהנו מהם, ואין מצוה להמיתם, ולכן כונסם לכיפה ולא הורגן בידים.

(ס"א סק"א)

**שם** שחטן בדרום וקבל דמן בצפון כו', בגמ' מפרשין דקמ"ל ולא הני כקדשים שמתו, ולפ"ז הו"מ למיתני שחטן בדרום וקיבל דמן בדרום שחט בלילה וזרק בלילה, וכמשה"ק תו', אלא דבעי לאשמועי' נמי דאע"פ שהזריקה כתקנה לא מפקא מידי מעילה כיון שהקרבן נפסל בשחיטה, ומכללו של ר' יהושע למדנו דבכל האופנים יש דין מעילה, אפי' כל העבודות בדרום ולילה. (ס"א סק"א)

**שם** איזו היא שה' לה שעת היתר כו', יש לעי' מאי אתא לאשמועינן הרי הדבר ידוע שכל קרבן פסול אינו נותר באכילה, וכן פשוט שאם כבר הותר באכילה ופקעה מעילתו תו לא הדרא כשנפסל, ונראה שמוזה דנו בגמ' לאיזה היתר נתכוין ר"י, שהרי אם הפירוש כפשוטו היתר אכילה לכהנים, א"כ כל אריכות המשנה כמיותר, ועי' להלן ג' ב' ו' א' נתבאר מסוגיית הגמ' דמ"ד היתר זריקה ומ"ד היתר אכילה נחלקו גם אם זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, והא בהא תליא, ולפ"ז מתפרש דשני דינים אלו בא ר"י לפרש בדבריו.

**ולמ"ד** היתר זריקה שנינו נחא דקמ"ל דוקא נשחטה חוץ לזמנו, אבל נשחטה כדינה ונזרק הדם חוץ לזמנו אין מועלין בו, ועוד קמ"ל דוקא נשחטה ולא נזרק דמה, אבל אם גם נזרק דמה חוץ לזמנו מפקא מידי מעילה, [דלמ"ד היתר זריקה שנינו, גם זריקת

**ב' א'** מתני' קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהם, יש לדקדק למה שנה בבא זו בפ"ע, וחזר ושנאה בסיפא, ונראה דסיפא פירושא דרישא שהשמיענו תחלה עיקר הדבר דקדשים אע"פ שנפסלו ואינם ראויין ליקרב לה' מועלין בהן, וזו היא כונת התנא ברישא שאע"פ שנפסלו מועלין בהן, והדר מפרש גוונא טובא דפסולין, שאף באלו לא אמרינן כמאן דחנקינן דמי, ולרבה דדרום מעילתו מדרבנן, נחא טפי דלהכי פלגינהו התנא, דלא דמי מעילה דרישא למעילה דסיפא, דבסיפא איכא טובא שמעילתן מדאורייתא, ולרב יוסף הדר תני שחטן בדרום לומר שדינו שוה לכולהו שמעילתן מדאורייתא.

**בגמ'** עבדינן צריכותא דמתני' דכל הני לא הוו בדין קדשים שמתו, דהא שחטן חוץ לעזרה אין מועלין בהן, וקמ"ל דדרום לקדשי קדשים לא חשיב כחוץ לעזרה, ורבה סבר דהו"ל כחוץ לעזרה מדאורייתא.

**כ"א** דמילתא אין הקדש יוצא מידי מעילה אא"כ נעשית מצותו, אבל פסולין כיון שהיו ברשות גבוה לא נפקי בכדי, לא מיבעיא הני דאם עלו לא ידרו, אלא אפי' הני דירדו, כגון בשר חטאת ואשם קודם זריקה, או נשפך דמה לר' יהודה מועלין בהן, ואע"פ שאין בהם שימוש לגבוה, מ"מ אין קרבן יוצא מרשות גבוה, והיינו דפרכינן בגמ' פשיטא, מיהו בקדשים שמתו נתחדש שיצאו מידי מעילה, דכיון שלא היה פסולין בקדש ומצותן בקבורה, תו לא מיקרו קדשי ה', וגם בזה פליג ר"ח י"ב א', ובתו"כ ממעט חטאות

מקלקלת יותר משחיטת דרום, דלעולם עיקר הכפרה בדם, וכן זריקת לילה מקלקלת טפי משחיטת לילה, ואמנם רבה סבר דשחיטת דרום כשחיטת חוץ חשיבא לגבי קדשי קדשים, אבל כיון דאיתותב רבה, הרי הסברא דזריקה חשובה טפי משחיטה. (ס"א סק"א)

**ב' ב'** איבעיא להו עלו מה שירדו רבה אמר אם עלו ירדו ר"י אמר אם עלו לא ירדו אליבא דר' יהודה לא תיבעי לך כו', רבה ור"י נחלקו כמה חמור שחיטת דרום לק"ק, האם זה כשחיטה חוץ לעזרה דכמאן דחנקינהו דמי, וממילא אם עלו ירדו דהא לא היה פסולן בקדש, או דחשיב פסולן בקדש כיון שנשחטו בעזרה ואם עלו לא ירדו.

**ואליבא** דר' יהודה דאפי' פסולו בקדש כיון שנשחטה בלילה תרד, לא תיבעי לך דשחיטת דרום נמי תרד דלא עדיפא מלילה, ולא מפני שהיא כשחיטת חוץ כדרכה, אלא אפי' אי ס"ל כרב יוסף דפסולו בקדש מ"מ תרד, ולכן אין זה ענין לפלוגתא דרבה ור"י, דפלוגתתם אם זה כשחיטת חוץ וזוה ס"ל לר' יהודה שפיר כרב יוסף דחשיב פסולו בקדש ומועלין בו מדאורייתא, אלא שלענין דין ירדו ס"ל לר"י דלא תלוי בפסולו בקדש, וניחא בזה דאף לרב יוסף אתיא מתני' שפיר כר' יהודה, כ"כ אאמו"ר שליט"א, וע"ע להלן. (ס"א סק"ב)

**שם** עד כאן לא קאר"ש אלא בניתנין למטה כו', כבר תמהו בתו' למה נקטו ניתנין למטה כו' הרי בזה גם ר"י מודה, וטפי הו"ל לאתויי נשחטה בלילה שבזה מקיל ר"ש טפי מר"י, ואפ"ה אמר רבה דבדרום ירדו.

**ויש** בזה שני תירוצים נכונים, א' שאם היה מביא דעד כאן לא קאר"ש אלא בנשחטה בלילה, היה משמע דפלוגתא דרבה ור"י תליא בפלוגתא דר"י ור"ש, והי' מתפרש דרב יוסף סבר דכיון דפליג בלילה פליג נמי בדרום, אבל באמת אין פלוגתתם בזה כלל, דהא פליגי נמי אליבא דר' יהודה אם שחיטת דרום מועלין

פיגול מפקא ממעילה וכמשנ"ת], ולמ"ד היתר אכילה שנינו אפשר שבא לאפוקי ממ"ד היתר זריקה דפלוגתא דתנאי היא בגמ', ונחלקו כמאן סתם רבי במתני', ועוד קמ"ל דכיון שנשחטה חוץ לזמנו שוב לא תצא מידי מעילה אפי' בזריקה, [וכמשנ"ת דלמ"ד היתר אכילה שנינו זריקת פיגול לא מפקא מידי מעילה], ולא אמרינן דכהרצאת כשר חשיבא.

(ס"א סק"א)

**שם** שנשחטה חוץ לזמנו כו' למ"ד היתר זריקה שנינו קמ"ל דוקא נשחטה לאפוקי נזרק דמה חוץ לזמנו, ולמ"ד היתר אכילה שנינו קמ"ל דכיון שנשחטה בפסול פיגול תו לא תהני לה זריקת פיגול לאפוקה מידי מעילה. (ס"א סק"א)

**שם** ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה, מ"ד היתר זריקה שנינו דייק מהכא דקיבלו כשרים וזרקו פסולין אין מועלין בו, ולמ"ד היתר אכילה שנינו מפרש דאו קיבלו או זרקו קתני, ונקט קבלו וזרקו לומר דאיכא גונא דלא מיפסל בקבלה לחוד, והיינו בטמא כדמפרשי' ה' ב'. (ע"י ס"ב סק"ד)

**שם** גמ' קתני קדשי קדשים כו' איצטריך סד"א הואיל ואמר עולא אר"י קדשים שמתו כו', הך סוגיא אתיא כרב יוסף לקמן ב', דרבה איתותב, אבל באמת לרבה שחיטת דרום כמתו דמיא, ואין מועלין בהן מדאורייתא וכן כל הצריכותא שבגמ' דלא כרבה.

**שם** יצאו מידי מעילה דבר תורה, ברין אם אסורין בהנאה מדאורייתא עמשנ"ת ס"ו סק"ב ג'.

**שם** כמה דחנקינן דמי, נקט לשון זה דלהו כמתו, אבל גם שחוטי חוץ אין מועלין בהן, דהו"ל כמתו, ודינם כבשר שחוטה ולא כמתו ממש.

**שם** למה לי למיתני כל הני צריכי כו', בסוגיא זו ס"ל לגמ' דקבלת דרום



**שם** ומי איכא מעילה מדרבנן, בקדושת בדק הבית וקדושת דמים אין קושיא אם יש מעילה מדרבנן, דשפיר תיקנו שיחשב כרכוש הקדש, אבל קדושת הגוף מדרבנן עם חיוב תשלומין קשיא לן, שאין רבנן נותנין קדושת הגוף, ומשני דמצינו שתיקנו רבנן שלא תפקע המעילה בהני שהי' בהן קדושת הגוף למעילה דאורייתא, (ובקושיא תו' מדם ואפר פרה נתבאר עוד בסיומן ו' סק"א ד').

**שם** אין דאמר עולא כו' ה"נ מדרבנן, הלשון משמע דעולא ודרכה תרי מילי נינהו, ולא מייתי' מעולא אלא דאשכחן מעילה מדרבנן, אבל באמת רבה דאמר כמאן דחנקינהו דמי ס"ל דהו"ל כקדשים שמתו, וכדלעיל א', וא"כ היינו ממש הך דעולא, אלא כיון שרוצה לשאול לימא תנינא להא דעולא, ולתרץ דלא דמי ממש לדעולא, לכך הקדימו לסדר הדברים דתרי מילי נינהו. (ס"ו סק"א)

**שם** קדשים שמתו יצאו מידי מעילה ד"ת, לקמן י"ב א' מבואר שחידש שאין בהם מעילה מדאורייתא, והכי משמע לישניה, אבל בגמ' כאן פירשו החידוש שיש בהם מעילה מדרבנן.

**ופשמות** הדברים דאסורין בהנאה מדאורייתא כדין שחוטי חוץ וחטאות המתות, וכדי שלא יכשלו באיסור הנאה החמירו חכמים שיהא חייב לשלם, ואף בשלמים שמתו נראה דאסורין בהנאה מדאורייתא, וכן העור והצמר שעליהן נאסרין, ואפי' בפסולי המוקדשים שמתו, ונתבאר כ"ז בארוכה בפנים, (ס"ו סק"ב) - ר"ח סבר לקמן י"ב א' דמועלין בהן מדאורייתא, ואין הדבר ברור אם חזר בו. (ס"ו סק"ד)

**שם** לימא תנינא להא דעולא כו', הקשה בשטמ"ק נימא דעולא קמ"ל שאין מועלין מדאורייתא, וכ"ה האמת כמבואר לקמן י"ב א', וי"ל דלרבה כיון שהתנא בא להשמיענו שמועלין בהן מדרבנן, א"כ היה פשוט לו

בה מדאורייתא או לא, ולכן בדוקא לא נקטו בגמ' דבר שחולק בו ר"ש על ר"י, ומתפרש עד כאן לא קאר"ש אלא בפסולו בקדש אבל דרום כמאן דחנקינהו דמי, ב' דלעיל א' עבדינן צריכותא דלילה פסול יותר מדרום, וא"כ אם היה אומר ע"כ לא קאר"ש אלא בלילה אבל בדרום מודה, הר"ז סותר לסוגיא דלעיל, ולכן תפסו הא דניתנין למטה שרק בפסולו בקדש אר"ש אם עלו לא ידרו. (ס"א סק"ב)

**שם** ולעולם דשחטן וקיבל דמן בצפון, דברי רבה הם רק בשחט בדרום דס"ל דכבחוץ דמי, אבל שחט בצפון וקיבל דמן בדרום לא ידרו, והא דנקט הכא קיבל בצפון, היינו מפני שזהו האמת במקרה של הניתנין למטה, וסוגיא דלעיל א' דזריקה מקלקלת טפי משחיטה זהו דלא כרבה, וגם רבה גופיה מודה בזה לענין לילה וכיו"ב, ורק בדרום פליג, וכן הוכיח בקרן אורה מקבלה בכלי חול דלא תרד לרבה זבחים ק"ח א', וכ"נ לפ"ד תו' לקמן ג' א' בעוה"ע, וזה דלא כתו' זבחים פ"ד ב'. (ס"א סק"ב)

**שם** בשלמא לרב יוסף ניחא, מדלא קאמר בשלמא לרב יוסף מתני' מני ר"ש היא, מוכח דאף לר"י אתיא שפיר הא דמועלין מדאורייתא וכמשנ"ת לעיל מדברי אאמו"ר שליט"א. (ס"א סק"ב)

**שם** מאי מועלין בהן מדרבנן, כולה מתני' ודאי מועלין מדאורייתא וסובר רבה שלכך חילק התנא בבא דדרום בפ"ע, לומר שדינה שונה מסיפא דמתני'. (ס"ו סק"א)

**שם** מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן כו', כונת הגמ' לבאר שתיקנו כאן חיוב תשלומין גמור כמעילה דאורייתא, דלא נימא שבלא"ה לקבורה אזיל ולא הפסיד ההקדש כלום, ורק מחומש פטרוהו, ולכן לא הזכירו כאן האשם, כי הכונה לבאר בחיוב התשלומין. (ס"א סק"ב)

שאינ מועלין בהן מדאורייתא, ואמנם זה גופא חידוש, דהא במתני' אפשר לפרש דמועלין מדאו', אבל א"כ הו"ל לעולא לומר דבריו אמתני' ולפרש דמועלין דמתני' מדרבנן כדרכה, ומשני דמתני' לא הוה שמעינן קדשים שמתו. (ס"ו סק"ה)

**שם** הכא לא בדילין מנהון, יש לעי' למאי חיישי' שימעלו, אם בבשר הרי ודאי בדילי מיני' שלא לאכלו כדין קדשים פסולים, ולכלבים ודאי לא יהבי ליה, וי"ל דכיון שנשחטו בעזרה לא חמיר איסוריהו עלייהו, ואם לא יהא בהם דין מעילה עלולין להשתמש בהם אפי' באכילה כיון שנשחטו, ועכ"פ לא יזהרו שלא יתערבו בקדשים, ועוד שיהנו מעורן שהוא ג"כ אסור מדאורייתא. (ס"ו סק"ה)

**שם** אבל קדשים שמתו כו' אפי' מעילה מדרבנן לא, ויש מקור לחילוק זה בחטאות המתות שלא תיקנו בהם מעילה מדרבנן, אע"ג דאסירי בהנאה מדאורייתא לפמש"כ לעיל. (ס"ו סק"ה)

**ג'** חטאת הואיל ולכפרה קא אתיא כו', אפשר דלאו דוקא חטאת דלכפרה אלא כל קרבנות שחייב באחריותן, דכיון שצריך להביא קרבן אחר מחזור הוא להציל מהמתה מה שיכול, ובשטמ"ק אות א' יש נ"א דס"ד דוקא בע"מ לא בדילי מינה, והטעם כיון שעומדת לפדיון דעתיה עלה ועלול להשתמש בה כדי להשלים הפסדו, ותיקנו מעילה שיזהרו בקדושתה, ומתני' בבע"מ מיירי כדמפרש י"ט א'. (ס"ו סק"ה)

**שם** והתנן חטאות המתות כו', הדין מפורש במתני' י' ב' י"א א' ולכך נקט דתנן.

**שם** לא נהנין ולא מועלין, המפרש [ע"ש רש"י\*] פי' דלא נהנין מדרבנן והיינו דפשיט מינה דלא מועלין כלל אפי' מדרבנן, אבל בפשוטו אפי' אם לא נהנין מדאורייתא לא מצי לשנויי ולא מועלין מדאורייתא דבכולה מסכתין לא מועלין היינו אפי' מדרבנן, ובמקום שמועלין מדרבנן קתני סתמא מועלין כדלקמן י"א א'. (ס"ו סק"ה)

**שם** אמרי חטאות המתות בחייהן כו', עיקר הגזירה היא שמא יזלזלו בהן מפני שע"י המיתה פקעה מעילתן, אבל אלו שבחייהם נשתנה דינם למיתה, לא יבאו לזלזל בהם. (ס"ו סק"ה)

**שם** איתיביה ר"י לרבה כו', ההוכחה משינוי מקום המליקה של עוה"ע דהו"ל כדרום דבהמת קדשי קדשים, ובאמת מפורש במתני' דזבחים ס"ז א' שר"א הוכיח מק"ק ששחטן בדרום לעוה"ע שעשאה למטה, והא דלא מיייתי ממשנה זו משום דמיתוקמא שפיר מדרבנן, וכמ"ש תו' שם. (ס"א סק"ב)

**שם** והא דפליגי בה רבה ור"י פשיטא ליה לר"א, לכאורה אם לא ידעינן כמאן פשיטא ליה אין כאן שום חידוש, שבכל התורה נמי נקטינן דשאר אמוראים ס"ל כחד מינייהו, ועי' להלן. (ס"א סק"ג)

**שם** דאר"א עולת במת יחיד שהכניסה לפנים קלטוה מחיצות לכל דבר, פי' שאם הכניסה מחיים אסור להוציאה וחייב להקריבה בפנים ככל דיני פנים לסמיכה ושחיטת צפון ומתן סביב כו'.

**ג'** בעי ר"א עלתה מהו שתרד, פי' האם יש לה קולא דקדשי פנים שנפסלו שאם עלו לא ירדו או לא, והספק הוא בשחטה בדרום כמשנ"ת בסמוך.

\* פירוש מעילה הנדפס בגמרא האחרונים קראוהו בשם רש"י, אבל בבה"ז ובשה"ג בשם יד מלאכי כתבו שאינו לרש"י, ולכן קראוהו בפנים בשם מפרש. - התוספות נכתבו בדרך פירוש כפי שנכתבו על מסכתות נדרים ונוזיר, לפי שלא היה פירוש רש"י על מסכתות אלו (והם מתלמידי ר"פ, ובדפוס השיבושים רבים).

**שם** אמר רב גידל אמר רב זריקת פיגול אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים, פי' דהי' מקום לומר דמעשה דמים של פיגול דינו כהוצאת כשר ומוציא הבשר מידי מעילה, שהרי יש על פיגול שם זריקה לקבוע הקרבן בפיגול, ולר"י לענין אם עלו לא ירדו, וא"כ י"ל שהוא ג"כ מפריד בשר מהאימורין לענין מעילה, וקמ"ל דדוקא זריקה כשרה מהניא לאפוקי מידי מעילה.

**ויש** ללמוד מזה דרב ס"ל היתר אכילה שנינו, חדא דזריקת פיגול משמע אפי' שעד עכשיו היה הקרבן כשר, ולמ"ד היתר זריקה שנינו, הרי כבר פקעה המעילה קודם שזרק זריקת פיגול, ומפשטות מילתיה דרב משמע שהוצרכנו לזריקה זו להתירו, ואפי' כשרק בזריקה פיגול, ועוד נתבאר בפנים סימן ב' סק"ח מסוגית הגמ' ו' א', דהא בהא תליא, דמאן דמצריך דוקא זריקה המתרת באכילה, ש"מ דס"ל היתר אכילה שנינו, דאם סגי ליה בהיתר זריקה להפקיע המעילה, ש"מ דבהפרדה כל דהו יוצא הבשר מידי מעילה, שהרי אינו עומד להקטרה גם בכשרותו, וא"כ גם בזריקת פיגול שפיר נפיק, דסו"ס נקבע שם זריקה ע"ז.

**ואמנם** כן יוצא בסוגית הגמ' שמי שסובר היתר זריקה שנינו מתוך דסגי בזריקת פיגול להפקיע מידי מעילה, ונתבאר בפנים ס"ב סק"ח], והיינו כמש"כ דכיון דסגי בהיתר זריקה אע"פ שעדיין לא הותר ממש לכהנים, ה"ה דסגי בזריקת פיגול להפקיע מידי מעילה, מיהו בשחט בפיגול לא מהני היתר זריקה שהרי הוא פסול ואינו עומד ליזרק, ולכן רק בזריקת פיגול ממש הוא יוצא מידי מעילה.  
(ס"ב סק"י"א)

**שם** ואינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים, בזה כו"ע מודו כמסקנת הגמ' ו' א', ולמש"כ הא בהא תליא דכמו שאין היתר זריקה מביא לידי מעילה בקדשים קלים, ה"ה

**שם** מדקמבעיא ליה לחדא מכלל דאידיך פשיטא ליה כו', ספיקו של ר"א מתפרש בעולת במה ששחטה בדרום בפנים, אם יש לה קולא של אם עלו לא ירדו, וש"מ דדין עולת מקדש ששחטה בדרום פשיטא ליה, ולכן נסתפק רק בעולת במת יחיד, והא דפשיטא לן שספיקו בדין דרום מפני שזהו החילוק הפוסל, דסמיכה ומתן סביב לא פסלו כלל, ולא נסתפק בדין זר שהקריבן בפנים, ועוד דבשחיטה נפ"מ רק בדין צפון.

**שם** חדא מגו חדא קמבעיא ליה כו', יש לעי' למה ראוי לומר שר"א לא ידע להכריע בזה, ועו"ק דא"כ נמצא דר"א פליג אתרוייהו, שהרי רבה פשיטא ליה דתדר, ולא ניחא ליה למימר דר"א מסופק אולי האמת כרב יוסף, וכן ר"י לאידך גיסא, ועוד למה ראוי לומר שנסתפק בעולת במת יחיד כולי האי אפי' לרבה ולאידך גיסא אפי' לרב יוסף, ונראה שהאמת כן הוא שאף אם ר"א סובר כרבה או כר"י, מ"מ ספיקו אינו שייך לרבה ור"י כלל, ואף אליבא דר' יהודה מספקא ליה בנשחטה בלילה למ"ד זבחים ק"כ א' שכשרה בבמה או ביצא דמה, שספיקו של ר"א הוא בסברא כללית, האם מה שהוקדש לבמה גורם קולא שכל מה שכשר בבמה יהא לו קולא דבמה לענין אם עלו לא ירדו, או לאידך גיסא האם המזבח מקבל פסולין של מקדש, אבל פסולין של במה אינו מקבל, אפי' כאלו שבפנים אם עלו לא ירדו. (ס"א סק"ג).

**שם** עד כאן לא קאמר רבה התם כו', לשון זה מתפרש כמו רבה מתוך לטעמיה ור"י מתוך לטעמיה, דלצד דס"ל כרבה דבקדשי פנים ששחטן בדרום ירדו, מספק"ל דשמא דבמה קילי טפי דלדידהו דרום לאו כמאן דחנקינהו דמי, שהרי מתחלה לא היה בהם דין דרום כלל, ולצד דס"ל כרב יוסף דבקדשי פנים לא ירדו, אכתי יש להסתפק שאין המזבח קולט פסולי במה, ורק אם נעשו כתיקנן הוא מקבלן.

דלא סגי בזריקת פיגול להביא לידי מעילה, וכ"כ תו' ד' ב', (ודבריהם ז' ב' ד"ה הא צ"ב), מיהו ר"פ דאבות מתודה בעי להוכיח דפיגול גם מייתי למעילה. (ס"ב סק"א ח')

**שם** איתיביה ר"פ לאביי כו' אישתיק, ר"פ הוכיח מכאן שיש כח לשחיטת פיגול לקדש את הלחם, אלמא שחיטת פיגול יש בה כח כהרצאת כשר, ונאמרו ע"ז שני תירוצים בגמ', ר' אבא תירץ דפיגול נקבע רק בזריקה, וקידוש הלחם בשחיטה שעדיין לא נעשה פיגול, ולכן הלחם מתקדש ע"י שחיטת פיגול, ומסקנת הגמ' דקדוש ליפסל דבעי שריפה, אבל אין כח בשחיטת פיגול לקדש קידוש המועיל להוציא מידי מעילה.

**שם** אלמא פיגול מייתי לה לידי מעילה, לשון מעילה לא קאי אתודה כמ"ש תו', אלא מייתנין מקידוש לחם לקידוש אימורים דסבר ר"פ דכח קידוש הלחם ככח קידוש האימורים למעילה.

**שם** כי אתא לקמיה דר' אבא, בפשוטו היינו ר"פ, וצ"ל אתא לקמיה דרבא, ובסמוך דא"ל רב אשי לרבא צריך להגיה אמורא אחר במקום רב אשי, דביום שמת כו', ועכ"פ השיבו לרבא שאמר בזריקה מהא דעולא.

**שם** והא אמר עולא קומץ פיגול כו', דייקנין מלישניה דעולא דמיקרי פיגול גם קודם ההקטרה, דהא קאמר שההקטרה מפקיעה את הפיגול שהי' קודם ההקטרה, וההקטרה היינו זריקה, שבוה קרב המתיר כמצותו כמו בזריקה, וקמיצה במקום שחיטה קיימא.

**שם** א"ל איסורא דמייתי לידי פיגול, פי' דלישנא בעלמא הוא דקרי ליה פיגול, שבאמת חל הפיגול רק עם ההקטרה ויחד עם זה פקע פיגולו ממנו.

**ד' א' א"ל** רבינא לרב אשי והאמר אילפא כו', רבינא מייתי מהתם דשחיטה מפגלת, שהרי מחלקין בעבודת השחיטה

בסימן ראשון ושני, ואי אפשר לומר דהיינו איסורא דמייתי לידי פיגול, שהרי אנו מכריעין כח הפיגול לפי מעשה השחיטה, וכיון שחל בסימן ראשון תו לא פקע בסימן שני לר' יהודה, ומשני לכי זריק תיגלי מילתא למפרע אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות, שהפיגול נקבע בזריקה, אבל העבודה של השחיטה גרמה שיקבע הפיגול בזריקה, ולכן אמרין תיגלי מילתא למפרע.

**שם** א"ה גבי תודה נמי עד דזריק, פי' תו' דנימא נמי איגלאי מילתא שכבר פיגל בשחיטה ולמה הלחם מתקדש בשחיטת פיגול.

**שם** מאי קדש ליפסל דבעי שריפה, וגרסת תו' אלא מאי קדש הלחם לאו לחיוביה במעילה, וגרסת ס"א בשטמ"ק אות ה' אלא מאי קדש הלחם לאו לחיוביה במעילה אלא ליפסל, וכע"ז גרסת המפרש ורגמ"ה, וביאור הדברים דאין ללמוד מקדוש הלחם לענין מעילה, דבאמת קידוש של פיגול אינו מושלם, ואינו מפקיע מידי מעילה בק"ק, ולא מביא לידי מעילה בקדשים קלים, אבל לקדש הלחם ליפסל שפיר מקדש, שהרי התודה מפגלת את הלחם, וש"מ שגם בקרבן פיגול נשאר הקשר של הלחם עם הקרבן, וה"נ בשחיטת פיגול מתקדש ליפסל, ול"ד לאימורי קדשים קלים שהקידוש שנצרך להם בזריקה הוא יותר מהקשר של הלחם ליפסל, שחיבור הלחם לזבח מביאו להיות כחלק מן הקרבן, והאימורים הם כבר חלק מהקרבן, וצריכין קדושה נוספת.

**ולפ"ז** אין להזכיר דברי רב גידל לענין קידוש הלחם, דבזה גם זריקת פיגול מהניא ליפסל, ולא ילפינן מעילה מיניה, ובמנחות מ"ז ב' אמרין ולא איתותב רב גידל ופי' בשטמ"ק וכן בספר מרן זללה"ה מנחות סל"ב ס"ק י"ד דאם מדמינן קידוש הלחם לזריקת פיגול איתותב רב גידל, וע"כ דלא דמו וכדמסיק הכא, ואפשר עוד דר"פ הוא אמר

זרק הדם מאי למימרא, ומשני אלא לעולם דזריק כו', ולפ"ז מסקנא דמסייע ליה לר"ג, אבל בהמשך הגמ' אמרו דאין ראיא דרישא מסייע ליה, ולא ביארו מ"ט.

**ויישוב** הדברים לפי שעדיין לא הוזכר נידון היתר זריקה לא רצו להאריך בסוגיא זו כאן, וסמכו ע"ז שיתבאר בסמוך ה' ב', דלמ"ד היתר זריקה שנינו, סתמא מיירי קודם זריקה, כיון שבקרבן כשר נותר הבשר משעה שראוי הדם ליזרק, וע"ז אמרו דבפיגול מועלין בו ולא מהני ליה היתר זריקה, אבל זריקה ממש מהני אף בפיגול, ולא קשה אי דלא זרק הדם מאי למימרא, דודאי יש בזה חידוש שהרי בקרבן כשר אף קודם זריקה יצא מידי מעילה, ובזריקה אף בקרבן פיגול יצא מידי מעילה, ושפיר קמ"ל דבפיגול לא מהני היתר זריקה. (ס"ב סק"י)

**שם** וכי תניא ההיא בעולה אי בעולה פשיטא דגבוה היא כולה, יש לעי' הרי זה שתירץ כי תניא ההיא בעולה זו היתה כונתו משום דעולה לעולם לא נפקא מידי מעילה, וא"כ מה שייך להשיב לו דגבוה היא כולה, הרי מה"ט אוקמה בעולה, ואפשר שהתירצן סבר דקמ"ל שפיגול אע"פ שמצותו בשריפה ואינו עתיד ליקרב אפ"ה מועלין בו, ותלמודא לא ניחא ליה בהכי. (ס"ב סק"י)

**ד' ב'** ועוד דקתני סיפא לן דמה אע"פ שחזר וזרקו כו', וא"ת פשיטא שדם פסול בעצמותו לא מהני מידי, וי"ל דבאמת דם שלן מהניא זריקתו לר"י זבחים פ"ד א' לענין שאם עלו לא ירדו וש"מ דחשיבא כזריקת דם להתיר, וכן הדם עצמו אם עלה יזרק לר"ג זבחים פ"ג א'.

**שם** סיפא ודאי מסייע ליה, שכאן מבואר שזרקו הדם ולא הועילה הזריקה הפסולה להוציא הבשר מידי מעילה, וס"ד דה"ה מחשבת פיגול, שהרי לן היינו שהדם נזרק חוץ לזמנו, וה"ה בחשב חוץ לזמנו.

התם ולא איתותב דר"ג, והיינו מקושייתו בשמעתין, דאיהו ס"ל דתיובתא היא, מיהו לקושטא דמילתא ודאי דלא שייך לאותוביה לרב ממתני', וע"כ לחלק או כדר' אבא או כמסקנא דשמעתין, ועוד דלענין לקדש אימורי קדשים קלים למעילה ליכא מאן דפליג ארב גידל.

**מיהו** סוגיא דמנחות שם מעיקרא סברה כדר' אבא שרק בזריקה נקבע הפיגול, ולכן למ"ד זריקה מקדשת את הלחם לא מתקדש במחשבת פיגול נדהא ידע דשחיטת פיגול מקדשת, ואעפ"כ סבר דזריקה לא מקדשא, שאם ידע לחלק בין קידוש לחם ליפסול, לבין זריקת פיגול בקדשים קלים, לא הוה מקשה מידין וכד אמרינן ולא איתותב דר"ג היינו כמסקנא דשמעתין, וא"כ זהו סתמא דגמ' ולא ר"פ, דהא מסקנא זו נתחדשה רק בהא דא"ל רבינא לרב אשי, ויש להסתפק אם למסקנא נדחו דברי ר' אבא שפיגול נקבע רק בזריקה, או שהן מקויימים מסברא, והנה סתמא דגמ' במנחות סברה כדר' אבא, אלא דבגמ' שם לא ידעו מסקנא דשמעתין. (ס"ב סק"א)

**לגרסא** שלפנינו שלא הוזכר בגמ' דהדר ביה מחיוב מעילה, אפשר לומר דנהי דבזמן הזריקה איגלאי מילתא שכבר נתפגל מעיקרא, אבל כ"ז שלא נזרק הדם נתקדש הלחם בשחיטה, וכשאיגלאי אח"כ בזריקה למפרע שפיגול בשחיטה תו לא פקעה לגמרי קדושת הלחם ודינו בשריפה, אבל כל הראשונים ובשטמ"ק גרסי שהזכירו כאן חזרה מהא דלעיל וס"ל דכח שחיטת פיגול לא מהני לענין מעילה.

**שם** לימא מסייע ליה הפיגול לעולם מועלין בו לאו אע"ג דאיזריק דם כו', סוגיא זו אתיא כמ"ד היתר אכילה שנינו, וא"כ בקרבן כשר ג"כ מועלין עד שיוזק הדם, וכיון דקתני הפיגול לעולם מועלין בו, הרי מבואר שאפי' לאחר זריקה מועלין בו, והיינו דקאמר אי דלא

ודחי דלן זהו פסול ממשי, ולא רק במחשבה, מיהו עדיין יש להסתפק במחשבת חול"מ ושלא לשמה מאי, דהא דנקטו החילוק בין מעשה למחשבה, הינו כלפי הלנה דבידים, אבל לא כל מחשבה דמיא למחשבת פיגול, דבחול"ז יש שמרצה לפיגולו.

**והנה** לא יישבו בגמ' מ"ט רישא לא מסייע ליה, רק אמרו דסיפא לא מסייע לפסול מחשבה, כיון דלן חמיר שנעשה קלוקל ממשי בדם, והיישוב לזה מתבאר בסוגיא דלקמן למ"ד היתר זריקה שנינו וכמש"כ. (ס"ב סק"י א')

**שם** לימא הא מסייע ליה הפיגול בקדשי קדשים מועלין בו, לאו אע"ג דזרק כו', גם ראייה זו היא למ"ד היתר אכילה שנינו, וא"כ בכשר רק הזריקה עצמה מתרת, ודכוותה בפיגול החידוש אע"ג דזרק, ודחי לא דלא זרק, וס"ל דבכשר אע"פ שלא זרק יצא מידי מעילה בהיתר זריקה לחוד, אלא שלא ביארו ענין זה בסוגיא כאן, וכמש"כ לעיל. (ס"ב סק"י)

**שם** אמאי קתני סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו לפלוג ברישא כו', ובקדשים קלים ודאי מיירי לאחר זריקה דקודם זריקה אף בכשר אין מעילה, ומדנקט קדשים קלים ש"מ דבקדשי קדשים אף לאחר זריקה מועלין בו וכדרכ גידל.

**שם** ההוא ודאי מסייע ליה, פ"י שהדין השני שאמר רב גידל דבקדשים קלים אין מועלין באימורין ודאי מסתייע מברייתא זו, אבל הדין הראשון דק"ק לא מהני זריקה לא מסייעא ליה, ואי קשיא לך מ"ט קתני בסיפא קדשים קלים ולא קתני ק"ק, הא גופא קמ"ל דקדשים קלים אף לאחר זריקה אין מועלין בהן, אבל בק"ק יש חילוק בין קודם זריקה ללאחר זריקה, והיינו דקאמר קדשים קלים פסיקא ליה לסתום דבכל ענין אין מועלין בהן.

**יפוד** התירוצ' דכו"ע מודו לרב גידל דזריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה בקדשים

קלים, אבל עדיין י"ל שמוציאה מידי מעילה בק"ק, וכדאמר ר' א' דלא תוויי לידי מעילה בעינן זריקה כתקנה ולאפוקי מידי מעילה סגי בזריקה שלא כתקנה, ולכן שנה התנא בסיפא קדשים קלים דפסיקא ליה שלעולם אין מועלין בהן, בין לפני זריקה בין לאחר זריקה.

**שם** א"ל בר קפרא לבר פרא בן אחותי [ע"ש חכמתו אמר כן כדאמר סנהדרין ה' ב' ויש במדרש שאמר כן בר קפרא לר"י בן פזי], ראה מה אתה שואלני למחר בבית המדרש, בפשוטו אמר לו שיעורר שאלה זו למחר כדי שידונו בה בני הישיבה, ולא ידעו בגמ' מה נאמר ע"ז בבית מדרשו של בר קפרא, רק ידעו שהוא הזכיר לבר פרא ג' אפשרויות, ואח"כ חלקו בזה אמוראי דלכתר בר קפרא, או שבבית מדרשו של בר קפרא ישבו התלמידים חזקיה ור' יוחנן ואמרו דעתם, ודוחק דאיך לא שמעו דעתו של בר קפרא, ודברי המפרש ורגמ"ה שבר קפרא אמר כן בשם תלמידיו לא נתפרשו. (ס"ב סק"ב)

**שם** היתר שחיטה שנינו או היתר זריקה שנינו או היתר אכילה שנינו, צ"ב מהיכי תיתי להסתפק בזה, הרי לשון היתר לכהנים מפורש היתר לאכילת כהנים, דאין טעם לפרש היתר עבודה לכהנים, ונראה דלשון המשנה איזו היא שהיה לה כו' כולה אריכות מיתרת אם הכונה היתר אכילה לכהנים כפשוטו, דא"כ א"צ הסבר איזו היא שהדבר מובן דבעינן שיהא הבשר מותר באכילה, ולכן יש מקום לדייק דדוקא נשחטה חוץ לזמנו חשיב שלא היה לה שעת היתר, אבל נשחטה בהכשר אין בה מעילה, וכן בקבלו פסולין דוקא אבל קיבלו כשרין דהוי היתר זריקה אין בה מעילה, ולנה היינו לן דמה שרק נתקבל הדם בהכשר ומיקרי שעת הכושר ובזבחים צ"ב א' מתפרש שלנה ושנטמאה ושיצאה על הדם, וכן שם פ"ד א' אף על הדם.

**לשון** המשנה היתר לכהנים אפשר לפרש לכל הפירושים היתר אכילה, אלא דסגי שהשחיטה היתה באופן שיכול לבא מזה היתר לכהנים בזריקה, וכן למ"ד היתר זריקה היינו אפשרות זריקה שתתיר לכהנים.

**ובפברא** אין דוחק לומר היתר שחיטה והיתר זריקה, שהרי הבשר מבורר לעצמו מיד עם השחיטה, ואינו עתיד ליקרב, ושפיר י"ל שמיד לא קרינן ביה קדשי ה', [כמ"ד היתר שחיטה] ואפשר לומר דמשעה שנתקבל הדם לזריקה, שוב אין הבשר שייך לקרבן, [כמ"ד היתר זריקה], דקודם קבלה הו"ל כקודם שחיטה, כיון שעדיין כולו משמש להקרבת הדם, [וניחא בזה מ"ש בשטמ"ק זבחים ס"ו א' דבעוף לא אמרינן היתר זריקה כיון שעדיין כולו משמש לזריקה], מיהו בלא היתר זריקה, כגון שאין שהות לזרוק את הדם או כשאין הזריקה כשרה להתיר, כגון בפיגול או בפסולין לא מהני מה שהופרד הדם מן הבשר, דכיון שאינו ראוי להיתר כהנים כלל, הרי נשאר הכל בדין קדשים פסולין.

**ובזה** מובן החילוק בין ק"ק לקדשים קלים, דבק"ק סגי בהפרדת הבשר מן הקרבן, וא"צ שהזריקה תקדשנו, אבל בקדשים קלים צריך שהזריקה תקדש את האימורין שיהיו ראויין להקטרה, ולכן לכו"ע בעינן היתר אכילה דהיינו זריקה ממש בהכשר, עי' תו' ד' ב' ד"ה לא, וכ"מ בגמ' ו' א', ועמשנ"ת לקמן ו' ב' דפליגי נמי אם לאפוקי מידי מעילה קל יותר או לעילוי.

**לשון** היתר שחיטה והיתר זריקה אינו שוה, דהיתר זריקה היינו אפשרות לזרוק בהיתר, והיתר שחיטה היינו שכבר נשחט בהיתר, והול"ל או היתר קבלה והיתר זריקה או היתר שחיטה והיתר קבלה, מיהו האמת שהיתר שחיטה הטעם מפני שהשחיטה היתה בהיתר הראוי לאכילת כהנים, והיתר זריקה הטעם מפני שראוי לזריקה, ולא מפני

שהקבלה מכשירתו, דבהיתר שחיטה נפרד הבשר מן האימורין ע"י מעשה השחיטה, ובהיתר זריקה מהני הא דכזרוק דמי, מיהו לאו כזרוק ממש דמי דהא לקדשים קלים לא מהני היתר זריקה, אלא מפני שכבר נפרד הבשר ממצות הקרבן, וגם הדם כזרוק דמי. (ס"ב סק"א)

**ה' א'** חזקיה אמר היתר שחיטה שנינו, בפשוטו משמע דמשנשחט בהיתר יצא ידי מעילה, וכבר תמהו בתו' דהא בהדיא קתני רישא שחטן בצפון וקיבל דמן בדרום מועלין בהן, ולא מצאנו יישוב גמור בדבריהם ז"ל, ואולי יתכן לומר דחזקיה סבר דר"י פליג את"ק, וס"ל דסגי בהיתר שחיטה, ואמנם אם שחטן בצפון אין מועלין בהן, וכל המשניות והברייתות דלא כר' יהושע, ועי' בסמוך, ובתוספתא גם הרישא מדברי ר"י, ואפשר דס"ל שאין יתרון בהיתר זריקה, אלא או היתר אכילה ממש, או הפרדת האימורים מן הבשר, ורק לר"ש יש מעלה בהיתר זריקה דכזרוק דמי, ולפ"ז אם מתפרש שלנה ושנטמאה כמו בזבחים צ"ב א' הרי פירש ר' יהושע שא"צ היתר אכילה.

**עוד** יתכן דמיירי ששחט סמוך לשקיעת החמה באופן שאין זמן לקבל וגם לזרוק, וכי היכי דמשנינן לר"ש ו' א' דלא הוה שהות לזרוק, ולפ"ז צריך לדחוק דשחטן בצפון וקיבל דמן בדרום קמ"ל דלא אמרינן כמאן דחנקינהו דמי, דכיון ששחט בזמן שאינו ראוי לזריקה, וגם לא היתה קבלה בצפון, גרע טפי, וכסוגיא ב' א' דפסול קבלה חמיר מפסול שחיטה, (ואפשר דה"ק ר"י דמועלין דרישא קאי אאימורין ואבשר עולה, אבל בבשר חטאת תלוי בהיתר שחיטה). (ס"ב סק"א וע"ע שם סק"ט)

**שם** ר"י אמר היתר אכילה שנינו, לא מצאנו מ"ד היתר זריקה שנינו, מיהו בסוגיין דיינינן טובא לומר היתר זריקה שנינו, ובמנחות ק"ב א' מפרשין מתני' דכלל אר"י

אליבא דר"ש דכל העומד לזרק כזרוק דמי, ולנה היינו לן דמה שהי' לה היתר זריקה, ולפ"ז ר"ש הוא דסבר היתר זריקה שנינו, מיהו בר קפרא שהזכיר צד שהיתר זריקה שנינו ע"כ סבר שיש לזה מקום לכו"ע, וכמשנ"ת לעיל טעמא דמילתא, ונפ"מ לענין אימורי קדשים קלים דלכו"ע בעינן היתר אכילה, ואילו לר"ש י"ל דסגי בעומד לזרק. (ס"ב סק"ב)

**שם** מאי לאו דלן דם, אפשר דמשמע ליה הכי מדקתני סתמא שלנה משמע כולה, ועוד דבשאר דוכתי בזבחים צ"ב א' פ"ד א' מתפרש שלנה על הדם או גם על הדם, א"נ אם נזרק הדם מבעו"י והותר הבשר ליום ולילה, לא מתאים לשון שעת היתר לכהנים, שהרי כבר היה לו כל זמן ההיתר ששייך בו, ולא מיקרי שלן אלא שנותר, והו"ל למימר הנותר אין מעילה חוזרת עליו, וכבר כתבנו לעיל דמשמע לגמ' שיש חידוש במה שמפרש איזו היא שהי' לה שעת היתר, דאם כפשוטו היתר אכילה א"צ לפרש ע"ז כלום. (ס"ב סק"ב ג')

**שם** אלא לאו דקבלוהו פסולין כו' הא קבלוהו כשרים וזרקוהו פסולין אין מועלין בו [כגרסת השטמ"ק] ש"מ היתר זריקה שנינו, יש לעי' הרי לכו"ע חד מינייהו מיותר, דלמ"ד היתר זריקה א"צ לשנות זרקוהו פסולין, ולמ"ד היתר אכילה א"צ לשנות קבלוהו פסולין, כמשה"ק תו', וי"ל דבשלמא אם קבלוהו דוקא י"ל דלהכי הוסיף זרקוהו, דלא נימא מאי קיבלוהו זרקוהו, דהא בעלמא המקבל הוא הזורק כדתנן ביומא מי שוחט מי זורק ואמרין שם כ"ה ב' דזורק מקבל, להכי הוסיף זרקוהו כדי שיהא קבלוהו מיותר ללמד דקבלוהו דוקא, והוצרך לזה שלא נטעה דבעינן היתר אכילה לכהנים, ונימא מאי קבלוהו זרקוהו, לכך הוצרך לפרש דקבלוהו דוקא פוסל. (ס"ב סק"ד)

**ואאמו"ר** שליט"א כתב די"ל דקמ"ל שאע"פ שזרקו את הדם לא נפיק מידי מעילה, וכדתניא לעיל ד' ב' לן דמה אע"פ שחזר וזרקו מועלין בו, [אע"פ שיש לזה דין זריקה לענין אם עלו לא ירדו לר' יהודה], אבל למ"ד היתר אכילה הוה סגי דליתני זרקו פסולין, ויש להטעים הדברים לפמש"כ לעיל דמ"ד היתר זריקה שנינו ס"ל דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, וא"כ היה מקום לומר דאף זריקת פסולין מוציאה מידי מעילה, ואיצטריך לאשמועינן דפסול ממשי גרע, כדמשנינן ד' ב' דלא דמי פסול מחשבה לפסול בידים, ויישב בזה לשון הגמ' דקיבלוהו פסולין וזרקוהו כשרים.

**שם** בין שהיתה כו', אע"פ שלא היתה לה שעת הכושר פשוט יותר, דבזה אף ר"ע דפליג את"ק זבחים צ"ג א' מודה שאין טעון כיבוס, אפ"ה דרך התנא לשנות שהי' ושלח הי', שזה נוח יותר בלשון, מיהו בלשון אחד ואחד ראוי לשנות הפשוט תחלה דמתפרש שהשני כראשון, וזהו פירושו של לשון אחד ואחד לבאר שכמו שזה פשוט כך זה פשוט, או כמו שזה דאורייתא כך זה דאורייתא, ולכן דקדקו מזה זבחים צ"ב ב', ועי' תו' בזה בכמה דוכתי, מיהו גם בלשון בין ובין ראוי לשנות הפשוט תחלה, אלא שבזה התנא אינו מדקדק כ"כ, ושונה כפי הנוח בשינון לזכרון, וגם באחד אחד יש יוצאים מן הכלל עי' בתו' פסחים פ"ה א' ועוד מקומות.

**שם** איזו היא שהיתה לה שעת הכושר ונפסלה שלנה כו', הכא ודאי לן דם קודם זריקה קאמר, ואפשר שהוצרך התנא להשמיענו דאע"פ שמרצה לפיגולו ולאם עלו לא ירדו לר"י, אפ"ה לא חשיב דם חטאת לענין כיבוס.

**ה' ב' ה"נ** לאו דוקא, פי' ששנה התנא לשון הרגיל אצלו אע"פ שחלק ממנו מיותר,



דמ"מ נחא ליה לשנות לשון אחד בכל מקום, והתם זרקו מיותר וכאן קבלו מיותר.

**שם** אמר רב אשי [כצ"ל וכ"ה בתו' שבשטמ"ק הנדמ"ח] א"כ ל"ל למיתני תרתי, פ"י תו' שאין לשנות תרתי אלא אם במקום אחד צריך תרתי, ושונה במקום השני אגב האי, אבל קשה לומר שבשום מקום אין הלשון דתרתי מכוון. (ס"ב סק"ד)

**שם** אלא לעולם דמעילה דוקא והא קמ"ל דפסול עושה שירים, פ"י דקמ"ל בלשון וזרקו פסולים דפעמים שזריקת הפסולים גורמת שלא יהא לקרבן היתר לכהנים, והיינו כגון שחזר כשר וקיבל וזרק, שאם הפסול רק קיבל היה מועיל זריקת הכשר, אבל כיון שזרק הפסול, נעשה כל הדם שירים, והיינו דוקא בפסול דטומאה שכשר בעבודת ציבור. (ס"ב סק"ד)

**שם** מ"ט דשירים נינהו, אם הכשר קיבל לפני שזרק הפסול הו"ל שירים, ואם קיבל אח"כ הו"ל דחוי, ונפ"מ לענין אם עלו לא ירדו בדם הנשאר שאם אין לו דין שירים אין לדם הזה דין קרבן, וכמשקין שזבו דמי, וכדם התמצית ורוטב וכיו"ב דמי.

**שם** אין לך דבר שיעשה שירים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצין לפיגולן, הנדון כאן לענין שיחשב הדם כשירים למצות שפיכה ליסוד, אבל לפסול הקרבן שלא יועיל לחזור הכשר ולקבל אף בקבלה במחשבת פסול [בלא זריקה] הקרבן פסול, וכן לאו דוקא פיגול אלא ה"ה בפסח ובחטאת במחשבת שלא לשמה, אבל לענין מצות שירים דוקא חוץ לזמנו וחול"מ, אבל שלא לשמה בחטאת אינו עושה שירים, ויש לעי' כיון דאהני זריקה שלא לשמה לענין אם עלו לא ירדו לר"י כמבואר מנחות ע"ח א', למה לא משוי נמי שירים, שהרי חזינן שיש ע"ז שם זריקה, מיהו גם זריקת פסולין מהניא

לענין אם עלו לא ירדו כדתנן פ"ד א', וע"כ דלא סגי בזה לשוויי שירים, ועי' תו' זבחים ל"ד ב' ולפי' הר"א שם דהנדון לענין לשפוך השירים לכתחלה נחא טפי, ולע"כ כלל בסוגיא זו.

**שם** ה"ק אין לך דבר שאינו מרצה בציבור כו', שיעור הלשון דפסול דקאמר רב אשי מיירי בטמא שכשר בציבור, ולכן חשובה עבודתו לעשות שירים, וריש לקיש בעא מיניה מר"י בפסול שאינו כשר בשום מקום, וע"ז השיבו אין לך דבר כו'.

**שם** ת"ש הפיגול לעולם מועלין בו לאו דלא זרק כו', בגמ' ד' א' מבואר דיותר מיושב לעולם כדבר גידל, ולכן צ"ל דהמקשן לא ידע לדר"ג וסבר דלאחר זריקה אף בפיגול אין מועלין בו, [ובאמת מאן דאית ליה היתר זריקה לית ליה דרב גידל וס"ל דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה כמשנ"ת ג' ב' וניחא טפי שהמקשן שבא לסייע דהיתר זריקה לא ס"ד כלל שלאחר זריקת פיגול מועלין], ומשו"ה דייק מינה דהיתר זריקה שנינו שהרי התנא בא להשמיענו שהפיגול גורם שימעלו בו, וע"כ היינו באופן דבכשר אין מועלין בו, וקמ"ל דהפיגול כיון שאינו ראוי לזריקה מועלין בו, אבל אם גם בכשר מועלין בו קודם זריקה, מה נוסף בפסול הפיגול, הרי לאחר זריקה אף בפיגול אין מועלין בו.

**ומשני** כדבר גידל דזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה, אבל קודם זריקה אף בכשר מועלין בו, והשתא ודאי דניחא טפי כמ"ד היתר אכילה, דלעולם משמע לעולם ממש אפי' לאחר זריקה כדדייקינן מינה ד' א' כדר"ג, אבל המקשן כאן לא ידע לדר"ג וסבר דאחר זריקה אפי' של פיגול אין מועלין בו, ולכן לא מיתוקמא אלא כמ"ד היתר זריקה, ולשון הגמ' הא קמ"ל כדר"ג דאר"ג כו' מוכיח שלא ידע המקשן אפשרות זו כלל. (ס"ב סק"ה)

**ו' א' ת"ש רש"א** יש נותר שמועלין בו כו', תוכן הדברים דאע"פ ששניהם שוין באיסור כרת דנותר שבהם, אפ"ה הם חלוקין לענין מעילה, דהי' מקום לומר אם דבר שאינו ראוי למצותו והוא באיסור נותר קרינן ביה קדשי ה', ע"כ דאיסור נותר גורם המעילה שהקרבן משמש למצות איסורו, וא"כ נימא הכי גם בלן לאחר זריקה, ותניא כה"ג מנחות ק"א ב' לענין טו"א רש"א יש נותר שהוא מטמא טומאת אוכלין כו'. (ס"ב סק"ו)

**שם** לא דקבליה סמוך לשקיעת החמה כו' הא דדחיק לאוקומה בהכי היינו מפני שהאמת כ"ה בדעת ר"ש דס"ל כל העומד ליזרק כזרוק דמי, וכדאמרין ב"ק ע"ו ב' בברייתא דנותר לענין טו"א וקיי"ל מאי לפני זריקה קודם שנראה לזריקה כו', והרי שניהם נשנו בלשון אחד, וכ"מ במנחות ק"ב א' ב', וסוגיא דהכא לא הזכירה הא דר"ש לטעמיה, ובמנחות שם דנו אם ס"ל כל העומד ליזרק כזרוק דמי, אבל כאן פירשו דבריו משום דסגי בהיתר זריקה.

**מיהו** בעיקר הדברים אין כאן דוחק כ"כ, שהרי ר"ש לא בא כאן להשמיענו מתי פוקעת המעילה, ומתי חל טו"א, אלא לומר שמשפקעה תו לא הדרה, ולא ראה לנכון להאריך כאן מתי מיקרי היתר זריקה להפקיע המעילה, שהרי באמת למ"ד היתר אכילה שנינו הרי לרבנן דלא ס"ל כזרוק דמי הדין תלוי בהיתר אכילה, ושנה משנתו בדין הנותר בלשון שמתאים לכל חד כדאית ליה. (ס"ב סק"ו)

**שם** ת"ש רש"א יש פיגול שמועלין בו כו' בברייתא זו מפורש שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, דהא קאמר שיש פיגול שכבר יצא מידי מעילה, מיהו אם היתר זריקה שנינו משכח"ל שיצא מידי מעילה קודם זריקת הפיגול, ולפ"ז אי ס"ל כרב גידל ע"כ דס"ל היתר זריקה שנינו, אלא די"ל דר"ש לשיטתו

דכזרוק דמי, אבל לרבנן בעינן היתר אכילה דזריקה ממש.

**והקשו** בתו' היכי משכח"ל שיהא היתר זריקה בהכשר ואח"כ יהא פיגול קודם זריקה, ולכאורה נראין הדברים דבאמת מיירי שכבר נתפגל בשעת הקבלה אלא שהמקשן סבר שזריקת פיגול כזריקת כשר, דכי היכי דזריקת פיגול מפקא ממעילה ודלא כר"ג, הכא נמי דלמ"ד היתר זריקה פקעה המעילה מזמן שראוי לזריקה בין בכשר בין בפיגול, והיינו דמייתי מברייתא דמיירי בפיגול בשחיטה או בקבלה, וקתני דאחר זריקה אין מועלין, דמהני ליה זריקת פיגול כמו זריקת כשר, וש"מ היתר אכילה שנינו, כלומר זריקה ממש, וה"ה בזריקת פיגול דכהרצאת כשר כך הרצאת פסול, וכשיטתו השיבוהו דמצינן לפרושה בדלא הוה שהות למזורקיה, ולא רצו להאריך כיון דלקושטא דמילתא ע"כ אין הברייתא הזו ענין לפלוגתא דאמוראי בסוגיין, דליכא מ"ד דקרבן שכבר נתפגל בקבלה מהני היתר זריקה, ורק המקשה הוא דסבר הכי, אבל האמת בפירוש הברייתא דר"ש לשיטתו דכזרוק דמי, ומתפרש כשהי' ראוי לזריקה קודם הפיגול, ואח"כ פיגול בזריקה, אבל אם פיגול בשחיטה או בקבלה תו לא נפיק מידי מעילה וכמבואר במנחות ק"ב א' בדעת ר"ש ע"ש, מיהו יתכן דלר"ש דסגי בעומד לזריקה אע"פ שעדיין לא הותר ממש לכהנים, לדידיה יתכן גם דזריקת פיגול מהניא.

**לפי** המבואר בתו' ב"ק ע"ו ב' לא אמרין לר"ש דכזרוק דמי קודם סוף הקבלה, כיון שאין ראוי לזרוק קודם שקיבל כל הדם, ואף למ"ד היתר זריקה שנינו לא סגי בהיתר זריקה קודם שקיבל כל הדם, ולפ"ז א"א לתרץ כמ"ש תו' כאן שהי' היתר זריקה בחצי הראשון של הקבלה. (ס"ב סק"ז)

**שם** ת"ש הפיגול בקדשי קדשים מועלין בו מאי לאו דזרק וש"מ היתר אכילה שנינו,

אבל התנא היה צריך לפרש שנשתיירו האימורים, ועוד דנדון פיגול נותר וטמא הוא אף על האימורים שיצאו, ולהכי לא קאמר ק"ק שיצא בשרן כו' אלא הנדון על חתיכת הבשר שיצאה, - וע"ע להלן שמדוקדק כן מלשון כשם כו'. (ס"ג סק"ו)

**בבשר** ק"ק מיירי אפי' החזירו קודם זריקה, ואפשר דלהכי לא קתני ואח"כ זרק את הדם דמשמע דוקא כשהבשר בחוץ, ובאימורי קדשים קלים הדבר במחלוקת ובחסם פ"ט ב' ור"פ אמר שם צ' א' דבדהדר עיילינהו לכו"ע כשר, וא"כ לא הוי ק"ק וקדשים קלים בחד גונא דוקא. (ס"ג סק"ד)

**שם** רא"א מועלין בו ואין חייבין עליו משום פנו"ט, לכאורה לא תליין הא בהא, דלהפקיע מידי מעילה צריך זריקה המתרת באכילה, והבשר הרי כבר נפסל, ולענין פיגול נותר וטמא י"ל דסגי במה שהוא חלק מהקרבתו, וכי היכי דמהניא ליה הזריקה לענין שאם עלו לא ירדו לר"י, ואמנם ר"ע הביא ראי משתי חטאות דמהניא זריקה חברתה לענין מעילה אע"פ שאין שם דין פיגול נותר וטמא בחטאת השני, אבל מ"מ במתני' משמע שהכל דין אחד, ואפשר דכיון דדין פיגול נותר וטמא נקבע ע"י שיקרבו מתיריו כדתנן י' א', א"כ בעינן זריקה המתרת, ולכן דמי לדין מעילה, וע"ע להלן ד"ה ולמד.

**שם** אר"ע והרי המפריש חטאתו כו', צ"ב איך דימה פוטר בשר חברתה, הרי אין קרבן מתיר את חבריו, והדין נותן שכמו שמועלין באימורין מועלין בבשר, שהרי קדושת קרבן שבשניהם היתה בתורת ודאי, ומי שמעל בהם קודם זריקה מביא קרבן מעילה, וכן אם מעל באימורים אפי' לאחר זריקה, אע"פ שאם עלו ירדו כדלקמן ז' ב', ובזא"ז מועלין אף בבשר כדאמרינן בגמ'.

**ואפשר** דכשדנים האם בשר חברתה הותר או נדחה, אמרינן שהתירו קודם לדחייתו,

נראה לפרש עפמשנת"ל דנידון היתר זריקה וזריקת פיגול הא בהא תליין, והיינו דמקשה הכא דכיון דחזינו דזריקת פיגול לא מפקא מידי מעילה, ש"מ דבעינן היתר אכילה ממש, ולכן זריקת פגול לא מהניא, לא דלא זרק וכיון שפיגול הוא ואינו ראוי לזריקה לא מהני ביה היתר זריקה, אבל זרק ממש מהניא זריקת פיגול להוציאו מידי מעילה, דמאן דס"ל דסגי בהיתר זריקה לאפוקי מידי מעילה אינו מצריך היתר ממש לכהנים, רק הפרדה של הבשר מן האימורין, ושפיר ס"ל זריקת פיגול ג"כ מהניא להפריד הבשר שלא יחשב קדשי ה' למעילה.

**ולפ"ז** סוגיא דהכא כדלעיל ד' ב' דאם ס"ל כרב גידל הרי מה שמבואר בברייתא שפיגול חמור מכשר, היינו בזה שאפי' זריקה ממש לא מהניא ליה, אבל בכשר היתר אכילה מהני, ואי ס"ל היתר זריקה שנינו קמ"ל דבפיגול לא מהני היתר זריקה ובזה חמור פיגול מכשר, אבל זריקה ממש מהניא אף בפיגול, בד"א בקדשי קדשים, אבל בקדשים קלים אף זריקה ממש בפיגול לא מהני לאתויי לידי מעילה, וזה דיתחיא דמ"ד היתר זריקה שנינו, אבל מ"ד היתר אכילה שנינו לא מהניא זריקת פיגול בק"ק לאפוקי מידי מעילה, ולא בקדשים קלים לאתויי לידי מעילה.

**ולכו"ע** לא מהני היתר זריקה בקדשים קלים לאתויי לידי מעילה, שרק בהפרדת הבשר דק"ק שייך היתר זריקה שלא יחשבו קדשי ה', אבל לקדש האימורים בעינן זריקה ממש, כמו שזריקת פיגול לא מהניא בקדשים קלים לכו"ע. (ס"ב סק"ח)

**וי' ב' מתני'** בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים, בגמ' מוקמינן לה ביצא מקצתו, ולכאורה מדויק כן מדלא מפרש שזרקו את הדם, ואם הזריקה היתה באיסור ה' התנא מפרש, אלא משמע שזה פשוט שעדיין היה בשר שראוי לזרוק עליו את הדם, ואמנם סגי באימורים כדתנן פסחים ע"ז ב',

דכיון ששניהם קדשי ה', והזריקה קבעה שיקריבו רק האימורים, הרי היא קובעת תחלה שכל הבשר יצא מכלל קדשי ה', כלישניה דר"ע כשם שדמה פוטר את בשרה כך הוא פוטר את בשר חברתה, משמע שהזריקה שכיפרה את החטא, קובעת שכבר יצא הבשר מכלל קרבן.

**ולמוד** ר"ע מד"ז שיש השפעה לזריקה לומר שכבר נתכפר גם כלפי חברתה, ה"ה דמהני לבשר שיצא, דודאי יש לדונו כנתכפר, ולכאורה אין מזה ראיה לפנו"ט, דהא בשתי חטאות אין דין פנו"ט בחטאת השני, אלא דקים לן שדינא שוה, דהיינו שהמחלק בין דין מעילה לדין פנו"ט בבשר היוצא עליו הראיה, דכיון שלא חילקו הרי סתמו כפירושו שאם נמצא לגבי דין אחד שדינו כנותר ע"י הזריקה נלמד מזה דסתמא דחשיב כנותר לגמרי לכל דבר, ולכן אם הבשר יצא ידי מעילה הר"ז ג"כ בכלל נותר לענין פנו"ט, [ומה שבשתי חטאות אין דין פנו"ט בחטאת השני, היינו כיון שדין הפיגול נקבע מפני שהוא חלק מהקרבן ולא מפני הזריקה לחוד, אבל בקרבן אחד שפיר מדמינן פנו"ט למעילה].

**בפשוטו** משמע שד"ז היה קבלה בידו של ר"ע, שאם ר"א חולק גם בשתי חטאות, א"כ מה ראיה יש לר"ע מדין שחידשו בעצמו, וצ"ל דר"א מחלק בין דיחוי דשתי חטאות לבשר שיצא שכבר נפסל קודם הזריקה משא"כ בשתי חטאות שהזריקה קובעת, מיהו לישניה דר"ע אי אתה מודה כו' משמע דמסברא קאמר לה, אבל מדברי ר' אושעיא משמע שקבלה היתה בידו ד"ז בב"א. (ס"ג סק"א)

**שם** והרי שתיהן עומדות לא כשם שדמה פוטר את בשרה כו', בלשון שתיהן עומדות מבואר דדוקא בב"א, ובברייתא מוסיף והרי דמן מונח בכוסות. ובלשון כשם שדמה פוטר את בשרה מבואר דדוקא יצא מקצתו,

דבעינן שיהא דמה מתיר את בשרה ואגב זה את בשר חברתה, וביצא כל בשרה, אף בשר חברתה שבפנים אינו נותר. (ס"ג סק"ג ו')

**שם** גמ' והני תרתי ל"ל צריכי כו', הקשו בתו' דלעיל ו' א' אמרינן איפכא דקל יותר לאפוקי מידי מעילה, ותיצו דכשכל הקרבן פסול מסתבר טפי שלא יביא לידי מעילה שחסר בקדושתו, אבל להפריד את הבשר מן האימורים שלא ימעלו בו, בזה אפשר להשוותו לכשר, אבל כאן שהקרבן כשר והנדון על החלק מן הבשר הפסול, בזה י"ל שהפסול נשאר באיסורו.

**ואאמו"ר** שליט"א תירץ דסוגיא דלעיל כמ"ד היתר זריקה דס"ל שא"צ זריקה ממש להפקיע מידי מעילה, וא"כ לאתויי לידי מעילה בעינן טפי, וסוגיא דהכא כמ"ד היתר אכילה דס"ל דלאפוקי מידי מעילה בעינן היתר אכילה ממש, ולפ"ז למ"ד היתר זריקה הרי הצריכותא איפכא דהו"א דבקדשים קלים מודה ר"ע לר"א, ויש ללמוד מזה דסתמא דגמ' ס"ל היתר אכילה, וגם ר"ע למד מק"ק לקדשים קלים וזה מיושב טפי כמ"ד היתר אכילה.

**וראיה** לחילוק זה מהא דבקרבן כשר למ"ד היתר זריקה פקעה מעילה משעת קבלה, ולא מהני היתר זריקה לאתויי לקדשים קלים לידי מעילה, הרי דס"ל דלאפוקי מידי מעילה קל יותר אפי' בקרבן כשר. (ס"ג סק"ב)

**שם** אתמר א"ר יוחנן כי אר"ע זריקה מועלת ליוצא שיצא מקצתו כו', פי' תו' דמינו דמהני לפנימי מהני נמי לחיצון, דהיינו שע"כ נקבע ההפרדה בין הבשר לאימורין שלא יחשבו קדשי ה', אבל אין הזריקה מתייחסת לחלק שבחוץ לחוד, ומה"ט אם חשב לאכול כזית למחר מהחלק שבחוץ לא פיגל, אפי' אם יש בשר בפנים, שהתירו של החלק שבחוץ רק מכח שהוא נטפל לחלק שבפנים. (ס"ג סק"ו)

**ובעינן** דוקא שישאר מקצת בשר בפנים שרק הוא נותר לכהנים, אבל לענין פנו"ט

יתכן דסגי במקצת אימורים לבשר או בבשר לאימורים, כיון שסו"ס הזבח נתפגל, ויש להסתפק אם סגי בנשאר חצי זית בפנים.

**שם** א"ל רבי אסי [כצ"ל שהוא תלמידו של ר' יוחנן] לר"י כבר למדוני חבירי שבגולה, בגמ' משמע דברייתא היא, ולכן מוטיב מינה.

**ז' א'** והא אבוד ושרוף לא איתנין בעולם כו', פ"י כיון דחזינן שמחשבה על דבר האבוד פוסלת את הקרבן, א"כ כ"ש דמהני מחשבה על דבר הקיים שיצא, ומזה יש ללמוד דאפי' יצא כולו, שהרי אם מהני מחשבה על היוצא לאכול ממנו למחר לפגל את הקרבן, ש"מ שהזריקה מתייחסת ליוצא בלא מיגו דמהני לפנימי.

**ומסקנת הגמ'** דבאמת לא מהני מחשבה על האבוד כלום ורק על העומד לאיבוד, דאע"פ שקרוב שיאבד עד למחר, מ"מ מהני המחשבה שלצד שיאשר יאכל ממנו למחר, ולפי מסקנא זו הדר ב"י ר"א מקושייתו, שאין ללמוד מזה ליוצא כיון שהעומד לאיבוד כשר הוא עדיין, משא"כ יוצא שהוא כבר פסול, וכן הוא במפרש ד"ה אמר רבא.

**ויש' לעי'** למאי דס"ד דאבוד ושרוף ממש קאמר, מה שייך ע"ז מחשבה ואין נראה לומר דסגי במחשבה אילו היה קיים הייתי אוכל ממנו למחר, דסו"ס עכשיו יודע שאינו חושב לאכול, ואפשר שחושב שאם ימצא האבוד יאכלנו, או שאם ינצל השרוף שמשלה בו האור בדרך נס, יאכלנו למחר, ובירושלמי פסחים פ"ה ה"ג מדמי לה למחשב על חולה וזקן למחר, ומשמע שהכונה אם יארע דבר מחודש בדרך נס, ולמסקנא לא מהני מחשבה אלא בדבר קיים, אע"פ שקרוב שיאבד. (ס"ג סק"ו)

**שם** ומי אמר רבי אסי הכי כו', פ"י מדמבעיא ליה לר' אסי בנשפכין, ש"מ דבאבודין

פשיטא ליה דלא מהני מחשבה, וחזר בו מקושיתו, ומפרשין בגמ' דהטעם משום דאבוד ושרוף היינו על העומד לאיבוד ולישרף, ואפשר שר' יוחנן השיבו כך, שהרי הוא עצמו בעא מיניה דר' יוחנן על הנשפכין, ולא ידעו בגמ' מה השיבו ר' יוחנן ולכן סתמו הדברים, אבל מתשובתו של רבא למדנו שגם ר' אסי חזר לפרש כן. (ס"ג סק"ו)

**שם** חישב לנשפכין למחר מהו, היינו דומיא דאלל שאין חיוב ללקטו ולאכלו, וה"נ נשפכין שאין חיוב לאספם, כגון שצריך לטפח בידיו לאסוף הדם, אבל מה שאפשר לאסוף בחפניו יש מצוה לאספו, וכיון שאין מצוה לאספו הר"ז כחישב על דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר, [אבל אם אספו ואח"כ חישב עליו הר"ז פוסל], ולא דמי לעומד לאיבוד ולישרף שיש מצוה להצילו ולאכלו ולהקטירו, ואין בו חסרון כעת, אלא שעומד לאיבוד ויש רק צד רחוק שתתקיים מחשבתו. (ס"ג סק"ו)

**שם** אלא דקתני על האבוד ועל השרוף קשיא, פ"י שזה ק"ו מאלל שאינו פוסל, ולא קאי השתא אקושיא דר' אסי לר' יוחנן, שכבר נתבאר כפי' המפרש שר' אסי חזר בו מקושייתו, וס"ל דלא מהני מחשבה אלא על מה דאיתיה בעולם, והמפרש גורס בגמ' אלא הא דקתני כו' וזה מכריח דלא קיימינן אקושיא דר' אסי אלא רק ליישב הברייתא, ומשני רבא שהחידוש דמחשבין על העומד לאיבוד אע"פ שצד רחוק הוא שתתקיים מחשבתו, אפ"ה הקרבן נעשה פיגול בודאי, כיון שבזמן המחשבה הבשר קיים, ולעולם לא אזלינן לפי העתיד אם יאכלנו, שכל מחשבה למחר אינו עתיד לקיימה שמצותו בשריפה. (ס"ג סק"ו)

**שם** אר"פ לא אר"ע כו' אבל יצא דם כו', יש לעי' מה ענין זה לדברי ר"ע, הרי ר"ע מיירי בזריקה כשרה והגדון אם מהני למקצת שבחוף, אבל זריקה פסולה לא שייכא

כמבואר עירובין נ"ג א' תשובה גנובה השיבו ר"ע לאותו תלמיד, אפשר שידע שהוא ר"ש וכונתו שהי' תלמיד ודחאו בתשובה גנובה. (ס"ג סק"ג)

**שם** מה לי בב"א מה לי בזא"ז, פי' כיון דמודית דדוקא בב"א מהני, ע"כ הטעם משום דכחד גופא הוא, והרי שניהם כשרים, ואין מזה ראייה לבשר שיצא שהוא פסול, וסבר ר' אושעיא דר"ע גופיה מסברא קים ליה דמהני, ולא מכח הוכחה זו, וצ"ע בתו' שפירשו דעל הלשון בלחוד מקשי. (ס"ג סק"ג)

**שם** א"ל ר"י לר"ל ואתה אי אתה אומר כן כו', הוכיח לו דלאו משום חד גופא קאמר, דהא אפי' העלן קודם זריקה של שניה ירדו, ואלו בחד גופא הרי אפי' בקדשים קלים מהניא העלאה שקודם זריקה שלא ירדו, וע"כ דטעמא דבעינן בב"א כדי שיהא הקרבן מזומן לזריקת הדם, דרק בזה נתחדש דניתרת השני' אגב חברתה. (ס"ג סק"ג)

**שם** אר"י קצצתינן לרגלוהי דינוקא, יתכן שר' יוחנן רצה להשיב כנגד הלשון תשובה גנובה, שאינו דרך כבוד כ"כ על ר"ע, ואמר דבריו כנגד ר"ל, שלא לדבר כנגד רבו ר' אושעיא, ועוד שר"א לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו כמבואר בעירובין שם, ושמא יש לו תשובה ע"ז. (ס"ג סק"ג)

**שם** מתני' מעשה דמים כו', יש לעי' דכולה משנה שא"צ היא שהכל מבואר במתני' ו' ב', ולמאי דמפרש ר"ח בגמ' דמתני' ביוצא ואליבא דר"ע, ניחא דאתיא למיסתם כר"ע, ולאשמועינן דלא התיר ר"ע באכילה, ובאמת כל ענין להקל ולהחמיר שייך רק בפסולין שאין בהם מצות אכילה, ושייך בהם רק חומרא דמעילה ופנו"ט או קולא דנפקא ממעילה, אבל קרבן שמצותו באכילה לא שייך לומר שמצותו באכילת כהנים קולא היא, שזהו חיוב ושימוש גבוה בקרבן, וכבר כ"כ אאמור"ר שליט"א, ויישב בזה הא דחשבינן מעשה דמים

בדר"ע כלל, וי"ל דאה"נ דאשמועינן ר"פ שר"ע אינו מקיל ביוצא אלא בזריקה כשרה, אבל ביוצא הדם אע"פ שיש תועלת בזריקה לענין אם עלו לא ירדו לר"י, אפ"ה לא מהני לענין מעילה ופנו"ט, ולצד שהי' מועיל זריקת דם היה מועיל טפי מיצא כולו, כיון שביצא כולו הדם והבשר אינם בתוך מחיצה אחת, אבל כשזורק את הדם עצמו, אין שייך להזכיר כאן חסרון דיצא כולו. (ס"ג סק"ו)

**שם** אר"א כי אר"ע בב"א אבל בזא"ז לא, בפשוטו נראה כצד השני בתו', דבזא"ז היינו שזורק דם של אחת קודם שקיבל דמה של שניה, שאם לא שחטה הו"ל בדין חטאות המתות, ולאחר קבלה היינו בב"א, דלעולם א"א לצמצם ששחט וקיבל בב"א, אלא סגי בשתייהן יחד בכוסות, וזהו שהוסיף במשנה והרי שתייהן עומדות ובברייתא והרי דמן מונח בכוסות, ובשטמ"ק אות ה' הוסיף דרצה מזה זורק רצה מזה זורק, וזה מפורש דבעינן שיהא דם שתייהן מזומן יחד, ומשמע דגרס כן בגמ', או יתכן שזה פירוש מתו'. (ס"ג סק"ג)

**שם** אמרתי לו הן א"ל והלא פסול הוא כו' [ומה שנדפס והרציתי דברים לפני חברי שבגליל ט"ס הוא, וכ"מ בשטמ"ק, שהרי אין כאן אלא טענת הזקן], וכשבאתי והרציתי דברים כו' לכאורה אין כאן חידוש אלא ששאל מ"ט דר"ע, ואפשר שהשאלה היתה כיון דכולו בחוץ לא מהני, מנלן דמהני ע"י מקצתו שבפנים במיגו למקצתו שבחוץ, וע"ז הביא ראייה משתי חטאות.

**שם** והרי דמן מונח בכוסות, כאן מבואר דמיירי דוקא בב"א, שהרי כבר שחטן, ולמה הוצרך להוסיף שדמן מונח בכוסות, ובזה מיושב שידע ר' אושעיא דר"ע אמר דוקא בב"א, והיינו דאקשי ל"י לר"ע מיני' ובי'. (ס"ג סק"ג)

זי' ב' אר"ל משום רבי אושעיא [כצ"ל והוא חברו של ר' חייא ורבו של ר' יוחנן

ומצוה להשליכן לבית הדשן, וכיון שבא לשנות עוה"ע שנה חטה"ע בהדי עוה"ע, וגם אין נאות לשנותה לאחר המנחות ולומר שהיא קלה מהם, ולכן שנאה ראשונה, ועי' תו'. (ס"ג סק"ח)

**שם** הוזה דמה, יעוי' בתו', אבל בשטמ"ק זבחים ס"ו א' כתב דבמליקה לכו"ע קודם הזאה לא נפרד הדם מן הבשר ומועלין בו, ועמשנ"ת בזה לעיל ד' ב' ד"ה ובסברא. (ס"ג סק"ח)

**ח' ב'** מעילה הוא דליכא כו', עמש"כ לעיל ז' ב' שהקושיא דבמקום שמצותו באכילה לא שייך להזכיר דליכא מעילה שהרי מצותו בכך, ועי"ש דנפ"מ לזר.

**שם** אר"ח ליוצא ור"ע היא כו', קמ"ל שהזאת עוף מועלת ליוצא, אע"פ שבעלמא ההזאה מכל העוף, ולא דמי לזבחים שהדם בלא"ה נפרד מהבשר, ומיירי שחתך מעט בשר אחר המליקה באופן שאינו נעשה בע"מ ואח"כ הזה דמה, ודברי התו' צ"ב. (ס"ג סק"ח)

**שם** היינו דכתיב והנשאר בדם [אע"ג דנשאר] ימצה חטאת הוא, פי' דהול"ל ונמצה דמו על יסוד המזבח, מדכתיב והנשאר ש"מ דאף לאחר שהזה וזה שירים, אפ"ה חטאת היא כלומר עיכובא הוא, א"נ חטאת הוא לומר שזה מעכב הכפרה כלומר זהו עיקר הקרבן חטאת, מיהו מודה ראב"א שזה בדין שירים, ולא כמתנה נוספת, והו"ל כחצי מתיר, וכמו למ"ד שירים מעכבין בפנימיות עי' זבחים מ"ב ב'.

**שם** כדתנא דבי רי"ש שאם נשאר, בזבחים נ"ב ב' הגרסא הנשאר ימצה ושאינו נשאר לא ימצה, ופרש"י כלומר אם יצא כל הדם בהזאה א"צ מיצוי, וה"ה אם נשפך על הרצפה, ואפשר דדייק מדלא כתיב ושאר הדם וכתוב והנשאר משמע טפי אם נשאר, או דהול"ל ונמצה דמו.

בקדשים קלים להחמיר, והלא יש גם קולא שניתר הבשר באכילה, א"ו זה לא מיקרי קולא דאדרבה זה מצות הקרבן, ולפמש"כ דעיקרה ליוצא איצטריך ניהא טפי, ובכה"ג בקדשים קלים יש רק חומרא שהרי הקרבן הפסול נשאר באיסור הנאה כמו שלמים מחיים, ונוסף רק חיוב מעילה באימורים. (ס"ג סק"ד)

**שם** גמ' ואמאי הא ממונא דכהן הוא, הקושיא אלימא טפי דהא מצותו באכילה, ואפשר דהו"מ למימר דאיסורא איכא על זר ליהנות ממנו, וע"ז הקשו דממונא דכהן הוא ומותר בהנאה שאינה של כילוי, כמו תרומה, ולמסקנא כולה מתני' ביוצאין שאין בהם מצות אכילה.

**שם** אר"ח ליוצאין ור"ע היא כו', השתא מתפרשא כולה מתני' ביוצאין שאין בהם מצות אכילה, ואפ"ה אין מועלין בהן כר"ע, וקמ"ל שקדשים קלים שהיו בחוץ בשעת זריקה נפסלין ביוצא, ואפי' בשר קדשים קלים שאינו נפסל ביוצא מ"מ בשעת זריקה הוא צריך להיות בפנים כמו האימורין, ורק בזה ס"ד דמהניא זריקה להתירו באכילה, וע"ז שנינו ואין מועלין בבשר הא איסורא איכא, אבל ביצא חוץ לירושלים פשיטא שלא יהא ניתר באכילה ע"י הזריקה, ומכאן מקור לדברי הרמב"ם פ"א מפסולי המוקדשים הל"ב דיצא בשר חוץ לעזרה לא יאכל, ועראב"ד וכ"מ שם, וכבר כ"כ בלקוטי הלכות זבחים צ' א', וערש"ש. (ס"ג סק"ה)

### פרק שני

**ח' א'** מתני' חטאת העוף, הסדר הראוי לשנות חטה"ע בסוף כיון שפקע מעילה מכולה משנמלקה, [שהרי התנא שונה סדר הקרבנות שפוחות והולך בחיוב המעילה] אלא לפי שעוה"ע ראוי לשנות ראשונה שמועלין בכולה ואין עורה לכהנים, ומוראה ונוצה שאין מועלין בהן מ"מ אסורין בהנאה

**ט' א'** אמרי התם כתיב והנותרת קרא יתירא, לכאורה במנחה לא יתכן שלא יאמר, שהרי הוא קומץ מן המנחה, ואין כל העשרון נכנס בקומצו, אבל כאן יתכן שיצא כל הדם בהזאה כמ"ש רש"י שם, וי"ל דמ"מ חזינן דמשמעותא דהנותרת אינו שאם נשאר.

**שם** שמלקן ושמיצה דמן כו' קתני מיהת מיצה דמן, ואי אמרת בשלמא מיצוי מעכב, נקט מיצוי דשוה לתרווייהו, ואה"נ שבחטאת גם ההזאה חצי מתיר, אבל כיון שמיצוי צריך בשתייהן נקט מיצוי, אבל אם בחטאת רק הזאה ובעולה רק מיצוי קשיא.

**שם** הוא מוטיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני, יש לעי' מה חידש בתירוצו, הרי מעיקרא הקושיא הואי מדקתני לה בהדי מליקה ובהדי עולה, וי"ל שהוא הכריע שא"צ לחוש לקושיא זו כיון דהתנא לא נחית לפרט זה, וכונתו לשנות עבודת הדם, ונקט אחד מהן וכל חד כדינו, וע"כ צריך לשנות חד מינייהו דאי נקט הזאה הו"ל חטאת ולא עולה, ועוד דאפי' למ"ד מיצוי מעכב אין לשון מיצוי מספיק לגבי חטאת דהא בעינן נמי הזאה, וע"כ דלצדדין קתני.

**בתו' ד'** לצדדין כתבו דבכל דוכתא דקתני חטאת לחוד שפיר י"ל דרב גרס הוזה דמה, ולפ"ז בההיא מתני' דקתני אחד חטאת העוף כו' דקתני בסיפא חטה"ע שמלקה שלא לשמה ומיצה דמה חוץ לזמנו, גרס רב והוזה דמה, וא"כ הסיפא מוכחת על הרישא דאעולה לחוד קאי, דהא בסיפא גבי חטאת קתני הוזה דמה, וי"ל דאה"נ, אלא לפי שאין גרסת הסיפא ידועה, דייק מרישא דבתרווייהו מיצוי מעכב, ואפשר דכיון שהוצרך לשנות לשון אחד לכולן, תו לא דק התנא וקתני מיצה דמה שלא לשמה והכונה הוזה דמה, ונוח לו לשנות בלשון אחד כולה מתני', ורק במתני' דהכא דקתני שלאחר הזאה אין מעילה, דייקי

מה עם המיצוי, שהרי התנא מתייחס לזמן שפוקעת המעילה, ואין ראוי לשנות הזאה אם הזמן הוא במיצוי.

**שם** תרי תנאי אליבא דר"ש, לכאורה כיון דלר"ע זבחים שם לא מעכב ואליבא דר"ש נמי פלוגתא היא, יש לפסוק דלא מעכב, וכ"כ מהראב"ד והסמ"ג, אבל הרמב"ם פסק דמעכב, ולגרסא דידן הכא הוזה דמה מוכח דלא מעכב, ומלשון מיצה דעלמא אין הכרח וכמש"כ לעיל, ולע"כ בסוגיא זו, - מיצוי הדם הוא רק בדם הנפש, שרק דם הנפש מכפר, ולפ"ז צ"ל שנשאר דם הנפש בראש העולה אע"פ שנפרד מהגוף, וצריך להקיף בית מליקתו למזבח למצות דם הנפש שבו.

**שם** מתני' עולת העוף כו', סדר המשנה פוחת והולך בחיוב המעילה, דבעה"ע כולה למזבח, [ועי' מנחות ק"ו ב' דאכתי איכא מוראה ונוצה], וכן בפרים הנשרפין מועלין בכולן, ואח"כ עולה שעורה לכהנים, ואח"כ חטאת ואשם שבשרן לכהנים, וכ"ה בתו"כ, דמרבה להו בלא זו אף זו. (ס"ג סק"ט)

**שם** ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן, אבל מוראה ונוצה כיון שמיצה דמה אין מועלין בה כמבואר תמורה ל"ד א', אבל קודם מיצוי מועלין אף במוראה ונוצה, כלשון הברייתא משנתמצה דמה וכ"ה בתוספתא פ"א ה"ג, ובחטאת העוף נראה שאף הם מותרין באכילה, (וגרסת הרמב"ם פ"ב ה"ו צ"ב). (ס"ג סק"ט)

**שם** פרים הנשרפין כו' ומועלין בהן בבית הדשן, היינו בבשר ועור ופרש, ובוזה סגי עד שיותך הבשר, אבל באימורין מועלין עד שיצאו לבית הדשן. (ס"ג סק"ט)

**שם** עד שיותך הבשר, היינו דשויא חרוכא ועדיין אינו אפר ופליגי תנאי בזה בזבחים ק"ו א'. (ס"ג סק"ט)



**שם** ואין מועלין בעורה, אבל קודם זריקה מועלין בעור מדאורייתא, שדין העור כדין הבשר. (ס"ג סק"ט)

**שם** אבל מועלין באימורין עד שיצאו לבית הדשן, מבואר בזה שמצות תרומת הדשן והוצאת הדשן היא אף באימורי קדשי קדשים וא"צ דוקא עולה ולא מבשר עולה דוקא, ובפשוטו כל האימורין דינם שוה לענין תרומת הדשן וא"כ אף אימורי קדשים קלים מועלין בהן עד שיצאו לבית הדשן, ועמשנ"ת לקמן 'א' בזה. (ס"ג סק"ט)

**שם** ולשחוט עליהן את הזבח כו' ולהסדר ע"ג השלחן, התנא שנה בהם דין שלישי במקום לינה שאינם נפסלין, וכמשנ"ת במנחות ס' ס"ק י"א, [נדפס להלן סי"ז אות א'] וכדי שלא יטעו לשנות לינה כמו באינך, שנה בהם דין נוסף שיזכרו להבדיל בין שתה"ל ולחם הפנים לאינך.

**שם** אבל מועלין בקומץ עד שיצא לבית הדשן, מבואר כאן שאף מקומץ המנחה אפשר לתרום תרומת הדשן, דהא דייקנין מלשון זה בגמ' כו' יוחנן, ולרב מפרשין דהיינו לאחר תרומת הדשן, הרי שתרומת הדשן הוא גם מקומץ שנשרף. (ס"ג סק"י)

**שם** גמ' אתמר הנהנה מאפר תפוח שע"ג המזבח, במתני' בתמיד פ"ב מבואר שלאחר תרומת הדשן החלו מעלין באפר ע"ג התפוח, והיינו דקאמר הכא שנהנה מאפר שע"ג המזבח לאחר תרומת הדשן, ונראה שמשירד מן המזבח שוב אין מועלין בו לכו"ע, אף קודם שהגיע לבית הדשן, ועי' להלן בזה.

**שם** לפני תרומת הדשן כו"ע ל"פ דמועלין בו, מבואר שאותו דשן שתורמין ממנו, עליו נאמר והוציא את הדשן, וכיון שמבואר בירושלמי ותו"כ שאין תורמין מאפר של העצים רק מדשן הקרבנות, ה"נ הנהנה מן האפר של העצים לא מעל, [בין לרב בין לר'

יוחנן, דרב הרי תלי למעילה במצות ההרמה, ור' יוחנן משמע דלא פליג עלי' אלא לאחר הרמה, אבל בדשן העצים קודם הרמה לא משמע שנחלקן ולפ"ז הא דתנן וכן גחלת שפקעה כו' א"א לפרש גחלת של עצים אלא היינו בשר קרבן שנשרף ונעשה גחלת, וכ"מ בתוספתא פ"א ה"ז. (ס"ד סק"א)

**שם** כיון דצריך בגדי כהונה בקדושתיה קאי, בפשוטו א"צ בגדי כהונה אלא בהורדה מע"ג המזבח ולא בהוצאה לבית הדשן, שאפי' שריפת פרים הנשרפין שמועלין בהן עד שיותר הבשר כשרין בזר כמ"ש בירושלמי ורמב"ם, ולא מצינו דין בגדי כהונה מחוץ לעזרה, וא"כ יש מקום לדון אם מותר לצאת בבגדי כהונה חוץ לעזרה להוציא הדשן, ואפי' אם מותר להשלים מצות ההורדה בבגדי כהונה עד בית הדשן, מ"מ מצוה ליכא, ובתו"י יומא כ"ד א' הזכירו דאפשר שאף הנחת תרומת הדשן בעזרה כשרה בזר, וזה צ"ע, אבל יש ללמוד דהוצאת הדשן כשרה בזר, ולפ"ז עד שתצא לבית הדשן היינו עד שתצא מן המזבח לכוון בית הדשן, אבל בלקוטי הלכות ובספר אאמו"ר שליט"א נקטו דצריך בגדי כהונה עד בית הדשן. (ס"ד סק"ב)

**הקשו** תו' בכמה דוכתי, דישון מזבח הפנימי והמנורה יוכיחו שצריכין בגדי כהונה, ותנן י"א ב' לא נהנין ולא מועלין, ויש לחלק שדישון מזבח החיצון הוא מעבודת הדשן, שהוא שייך המנחה הנקראת תרומת הדשן, [ועיקר מצותו בהורדה מהמזבח אע"פ שלא הגיע לבית הדשן וכמש"כ לעיל], אבל בפנימי ומנורה העבודה היא תיקון המזבח והכנתו למצותו, וכ"מ בירושלמי יומא פ"ב ה"ב דדישון מזבח הפנימי ילפינן מפני שצריך להקטיר על טהרו של מזבח, וגם אין מצות החזרת פוקעין בקטרת אפי' קרטין שלמים, כמבואר מנחות כ"ו ב', הרי שנשלמה המצוה משתעלה תמורתו, ואף הקטרת עצמה שנשארו הקרטין שלה אין מועלין בהן. (ס"ד סק"ב)

**שם** תנן ומועלין בהן עד שתצא לבית הדשן, מבואר שמועלין בהן כל הזמן, ואף משנעשית מצות ההקטרה ועדיין לא נעשו אפר, כגון שמשלה בהן האור והם עדיין שרירי, דנהי דאינם בגדר המעוכלות הפנימיות, אבל מועלין בהן כל הזמן, בין בגלל מצות ההקטרה כדין החזרת פוקעין, [מיהו עי' בזה לקמן י' א' בדין אימורין לאחר שהעלין], ובין בגלל שיש בהם מצות תרומת הדשן, כמש"כ רש"י בזבחים, וצ"ע בתו' חולין קי"ז א' בזה. (ס"ד סק"ב)

**שם** אמר לך רב אימא עד שתראה לבית הדשן, דהיינו אחר תרומת הדשן, ואין זה דוחק דלפמ"ש"כ הרי גם לר"י משירד מע"ג המזבח שוב אין מועלין בו, הרי דבית הדשן לאו דוקא, אלא שתצא מהמזבח לכוון בית הדשן, וה"נ לרב היינו עד שירימו תרומת הדשן ותהא ראויה לצאת לבית הדשן. (ס"ד סק"ב)

**ט' ב'** מיתיבי וכולן שפקעו מע"ג המזבח לא יחזיר וכן גחלת כו' הא ע"ג המזבח יחזיר, דיוק זה מפורש במתני' דהא דומיא דכולן שפקעו קתני, וכולן שפקעו היינו פסולין שהעלין שאם ירדו לא יעלו, אבל ע"ג המזבח אע"פ שפקעו מהמערכה לצדי המזבח יחזיר, דהא עלו היינו ע"ג המזבח אפי' שלא במקום המערכה, וע"כ דפקעו מע"ג המזבח היינו שירדו לרצפה לגמרי, ודכוותה קתני דגחלת שפקעה לא יחזיר, אבל כ"ז שהיא ע"ג המזבח אע"פ שפקעה יחזיר. (ס"ד סק"ג) - והאי גחלת נתבאר לעיל דהיינו אברים ופדרים שהוקטרו עד שנעשו גחלת, שמהם תורמין תרומת הדשן, אבל גחלת של עצים אינה במצות תרה"ד ואינו חייב להחזיר. (ס"ד סק"א)

**שם** בשלמא לר"י ניחא, פי' דאע"פ שנשלמה מצות ההקטרה של אימורין אלו שכבר נעשו גחלת, אבל עדיין יש מצוה בהורדתן מע"ג המזבח, ולכן צריך להחזירה למערכה

או לתפוח כדי לקיים בה מצות הוצאת הדשן, אבל לרב שאין מצוה להוציאו א"כ לאיזה צורך יחזיר הגחלת מצידי המזבח למערכה או לתפוח, הרי כמו שאינו מחזירה מהרצפה, כך אין ענין להחזירה מצידי המזבח. (ס"ד סק"ג)

**שם** שאני גחלת דאית בה מששא, לכאורה גם ר"י מודה לחילוק זה, שהרי מתני' מתפרשת לא יחזיר למערכה דומיא דכולן שפקעו, וע"ג המזבח יחזיר למערכה, ובאפר ודאי שמחזיר לתפוח, ולא למערכה, וע"כ דגחלת דאית בה ממשא שאני. (ס"ד סק"ג)

**שם** הא קאתי לאשמועינן דאפי' גחלת כו', הו"מ לשנוי דגחלת יחזיר למערכה ואפר לתפוח, אלא דקושטא קא משני דבאמת עיקר המשנה אתיא לאשמועינן שאפי' גחלת דאית בה מששא לא יחזיר מהרצפה, ולחלק בין גחלת לשרירי שעדיין לא נעשו גחלת, דיחזיר.

**הקשו** בתו' דשמא יחזיר בשביל מצות תרומת הדשן, ותירצו דטובא איכא דשן ואינו צריך להחזירה בשביל זה, ויש להסתפק אם הורידו את כל הדשן קודם תרומת הדשן, אם חוזרין ומעלין אותו כדי לתרום ממנו, דאם נימא שמחזירין, א"כ תירוץ התו' מוכח דלאו משום מצות תרה"ד מחזירין, דלגבי מצות תרומת הדשן אפי' פקעה לרצפה יחזיר, מיהו יל"ד בזה, דגנאי הוא להחזיר דשן למזבח, ואולי יעלה שיעור קומץ בלבד, וצ"ע, ובעיקר הקושיא י"ל דמתני' מתפרשת יחזיר ולא יחזיר מפני המצוה של הגחלת עצמה כמו בפוקעין, והרי היא כוללת אף לאחר תרומת הדשן, דהא מיירי בהדיא אף לאחר חצות, ופעמים שתורמין מאשמורה הראשונה או מחצות כדתנן סופ"ק דיומא, וש"מ דלמצות הוצאת הדשן מחזירה. (ס"ד סק"ג)

**שם** אתמר הנהנה מבשר קדשי קדשים לפני זריקת דמים ואימורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים, וה"ה אימורי קדשי קדשים, בין לפני זריקת דמים בין לאחר זריקת דמים, ויש

שכולו למזבח, ומבואר במנחות ק"ו ב' שהאומר הרי עלי למזבח יביא לבונה שאין לך דבר שקרב כולו לגבי מזבח אלא לבונה, ואמרינן דעולה איכא עורה ועוה"ע איכא מוראה ונוצה, ורב סבר דסתמות הדברים כמו שכל המותרות יפלו לנדרבה כך כל מעילה שלא נתפרש דינה אזלא לנדרבה, ואין לחוש לעור שהולך לכהנים, ומסתברא דאף במנחה יפלו לנדרבה, ולא רק מפני שצריך להחזיר לזבח. (ס"ה סק"ב)

**שם** מעילה זו להיכן הולכת פי' כיון שא"א להחזיר לאותו קרבן שכבר נתכפרו בו, ונמצא שמעל רק מרשות גבוה, וא"כ צריך לחדש איך מחזירין לרשות גבוה, וכמשנ"ת לעיל. (ס"ה סק"ב)

**שם** מאי ניהו קטורת, ע"פ המבואר במנחות ק"ו ב' יש לפרש דר"ל יביא לבונה, ואע"פ שהמנחה שלו שאין מנחת נדרבה בציבור ולא בשותפין, מ"מ כיון שעושה כן מחובת מעילתו, הר"ז בכלל תשלומין, [וע"ע בזה בפנים ס"ה סק"ב ד"ה לפמש"כ], אבל להביא קטרת של ציבור אין בזה שום השבה למזבח, שהרי בלא"ה היתה קריבה, והריוח לתרומת הלשכה, וא"כ יכול מיד לשלם לתרומת הלשכה, ועוד דכולו למזבח החיצון משמע, וע"כ היינו לבונה, וגם בסברא אינו מובן שמעל בחיצון ומחזיר לפנימי, ועוד דלוי לא פירש דהיינו קטורת, ולא יתכן לחדש בסתמות הדברים דהיינו קטרת של ציבור, [ועיקר הדבר זר שהרי אין היחיד מפטם קטרת בביתו, אלא צריך לזכות לו את הקטרת שהכינו לציבור ויחזור וימסרנה לציבור, ואינו מתיישב בסתמות הגמ' שיהא כאן סדר מיוחד בהשבה הזו, שאמרו ומאי ניהו קטרת כמו שזה פירוש פשוט לדברי לוי, והול"ל כיצד עושין מזכין לו כו'], וגם כיון דבברייתא במנחות מפורש דדבר שכולו למזבח היינו לבונה, לא הו"ל לסתום לשון זה על כונה אחרת.

לעי' מה המיוחד באלו שנחלקו בהם, והנה בכל המעילות התשלומין חוזרין לאותה קדושה, וילפינן לה בתו"כ מקרא, וא"כ כל מקום שאפשר להחזיר לאותו קרבן מחזירין, אבל כאן שהקרבן כבר קרב, א"כ הוא יצא מרשות בעליו והוא כבר בשלחן גבוה, ושוב א"א להחזירו לאותו קרבן כמו מחיים, דא"כ הוא מחזיר לבעל הקרבן, והרי כבר נעשית מצות הבעלים בהבאת הדורון, ועכשיו ההשבה צריכה להיות לרשות המזבח, ואין בו שותפות לבעל הקרבן.

**ויש** להסתפק בקרבן שנשחט חוץ לזמנו וכיו"ב שעדיין הבעלים חייב להביא קרבן אחר, אם גם בזה יביא למזבח, דסו"ס כיון שפסולו בקדש הרי הוא כבר ברשות גבוה ויצא מרשות בעלים לגמרי, אע"פ שהוא חייב קרבן אחר, או"ד כיון שאפשר להחזיר לאותה כפרה עדיף טפי, מיהו בנהנה מבשר ק"ק ואח"כ נשפך הדם ודאי שנשאר דינו כקודם שנשפך, שדין התשלומין נקבע בזמן המעילה, והגדון רק אם כבר היה הקרבן פסול בשעה שמעל, ופשטות הדברים דכל לאחר שחיטה הרי הוא כבר שייך למזבח. (ס"ה סק"א)

**שם** רב אמר מה שנהנה כו', ולוי אמר יביא כו' יש לדקדק בלשון מה שנהנה ובלשון יביא, דבעלמא אמרינן סתם יפלו לנדרבה, וי"ל דכיון שאינו מחזיר לאותה קדושה, הרי יש כאן הקדשה מחודשת, ולהכי קאמר מה שנהנה ואינו יכול להחזירו למקומו, יקדישנו לנדרבה, וזהו ששאלו בברייתא מעילה זו להיכן הולכת, ובדברי לוי קתני יביא כיון שהוא מביא קרבן מחודש, וגם צריך להביא קומץ אפי' נהנה פרוטה, ועוד שהקרבן שלו, עי' להלן. (ס"ה סק"ב ז')

**טעם** פלוגתתם כיון שהוא נהנה מרשות המזבח, ולא מרשות הבעלים, הרי הוא צריך להחזיר דבר שכולו למזבח, ובנדרבה הרי העור לכהנים, ולכן אמר לוי שיביא דבר

**ואפשר** דלהכי קאמר יביא כיון שאפי' נהנה פרוטה צריך להביא קומץ לבונה, והקרבתו שלו, ולכן אמרו יביא שהוא כמתנדב מנחה, ולפי הסוגיא דמנחות שם נראה דיכול להביא גם מנחת נסכים, אבל לשון הגמ' משמע קטרת דוקא.

**אבל** בתו' מנחות נ' א' נראה שפירשו קטרת כפשטה, וצ"ע. (ס"ה סק"ב)

**שם** יוסיף ויביא חטאתו, אפשר דהיינו שיוסיף על דמי מעילתו דמים אחרים, היינו הדמים שנשתיירו מדמי חטאתו שלא מעל מהן, ויביא מהם חטאתו, וכונת התנא בזה שישתמש תחילה בדמי המעילה לחטאתו שלא יתותרו דמי מעילתו שדינם כאבודין שילכו ליה"מ, ועדיף שיתותרו הדמים האחרים שהפריש, שהן הולכין לנדבה, והרמב"ם פירש יוסיף חומש. (ס"ה סק"ו)

**שם** כבר קרבה חטאתו ילכו ליה"מ, בגמ' אמרינן דאחר כפרה יפלו לנדבה, ויש להסתפק נודע לו קודם כפרה והפריש לאחר כפרה מאי, ולכאורה בסברא אזלינן בתר הפרשה שלא יפריש מתחלה ליה"מ, שאין יה"מ רשות קודש לחשבו ששילם להקדש, אבל קשה אם מיירי שהפריש קודם כפרה הרי הדין שיביא כפרתו מהם, ואם ניתותרו ילכו ליה"מ, ולשון הברייתא משמע שמשלם באופן שיודע שילכו ליה"מ, ואפשר דמיירי כשכבר הפריש קרבנו ויודע שאלו יתותרו וילכו ליה"מ כדין אבודין, אבל לא הוחלט כן בודאי כיון דהוי קודם כפרה.

**אבל** תו' והרמב"ם פירשו דבנודע לו קודם כפרה אפי' הפריש לאחר כפרה ילכו ליה"מ, וצ"ל הטעם כיון שכבר נודע לו הרי החוב כאילו הפרישו דמי, וכיון שלא הביא כפרתו מהם דחינהו ליה"מ, ולא חשיב כמפריש תחלה לאיבוד. (ס"ה סק"ו)

**שם** כל קרבנות המזבח למזבח בגמ' משמע דלאתווי לאחר כפרה, ואמור"ר שליט"א

פירש דדייק מדהשווה כל הקרבנות של המזבח למזבח, שדין חטאת ועולה שוין. (ס"ה סק"ז)

**שם** קרבנות ציבור לנדבת ציבור, אפשר שהחידוש שאפי' מעל במנחת ציבור יפלו לנדבה דהיינו עולה לקיץ המזבח, ואינו מחזיר כמו שמעל, שאין ציבור מתנדבין מנחה. (ס"ה סק"ז)

**י' א'** אמר עולא [כצ"ל כבשטמ"ק] הכל מודים שאם נהנה מבשר ק"ק שנטמא [אפי' אי לא גרסינן קודם זריקה הכונה קודם זריקה, וכ"ה ברמב"ם] ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור, וה"ה אימורין ק"ק, כדמתפרש בפלוגתא דרב ולוי, ומרן זללה"ה האריך להוכיח כפי' הרמב"ם דהכל מודים היינו רב ולוי, ואע"פ שלדברי שניהם חייב, כאן מודים שבנעשית מצותו ואין בו הפסד פטור, וכיון שפלוגתתם בהני מפני שכבר נתכפרו הבעלים, והמעילה שנהנה מרשות המזבח, קאמר הכל מודים שגם ברשות מזבח יש מצב שפטור, מפני שלא גרם הפסד למזבח. (ס"ה סק"ג ה')

**שם** פשיטא מאי קא מפסיד כו', הא דאמרינן פשיטא היינו משום דקים לן שבלא הפסד הוא פטור מלשלם, ועולא בא לחדש דין מיוחד באלו שמודים שג"כ פטור, וע"ז הקשו פשיטא. (ס"ה סק"ה)

**אבל** עיקר הדברים לא נתפרשו למה בלא הפסד הוא פטור, הרי כל הקרבנות הפסולין אין בהם הפסד ומועלין בהן, ואף אלו שאם עלו ירדו, ועו"ק דבהדיא תנן דמועלין בהן עד שיצאו לבית הדשן, אע"פ שכבר נעשית מצותן בהקטרה, ואין בידינו ליישב אלא אם נימא דבאמת יש בהם איסור מעילה גמור מדאורייתא, אבל חיוב תשלומין וקרבן ליכא אלא כשהפסיד להקדש שוה פרוטה, ובאלו שנתקיימה מצותן או שאינם עומדים להקטרה, הרי ההפסד נמדד לפי

שאם נודע לו קודם שהפריש דמי חטאתו, הרי המעות שהפריש ודמי מעילתו חשיבי כציבור אחד, ולא הוי כמפריש לאבוד, ובזה מן הדין יפלו לנדבה אפי' הפריש קודם כפרה, ולכן אמר דאיתיידע ליה קודם כפרה, דהיינו שכבר הפריש דמי חטאתו או שכבר לקח חטאתו, ובזה אם הפריש דמי מעילתו קודם כפרה ילכו ליה"מ. (ס"ה סק"ו)

**שם** מתני' הקומץ, הא דנקט הכא קומץ היינו לענין שחייבין עליו משום נותר וטמא משקדש בכלי, אבל לשאר דינים כבר נתקדש עם המנחה.

**שם** והלבונה, במנחות י"ג ב' אמרינן דליקוט לבונה חשיבא הולכה ויש ללמוד מזה שאינה צריכה קידוש כלי נוסף לאחר הליקוט, שהולכה היא לאחר קידוש כלי, וכן בסברא שהלבונה מבוררת לעצמה, ולא דמיא לקומץ שנברר מתוך השירים להקטרה וצריך לקדשו בכלי, ועי' מנחות כ"ו א' פלוגתא בזה, ולפ"ז הלבונה מועלין בה משקדשה בכלי ע"ג המנחה חייבין עליה משום נותר וטמא, ואע"פ שמקריבין אותה ע"ג הקומץ כדתניא סוטה ט"ז ב', אבל אי בעי מקריב לה קודם הקומץ כדאמר מנחות י"ג ב' מיהו דוקא לאחר קמיצה, ולפ"ז יש לדון שאין חייבין על הלבונה קודם קמיצה, ובמתני' קתני משקדשה בכלי, וצ"ע, ויעוי' בחדושי הגרע"א ז"ל זבחים מ"ג א' בתוד"ה והלבונה.

**שם** זה הכלל כל שיש לו מתירין כו', מבואר בגמ' דחייב נותר וטמא נאמר רק על קדשים שאפשר כבר להקריבן, ולכן אלו שא"צ להמתין למתירין ידיהו חייבין עליהן מיד שראויין להקטרה, ואלו שיש להן מתירין הרי הם ראויין למצותן משקרבו מתירין שלהם, וה"ה לבשר הנאכל משקרבו מתיריו.

**ובסברא** הדבר מיושב דענין פיגול שייך רק שיחול מכח עבודת המתיר על הניתר על ידו, דכיון שחשב בעבודת המתיר

האכילה של הכהנים, ובזה ליכא הפסד שוה פרוטה, וכ"ז דוקא בהפסד שלאחר שחיטה שהמעילה בחלק המזבח, וכמשנ"ת לעיל בפלוגתא דרב ולוי, אבל כשיש לקרבן בעלים הר"ז כקיימא לאגרא וחייב לשלם לבעלים, ולפ"ז המועל באפר שע"ג התפוח פטור מלשלם כיון שלא הפסיד, רק עבר על איסור מעילה כדין פחות משה פרוטה, אבל בתרומת הדשן י"ל שחשיב הפסד כשחיסרו ממצותו, והדברים צריכין רב, ועמשנ"ת בזה בספר מרן זלה"ה דנקט שחייב לשלם, ועי' בסמוך. (ס"ה סק"ג ד')

**שם** מצות שריפה לכהנים, לשון לכהנים לאו דוקא, שהרי אפי' פרים הנשרפין כשרין לשרפן בזר, וכ"ש קדשים פסולין, אלא נקט כהנים לפי שהבשר שלהם, ואפשר שיש לדייק מזה דמצות שריפה לאימורין פסולין שהן קדשי מזבח חשיבא מצוה שאם הפסידו אותה חייבין לשלם, דדוקא בבשר שהוא לכהנים שמעי' דפטור, ולפ"ז יתיישבו הקושיות מהא דמצינו חיוב מעילה בקדשים פסולין. (ס"ה סק"ה)

**שם** איכא מצוה להפוכי בצינורא, ה"ה אם א"צ מעשה היה מקום לומר דחיסר המצוה להשלים ההקטרה עד שיעשה אפר, ולרווחא דמילתא נקטו דבר שיש בו מעשה. (ס"ה סק"ה)

**שם** אמר רבא הא דאמר מר כבר קרבה חטאתו ילכו ליה"מ ה"מ דאתידע ליה כו', נתבאר לעיל שני פירושים א' שהכל תלוי בידיעה, ואם נודע לו לפני כפרה והפריש לאחר כפרה ילכו ליה"מ, שכבר חל חיוב יה"מ על החיוב שלו, ב' שהכל תלוי בזמן ההפרשה, שאין חל קדושה על מעות המופרשין מתחלה ליה"מ, שיה"מ אינו רשות ההקדש לשלם לו, ובסברא מיושב כפי' בתרא, [ועי' לקוטי הלכות שנקט כן בדעת המפרש], ויש ליישב לשון דאיתיידע ליה קודם כפרה,

אין חייבין משום נו"ט, לא היינו דורשים כל המיעוטים האלו, א"נ י"ל שהיינו אומרים דרך בדם ס"ד שיהא איסור נו"ט כיון שהוא גורם פיגול לקרבן, וה"ה קומץ ולבונה, אבל לא קטרת ומנחת כהנים וכה"מ ונסכים, להכי איצטריך דרשא זו, לומר שנו"ט נוהג בכל הקדשים, וע"י זבחים מ"ו א' יומא ס' א' דמסיימין בגמ' דלפיגול א"צ מיעוטא.

### פרק שלישי

**מתני'** אם משכיפרו הבעלים תמות, עיקר דין אבודה הוא כשהפריש אחרת או מעות אחרות בגלל שהראשונה נאבדה ובזה הדין שתמות אם נתכפר בשניה, אבל אם נמצאת האבודה ואח"כ הפריש אחרת אין לאבודה דינים וכלא אבודה חשיבא, שאם נתכפר באחת השניה תפול לנדבה.

**שם** לא נהנין ולא מועלין, איסור ההנאה הוא מדאורייתא, וילפינן בתו"כ מקרא שלא מועלין, ואף מדרבנן אין מועלין כדלעיל ג' א'. (ס"ו סק"ג ה')

**י"א א'** מתני' תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת, מתני' מיירי כשהפריש אחרת תחת האבודה, וקמ"ל שלא יקריב האחרת ויגרום שהאבודה תמות, אלא ימתין שתומם האבודה ויביא בדמיה אחרת, והשניה תפול לנדבה.

**שם** גמ' מאי שנא רישא דלא קא מפליג כו', צ"ב מה השאלה ומה התשובה, הרי במתני' מבואר דברישא בכל ענין ימותו, ובסיפא מחלק התנא בין כיפרו ללא כיפרו, והטעם משום דולד חטאת ותמורת חטאת אין בהם כח קדושת דמים להביא מהם חטאתו, משא"כ שעברה שנתה ואבדה, וא"כ אם השאלה מ"ט בהני בכל ענין ימותו, הרי ע"ז לא תירצו כלום, ובתמורה מבואר שהשאלה למה לא שנה כל החטאות המתות בחדא בבא, כדאמרינן בעלמא חמש חטאות המתות, ומשני משום דרישא פסיקא ליה דבכל ענין ימותו.

מחשבת פיגול נעשה הניתר פיגול ע"ז, אבל המתיר עצמו אינו מתפגל במחשבה זו, ודין נותר וטמא חומר החיוב שלו הוא כשהי' ראוי למצותו, אבל קודם לכן לא חמיר לפי שלא פגע כ"כ בקדשי שמים בטומאתו שעדיין לא היו ראויים, וכן איסור נותר נאמר על הראויים למצותו.

**ויש לעי' דלעיל ד'** ב' דייקנן מלשון קומץ פיגול כו' פקע פיגולו כו' ובמתני' כאן מבואר שאין בקומץ משום פיגול, וי"ל דהתם פסול פיגול קאמר, שהרי הקומץ פיגל את כל המנחה, והוא ג"כ נפסל, וע"י ההקטרה פקע פסולו ממנו, והתם אמרינן שפסול הפיגול ג"כ לא חל עד שעת הזריקה, ומשני איסורא דמייטי לידי פיגול, וזה שייך בקומץ ולבונה, אבל מנחת כהנים ומנחת כה"מ ומנחת נסכים, אין מחשבת חוץ לזמנו וחול"מ פוסלת בהן כלל, שהרי אין מחשבתם פועלת על החלק השני של המנחה כלל, מיהו בקומץ ולבונה ששניהם מקטירים מצינו ענין הקטרה מפגלת הקטרה שנחלקו בזה מנחות י"ז א', ולע"כ בזה.

**י' ב'** דין הוא ומה פיגול כו', לפמשנת' הסברא במשנה לא שייך ללמוד מדין פיגול שמציאותו שייכת רק במחשבת מתיר על הניתר, מיהו מצינו כה"ג דלא אזלינן בגזירת הכתוב בתר טעמא.

**שם** ת"ל אמור כו' הקשה הגרע"א ז"ל בזבחים מ"ה ב' נילף מדאיצטריך מיעוטא בדם שאין חייבין עליו משום נו"ט, והרי דם אין לו מתירין וש"מ דאף דבר שאין לו מתירין חייבין עליו משום נו"ט, ונראה דלא הוה מחדשינן מהני קראי דדם איסור נו"ט, דאטו מדכתב לכם שלכם יהא או לכפרה נתתיו או הוא לפני כפרה כלאחר כפרה, נוכל ללמוד איסור נו"ט, ורק לבתר דידעינן איסור נו"ט מפרשינן ייתורא דקראי למעט דדם מכל איסור, ואם הדין נותן דבכל שאין לו מתירין

מביניהם נעשו כמפורשין חציין לעולה וחציין לשלמים ומועלין אם השתמש בכולן, ועי"ש עוד בכ"ז ולע"כ, והא דבמת יפלו לנדבה א"ר יוחנן שם כ"ה א' דהלכה היא בנזיר ומשמע שכ"ז שלא פירש הרי בודאי דמי חטאת מעורבין בהן, ולכן א"א להביא מהן עולה ושלמים, אבל הוא עצמו אף לכתחלה יכול להביא מהן רק שלמים.

**שם** גמ' מתקיף לה ר"ל וליתני נמי המפריש מעות לקנינים כו', ריש לקיש ידע שמועלין בהן וקשיא ליה אמאי, הרי אם יקח בהם תורין שלא הגיע זמנם לא ימעלו בהן, וא"כ עדיין לא הוחלטה בהן קדושה למעילה, דלא מסתבר שיכול להפקיע קדושת קדשי ה' שלא ימעלו בהן, וביאור קושיתו לפי שמעות סתומין לנזירות ג"כ מוחלטין הן אצלו לכל הקרבנות של נזירות תדע דבמת יפלו כולן לנדבה מפני דמי חטאת שביניהם, ובנפלה דמי חטאת מביניהם נעשו חציין עולה וחציין שלמים, הרי חזינן דהאמת שהפריש המעות לכולן ולא רק לשלמים, ואפ"ה אמרינן דכיון שבידו להביא מכולן שלמים, עדיין לא הוחלטה קדושתן ואין מועלין בהן, א"כ גם בהפריש מעות לקינו, יכול ליקח בהם תורין שלא הגיע זמנם, והאמת הוא שאם יקח בהם תורין תפקע מעילתן.

**ומשני** רבא דמ"מ כיון שאין ראוי ליקח בהן תורין ולהפקיע קדושתן, חשיבא קדושת המעות מוחלטת, אלא שיש אפשרות להפקיעה, משא"כ בשלמים דמעיקרא רשאי לכתחלה ליקח בהן שלמים, ולכן חשיבא הקדושה מסופקת, מיהו אם עבר ולקח תורין שלא הגיע זמנם פקעה מעילה מן המעות, שאפשר בדיעבד לחלל קדושת המעות על התורין ע"ש העתיד שיהיו ראויין למצותן, אבל על בני יונה שעבר זמנם א"א לחלל את המעות כיון שאינם ראויין למצותן, וכמ"ש תו'. (ס"ו סק"ו)

**ונראה** דכונת הגמ' לפרש שדין לא נהנין ולא מועלין דסיפא קאי גם ארישא, וכן שאין עושין תמורה, וע"ז הקשו א"כ למה פלגינהו מהסיפא, הרי דיני הסיפא קיימי נמי ארישא, ומשני משום דרישא פסיקא ליה, ובתור הכי מפרש ואינה עושה תמורה ולא נהנין ולא מועלין אכל חטאות המתות, ואמנם לענין תמורה בלא"ה הני דרישא לא שייך בהו תמורה, אבל לענין לא מועלין קאי נמי ארישא, ולפ"ז הקושיא מ"ט פלגינהו מובנת, שהרי הסיפא קיימא נמי ארישא, ומשני דאה"נ אלא משום דרישא פסיקא ליה בדין המיתה.

**ויש** לעי' בהא דפסיק ותני דבכולהו לא מועלין ומשמע דאפי' ספק לא הוי, והרי בתמורה ט"ז ב' נחלקו אם גמירי ארבע חטאות מתות או אחת, והעמידום מספק על חמש, וא"כ הדין נותן שיהיו ספק מעילות, ובתו"כ ממעט להו מונתן אותו לכהן, והיינו אותם שדינם למיתה בודאי, ואין לומר כיון דמדרבנן למיתה אזלי אין בהם מעילה כמ"ש תו' פסחים כ"ט א' בהקדש חמץ בפסח שאין פודין אותן מדרבנן לכלבים ופקע מעילה מינייהו, דהיינו דוקא בקדשי בדק הבית שענינם ממון, וכיון דלא שוו מידי אין בהם מעילה, אבל בקדושת הגוף לא מהני האי טעמא.

**ולכאורה** מוכח מזה דתנא דמתני' סבר שכולם ימותו בודאי מהללמ"מ, ולע"כ בסוגיות דתמורה בזה.

**שם** מתני' מפני שהן ראויין לבא כולן שלמים, שאם היה חייב להביא כל הקרבנות ממעות אלו, היה הדין שאם נשתמש ביותר משליש מעל, דהשתא ודאי נהנה מקדשי ה', כמבואר בנזיר כ"ו א' ב', אבל כיון שיכול להביא חטאת ועולה מביתו, וממעות הסתומין יביא כולן שלמים, כמ"ש תו', לכן אפי' נשתמש בכולן לא מעל, ועי' נזיר כ"ו א' ב', שאם נפלה דמי חטאת

**בקושית** המל"מ איך מותר להקדיש תורין שלא הגיע זמנם ומאי שנא ממחוסר זמן, הסכימו האחרונים דאין חסרון זה בתורין, כיון שהם בני קיימא וחשובין יותר מבני יונה שכשרים למצותן, והר"ז כמקדיש כבש לאשמו שדינו באיל בן שתי שנים, שהחסרון במצות התורה ולא בחשיבות התורין בעצמן, ונתבאר במקומו בארוכה. (ס"ו סק"ו)

**שם** מתני' רש"א הדם קל בתחלתו כו', ממה ששנה זה לעומת זה משמע שהי' ראוי להיות דינם שוה, ויש לפרש דהדמיון בין דם לנסכים ששניהם ניתנין ע"ג המזבח ואינם נקטרין עליו, כדתנן זבחים פ"ג א' שהדם והנסכים ראויין למזבח ואינן ראויין לאישים, ולא מצינו דפליגי רבנן אר"ש אלא בדם בסוף אם מועלין בו, (ועי' תוספתא פ"א). (ס"ז סק"ז)

**שם** הדם בתחלה אין מועלין בו, מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, והנאה של כילוי פשיטא דאסור, שהרי מבטל מצותו, אבל הנאה שאינה של כילוי צ"ע אם אסור מדאורייתא אבל מדרבנן ודאי נראה דאסור כדקתני דוקא אין מועלין, ומשמע שבכל מה שמועלין בעלמא אסור כאן, ואע"פ שלאחר כפרה ודאי מותר בהנאה שנמכר לגננין, ואמרינן לפני כפרה כלאחר כפרה, א"כ משמע דלפני כפרה נמי אפי' איסורא ליכא מדאורייתא דאיסורו מפני שהוקצה למצותו ולא מדיני מעילה, עי' סוכה ט' א'. (ס"ז סק"ז)

**שם** יצא לנחל קדרון מועלין בו, משמע דוקא משיצא אבל בעזרה אף לאחר שנעשית מצותו לא התירו למכרו, ולכן גם אין בו תשלומי מעילה מדרבנן, ולשון הרמב"ם בין לאחר כפרה אין מועלין בו עד שיצא לנחל קדרון כו'. (ס"ז סק"ז)

**שם** מועלין בו, היינו שאם נהנה חייב לשלם מדרבנן, ולמ"ד אין מועלין בו מודה דנמכרין לגננין, [ועי' י"ב ב' כל מקום כו'], אבל מי שנהנה בלא פדיון אינו חייב לשלם,

מיהו בדמים שקיבלו הגזברים אפשר דלכו"ע מועלין מדאורייתא, דהו"ל כהוקדשו ע"י הגזברים.

**שם** ירדו לשיתין אין מועלין בהן, היינו משיצאו מנקב הספל לכוון השיתין, אבל כ"ז שהם בספל עדיין לא נעשית מצותן ומועלין בהן. (ס"ז סק"ט)

**שם** אין מועלין בהן, מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, ולראב"צ האיסור מדאורייתא, ואף לרבנן אסור ליהנות בהן מדרבנן, ולא מועיל לזה פדיון, שדינם כנקטרין וחמירי מדם. (ס"ז סק"ט)

**שם** גמ' וחכ"א אין מועלין, ביומא נ"ח ב' סתם לן תנא כר"ש.

**שם** מ"ט דמ"ד אין מועלין, ביומא נ"ט ב' אמרינן עד כאן ל"פ אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין בהן מנה"מ כו' וכתבו תו' דיש לגרוס כן גם בשמעתין, [וכ"כ בשטמ"ק לישנא אחרינא בגמ'] ולכאורה עיקר מנה"מ אינו על לאחר כפרה שכבר נעשית מצותו, אלא על מה שאין מועלין לפני כפרה, ובזה לא נחלקו כלל, ומה שייך להזכיר ע"כ ל"פ אלא מדרבנן, הלא לפני כפרה גם מדרבנן אין מועלין לכו"ע, ולכן נראה לקיים הגירסא מ"ט דמ"ד אין מועלין, והכונה לפני כפרה, ואמנם כו"ע מודו בזה, אבל כיון דבברייתא הלשון סתום שרק רבנן הזכירו שאין מועלין, לכן שאלו מ"ט דמ"ד, אבל הכונה מ"ט דכל מ"ד אין מועלין, [ולכן לא אמר מ"ט דרבנן], דהיינו לפני כפרה לכו"ע, ולאחר כפרה לרבנן, דמה שלא רצו לחדש מעילה מדרבנן היינו נמי כיון שהתורה הוציאתו ממעילה, ולכן אע"פ שמודו שנמכרין לא רצו לתקן מעילה.

(ס"ז סק"ט)

**שם** אמר עולא כו', בזבחים מ"ו א' וביומא ס' א' מפרשין דאיצטריך תלתא קראי, למעוטי מנותר וטמא ומעילה, ולפ"ז נחלקו



מאיזה פסוק ממעטינן מעילה, ואמנם בזבחים שם אמרינן מנה"מ שדם אין חייבין עליו משום נו"ט, ומייתי נמי הני קראי, אבל התם ג"כ פירשו כולם הדרשות לענין מעילה, וש"מ דעיקר דבריהם נאמרו לענין מעילה, וגמ' מייתי כולהו התם לדרוש מזה גם מיעוטי דנותר וטמא, ועי' לעיל י' ב' דמרבינן נו"ט מפני שהוכשר ליקרב, וא"כ שלכם יהא ולכפרה נתתיו מתפרש ג"כ שיהא כלא הוכשר ליקרב, ובאמת הדם אינו מוקטר לשמים, ולכן לא חמיר דינו לדברים אלו.

**ארבע** מדות בדם, א' המקיז דם מחיים מועלין בו מדאורייתא ב' משחיטה ועד לאחר הזאה אסור בהנאה מדאורייתא או מדרבנן ואין מועלין בו, ואסור בהנאה של כילוי מדאורייתא אף כשנשאר דם לזריקה, ג' מהזאה עד שיצא מן העזרה לא נהנין מדרבנן, ולא מועלין אפי' מדרבנן, ד' יצא מן העזרה לכיוון נחל קדרון מועלין בו מדרבנן. (ס"ז סק"ח)

**שם** וכי יש לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו, במשה"ק תו' וכי יש לך דבר שלא נעשית מצותו ופקעה מעילה ממנו, י"ל דכיון שהדם מושלך להפקר בנחל קדרון, לא יתכן שיחשב קדשי ה' לענין מעילה, דלענין מה הוא נחשב קדשי ה' אם אין בו לגבוה כלום, וגם לא הצריכה בו תורה גניזה כתרומת הדשן ואינך, אבל מצינו קרבנות שאין בהם חומר מעילה כשלמים וקדשים קלים, אבל חייבין לנהוג בהם קדושת קרבן, ולכן אין דוחק שיהא דבר שלא נעשית מצותו ולא נתחדש בו חומר מעילה, אבל לחדש מעילה בדבר שאין בו שום צורך ונעשית מצותו זהו דבר משונה. (ס"ד סק"ו)

**י"א ב'** אמאי לא הרי תרומת הדשן שנעשית מצותו ויש בו מעילה, בכל דוכתא משמע שיש בו מעילה ממש, ולא רק איסור הנאה, ואמנם עיקר מצות תרומת הדשן היא

ההרמה ולא ההנחה אצל המזבח כמבואר ביומא שהיא עבודת סילוק וכ"מ בירושלמי שם, אבל ממה שאמרה תורה ושמך בנחת ושלל יתפזר דהיינו שנוהגין בו כבוד מבואר שעדיין יש בו מצוה לשמים, ולא רק גניזה אצל המזבח, אע"פ שכבר נעשית מצותו בתרומת הדשן, ומזה למדו שמועלין בו, [משא"כ בשאר הנגזרים שם דכתיב והשליך, וה"ה אפר מזבח הפנימי והמנורה דילפי י"ב א' מהאי קרא], מיהו אם יש לזה תשלומין של שוה פרוטה צ"ע בסוגיא י' א'. (ס"ד סק"ו)

**שם** ואיברי שעיר המשתלח, בפשוטו אין בהם מעילה שאפי' בשעיר עצמו לאחר הגרלה או וידוי או שילוח מהעזרה מסתברא שאין בו מעילה, והראיה כאן לאו מדין מעילה אלא מזה שנשאר בדינו לאחר המצוה כמו קודם לכן, דכל חד לפי ענינו, דדבר שגם מעיקרא לא ה"י בו אלא איסור, סגי במה שנשאר באיסורו, ואע"ג דדישון מזבח הפנימי נמי אסור בהנאה, התם מפני שיש בו מצות גניזה, והנאה חשיבא ביטול מצות גניזה, אבל הכא אין מצוה להניח האברים במדבר, ואפ"ה נשארו בדין שעיר המשתלח לאיסור הנאה כמו קודם מצותו. (ס"ד סק"ז)

**שם** ובגדי כהונה, נראה דלרבנן מועלין בהן וחייבין בקרבן, דכיון שהצריכתם תורה גניזה ש"מ דבקדושתיהו קיימי, ואע"פ שנעשית מצותן שמעיקרא נעשו לצורך כהן גדול לשנה זו, דבכל בגדי כהונה שבלו מפקיעין ומדליקין בהם, ואין ענין לגנום שאינם שיירי קרבן, [והא דמועלין בהן היינו משום שראויין לפתילות ולא מפני ששרתו בהם] אבל בגדי כה"ג עומדים רק לצורך שנה זו ומיקרי נעשית מצותן, וכיון דמ"מ הצריכה תורה גניזה, ש"מ דבקדושתיהו קיימי. (ס"ד סק"ז)

**שם** ועגלה ערופה, מעיקרא ג"כ לא מועלין בה, וא"כ לא שייך להזכיר שתצא מכלל

בתחלה, ועוד דאמרין פסחים כ"ו א' דמשתעלה תמרתו אין מועלין בו, ואין צ"ל בדשן, ועי' מנחות כ"ו ב' שאין מחזירין עיכולי קטרת.

**והחילוק** בין דישון מזבח הפנימי לחיצון, שבחיצון העבודה בדשן מפני

קדושתו, ובפנימי העבודה להכין המזבח שיהא ראוי להקטרה, שהרי אין מצוה בתורה לדשן מזבח הפנימי, אלא דיליף בירושלמי כיון שצריך להקטיר על טהרו של מזבח כמו בהזיה, לכן צריך לסלק הדשן, ונמצא שדישון מזבח הפנימי דכוותה בחיצון היא העלאת האפר ממקום המערכה לתפות, ובזה לכו"ע צריך בגדי כהונה אף בחיצון, אף למ"ד שהוצאת הדשן כשרה בכלי חול או בשני כלים, שזוהי עבודת שירות, ובזה מיושב שאע"פ שצריך בגדי כהונה בדישון מזבח הפנימי, מ"מ אין מועלין בדשן, וראיה דר' יוחנן ט' א' דמדצריך בגדי כהונה ש"מ בקדושת' קאי, היא מהוצאת הדשן מן התפות שהיא מצוה בדשן. (ס"ד סק"ה)

**שם** והמנורה, היינו בין שיירי הפתילות ובין השמן שנשאר דכיון שכבתה נפסל גם השמן מלהדליק בו, כדאמר מנחות פ"ח ב' נדשן השמן נדשנה הפתילה. (ס"ד סק"ה)

**שם** לא נהנין, היינו מדאורייתא דכיון שיש בהם מצוה להניחם אצל המזבח, הרי הם בדין נקברין שאסורין בהנאה כדאמרין תמורה ל"ד א' לענין מוראה ונוצה, וחמירי מנקברין שקבעה תורה מקום לגניזתן אצל המזבח, [מיהו אפשר שהנחתן כשרה בזר, דלא חמירי מפרים הנשרפין ששריפתן בזר כשרה, כמ"ש בירושלמי וברמב"ם], ונראה לפרש שזהו מה ששאלו בגמ' פנימי מנלן דכיון דקתני לא נהנין ש"מ שיש בהם מצות קבורה. (ס"ד סק"ה)

**שם** ולא מועלין, לא תיקנו בהן חיוב מעילה מדרבנן כמו בדם, שאסורין בהנאה ולא יועיל להם פדיון, ולא תיקנו מעילה אלא בדם

קדשי ה' משנעשית מצותה, אבל מ"מ חזינן שהאיסור הנאה שהי' בה לקיום מצות העריפה, נשאר גם לאחר קיום המצוה, ובזה היא דומה לתרומת הדשן, ועוד דכפרה כתיב בה כקדשים, ולכן שייך לדקדק מהא דנעשית מצותה לכפרה ומ"מ נשאת באיסורה.

**ויש** להקשות אכתי היכי חשיבי שני כתובין הבאין כאחד, הרי סו"ס ענינם שונה וכמש"כ, וי"ל דנהי דתרומת הדשן ליכא למילף מעגלה ערופה דהכא מעילה ועגלה איסורא בעלמא, אבל עגלה ערופה שפיר הוה לפינן מתרה"ד, דחזינן דאפי' מעילה נשאר לאחר שנעשית מצותה. (ס"ד סק"ז)

**שם** לול קטן היה בין כבש למזבח במערבו של כבש, יעוי' בתו' ומשמע שהלול הוא פתח ברצפה סמוך לכבש וסמוך למזבח, ובו יורדין לשית ומנקין אותו כדתנן במדות פ"ג, ומתני' שם ראב"צ היא, או דאף לרבנן מנקין אותו דרך לול זה, אלא שא"א לירד בו ולאסוף יין קרוש. (ס"ז סק"ט)

**שם** אמר רבינא אתיא קדש קדש, מזה מוכח דדרשא גמורה היא, שאין גז"ש שעושה מדעתו מועילה לאסמכתא, אלא דנהי דמדאורייתא מצותן בשריפה, אבל אכתי לענין מעילה כבר נעשית מצותו, וע"ז אמרו לשון אסמכתא שלא נשאר בקדושתו לגמרי, וטעמא דקרא שהנסכים כדשן דמו, שהם שיורי ההקטרה, ולכן לא פקעה קדושתם לגמרי, אע"פ שכבר אינם בגדר קדשי ה' למעילה. (ס"ז סק"ט)

**שם** מתני' דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין, פשטות הדברים כדעת תו' בשמעתין והרמב"ם פ"ב הי"ד ט"ו שאין בהם מעילה כלל, אפי' כשהם ע"ג המזבח והמנורה, שלא היה התנא סותם דלא מועלין אם יש אופנים שמועלין בהן, וכדתנן ט' א' עד שיצא לבית הדשן, ועוד דמשמע שלא מצא התנא מעילה בדישון אלא כשהקדישו

הדשן, אלא שלהמשך הסוגיא צריכין להאי קרא משו"ה מיייתי ליה. (ס"ד סק"ד)

**שם** אר"א דאמר קרא והסיר את מוראתו בנוצתה כו' אל מקום הדשן, אם אינו ענין למזבח החיצון, דלמוראה ונוצה א"צ להוסיף אל מקום הדשן, כיון דכתיב אצל המזבח קדמה, וע"כ ללמד שזהו מקום הדשן, וכ"ה בירושלמי יומא פ"ב ה"ב מנין לדישון המזבח הפנימי ר"פ בשם ר' לעזר והשלך כו' אם לקבוע לו מקום כו' במזרחו של כבש כבר כתיב קדמה, אף הוא דרש אצל המזבח אצל המזבח מה כאן מזרחו כו', וא"כ א"צ לקבוע מקום הדשן במזרח שזה נלמד מאצל אצל, כגרסת תו' והשטמ"ק, וממילא מייתר לומר שזהו מקומו של כל הדשנים. (ס"ד סק"ד)

**שם** א"כ לימא קרא אצל אצל, כגרסת תו' והשטמ"ק, דבלא שום ייתור נלמד במה מצינו שאצל המזבח הוא קדמה כמו במוראה ונוצה, שיש להשוות מקום אחד לכל סוגי הפסולת שמקומן אצל המזבח, וכמבואר בירושלמי. (ס"ד סק"ד)

**שם** מאי הדשן כו' דשן הדשן, פי' דלשון הדשן משמע המקום הידוע לכל דשן, שאם לא נתפרש מקום לדישון המנורה, הרי הוא ממילא נכלל בלשון מקום הדשן, שהרי ראינו שהתורה מפרשת מקום הנחת הדשנים וכל דשן שלא נתפרש מקומו ילמד סתום מן המפורש, ודרשא גמורה היא, שבלא זה לא היו רשאים לעשות אשפות בעזרה. (ס"ד סק"ד)

**שם** מתני' רש"א כו' ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין כו', משנה שא"צ היא, ומתפרשת שלא אמרו הא דלא נהנין ולא מועלין אלא על הבני יונה שעבר זמנן, וחלק עם ת"ק בקבלה, שת"ק ס"ל שאמרו כן על שניהם, וכן מתפרש בזבחים לענין שחוטי חוץ, בין בבע"מ קבוע ועובר ובין בתורין ובני יונה.

שמותר בהנאה ונתנוהו לגזברין למוכרו, וכן הדין בדישון מזבח החיצון כשהוא בבית הדשן שאסור בהנאה כמ"ש בירושלמי, ועי' בזה ברמב"ם וראב"ד פ"ב מתמור"מ הט"ו.

**שם** המקדיש דישון בתחלה מועלין בו, פי' הרמב"ם דהיינו המקדיש אפר כירתו, וביאר הגר"א שהתנא הוסיף כן דלא נימא טעמא דאין מועלין מפני שאין הגזברין טורחין להרויח בדשן, שטורחו גדול מן הרויח, לכך מפרש דכה"ג במקדיש מועלין בו, וכאן הטעם מפני שאסור בהנאה, וכבר נעשית מצותו. (ס"ד סק"ה)

**שם** תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין, לא נהנין מדאורייתא שהרי התורין עומדין למצותן, ולא גריעי משלמים, ועוד שהרי מעות שהפריש לקינו מתחללין עליהן, ואיך יתכן שתתחלל קדושה על דבר שישאר מותר בהנאה, וכן בני יונה שעבר זמנן לא גריעי מקדשים שמתו שאסורין בהנאה מדאורייתא, לפמש"כ ס"ו סק"ב ועי"ש, וכן יש להוכיח מדכילינהו תנא בחדא בבא, וש"מ דבני יונה דינם שוה לתורין שאסורין בהנאה מדאורייתא. (ס"ו סק"ב)

**י"ב א'** גמ' בשלמא מזבח החיצון דכתיב ביה ושמו אצל המזבח מזבח הפנימי מנלן, פי' בשלמא הא דתנן בפ"ב שמועלין בהן עד שיצאו לבית הדשן, וש"מ שיש מצוה בדשן, דכתיב ושמו אצל המזבח, אלא פנימי מנלן שיש מצוה בדישון ובהנחתו אצל המזבח, וא"ת היכן מבואר שיש מצות דישון בפנימי דקבעי מנלן, וי"ל דהיינו מדקתני לא נהנין, ואיסור ההנאה הוא מפני שיש מצוה בקבורתו אצל המזבח, ועוד דקתני דישון מזבח הפנימי והמנורה משמע שדבר ידוע שמדשנין הפנימי כמו הטבת המנורה, שיש מצוה בדישונם. (ס"ד סק"ד)

**שם** דכתיב ושמו אצל המזבח, טפי הו"ל לאתויי והרים את הדשן או הוציא את

**שם** גמ' בשלמא ר"ש כדקתני טעמא כו', הקשו בתו' דאדרבה הול"ל בשלמא ר"ש דומיא דמחוסר זמן, אלא לרבנן מאי שנא ממחוסר זמן, ומה שתירצו דנקט הכי ליישב דברי ר"ש למסקנא צ"ע, דמה תועלת לפתוח כן בלשון בשלמא, טפי הול"ל לרבנן מ"ש ממחוסר זמן, ואח"כ ליישב טעמיה דר"ש, ונראה דבאמת לר"ש מועלין בתורין מאותו טעם שמועלין במחוסר זמן, ולא מפני שיש במחוסר זמן קדושת דמים לפדיון, אלא דכל שהוא ראוי לאח"ז חשיב קדשי ה' למעילה, וא"כ באמת ר"ש ס"ל דדמי למחוסר זמן, אלא לרבנן מאי שנא, ואולי מה"ט ס"ל לר"ש דמחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר, דס"ל שקדושתו מושלמת, ולא רק ע"ש העתיד כמו לרבנן. (ס"ו סק"ד)

**שם** אמרי מחוסר זמן מידי דהוה אבע"מ כו', פי' דכמו שמועלין בדמים שהפריש לקינו ולבהמתו, וכן בבע"מ, ה"ה שבכל בהמה שפסולה יש כח קדושת דמים ג"כ, כגון רובע ונרבע וכיו"ב, וה"ה מחוסר זמן, ולכן אין המעילה פוקעת במה שאינן ראויין להקרבה דלא גריעי מדמים, ובדמים אין חסרון דבעינן ראוי להקרבה, אבל בעופות שאין להם פדיון הרי קדושתם רק מכח מה שהם ראויין להקרבה, וכיון שאינם ראויין כעת, לא חשיב קדשי ה' מכח הקרבן של המזבח. (ס"ו סק"ז)

**שם** יתיב רבה [כצ"ל כבשטמ"ק וכע"ז ממש בשבועות י' ב' ע"ש], וקאמר להא שמעתא א"ל ר"ח כו', מבואר דר"ח ס"ל דקדשים שמתו מועלין בהן מדאורייתא, דאע"פ שאינן ראויין לשום דבר, מ"מ קדושת הגוף לא פקעה, וכמו כל הפסולין שמועלין בהן, וכמו המקיז דם לקמן ב' שמועלין בו מדאורייתא לכו"ע. (ס"ו סק"ד)

**שם** א"ל ותיקשי לך מתני' כו', רבה הוכיח מהא דאין מועלין בבני יונה שעבר זמנם שהקדושה הולכת מאליה, ולא מצינו תשובת

ר"ח ע"ז, וע"כ דלא חש להשיב, שהרי לא שיך לומר דאיתותב ממשנה, ויש לפרש דכיון שנשתנו למצב אחר, הרי הבני יונה כמאן דליתנהו דמו, שהרי נעשו מין אחר, והקדושה היתה בבני יונה בלבד, אבל מיתה אינה שינוי חיובי של יצירה, אלא שלילה שנסתלקה החיות, ושפיר נשארה הקדושה הקודמת במה שנשאר, א"נ בלשון אחר דהיכא שהקרבן קיים והתורה פסלתו, הרי התורה הפקיעה ממנו דין קדשי ה', כמו חטאות המתות, אבל מיתה כבע"מ וטריפה חשיבא, שנחסר שלימות הקרבן, וזה אינו מפקיע קדושה מן הנשאר, שו"ר שכ"כ אאמור"ר שליט"א. (ס"ו סק"ד)

**שם** אלא [כצ"ל כבשטמ"ק] מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן, זהו המשך דברי רבה, דנהי דס"ל שמדאורייתא פקעה המעילה, אבל מודינא לך דקדשים שמתו חמירי מבני יונה שעבר זמנם מדרבנן, דבקדשים שמתו מועלין מדרבנן, ובבני יונה לא נהנין ולא מועלין, וא"כ גם רבה מודה שאין הדמיון לבני יונה מושלם, וטעם החילוק משום דמחיים בדילי מנהון כמו בחטאות המתות ג' א'. (ס"ו סק"ד)

**שם** וקשיא לי מי איכא מידי כו' לא נתפרשה קושיא זו, דהא קדשים שמתו מועלין בהן מחיים, ושפיר מועלין בהן לאחר מיתה, שלא תיקנו מעילה אלא אמרו שלא תפקע, ותורין שלא הגיע זמנם שמתו אין מקור שמועלין בהן מדרבנן, וכן בני יונה שעבר זמנן דבדילי מינייהו בחיים לא אשכחן דמועלין בהם משמתו, ורבה הרי התייחס לדין ידוע שיש בהן מעילה ונתקשה בטעמא דמילתא, ועוד דבני יונה שעבר זמנן מעיקרא הוה בהו מעילה, וכמו דמשני בדם דהוה מעיקרא במקיז ופקע ושפיר תיקנו בו מעילה, ואולי קשיא ליה מי איכא מעילה מדרבנן כדפריך ב' ב', דבפשוטו סגי להו באיסור הנאה מדאורייתא ולמה תיקנו מעילה בדבר שכבר פקע, אבל לפ"ז לא משני מידי מדם

ולא דמי לקדשים שמתו כיון שהקרבת קיים והוא בדין קדשי ה', והדם הוא גופא דזיבחה ונקרא חלק מהקרבת לא פקע מיני' שם קדשי ה', דאמרינן שהוא דמו של קדשי ה', ותו לא פקעה מעילתו אף אם ימות הקרבן, ואין לדם זה פדיון ולא נפיק לחולין ע"י מעילה דכקדושת הגוף חשיב.

**בברכות** ל"א א' אמרינן דזוהי הלכה פסוקה לעמוד להתפלל מתוך הלכה פסוקה, וש"מ שאין חולק בזה, והורגלו לעמוד בתפלה מתוך ד"ת לזכות התורה בתפלה, במקום אשרי לדין, ובחרו מימרא אמיתית מוסכמת לכולם, ושלא תטרד המחשבה בה, וכל אחד כפי מנהגו אמר אותה מימרא כל יום קודם תפלתו, כמבואר בירושלמי שם. (ס"ז סק"ד)

**שם** מתיב רה"מ חלב המוקדשין כו', יש לעי' מאי ס"ד דרה"מ הרי ודאי שהחלב והביצים כפירשא בעלמא ולא גופא דזיבחה נינהו, וי"ל דודאי כ"ז שהדם מחובר גופא דזיבחה הוא, אבל לאחר שהקזו אותו יש מקום לומר שהוא כחלב שנפרש מן הגוף, והרי בקדשי בדק הבית גם ביצים וחלב מיקרי גופא דבהמה טפי מגידולין, כדתנן בסמוך, וא"כ יש מקום לדמותן לדם שהקזו אותו, ולענין איסור הנאה הרי גם בקדשי מזבח אסורין הביצים והחלב בהנאה, כדלקמן י"ג א' אף חלב המעושרת מועלין בו.

**ומשני** דדם כיון שאינה מתקיימת בלא דם, אע"פ שהקזו אותו לא נשתנה מהותו עי"ז, ונשאר בו קדושת הקרבן כגופו ממש. (ס"ז סק"ה)

**שם** מתיב רב משרשיא הזבל כו', יש לתמוה הרי פשיטא דזבל גרע מביצים וחלב שהוא מותר בהנאה מדאורייתא ומוכרין אותו מדרבנן, ואילו ביצים וחלב אסורין בהנאה ואין להם פדיון, והם טפי חלק מהבהמה שהפרש הוא רק שיירי המאכל שנכנס מבחורץ והדם והחלב והביצים הם יצירה מגוף

דסו"ס גזרו עליו לאחר שפקעה מעילה ממנו לאחר שחיתה, כמו בקדשים שמתו שתיקנו מעילה משמתו מפני שמעלו בהן מחיים.

**ואפשר** דהקושיא כיון שבעבר זמנן ליכא מעילה, א"כ אם אותן קדשים היו בחיים כעין מיתה, לא היה בהם מעילה, ואיך המציאו מעילה בדבר שאין שייך בו מעילה, וא"כ הקושיא אינה מבני יונה שעבר זמנן שמתו, אלא כיון דחזינן דבעבר זמנן פקעה מעילה, איך תיקנו במתו מעילה, ולפ"ז מעיקרא לית בהו מעילה, ר"ל דלא שייך קדושת הגוף למעילה במצב זה, ונמצא שהסוף שהוא הגרוע חמיר מאילו היה בחיים במצב כזה, והנה הכא לא ביארו התירוצ' בגמ', אבל לקושטא דמילתא התירוצ' משום דמתו לא בדילי מנהון כדלעיל ב' ב'. (ס"ו סק"ד)

**שם** ולא והא איכא דם כו', לפמשנ"ת מתפרש דחזינן שתקנו מעילה על דם שאינו ראוי לכלום, ודחי דגם במקזו מחיים יש מעילה על דם כזה, אע"פ שאינו ראוי למצותו ולא לפדיון.

**בעיקר** הראיה מדם יש להקשות דדם מותר בהנאה והקדישוהו לבדק הבית ולכן מועלין בו, ואע"פ שלא הקדישוהו ממש שתהא מעילתו מדאורייתא, אבל תקנו שימכרו לגננין ע"י הגזברים, ושפיר תקנו מעילה, אבל קדשים שמתו אסירי בהנאה ויקברו, ותקנו מעילה מכח קדושתם לדמי הקרבן, ולא לבדק הבית, וזה לא מצינו שיחמירו מדרבנן במיתה טפי מאילו היו חיים, וי"ל דעדפא מינה משני שהרי יש מעילה בדם כשאינו ראוי, ומעילתו מדאורייתא. (ס"ו סק"ד)

**י"ב ב'** גופא אר"ה אמר זעירא המקזי דם לבהמת קדשים אסור בהנאה ומועלין בו, המעילה אינה במעשה ההקזה אלא בשימוש בדם, כדקאמר אסור בהנאה ומועלין בו, ודומיא דחלב וביצים ופרש, והנהגה ממנו שוה פרוטה חייב קרבן, דמעילתו מדאורייתא,

הבהמה, ונראה דפשיטא ל' דפרש גרע מחלב, אבל כונתו להוכיח מזה דלא תליא מילתא במיקיימא בלי זה או לא, וא"כ שוב אין לחלק בין דם לחלב, א"נ סבר שהי' ראוי לגזור בזה מדרבנן, אם החילוק בין דם לחלב משום דלא מיקיימא בלי זה.

**ומשני** דפרש לאו כגופה הוה מעיקרא, ולכן אע"פ שהוא נצרך לעיקר קיומה, הרי הוא מותר בהנאה מדאורייתא, ואף מדרבנן אמרו לפדות ולהשתמש בו, ואלו דם וחלב וביצים אסורין בהנאה ואין להם פדיון, דגופא דזיבחא חשיבי כולהו טפי מפרש. (ס"ז סק"ו)

**שם** קתני לא נהנין ולא מועלין ודמיו ללשכה, בפשוטו לשכה היינו לשכת בדק הבית, כמו שנראה בדם שהמעות הולכין לבדק הבית, ויש בזה כמה שיטות, ואמנם צ"ב מ"ט אמרו לשכה ולא אמרו בדק הבית.

**ויש** לעי' מ"ש בדם שתיקנו מעילה מדרבנן, ובזבל ופרש אין מועלין אע"פ שדמיהן ללשכה כמו הדם, ותירץ אאמור"ר שליט"א מפני שהדם כבר היה של הקדש, אבל זבל ההקדש צריך לזכותו בחצר, ולא רצו לתקן מעילה בכל גידולי הקדש וחצר של הקדש, שלא יטעו דחייבין עליהן קרבן, ואפשר עוד דזבל ופרש כיון דבעלמא שייכים לבעל הבהמה בדילי מנהון, ולא הוצרכו לתקן מעילה, וגם אינו מצוי כ"כ, משא"כ דם שיצא לנחל קדרון, כיון שנמכרין לגננין, תיקנו גם מעילה. (ס"ז סק"ו)

**שם** קדוש ואינו קדוש, פי' דבמקום שמדאורייתא מותר בהנאה, וחכמים הקדישום אע"פ שבאמת אינם קדושים, הרי הקדישו דמיהם ללשכה, ונאפשר שבכלל זה כל הני דמתני' י"ג א' ב' ולאפוקי לא נהנין ולא מועלין דחלב וביצים שיש בהם איסור הנאה ולא יועיל פדיון, כיון שמכח קדושת הגוף הם אסורין בהנאה. (ס"ז סק"ו)

**שם** מתני' חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין, בגמ' י"ג א' מבואר דחלב אסור מדאורייתא, ובפשוטו ביצים כחלב לענין זה, ואין להם פדיון שאיסור ההנאה הוא מכח קדושת הגוף, ובכוליה פרקין פירשנו לא נהנין מדאורייתא, מיהו בבדק הבית במשניות דלהלן איכא לא נהנין מדרבנן, אבל שם הענין של בעלות ממון, אבל בקדושת הגוף דקתני לא נהנין היינו מדאורייתא, לפי משנ"ת, ויש בזה כמה שיטות, - ומיירי בחלב וביצים שפירשו מחיים, אבל חלב שבגופה לאחר שחיטה וכן ביצים שבגופה נראה שניתרין עם הבשר בזביחה. (ס"ז סק"ב)

**שם** הקדיש תרנגולת מועלין בה ובביצתה, כיון דקתני תרנגולת לשון יחיד קתני ביצתה, וברישא קתני תורין קתני ביצי, אבל כל הביצים והחלב מועלין בהן, [לא רק הביצה שהיתה בשעת ההקדש] ואפי' לרבנן דר' יוסי שאין מועלין בגידולי שדה ואילן, מודו הכא דמועלין בביצים וחלב שהם כגוף ההקדש, כ"כ במנחת ברוך, ויש בזה שיטות. (ס"ז סק"ב י"ג, ס"ח סק"ח)

**שם** גמ' אר"פ חסורי מיחסרא כו', באמת לשון המשנה מוכיח כן, שאם מיירי בקדשי בדק הבית לחוד הול"ל אבל בקדשי בדק הבית מועלין בהן ותו לא, ולאיהו צורך הוסיף הקדיש תרנגולת כו', אלא דהאי סיפא איצטריך לקדושת דמים למזבח, ומש"ה נקט תרנגולת וחמורה שאינן ראויין למזבח, וכ"ה בהדיא בתו"כ תרנגולתא וחמורתא למזבח ותורין לבדק הבית, עי"ש. (ס"ז סק"ב י"ג)

**שם** מתני' כל הראוי למזבח כו', בתו"כ מרבה תחלה כל עניני קרבנות המזבח ובדק הבית, ואח"כ מסיים אין לי אלא בזמן שהקדיש למזבח דברים הראויין למזבח כו' דברים שאינן ראויין לזה ולזה כו' ולמדנו מזה שחידוש המשנה אע"פ שהקדיש דברים שאינן ראויין בעצמן אלא לדמיהם מועלין בהן. -

**שם** שדה מלאה עשבים, החידוש בסיפא שלא מתבטלים העשבים לקרקע, וימעלו בהן אע"פ שנתמלאו אח"כ, [כמו בדקלא ואלים], קמ"ל. (ס"ח סק"ז)

**שם** מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן, דעת תו' דלרבנן אין הפירות והעשבים שייכים להקדש מדאורייתא, ודעת הרמב"ן ודעימיה דודאי הפירות שייכים להקדש, אלא שאין בהם דין מעילה כיון שלא הוקדשו בהדיא, וא"כ י"ל שאף המים שבאו לבור והזבל והיונים שבאו אח"כ, הם הקדש אלא שאין מועלין בהן, אבל יש ראיות שהגידולין לרבנן אינם של הקדש וכדעת תו', וביאור הדברים שכמו ששביעית ומע"ש אינם רשות שיהיו בר זכיה, כגון ערימה של פירות מע"ש שנפלה מציאה לתוכה באופן המשתמר, א"נ פירות מע"ש שצמחו בין בזרעו כלה בין באין זרעו כלה, שהדבר מובן שמע"ש ושביעית אינם רשות ובעלות אלא מצוה, כך קבעה תורה רשות גבוהה שהיא ג"כ כרשות מצוה, ואינה זוכה לעצמה כלום. (ס"ח סק"א ב')

**שם** ר' יוסי אומר המקדיש שדה כו' מפני שהם גידולי הקדש, ביאור הדברים דכמו בטלה ונעשה איל ונטיעה שנעשית אילן הרי לכו"ע מועלין בהן, שאין כאן דבר חדש אלא זהו גוף הדבר, כמו עיסה של מע"ש שאפאה והשביחה שהשבח למע"ש כדתנן מע"ש פ"ב, ס"ל לר"י דה"ה פירות הצומחים מאילן של הקדש, שהם כגוף הדבר של הקדש ומועלין בהן, ולעיל כתבנו דבחלב וביצים אף לרבנן מועלין, שאינם יצירה חדשה כפירות, אלא מתמצין מגופן, וס"ל לר' יוסי דה"ה פירות ועשבים שהם גידולי הקדש וכגוף הדבר חשיבי. - ולרבנן מבואר בגמ' דאף ענפים חדשים מיקרו גידולין שאין מועלין בהן. (ס"ח סק"ד)

**שם** ולד מעושרת לא יינק מן המעושרת, פי' ולד שנולד לאחר שהוקדשה אמו למעשר

ובאמת כבר שמעינן לה מתרנגולת דלעיל, ונתבאר בזה בפנים ס"ח ס"ק י"ג. (ס"ח סק"ה)

**י"ג א'** כיצד הקדיש בור כו', לשון כיצד אינו מבואר, ובב"ב ע"ט א' גרסינן מועלין בהן ובמה שבתוכן כיצד כו', ולגרסא דידן צ"ל דקמ"ל שאפי' הקדיש רק את הבור ממילא הקדיש מימיו, וכיצד קאי על כל הרישא שאפי' אינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית, וגם הקדיש רק הבור והאשפה אפי' מועלין בכולן, וכדמפרש בב"ב ע"ט ב' דאפי' למ"ד שהמוכר בור לא מכר מימיו אבל המקדיש בור הקדיש מימיו, וכן מבואר בתו"כ דגבי אינו ראוי למזבח ולא לבדק הבית מפרש התם כגון ציר וחומץ, אבל בבור ושובך אשמועינן שמועלין במה שבתוכן, ולפ"ז שפיר י"ל דמי הבור ראויין למנחות וניסוך המים בדיעבד. (ס"ח סק"ה)

**שם** אשפה מלאה זבל, אם מכר אשפה לא מכר זבלה קמ"ל דמקדיש בעין יפה מקדיש, ועוד יש חידוש בסיפא דאע"פ שהזבל מתמלא ע"י מעשה האדם שמביא שם זבל או בהמותיו, וא"כ י"ל דבאח"כ נתמלאה זבל ג"כ כמקדיש הזבל מרצונו חשיב וימעלו בו, קמ"ל. (ס"ח סק"ו)

**שם** שובך מלא יונים, מיירי שהקדיש השובך בלבד, ואפ"ה גם היונים של הקדש, וכמו שהשובך לבדק הבית ממילא גם היונים לבדק הבית [ואע"פ שאסור להתפיס תמימין לבה"ב] שהרי לא הקדישן בהדיא שיהא מקום לדון שהקדשתן למזבח, ומיירי ביונים שזכה בהן כשהיו אפרוחים או ביצים, א"נ סגי בזכות של דרכי שלו' שיחול הקדשו מדאו' ומועלין בו. (ס"ח סק"ו)

**שם** אילן מלא פירות, אפי' הקדיש רק אילן בלא קרקע, מ"מ הקדיש גם הפירות, ויש גם חידוש דבלא קרקע מיקרי ג"כ גידולי הקדש, כיון שיש להקדש זכות יניקה בקרקע. (ס"ח סק"ז)

בהמה [כ"מ בתמורה י"ח ב'], וס"ד שיהא רשאי להניח לינק מאמו שהרי נולד בקדושתה, מיהו דינו כפסולי המוקדשים שאינו קרב, וכיון דאינו נפדה אלא נאכל לבעלים הדבר פשוט יותר שלא יינק, והיינו דקמ"ל בתר הכי שאפי' ולד שלמים וכיו"ב שהוא קדוש, אפ"ה לא יינק מאמו. (ס"ז סק"י)

**שם** ואחרים מתנדבין כן, ובתוספתא קתני מתנדבין לה, ומוכח כפי' תו' והרמב"ם [ולא כפי' המפרש שזו הקדשה מיוחדת], וקמ"ל שיש מצוה לנדב בהמה מניקה להאכיל ולד מעושרת אע"פ שהוא כחולין, וכ"ש שיש מצוה לנדב להאכיל ולד מוקדשין שהוא קדוש, וכן יש מצוה לנדב להאכיל הפרה בדישה בשל הקדש, שלא לצערה בחסימה, וכן לפועלים, כמ"ש בתוספתא, (ועי' להלן ד"ה הפועלים, בהא דלא נזכר ד"ז במתני').

**בתוספתא** מבואר שאף בהמת בדק הבית אסורה לאכול משל הקדש ואחרים מתנדבין לה כן, ומתני' מתפרשת בפרה של חולין שמותרת בשל הדיוט מקרא דלא תחסום, וקמ"ל דבהקדש אסורה, אבל בהמת הקדש לא שמענו ממתני', מיהו אפשר שהתנא לא הזכיר שהפועלים עובדים בגרוגרות והפרה דשה בקטניות כדמשמע בתוספתא כדי לכלול שלא יאכלו משל הקדש כלל, לא לעיקר מזונותם ולא בלא תחסום, שו"ר ברמב"ם בזה עי' בסמוך, ושם מפרש רק פרה בשעת דישא.

**ויש** לעי' האם מותר להאכיל פועלים מזונות משל הקדש מדאורייתא כמו שכר פעולה דילפינן תמורה ל"א ב' מקרא דועשו לי משלי, או"ד מזונות של פועלים הוא ממנהג המדינה ולא קרינן ביה ועשו לי משלי, ואמנם יכול לתבוע יותר שכר אם אין נותנין לו מזונות אבל חלק המזונות אינו משתייך למלאכה, והכי מסתברא, [שו"ר ברמב"ם פ"ח ה"א הפועלים שהן עושין בהקדש אע"פ שפסקו עמהם מזונות לא יאכלו מגרוגרות של הקדש

ואם אכלו מעלו, אלא ההקדש נותן להם דמי מזונות, ופירש כן בפיה"מ במתני', ואפשר דמשמע ליה גרוגרות לאחר גמ"מ, כדתנן בדמאי פ"ז מ"ג ועב"מ פ"ט א' הבודל בתמרים ובגרוגרות, ואפשר שאסיפתן חשיב בשעת גמ"מ, ומ"מ טפי הו"ל למינקט תאנים, ועכ"פ למדנו מדבריו שאם אכלו חייבין בקרבן, שאסור לאכול בלא פדיון, אלא הגזבר נותן להם מזונות שיצאו לחולין].

**ואף** להאכיל בהמת הקדש אפשר שאסור מדאורייתא, שהאכילה צורך הבהמה מיקרי, [ובהמת כהן אוכלת בכרשינין מפני שתומתן מדרבנן, מיהו יש בזה שיטות בראשונים, ולע"כ], ואאמו"ר שליט"א כתב שהאיסור מדרבנן.

**והנה** במתני' קתני רק ולד קדשי מזבח שלא יינק, ויתכן דבקדשי בה"ב אע"פ שליתן לפניהם מזונות של הקדש אסור, אבל א"צ למנעה שלא תינק, כיון דסו"ס ריוח של הקדש הוא, משא"כ בולד מוקדשין שיש איסור ביניקה משום קדושה, ועוד שאין קשר בין קדשי המזבח שיאכילו זו את זו, משא"כ בקדשי בדק הבית שהכל ענין של רכוש. (ס"ז ס"ק י"א)

**שם** הפועלים לא יאכלו מגרוגרות של הקדש [פי' בתו' דהיינו בשעת גמ"מ שאוכלין מן התורה, וק"ק למה נקט גרוגרות דסתמן לאחר גמ"מ ועי' לעיל, והרמב"ם מפרש בדין מזונות של הפועלים], אי לאו מיעוטא דדישו או רעך, היה מקום לומר שהפקיעה תורה הבעלות לצורך הפועל והפרה, ולכן גם בשל הקדש מותר, ובתוספתא מסיים דאחרים מתנדבין להם, ובמתני' לא הוצרך לשנות ד"ז, שאין זה חיוב כ"כ, משא"כ ברישא שאם לא יינק ימות הולד, ומ"מ יש מצוה למנוע חסימת הפועל והפרה, ולכן מתנדבין להם. (ס"ז ס"ק י"א)



בהנאת הממון כשאין דעתו ע"ז יש לדון אם חייב משום מעילה, וגם לכאורה המגדל קלעילין יודע התועלת שבאבק.

**ויש** לפרש החידוש שאע"פ שאין דעתו של אדם בעל שדה על האבק, אפ"ה בהקדש הו"ל כקיימא לאגרא שהמועל חייב בתשלומין, ואע"פ שעיקר הנאתו מהשימוש במחבור, מ"מ מעל בגלל ההנאה מהאבק, ואע"פ שלא החסיר להקדש כלום, [וצ"ע ברמב"ם שם שכתב שפגם את השדה], וכ"כ אאמו"ר שליט"א ועי"ש עוד.

**י"ג ב' מתני'** שרשי אילן כו', תוכן המשנה לאשמוענין ששילוב ההדיוט עם ההקדש גורם שלא יהא מעילה, ומ"מ אסור בהנאה מפני ההקדש, ונאמרו בזה ג' פירושים בב"ב כ"ו ב', רב חסדא סבר דבעלמא שרשים הגדלים בשדה חבריו הרי הם של בעל האילן, ולכן רישא נחא דשל הדיוט בשל הקדש מיירי שהקדיש השדה כשהשרשין בתוכה, וכיון שהן של בעל האילן לא מועלין בהן, וסיפא מוקי לה בגידולין של הקדש בשל הדיוט, ואין מועלין בהן לפי שאין מעילה בגידולין, ואיכא מאן דדחי דהשרשים של בעל הקרקע, וברישא אין מועלין לפי שאין מעילה בגידולין, וסיפא מיירי כשהקדיש האילן עם השרשים ואין מועלין לפי שהם של בעל הקרקע.

**ורבינא** מחלק דרישא בתוך ט"ז אמה וסיפא חוץ לט"ז אמה ומתני' מיירי באופן שאילו היו של הקדש גם האילן וגם הקרקע היו מועלין בהן, ובתרווייהו מיירי כשהשרשים שייכים להדיוט, ולכן אין מועלין בהן, [ולא נחית לפרט באיזה אופן השרשים של הקדש ואסורין מדינא ומועלין בהן, אלא אשמועי' רק החידושים באיסור הנאה וממילא מובן לפרש באופן שהשרשים שייכים להדיוט], וברישא מפני שהם בתוך שדה של הקדש אין נהנין מהן, ובסיפא מפני שהם מאילן של הקדש אין

**שם** גמ' מה בכור מועלין בו, יש לעי' מה מצינו בבכור יותר מכל הקדשים דילפינן מיניה, ואאמו"ר שליט"א ביאר דתחת אמו דבכור מיותר לומר שמותר לינק מאמו מפני שהיא חולין [מדחייבת בבכורה], וש"מ דבבהמת קודש אסור להיות תחת אמו, ואפשר דכיון שאיסור גיזה ועבודה נאמר בבכור, וכל שאסור בגיזה ועבודה כולו אסור בהנאה כמבואר חולין ל"ו א' לענין דם, הלכך ילפינן מבכור שאין היתר אלא מה שהותר בבכור והכל אסור, ונדרן דחלב שקול הוא, והגז"ש מכרעת שלא להתירו דומיא דבכור, ולפ"ז אמרינן מה בכור אסור בגיזה ועבודה ולא הותר בו כלום, אף שאר קדשים כן, וממילא גם החלב אין להתירו בלא ראייה.

**ולמדנו** מכאן שקדשים קלים אסורין בהנאה מדאורייתא, דהא ילפינן מבכור לאסור החלב, והיינו דכולו אסור בהנאה, וממילא פשוט לן שאסור לולד מעושרת לינק ממנה, וש"מ דבכור ומעשר וכל קדשים קלים אסורין בהנאה מדאורייתא, והראשונים ז"ל למדו מר"ה כ"ח א', וכאן מפורש כן בגמ'. (ס"ז סק")

**שם** תנא [כצ"ל כמ"ש אאמו"ר שליט"א] הדש קלעילין בשדה הקדש מעל, שע"י הדישה מעלה הקרקע אבק, והאבק טוב ומועיל לקלעילין, והול"ל מעלי להו, [והרמב"ם בפ"ה ה"ה פי' שפוגם השדה כשנוטל ממנה האבק, ונהנה ממנו ג"כ עי"ש], ויש לעי' מאי אתא לאשמוענין, והרמב"ן גיטין ל"ט א' הוכיח מכאן שיש מעילה במחבור שנתלש, מיהו מתני' היא בפירות ועשבים, ואמנם מעיקרא אדעתא דהכי אקדשינהו משא"כ באבק, אבל מ"מ אין נראה שזהו חידוש הברייתא, ואאמו"ר שליט"א כתב דחשיב מתעסק לגבי מעלת האבק, ועיקר כונתו לצורך השימוש במחבור לדוש בו, וקמ"ל דמתעסק חייב כדאמר פסחים ל"ג א', ולכאורה רק בהנאת הגוף מצינו כן, אבל

נהנין מהן, ולמ"ד אין מעילה בגידולין מיירי כשהקדישן כשכבר גדלו השרשים, ולמ"ד יש מעילה בגידולין מיירי אפי' כשגדלו אח"כ, ולכן אם היו האילן והשרשים בשל הקדש מועלין בהן, ומתני' מיירי כשהבעלות של השרשים של הדיוט, והשותפות של הקדש אוסרתן בהנאה מדרבנן. (ס"ח ס"ק ט)

**שם** המעין שהוא יוצא מתוך שדה של הקדש כו', בהדיוט כה"ג תיקן יהושע שיהא שייך לכל בני העיר [ב"ק פ"א א'], וא"כ לא זכה בהם הקדש כלל אפי' בדרגת לא נהנין, אלא שמשום הרחקה לא התירו ליהנות מתוך השדה, ולא דמי לבור ואח"כ נתמלא מים שאפי' אירע שיצאו מן הבור לא נהנין מהן, שזכה בהם הקדש בדרגת לא נהנין ולא מועלין, ויפלו דמיהן ללשכה כדלעיל י"ב ב'. (ס"ח ס"ק ט)

**שם** המים שבכד של זהב כו', החידוש שאע"פ שהם חולין אסרום בהנאה מדרבנן, אבל מה שאין מועלין אין זה חידוש בהלכות מעילה אלא שלא נתכוננו לקדשן, מיהו בתוספתא מבואר שהכד עצמו של הקדש אלא שאינו כלי שרת, ולפ"ז יש גם חידוש שאין הקדש זוכה במים אע"פ שהם בחבית של הקדש. (ס"ח ס"ק י"ב)

**שם** נתנן בצלוחית מועלין בהן, ד"ז פשוט שבכלי שרת נתקדשו קדושת הגוף ככל המנחות והנסכים, ובגמ' דייקו דמשמע שאפי' נתן כל המים שבכד לתוך צלוחית ימעלו בהן, ואע"פ שבכד יש יותר מג' לוגין כדאמר סוכה מ"ט ב', מיהו לא הכריעו מזה, כיון שידוע שהצלוחית מחזקת רק ג' לוגין, ונתנן על המים קאי כמה שנכנס לצלוחית. (ס"ח ס"ק י"ב ד')

**שם** ערבה לא נהנין ולא מועלין, לכאורה גם כשזוקפין אותה בצידי המזבח, לא מיקריא קדשי ה', אלא הוקצה למצותה כלולב ואתרוג, ומ"מ ראוי לאסרה בהנאה שהיא

נראית כקרבן ה', ומשמע שתיקנו שמיד משלקטו אותם יהיו אסורין בהנאה, ועי' בסמוך. - ומדלא קאמר שאחר שנעשית מצותן מותרין, משמע שאח"כ ג"כ אסורין, דנהי דנעשית מצותה אבל יש בה שווי להקדש, ונשאריה רכוש הקדש, ודמיהן יפלו ללשכה, ועי' במפרש בזה. (ס"ח ס"ק י"ג)

**שם** ראבר"צ אומר נוהגין היו הזקנים כו', בפשוטו הביאו הרבה מורכבות של ערבה, וחלק מהן נטלו הזקנים, ואיגלאי מילתא שמעיקרא לא הוקדשו כולן, אפי' בדרגת לא נהנין, ולפ"ז מודה ראבר"צ דאותן שזקפו בצידי המזבח אסורין בהנאה, וקמפלגי אם נאסרו בלקיטתן, ודוחק דלפ"ז לכו"ע לא נהנין, רק נחלקו אם הביאו ערבות מיותרות עבור הזקנים. (ס"ח ס"ק י"ג)

**שם** גמ' אר"ל אין מועלין בכולן כו', למסקנא פליגי אם יש שיעור למים, ומה שראו לחלוק במתני' דהכא, לפי שמשמעות המשנה שאפי' יתן כל המים שבכד לצלוחית ימעלו בהן, והרי בכד יש יותר מג' לוגין כמבואר סוכה מ"ט ב', ור"ל סבר שאין ראייה מזה שהרי הצלוחית מחזקת רק ג' לוגין. (ס"ח ס"ק י"ד)

**שם** מתני' הקן שבראש האילן כו', ר' יוחנן מוקים מתני' בעצים שהביא העוף מעלמא, ואפ"ה בהקדש לא נהנין, ובאשרה העצים מותרין, ומה ששינוי יתיו בקנה ה"ה שיכול ליטול הקן בידים, וכונת התנא לומר שלא יטול קן שיש בו ביצים או אפרוחין שצריכין לאמן וא"א להתיוס בקנה, וה"ה דבהקדש הדין כן, אלא שבהקדש ששינוי לא נהנין, אין צורך לבאר דביצים אסורין, אבל באשרה שמותרין הוצרך לפרש שרק העצים מותרין, אבל הביצים והאפרוחין כשא"א להתיוס בקנה אסורין, וה"ה בהקדש, - ובעצים דגופה מועלין כו' יוסי או בעצים שהיו בשעת ההקדש, וכן באשרה אסורין.

ויתיו דקתני לאו למימרא שאסור ליטול הקן בידים, אלא ללמד שהביצים והאפרוחים אסורין, ואין חילוק בין הקדש לאשרה בין הביצים והאפרוחים, אלא לפי שבהקדש בלא"ה קתני לא נהנין, לא הוצרך להזכיר איסור הביצים והאפרוחים, וזהו מה שא"ר יעקב לר"י אסברה לך [כגרסא דגמ' בע"ז] שלא תטעה שיש כאן דין מיוחד באשרה בין התזת אפרוחים, שהחילוק הוא רק בדין עצי הקן. (ס"ח ס"ק ט"ו)

**שם** מתני' הגזברים שלקחו עצים כו', פ"י שכדי שלא יכשלו במעילה בשיפוי ונבייה המתפזרים מעצי ההקדש, לכן מעיקרא אין הגזברים מקדישים אלא את העצים, אבל המקדיש את החורש מקדיש את כולו שאינו יודע להזהר בהקדשו, אע"פ שהקדישו כדי שיהיו עצים להקדש לקורות כמבואר בתוספתא אפ"ה מועלין בכולו, כיון שסתמא מקדיש את הכל, וכ"מ בגמ' דמירי בעצים לבנין ולא למערכה, דהא מוקמינן למתני' בעצים דיומיה, וגם אין דרך לשפות עצי המערכה, ואין הגזברים לוקחים העצים, אלא הכהנים והעם מתנדבין, כדתנן בפ"ד דתענית. (ס"ח ס"ק ט"ז)

**שם** גמ' אמר שמואל בונין בחול ואח"כ מקדישין, מ"ט מאן דמתנדב מעות מקדיש להו ואמר תיחול קדושת מעות אבנין ויהיב להון לאומנין בשכרן, בתמורה ל"א ב' מבואר שנותנין לאומנין שכרן מברק הבית דכתיב ועשו לי משלי, ומ"מ אמר שמואל דלכתחלה עדיף שיוציאום מהקדש דרך חילול, ולא יתנו לאומנין מעות הקדש שיצאו לחולין עם קבלתם מהגזבר, דאתו לזלזולי אם יראו שהקדש יוצא בלא פדיון, ואשכחן דכוותה במתני' ערכין כ"ג ב' מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים כו' והיינו במשועבדים שמן הדין יכול ליטלם בלא פדיון, רק כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון, וכ"ש כאן שנוטלין מעות דעלמא שאין לאומנין שעבוד עליהם, ואין ראוי להוציאם בלא פדיון.

**וריש** לקיש מוקים לה בעצים דמגופה ובגידולין כרבנן דאין מועלין בגידולין, ובאשרה הם מותרין כיון שגשתברה בטלה, אבל לא יטול בידים דמיחזי שנוטל כעת העצים ממנה, כיון שהם נראין כעצים של האילן עצמו, ולכן יתיו בקנה, אבל בעצים דמעלמא אפי' בהקדש מותרין, ואפשר דלר"ל אף ביצים ואפרוחין מותרין בהקדש ובאשרה, מיהו כיון דחזינן באשרה דלר"י חמירי ביצים מעצים דעלמא, א"כ י"ל דר"ל ג"כ מודה דאסירי בהקדש ובאשרה. (ס"ח ס"ק ט"ו)

**שם** המקדיש את החורש מועלין בכולו, זוהי רישא דמתני' דלקמן ונדפס בטעות כאן, וקמ"ל שמועלין בשיפוי ונבייה, וכדאמר תמורה ל"א ב' דהקדש בדק הבית חל על הכל לאתויי שיפוי ונבייה, אבל הגזברים שלקחו עצים נזהרים שלא להקדיש אלא העצים ולא השיפוי והנבייה, (והרמב"ם גרס בסיפא הגזברים ששפו את העצים כו' וא"כ סיפא זו דמקדיש את החורש קאי אקן דרישא, שהמקדיש את החורש מקדיש את הקנים ע"ש). (ס"ח ס"ק ט"ז)

**י"ד א' גמ'** מאי לאו דאיתבר מגופה וקתני יתיו בקנה, ש"מ שעצי הקן מותרין, דאי ס"ד דאייתי מעלמא אמאי יתיו בקנה לשקליה משקל, אבל אי מגופה ניחא שכשמתיו בקנה ניכר שאינו תולשו עכשיו, כ"כ תו' בע"ז, וכאן פ"י דגזרינן דילמא אתי למשקל מגופה. (ס"ח ס"ק ט"ו)

**שם** א"ה אמאי של הקדש אין נהנין כו', ס"ל לר"ל שאין לאסור העצים, אפי' כמים שבאו לבור וזבל לאשפה, לפי שאין דעתן של בנ"א על הריח הזה, ולכן לא אסרום חכמים בהנאה, אבל ר"י פליג וס"ל דאסרום בהנאה כמים וזבל, וכגרסא שבשטמ"ק ובע"ז דאמרינן דיקא נמי. (ס"ח ס"ק ט"ו)

**שם** אר"א אר"י לעולם דאייתי מעלמא, ובהקדש אסורין העצים ובאשרה מותרין,

הקטרת אצל הבנין, הרי הבנין הוא מבדק הבית, והקטרת היא מתרומת הלשכה, ותרין מרן זללה"ה במנחות סכ"ח סקט"ז דסמך אסיפא שנותנן לאומנין קדשי בדק הבית ולא מחללין מעות על המלאכה, ואפשר דלשון ליחליה אבנין תפסו מלישניה דשמואל, אבל הקושיא היא ניחליה על מלאכת אומנין שנוטלין שכרן מתרומת הלשכה, כן תירץ אאמו"ר שליט"א, ושם כתב דאיכא בנין מתרומת הלשכה, ויש בזה בירושלמי שקלים, ובראשונים שבועות י' ב', ונתבאר בשקלים (הועתק לקמן סי"ז אות ד') ולע"כ בזה.

**שם** דלא איכא בנין, פי' דשמואל לכתחלה הוא דקאמר, דהא תנן בתמורה ל"א ב' ונותנין מהן לאומנין בשכרן, ודרשינן לה בגמ' מקרא דועשו לי משלי, וכן שנינו בשקלים פ"ד דרע"א ינתנו לאומנין בשכרן.

**שם** והא מעות האומנין קתני, פי' דסתמא יש בבנין שעשו שבח כפי שכרן, מיהו משכח"ל שלא עשו בנין שנשאר חולין, כגון שתיקנו דבר שלא נשאר חולין כלל, וקושיא הגמ' כיון דסתמא יש במלאכתן שיעור שכרן, לא הו"ל למיסתם מעות האומנין ומחלל על המעות ולא על המלאכה.

**שם** והאמר שמואל הקדש כו' ה"מ דיעבד לכתחלה לא, פי' שהמקשן סבר כיון שאין מפסידין להקדש ורק ההנהגה שיצאו המעות דרך חילול א"כ יחלל על הבנין את הכל, ומשני שיותר ראוי להוציא מעות הקדש לחולין לצורך האומנין, מלחלל כדשמואל.

**שם** ר"פ אמר היינו טעמא כו', ר"פ ס"ל דכיון דכתיב ועשו לי משלי אין צורך להדר ולחללם על הבנין, ויכולין ליתן לאומנין מעות הקדש בשכרן ויצאו לחולין, אבל הטעם שבנין בחול שלא להכשיל האומנין באיסור מעילה, וכיון שקשה להזהר מובן שרצון התורה שיבנו בחול, וזהו מ"ש לא ניתנה תורה למלאכי השרת, כלומר שאם יבנו בקדש

וזהו שאמרו מ"ט מאן דמתנדב מעות מקדש להו סתם, ואין ראוי להוציא הקדש לחולין בלא פדיון, ולכן מחללין המעות על הבנין שהוא שייך לאומנים, וממילא הם זוכים במעות, ונמצא שקיבלו מעות שיצאו לחולין דרך חילול.

**והקשו** תו' ב"מ נ"ד א' הרי אין הקדש מתחלל על הקרקע, ותירצו בתלוש ולבסוף חיברו, ובתלוש שנתחבר כדי לפדותו מהני לכו"ע, כיון שלא ביטלו האבנים לבנין אא"כ ישלמו להם, ואאמו"ר שליט"א כתב דהבנין עצמו ודאי בכלל ועשו לי משלי, ואם אפשר ליתן מעות הקדש לאומנין, כ"ש שמותר ליתן מעות הקדש לבנין הבית המקדש עצמו, מיהו כתב לדחות שאם מדין חילול לא נתפס קדושת המעות על הקרקע, א"כ חזר החסרון שמוציאין מעות הקדש לחולין בלי חילול מכח הפסוק דועשו לי משלי, ויש ליישב דע"כ בכלל ועשו לי משלי שתחול קדושה על הבנין מכח מעות הקדש, ולא מכח קדושת פה לחוד, דבשלמא באומנין התירה התורה להוציא מעות הקדש לחולין, אבל בבנין אמרה תורה שיתקדש הבנין ממעות ההקדש, ולא שיקדישו האומנין את הבנין, והקדש יתחייב להם דמים תמורת זה שהם הקדישום משלהם, (וכן כשקנה דוד המלך את הגורן מארונה היבוסי יתכן שהיו השקלים הקדש, ונתחללו על הקרקע, ויותר נראה שבני ישראל קנו הגורן לעצמם והקדישוהו, שאז יש להם חלק בקרקע, משא"כ אם הקדישו השקלים לבדק הבית), מיהו אין ראיה מזה די"ל שמדאורייתא יש להקדיש האבנים תחלה, ולא לחלל המעות על המחבור.

**י"ד** ב' ואמאי ליחליה אבנין, פי' למה מחללין הקטרת על מעות האומנין, הרי מעות האומנין נעשו חולין ע"י שחיללום על הבנין, א"כ יחללו הקטרת על הבנין, ויתנוה לאומנין, במקום לחלל המעות על הבנין והקטרת על המעות, ויש לעי' מה ענין

צריכין האומנין להזהר כמלאכי השרת, ונראה מזה שראוי לבנות בקדש, וכן בסברא דלמה יכניסו אבנים של חול ברשות הקדש, וגם יותר דרך כבוד וקדושה כשכל יצירתם בקדש, ולכן הוצרך לטעם דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, וכן הוכיח אאמו"ר שליט"א מהא דעצים דיומיה מקדישין, וש"מ דכל מה דאפשר להקדיש מתחלה עדיף.

**שם** ה"נ ליעבד בחול, ללישנא קמא דמשום שכר האומנין בונין בחול, משכח"ל בעצים שהגזברים לבד מחברין אותם, או כשהאומנין בונין בחנם.

**שם** הב"ע בעצים דיומיה, פי' שהתנא השמיענו עיקר הדין שגם כשהגזברים לוקחים ומקדישים, אינם מקדישין את השיפוי והנבייה, ומשכח"ל בעצים שמחברין אותן מיד, ואין שהות למיזג עליהו וכיו"ב, ואין כאן אוקימתא דמתני' בעצים דיומיה, אלא התנא השמיענו הדין של העצים כשהקדישום הגזברים.

### פרק רביעי

**מ"ו א'** מתני' קדשי המזבח מצטרפין זע"ז למעילה כו', יש בזה חידוש אע"פ שצריך לשלם ח"פ לעולה וח"פ לחטאת מצטרפין לחיוב קרבן וחומש, ועוד דאפי' תמחויין מחלקין למעילה, וכ"ש גופין מוחלקין, ואפ"ה לחיוב קרבן הם מצטרפין זע"ז. (ס"ט סק"א)

**שם** קדשי בדק הבית מצטרפין כו', לכאורה בדק הבית כולה רשות אחת וא"צ צירוף, מיהו יש קצת חידוש דאע"פ שלא פגם בשום חפץ שוה פרוטה, אפ"ה מצטרפין שני הח"פ לקרבן, ועוד דשני חפצים חלוקין לקרבנות כמו שני תמחויין, [דכשמעל בכ"א שוה פרוטה חייב ב' אשמות], ואפ"ה מצטרפין. (ס"ט סק"א)

**שם** גמ' השתא י"ל כו', הקשו בתו' דדרך התנא לשנות לא זו אף זו, ואמנם קדשי בדק הבית לא הוו רבותא טפי, אבל כיון דקתני בסיפא דמזבח ובדק הבית מצטרפין, הוצרך לשנות בדק הבית, והסדר הראוי לשנות מזבח ואח"כ בדק הבית, וביאר אאמו"ר שליט"א דפשיטא לגמ' שאין מקום לחלק שרק קדשי מזבח מצטרפין ולא קדשי בדק הבית, או שלא יצטרפו שניהם, דכיון דכולהו מחד קרא נפקי, אין לחלק ביניהם, ובכח"ג אין יתרון לשנות כולהו בבי דלא שייך לומר לא זו דפשיטא טפי, דמהיכא פשוט טפי צירוף חטאת ועולה, מצירוף מזבח ובדק הבית, וסגי בבבא בתרייתא דקדשי המזבח וקדשי בדק הבית מצטרפין זע"ז. (ס"ט סק"א)

**שם** אבל קדשי מזבח כו' ואית בהו לבעלים, יש לעי' הרי בהני דאית בהו לבעלים באמת אין מועלין, דהיינו קדשים קלים, וי"ל דמייתי שהמושג מזבח אינו בהכרח קדשי ה', כי חזינן קרבנות שיש בהם אכילה לבעלים.

**הקשו** בתו' דבתמורה ל"א ב' יליף ר' ינאי גופי' שאין מעילה מפורשת אלא בעולה בלבד, וזה סותר לסוגיין דמשמע דממעט כל קדשי המזבח, ונראה דאה"נ כך סברו מעיקרא, אבל לפי מסקנא דשמעתין דרק דמהאי קרא לא שמעינן קאמר, י"ל דאה"נ דשקולין הן בדק הבית ועולה, ואתי למעוטי רק חטאת ואשם, והא קמ"ל דהא דמקרי קדשי קדשים אינו גורם למעילה, דמקרא דקדשי ה' לא שמעינן אלא דומיא דעולה או בדק הבית. (ס"ט סק"ב)

**שם** תנן קדשי מזבח כו', יש כאן ג' קושיות שדוחק לתרוץ בהם שמעילתן מדרבנן, וכל אחת קשיא טפי מאידך, א' הקושיא ממתני' דדוחק לומר צירוף לדרבנן, דבלא"ה ליכא קרבן וחומש, וגם בלא צירוף חייב לשלם חצי פרוטה, ב' הקושיא משחטן בדרום דלא הו"ל לחייב מדרבנן בקדשים פסולין, ג'

הקושיא מחטאת כשהיא מתה שאין לה שום שימוש, שחייב מדרבנן ואפי' בלא פגם.

**שם** מדרבנן, יש לעי' מה יתרון לצירוף בדרבנן, הרי גם ח"פ צריך לשלם, וחיוב חומש ואשם אפי' בשוה פרוטה ליכא, ושמא לתירוק זה נימא דס"ל שאף בדרבנן מוסיף חומש. (ס"ט סק"ג)

**שם** אסמכתא בעלמא, והא דצריך אסמכתא לאימורי קדשים קלים טפי מק"ק דהא כולוהו מדרבנן, י"ל דהנהו דמיקרו ק"ק א"צ אסמכתא נוספת, משא"כ אימורי קדשים קלים.

**שם** לא יהא אלא דאקדיש אשפה כו', משמע דקדשי בדק הבית שמתו מועלין בהן, והקשו בתו' מסוגיא דפסחים כ"ט א', וי"ל דה"ק כיון דמדאורייתא פודין קדשי בדק הבית לכלבים כמש"כ תו', א"כ לא מצי למימר יצאו מידי מעילה ד"ת, דאדרבה מדאורייתא מועלין בו, ורבנן תיקנו שלא יפדוהו לכלבים. (ס"ו סק"ט, ס"ט סק"ג)

**ט"ז ב' מתני'** חמשה דברים בעולה כו', מבואר בגמ' שאין הסלת והשמן והיין מצטרפין לכזית לזרוק את הדם, וע"כ דמתני' לא איירי בשיעור כזית לענין הקרבה, אלא לענין פיגול נותר וטמא, וקמ"ל שאפי' חמשה מינים שונים בין בתכונתם שזה בשר וזה סלת בין בסוג הקרבן שזה קרב וזה מתנסך אפ"ה מצטרפין זע"ז, ויש לעי' איך מצטרף היין עם הבשר לשיעור כזית, ואמנם לענין מעילה בשוה פרוטה תליא מילתא, אבל לענין פיגול נותר וטמא באכילת כזית תליא מילתא, ומצינו בנזיר שחייב על כזית יין ומ"מ חידוש הוא שאכילה ושתיה מצטרפין כיון ששיעורן שוה, ולע"כ, - ומתני' ר"מ היא דאמר מנחות ט"ז ב' שהזבח מפגל את הנסכים משקדשו בכלי, והרמב"ם בפ"א ממעה"ק ה"ב ד' הביא משנתנו שמצטרפין לענין איסור אכילה דעולה, ואיסור אכילה

דתודה לפני זריקה, ואתיא שפיר כרבנן, ועמש"פ אאמו"ר שליט"א בביאור דבריו.

**שם** וששה בתודה כו', בזה ליכא מעילה, וע"כ דקאי אפיגול נותר וטמא והחידוש שהלחם שהוא טפל, מצטרף לכזית עם הקרבן.

**שם** גמ' מתני ליה ר"ה לרבה בריה כו' אם לנסותו בא ר"ה ניחא, ששנה לו בעולם לראות אם מדקדק בשמועתו, וכשהקשה מסיפא א"ל חני בעולה, אבל הלשון סתום.

**שם** תנינא להא דת"ר כו', יש לעי' היכי יליף ממתני' לחיוב בחוץ, הרי בשר ומנחה לא מצטרפין לחיוב בחוץ, וי"ל דמיתתי רק מפיגול נותר וטמא דקתני דמצטרפין.

**שם** אלא לחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא שלמים אמאי לא מחייב, יש לעי' היכא משמע למעוטי שלמים, הא מתפרש בפשוטו דאגב העלאה בחוץ נקט נמי פיגול נותר וטמא, וצ"ל דכיון שכל הפיגולים מצטרפין, אין מקום להזכיר פיגול נותר וטמא בהדי העלאה בחוץ שהוא דין מיוחד בעולה ואימוריה.

**שם** אלא אימא כו' להכי הוסיף לכזית לזרוק עליהן את הדם כדי שיתפרש שמכח צירוף העולה ואימוריה הוכשר הקרבן, וחייבין עליו משום פיגול נותר וטמא, וכמ"ש תו', וכן מתפרש לגירסא שבגמ' וכיון דמצטרפין לזרוק כו', ותו לא קשיא שלמים אמאי לא, דאה"נ ה"ה שלמים, והכא קמ"ל שהזריקה הזו מביאתן לידי פיגול נותר וטמא.

**שם** מתני' התרומה ותרומ"מ ותרומ"מ של דמאי כו' בב"מ נ"ה ב' אמרינן דר"מ מחייב חומש בדמאי, והיינו דוקא באכילת תרומ"מ של דמאי, אבל במע"ש לא החמיר להצריך חומש בדמאי, וכן פסק הרמב"ם בפ"א מתרומות ה"ד, ובאמת בחומש של התרומ"מ יש להחמיר יותר שמא יאמרו שהתשלומים חולין, אם לא יצרכו חומש, והרי דין התשלומין כדין

לדמותם לקטלא וטבעת או לחלוק וטלית, ולא נחלקו ר"ע ורבנן בהכרעת המצב הזה, ששניהם מסכימים שדברים אלו הם באמת ממוצעים, [ע"י י"ט א' דבזמן רב מאד בכולן יש פגם], אלא נחלקו מה הדין בדברים שאין בהם הכרעה, ולכן ר"ע דס"ל שהכלל העיקרי הוא דסגי בהנאה לחייב, א"כ בדברים הממוצעים ג"כ חייב, ורבנן סברי בדברים הממוצעים אין לחייב, כיון שהמחודש הוא החיוב.

**ובזה** מיושב מה שפתח ר"ע הנהנה כו' וגם התנא סתם ולא ביאר במאי פליגי, שאם היה שונה במתני' לבוש מציעאה ר"ע אומר מעל וחכ"א לא מעל, היה מתפרש שנחלקו בהכרעת הבגדים האלו, אבל באמת לא הכריעו בהם, אלא נחלקו מה הדין באלו שאין בהם הכרעה. (ס"י סק"א)

**מה** שצריך פגם כדי להתחייב, משמע לכאורה שהפגם הוא סיבת החיוב, דכיון שהפסיד להקדש במה שפגם, מגלגלין עליו את הכל וחייב כפי מה שנהנה, כמו בזה נהנה וזה לא חסר שאם החסירו מעט כשחרוריתא דאשייתא חייב בכל השכר כדאמר ב"ק כ' ב', אבל נראה שאין הדבר כן, אלא הפגם הוא רק סימן שהי' כאן שימוש חשוב, וכל זמן שאין פגם פרוטה הרי זה כלא נפגם כלום, דפחות מפרוטה לא מיקרי פגם, ולמדנו מהפסוק דענין מעילה הוא שינוי שניכר שנשתמש בו להדיוט, ולכן בדבר שבדרך כלל יש בו פגם, אם לא ניכר שנשתמשו בו, לא חייבה עליו תורה משום מעילה, ואמנם ד"ז נלמד מקראי בגמ', אבל יש בזה סברא דדבר שדרכו ליפגם ע"י השימוש, אם רואים שלא נפגם, הרי דעת בנ"א להתניחם לשימוש הזה כדבר של מה בכך ולא כמעילה, וכמו שמוכן שאם כיסה כלי באוכלין לא מעל בעיקר ייעודן, ולפ"ז אין המחייב שע"י הפגם כדי שישלים להקדש מה שהפסיד ע"י הפגם, אלא כדי שיהא ניכר שהשתמש, אבל החיוב הוא על ההנאה בלבד,

התרו"מ בעצמה, ועוד שזה מאורע של האוכל בשוגג ואין זה מכביד על הציבור, אבל במע"ש זהו דבר קבוע, ולא אתו לזלזולי כ"כ כיון שחוב החומש אינו מעכב בפדיון המע"ש.

### פרק חמישי

**י"ח א'** מתני' הנהנה מן ההקדש כו', בכל המשנה חיוב המעילה הוא על מה שנהנה, ולא על נטילת הקטלא לעצמה, והטעם מפני שלא הוציא מרשות הקדש אלא נשתמש ברשות ההקדש, ובשטמ"ק כ' א' כתוב מתור"פ דמיירי בגזבר וגזברית, וכוונתו אשת הגזבר, אבל בגמ' פירשו כן רק לקמן כ' א', ויש לפרש דלקמן קתני נטל, שהנדון בנטילה מרשות הקדש, אבל כאן קתני הנהנה שהנדון בסוג ההנאה, ומיירי באופן שהחפץ היה ברשותו, ולא עשה שום פעולה להוציאו מרשות שהוא שם, רק נהנה ממנו באותה הרשות, וכיון שאחר השימוש משאירו באותה הרשות אין כאן שום הוצאה מרשות הקדש. (סי"ג סק"א ס"י סק"א)

**שם** אע"פ שלא פגם מעל דברי ר"ע, בגמ' תנא מודה ר"ע לחכמים בדבר שיש בו פגם, ויש לעי' א"כ למה סתם התנא בדברי ר"ע כחולק על כל הענין שצריך פגם, ואפשר דטעמיה דר"ע משום דס"ל דהפשטות היא לחייב על ההנאה לחוד גם בלא פגם, ולכן כדילפינן מקרא דבעינן פגם, אין לך בו אלא חידוש, בדבר שיש בו פגם מהר, ורבנן סברי שאין לחדש מעילה בלא פגם אלא בדבר שאין בו פגם כלל, וכשדנים להכריע בדבר גבולי ממוצע בין יש בו פגם לאין בו פגם, הרי המכריע בזה הוא היסוד, האם הפשטות היא לחייב והמחודש הוא לפטור הרי הממוצע נשאר בחיובו, והיינו טעמיה דר"ע, ולכן שפיר שנה התנא בדברי ר"ע שא"צ פגם, כיון שזהו היסוד של ר"ע, שהמחודש הוא הפטור.

**ולפ"ז** ביאור הדברים דבלבוש מציעאה ומלמלא, לכו"ע הדבר ממוצע אם

וכמו בדבר שאין בו פגם שהנאה לחוד מחייבת. (ס"י סק"ב ג')

**הפגם** שאמרו הוא דוקא פגם שנעשה ע"י השימוש, ולא אם אירע שנתקלקל ונפגם באמצע השימוש, דזה מיקרי מזיק ולא כהנאה הפוגמת, וכבר ביארנו שהפגם אינו סיבת המעילה, אלא גורם שההנאה תחשב מעילה, ואם פגם חצי פרוטה פטור לגמרי אפי' נהנה כמה פרוטות, ואין בזה דין השבון של פחות משהו פרוטה, וע"ע מש"כ לקמן י"ט ב' במתני'. (ס"י סק"ג)

**שם** במשנה הנהנה מן החטאת כשהיא חיה כו', בגמ' מוקמינן לה בבע"מ, ולכן חשיבא יש בה פגם כיון שעומדת למכירה, אבל בתמימה כיון שנהנה מעל, וכשהיא מתה מעל רק מדרבנן, כדאמר ב' ב', ויש בזה חידוש שהחמירו במתה למעול בלא פגם, יותר מבחיה, אע"פ שזו מדרבנן וזו מדאורייתא, ובלשון המשנה כשהיא חיה כשהיא מתה, נרמז דמיירי בבע"מ שאינה עומדת להקרבה, ולכן שי"ך לומר שאותה חטאת יש בה שני זמנים, כשהיא חיה וכשהיא מתה, אבל אם בחייה קריבה א"כ אין זו אותה חטאת, שבחייה היא חטאת, ובמיתתה אינה קרבן כלל, והול"ל תלש מן החטאת לא מעל עד שיפגום, מתה כיון שנהנה מעל, כמ"ש אאמור"ר שליט"א דסתם חטאת היינו העומדת להקרבה. (ס"י סק"ד)

**שם** גמ' אין מעל אלא שינוי, סתם מעל משמע כמעלו של עכן שלקח הכל לעצמו, ויש לפרש שמוזה בא התנא לאפוקי ולומר שאין מעל נטילת כולו וכילוי הדבר לעצמו, אלא שינוי לחוד מיקרי מעל, כדאשכחן בסוטה ובע"ז ששינוי של שימוש לחוד מיקרי מעל, ולפ"ז לא מתפרש אין מעל עד שיעשה שינוי, אלא אדרבה אין מעל גניבה גמורה, אלא שינוי לחוד מיקרי מעל, והוצרך התנא להקדים כן, כיון דבתר הכי יליף

מתרומה לכמה דינים, והתם החטא הוא באכילה דוקא, לכן הקדים דלא נילף מוחטאה בשגגה כחטא דתרומה, כיון דתמעול מעל מפורש דבשינוי לחוד חייב, והיינו בשימוש של הנאה כסוטה וע"ז.

**ובזה** מיושב מה שאמרו י"ט א' דאקשה רחמנא לסוטה ולע"ז ולתרומה, ולכאורה הכל למדו מתרומה ומסוטה וע"ז למדנו רק ביאור לשון מעל, ואילו בגמ' אמרו דמתרומה ילפינן רק פרט למזיק, ולהאמור מתמעול מעל ילפינן דומיא דסוטה וע"ז, ולא דומיא דתרומה דוחטאה בשגגה היינו אכילה, וילפינן ממנה רק למזיק, אבל בתמעול מעל אקשה לסוטה וע"ז לחייב בשינוי לחוד, דהיינו בהנאה של שימוש בלא כילוי. (ס"י סק"ג)

**י"ח ב'** יכול פגם ולא נהנה, היינו מזיק, או נהנה ולא פגם היינו בדבר שיש בו פגם, שהנאה בלא פגם הנאה קלושה היא, ומבואר לקמן י"ט א' דמסוטה ילפינן נהנה ולא פגם בדבר שאין בו פגם, ומע"ז ילפינן נהנה ופגם בדבר שיש בו פגם, ומתרומה ממעטינן רק פגם ולא נהנה, וגם ממעטינן הנאה בלא פגם בדבר שיש בו פגם, כגון ליהנות מפירות תרומה דליכא איסור, דדוקא באכילה וכילוי חייב, ודכוותה בהקדש דוקא דומיא דע"ז שנהנה ופגם, ובוזה מיושב מה שנראה כאן בברייתא שהכל נלמד מתרומה, ולקמן י"ט א' ילפינן מתרומה רק פרט למזיק, דבאמת התנא מתייחס לכל השלשה דברים דאקשיה רחמנא, דבתרומה אין לנו אלא כילוי גמור, ומע"ז ילפינן הנאה כשהחפץ נשאר קיים, אלא דבעינן שיהא ניכר השימוש בזה שפגם. (ס"י סק"ד)

**שם** ת"ל וחטאה נאמר חטא בתרומה ונאמר חטא במעילה, לשון וחטאה דמעילה מיותר ומוכח דלדרשא אתא, דהא כתיב כי תמעול מעל והיינו החטא, ומה יש להוסיף



וחטאה בשגגה, ואם לומר שוגג הול"ל כי תמעול מעל בשגגה. (ס"י סק"ד)

**שם** מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה, לקמן אמרינן דמתרומה ילפינן פרט למזיק, וא"כ מתפרש לאפוקי פוגם ולא נהנה, מיהו בכלל זה שלא לחייב נהנה לחוד בדבר שיש בו פגם. (ס"י סק"ד)

**שם** ומי שפגם נהנה, כל נותן לחבירו שמוציא לחולין בנתינתו חשיב נהנה, דכמו שנהנה בזכיה ברכוש, כך נהנה בנתינתו, שהרי השתמש בו לחפצו, וכן אם בישל עבור חבירו בעצי הקדש חשיב נהנה בשריפתו כמו שנהנה בנתינה, ואף כשחבירו אינו מכיר לו טובה ע"ז, הרי נהנה שעשה חפצו במצות מתן בסתר, מיהו אם נתן לחבירו בשר עולה שאינו יוצא לחולין בנתינתו, בזה מעל רק האוכל כדנתיא בתוספתא, וזהו דומיא דאכילת תרומה שהמאכיל את חבירו תרומה חייב האוכל, וכן אם נתן לו עצים של מנחה לרבי דלא נפקי לחולין, מעל המשתמש, ולעולם המוציא לחולין הוא הפוגם, וכשהנותן מוציא בנתינתו חשיב ג"כ שהוא נהנה, אבל בקדושת הגוף שאינו מוציא לחולין בנתינתו, הרי האוכל הוא הפוגם ונהנה. (ס"י סק"ד סי"א סק"ד)

**שם** ובדבר שפוגם בו נהנה, במתני' י"ט ב' ג"כ ממעט נהנה בשוה פרוטה בדבר אחד ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר, והרמב"ם מפרש שנטל מטלית מבגד לתפרו בבגד אחר, ולכאורה בזה פשיטא שהתיקון בבגד השני אינו מבטל שם מזיק מהקלקול של הבגד הראשון, ואאמו"ר שליט"א פירש לאפוקי אם אירע פגם בשעה שמשתמש בו אבל זה לא מכח השימוש עצמו, כגון שנפלה לשלשת על בגד הקדש שלבשו שזה מאורע חיצוני, שהנהנה משחיקה הרגילה של השימוש ולא מהפגם שאירע במקרה בזמן הלבשה, וקרי ליה תנא בדבר אחר אע"פ שזה באותו דבר,

כיון שזהו מגורם אחר, ואפשר שזהו מ"ש פגימתו והנאתו כאחד.

**ואפשר** שכונת התנא לבאר הענין דלא נימא דבעינן גם הנאה וגם פגם כדי להתחייב במעילה, אלא בעינן פגם שנגרם ע"י ההנאה, וד"ז למדנו מתרומה, ואמנם לפמשנ"ת טעמא דקרא דבעינן שמוש הניכר, הדבר פשוט כן. (ס"י סק"ד)

**שם** ופגימתו והנאתו כאחד, בפשוטו לא בעינן במעילה דומיא דלאכלה שתהא הנאתו וביעורו שוה, ערש"י כאן, שהרי בכל הנאות יש מעילה, ואף בהנאת רכוש שהחפץ כולו קיים, ולא דמי לאכילה כלל, מיהו בזה י"ל דכיון דנפיק לחולין, הרי כלפי הקדש זהו ביעורו, מ"מ כל תועלת שיש לו מיקרי נהנה, ולא דמי ללאכלה דשביעית ששאר הנאות אינן בכלל. (ס"י סק"ד)

**שם** ובתלוש מן הקרקע, התולש מקרקע של הקדש מעל, כמבואר מעילה י"ג א' וברמב"ן קידושין נ"ד א', לפי שאין חסרון בקדושת המחובר, ונהנה מן המחובר פטור כמו שפטורין עליהם מכפל ושומרים ושבועה, דכיון שאין שייך ליטלם מרשות ההקדש, לא החמירה תורה בשימוש בהם לחייב במעילה. (ס"י סק"ד ועי' סי"א סק"ג)

**שם** ובשליח שעשה שליחותו, עיקר הלימוד מתרומה דין שליחות צ"ב, דהא מעילה עבירה היא ותרומה מצוה היא, ואולי הבינו הרמז בפסוק מדקרי לתרומה חטא, מיהו אין זה פשוט דקאי אחטא דכתיב בהפרשה מן הרע על היפה דכתיב ולא תשאו עליו חטא בהרימכם, אלא אאידיך קרא דכתיב ולא ישאו עליו חטא ומתו בו, ומ"מ מדקרי לתרומה חטא משמע להו למילף גם לדין שליחות. (ס"י סק"ד)

**ומעמא** דקרא בכל הני שיש שלד"ע יש לפרש שבכל דבר שבשליטת המשלח

שאוכל לעצמו, ודין שליחות נאמר רק כשעושה לטובת המשלח, וכ"כ בנה"מ סי' רצ"ב סק"ה. (סי"א סק"ד)

**שם** אכל היום ואכל למחר כו', החידוש אע"פ שלא נהנה בשום פעם הנאה חשובה אפ"ה מצטרפין למעילה, מיהו תניא בתו"כ דהיינו דוקא בהעלם אחד, אבל אם נודע לו ואצ"ל אם שילם החצי, דודאי לא מצטרפי.

**מהא** דתניא מכאן ועד שלש שנים דייקנין בכריתות י"ח ב' דיוהכ"פ אינו מפסיק, אבל פשטות הדברים לאשמועינן זמן מופלג שא"א לצרף את חצאי הפרוטה לחשבן הנאה חשובה, והדרך לומר בזה ג' שנים, כדאשכחן ע"ז ס"ג א'. (סי"א סק"א)

**הא** דמרבין כולהו מתמעול מעל יש לפרש שהפסוק בא לרבות כל מעל שנגרם הפסד להקדש, אע"פ שחסר בשלימות של המועל, מ"מ מעל הוא כלפי ההפסד של הקדש, וחד טעמא הוא לחיובא דכולהו.

**י"ט א'** מן הקדש לקדש כגון לקח קיני זבים כו' כיון שהוציא מעל דברי ר"ש ר"י אומר עד שיזרוק הדם, טעמיה דר"י מפני שלא נהנה במעילתו אלא כשנתכפר, וקודם לזה לא מיקרי שהוציא מקדש לחול, שהנאתו בכפרה היא ההוצאה לחולין, וקודם לכן לא מיקרי שמעל בקדש כיון שנשארו בקדש, ויתכן דר"ש לשיטתו דקדשים שחייב באחריותן חשיבי ממון הדיוט, ולכן מיד שנפטר מחובתו מעל, אע"פ שעדיין לא נהנה בכפרתו, וצ"ע בזה, וזה מדוקדק מדקתני רק קרבנות שחייב באחריותן, ובשיטמ"ק ובתוספתא גרסינן גם פסחו, וש"מ דאפי' בקדשים קלים לא מעל עד שיהנה בכפרתו.

**ולא** זו אף זו קתני, לא מיבעיא קיני זבים כו' שאחריותן על ההקדש, אלא אפי' שקלים שאחריותן על כל הקופה, ואפי'

אין השליח צריך לחוש שאינו שלו, ולכן שומר ששולחו ליטול מפקדונו וגנב ששולחו לטבוח ולמכור יש שלד"ע, וה"ה מעילה כששולחו לעשות שליחותו במעות שנותן לו.

**שם** אין לי אלא אוכל ונהנה אכילתו ואכילת חבירו כו', יש כאן שיבוש בגרסאות ועי' כריתות י"ח ב', או דנקט תנא דברייא תחלה לשון המשנה כריתות ט"ו ב', ואח"כ מפרש הדרשות לאכילת חבירו והנאת חבירו ולצירוף ועכ"פ תוכן הברייא שיש כאן שני ריבויים חד לאכילת והנאת חבירו ועוד לצירוף חצאי פרוטה, ואגב הוסיף גם צירוף הנאתו והנאת חבירו שאפי' ע"י צירוף לא נהנה אדם אחד פרוטה.

**והנה** סתם הנותן לחבירו לאכול או ליהנות הרי יוצא לחולין בנתינתו, וכמ"ש תו', וכבר מעל קודם אכילת חבירו, וא"כ אין כאן צירוף של אכילת חבירו, מיהו משכח"ל בסך את חבירו או שתחב לו בבית הבליעה, או שהרשהו רק לאכול שיצא לחולין רק עם אכילתו, ועיקר החידוש שהמאכיל כאוכל והמהנה כנהנה שהוא חייב על אכילת פרוטה של חבירו, ואמנם אין זה מדין שליחות, אלא שזוהי הנאת הנותן, ולא מפני שחבירו מכיר לו טובה, אלא מפני שהוציאם לחולין לפי חפצו ורצונו, ואגב אשמועינן שהמאכיל כאוכל ממש, ולכן מצטרפין יחד, וכ"ז בכלל לשון המשנה בכריתות ט"ו ב' שהמאכיל כאוכל והמהנה כנהנה.

**אבל** באכילת בשר קדוש בקדושת הגוף לא שייך שליחות, כדתניא בתוספתא ובעולה לא מעלו אלא האוכלין בלבד, דאפי' במעילה לא אמרינן זה נהנה וזה מתחייב, ורק משום יציאה לחולין מעל הנותן, מיהו אם סך את חבירו בשמן של מנחה חשיב שפיר שהסך כילה את השמן כמו שבישל בעצים של מנחה, ובזה אף בקדושת הגוף חייב המאכיל, אבל באומר לחבירו לאכול אין שייך שליחות כיון

תרומה שלא כדרך אכילה אינו בכלל האיסור, שאפי' אם נהנה פטור, ואף להקדש מה שלמדנו מתרומה זה שאפי' אכל פטור, אם זה באופן שמזיק לו, אבל המזיק דרך קלקול סתם מתמעט מרעהו, ואינו בפרשת מעילה דמרבין מתמעול מעל טפי מתרומה רק לנהנה, אבל כשלא נהנה לא נתרבה כלל, דאין לנו אלא דומיא דסוטה וע"ז או תרומה. (סי"ב סק"א)

**שם** מכדי אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב, פי' תו' דכיון שמקריבין אותה גם בכחשותה חשיבא אין בה פגם, ואפשר דהיינו דוקא בכחש הרגיל של השימוש, אבל כחש גמור פוגם גם בתמימה, אלא שזה דומה למשתמש בכוס של זהב במקום קורנס, שהשימוש הרגיל אינו פוגמו, אבל אפשר להכחישו בידים. (סי" סק"ו)

**שם** אר"פ בבע"מ עסקינן, עמשנ"ת במתני' שמדויק כן בלשון המשנה, והשמיענו בזה שיש חילוק בין תמימה לבע"מ דהתם מעל בלא פגם כדקתני לקמן ב' רכב ע"ג בהמה כו' סתמא דומיא דכוס של זהב, ושהחמירו במתה יותר מבחיה שמועל בלא פגם אע"פ שפקע מעילה ממנה מדאורייתא, ומיירי דוקא כשהיתה כבר קדושת הגוף והוממה.

**ונראין** הדברים שאם נתן לחבירו בהמת קרבן שהוממה יצאה לחולין והנותן מעל כמו בקדשי בדק הבית, והוא מתחייב לשלם מעילתו לאותו קרבן שמעל, וכדלעיל ט' ב' בנהנה מדמי חטאת ע"ש. (סי" סק"ז)

**י"ט ב' מתני'** נהנה בחצי פרוטה ופגם בכחצי פרוטה או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר הר"ז לא מעל עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום בשוה פרוטה בדבר אחד, כבר נתבאר דענין הפגם שאמרו אינו מפני שצריך להשלים הפגם שהחסיר להקדש, (ובאמת בעלמא

חטאתו ואשמו שאחריותן עליו, אפ"ה מעל מיד, מיהו לגרסת השיטמ"ק דפסחו שהוא קדשים קלים יש יותר חידוש שלא מעל מיד בהקדשתו לר' יהודה, אלא ששנה תחלה קדשי קדשים. (א"ה, עוד בענין זה, בסימן י"ז אות ה')

**שם** אקשה רחמנא לסוטה ולעבודת כוכבים ולתרומה, מסוטה ילפינן נהנה ולא פגם בדבר שאין בו פגם, מע"ז ילפינן נהנה ופגם בדבר שיש בו פגם, מתרומה ילפינן פגם ולא נהנה שפטור, אבל אכילה גמורה וכילוי גמור זה נלמד מתרומה ומעיקר משמעות דמעילה שהיא כמעלו של עכן שגנב מן החרס, ולכן הנוטל מרשות הקדש לעצמו או שנתן לחבירו זהו עיקר מעילה ולכן יוצא לחולין ומעל מיד בכולו, ומה שהוצרכנו לריבויים זה כשהגוף נשאר להקדש אלא שנהנה ממנו, וזה כפרש"י דמע"ז ילפינן דבעינן פגם, אבל יציאת כל הגוף לחולין זהו עיקר משמעות לשון מעל וא"צ לימוד מע"ז לזה, וצ"ע בתו' שפירשו דהוצאה לחולין ילפינן מע"ז. (סי" סק"ה)

**ע"ז** מיקריא יש בו פגם כיון שכל עבודה לאלילים מפקיעה עבודת השם, שאין העבודה להשם בפעולת זביחה והשתחואה דוקא, וכל עזיבה לאלילים פוגמת בעבודת השם, אבל סוטה חשיבא דבר שאין בו פגם שאין המעילה בחיסור העבודה לבעלה באותה שעה, אלא עצם השימוש באשה המקודשת לבעלה היא המעילה אע"פ שלא החסיר מבעלה כלום. (סי" סק"ג)

**שם** עד דבקע בקרדום ויפגום, ברש"י מבואר דאע"פ שלא גרס ויפגום מפרש כן בגמ', והדבר מוכח כן בגמ' דמייתי מסוטה טבעת דמתני', ומע"ז קרדום דמתני', והרי מפורש שם דבעינן פגם. (סי" סק"ה)

**שם** אקשה רחמנא לתרומה כו' כל דבר אכילה כי מזיק ליה פטור, עיקר המיעוט בתרומה לאוכל באופן שמזיק איצטריך, כדאמר יומא פ' ב' ברכות ל"ה ב', שהמפסיד

בהקדש הפגם הוא נזק ומזיק הקדש פטור), אלא צריך שיהא שימוש הניכר, וכ"ז שאין פגם אינו חייב כלום על השימוש הזה, ופחות משוה פרוטה לא חשיב פגם הניכר, ואפי' נהנה כמה פרוטות ופגם ח"פ פטור לגמרי, וכן אם נהנה ח"פ ופגם פרוטה פטור לגמרי, כיון שהפגם שיותר מן ההנאה נדון כמזיק.

**ו"פ"ז מתני'** כפשטה שלא מעל כלל, אפי' כדין פחות מפרוטה שנתרבה להשבון ולצירוף, עד שיהנה שוה פרוטה ויפגום בשוה פרוטה בדבר אחד, ואם פגם שוה פרוטה חייב על כל מה שנהנה, ודוקא פגם שנהיה מחמת השימוש, אבל לא מאורע שנפגם, ופגם בדבר אחד ונהנה בדבר אחר הר"ז לעולם כמאורע, והיינו דקמ"ל טעמא דבעינן דוקא פגם שמחמת השימוש, ועמש"כ י"ח ב'.

**ו"פ"ז יש חידוש ברישא דנהנה כח"פ ופגם כח"פ הר"ז לא מעל ולכאורה פשיטא דהא לא מעל אלא ח"פ, ואם מיירי בשני חפצים היינו סיפא דאפי' שוה פרוטה לא מהני, וגם לא מתפרש שנהנה חצי ופגם פרוטה או נהנה פרוטה ופגם חצי, אבל להאמור מתפרש שאין זו מעילה כלל, ואפי' דין ח"פ אין לזה, וכן מתפרש כל לא מעל דפרקין שלא מעל כלל. (ס"י סק"ג)**

**שם** במשנה אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה וכלי שרת בלבד כיצד רכב כו', החילוק בין בדק הבית לקדושת הגוף דבהמה וכלי שרת, דבבדק הבית אם נתנה לחבירו הרי הנותן מעל והמשתמש לא מעל שכבר יצא לחולין, אבל בקדושת הגוף לא נפיק לחולין בנתינתו ונשאר חיוב המעילה על המשתמש, וזה שאמרו בתוספתא דבקדושת הגוף נתן קרדום לחבירו מעל הנותן ורשאי המקבל להשתמש לכתחלה שהוא כבר חולין, ואם נתנו רק לשימוש ע"מ להחזיר זכה המקבל בהנאת ביקוע, והנותן מעל בשיעור דמי השאלה, אבל בקדושת הגוף לא יצא

לחולין בנתינה כלום, ולכן המקבל מעל, והיינו דקתני כיצד רכב כו', שאין מעילה בקדושת הגוף בנטילה לחוד, כיון שנשאר הכל ברשות הקדש, ורק באכילה או בשימוש מעל, ויש בזה כמה שיטות ודברינו כשיטת תו', ואמנם עבר איסור מעילה שנתן לחבירו דבר של הקדש, אבל אינו חייב קרבן כיון שלא יצא לחולין, כדאמר קידושין נ"ד ב' וכי מאחר דאין מתחלל קרבן במאי מיחייב, ולא מצינו חיוב מעילה אלא בנטילה והוצאה מרשות הקדש. (סי"ג סק"ג)

**שם** כיצד רכב כו', גם בבדק הבית כה"ג אם נטל כל אחד, ע"מ להחזיר, ובאופן שהוא כגזבר שאין נטילתו הוצאה מרשות הקדש, כולן מעלו, אבל אם נתנה לחבירו לא מעל אלא הנותן, וחשיב המשתמש מועל אחר מועל, שהנותן מעל בנתינתו והמקבל בשימוש, וד"ז ליכא אלא בבהמה וכלי שרת בלבד, שהשני מועל אחר הראשון שנתן לו, אבל בנתינה לחוד לא מעל בבהמה וכלי שרת, והיינו דקתני כיצד רכב כו' שהרי בשימוש בהקדש יש מועל אחר מועל, ועיקר ענין מועל אחר מועל שייך רק בנותן שמעל בנתינתו ואפ"ה מועל המקבל, אבל מה שכל אחד מועל במה שנשתמש לא מיקרי מועל אחר מועל, אלא כל אחד מועל לעצמו, ואפשר דלשון בא חבירו מתפרש חבירו שקיבל ממנו הרשות, ולא קתני ובא אחר ורכב שבא מדעת עצמו, דזה לא מיקרי מועל אחר מועל. (סי"ג סק"ג)

**קתני** רכב דומיא דשתה בכוס של זהב שכיון שנהנה מעל, וכן אמרו לעיל א' דחטאת תמימה היינו שתה בכוס של זהב, והטעם מפני שאין הקרבן נפגם ע"י השימוש, אבל בקרדום כלי שרת יתכן שצריך פגם. (סי"ג סק"ב)

**שם** תלש מן החטאת כו', התלישה הזו אינה שימוש בגופה כרכב, ולכן הפסיק התנא

בכלי שרת באמצע, ונקט חטאת שהיא נקבה ויש לה צמר רך והיא קדשי קדשים, ולהפריד מבהמה דרישא דמיירי ברכיבה. (סי"ג ס"ק י"ב)

**וענין** המעילה בתלישת השער הוא מפני שהשער יוצא לחולין עם תלישתו כמבואר בכורות כ"ו ובתו' שם, אבל כ"ז שהוא מחובר הרי הוא חלק מן הקרבן, ונמצא שמעל בהפקעתו מקדושתו וזכה בו לעצמו, וזהו שרצה התנא להשמיענו דמשכח"ל הוצאה לחולין בקדושת הגוף וזה בצמר הנתלש, ומ"מ יש מועל אחר מועל, דכ"ז שהוא מחובר לא נפיק לחולין. (ס"ז סק"א סי"ג ס"ק י"ב)

**שם** רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל, יש לעי' מה ענין להזכיר כאן פלוגתא דרבי ורבנן, הרי אין פלוגתתם בדין מועל אחר מועל, אלא אם עצים בכלל בהמה ומנחות, ואפשר דרבי שמעיה לת"ק דאמר בהמה וכ"ש בלבד, שיש בלשון זה למעט עצים ופסולי המוקדשים ששחטן, לכן הוסיף דעתו שגם אלו בכלל בהמה וכ"ש, ויתכן דס"ד דעצים אינם בכלל בהמה ומנחות ונפקי טפי לחולין ע"י מעילה, וכן ס"ד דפסולי המוקדשים שנשחטו אינם בכלל באיל האשם, וקמ"ל רבי דאע"פ שיקרבו יש בהם מעילה מדאורייתא, וגם דלא נפקי לחולין ע"י מעילה, אע"פ שמעילה יש בה כח להפקיע, אבל באמת טעמייהו דרבנן משום דפליגי עליה דרבי בעלמא, ולא משום דס"ל שלענין מעילה דינם שונה. (סי"ג ס"ק י"ג)

**שם** גמ' קסבר בענינא דבהמה כתיב דכתיב באיל האשם, לשון הגמ' מתפרש שיש דרשה ידועה שאין מועל אחר מועל בבהמה תמימה של קרבן, ולא מצאנו דרשא זו, ובגמ' ב"ק קי"א א' דרשינן באיל האשם באיל ובמעות האשם ששילם, ואם מפרשינן באיל האשם שיכול להתכפר באותו איל שאשם בו, שייך לדרוש מזה שהמעילה לא הוציאתו

לחולין, כי אחרי שאשם בו עדיין יכול להתכפר בו.

**וביאר** אאמו"ר שליט"א דלא איצטריך קרא אלא לדבר ששייך בו חילול להפקיעו מקדושתו, כגון אם יומם הקרבן, שזה מוכיח שעדיין אין קדושתו מוחלטת, אבל לאחר שחיטה שכבר נקבע כקרבן, פשיטא דלא נפיק לחולין, כמו שאין תרומה נעשית חולין. (סי"ג ס"ק י"ג)

**שם** ור"נ אמר לך ק"ו אם אחרים מביא כו', מכאן יש להוכיח דבגדי כהונה אינם ככלי שרת לענין זה, שהרי אינם מביאין אחרים לקדושתן, והם רק מכשירין וכדעת הרמב"ן קדושין נ"ד א', אבל כלי שרת שמקדשין את המנחה שיהא בה דין מועל אחר מועל, אמרינן בהו ק"ו. (סי"ד סק"ה)

**שם** ר"פ אמר קדשי מזבח כו', ר"פ לא פליג ארבא, אלא שנראה לו דוחק לפרש שרבי בא להוסיף עוד סוג מנחה, אבל בפסולי המוקדשים ששחטן יש חידוש שאינם ראויין לקרבן, ואפ"ה יש בהם מועל אחר מועל.

**שם** מתני' נטל אבן או קורה של הקדש הר"ז לא מעל, לשון נטל מתפרש שע"י נטילה זו נכנסה האבן לרשותו, דהיינו שנטלה ממקום שהיתה שם והביאה לרשותו, ולא שרק החזיק בידו אבן שברשותו, והשתא הוי דומיא דנתנה לחבירו ולכך הקשו מ"ש הוא מ"ש חבירו, ומשכח"ל כגון שנטלה ממקום שהניחה הגזבר או שהניחה במקום שאבניו מונחים ועירבה עמהם, ואפשר דהא דאוקמה בגזבר עיקרו משום דקתני בנאה בתוך ביתו הר"ז לא מעל. (סי"ג סק"א ט')

**כ"א** נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, פי' וחבירו מותר להשתמש בו לכתחלה, כיון שיצא לחולין, וזהו מה ששנינו אין מועל אחר מועל, שאם הראשון מעל השני לא מעל, אבל בבהמה וכלי שרת אע"פ שנתנם

לחבירו השני מעל, ואמנם הראשון אינו חייב במעילה מפני שברשות הקדש קיימי, מ"מ עבר איסור מעילה, ולכן מיקרי מועל אחר מועל, כ"נ בתוספתא, מיהו לשון המשנה מועל אחר מועל משמע הרוכב אחר הרוכב, והיינו לומר שהראשון לא הוציא כולו לחולין בנטילתו לרכוב. (סי"ג סק"ט)

**שם** בנאה בתוך ביתו הר"ז לא מעל, מבואר דבגזבר לא חשיבא מעילה אפי' קבעה בביתו, דכל מקום שרשאי להניחה מדין גזבר, לא מעל, אע"פ שנראה כנטלה לעצמו במוחלט. (סי"ג סק"ח ט')

**שם** עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, פ"י ואז מעל רק בשוה פרוטה אבל לא יצאה כולה לחולין ע"י שימוש, כמ"ש תו' חגיגה י"א א', וחיובו כדין נהנה בדבר שאין בו פגם. (סי"ג סק"ג ט')

**שם** נטל פרוטה כו', אפשר דאתא לאשמועינן שבנתן פרוטה לחבירו חשיב שנהנה בפרוטה אע"פ שאין טובת הנאה פרוטה מפרוטה, והטעם מפני שהוציאה לחולין לצרכו, וגם לאשמועינן דבבלן מעל מיד בקנין כסף. (סי"ג סק"ט)

**שם** שהוא אומר לו כו', דוקא בלן שקונה בכסף, אבל ספר וספן לא מעל בנתינה מפני שיכול לחזור בו עד שימשוך. (סי"ג סק"ט)

**שם** אכילתו ואכילת חבירו כו' מצטרפין זע"ז ואפי' לזמן מרובה, שנינו כאן דין צירוף חצאי פרוטה אפי' לזמן מרובה, אע"פ שבשום פעם לא נהנה שיעור חשוב, ובלבד שלא נודע לו בינתים, וקמ"ל שאכילה והנאה מצטרפין, ושכל המינים מצטרפין דהיינו הנאה שלו ואכילה של חבירו.

**ברם** יש כאן לבאר דכשמאכיל לאורחים א"צ לדין שליחות כיון שהמעילה בזה שהוציא הוא לחולין בנתינתו, ואפי' נתן לחש"ו ונכרי ואכלו מעל, ואפי' לא נתן להם

מיד ליד אלא הניח לפניהם ונטלו, וכ"כ בשו"ת עונג יו"ט או"ח סי' ל"א, וא"כ צ"ב מה החידוש במאכיל ומהנה שמצטרפין, הרי בכללן רק הוא המוציא לחולין, וחבירו אוכל ונהנה מן החולין, ויש לפרש בזה דמשכח"ל כשסך את חבירו או שתחב לו בבית הבליעה, א"נ כיון שאינו נותן לו רשות לזכות אלא לאכול או ליהנות, נמצא שאכילתו גורמת את המעילה. (סי"א סק"ו)

**שם** גמ' אמר שמואל בגזבר המסורות לו עסקינן, בפשוטו א"צ שיהא גזבר דוקא אלא כל שהחפץ היה מונח ברשותו אין נטילתו הוצאה מרשות הקדש שהרי כאן הוא מקומו, כגון שהוא הקדישו ועדיין לא מסרו לגזבר, וע"כ מיירי בכסבור שהוא שלו, שאם כונתו לזכות מהפקר או לגנוב מחבירו אף גזבר מעל, ע"י נדרים ל"ד ב', וא"כ י"ל דלהכי נקט שמואל גזבר משום סיפא דבנאה בתוך ביתו לא מעל, וזה שייך רק בגזבר שאפי' בקבעה בביתו לא מעל. (סי"ג סק"א)

**שם** כיון דשנייה מעל, שינוי לחוד אינו קונה, אבל גזבר ששינה בטל ממנו מעלת גזבר ומעל מפני שנטלה לעצמו, דכ"ז שלא שינה אמרינן שרשות הגזבר אינה הוצאה מרשות הקדש, אבל כשעשה מעשה שמחליט את הנטילה לעצמו, הר"ז משלים את נטילתו לעצמו ומעל על הנטילה, וכ"כ במנחת ברוך סכ"ח. (סי"ג סק"י"א)

**שם** אמר רב כגון שהניחה ע"פ ארובה, לשון בנאה מתפרש בנין ולא הנחה בעלמא, אלא בא לומר שלא סיתתה לבנותה בכותל, אלא הניחה כמות שהיא ע"פ הארובה וחבירה בטיט, דהו"ל שינוי החזור, שבקל מסיר הטיט, אבל מחובר מיהא הוא ע"י הטיט.

**שם** וכיון דבני לה מיהת מעל לימא מסייע ליה כו', לשון וכיון דבני לה צ"ב דהול"ל וכי בני לה או ולבתר דבני לה,

## פרק ששי

**כ' א'** מתני' השליח שעשה שליחותו בעה"ב מעל כו' יש לעי' הרי כבר שנינו שהמאכיל את חבריו מעל הנותן, ומה נתחדש כאן בדין שליחות, והלשון משמע שרק כאן שנינו ענין שליח לדבר עבירה במעילה, ונראה מזה דהמאכיל את חבריו א"צ שהאוכל יאכל בשליחות הנותן, ואפי' נתן לחש"ו מעל הנותן, שעצם הנתינה לרשות אחר מוציאתו מרשות הקדש לחולין וזו היא המעילה, וכולה נעשית ע"י הנותן. (סי"א סק"ד סט"ז סק"א)

**ויש'** לעי' בשליח דמתני' למה צריך בזה לדין שליחות, ולמה לא נאמר שהשליח רק הודיעם שבעה"ב אמר שיאכלו משלו, ונפ"מ שאפי' נתנו להם חש"ו בשליחות בעה"ב אם עשו שליחותו בעה"ב מעל כדאשכחן בשלח חש"ו לחנוני, ואפשר דבאמר לחש"ו קח מביתי ותן לאורחים, ולא נתן לו בידו, באמת פטור בעה"ב, שלא נתחדש דחשיב מעשה קוף בעלמא, אלא דומיא דנתנו ע"ג הקוף להוליכו, וכדתנן שילח ביד חש"ו, ובמתני' הרי לא נתן לו בידו כלום משו"ה צריך לדין שליחות, ויתכן עוד דבשילח ביד פקח סומכין האורחים על דבריו, שהוא המאכיל אותם, ואף אם לא שינה מדעת בעה"ב הרי הוא הנותן, אלא שהוא שלוחו כמותו של בעה"ב, משא"כ בחש"ו שהם כמעשה קוף בעלמא, ונפ"מ בזה דבפקח אם נזכר בעה"ב מעל השליח, ובשילח ביד חש"ו ונזכר בעה"ב מעלו האורחין בנטילתן, אפי' קודם שאכלו, דלא סמכי על שליחות החש"ו, והרמב"ם בפ"ז ה"א כתב דבאותו ענין שחייב בפקח חייב בחש"ו. (סט"ז סק"א)

**ויש'** לעי' למה לא מעל בעה"ב מיד בנטילת השליח שג"ז כמוציא מרשות שהי' שם, כדתנן לעיל נתנה לחבירו הוא מעל, ובגזבר הדבר מובן כיון שהשליח אינו מתכוין להוציא מרשות הבעלים, הרי גם בידו כברשות הקדש דמי, אבל כשאינו גזבר הרי אמרינן דבנטל

ואפשר דאמתני' קאי דבנטלה לא מעלה אבל מכיון דבני לה מעל.

**שם** אמר ר"א בדרי"א הנאה הנראית לעיניי אסרה תורה, פי' דליטול את התלוש ולחברו זהו בכלל איסור מעילה דתלוש, אבל אין ראיה מזה להיכא דבנה ואח"כ הקדיש, או בנה ואח"כ השתחוה, דשפיר אסרה תורה לבטל ההקדש ולעשותו מחובר וזוהי מעילתו, כיון שנראה הנאת התלוש לעיניי בשימוש זה, וכמו שאסרה צבע בקליפי ערלה אף אם חזותא לאו מילתא היא, וה"נ אע"פ שנעשה מחובר מ"מ נשאר בו איסור השתמשות, ולפ"ז היינו נמי שינויא דהקדישו ולבסוף בנאו, ועד"ז פירש אאמו"ר שליט"א.

**אבל'** מרן זללה"ה פירש שתלוי אם בנאו לצורך ההקדש, שאז אין מועלין בו אפי' הקדישו תחלה, והכא שבנאה לצורך עצמו הרי ההנאה היא השלמת ההוצאה, שמתחלה בנאה לצורך עצמו, ולפ"ז אפי' מחובר גמור כגון שנטע אילן לצורך הנאתו מעל, אבל לטעם ראשון י"ל שדוקא בחיבור של דיבוק בעלמא אמרינן כן, ולא במהות מחודשת של אילן שנטעו, ולכאורה סתם הדר בבית של הקדש לא מיירי בבנאו לצורך הדיוט, ומשמע דאפ"ה בהקדישו ולבסוף בנאו מועלין בו. (סי"ג ס"ק י"א)

**שם** לימא מסייע ליה הדר בבית של הקדש כו', מעיקרא אבית של מערה סמין דמשמע שבכל ענין דינו כתלוש, ודחי ריש לקיש דמילתא דפסיקא נקט. (סי"ג ס"ק י"א)

**שם** אמר ר"ל התם בשקדיש וכו', לפי' תו' היינו הנאה הנראית לעינים וכמשנ"ת לעיל, וברמב"ן קידושין נ"ד א' מבואר דבשעה שמחוברת אין מועלין בה, אבל נטילת התלושה לבנותה חשיב הנאה בתלושה ומועלין בזה, והדברים צ"ת, ומבואר שם דהקדישה במחובר ונתלשה מועלין בה, שאין חסרון בקדושת המחובר. (עי' סי"ד סק"ו)

לעצמו ג"כ מעל, והשתא נמי כשנטלה השליח לשימושו של בעה"ב, להוי כנטלה בעה"ב לעצמו שמעל.

**ונראה** דבהדיוט ג"כ לא מעל אלא בנטילה כזו שנעשה שינוי והוצאה מהרשות הקודמת, שהרי שינוי בתוספתא דבהגביה פרוטה וסבור שהיא שלו לא מעל עד שיוציאנה לחולין, ומשמע שאפי' אינו גזבר לא מעל כיון שלא הוציאה מרשות אחרת, דמעיכרא היתה ברשותו ועכשיו נשארה ברשותו, וה"נ השליח אינו מוציאו מרשות בעה"ב, דכ"ז שלא נתן לאורחים הרי הוא מחזיקה לצורך בעה"ב, והחילוק בין גזבר להדיוט הוא באופן שנטילתו מוציאה החפץ מהרשות שהי' שם ומכניסתו לרשותו, דבגזבר אף רשותו הקדש הוא, ואין כאן שום הוצאה.

(עי' סט"ז סק"ה)

**שם** לא עשו שליחותו השליח מעל, אע"פ שאמר להם שבעה"ב הוא הנותן, אפ"ה כיון שהוא הניח לפניהם, הרי הם נוטלין ממנו, וכמו באמר להם שפלוני נתן עבורם, ולא היה לו שום דיבור עם אותו פלוני, דאזלינן בתר מעשה ידיה, וה"ה אם אמר בשינוי מצוייו בעה"ב, מיהו דוקא בהניח לפניהם, אבל אם היה מונח על השלחן ואמר להם בשם בעה"ב שיטלו ויאכלו לא מעל השליח שאינו אלא כמטעה את חבריו. (סט"ז

סק"א)

**שם** כיצד אמר לו תן בשר לאורחים ונתן להם כבד כו', פי' בין שינה לשבח בין למעט, ועוד קמ"ל לאפוקי מר"ע או דמודה ר"ע, ומיירי כשהשליח אמר דעתו של בעה"ב דלא קפיד, וכן היה האמת, ואפ"ה השליח מעל, דסו"ס לא היה שליחות בזה. (סט"ז סק"ב)

**שם** א"ל תן להם חתיכה חתיכה כו', מיירי כשהשליח חשב שבעה"ב ניחא ליה בזה וכן האורחים לאו גזלני ניהו, אלא סבורים שבעה"ב אומר מעט אבל נדיבות לבו נותנת

להם גם שלש, ומיירי גם כשהאמת כך. (סט"ז סק"ב)

**כ' ב' גמ' אר"ח** דלא כר"ע כו' אביי אמר אפי' תימא ר"ע כו' פלוגתא דר"ח ואביי כשלבסוף איגלאי מילתא שבעה"ב אינו מקפיד וניחא ליה, ובזה סבר ר"ח דאיגלאי מילתא שזה בכלל שליחותו של בעה"ב, ואאמו"ר שליט"א כתב דר"ח סבר דמיירי דם כשלא מצא בשר ולכן הביא כבד, דבזה יותר מסתבר שבעה"ב לא יקפיד, ויש להסתפק אליבא דר"ח אם שניהם בודאי לא מעלו מכח ספק, או שאחד מעל ואין ידוע איזה הוא, ומיהו לשני הצדדים האורחים בודאי לא מעלו, דמ"מ נפק לחולין מכח שניהם והם בגדר שנים שעשאוהו. (סט"ז סק"ג)

**שם** אלא אר"פ ביומא דכייבין ליה עיניה כו', צ"ע איך אפשר לסתום כך, וביאר אאמו"ר שליט"א דקמ"ל דגים בטעם כל דהו יוצאין מכלל בשר משא"כ עופות, ואפי' ביומא דלא אכיל עופות מאיזו סיבה לא נפקי מכלל בשר, מיהו ביום הקזה ע"כ שניהם שוים, ועי' בנדרים דלאביי גם ביום הקזה עופות אסורין משום דאפשר בשליקה. (סט"ז סק"ג)

**שם** ש"מ מוסיף על שליחותו הוי, באמר תן להם בשר ונתן להם בשר וכבד פשיטא דמוסיף הוי, אבל בשתי חתיכות יש מקום לראותם כחתיכה אחת גדולה, דכיון שאין כאן חתיכה מבוררת של בעה"ב שמוסיפין עליה, שייך לדון שזוהי נתינה אחרת של שתי חתיכות בב"א. (סט"ז סק"ד)

**שם** אר"ש דאמר טלו אחת מדעתו כו', והוי שתיים דשליח דומיא דשלש דאורחים שהם יודעים שמוסיפין מדעתם, ויש לעי' אם פירש להם פשיטא שאין שום קשר בין החתיכות, ואפשר דכשהשליח אמר בשם בעה"ב טלו חתיכה של כזית, והוא אומר טלו



שתי כזיתים, יש מקום לראות כל הנתינה שלו. (סט"ז סק"ד)

**כ"א א' מתני'** א"ל הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא לו אע"פ שאמר בעה"ב לא היה בלבי אלא מזה והביא מזה בעה"ב מעל, פ"י תו' וכן פרש"י והרמב"ן קדושין נ' א' דמירי שהיו שני חלונות ובעה"ב נתכוין לאחד והשליח הביא מהשני, וקמ"ל דדברים שבלב אינם דברים, אבל אם אמר חלון ונתכוין דלוסקמא אין זה ענין לדברים שבלב, שהרי פיו סותר את לבו, והא דנקט ברישא דלוסקמא זהו אגב סיפא. (סט"ז סק"ו)

**ויש' לעי'** מתי היתה המעילה, הרי אם בעה"ב הוא גזבר אין נטילתו מהשליח חשובה הוצאה מרשות הקדש, ופ"י תו' דבעה"ב מעל כשיוציא, והקשה הקרן אורה א"כ אין כאן חיוב מדין שליחות כלל, שהשליחות נסתיימה קודם המעילה, ואפ"י לא עשה שליחותו אין הוצאת בעה"ב מתייחסת לשליח, שהוא מוציא אדעתא דנפשיה, ע"פ מה שהטעהו השליח בהבאתו.

**ולשון** הרמב"ם פ"ז ה"א משמע שהשליח נתן לאורחים כמו ברישא, והבא לי לצורך שליחותי קאמר, וטפי הול"ל תן להם מן החלון, וגם בדלוסקמא מניחין מעות כדפרש"י בקדושין שם, והקרן אורה פירש כדעת רש"י שבעה"ב מעל בקבלתו כיון שנתכוין להוציא, אבל קשה דבעה"ב סבור שהוא שלו, ועדין הוא ברשותו, וצ"ל דס"ל שאם אינו גזבר מעל בנטילתו לעצמו אע"פ שסבור שהוא שלו, וזה דלא כתוספתא פ"ב סוף ה"א, ועו"ק דבלא עשה שליחותו לא נתכוין בעה"ב ליטלו מהשליח דכסבור שהוא שלו, וא"כ השליח חשיב רק גורם ולא נותן ומאכיל שיתחייב בנטילתו בעה"ב, והקרן אורה פ"י ע"פ התוספתא שאמר לו טול פרוטה מן החלון וקח לי בה דבר מן השוק, שהשליח מוציאה

עבורו בשליחותו, והלשון סתום דמשמע שבהבאה מן החלון מעל.

**ולכאורה** משכח"ל כשבנטילה או בהבאה כבר הוציא מרשות הקדש, כגון שהיתה הדלוסקמא מלאה במעות הקדש ונטל פרוטה משם ונתנה לתוך כיסו של בעה"ב, שהוחלטה ההוצאה מרשות הקדש בנטילה זו, או שאדם אחר הניח מעות הקדש בחלון, ובעה"ב לא ידע מזה, דבנטילתו לצרכו חשיבא הוצאה מרשות הקדש, וכיון שאינו גזבר מעל, א"נ כגון שהשליח נשתמש בהן לצורך בעה"ב, כההיא דב"מ מ"ב ב' דרמי כשותא לשיכרא, וה"נ הבא לי לצרכי ועשה בהן פעולה שמוציאתן מרשות הקדש. (סט"ז סק"ה)

**שם** אבל אם א"ל הבא לי מן החלון והביא לו מן הדלוסקמא, כגון שלא היה בחלון, או שלא היה בדלוסקמא והביא מן החלון, ויש חידוש שאפ"י אמר מן הדלוסקמא שמשתמר והביא מן החלון שאינו משתמר, ובודאי לא קפיד שיביאו משם, אפ"ה השליח מעל, ואם א"ל מחלון פלוני והביא מחלון אחר י"ל דפשוט יותר דקפידא הו', שהרי הזכיר חלון פלוני דוקא, משא"כ בחלון סתם שייך לומר דלאו דוקא.

**שם** במשנה שלח ביד חש"ו כו' חנוני מעל, פ"י תו' לכשיוציא, ולכאורה יש חילוק בין מקבל מפקח דמצי למימר דאיסורא לא ניחא לי דאיכני, לקיבל מחש"ו שזה כנטל מע"ג קרקע דמי, שיודע שאין לסמוך על חש"ו, ולכן שפיר מעל בקבלתו מהם. (סט"ז סק"ז)

**שם** שלח ביד פקח ונזכר כו' חנוני מעל לכשיוציא, אבל בקבלתו לחוד לא מעל דלא ניחא ליה דליקני איסורא, משא"כ בחש"ו לפמשנ"ת לעיל דלא מצי למימר להו לא ניחא לי דליקני מינייכו, והר"ז כנוטל מן הקרקע, ולכן שנה התנא תקנתא דנוטל פרוטה או כלי בפקח דאילו בחש"ו כיון שנזכר בעה"ב ולא

מעל, א"כ החנוני מעל מיד בקבלתו ולא יועיל חילול בעה"ב. (סט"ז סק"ט)

**שם** כיצד יעשה נוטל פרוטה או כלי כו', פי' כיון שצריך למהר לחללה קודם שיוציאנה החנוני, או קודם שימסרנה השליח, לכן תופס כל הבא בידו לחללה עליו, ואומר בכל מקום שהיא בין ביד השליח בין ביד החנוני, ויכול לחללה מדין זכין, וגם דכי מתיידע ליה לחנוני ירצה להחזירה לבעה"ה, והר"ז כברשותו. (סט"ז סק"י)

**שם** גמ' מאי קמ"ל דברים שבלב אינם דברים, פי' אפי' כלפי שמיא, שהרי דין מעילה תלוי בדעתו שאם הוא מזיד לא נפיק לחולין ולא מעל, מיהו כאן אם לא מעל הבעה"ב מעל השליח, ולגבי השליח ודאי דאינם דברים.

**שם** והא לאו בני שליחותא ניהו אר"א עשאום כו' ר"י אומר כאותה ששינו כו', אפשר דלר"א סגי בנחותא ידיה אע"פ שנעשה ממילא בלא שליחות, ולר"י סמכין על קבלת החנוני, כמו בעומד ורואהו בעירוב, ובעירוב עדיפי פיל וקוף שאין בהם דעת מחש"ו, לפי שבעה"ב קונה בזמן הנחתן, וכאן החנוני מקבל ועושה שליחות בעה"ב, וצ"ע. (סט"ז סק"ח)

**שם** השליח מעל, בחגיגה י' ב' אמרינן עלה שליח עניא מאי קעביד, הרי לא נוסף על חטאו בזה שנזכר בעה"ב, וא"כ הוא אנוס גמור. (ועי' סט"ז סק"ט)

**שם** אר"ש מתני' כשנזכרו שניהם, אפשר שהשליח נזכר שהי' הקדש וסבר שמסתמא חיללו בעה"ב, ובכה"ג מזיד מיקרי כיון שלא בירר הדבר. (סט"ז סק"ט)

**שם** מתני' נתן לו פרוטה וא"ל כו', הקשה אאמו"ר שליט"א דבנתן למוכר פרוטה אפי' ע"מ לקנות בחציה בלבד, כבר יצאה כולה לחולין ומעל, וי"ל דאה"נ והתנא לא

נחית לזה דמשכח"ל כשנתן לו שוה כסף שיכול לחלקו לשני חצאין, ועי"ש שנסתפק אם בפורט סלע של הקדש מעל או מתחללת על הפרוטות ולא נפיק מידי מרשות הקדש. (סט"ז סק"י"ב)

**שם** והלך והביא לו בכולה כו', יכול בעה"ב לטעון דלא ניחא ליה בנרות בלא פתילות, וכלא עשה שליחותו כלל דמי, וקמ"ל דהשליח לא מעל. (סט"ז סק"י"ב)

**שם** והלך והביא לו בחציה נרות כו', אפי' הביא לו שוה פרוטה נרות בחציה. (סט"ז סק"י"ב)

**שם** והלך והביא נרות ממקום פתילות כו', אורחא דמילתא שטעה והחליף, ולא נתכוין לשנות מדעת בעה"ב, ואפי' אמר בעה"ב דלא קפיד וניחא ליה בשליחות זו, לא מעל, דסו"ס לאו שלוחו הוא לזה. (סט"ז סק"י"ב)

**שם** נתן לו שתי פרוטות כו', נקט אתרוג שיש במינו גדולים וקטנים ושייך לומר אתרוג גדול הייתי מבקש. - ומה שהביא רמון לפי שידע שבעה"ב צריך ג"כ רימון, וכן הי' האמת, ומ"מ שליחות אין כאן. (סט"ז סק"י"ג)

**שם** ר"י אומר בעה"ב לא מעל כו' קשה לומר שנחלקו ר"י ורבנן מה ראוי לשליח לעשות, דודאי מי שצריך קב אתרוגים אין להביא לו שני קבין, אלא ר"י נמי מודה שהפשטות היא להביא רק שוה שתי פרוטות אלא דסבר שאין הדבר מוחלט כ"כ, והי' צריך להמלך בו וממילא אינו שלוחו, ורבנן סברי שא"צ להמלך בו, וטענת בעה"ב שהגדול משובח יותר, וגם מוזלי גביה טפי, ולפ"ז אם אין אתרוג גדול יותר הרי דין אתרוג כקטניות דמודה ביה ר"י, מיהו דוקא בדלא מוזלי גביה טפי.

**הא** דקתני תרתי גם אתרוג וגם חלוק יש לפרש שבחלוק שהפרש במחיר גדול,

היה מקום לומר דמודה ר"י לחכמים שא"צ להמלך בו, ומיירי כגון שיש חלוק יקר יותר בכדי מדתו של בעה"ב, ומאידך יש סברא דאתרוג כפול במדה אין לו צורך בו, שהנותר יתקלקל וירקב. (סט"ז ס"ק י"ג)

**כ"א ב'** גמ' שמעת מינה כו' קני לוקח, שהשליח מכר מנכסי בעה"ב חצי כור במקום כור, צ"ב מה ענין זל"ז, הרי ע"כ מיירי שהשליח אמד דעתו של בעה"ב שניחא ליה בחלוק זה, וירויח חצי דינר לטלית, וזה תלוי לפי הענין בטיב החלוק, והיכי ילפינן מינה למכירת קרקע, וי"ל דבאמת חלוק מקרקע ליכא למילף, אבל אם בחלוק חשיב שעשה שליחותו, י"ל דק"ו בקרקע שאין למוכר הפסד בדבר, וש"מ ששיקול דעת השליח בשינוי קל, חשיב שזה בהסכמת בעה"ב. (סט"ז ס"ק י"ד)

**שם** מודה ר"י בקטנית כו' המיוחד בקטנית שאין בהם גדולים וקטנים, מיהו צריך להוסיף דהיינו באתרא דלא מוזלי טפי כשקונה הרבה. (סט"ז ס"ק י"ד)

**שם** מתני' המפקיד מעות אצל שלחני כו' במתני' הנדון אם מעל הנפקד, ובב"מ

מ"ג א' מייתנין ברייתא אם מעל המפקיד שהוא הגזבר, ובקדושין נ"ג ב' מייתנין למתני', והקשו בגמ' ב"מ שם מ"ט קתני אם הוציא, בשלמא לר"נ רק עם הוצאת השלחני יצאו המעות לחולין, אבל לר"ה יצאו מיד, והול"ל דבמותרין יצאו לחולין ומותר להשתמש בהן לכתחלה, עי"ש. (עי' סט"ז ס"ק ט"ו)

**שם** וחכ"א עד שיוציא את כל הכיס, כאן מבואר שהפרוטה לא בטלה, ולכן כשהוציא את כולו מעל, ולר"ע מה"ט הו"ל ספק מעילות, ואפשר דמטבעות כיון ששימושם רק להוצאה לא בטלי, אפי' אם שייך ביטול בהקדש מדאורייתא, אע"פ שיש לו פדיון, כדאר"ש נדרים נ"ח א', היינו דוקא בדבר שהוא בטל במציאות ושימושם לאכילה וכיו"ב, לאפוקי מטבעות ששימושם להוצאה, ולגבי זה לא מגרע התערובת, כמו שעירבו ברצון, מיהו גם כאן נקטינן שהמטבע המסוים נשאר בקדושתו, ולא שהקדש נעשה שותף לפי ערך פרוטתו, דהא ר"ע משוי ליה ספק.

**המשך** המשנה וסוגית הגמ' נתבאר בסט"ז ס"ק ט"ז י"ז.

## סימן א

### בדיני קדשים ששחטן בדרום בסוגיא דריש מכילתין

צ"ב דרישא משמע שחטן וגם קיבל דמן בדרום, וא"כ סיפא מיותרת, [ועמ"ש תו' בנדון זה אם ברישא מיירי גם בקיבל בדרום, ובסדר לא זו אף זו].

**ונראה** דמעיקרא אשמועינן עיקר הדברים דאף קדשים שנפסלו ואין בהם שימוש להקרבה, ומצותן לאיבוד בשריפה, אפ"ה מועלין בהן, וכאילו קתני ברישא קדשי קדשים שנפסלו מועלין בהם שחטן בדרום כו', וכולם

**בביאור המשנה בהא דמועלין בקדשים פסולים**  
א. **ב' א'** מתני' קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן, יש לעי' למה שנה התנא בבא בפ"ע, והו"ל למיתני רק סיפא דשחטן בדרום וקיבל דמן בצפון, ולרבה דשחטן בדרום כמאן דחנקינן דמי ניחא, שלכך הפריד התנא שחיטת דרום משחיטת צפון שזו מעילתה מדרבנן וזו מדאורייתא, ותו לא חש למיתנינהו יחד בסיפא, אבל לרב יוסף

סיפא פירושא דהאי כללא, והדר תני שחטן בדרום בהדייהו לומר שדין כולם שוה שמעילתן מדאורייתא.

**וביאור** הדברים דבאמת כל קדשי ה' שיש בהם מעילה לא נפקא קדושה דידהו מאליה, שאפי' בקדשים שמתו ר"ח י"ב א' קדושה שבהן להיכן הלכה, הרי שסתמות הדברים שאין קדושה פוקעת מאליה, וא"כ אין צריך טעם למה מועלין בקדשים פסולין, אלא צריך טעם לאלו שאין מועלין בהם, מיהו אם כבר נעשית מצותן מובן מסברא שפקעה קדושתן.

**ובתו"כ** יליף לחטאות המתות שאין מועלין בהם מקרא דונתן אותו לכהן משמע שיש קדושה באותו דבר כשמחזיר אותו דבר לכהן, ועדיין אין ראייה מזה לקדשים שמתו, כיון דאינהו אינתקו למיתה מהללמ"מ, מיהו אפשר ללמוד מזה דלאחר מיתה לא שייך מעילה, דכמו שמצות מיתה מפקעת מעילה, ה"ה שמתה מאליה פקעה מעילתה, ואפשר דהיינו טעמיה דעולא אר"י, ובני יונה שעבר זמנן, י"ל דכגוף אחר חשיבי, ולכן מודה בהם ר"ח י"ב א'.

**ולפ"ז** כל שפסולו בקדש לא נפיק מידי מעילה אם לא נעשית מצותו, ואפי' בשר חטאת ואשם שאם עלה ירד, ואפי' אם לא היה מצותו בשריפה אלא בקבורה, דשום דבר לא נפי מכלל קדשי ה' אלא בדרשא ממקרא, דבכולהו אמרינן קדושה שבהן להיכן הלכה, [מיהו לענין תשלומין בעינן שיהא הפסד מצוה לשלם לאותה קדושה, ע"י לקמן ס"ה סק"ג], וכל שאין פסולו בקדש דהיינו שמחיים תו לא חזיין להקרבה, בזה אם אינן ראויין לרמיהן, כגון טריפה או עוף מחוסר אבר שאין להם פדיון, יש לדון אם פקעה קדושתן, ובס"ח סק"ג כתבנו דיתכן דטריפה מועלין בה מחיים, ולפ"ז ה"ה עוף מחוסר אבר, ולא ממעטינן אלא חטאות המתות

שמצותן לאיבוד, וכמעט לים המלח, או קדשים שמתו ובני יונה שעבר זמנם שהם כמתו, מיהו כיון דלענין אם עלו לא ירדו לא חשיב פסולן בקדש כדתנן זבחים פ"ד א', א"כ י"ל דכמתו דמו.

**שם** שחטן בדרום וקיבל דמן בצפון כו' בגמ' עבדינן בכולהו צריכותא דלא הוו כקדשים שמתו, וא"כ הו"מ למיתני שחטן בדרום וקיבל דמן בדרום שחטן בלילה וקיבל דמן בלילה, ואפשר דניחא ליה לאשמועינן נמי דקבלת צפון זו ריקת הדם לא מפקא מידי מעילה, וכללו של ר"י מתפרש דלא סגי בהני להתיר כזריקה כשרה.

**שם** כלל אר"י כו' מזה למדנו דגם שחיטת דרום וקבלת דרום וגם שניהם בלילה, מועלין בהן.

**שם** איזו היא שהי' כו' יש לעי' מה צריך ביאור הרי הדבר מובן דבעינן שעת היתר ממש, ונראה שמזה דנו בגמ' ד' ב' אם היתר אכילה או היתר זריקה, שאם הכונה היתר ממש לאכילה א"צ הסברים איזהו, והול"ל כל שהי' לה שעת היתר אע"פ שחזר ונפסל תו לא הדרא קדושה עלה כדאמר מנחות ק"ב א'.

**ולמ"ד** היתר אכילה נראה דר"י בא לאפוקי ממ"ד היתר זריקה שנינו, דפלוגתא דתנאי היא, ונחלקו כמאן סתם רבי במתני', ואפשר עוד דקמ"ל דזריקה מועלת ליוצא, או שאף לענין הטמא מהני ריצוי ציץ להפקיעה מידי מעילה, א"נ לאשמועינן דבנשחטה חוץ לזמנה וחול"מ תו לא מהני זריקת פיגול לאפוקה מידי מעילה, שהי' מקום לומר דכהרצאת כשר מיקריא נמי שעת היתר לכהנים.

**והנה** נתבאר בס"ב סק"ח מסוגיית הגמ' דמ"ד היתר זריקה ומ"ד היתר אכילה נחלקו גם בדין זריקת פיגול אי מפקע מידי מעילה, ולפ"ז נראה דשני דינים אלו בא התנא לפרש,

לא ירדו דנשחטה בלילה תרד, וה"ה נשחטה בדרום דלא עדיפא מלילה אבל אין ללמוד מזה למעילה, דלדידיה ודאי מעילה לא תליא באם עלו לא ירדו, דהא גם מה שפסולו בקדש מיעט הכתוב שירד, ולענין מעילה בפסולו בקדש תליא, אבל לר"ש אם הדין שירדו ע"כ דחשבינן ליה אין פסולו בקדש, וא"כ כקדשים שמתו דמי לענין מעילה, ובזה ניחא דאתיא מתני' אף כר"י דנשחטה בלילה תרד וקתני דמועלין בה, כ"ז נתבאר בספר אאמור' שליט"א, [ועי"ש שהוכיח כן, ועמש"ש בדברי הרמב"ם ובלשון התו' בזה], ועי' בסמוך, דמוכח כן, מדמיינו בדר"ש מניתנין למטה כו' אע"פ שגם ר"י מודה בזה.

**שם** עד כאן לא קאר"ש אלא בניתנין למטה כו' כבר תמהו בתו' למה נקט בדר"ש מילתא דמודי בה ר"י, הרי אמרנו אליבא דר"י כו"ע ל"פ, וא"כ צריך להביא מילתא דר"ש טפי מדר"י, ונראה ליישב דאם היה מביא הא דנשחטה בלילה לא תרד לר"ש, היה מקשה עליה דהא דרום עדיפא מלילה, לפום צריכותא דעבדינן לעיל א', ואם בלילה לא תרד כ"ש בדרום, ולכן נקטו למעלה ולמטה דפסולן בקדש, והרי באמת אין כאן נדון שתלוי בפלוגתת ר"י ור"ש, שהרי הא דירדו לר"י אינו משום דר"י כרבה ס"ל, אלא זהו דין מיוחד בדעת ר"י באם עלו לא ירדו, ונדון דרבה הוא בדין מעילה, ובזה אליבא דרב יוסף ר"י כר"ש ס"ל, ולכן אין מניעה שיזכירו בגמ' דין פסולו בקדש המוסכם אף לר"י, ועוד שלא נטעה דפלוגתתם מכח נשחטה בלילה דפליגי ר"י ור"ש, והרי רב יוסף מודה דלא תליא בהא.

**תוכן** הדברים, דפלוגתא דרבה ור"י היא אם דרום לגבי ק"ק כחוץ לעזרה דמי, [וככל שחוטי חוץ דכמתו דמו], וכמאן דחנקינהו דמו, ולא נחלקו בזה ר"י ור"ש, דלרבה לכו"ע כמאן דחנקינהו דמי ולר"י לכו"ע חשיבי פסולן בקדש, ולענין מעילה

למ"ד היתר זריקה מתפרש דוקא קבלו פסולין, אבל זרקו לחדר אין מועלין, דהא הו"ל היתר זריקה, ודוקא נשחטה חוץ לזמנו אבל נזרק חוץ לזמנו אין מועלין, ואפי' נשחטה חוץ לזמנו אם נזרק הדם אהניא ליה זריקת פיגול.

**ולמ"ד** היתר אכילה שנינו קמ"ל דזרקו פסולין לחדר גורם שלא תצא מידי מעילה, אפי' קיבלו כשרים, וקמ"ל דכיון שנשחטה חוץ לזמנו שוב לא תצא מידי מעילה לעולם אפי' בזריקה, דזריקת פיגול לא מפקא מידי מעילה.

**שם** שנשחטה חוץ לזמנו וחול"מ למ"ד היתר זריקה שנינו קמ"ל דדוקא נשחטה פיגול אבל בנשחטה ונתקבל הדם בהכשר אין בה מעילה, ולמ"ד היתר אכילה קמ"ל דתו לא יהני להו זריקת פיגול, שו"ר בכ"ז בשטמ"ק בהשטמות עי"ש.

**בתוספתא** תניא נמי נתן את הניתנין למעלה כו' מועלין בה, וכן יש ללמוד מהגמ' לקמן ב' ונראה מזה דאף לשמואל זבחים כ"ו ב' דפסול בשר אבל בעלים נתכפרו מ"מ מועלין בבשר, דבעינן מעשה דמים כשר להפקיע המעילה.

**שם** גמ' ל"ל למיתני כל הני צריכי כו' יעוי' בתו' ובשטמ"ק, ובאמת שחיתת דרום גרועה מקבלת דרום אליבא דרבה, אבל למאי דקי"ל כר"י מפרשינן רבותא דמתני' דכל שעשה הזריקה בפסול גרע טפי, כיון שזוהי עיקר העבודה, וכן קבלה בדרום, ובחוץ לזמנו וחול"מ קמ"ל דזריקת פיגול אינה מתרת ודחשיבא פסולו בקדש ולא כקדשים שמתו הואיל ומרצה לפיגולו.

#### בפלוגתא דרבה ורב יוסף ע"ס הגמ'

ב. **שם** ב' אליבא דר"י לא תיבעי לך כו' אין הכונה דמודה רב יוסף דר"י כרבה ס"ל, דבגדון פלוגתתם אף ר"י כרב יוסף ס"ל, אלא דלר"י יש מיעוט מיוחד בדין אם עלו

דאורייתא אף לר"י מועלין בהן, ורק בדין אם עלו לא ירדו פליגי ר"י מגזירת הכתוב, ולכן שפיר הביא רבה הא דר"ש בניתנין למטה כו' לומר דרק בפסולו בקדש ס"ל דלא ירדו, ולא הזכיר נשחטה בלילה כיון שלא מכח זה ס"ל לרב יוסף דלר"ש לאו כמאן דחנקינהו דמי, ועוד שהרי מזה יש קושיא עליו לפי סוגיא דלעיל, מיהו לקושטא דמילתא לילה כיון דבעזרה היא, עדיפא מדרום לק"ק לרבה, דהא בהדיא תנן לר"ש דלא תרד, ור"י נמי צריך קרא למעטו.

**שם** ולעולם דשחטן וקבל דמן בצפון, בפשוטו קיבל דמן לאו דוקא שלא חידש רבה אלא בשחיטה דכחון לעזרה דמי לגבי ק"ק, ונקט הכא גם קבלה כיון דקושטא הוא דניתנין למטה כו' מיירי כשהיתה הקבלה כרינה בצפון, ובתו' זבחים פ"ד ב' ד"ה הניתנין נקטו דלרבה גם קבלת צפון תרד, [ומה שאמר שנשפך דמה היינו לאחר קבלה בצפון], וזה לפי מה שפירשו תיובתא דרבה ממתני' דוכלן אינן מטמאין כו' שהראיה מההזאה, אבל בתו' ג' א' מפורש שהראיה מהמליקה של עוה"ע שלא במקומה דדמיא לשחיטת דרום, ולפ"ז בהזאה לא סבר רבה דתרד ואע"פ שבגמ' ב' א' עשו צריכותא דהזאה חמירא טפי, אבל לרבה שחיטה חמירא טפי, ועמש"כ ס"ו סק"א לדייק כן מדנקט ברישא שחטן בדרום בבא בפ"ע ובקרבן אורה הוכיח כן מקבלה בכלי חול דלא תרד לרבה זבחים ק"ח א'.

**ומבואר** כאן בגמ' דין התוספתא דבניתנין למעלה כו' מועלין בהן, דאם איתא דכיון שזרק הורצה ואין מועלין בהן, א"כ מה ענין זה למתני', ולמדנו מזה דאף לשמואל זבחים כ"ו ב' דפסול בשר אבל בעלים נתכפרו, מ"מ מועלין בבשר דלגבי הבשר כלא זרק דמי.

**במנחות** ע"ט א' נחלקו רבה ורבא בדין חטאת שנשחטה חול"מ אם תרד, ולפ"ר היינו דוקא לר"י, אבל מתני' כר"מ דתנן נמי התם דחול"מ מקדש כמו חוץ לזמנו, ולע"כ ועי"ש בתו'.

**שם** בשלמא לר"י ניחא, מדלא קאמר בשלמא לר"י מתני' מני ר"ש היא, מבואר דמתני' אף כר' יהודה אתיא, דרק לענין אם עלו לא ירדו אמרינן אליבא דר"י לא תיבעי לך, אבל לענין מעילה כר"ש ס"ל וכמשנת' לעיל בשם אאמו"ר שליט"א.

**שם** מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן כו' ומי איכא מעילה כו' סתם מעילה דרבנן יכול להתפרש איסור בעלמא, שהרי לא הפסיד להקדש כלום ומה מקום יש כאן לתשלומין, ואם פ"י כן לא הו"ל לתנא למיתני מועלין בהן, וזהו שביארו בגמ' דמעילה דרבנן חייבין בתשלומין כדאורייתא, ונפ"מ רק לענין חומש, ולכן סתם שפי מועלין בהן.

א"ה, ראיתי להעתיק מסימן ו', השייך לכאן. **שם** מאי מועלין מדרבנן, כולה מתני' ודאי מועלין מדאורייתא שהרי אם עלו לא ירדו לר"ש, וכן לר"י חשיב פסולו בקדש, וא"כ יש לפרש דדוקא בבא דרישא מועלין מדרבנן, ולרבה מתפרש דלהכי קתני קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן בבא בפ"ע, והדר קתני שחט בדרום וקיבל דמן בצפון כו' לומר דמעילה דבבא קמייתא שונה מכולהו, וכמ"ש אאמו"ר שליט"א, ולרב יוסף י"ל דלהכי הדר תני שחטן בדרום לומר שדינם שוה.

**ויש** לדקדק מזה דשחט בצפון וקיבל דמן בדרום אם עלו לא ירדו דבשחיטה לחוד מיקרי פסולו בקדש אפי' לרבה, דרק בבא קמייתא שונה דין מעילה שלה מאידך, ואפי' לא קבל דמה כלל אם עלו לא ירדו לר"ש, ועי' תו' זבחים פ"ד ב' ד"ה הניתנין, ומה שאמרו לעיל ולעולם דשחטן וקבל דמן בצפון

לא משום דבעינן קבלה אלא דבניתנין למטה כו' הרי גם קיבל דמן בצפון.

**שם** ומי איכא מעילה מדרבנן, הקשו תו' דהא אשכחן בדם ואפר דמועלין מדרבנן, [ולפמשנ"ת לקמן ס"ו סק"ד אפשר שזוהי קושיית הגמ' י"ב א' ע"ש מה שתירצו בגמ'], וי"ל דדם ואפר תקנו רבנן שיהיו רכוש של הקדש וכדנמכרין לגננין, וממילא מועלין בהן, אבל קדשים שמתו אין בהם שימוש להקדש, וצריך לתקן תשלום של הקדושה, כדין קדשים פסולין שמעילתן בגלל שהם קדושים למצותן, ובוזא אין לרבנן לתקן מעילה במקום שאין קדושה, דלא שייך להקדישן כמקדיש ממון הדיוט, ובפרט לפמשנ"ת לקמן ס"ו סק"ב דאסירי בהנאה מדאורייתא א"כ אין להם דמים כלל, ועוד שהדבר מאורע וא"צ תקנה לזה, משא"כ דם ואפר שהם דברים קבועים, (ובפשוטו המעות שנוטלין מן הגננין בשביל הדם נופלין לבדק הבית ולא לנדבת ציבור, ואצ"פ שמקור קדושתם מקרבנות, מ"מ אם היו נופלין לנדבה היו מפרשים ד"ז במשנה, וסתם רכוש הקדש מתפרש בדק הבית וכ"מ בתו"י דבסמוך ולשון הרמב"ם פ"ב הי"א ודמיו הקדש משמע סתמא בדק הבית). ועי' מעילה י"ב ב' דיפלו דמיהן ללשכה ובפשוטו היינו לשכר בדק הבית, ועי"ש בתו', ולכאורה גם דם שנמכר לגננין בכלל זה, והראב"ד בתו"כ בפרשת מעילה פ"כ ה"ז הביא מכאן שנופלין לשיירי הלשכה ומהא דמועלין בדם לר"מ י"א א' מוכח דלאו לשיירי הלשכה אזיל עי' ס"ז סק"ו בזה).

**שו"ר** בתוס' ובתו"י יומא נ"ט ב' שהביאו מפרשים דדם מועלין בו מדאורייתא אלא שרבנן הקדישוהו, ור"י דחה הדברים, וכתב שם דלא שייך להקדיש קדשים שמתו, וכע"ז בתו' מנחות נ"ב א', ולכאורה עדיין יש לקיים שמדרבנן תיקנו שמועלין בהן כאילו הקדישום, ואין ראיה מזה לשחיטת דרום וקדשים שמתו דלא שייכא בהו הקדשה.

**שם** אין דאמר עולא כו' ה"נ מדרבנן, לכאורה הכי הול"ל והני נמי כיון דשחטינהו בדרום כמאן דחנקינהו דמי, והיינו ממש קדשים שמתו, והלשון משמע דאשכחן מעילה מדרבנן וה"נ כאן תיקנו מדרבנן, וצ"ל כיון דמסיים לימא תנינא להא דעולא כו' ומפרש דלא הוי ממש כדעולא, לכן הזכירו כאן ג"כ כאילו שאין זה ממש דעולא.

**שם** לימא תנינא להא דעולא כו' בשטמ"ק בשם תו' הקשו דילמא קי"ל דאין בהם מעילה מדאורייתא, ומה שתירצו א"כ דבר תורה ל"ל צ"ב, דודאי ראוי שיאמר האמת שרק מדאורייתא נתמעט, ואין בזה שום ייתור לשון, ועו"ק דבאמת ר"ח סבר לקמן י"ב א' שיש בהם מעילה מדאורייתא וא"כ ודאי דר"י קמ"ל שיצאו מידי מעילה דאורייתא.

**ואפשר** דכיון דלרבה נחית תנא לאשמועינן שיש בהם מעילה מדרבנן, א"כ מבואר במתני' דפשיטא שבמתו ליכא מעילה מדאורייתא, ואמנם אין קושיא מאי קמ"ל תנינא, דהא במתני' ס"ד דהמעילה מדאורייתא, אבל אם האמת דהתנא הוה פשיטא ליה כדרכה, ואיצטריך לאשמועינן דמועלין מדרבנן, א"כ היה לו לר' יוחנן לפרש דבריו אמתני', כיון שהכל מפורש במשנה לא הו"ל לומר דבריו כחידוש דנפשיה, וזה כעין התירוץ השני שבתו', ומשני דכיון דממתני' לא שמעינן דין קדשים שמתו להכי נקט דבריו כמימרא בפ"ע.

**שם** סד"א הכא לא בדילין מנהון כו' לכאורה יש לפרש דבמתני' איכא לאיחלופי בשאר פסולי קדשים, משא"כ במתו, מיהו צ"ב למאי חיישינן שימעלו, אם בבשר הרי ודאי בדילי מיניה שלא לאכלו כדין קדשים פסולים, ולכלבים ודאי לא יהבי ליה, ואפשר שכדי שלא יזלזלו בקדושתם תיקנו מעילה, ולא משום חשש שמא ישתמשו בהם, אלא שידעו שבקדושתם קיימי, ולא ישליכום לאשפה, דכיון דחזו דלא מועלין בהן, ש"מ דלאו

תנינא ממתני' דפסולי המוקדשים לקדשים תמימים שמתו, (שו"ר בשטמ"ק נ"א דמשני דממתני' הו"א דוקא בבע"מ גזרו שימעלו מדרבנן, והטעם משום דלא בדילי מינה).

**ג' א'** סד"א חטאת הואיל ולכפרה קאתיא לא בדילי מינה כו' אפשר דלאו דוקא חטאת אלא כל קרבנות שחייב באחריותן, ור' יוחנן אשמועינן כל הקדשים אף אלו שאינו חייב באחריותן, א"נ בחטאת טריד טפי, [כ"כ אאמו"ר שליט"א] דבהני שחייב באחריותן דעתיה עליהו עד שיביא כפרתו, ואם מתו מחזור לפדותם ולהביא מהם כפרתו, ולכן יש לחוש שישתמש בהם, מיהו קשה דאכתי לא ימנע מלפדותם ולהביא כפרתו בדמי מעילתו, ואפשר שגזרו מעילה כדי שידע שבקדושתן קיימי, וממילא לא מהני להו פדיון, אבל אם אין בהם מעילה יחזרו ליהנות מהן, כיון שצריך להביא אחרת במקומם, ולא בדילי מנהון היינו מפני שמשגיח עליהם וחס שלא להפסיד במיתתן, - ועי' בסמוך דיותר מיושב כגרסא דאי ממתני' הו"א דדוקא בבע"מ גזרו.

**במפרש** ובתו' שבשטמ"ק גרסי איפכא דבחטאת בדילי טפי, ופירשו דמקשה ממתני' אדעולא, ומשני חטאת איצטריכא ליה, ולפ"ז גרסי מתו תנינא ול"ג מתו נמי תנינא, וכבר כתבו תו' מנחות נ"ב א' שאין הסוגיא מוכחת כן, ועי"ש מה שכתבו בזה, וכן בשטמ"ק כאן נדחקו בזה.

**לכאורה** פשוט דקדשים שמתו ומעלו בהם נשארו בקדושתם דהא קדושת הגוף נינהו, ועדיין אסירי בהנאה מדאורייתא, ואאמו"ר שליט"א בדף י"ט ב' סק"ח נסתפק בזה לשיטתו דליכא איסור הנאה מדאורייתא כלל ובזה יש לדון מה גזרו מדרבנן כדין קדושת הגוף או כדין קדושת דמים, אבל למש"כ דאסירי מדאורייתא פשיטא דבקדושתיהו קיימי, ויש בהם מועל אחר מועל, וגם שם מסיק כן.

קדשים נינהו, אבל לשון לא בדילין מנהון משמע דחיישנן שיהנו מהם, וצ"ל דכיון שנשחטו ומותרין משום נבילה יש לחוש שיהנו באכילתן, וזה דומה לפי המפרש דמתו בדילי מנהון, אבל לאו משום דנבילה מאיסא, אלא דבמקדש רגילין להשתמש בבשר הקרבנות, ואם לא מועלין בהן יש לחוש שישתמשו בהן.

**ויתכן** דנדון המעילה הוא בעורן שישתמשו בו כבכל עורות הקדשים, משא"כ במתו שידעו שלא פקעה קדושתן, אבל במקדש לא יחמירו בהן טפי מקדשים כשרין, אבל אם מועלין בהן הרי בלא"ה לא ירויחו כלום, ועי' בסמוך בהא דחטאת לא בדילי מינה.

**שם** אבל קדשים שמתו כו' לבתר דאשכחן בחטאות המתות שלא תיקנו מעילה מדרבנן כיון דבדילי מנהון, א"כ באמת היה מקום לחלק בין מתו לנשחטו בדרום.

**שם** מתו נמי תנינא הנהנה מן החטאת כו' כיון שנהנה כל שהוא מעל, הוסיפו בגמ' לשון כל שהוא לומר דא"צ פגם, ולפמשנ"ת ס"י סק"ג דדברר שצריך פגם, לא חשיבא מעילה כלל בפחות מפגם פרוטה ואפי' כדין פחות משוה פרוטה לא הוי, א"כ קאמר שפיר לשון כל שהוא מעל, דנפ"מ לענין מעילה דפחות משוה פרוטה, דכשהיא חיה לא מעל כלל עד שיפגום שוה פרוטה, מיהו כאן מתפרש כל שהוא לומר כל הנאה שהיא אפי' בלא פגם, ולא שיעור כל שהוא שישתמע אפי' פחות מפרוטה.

**לכאורה** מוכח כאן שאין חילוק בין פסולי המוקדשים שמתו לתמימין שמתו, דהא לקמן י"ט א' מוקמינן מתני' בבע"מ, ומבואר כאן שאם מועלין בבע"מ שמתו ה"ה בתמימים שמתו, וצ"ע מכאן לדברי מרן זללה"ה בכורות סי"ח ס"ק י"ז שכתב דפסולי המוקדשים חמירי מתמימין, דא"כ אמאי קאמר



שמלקה בעזרה שזה כדרום לגבי עולה שמקומה בראש המזבח וקתני דאם עלו לא ידרו, והקשו תו' זבחים ס"ז א' דבהדיא קתני התם דמועלין בהן, ומדמינן להו לקדשי קדשים ששחטן בדרום, ותירצו דלרבה כולה מדרבנן, וקושיא דר"א למה לא תיקנו בה מעילה מדרבנן כמו בשחטן בדרום, וע"כ הכי הוא דהא מבואר כאן בגמ' דעולה במקום חטאת כדרום חשיבא, וא"כ הא דקתני התם בעולת העוף שעשאה למטה לשם עולה מועלין בה לרבה היינו מדרבנן, וממילא קושיא דר"א בעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת היא רק מ"ט אין דינה כלשם עולה דמועלין בה, וכיון דלשם עולה היינו מדרבנן, ה"ה דקושתיו דלמעלו בה, מדרבנן ולמדנו ממשנה זו שרבה אינו מחלק בין עולת העוף לקדשי קדשים דזבח דהא חזינן דר"א מייתי מבהמה לעוף ולכן אין לתרץ קושיא דרב יוסף בדרך זו.

### בבעיא דר"א בעולת במת יחיד שהכניסה לפניו

ג. ג' ב' חדא מגו חדא קמיבעיא ליה כו' יש לעי' הרי ודאי פשטות הדברים דפשיטא ליה או כרבה או כר"י, ומהיכי תיתי להמציא דמספקא ליה במידי דפשיטא לאמוראי בתראי, ולא אשכחן כה"ג בתלמודא אלא במידי דמיבעיא לן דדחינן דילמא לדידיה נמי מספק"ל, ועו"ק מאי דמשני חדא מגו חדא קמיבעיא ליה כו' האם באמת ראוי לומר דר"א מספק"ל בשני קצוות דילמא עדיפא מהאי דבפנים ודילמא גריעא, הרי ודאי מסתבר יותר לפרש ספיקתו בצד אחד, או כפירושא דאתיא כרבה די"ל דמחיצה שלא כתקנה לא פסלה או כר"י דלא קלטה.

**ואפשר** דבאמת ס"ל לגמ' דר"א מספק"ל גם אליבא דר' יהודה דנשחטה בלילה תרד, אכתי י"ל דעולת במת יחיד שנשחטה בפנים בלילה לא תרד למ"ד זבחים ק"כ א' דשחיטת לילה בבמה כשרה, די"ל דקליטת

יש לעי' למה נקט התנא חטאת ולא סתם בהמה כמו י"ט ב' רכב ע"ג בהמה, וי"ל דקמ"ל שקדם הקדשה את מומה והיתה חטאת גמורה, ולכן הוצרך להזכיר שם הקרבן, וגם לומר שאף בת שנתה חשיב דבר שיש בו פגם, ולאפוקי מתלש מן החטאת דסיפא י"ט ב' שהיא תמימה, והתם נקט חטאת משום צמרה.

**שו"ר** בשטמ"ק נ"א וברגמ"ה דגרסי אי ממתני' הו"א דוקא בע"מ הואיל ולא חזיא לכפרה לא בדילי מינה ולכן גזרו בה מעילה לאחר מיתה, וזה מיושב יותר בסברא, דכיון דבע"מ עומדת לפדיון דעתיה עלה ליהנות ממנה, ולכן גזרו עליה מעילה לאחר מיתה אבל קדשים תמימים לא ידעינן דגזרו בהו, ולפ"ז לא קשה למה נקט חטאת, כיון שאין מקום לטעות דדוקא חטאת, וכל הנדון דהו"א דוקא בבע"מ גזור.

**שם** והתנן חטאות המתות כו' עיקר הדין מבואר במתני' י' ב' י"א א', ולכן נקט שפיר דתנן.

**שם** לא נהנין ולא מועלין המפרש פירש לא נהנין מדרבנן, ובס"ו סק"ג כתבנו ליישב אף אם לא נהנין מדאורייתא, ומ"ש בשטמ"ק אות ד' בשם תו' דלקמן י"ב א' מפרשנין בתורין שלא הגיע זמנם דמועלין מדרבנן היינו לפי' המפרש שם, אבל בתו' י"א ב' פירשו דמדרבנן ג"כ לא מועלין, וכ"ה פשטות הסוגיא כמשנ"ת ס"ו סק"ד.

**שם** אמרי חטאות המתות בחייהן בדילין מנהון כו' פי' דעיקר טעם הגזירה דרבנן הוא מפני שע"י המיתה פקעה מעילה דאורייתא ויש לחוש שיבואו לזלזל בהן, אבל חטאות המתות שמחיים נקבע דינם למיתה ליכא חשש זלזול, ויזהרו לקיים בהם מצות מיתה והולכה ליה"מ. (ע"כ מסימן ו')

**שם** איתיביה ר"י לרבה כו' לפי' תו' ושטמ"ק כאן הקושיא מכח שינוי מקום דעולה

אליבא דכו"ע, וכן ביצא דמה לר' יהודה, וכן בחול"מ למ"ד מנחות ע"ט א' תרד, דבבמה אין פסול חול"מ, ולע"כ בפרטים אלו, אבל עכ"פ בעיא דר"א באופן כללי בדין המזבח מקדש קדשי במת יחיד.

**בזבחים** ק"כ א' לגרסת תו' פליגי רבה ור"י בדין שחיטת דרום שעלתה וירדה אם תעלה, ומייתי בעיא דר' ינאי באברי עולת במת יחיד שעלו למזבח וירדו מהו, ולגרסת תו' והשטמ"ק איכא תרי לישני אם מיבעי ליה רק במשלה בהן האור או רק בלא משלה בהן האור ופי' תו' דרבה ור"י נמי במשלה בהן האור פליגי, ויעוי' בספר מרן זללה"ה זבחים סי"ט ס"ק ל"ז דהיינו כפלוגתתם בשמעתין, דכל שאם עלו לא ירדו אם עלה ומשלה בו האור אע"פ שירד יעלה, וגרש"י בגמ' דהכא דפליגי אם עלו מהו שירדו, וצ"ע בגמ' ובגרסאות, ולע"כ שם.

העזרה לא החמירה לפסלה כ"כ שתורד בדבר שכשר בבמה, וה"ה בדרום אליבא דרבה, כיון שבבמה אין דין שחיטת צפון, וכן לאידך גיסא בפסולין שבפנים לכו"ע לא ירדו כגון קבלת דרום דאף לרבה לא ירדו, עסק"ב בזה, או לן וטמא ויוצא דלכו"ע לא תרד, אכתי י"ל שאין בעולת במת יחיד דין קליטת מזבח, שהרי בחוץ אין דין אם עלו לא ירדו דהא ליכא דין מזבח, ובלא"ה י"ל שאין המזבח קולט פסולין אלא בקדשי מזבח, אבל בקדשי במה אין להם הכשר בפנים אלא כתיקנם, ולא לקדש פסולין.

**ולפ"ז** נחא דגמ' קושטא קאמר דר"א לא נחית לנדות דרבה ור"י כלל, לפי שספיקו הוא כללי, האם המזבח מקדש פסולי במת יחיד, ואם דבר שכשר בבמה ודינו שירד בפנים, אם גם בקדשי במת יחיד ירד, ונפ"מ בדרום לרבה או בלילה ודרום לר' יהודה

## סימן ב

### בדין שעת חיתור לכהנים ובזריקת פיגול

בהיתר זריקה, ואפשר דלישנא דמתני' כלל אר"י כו' משמע שיש כאן חידוש שאע"פ שעדיין לא הותר להדיוט, מ"מ אין מועלין בו דמשעה שהותר לכהנים פשיטא דלא מיקרו קדשי ה', שהרי הותרו לאכילת כהנים, ולא הוצרכנו בזה לכלל דר"י ולפרושי איזו היא כו', אבל אם סגי בשעת חיתור שלא היתה חיתור גמור נחא, ומתני' נמי דיקא דקתני שנשחטה חוץ לזמנו וחול"מ, אלמא בעינן שתפסל משעת שחיטה.

**ובפברא** הענין מובן שא"צ את הזריקה להפקיע קדושת הגוף של הבשר שאין הזריקה מקדשת את הבשר לאכילת כהנים, אלא מחליטה את כשרות הזבח, ונקבע מה לאכילת מזבח ומה לאכילת כהנים, וכיון

**בביאור הנידון אי חיתור שחיטה או חיתור זריקה**

**בישוב המשניות למ"ד חיתור שחיטה וזריקה**

א. ד' ב' חיתור שחיטה שנינו או חיתור זריקה כו' נראה דלכל הצדדים ההיתר הוא מפני הזריקה, אלא דמספק"ל אם בעינן זריקה ממש או דסגי בראוי לזריקה, ובראוי לזריקה איכא תרי גווני או משעת שחיטה או מקבלה דוקא [ולפ"ז לשון חיתור שחיטה לאו משום שחיטה קאמר, אלא להבליט החילוק בין זריקה דבעינן קבלה קאמר דסגי בשחיטה, ולא חול"ל חיתור קבלה כיון שבאמת צריך חיתור זריקה דהיינו שיהא אפשר לזרוק הדם קודם שקיעת החמה, אלא דסגי באפשרות זו מיד אחר השחיטה, ועי' תו' בזה], ויש לעי' מהיכי תיסק אדעתין דזריקה לאו דוקא אלא סגי

משמש מצות הקרבה, ולא פקע מיניה שם קדשי ה' כמו מחיים, ומאן דסגי ליה בהיתר שחיטה היינו מפני שהדם נפרד לעצמו, והבשר נפרד לעצמו וכבר פקע ממנו שם קדשי ה', נויש לדון בהזאה דחטאת העוף שעדיין כל העוף משמש להזאה, ולכו"ע בעינן הזאה דוקא, ועתו"י ותו' הרא"ש יבמות ל"ג א' ובשטמ"ק זבחים ס"ו א' אות ד' שכתבו דבעוף ליכא שריותא דהיתר מליקה, ובשם המקדש דוד ראיתי שביאר הטעם מפני שעדיין הבשר משמש לקרבן וקרינן ביה קדשי ד' וכמש"כ שו"ר שכבר נתבאר בספר אאמור"ר שליט"א, ועמש"כ לקמן סק"ט עוד בזה], אבל לתרוייהו הטעם מפני שאפשרות הזריקה מפרידה את הבשר מלהיות קרבן, שכבר נגמר שימושו של הבשר לכפרה, [מיהו במנחות שם מפרשין לה כר"ש דכזרוק דמי, ולא הזכירו כלל אפשרות דאף לרבנן שייך לומר כן]. ובתו' ג"כ כתבו דלא תליא בפלוגתא דעומד ליזרק אם כזרוק דמי והנדון רק להפקיע ממנו דין קדשי ה', וזה כמש"כ, מיהו במנחות ק"ב א' משמע דאתינן עלה משום דכזרוק דמי.

ולפ"ז לא שייך נדון דהיתר שחיטה וזריקה בקדשים קלים, כיון שבהם הזריקה מקדשת את האימורים להקרבה, ובעינן זריקה דוקא, ולכו"ע לא סגי בעומד ליזרק אפי' לר"ש דכזרוק דמי, דסו"ס חסר בקידוש בפועל, וכ"מ בתו' ד' ב' ד"ה לא [וכ"כ בקרן אורה וסיים וכן משמע בכמה דוכתי], (והוזכר חילוק זה בגמ' ו' א' לענין זריקת פגול), וצ"ע בזה בתו' ז' ב' ד"ה הא, שוב נתבאר לקמן סק"ח בסוגיית הגמ' ו' א' בזה.

ולפ"ז מה שתירצו בגמ' ו' א' דקבליה סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות ביום למזריקה, זהו יישוב גם למ"ד היתר שחיטה שנינו, דשחיטה סמוך לשקיעת החמה שלא נשאר זמן לקבלה ולזריקה, אלא דלמ"ד היתר זריקה שנינו משכח"ל שהמתין מעט בין השחיטה לקבלה, ולמ"ד היתר שחיטה שנינו

שמתחלה הבשר מיועד לאכילה י"ל שמיד עם השחיטה הוא נפרד מן הדם והאימורים, ואח"כ זהו ענין של זמן וסדר ההקטרה והאכילה, אבל לא שינוי בכח כפרת הזריקה, מיהו אם לא היה ראוי לזריקה כלל, הרי דינו כקודם שחיטה שכולו קדשי ה', אבל אם הוא ראוי לזריקה הרי הוא נפרד מיד מפני מציאותו שאינו עומד להקטרה.

ולפ"ז היתר שחיטה היינו שבשעת השחיטה היתה ראויה לקבלה וזריקה כדין, אע"פ שעדיין לא נתקבל הדם, והיתר זריקה היינו לאחר קבלה כשרה, אבל אם שחט בזמן שאינו ראוי לזריקה אין כאן היתר שחיטה, שלא הוזכר לשון היתר שחיטה מפני שהשחיטה מתרת, אלא דכמו שסגי בהיתר זריקה הכונה שיהא הדם ראוי לזריקה, ה"נ היתר שחיטה היינו שהדם ראוי לקבלה ולזריקה, והחילוק רק אם צריך את הקבלה בפועל, או דסגי בראוי לקבלה, אבל לתרוייהו בעינן ראוי גם לזריקה, ואם שחט סמוך לשקיעת החמה שאין שהות לקבלה ולזריקה א"כ אף היתר שחיטה אין כאן, [לשון המשנה שעת היתר לכהנים לכו"ע פירושו לאכילת כהנים, ולמ"ד היתר שחיטה וזריקה פירושו שהיה הבשר בשעה שעומד להיות ניתר לכהנים וסגי בזה להפרידו מקרבן ה', וא"צ שעת היתר ממש, אלא סגי שמשנעשה בשר עמד במצב שעומד להיות ניתר בזריקה, שכל ההיתר הוא משום היתר הכהנים, וכאילו אמרו היתר זריקה ממש, או דסגי בראוי לזריקה ע"י קבלה, או שאפי' קבלה א"צ וסגי משנשחט, ונראה שזו כונת תו', ומ"ש היתר לעבודה הכהנים ר"ל היתר אכילה שמתחיל בעבודה המתרת].

ולפ"ז נראה דאין הטעם משום דעומד ליזרק כזרוק דמי, אלא מפני שהבשר כבר נפרד לעצמו ואינו צריך קידוש ע"י הזריקה, ומאן דמצריך קבלה בהכשר, היינו מפני שהדם מתמצה מגוף הבהמה, ועדיין הבשר ג"כ

מיירי שקיבל מיד, ולא היה שהות לזרוקו, וממילא גם היתר שחיטה אין כאן.

וּלְפִיזֵּי הא דתנן ב' א' שחטן בצפון וקיבל דמן בדרום מיירי שלא היה שהות לקבל ולזרוק קודם שקיעת החמה למ"ד היתר שחיטה שנינו, והחידוש אע"פ שהקבלה היתה בדרום אפ"ה לא נפקא מידי מעילה כדין קדשים שמתו, וכדמפרש בגמ' ב' א', וממילא מובן שאם היתר שחיטה שנינו מיירי בדליכא היתר שחיטה, ובגמ' כאן הקשו להוכיח היתר זריקה או היתר אכילה, שזהו עיקר הנדון, דהא אף למ"ד היתר שחיטה ענינו משום היתר זריקה וכמשנ"ת, ועוד דעיקר הרישא לאשמועין דין המעילה גם באימורין ובבשר העולה, ורק בכללא דר' יהושע נחתנין לנדון בשר חטאת ואשם, ולכן לא נחתו לזה בגמ', [אבל מ"ש תו' קיבל קודם גמר שחיטה לא נתפרש שהרי בודאי נגמרה השחיטה בצפון, וגם אין דין קבלה קודם גמר השחיטה, וצ"ע], ועמשנ"ת עוד בזה לקמן סק"ט, ולפמש"כ שם נתיישב גם הא דקיבלו פסולין דקתני בדברי ר"י ובדוחק י"ל כאן ששחטו פסולין ולא היו שם כשרין שיקבלו הדם, ובכה"ג חסר בהיתר שחיטה כיון שלא היה שייך שיקבלו כשרין, ודוחק, ויתכן דלרבנותא קאמר דאע"פ שכולו בפסול גם השחיטה חוץ לזמנו והקבלה והזריקה בפסולין אפ"ה מועלין בו.

וּלְפִיזֵּי הא דתנן בכוליה פרקין ו' ב' ז' ב' ובפ"ב ט' א' ושם ב' בברייתא הכל מתפרש למ"ד היתר שחיטה והיתר זריקה בהותרו לזריקה, וא"צ זריקה ממש, והא דנקט זריקה היינו מפני שהטעם שפוקע המעילה הוא בגלל היתר הזריקה, ועוד דבקדשים קלים בעינן זריקה דוקא, וכבר הרגישו בגמ' ד' ב' ו' א' דהתנא שנה ק"ק ברישא וקדשים קלים בסיפא אע"ג דלא דמו לגמרי, וה"נ מתפרש בקדשים קלים מעשה דמים דוקא, וכן בק"ק לענין פיגול נותר וטמא זריקה דוקא, ולענין מעילה סגי בראוי לזריקה.

ויש להקשות למה לא הקשו בגמ' מכל המשניות האלו למ"ד היתר שחיטה, וי"ל דהקושיות מהברייתות אלימי טפי, כיון דמחלק התנא בין לפני זריקה לאחר זריקה, וקתני להו לענין מעילה לחוד ובלא קדשים קלים, לכן ס"ל לגמ' דהו"ל למיפלג בדידה בדקבליה סמוך לשקיעת החמה, ובשינויא דברייתא כ"ש שמתישבין המשניות, ואם נימא דמ"ד היתר שחיטה ס"ל דר"י פליג את"ק וס"ל דשחטן בצפון וקיבל דמן בדרום אין מועלין בהו, ניחא בפשיטות דכולהו כרבנן אתיין.

### בהא דלא אשכחן מ"ד היתר זריקה

#### בסוגיא דמנחות ק"ב א'

ב. ה' א' חזקיה אמר היתר שחיטה כו' פשטות הדברים שלא נשמר בקבלה מה נאמר ע"ז בבית מדרשו של בר קפרא, שהוא אמר לבר פדא שלמחר ישאל שאלה זו כדי שידונו בה התלמידים, ואח"כ יפרש להם בר קפרא דעתו בזה, ואם באנו לומר שהכל ענין אחד צ"ל שכאשר שאל אותו שאלה זו השיבו התלמידים חזקיה ור"י כל אחד דעתו, ולא נודע מה אמר בר קפרא בזה, וראשון עיקר, (ואפשר שב"ק היה רגיל לומר בן אחותי לתלמיד חכם, כמו בר אוריין ע"ש חכמתו כדאמר סנהדרין ה' ב' שר"ח אמר כן על רב, ע"ש אמור לחכמה אחותי את, שאפי' אם האמת שהי' בן אחותו אין טעם שיאמר לו כן, ולמה לא קראו בשמו, או שיאמר לו סתם ראה כו', ויש במדרש שאמר לר"י בן פזי ג"כ לשון זה).

והנה לא מצאנו בגמ' מי שיאמר היתר זריקה שנינו, ולפמש"כ דלכו"ע לא אמרינן העומד להזרק כזרוק דמי, ניחא דאין כאן אלא שני צדדים או משעת שחיטה שנפרד הבשר מן הדם והאימורין, או מזריקה ממש, אבל אין לקבוע לפי שעת היתר זריקה שאינה לא זריקה מקדשת ולא שעת הפרדת הבשר מן הדם והאימורין, שו"ר בשטמ"ק אות כ"ד בשם

כמסקנא, אבל שפיר אמרו על סמך זה בב"ק דקי"ל דלר"ש כזורק דמי.

**ובאמת** כיון שמצאנו בברייתות דמעילה ששנה ר"ש אותו לשון לענין מעילה כמו לטו"א, א"כ יש להשוות פירושם, וכיון דבמעילה נקט רב אשי במנחות דמודה ר"ש, א"כ ה"ה בטו"א.

**עוד** בסוגיא דמנחות ק"ב א', אמר רב אשי אמריה לשמעתיא כו' אי בעי זריק לא אמרינן, החילוק בין פדיון לזריקה לפי שזריקה היא כפרה מחודשת, וכ"ז שלא נתקיימה א"א לקבוע דינים כאילו נזרק, אבל פדיון פירושו שיש לאדם זכות אכילה בה אם ירצה, ולכן שפיר אמרינן כפדוי דמי לענין טו"א.

**ולפ"ז** אין לחלק בין אם הנדון בשעה שאפשר לזרוק או שכבר נתבטלה האפשרות לזרוק, דגם כשאפשר לזרוק לא אמרינן כזורק דמי, ואם היה שעה שחל דין טו"א תו לא בטל ממנו דין זה ע"י שא"א לזרוק כעת את הדם.

**אבל** לפי תו' כשהקשו ממתני' דכלל אר"י כו' תירצו דלנה היינו שנתקבל הדם ועדיין לא לנה, וכיון שעכשיו ראוייה לזרוק אין מועלין בה, אבל לאחר שלנה ובטלה האפשרות לזרוק חזרה המעילה, משום דלא אמרינן כזורק דמי, שהרי לבסוף לא נזרק, ומכאן ולהבא כאיגלאי מילתא שלא היה עומד לזרוק, [אבל בפדיון אע"פ שלבסוף לא פדה לא מחלקינן בזה], אבל בשעה שהי' ראוי לא מעלו בו.

**והקשו** בגמ' אם איתא דמתני' מיירי בשעה שעדיין אפשר לזרוק, א"כ כל שיש לה שעת היתר מיבעיא ליה, שהרי לאחר שנתבטל ההיתר שוב מועלין בו, ותירץ רב אשי דלענין מעילה כיון שהיתה שעה שפקעה הקדושה תו לא הדרא, אע"פ שפקעה רק בגלל שעומד לזרוק, ואע"פ שאיגלאי מילתא

תו' כת"י דגרסי ור"ל אמר היתר זריקה שנינו, - בתו' יבמות ל"ג א' ד"ה עולא הזכירו דבר קפרא אית ליה היתר זריקה, וכונתם דב"ק ס"ל דיתכן לומר היתר זריקה, וע"ז הקשו לפי הצד הזה של בר קפרא מיהו עי"ש בתו' הרא"ש שמתרץ דבעינן קבלה דוקא וזה אינו מתרץ היתר שחיטה, ועמש"כ סק"ט.

**ולפ"ז** נמצא דסוגיא דמנחות ק"ב א' דמפרשת מתני' משום שהיתה ראוייה לזריקה אתיא כחזקיה דהיתר שחיטה שנינו, כיון שגם היתר שחיטה משום היתר זריקה הוא, ושפיר מוכחינן מדחזקיה אף אי קי"ל כו' יוחנן דהיתר אכילה שנינו, כיון דבסברות אלו לא פליגי, ומודה ר"י דשייך להתיר משום אי בעי זריק, ולכן אין להוכיח מהתם דרב אשי ס"ל היתר זריקה או היתר שחיטה שנינו.

**אבל** עדיין לא נתיישבו הסוגיות דבמנחות מסיק רב אשי דר"ש לית ליה כל העומד להזרק כזורק דמי לענין טו"א, ובב"ק ע"ו ב' אמרינן דקי"ל דלר"ש מהני היתר זריקה משום דכל העומד לזרוק כזורק דמי, וכן בסוף הסוגיא דמנחות א"ל רב אשי לר"כ דלר"ש כזורק דמי, (אא"כ נימא דרב אשי הראשון הקדמון הוא וכדגרסינן דאמר לר"נ עי"ש בתו') וסוגיא דב"ק נאמרה אליבא דר' יוחנן בדעת ר"ש, ואילו בסוגיין דמעילה פרכינן מדר"ש למ"ד היתר זריקה, אלמא דגם בדעת ר"ש ס"ל לר"י היתר אכילה שנינו, וגם בגמ' לא תירצו דאליבא דר"ש לא קמיבעיא לן, דהא ס"ל דכזורק דמי.

**ואפשר** דכיון שאין הדבר מפורש בדעת ר"ש בדין כל העומד לזרוק, לכך הקשו בשמעתין שאפי' לר"ש חזינן דהיתר אכילה בעינן, ודחינן דאין ראיה מדר"ש, ולא האריכו כאן בדעת ר"ש דס"ל בכל דוכתא כזורק דמי אף לענין טו"א, כיון שאין זה מענין סוגיין, ובמנחות הרי נקט רב אשי לפני ר"כ דלר"ש כזורק דמי, ואמנם לא נתפרש למה נקט כן

שלא נזרק, מ"מ א"א להחזיר הקדושה מכאן ולהבא כאילו לא היה ראוי לזרוק, אבל לענין טו"א שייך לומר שבטלה טו"א כיון שאיגלאי מילתא שלא נזרק.

**ולפ"ז** לענין טביחה בגנב ב"ק ע"ו ב', י"ל דסגי בזה שבשעת הטביחה היה ראוי הדם לזרוק, וכבר נתחייב בד' וה', ואף שאח"כ נשפך לא פקע למפרע חיובו, וניחא סוגיא דב"ק אף לרב אשי, מיהו מה שאמרו שם דקי"ל מאי לפני זריקה קודם שנראה לזריקה, זה דלא כרב אשי, דלדידיה פקעה טו"א כשלא נזרק לבסוף, ולפמש"כ לעיל הרי מהברייתות דמעילה ו' א' יש ללמוד להשוות מעילה וטו"א לענין כל העומד לזרוק ודלא כשינויא דרב אשי.

**ומיושב** נמי הא דאר"א לר"כ לקמן ב' לר"ש מדכל העומד לזרוק כזרוק דמי כל העומד לשרוף כשרוף דמי, דלענין השעה שהוא עדיין עומד לזרוק או לשרוף מודה רב אשי דדיינינן ליה כזרוק, ואם כן בנותר שעדיין עומד לשרוף ליחשב כעפרא.

**ולשון** הגמ' מוכיח כפי' תו', ולפ"ז לא אמר רב אשי דלאפוקי מידי מעילה קיל מטו"א, וכסברא דאמרינן מעילה ו' א' דזריקה שלא כתקנה מפקא מידי מעילה ולא מייתא לידי מעילה, אלא לענין שלא תחזור המעילה יש לחלק בין מעילה לטו"א, ולעיל פירשנו ע"פ שיטת רש"י משום דקשיא לן לחדש דמודה רב אשי דמהני עומד לזרוק לזמן שעומד לזרוק, והדר פקע כשלא נזרק, ולכן כתבנו דטעמיה דרב אשי משום דלאפוקי מידי מעילה נפקע בקל, אבל לשון הגמ' מוכח כפי' תו', וע"כ צ"ל דכשאיגלאי מילתא שלא נזרק פקע מכאן ולהבא כלמפרע, וצ"ע.

### ה' א' תנן שלנה כו'

ג. **שם** לאו דלן דם כו' במנחות ק"ב א' מבואר מ"ט הפטות דלן דם, שאם

כבר נזרק הדם בהכשר הול"ל כל שיש לו שעת היתר, דבשלמא אם היה שעה שעומד להיות נותר ולא נותר לבסוף, שפיר אמרינן שהי' לו, אבל אם בעינן שיהא ממש שעת היתר הול"ל כל שיש לו שעת היתר אין מועלין בו, ואח"כ אפשר לסיים דאפי' נפסל בנותר וכיו"ב אין חל עליו דין מעילה משפקע, אבל התנא עיקרו לומר שההיתר לכהנים מפקיע המעילה, והול"ל כל שיש לו [שוב נתבאר לעיל סוסק"ב ע"פ פי' תו' במנחות שם, ולפ"ז אין הדיוק בגמ' דמיירי בלן דם עיי"ש], ועמש"כ סק"ט, ויש לפרש דדייק מדקתני סתמא לנה משמע כולה, ועוד דבלן בשר לא הול"ל שעת היתר דמשמע זמן מסוים, שהרי כבר הותר לכהנים ליום ולילה, ורק משום נותר נאסר.

**ובמנחות** שם לא דחינן דמתני' בלן בשר כדדחינן בשמעתין, מיהו התם אליבא דר"ש קיימינן דס"ל כל העומד להפדות כפדוי דמי, ולא הזכירו אפשרות דלהוציא מידי מעילה דבשר קדשי קדשים שאני, ובתו' שם סוד"ה לא כתבו דסוגיא דהתם כמ"ד היתר זריקה שנינו, אבל כאן כתבו דאף אליבא דר"ש פליגי, וכדמייתין ת"ש מדר"ש.

**ואפשר** דכונת רב אשי שם שמחלק בין מעילה לטו"א, הוא משום דלהפקיע קדושה סגי בראוי לזרוק, אבל להחיל טו"א בעינן זריקה ממש, ומה שהזכיר שאין הקדושה חוזרת כשלן דמה קושטא קאמר, אבל עיקר החילוק משום דלהחיל דין טו"א בעינן זריקה ממש, [שדין טו"א היא תוספת חשיבות, ולא רק סילוק, ועוד דסו"ס אין הבשר מותר באכילה בלא זריקה ממש], ולהפקיע מעילה סגי באפשרות הזריקה, כיון שהזריקה אינה מקדשת את הבשר וכמשנ"ת סק"א, ולפ"ז הזכיר רב אשי טעמיה דמ"ד היתר זריקה שנינו, ולומר דלא צריכין בזה לכל העומד לזרוק כזרוק דמי, דסגי באפשרות הזריקה להפקיע הקדושה.

מקום וכמ"ש תו' די"ל דמורה ר"ש דבעינן זריקה ממש, ועמשנ"ת עוד בזה לקמן סק"ח ט'.

### ה' ב' דקבלוהו פסולים וזרקוהו כשרים

ד. שם אלא לאו דקבלוהו פסולין וזרקוהו כשרים כו' ש"מ היתר זריקה שנינו, יעו" בתו', ונראה פי' שאם התנא היה שונה רק קבלוהו פסולין היה מקום לומר דלאו דוקא נקט קבלוהו, אלא לפי שבכל דוכתא המקבל הוא הזורק כדתנן בתמיד וביומא מי שוחט מי זורק, מש"ה נקט קבלוהו פסולין, לכן פירש התנא קבלו פסולין וזרקו דהשתא קבלו מיותר כיון ששנה בהדיא וזרקו, ולדיוקא דדוקא מפני שקיבלוהו פסולין, אבל קבלוהו כשרים חשיב שעת היתר.

ומתקיף לה רב יוסף דגבי דם חטאת ע"כ דזרקו לאו דוקא, שהרי לאחר זריקה אפי' כשרים אין טעון כיבוס, וכי היכי דהתם זרקו לאו דוקא, ה"נ קיבלו לאו דוקא.

ואמר רב (אסי) [אשי, כצ"ל וכ"ה בתו' כת"י בשטמ"ק הנדמ"ח] א"כ ל"ל למיתני תרתי, בשלמא אם בחד מינייהו תנא תרוייהו דוקא, הרי הוא שונה כן גם באידך, אבל אם במעילה זרקו דוקא ובדם חטאת קבלו דוקא, א"כ למה שנה תרוייהו.

אלא לעולם דמעילה דוקא, דקמ"ל דפעמים רק בגלל שזרקו פסולין נפסל הקרבן, אבל אם רק קבלו אינו פסול, כיון שעדיין יכול הכשר לקבל ולזרוק, ואם היה שונה רק זרקו פסולין לא היינו יודעים דלא מהני זרקו כשרים, והשתא דקתני קבלו פסולין למדנו דפעמים שרק זריקתן מקלקלת אבל קבלו לחוד אינו גורם פסול, וקמ"ל נמי שאפי' קבלו פסולין וזרקו פסולין ג"כ עושה שירים, ולא רק כשזרקו פסולין דם שנתקבל בהכשר.

אב"ד דם חטאת לאו דוקא, כיון שבקבלו וזרקו כשרים אין טעון כיבוס מפני

ולפ"ז למ"ד היתר אכילה שנינו דין זריקה ופדיון שוין, דאף למעילה לא סגי בהיתר זריקה, ואם מצינו בדברי ר"ש דמהני היתר זריקה למעילה ה"ה דמהני לטו"א, ואליבא דר"ש פשיטא לן דשעת היתר לכהנים היינו היתר זריקה, דכיון דאית ליה כל העומד להפדות כפדוי דמי, ראוי לפרש גם מתני' הכי, וע"כ דמעילה וטו"א שוין, ואף בטו"א אמרינן כזרוק דמי, וזוהי סוגיא דב"ק שם, אבל הדברים סתומין, ובסוגיא דמנחות גופה אמר רב אשי לר"כ דלר"ש כזרוק דמי, וע"כ דלא נתקיימו דברי רב אשי שחילק בין טו"א למעילה, וקים לגמ' הכי, והיינו דאמרינן בב"ק דקי"ל דלר"ש מהני כל העומד ליזרק לטו"א, ומש"ה מהני למהוי שחיטה ראויה בגנב, [שוב נתבאר בזה לעיל סוסק"ב ע"פ פי' תו' דכונת רב אשי בע"א ע"ש].

ולפ"ז הא דא"ר יוחנן היתר אכילה שנינו היינו אליבא דרבנן, אבל אליבא דר"ש כו"ע מודו דהיתר זריקה שנינו, [מיהו כל העומד ליזרק נאמר לאחר קבלה, כדרבא מנחות ק"ב ב' בדעת ר' יוסי, וכן אמרו שם ע"ט ב' בדעת ראב"ד דמייירי בקיבל דמן בכוס ונשפך, וכ"ה פשוט הגמ' דרק בלן דמה אין מועלין בה, וכדאמרינן דדייקא דלא כחזקיה, וכ"כ תו' חולין פ' ב' ד"ה דכמה דדוקא לאחר קבלה אמרינן כזרוק דמי, ואפשר דמספק אמרו כן בגמ', אבל מצינן למימר שאף קודם קבלה כזרוק דמי, מיהו לשון הגמ' ו' א' דקבליה סמוך לשקיעת החמה והיינו היתר זריקה], והו"ל לגמ' לסיומי הכי אליבא דר"ש כו"ע ל"פ, כדאמרינן בב"ק שם אליבא דר' יוחנן, ובתו' דקדקו מזה דאליבא דר"ש נמי פליגי, אבל ע"כ דלמסקנא דב"ק אף ר' יוחנן מודה אליבא דר"ש, ואין לומר דלר"ש יותר חמור מעילה מטו"א, דהא במנחות אמרינן איפכא, ועוד דהא אפי' אליבא דרבנן קמביעיא לן הכא דליסיגי בהיתר זריקה, אע"ג דלית להו כזרוק דמי, מיהו בסברא יש לזה

דמאן דמייתי ת"ש לא ידע לדר"ג, וסבר דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, וא"כ ע"כ דהיתר זריקה שנינו, דאם היתר אכילה הרי פיגול וכשר שוין, ובזה ניחא לשון הגמ' בפשיטות, דכיון שהמקשן סבר שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ע"כ מיירי בדלא זרק, וקמ"ל שבפיגול אין היתר זריקה מוציא מידי מעילה עד שיזרוק ממש, אבל בכשר סגי בהיתר זריקה, ולפמשנ"ת לקמן סק"ח דמאן דאית ליה היתר זריקה שנינו לית ליה דר"ג ניחא בפשיטות ע"ש, - לשון הגמ' ומאי לעולם אפשר לפרשו שאין הקושיא דלעולם משמע טפי היתר זריקה, אלא דלשון הפיגול מועלין בו יתכן לפרשו שאין השוחט בפיגול כמאן דחנקינהו דמי, אבל לשון לעולם משמע דלא מיבעיא באופן שבכשר מועלין דה"ה בפיגול, אלא אפי' במקום שבכשר אין מועלין אבל בפיגול מועלין לעולם, ולדעת המקשן דלא ידע לדר"ג אתא לאשמועינן דליכא היתר זריקה, אבל אי מיירי לאחר זריקה מאי לעולם פירוש באיזה אופן נאסר בפיגול יותר, וכי עדיין לא ידע לדר"ג, ומשני כדר"ג, ואין כאן התייחסות ללשון לעולם לומר שאין פיגול שיצא מידי מעילה.

### ו' א' ת"ש רש"א יש נותר כו'

ו' ו' א' ת"ש רש"א יש נותר כו' המקשן לא ידע דר"ש לשיטתו ודאי כונתו היתר זריקה, [ומייתי ק"ו אם לר"ש היתר אכילה כ"ש לרבנן או דלא ידע כלל דלר"ש כל העומד ליפדות כפדוי דמי, וכדר"א ב"ק ע"ו ב'] ודחי דלפני היתר זריקה קאמר [ולמ"ד היתר שחיטה דשחטיה סמוך לשקיעת החמה באופן שאין זמן לקבל ולזרוק], ונראה דעיקר כונת ר"ש לומר דאע"פ שלענין חומר איסור נותר שניהם שוין, מ"מ לענין מעילה לא חוזר האיסור לומר שנטלה תורה זכות אכילה מהכהנים, ומועלין בו כדמעיקרא, אלא איסורא דפקע תו לא הדר עליה, וכה"ג השמיענו ר"ש ב"ק ע"ו ב' לענין טו"א, שאין איסור נותר

שכבר הוזה, אין במשמעות לשון זה דיני זריקה כיון שאף זריקה כשרה אינה בכלל המשנה, מיהו לדינא איכא נפ"מ בקבלו פסולין וזרקו פסולין, ואח"כ קיבלו כשרין ולא זרקו דאפ"ה אינו טעון כיבוס, אבל התנא דמיירי באופן שהנדרון רק קודם זריקה, אין במשמעותו ללמדינו דין זריקה פסולה.

### ה' ב' ת"ש הפיגול לעולם מועלין בו כו'

ה. ה' ב' ת"ש הפיגול לעולם מועלין בו, כו' נראה לפרש ע"פ התו' בפ"י קמא, והנה אם היתר אכילה שנינו וזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה, הול"ל שפיגול אינו מתיר, ואם היתר זריקה שנינו והפיגול גורם שלא יהא היתר זריקה בזה מיושב הלשון שהפיגול מועלין בו, שהוא הגורם למעילה, וזה מיושב טפי אם זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ואפ"ה קבלת פיגול גורמת שלא יהא היתר זריקה כיון שאינו עומד ליזרק, אבל אם זריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה, א"כ גם אם פיגול כזרוק דמי מועלין בו, שאין המצב של פיגול גורם שימעלו, אלא העתיד של זריקת פיגול, ולכן ס"ד השתא דלא כרב גידל, דלשון הגמ' מוכיח שרק בדיחויא מחדשינן לכדר"ג, מדקאמר לאו דלא זרק ולא אמרו אע"ג דלא זרק ומשמע דוקא דלא זרק, ואח"כ סיימו כדר"ג דאר"ג כו'.

ומשה"ק תו' בלשון לעולם יש לפרש דה"ק לא מיבעיא דבשחיטת פיגול מועלין כדתנן במתני', אלא אפי' הגיע להיתר זריקה מועלין בו, שנמשך כח הפיגול לאסור אף בזמן שבכשר היה פוקע איסור מעילה, ומשמע שהי' מקום לומר דבפיגול פקעה מעילה טפי כיון שכבר נפסל הקרבן, וכיון שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ה"ה קבלה, וקמ"ל שכח הפיגול גורם שתמשך המעילה לעולם עד שירצה לפיגולו.

מיהו בגמ' לעיל ד' א' נראה דיותר מיושבת הברייא דלעולם כרב גידל, וא"כ צ"ל



מדבריו ראייה לרבנן, ועכ"פ לרב גידל ע"כ דר"ש לפני שיראה לזריקה קאמר, ועד"ז מפורש בתו'.

**ויש** לעי' בהא דמשני קודם שיראה לזריקה כו' הכי הו"ל לשנויי פיגל בשחיטה

וקבלה מועלין בו פיגל בזריקה אין מועלין בו, אבל בשחט וקיבל סמוך לשקיעת החמה במאי פיגל, אם בקבלה מאי איריא סמוך לשקיעת החמה ואם בזריקה הרי כבר היתה שהות לזרוק, ואם בזריקה דלאחר שקיעת החמה לאו כלום הוא וזוהי קושית תו', ותיצו בתו' שפיגל בסוף הקבלה, ולכאורה קשה אם סוף הקבלה חשיבא פיגול, למה אינה מגרעת את הקבלה מתחלתה ליחשב פיגול, ואם מתחלה חשיבא כזרוק, איך יפסול סוף הקבלה את תחלתה, וצריך לחלק דביש שהות לזרוק סגי בתחלת הקבלה, ובדליכא שהות כיון דלאו כזרוק דמי, הרי אנו דנין על הקבלה כולה, וחשיבא פיגול בסופה, אבל הדברים מחודשים וסתומים, ובתו' ב"ק ע"ו ב' ד"ה כל כתבו בחד תירוצא דקודם שקיבל כל הדם לא חשיב כזרוק דכיון שמצותו לקבל כל הדם אין ראוי לזרוק קודם שיקבל כל הדם, ובזה מיושב דמה"ט אם פיגל בסוף הקבלה נעשית כולה פיגול, אבל אם החצי הראשון כזרוק דמי, אינו בדין שיפסל ע"י תוספת הזריקה, ולפי דבריהם א"א ליישב כאן שפיגל בסוף הקבלה, דא"כ לא היתה ראויה לזריקה כלל.

**והנראה** בפשטות הגמ' שהמקשן שהוכיח דהיתר אכילה שנינו מדין זריקת פיגול, ס"ל דהרצאת פיגול כהרצאת כשר לכל דבר, שאם זריקת פיגול אינה ראויה הו"ל לדחויי דבפיגול לכו"ע צריך להמתין עד הזריקה דוקא, וע"כ דס"ל שלמ"ד היתר זריקה שנינו ה"ה דמהני היתר זריקה בפיגול, ומיירי כולה בפיגל בשחיטה או בקבלה וזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ואף היתר זריקת פיגול, [שור' בספר אמו"ר שליט"א שמוזכר גם פי' זה], וכשיטתו השיבו לו בגמ' דמצינן

חוזר ומפקיע ממנו שם אוכל, ולכן לא נחית לדקדק מתי נקבע היתר זריקה שזה נלמד ממקור"א, וכאן שנה לשון קצרה דמשעה שהותר מדין זריקה שוב אינו חוזר לדין מעילה.

**ונראה** דכיון ששנה ר"ש כהאי לישנא גבי טו"א יש ללמוד שזמן היתר שלהם שוה, וכיון דמסיק רב אשי מנחות ק"ב א' דלענין מעילה כזרוק דמי לר"ש ה"ה לענין טו"א, וכדמסיק נמי שם ק"ב ב' ובב"ק ע"ו ב', ועי' בסמוך ראייה לזה.

**ואפשר** שבדוקא סתם ר"ש בדבריו לפני זריקה ולאחר זריקה לומר שנדון זה אינו תלוי בשיטתו בדין כל העומד ליזרק, אלא הוא בדין היתר לכהנים לענין מעילה לכל חד כדאית ליה, דתו לא הדר מעילה בנותר, ולא פקע טו"א מהנותר, וכן בפיגול.

**מיהו** צריך טעם למה נשנה ד"ז בשם ר"ש הרי גם רבנן מודו לזה, ואפשר דאגב ששנה ר"ש ד"ז לגבי טו"א דבהא פליגי רבנן עליה וסברי דבכל ענין מטמא טומאת אוכלין, הוסיף ר"ש דטו"א ומעילה שוין, דכי היכי דלא הדר איסור מעילה ה"נ לא פקע טו"א, אע"פ שחזר ונאסר באכילה מדאורייתא ומצותו בשריפה ככל נותר, ולפ"ז מוכח שדין זריקה לענין טו"א כדינה לענין מעילה, וכמסקנת הגמ' ב"ק ע"ו ב', שהרי נשנו הדברים בשם ר"ש במעילה רק מפני דבריו בטו"א, ובתוספתא דמעילה באמת נשנית ברייתא דנותר בסתמא, ומסיים בהו דבנטמא לפני זריקה ג"כ הצמע"א ואין מועלין בו.

### שם ת"ש ר"ש אומר יש פיגול כו'

ז. **שם** ת"ש רש"א יש פיגול שמועלין בו כו' וש"מ היתר אכילה שנינו, לכאורה לפ"ז מפורש דלא כרב גידל דהא הו"ל פיגול בזריקה ואפ"ה חשיב היתר אכילה, ולפ"ז לרב גידל ע"כ דס"ל לר"ש היתר זריקה שנינו, אלא דמצי למימר דר"ש לשיטתו דכזרוק דמי, ואין

לאוקומה כדאוקמינן לברייתא דנותר בדלא הוי שהות לזריקת הפיגול, ולא נחתו כאן בגמ' להאריך בזה, דלפי האמת דעת ר"ש בעלמא דכזורק דמי, וא"צ בזה להיתר זריקה מיוחד כאן, ואינו ענין לפלוגתא דאמוראי הכא, ולדידיה ודאי מתנ' בלן דם וכדמפרש מנחות ק"ב א', מיהו לענין פיגול תניא בהדיא במנחות ק"א ב' דאפי' לאחר זריקה אינו מטמא טומאת אוכלין, ומפרשינן בגמ' דהיינו בפיגל בשחיטה, עי"ש.

**ולפ"ז** האמת בברייתא דר"ש כדמפרשינן במנחות שם שאם פיגל קודם שראוי לזריקה אינו מטמא טומאת אוכלין, והיינו בשחיטה או בקבלה, וה"ה שמועלין בו, ואם היה ראוי לזריקה קודם שפיגל, מטמא טומאת אוכלין ואין מועלין בו, ולפ"ז סבר ר"ש כר"ג דזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה, מיהו מצינן למימר דדוקא בראוי לזריקת פיגול מועלין בו, אבל בזריקה ממש מפקא מידי מעילה.

**שם ת"ש הפיגול בקדשי קדשים כו' למ"ד היתר זריקה שנינו ס"ל נמי דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה**

**ח. שם ת"ש** הפיגול בקדשי קדשים כו' פשטות הברייתא כרב גידל דזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה בקדשי קדשים, ואינה מביאה לידי מעילה בקדשים קלים, ולמ"ד היתר אכילה שנינו מיתוקמא אף בפיגל רק בזריקה, ולמ"ד היתר זריקה שנינו מתקומא בפיגל בשחיטה או בקבלה, אבל אם היה בהכשר קודם זריקה כבר פקע מעילה ממנו, ולפ"ז לא נתפרשה סוגית הגמ' אמאי לא משני כפשוטו מאי לאו דפיגל בזריקה לא דפיגל בשחיטה וכדמשני במנחות ק"ב א'.

**ואם** נימא דלמ"ד היתר זריקה שנינו וחזינן שא"צ זריקה ממש, ה"ה דס"ל שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, דדוקא אם בעינן זריקה ממש דהיינו היתר אכילה בפועל, הרי

פיגול אינו מתיר באכילה, אבל אם א"צ היתר אכילה ממש, וסגי בזה שנפרד חלק הגבוה וחלק הכהנים, א"כ גם זריקת פיגול מהניא, דהא ע"י הזריקה האימורים אם עלו לא ירדו והבשר ירד, לפ"ז ניחא דה"ה לענין קדשים קלים הא בהא תליא, דלמ"ד היתר זריקה שנינו מהניא טעם זה רק לענין ק"ק לאפוקינהו ממעילה, וה"ה דמהניא זריקת פיגול, אבל בקדשים קלים בעינן זריקה ממש לאתויינהו לידי מעילה, וה"ה דזריקת פיגול לא מהניא, ולפ"ז לא מצינן לפרושי דהחילוק בין ק"ק לקדשים קלים הוא בפיגל בשחיטה, שהרי בקדשים קלים אין כלל היתר זריקה, וא"כ אפי' בשחיטה וקבלה כשרה אין מועלין בהן, ודכוותה אף בק"ק אין מועלין בהן, ולכן פירשו לאחר זריקת פיגול, וקמ"ל דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה בק"ק, ודכוותה בקדשים קלים אינה מביאה לידי מעילה, - ועי' לקמן ס"ג סק"ב דקמפלגי אם לאתויי למעילה עדיף או לאפוקי מידי מעילה.

**ולפ"ז** הקשו בתחלה מאי לאו דזרק וקמ"ל כדר"ג, א"כ מוכח נמי דהיתר אכילה שנינו דהא בהא תליא, ודחי לא דלא זרק, ודוקא בפיגול לא מהני היתר זריקה, וכגון שפיגל בשחיטה או בקבלה, אבל בכשר פקעה מעילה בהיתר זריקה, אבל זרק ממש אפי' זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, וא"כ מאי איריא דתני בקדשים קלים כו' דהתם הרי מיירי בזרק דוקא, שאין היתר זריקה בקדשים קלים לכו"ע, ומשני דהא אתיא לאשמועינן שנהי דבק"ק זריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, אע"פ שבקבלה לחוד לא חשיב כזריקה ממש כיון שהוא פסול, אבל בקדשים קלים אפי' זריקת פיגול ממש ג"כ לא מהניא.

**ובזה** מיושב שלא סתמו כאן בגמ' דלא כר"ג, ולעיל מפרשינן דברייתא דפיגול לעולם מועלין בו כר"ג, וכן בסוגיא ד' ב' צידדו להוכיח מהברייתא כר"ג, ואיך סתמו כאן דלא כר"ג, אבל אם פשיטא לגמ' דדיניה דר"ג

שייך רק למ"ד היתר אכילה שנינו, נחא דבברייתא דפיגול לעולם מועלין בו הוכיחו בגמ' דהיתר זריקה שנינו, וממילא היינו דלא כר"ג, ודחי כדר"ג, וכאן הוכיחו דהיתר אכילה שנינו והיינו כדר"ג, ודחי דהיתר זריקה שנינו ודלא כר"ג.

**ובזה מיושב נמי** הא דאיתא דר"ש בברייתא דפיגול דלא כר"ג, דכיון דר"ש אית ליה כל העומד לזרוק כזרוק דמי, הר"ז כמו למ"ד היתר זריקה שנינו, דכיון דפקע מעילה בלא היתר אכילה ה"ה דפקע בזריקת פיגול, ודר"ג איתא רק למ"ד היתר אכילה שנינו וכמשנ"ת.

**ובני יוסף נ"י** העיר דגם במתני' מוכח כן דקתני שנשחטה חוץ לזמנו וחול"מ אין לה שעת היתר לכהנים, וה"ד אי דזרק את הדם ש"מ דזריקת פיגול לא מהניא, ואי דלא זרק ש"מ דדוקא בפיגול יש מעילה אבל בכשר אף בלא זריקה אין מעילה, וש"מ דסגי בהיתר זריקה.

**שם מאי איריא דתני בקדשים קלים כו' בדין היתר זריקה בקדשים קלים**

**שם** מאי איריא דתני בקדשים קלים כו' הא אתיא לאשמועינן כו' לעיל ד' ב' ג"כ הקשו כן ותירצו קדשים קלים פסיקא ליה כו' ונראה דהיינו נמי כשינויא דהכא, אלא דהתם דנו בדבר גידל, ודחו דליתא לדר"ג בקדשי קדשים, ונקט קדשים קלים משום דבכל האופנים בפיגול אין מועלין בו, בין קודם זריקה בין לאחר זריקה, וקמ"ל לאפוקי מדר"ג בדין ק"ק וכדמשני הכא, ותוכן הברייתא לפ"ז הפיגול בק"ק מועלין בו טפי מכשר, היינו קודם זריקה דלית ביה דין היתר זריקה, ובקדשים קלים אין מועלין בו טפי מק"ק והיינו לומר שיותר מגרע פיגול בקדשים קלים מבק"ק.

**ואין** להקשות איך סתם התנא שיש חילוק בין קדשי קדשים לקדשים קלים בדין הפיגול, והרי האמת אינה כן, דבגונא

שבקדשים קלים אין מועלין ה"ה דבק"ק אין מועלין, ולא הוי רישא דומיא דסיפא, ולא קושיא היא לפי שהתנא שונה דבריו לאחר שידענו דהיתר זריקה שנינו, וממילא מתפרש דכלפי זה פיגול בק"ק מועלין בו, ואין בו היתר זריקה, ובוזה בקדשים קלים לא איצטריך לאשמועינן, שהרי אפי' בכשר אין בהם דין היתר זריקה להביא לידי מעילה, וקתני סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו לומר שזהו דין מיוחד בקדשים קלים שזריקת פיגול לא מהניא להו, ואתא לאשמועינן שיש דין מיוחד בקדשים קלים טפי מק"ק בדין זריקת פיגול, וכיון שהתנא יוצא מתוך הנחה ידועה דבק"ק סגי בהיתר זריקה ולא בקדשים קלים, א"כ רישא דפיגול בק"ק ודאי בא להשמיענו דבפיגול אין היתר זריקה, ולא מתפרש חידוש זה בק"ק כלפי קדשים קלים, שאין שייך בהם חידוש זה, וממילא מתפרשת הסיפא באופן אחר דהיינו לאחר זריקה, וקמ"ל שבזה שונה דין קדשים קלים מק"ק לענין זריקת פיגול.

**וכ"ז** אם היתר זריקה שנינו, שזה לא נחית התנא להשמיענו, אבל למ"ד היתר אכילה שנינו א"כ רישא ודאי מיירי לאחר זריקה, שרק בזה יש מה להשמיענו בפיגול שמועלין בו, וא"כ מפורש כדרב גידל בין בק"ק בין בקדשים קלים.

**בדין** היתר זריקה באימורי קדשים קלים כתבנו לעיל סק"א בשם הקרן אורה דמשמע בכמה דוכתי שלכו"ע בעינן זריקה דוקא, ולפמשנ"ת הדבר פשוט כן לגמ' בשמעתין, [שו"ר שכ"כ תו' ד' ב' ד"ה לא והוכיחו כן מהסוגיא שם], אבל בתו' ז' ב' ד"ה הא משמע דפשיטא להו דבקדשים קלים נמי פליגי, ואפשר שלמדו כן משמעתין שהקשו מ"ט נקט התנא קדשים קלים לשמועינן בק"ק לאחר זריקה, והקושיא למ"ד היתר זריקה שנינו, ואם איתא דבקדשים קלים ליכא דין היתר זריקה כלל, א"כ מתפרשת הברייתא דבקדשים קלים אין מועלין אפי'

**ויש** ליישב דלמ"ד היתר אכילה שנינו אתיא מתני' לאשמועינן דיצא בשר קודם זריקה אין מועלין בו וכדו"ע, ואפשר דה"ה טמא, ונמצא שלא היה שעת היתר אכילה ממש ומ"מ הזריקה הוציאתו מידי מעילה, וקמ"ל דזריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה דלא נימא כהרצאת כשר כך הרצאת פסול, ולענין מעילה כשעת היתר לכהנים דמי, לפי שהאיסור פיגול אינו מוסף בקדושתו וכבר הגיע לשלימות הכפרה בזריקה, שהאימורים לא ירדו אפי' לר' יהודה, ואפ"ה מועלין בבשר, דשעת היתר אכילה ממש בעינן.

**ולמ"ד** היתר זריקה שנינו קמ"ל דלן דמה אין מועלין בה, ודוקא קיבלו פסולין או שנשחטה חוץ לזמנו, אבל נתקבל בהכשר שוב אין מועלין, וכן אם נזרק הדם בפיגול אין מועלין, דדוקא נשחטה חוץ לזמנו אבל אם אח"כ גם נזרק הדם אין מועלין וה"ה נתקבל הדם חוץ לזמנו דמועלין עד שיוזק.

**ולמ"ד** היתר שחיטה שנינו לגודל התמיה היה מקום להמציא ולומר שלא אמר כן אלא כשנתקבל הדם בצפון ובכהן כשר רק במחשבת פסול, אבל בקיבלו פסולין או שקיבל ק"ק בדרום מועלין בו, דאיהו נמי אהיתר זריקה סמך, אלא דס"ל דכמו שזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה, ה"ה קבלת פיגול, כיון שהיתה לה שעת היתר בשחיטה, וכדמחלקינן בגמ' לעיל דהלנה דקעביד בידים לא מהני זריקה ידיה, ה"ה דלמ"ד היתר שחיטה מהני רק קבלת פיגול לאפוקי מידי מעילה, אבל קבלה בפסול מעשה לא מהני לכו"ע, ונהיתר שחיטה אין הכונה שהמעילה פוקעת בשחיטה אלא לאחר הקבלה מהני היתר השחיטה, ונקט לשון זה כלפי היתר זריקה], ולגודל הפשיטות לא ביארו כן בגמ', דהא קתני בהדיא שחט בצפון וקיבל בדרום וקיבלו פסולין, ועיקר הדיוק מדקתני נשחטה חוץ לזמנו ולא קתני קיבל חוץ לזמנו, וכן ברישא דמתני' קתני בכולהו שחט וקיבל וזרק

בקרבת כשר, ובגמ' מתפרש שהחילוק ביניהם רק בזריקת פיגול, ובשלמא למש"כ לעיל שנדון זריקת פיגול תלוי בנדון דהיתר זריקה, א"כ פשוט לגמ' שאין היתר זריקה בקדשים קלים, אבל אם דין זריקת פיגול בקדשים קלים פירשו כן בגמ' לכו"ע, ואפי' למ"ד היתר אכילה שנינו, א"כ משמע שרק זהו החילוק בין ק"ק לקדשים קלים, אבל בקרבן כשר דינם שוה אף למ"ד היתר זריקה שנינו, ולפ"ז חזרו בגמ' כאן ממ"ש בסוגיא ד' ב' ובתור"ה לא, ובאמת בתו' שם לא אמרו שתירוצו של רבינו פרץ מפורש בגמ' כאן, ואם נימא שכאן מתפרש בע"א נחא, אבל הדברים סתומים וצ"ת. - ועי' לקמן ס"ג סק"ב בצריכותא דעבדינן ו' ב' דלאתויי לידי מעילה קיל טפי.

**עוד בטעמא דמ"ד היתר שחיטה או זריקה שנינו**

**למ"ד היתר שחיטה יתכן דדוקא בפסולי מחשבה**

ט. ד' ב' היתר שחיטה שנינו או היתר זריקה כו' באמת אריכות המשנה איזוהי שהי' כו' אומר דרשני, שאם הכונה היתר אכילה א"צ שום פירוש, אלא כל שבאמת הותרו הכהנים באכילה תו לא רכבא עליה איסור מעילה, אבל כ"ז שלא הותרו באכילה ממש כגון זריקת פיגול וכיו"ב מועלין בו וכל הפירוש כמיותר, ולכן דנו לדייק דשמא דוקא נשחטה חוץ לזמנו קאמר, אבל קיבל חוץ לזמנו אין מועלין בה, או דסגי בהיתר זריקה ובלן דמה אין מועלין.

וזו המשנה מכרעת לפרש מתני' דלקמן ז' ב' ט' א' דאגב קדשים קלים ואגב פיגול נותר וטמא קתני זריקה ממש, אבל מעילה דבשר ק"ק כבר נתפרש במשנה זו דסגי בהיתר הזריקה, ולכן לא דייקו בגמ' ממשניות אלו שכבר נתפרש כאן דמעילה שאני, אבל בברייתות דמיירי בהדיא רק בדין מעילה דק"ק דייקנין שפיר.

הדם מן העוף כמו שהופרד בקבלה דבהמה, ולכן נשאר מעילה על הבשר שהוא עדיין משמש כקדשי ה' לזריקה, ה"ה דמהני האי טעמא לחזקה, דכיון שאם לא נתקבל הדם לבסוף מודה חזקה שאין היתר שחיטה מועיל, ה"ה דבעוף אם לא הוזה כלא נתקבל בבהמה דמי, ובבשרט"ק שם כתב דכיון שעדיין לא ראוי לקבלה, דהיינו שא"א להפריד הדם מן העוף אלא ברגע ההוא, הר"ז חסרון בהיתר המליקה שלא אמרו [אלא] כשיכולין לקבל הדם מיד ולהפרידו מן הבשר, ולא הזכיר היתר זריקה דלא אשכחן מ"ד הכי, אבל ע"כ גם לדידה צריך לחלק דלא מהני מצב זה להפריד הבשר מן הדם ולהפקיע מעילה ממנו].

**והא** דתניא ד' ב' לן דמה אע"פ שחזר וזרקו מועלין בה ע"כ צ"ל דלא הוי שהות למזריקה כדמשנינן בדר"ש ו' א', ומתפרש שלן משום דלא הוי שהות למזריקה, ולמ"ד היתר שחיטה מיירי כששחט באופן שאין שהות לזרוק אחר הקבלה, ובהדיא מפרשין הכי למתני' אליבא דר"ש במנחות ק"ב א'.

**שו"ר** דאין לומר כמש"כ דבשחיטה כשרה מהני קבלת פיגול לפטור ממעילה, דכיון שאינו עומד ליזרק אין לזה מעלת היתר שחיטה, אבל אפשר לומר שאם קיבל וזרק במחשבת פיגול והשחיטה היתה בהכשר אין מועלין בו, דמהניא הזריקה כשהשחיטה היתה בהכשר, ולפ"ז ס"ל כמ"ד היתר אכילה, אלא שא"צ ממש היתר לאכול, וסגי בזריקה כשהשחיטה היתה כשרה, וניחא בזה שלא ביארו בגמ' מ"ד היתר שחיטה כיון שבכל דוכתא ס"ל כמ"ד היתר אכילה, ועדיין הדברים סתומים ורחוקים דמשמע דהיתר שחיטה עדיפא מהיתר זריקה, וגם לא יתכן שיסתמו זה בגמ' אלא משמע דברים כפשוטן, ולעיל סק"א כתבנו ליישב דמתני' גם ברישא מיירי בשחט בצפון סמוך לשקיעת החמה ולא היה שהות לזרוק וגם קיבלו בדרום ואפ"ה

בדרום ובלילה, ואילו בפיגול קתני רק שחיטה, ומזה דייק שבא התנא להשמיענו דפסול מחשבה פוסל רק בשחיטה לענין מעילה, ופסול מעשה פוסל גם בקבלה [שו"ר דזה אינו, אבל יתכן לפרש דס"ל היתר אכילה, ואם השחיטה היתה בהכשר הרי הזריקה מוציאתו מידי מעילה אע"פ שהיתה קבלת פיגול וזריקת פיגול ועי' להלן, וג"ז רחוק בסתמות הדברים], וכבר נתבאר לעיל סק"א דאף למ"ד היתר שחיטה עיקרו אזוריקה סמך, וכדתנן מעשה דמים וזריקה בכל דוכתא, אלא דס"ל דסגי בהיתר זריקה ולענין פסול מחשבה סגי בהיתר שחיטה להכשיר הקבלה, ומיושב בזה שלא נחתו בגמ' לבאר מתני' למ"ד היתר שחיטה, כיון דאיהו נמי היתר זריקה ס"ל, וחדש רק דחוץ לזמנו פוסל רק בשחיטה, ואמרינן דלא דיקא מתני' כותיה שהכשירה רק לן דמה, משמע שעד עכשיו היה בהכשר, ולא אשמועינן תנא היתר שחיטה כלל, וחזקה דייק לה מסיפא דשלא היה לה שעת היתר לכהנים קתני רק בנשחטה חוץ לזמנו וחול"מ וכמשנ"ת.

**ולפי** גרסא דידן שלא הוזכר בגמ' מ"ד היתר זריקה שנינו, ע"כ דכולה סוגיין לסיועיה לחזקה ודלא כר' יוחנן, דהא מסקינן דאיכא למימר היתר זריקה שנינו, ולא משמע שזה דלא כחד, ולפמ"שנ"ת דחזקה נמי עיקרו היתר זריקה ס"ל ניחא, וכבר כתבנו לעיל סק"ב ג' דסוגיין דהכא ודמנחות ק"ב אתיא שפיר כחזקה, ולפי מה שצדדנו כעת דחזקה הוסיף רק היתר שחיטה בקבלת פסול מחשבה, א"כ שפיר חשבוהו בכולה שמעתין בכלל מ"ד היתר זריקה שנינו.

**ובזה** ניחא דבמליקה מודה חזקה דבענין הזאה דוקא, דכמו שלמ"ד היתר זריקה נתבאר לעיל סק"א מדברי תו"י ותו' הרא"ש יבמות ל"ג א' ושטמ"ק זבחים ס"ו א' אות ד' דכיון שצריך את כל העוף להזאה, לא חשיב היתר זריקה, לפי שעדיין לא הופרד

כפיגול דמו, ואפשר דכיון דלן היינו חוץ לזמנו של הדם, לכן פירשו שיש חילוק בין מחשבת חוץ לזמנו, לבין הלנה חוץ לזמנו בידים, אבל אין ראיה מזה לשלא לשמה, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א בשם הגרע"א ז"ל ועי"ש מ"ש בזה.

**ולפי** סתמות הגמ' הכא מסייע ליה רישא, אלא שסמכו על סוגיא דלקמן דאיכא למ"ד היתר זריקה והיתר שחיטה שנינו, ולדידהו אין ראיה, וגם לדידהו לא מסתבר לומר כדר"ג וכמשנ"ת סק"ח.

**שם** לימא הא מסייע ליה הפיגול בקדשי קדשים כו' גם כאן מתפרש כדלקמן ו' א' דאם היתר אכילה שנינו ע"כ מיירי בדורק וקמ"ל כדר"ג, ודחי דלא זרק וס"ל היתר זריקה שנינו ובפיגול היתר זריקה לא מהני, כיון שאינו עומד לזרוק שהרי אסור לזרוק כדאמר האי טעמא מנחות ק"ב א', אבל זרק אין מועלין בו דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה.

**שם** אמאי קתני סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו כו' ומבואר דזריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה, לשמועין בק"ק, ודחי בקדשים קלים כו"ע מודו דלא מייתא לידי מעילה, דהיתר זריקה כשרה ג"כ לא מייתי לידי מעילה, אבל בק"ק י"ל דסגי בהיתר זריקה וה"ה דמהני זריקת פיגול, והיינו ממש שינויא דלקמן ו' א' אלא ששם אמרו כן בהדיא למ"ד היתר זריקה שנינו, וא"כ בק"ק מהני היתר זריקה ובקדשים קלים לא מהני, וקמ"ל סיפא דבקדשים קלים פסיקא ליה טפי מק"ק, וכדמפרש ו' א' דלא תוויי לידי מעילה בעינן זריקה כתיקנה, ולמ"ד היתר זריקה שנינו הרי באמת הא בהא תליא וכמשנ"ת סק"ח.

**ולישון** פסיקא ליה פי' תו' דבק"ק איכא עולה וחטאות הנשרפין שמועלין בבשר גם אחר זריקה, ולכן נקט קדשים קלים, מיהו

לא אמרינן דכמאן דחנקינהו דמי, ודוחק, וצ"ע, והמיושב לומר דלחזקיה פליג ר"י את"ק וס"ל דשחטן בצפון וקיבל דמן בדרום אין מועלין בהן, ולפ"ז כולוהו מתנייתא דלא כר' יהושע, וג"ז סתום, וצ"ע.

### ד' א' לימא מסייע לי' הפיגול כו'

י. ד' א' לימא מסייע ליה הפיגול לעולם מעלין בו כו' אי דלא זרק הדם מאי למימרא, לשון הגמ' כאן סתום משום דתליא בסוגיא דלקמן אם היתר זריקה או היתר אכילה, והכא פשיטא לן דהיתר אכילה שנינו כפשטות הלשון היתר לכהנים, וכמש"כ סק"ח דהא בהא תליא דמאן דס"ל שא"צ היתר כהנים גמור, וסגי ליה בהיתר זריקה, ה"ה דסגי ליה בזריקת פיגול, וא"כ ר"ג ס"ל היתר אכילה שנינו ומסייע ליה האי ברייתא, ובגמ' לא ביארו איך אפשר לדחות הסייעתא וסמכו על סוגיא דלקמן ה' ב' ו' א' שביארו הדברים.

**שם** וכי תניא ההיא בעולה אי בעולה פשיטא דגבוה היא כולה, יש לעי' דקארי לה מאי קארי לה הרי זה שהשיב דמיירי בעולה כונתו מפני שאין העולה ניתרת בזריקה כלל, א"כ לא שייך להשיב לו דגבוה היא, הרי מה"ט אוקמה בעולה, ושמא ס"ד דקמ"ל דאע"פ שכבר נתרצה לפיגולו אפ"ה מועלין בו, ולא אמרינן שכבר הוחלט לשם פיגול, ותלמודא לא חש להשיב ע"ז.

**שם** ב' לן דמה אע"פ שחזר וזרקו מועלין בו, מבואר כאן שיש לזה שם זריקה, וכדחזינו דמהני לר' יהודה שאם עלו לא ידרו, ולכן איצטריך לאשמועין דלא מפיק מידי מעילה.

**שם** סיפא ודאי מסייע ליה דזריקה של דם שנפסל בלינה אינה מוציאה מידי מעילה, וס"ד דה"ה זריקת פיגול, ודחי דאין ראיה מלן שנעשה פסול בגופו, משא"כ במחשבת פיגול, ומלשון זה משמע דשלא לשמה וחוץ למקומו

לשמה כשלמים דמי, אבל בפיגול הר"ז אותו קרבן במחשבת פיגול ושייך בו גם לחם במחשבה כזו.

**ונראין** הדברים דשלא לשמה חשיב שחסר בזריקה של חטאת, ואמנם כח שלא לשמה פועל באופן חיובי שמכניס כח שלא לשמה בקרבן, אבל הפסול הזה גורם שחסר בעבודה וכאילו לא זרק הדם כמצותו, ולכן שלא לשמה ודאי לא מהני מידי בחטאת או בפסח, דכאילו לא זרק דמי, אבל חוץ לזמנו יש בו כח זריקה ומרצה לפיגולו, נובזה א"ר אבא שחל הפסול רק בזריקה, אבל שלא לשמה ודאי חל מיד, ובפשוטו חול"מ כחוץ לזמנו דמי, אבל מצינו במנחות ע"ט א' דלר"י אף בחול"מ לא קידש הלחם, ומתני' שם ר"מ היא, ורבא סבר התם דחול"מ בחטאת תרד, ושל"ש לא תרד, וא"כ י"ל שגם כאן חול"מ כשל"ש דמי, ולפ"ז בדוקא הזכירו בברייתות פיגול בקדשי קדשים, ולא הזכירו חול"מ ושל"ש, ובפסחים ע"ג ב' אמרו דשל"ש פסולו בגופו, ובזבחים כתבנו שיש חומרא בשל"ש דחשיב כחסרון עבודה, ולא שייך בזה תפוס לשון ראשון כמו בחוץ לזמנו וחול"מ לר"י, ולפ"ז כאן פשיטא דלא מהני מידי, ולא קאמינא בסוגיות בזה, ונפ"מ שאפי' למ"ד היתר זריקה שנינו וס"ל דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה אבל מודה דזריקת שלא לשמה אינה מוציאה מידי מעילה.

**שם** איתיביה ר"פ לאביי כו' אשתיק, במנחות מ"ז ב' אמרינן ולא איתותב דר"ג, ולא יתכן לומר איתותב ממשנה מפורשת, ועוד שהרי בשמעתין לא איתותב, אלא ר' אבא פירש דרק בזריקה חל הפיגול, ולכן מעיקרא מהניא שחיטת פיגול לקדש הלחם, ובמסקנא אמרינן שהפיגול מועיל לפסול הלחם דליבעי שריפה, אבל לא להוציא מידי מעילה, ולפ"ז אפשר שכבר חל הפיגול בשחיטה, ומה שאמרו שם דאיתותב דר"ג אמנם אפשר דכונת ר"פ לקושיתו ממתני', אבל ר"ל דמתני'

לר"ג ניחא טפי דקתני רישא בק"ק מועלין בו דמשמע בכולן לעולם.

**ג' ב' אר"ג א"ר זריקת פיגול כו'**

**בדין זריקה של"ש בחטאת**

יא. ג' ב' א"ר גידל אמר רב זריקת פיגול כו' לכו"ע היתר זריקת פיגול לא מהני, דכיון שאינו עומד ליזרק שהרי פסול הוא אין מעלה באפשרות הזריקה, וכן מבואר במנחות ק"א ב' דבשחט חוץ לזמנו וחול"מ לא חשיב עומד ליזרק, (ואף למ"ד היתר שחיטה כתבנו סוסק"ט דאין היתר זריקה מועיל, ורק בזריקה ממש יש לדון, עי"ש), וא"כ הנדון הוא רק בזריקה ממש, וש"מ דס"ל היתר אכילה שנינו, דאל"כ הרי כבר יצא מידי מעילה קודם הזריקה, ויש לדחות דמייירי שגם השחיטה או הקבלה היתה בפיגול, אבל לא משמע כן.

**ולפ"משנ"ת** לעיל סק"ח הא בהא תליא דמי שסובר דסגי בהיתר זריקה ואינו מצריך היתר גמור לכהנים, ה"נ דסגי ליה בזריקת פיגול להוציא מידי מעילה, שהרי נקבעו האימורים בדין אם עלו לא ירדו, ונפרד הבשר מדין הקרבה, ורק מי שמצריך היתר אכילה ממש ס"ל דזריקת פיגול לא מהניא, ואמנם אין זה הכרח גמור, אבל כך עולה מסוגית הגמ' דמאן דמתרץ הבריות דבהיתר זריקה סגי, ס"ל נמי דזריקת פיגול מהניא.

**ודין** זריקה שלא לשמה בחטאת לא נתפרש, דאם הטעם משום שבפיגול יש הרצאה כהרצאת כשר, א"כ בשלא לשמה פשיטא דלא מהני אבל אם הטעם משום דפסול מחשבה קיל טפי, וכדאמר ד' ב' דמחשבה לא קעביד בידים, א"כ יש להשוות שלא לשמה לפיגול, ולענין אם עלו לא ירדו מהני נמי מחשבת שלא לשמה בחטאת כדאמר מנחות ע"ט א'.

**ובסמוך** מיייתנן מקידוש לחמי תודה והתם מבואר דשלא לשמה אינו מקדש, אלא די"ל שאין לחם בקרבן אחר, ושלא

למדנו שהלחם מתקדש במחשבת פיגול, ושפיר י"ל שהוא מתקדש בזריקת פיגול לחייב עליו משום פיגול, ואמנם לשינויא דר' אבא בזריקה הדין נותן שלא יתקדש בזריקה, אבל למסקנא דגמ' דקדוש ליפסל בלבד, א"כ גם בזריקת פיגול הוא מתקדש, ור"ג לא אמר אלא שאינו

מוציא מידי מעילה ולא מביא לידי מעילה, וכ"כ שם בשטמ"ק דבהא מילתא איתותב, והיינו שינויא דר' אבא, ולא קאימנא בסוגיות בזה, ונתבארו הדברים בספר אאמור"ר שליט"א ועיי"ש שאין הדבר ברור אם דברי ר' אבא קיימין למסקנא.

## סימן ג

### בדין זריקה מועלת ליוצא

ו' ב' והרי המפריש חטאתו ואבדה כו' בביאור איך פוטר את חברתה, ועוד בזה.

א. ו' ב' מתני' אר"ע והרי המפריש חטאתו כו' אם פטר דמה את בשר חברתה מן המעילה כו' מבואר כאן שיש חידוש בזה שבשר חברתה יוצא מידי מעילה, וש"מ שאין לה דין חטאות המתות שאין בהם מעילה, [ומסתברא נמי שהאימורין נשאר בהם דין מעילה, דאל"כ לא הוה פשט מיניה ר"ע מידי וכ"ה הלשון את בשר חברתה דוקא, ומסתברא נמי שמי שנהנה מהם קודם זריקה חייב לשלם ולהביא קרבן, ואין העתיד מגלה למפרע שזו לא היתה חטאת, וכמו מחיים, וכ"נ בלשון הברייתא ז' א' דקתני מועלין בשתיהן מחיים וקתני מועלין בשתיהן כשדמן בכוסות, מיהו לענין אם עלו מבואר בגמ' שירדו כדלקמן ז' ב', וכן הדין בחטאת שמתו בעליה קודם זריקה], וגדולה מזו אר"א בגמ' דבזא"ז לא נפקא מידי מעילה וש"מ שנשאר בה קדושת חטאת למעילה, והטעם משום דמיד בשחיטה נקבעה כקרבן חטאת ואף אם תפסל אח"כ יחשב פסולה בקדש, וא"כ לא שייך לחשבה חטאות המתות, ובפרט שהרי היה יכול לזרוק דמה של זו, ולכן נשאר בה דין מעילה, ואינו פוקע אלא ע"י זריקה.

השני, ואם עלו אמוריו של שני ירדו כדאמר ר"י ז' ב', ואין חייבין על השני משום פיגול נותר וטמא מכח זריקה זו, וא"כ איך מוציאתו מידי מעילה, ונראה מזה דכיון ששתיהן נקבעו כבשר חטאת קודם זריקה, ואין קדושתן מספק, אלא לאחריות היא קדושה מוחלטת, א"כ נמצא שיש כאן בשר של שתי חטאות לקרבן, וע"י הזריקה של אחת מהן נקבע מן השמים שרק האימורין יעלו, ואמנם בב"א גם נקבע שהשני פסול, אבל הדחייה של הבשר מליקרב נקבעת מכח הזריקה ולא מכח הפסול, דכיון ששתיהן היו עומדות בשוה, חשבינן הדיחוי מהשמים ע"י הזריקה על שתיהן ואמנם גם אימורי השניה נדחו מפני שהם מיותרין וכבר נתכפרו הבעלים בראשונה, אבל הבשר קודם שנדחה כמיותר כבר נדחה מליחשב קדשי ה' ע"י הזריקה, ולא אמרינן שמאליו הוא נפסל ונשאר בדין בשר חטאת קודם זריקה, שמיד עם הזריקה קבעו מן השמים שכל הבשר יצא מידי שם קדשי ה', וההוראה הזו שניתנה לכל בשר החטאת שהי' מזומן להקרבה היא ניתנה מכח הזריקה לכל הבשר שהי' מזומן, ולכן חשבינן הזריקה כפטרה את הבשר של שתיהן.

וזהו שאר"א בגמ' שלא אמר ר"ע חידוש זה אלא בב"א, דכיון ששתיהן מזומנות בשוה והדם בכוס, לכן חשיב ששתיהן כעת

ויש לעי' א"כ איך פוטר דמה של זו את בשר חברתה הרי באמת אין קרבן משפיע על



**שם והני תרתי למה לי צריכי כו' בקושיית תו' דלעיל אמרי' דלאפוקי ממעילה קיל טפי.**

ב. **שם** גמ' והני תרתי ל"ל צריכי כו' דאפי' שלא כתקנה מיתא לידי מעילה כו' הקשו בתו' דלעיל ו' א' אמרינן איפכא, וביאור תירוצם דהכא הזריקה בהכשר, והחלק שאינו מתוקן הוא הבשר והאימורים שיצאו, ולכן סגי בזה שהקרבתו כבר נזרק דמו שהגיע זמן האימורים ליקרב, ונעשו כקדשי ד' שנפסלו, אבל להפקיע מעילה מהבשר י"ל דכיון שאינו ראוי למצותו לכהנים, הרי הבשר הזה נשאר באיסורו הקודם, אבל לעיל דהנדון אם זריקה פסולה מקדשת, בזה ודאי מסתבר לומר דזריקה פסולה אינה מקדשת את האימורים, אבל שפיר מפרידה את הבשר מקדושתו, שלא אלים קדושת הפסולין מקדושת הכשרים שניתרין בזריקה, - זריקה פסולה במעשה, כלן ויצא דמה לכו"ע לא מהני, כדלקמן ז' א' ולעיל ד' ב'.

**ואאמו"ר שליט"א** כתב עוד דלעיל מיירי למ"ד היתר זריקה שנינו, וכיון דלא בעי היתר אכילה ממש, שפיר י"ל דלא בעי נמי זריקה כשרה, והדברים מתיישבים יותר לפמשנ"ת בתו' ד' ב' דכו"ע מודו דלענין אימורי קדשים קלים לא סגי בהיתר זריקה, מיהו לפ"ז צ"ל דס"ל הכא במתני' דהצריכותא איפכא, וסוגית הגמ' אתיא כמ"ד היתר אכילה שנינו, ולמ"ד היתר זריקה אשמועינן קדשים קלים לרבותא דר"ע, אבל לפ"ז לא מצי ר"ע למילף משתי חטאות לאימורי קדשים קלים, דדילמא דוקא לאפוקי מידי מעילה מהני, אלא שאין קושיא אם ס"ל מסברא שאין לחלק ביניהם, אבל לצריכותא דגמ' נחא טפי.

**מיהו** לכאורה מוכח כתירוץ אאמו"ר שליט"א מהא דלבשר ק"ק סגי בהיתר זריקה ולאמורי קדשים קלים בעינן זריקה ממש, וכאן לא שייך לחלק בין זריקה פסולה לכשרה, שהרי עדיין לא זרק כלל, והתו' לשיטתם ז' ב' ד"ה הא דלא פסיקא להו ד"ו,

בשר חטאת במוחלט, אבל אם עדיין לא קיבל דמה של שניה, בזה לא מהני זריקת דמה של זו לשניה, כיון שעדיין לא היה בשרה מזומן להקרבה, וחל הפסול על הבשר כמו על האימורים מכח שהיא מיותרת, אבל כשהם שוין חל הפטור של הבשר מכח הזריקה, קודם שנדון עליו כמיותר.

**שם** אם פטר דמה את בשר חברתה מן המעילה דין הוא שיפטור את בשרה, משמע שעיקר הקושיא היא משום פטור מעילה, אבל חיוב פיגול נותר וטמא לא קשה, דכיון שחל דין פיגול על כל הקרבן, חל ג"כ על הבשר שיצא, שהרי ודאי שהוא חלק מן הקרבן דאימורי ק"ק שיצאו אם עלו לא ידרו, מיהו ביצא כולו מצינו שהקרבתו פיגול והחלק שיצא אינו פיגול, כגון שפיגל בשחיטה, או אם צריך בשר לבשר ואימורין לאימורין, ע"י בזה לקמן סק"ו, ואפשר שר"ע למד מסתמות הדברים שיש להשוות דין המתירים של הבשר לכל דבר, ואם הדם נקרא מתיר לענין מעילה הרי הוא ג"כ מתיר לענין פנו"ט, ואין לדקדק ממה שבשתי חטאות אין דין פנו"ט, כיון שדין הפיגול נקבע בגלל שהוא חלק מהקרבת המפוגל, ולא מפני הזריקה לחוד, ותדע שאם חשב על הכזית שבחוץ לא נתפגל הקרבן, כמש"כ לקמן סק"ו בביאור הגמ'.

**וביאור** הדברים דכמו שבשתי חטאות הזריקה קובעת פטור לכל הבשר שהי' מזומן כאן, כ"ש שתקבע פטור לכל הבשר של הקרבן הזה, אע"פ שחלק ממנו בלא"ה פסול, דמ"מ נקבע מן השמים ע"י הזריקה להוציא כל בשר הקרבן מידי מעילה, ומשמע שר"א ג"כ מודה לדין שתי חטאות ואפ"ה פליג כאן, ואין לומר משום דהו"ל כחטאות המתות דנראה דבאימורין מועלין וכמש"כ לעיל, ויש לפרש דהתם רק עם הזריקה נקבע הפסול של השניה, אבל כאן כבר נפסל החלק היוצא קודם הזריקה, ולכן אין הזריקה מתייחסת ליוצא כלל.

עמש"כ בזה לעיל ס"ב סוסק"ח, ולפ"ז ש"מ דק"ל היתר אכילה שנינו, מדעבדינן צריכותא דמתני' כוותיה.

**ולפ"ז** מ"ד היתר אכילה ומ"ד היתר זריקה פליגי נמי בסברא זו עצמה אם להפקיע בשר מידי מעילה קיל טפי מהבאת אימורין לידי מעילה או איפכא, אלא דלמ"ד היתר זריקה נשאר חילוק זה לקושטא דמילתא, ולמ"ד היתר אכילה לקושטא דמילתא דינם שוה.

**הא** דתנן מועלין וחייבין עליהן משום פיגול לא מיירי בחד גוגא, שהרי זריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה בקדשים קלים לכו"ע, והא דתנן אין מועלין בהן בבשר ק"ק תליא בפלוגתא דלעיל ו' א'.

**ז' א' אר"א כי אמר ר"ע בב"א כו'**

ג. ז' א' אר"א כי אר"ע בב"א אבל בזא"ז לא אר"ע, בברייתא קתני והרי דמן מונח בכוסות וש"מ דמיירי בב"א, ובמתני' י"ל שזה מרומז בלשון והרי שתיהן עומדות לומר דקיימי בב"א, והנה כשהשניה לא נשחטה פשיטא דהו"ל חטאות המתות, וגם בלא"ה אין בה מעילה, וא"כ החילוק בין בב"א לבזא"ז שייך רק בקבלה, שאם בשעת זריקת דמה של הראשונה עדיין לא קיבל דמה של שניה, לא מהניא לבשרה של שניה, אע"פ שכבר נשחטה ויש כאן בשר בפ"ע, מ"מ אין הזריקה פוטרת את הבשר, אלא כששייך לומר שהגיע זמן זריקת דמה של שניה.

**ובזה** מיושב הא דא"ר אושעיא תשובה גנובה כו' דכיון שמפורש בברייתא דבעינן שיהא דמן בכוסות בשעת זריקה, הרי מבואר דדוקא בב"א, דאי מסברא, מאי קאמר תשובה גנובה, לימא דמתוך התשובה מוכח דאף בזא"ז מהני.

**שם** והרי דמן מונח בכוסות מועלין בשתיהן, מבואר כאן שלא יצאו מידי מעילה

בהיתר זריקה, ולא שייך להזכיר כאן סמוך לשקיעת החמה שהרי נזרק דמה של אחת מהן, וי"ל הטעם כיון שנשחטה השניה קודם קבלת דמה של הראשונה, ושוב אין הכרע אם יזרוק דמה של שניה או של ראשונה ולכן לא פקע מעילה מתוריייהו, מיהו ק"ק כיון שבכל אחת מהן שיזרוק דמה תפקע המעילה של שתיהן, א"כ למה לא יועיל היתר זריקה להפקיע המעילה מכח ממ"נ, וצ"ל דכיון שא"א לומר כל העומד לזרוק על אף אחד מהן, לא אמרינן ממ"נ, שהרי באמת אין כאן העומד לזרוק, שגם מי שנזרק לבסוף לא איגלאי למפרע כ"כ, ומי שלא נזרק באמת נפקע מכאן ולהבא כלמפרע, ועמש"כ ס"ב סק"ט דלמ"ד היתר שחיטה יתכן דבעינן נמי קבלה או זריקה, עי"ש.

**שם ב' תשובה גנובה כו' ביאור השו"ט דר' יוחנן ור"ל**

**שם** ב' אר"ל משום רבי אושעיא [היינו ר"א חבירו של ר"ח ונדפס בטעות רב וצ"ל רבי], כו' לאותו תלמיד [אפשר דר"א לא ידע שהי' ר"ש או שר"ל שהי' ר"ש תלמיד ודחאו בתשובה גנובה], בב"א אין בזא"ז לא, דכיון דפסול הוא כו', פ"י אם איתא דמהני הזריקה של זו לחבירתה אע"פ שהיא פסולה, ולא מכח חד גופא, א"כ מ"ט דוקא בב"א, ומדבעינן בב"א ש"מ דכחד גופא חשיבי, וא"כ אין ראיה מזה ליוצא שנפסל ביציאתו, דהא בזמן הזריקה שתיהן כשרות, - ור"א סבר שעיקר טעמו של ר"ע מסברא, ואין בהוכחתו כדי ליישב דינו.

**שם** א"ל ר"י לר"ל כו' הוכיח לו דלאו חד גופא הוא, וא"כ השניה פסולה ואפ"ה מהני לה זריקה, והא דבעינן בב"א היינו משום דבלא זה לא שייך כלל לומר שזריקה זו החליטה את דין בשרה של חברתה, ורק מפני ששתיהן עומדות בשוה ומוכנות לזריקה, הרי קביעות הזריקה של אחת מהן מחליטה

הקרבן, וד"ז לא מיקרי קולא, שזהו השימוש של גבוה בקדשיו, ויש כאן חיוב על הכהנים ועל הבעלים לקיים בקרבן מצותו.

**אבל** בבשר שנפסל ביוצא שאין בו קיום מצותו, ואפ"ה הועיל בו מעשה דמים לאפוקיה ממעילה, ד"ז חשיב קולא, והשתא כולה מתני' ביוצא איצטריך, ולאשמועינן דבשר ק"ק שיצא אין בו מעילה כר"ע, וחייבין עליו משום פיגול נו"ט אע"פ שיצא, וגם בפיגול נו"ט החידוש של מעשה דמים הוא בפסולין שאינן ראויין למצותן, ואהני בהו מעשה דמים, אע"פ שאינו מקיים מצותן בזריקה זו, ומשום קתני דאין בו מעילה אבל אסור באכילה ובהנאה.

**ובן** בקדשים קלים דסיפא מיירי ביצא הבשר והאימורים, וגם בבשר שיצא חוץ לעזרה פליגי ר"א ור"ע אם חייבין עליו משום פיגול נו"ט, דנהי דאינו נפסל כשיצא קודם זריקה לר"י זבחים פ"ט ב', ואפי' אימורים לא מיפסלי לר"פ שם צ' א', [מיהו בזבחים כ"ו א' מוכח מברייתא דאימורין נפסלין ביוצא וכרבינא בר שילא, וע"כ דר"ה דיחויא בעלמא הוא] מ"מ אם לא היו בעזרה בשעת זריקה לא מהני להו מעשה דמים לר"א למקבעיהו בפיגול, וכן לר"ע לא ניתר הבשר באכילה, אע"פ שהוא קדשים קלים ולא נפסל ביציאתו קודם זריקה אבל אם לא היה בעזרה בשעת זריקה אין זריקה מועלת לו להיתר אכילה.

**ולפ"ז** בגונא דמתני' באמת אין שום קולא בקדשים קלים ע"י הזריקה, כיון שהבשר נשאר אסור בהנאה כמו קודם זריקה, דהא מעשה דמים מיירי בדבר שאין בו מצות אכילה, שאם זוהי מצותו לא מיקריא קולא, ולפ"ז יש לקיים לדינא דקדשים קלים שנפסלו אסורין בהנאה אע"פ שאינן ראויין למצותן, דכל קרבן ששייך לגבוה אע"פ שאינו בדרגה קדשי ד' לחיוב מעילה, נשאר באיסור זה כ"ז שלא נתקיימה מצותו, וכ"כ אאמו"ר שליט"א

דינה של שניה, וכמש"כ סק"א, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שכבר ביאר כל הענין עי"ש, והא דהוצרך לראיה מהעלן קודם זריקה היינו משום דמכאן ולהבא ודאי דלא שייך דין חטאת כלל, אבל אימורין שעלו קודם לכן, אם היה בהם כח של חד גופא, הדין נותן שלא ירדו, כמו שמי שמעל בהן קודם זריקה חייב קרבן.

**שם** אר"י קצצתינן לרגלוהי דינוקא, ר' יוחנן למד אצל ר' אושעיא כדאמר עירובין נ"ג א', ואמרו עליו שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו, ואמר שם ר' יוחנן דלבן של אחרונים כפתחו של היכל ואנו כמלא נקב מחט סדקית, ואמרו בל"ב דכונתו על ר' אושעיא, ורצה ר' יוחנן להשיב כנגד לשון תשובה גנובה, ולכן השיב כנגד ר"ל, ולא כנגד רבו, ואאמו"ר שליט"א כתב דאפשר שהי' לו דרך להסביר דעתו של ר"א, ורק לר"ל לא היה מה להשיב, ולפמ"ש הרי באמת לא יכלו לעמוד על סוף דעתו.

**ז' ב' מתני' מעשה דמים כו' בביאור חידושא דמתני'**

ד. ז' ב' מתני' מעשה דמים בקדשי קדשים כו', יש לעי' מאי אתא לאשמועינן, הרי כ"ז מבואר בדר"א ור"ע במתני' ו' ב' ולפי מה דאוקמה ר' חנינא בגמ' ביוצא ואליבא דר"ע, י"ל דאתא למיסתם כר"ע ולפרש דדוקא להחמיר קאר"ע, אבל באכילה אסור.

**ובזה** יש ליישב משה"ק אאמו"ר שליט"א הרי מעשה דמים בקדשים קלים יש בו להקל להתיר הבשר באכילה, ותירץ דסדר הקרבת הקרבן ומצות אכילתו לא חשיב מעשה דמים להקל, שזהו עיקר מצותו, ולפמ"ש כמיושב טפי דכולה מתני' דמעשה דמים איצטריך לגבי פסולים וכו"ע, דודאי מצות אכילת בשר ק"ק לא מיקרי שהמעשה דמים גרם בהם קולא, כיון שמצותן היא החיוב של

בהקדמה למסכת מעילה, וכאן חזר בו מכח דיוקא דמתני', ולפמ"ש"כ דמתני' מיירי דוקא בכח מעשה דמים ולא במצות אכילה שלאחר זריקה ניחא, וכן הדין נותן שכל דבר שאסור בהנאה מפני ששייך לגבוה, אינו יוצא מרשות גבוה עד שתתקיים מצותו, ולכן נשאר באיסורו אע"פ שנפסל דסו"ס רכוש גבוה הוא אלא שאינו בדרגת קדשי ד' למעילה, וכמ"ש"כ בס"ו סק"ב לענין קדשים שמתו דאסירי בהנאה מדאורייתא.

**במתני' ו' ב' קתני בשר ק"ק שיצא כו' אימורי קדשים קלים שיצאו כו' ולמ"ד דאימורי קדשים קלים מיפסלי ביוצא קודם זריקה, אתיא שפיר מתני' אפי' בהחזירם, אבל לר"פ זבחים צ' א' דבלא הדר עיילינהו פליגי, מתפרשא מתני' בק"ק אפי' החזירם ובקדשים קלים דווקא בלא החזירם ובבשר קדשים קלים ודאי קי"ל כו"י דדווקא בלא החזירם יש בהם פסול יוצא בשעת זריקה, ומתני' ניחא טפי אי ר"פ דיחויא בעלמא קאמר, וכ"מ בזבחים כ"ו א'.**

**שם ליוצאין ור"ע היא כו' בדין בשר קדשים קלים שה' חוץ לעזרה בזמן הזריקה**

ה. שם גמ' אר"ח ליוצאין ור"ע היא כו' מבואר כאן שאם הבשר של הקדשים קלים חוץ לעזרה בזמן הזריקה יש בו פסול יוצא, ואע"פ שסופו לצאת, וגם קודם זריקה אין בו פסול יוצא לר"י זבחים פ"ט ב', אפ"ה אם בשעת זריקה היה בחוץ הר"ז בדין יוצא ולר"א אין זריקה מועלת לו כלל, ולר"ע מועלת לו לחומרא ואסור באכילה, ויש בזה חידוש דאע"פ שזריקה מועלת לו במקום זה, וסופו לצאת למקום זה אפ"ה דינו כבשר שנפסל ביוצא לענין היתר אכילה, והיינו דס"ד שיהא מותר גם באכילה לר"ע, [ואמנם מתני' באימורין מיירי דודאי מיפסלי כשהיו בחוץ בשעת זריקה, אבל במתני' קתני ואין מועלין בבשר, ומפרש ר"ח דהיינו בשר שיצא, ומשמע

שיצא חוץ לעזרה דומיא דאימורין, שבזה יש חידוש שאין זריקה מתירתו באכילה, אבל בק"ק שיצאו חוץ למחיצתן פשיטא דזריקה לא מהני מידי, שהרי אף לאחר שהותרו בזריקה נפסלין ביוצא, וה"ה קדשים קלים שיצאו חוץ לחומת ירושלים, אבל כאן החידוש שיצאו חוץ לעזרה, דבהכי איירי דומיא דאימורי קדשים קלים שיצאו, וכ"מ בזבחים שם דפלוגתא דר"י ור"ל בבשר קדשים קלים ה"ה באמורי קדשים קלים ותרווייהו באותה יציאה מיירי, ולקמן ח' ב' דמיירי בק"ק אר"ח סתמא דלאו בת אכילה היא, ולא איצטריך לאשמועינן התם דלאכילה לא מהני.

**וראיתי ברש"ש שהקשה דבשר קדשים קלים לא מיפסיל ביוצא חוץ לחומת העזרה לר"י, וכתב לפרש ביוצא חוץ לחומת ירושלים, אבל כבר כתבנו דבהא פשיטא שאין זריקה מועלת להחזיר יוצא חוץ למחיצתו ומאי איצטריך לר"ח לאשמועינן דלאכילה לא מרצה, אלא ודאי דחוץ לחומת העזרה קאמר, והרי גם באימורי קדשים קלים מסיק ר"פ דלא מיפסלי ביוצא ואפ"ה אם היו בחוץ בשעת זריקה פסולין, אלא דהתם משעת זריקה כק"ק דמו, אבל גם בשר קדשים קלים צריך להיות בתוך העזרה בשעת זריקה, - שו"ר שנחלקו בזה הרמב"ם והראב"ד פ"א מפסולי המוקדשים הל"ב שהרמב"ם כתב דביצא חוץ לעזרה לא יאכל והראב"ד כתב לא ידעתי למה לא יאכל ואולי על יוצא חוץ למחיצתו והכ"מ פי' כונת הרמב"ם כהראב"ד וכ"כ מרן זללה"ה בזבחים ס"ו סק"ד, ולפמשנ"ת דברי הרמב"ם מפורשין בגמ', שו"ר בלקוטי הלכות זבחים שם שכבר כ"כ.**

**(ובן י"ל בלחמי תודה דאר"י מנחות ע"ח ב' דכשרין כשהיו חוץ לחומת העזרה בשעת שחיטה, אבל י"ל דבשעת זריקה צריך שיהא בפנים דהא אמרינן זבחים צ' א' דלאו גופיה דזיבחא צריך קידוש בפנים ואם הבשר צריך פנים, כ"ש הלחם, אבל הדברים סתומין שאם**

כו' [ויעוי' בתו' ובגירסת צ"ק, אבל דברינו לאו מדינא דשתי חטאות, אלא מלישניה דר"ע] ולפ"ז אם יצא בשרה של זו שנזרק דמה, לא הותר בשר חברתה מן המעילה, ויתכן גם דהו"ל למיתני קדשי קדשים שיצא בשרן, דזה משמע טפי כולו.

**לענין מעילה מסתברא** דיצא כולו אע"פ שנשתתירו האימורין לא מהני ליה זריקה, אבל לענין פנו"ט י"ל ששניהם שוין וסגי בנשאר מקצת אימורין, או מקצת בשר, מיהו י"ל דכיון שדין הבשר והאימורין שוין זה מזה לענין מעילה, ה"נ דלא מהנו זה לזה, וסתמות לישניה דר' יוחנן משמע שדינם שוה, דהיינו דבעינן שישתייר מקצת בשר דוקא בין לענין מעילה בין לענין פנו"ט, שו"ר בלקוטי הלכות שכתב בדעת הרמב"ם דבעינן דוקא אימורין ובשר לכל חד כדינו, ובדעת תו' נקט דסגי בחד מתרווייהו, ולכאורה לענין מעילה ודאי לא מהני, ואמור"ר שליט"א הניח ד"ז בצ"ע לענין פנו"ט, ולענין מעילה הוכיח דודאי מיירי שנשתתיר בשר או אימורין דאל"כ בלא"ה אין זורק את הדם לכתחלה, וע"כ דר' יוחנן בעי שישתייר בשר לבשר ואימורין לאימורין.

**עוד כתב אמור"ר שליט"א** דמסתברא דסגי בנשתתיר פחות מכזית, דכיון שהפחות מכזית הותר הרי אהניא ליה הזריקה להתיר בשר, ותו מהני נמי לזה שיצא, תדע דיצא חצי זית ונשאר חצי זית מובן דגורר את החיצון שו"ר בלקוטי הלכות שכתב דבעינן כזית, ואפשר שפחות מכזית אין לו כח גרירה.

### בקושיית ר' אסי מאבוד ושרוף

**שם** א"ל רבי אסי [כצ"ל דהיינו ר' אסי תלמידו ול"ג רב אסין], לר"י כבר לימדוני חבירי שבגולה בגמ' משמע דברייתא היא [ונקט חבירי מפני כבוד רבו כדאשכחן ביצה ה' ב' ע"ש]

נתקדש בשחיטה כשהוא בחוץ, מנלן שחייב להחזירו לירושלים, שו"ר בספר אאמו"ר דדוקא גוף הזבח צריך להיות בעזרה, אבל הלחם לא, ולע"כ בזה).

**וכבר נתבאר לעיל** סק"ד דהשתא מפרשין כולה מתני' ביוצאין וקמ"ל כדר"ע, וכ"ה פשטות המשנה דיש לפרש אין מועלין דרישא דומיא דסיפא, וכן פירש ר' חנינא במתני' ח' ב', וזהו מה שנקרא מעשה דמים להקל או להחמיר, שיש כאן פעולה ע"י הדמים להפקיע מידי מעילה או לפיגול, אבל בקרבן כשר אין קיום מצותו מתייחס ליקרא קולא או חומרא, שזוהי עיקר המצוה וחובת הקרבן מרשות גבוה, ואין זו לא קולא ולא חומרא אלא חובה והמשך מצות ההקרבה, ורק כשאינו מקיים מצותו שייך להחשיב את הדינים בשם קולא וחומרא ע"ש.

### ו' ב' כי אמר ר"ע כו' שייצא מקצתו כו' כל הסוגיא

ו' ו' ב' אתמר אר"י כי אר"ע זריקה מועלת ליוצא שיצא מקצתו כו' פי' תו' דאמרין מיגו דחיילא זריקה על החלק שבפנים לכל הדינים חיילא נמי על החלק שבחוץ, אבל אם הכל בחוץ לא מהניא זריקה על מה שבחוץ, וה"ה שאם חישב לאכול מהבשר שבחוץ למחר דלא משוי פיגול לכל הקרבן, דכי היכי דחזינן שאין הזריקה מתייחסת לחלק שבחוץ רק אגב החלק שבפנים, ה"ה שאין בכח החלק שבחוץ לעשות פיגול את החלק שבפנים, שהרי היתירו חל רק מכח הפנימי ואינו יכול לקבוע פיגול בפנימי.

**ויש משמעות לדברי ר"י מלישניה דר"ע** דאמר כשם שדמה פוטר את בשרה כך הוא פוטר את בשר חברתה, וכן בברייתא ז' ב' נזרק דם של אחד מהם אי אתה מודה שכשם כו', והול"ל אי אתה מודה שפוטר אף את של חברתה, ולמה הוצרך לנקוט טעמא דכשם

דבעינן מחשבה גמורה על בשר ואימורים שבפנים).

**ולמסקנא** דמיירי בעומד לאיבוד ועומד לישורף אין קושיא מזה לר' יוחנן, דיוצא כבר נפסל במוחלט, אבל העומד לאיבוד כיון שעדיין לא אבד, שפיר חושב עליו שאם יארע שישאר יאכלנו בחוץ או למחר, וסגי בהכי למקבעיה בפיגול.

**ולפ"ז** צריך לפרש דרבי אסי חזר בו ופירש אבוד עומד לאיבוד כדרבא, או שר' יוחנן השיבו כך, וזה חזינן מדבעא מיניה מר"י בחישוב לנשפכין שיכול לאספסם, אבל אבוד ממש פשיטא ליה דאין מחשבין ואף בזה פשט ליה ר"ז דלא מהני מחשבה, וכ"ש באבוד ושרוף כבר, ולכן לא הוצרכו לבאר בגמ' תשובת ר' יוחנן דהיינו כפירושה דרבא, ולשון הגמ' ואלא דקתני על האבוד ועל השרוף קשיא משמע דהיינו מקושיא דאלל, וכד משני לה רבא ממילא בטלה נמי קושיית רבי אסי, ולפי שלא ידעו בקבלה תשובת ר"י הוכיחו כן מדר' אסי גופיה, וע"כ דר"י השיבו כדרבא, וכיון דאיתניון בעולם שפיר מחשבין עליהן, אע"פ שרק בצד רחוק ביותר יתכן שישארו כבדרך נס, ועי' נדרים כ"ח א' טלית זו קרבן אם אינה נשרפת ועי' בגמ' שם.

**ואין** לפרש דר' אסי הקשה מעומד לאיבוד ועומד לישורף, ונלא אמר לא איתניון בעולם כמו שאמרו לעיל אלא הקשה בלשון אחר, שהרי ידע דלנשפכין אין מחשבין ועל העומד לאיבוד מחשבין, וע"כ דלא דיינינן להו כאבודין, וא"כ מה ראייה מזה ליצא שכבר נפסל, אלא ודאי קושיא דרבי אסי הואי מאבודין ממש [עי' ירושלמי פסחים הנ"ל], ולמסקנא אין כאן קושיא.

**שם** חישב לנשפכין למחר מהו א"ל ר"ז כבר שנית לנו אלל מבואר דנשפכין דומיא דאלל שכבר כעת אין מצוה לאספסם, משא"כ בעומד לאיבוד שהבשר בחשיכותו כעת, אלא

ז' א' והא אבוד ושרוף לא איתניון בעולם כו' יש לעי' מה שיין מחשבה של שטות הרי יודע בעצמו שאינו חושב כלום באמת ואפשר שחושב שאילו היה קיים הייתי אוכלו למחר, [כגון באבוד שנמצא אח"כ, כגון ששטפו נהר ונמצא, או שנכנס לאש והתחיל לישורף באופן שצריך נס להצילו, ואח"כ ניצל, שעכשיו דינו כאבוד ושרוף, וחשב שאם ינצל בדרך נס יאכלנו למחר, א"נ סגי במחשבה על הבכח של הקרבן, אילו היה בעולם], וס"ד דסגי בהכי לפגל את הקרבן, דהא כל פיגול אינו עתיד לקיימו מפני שמצותו לישורף, ואפ"ה מהניא מחשבתו דמעיקרא, ולמסקנא באמת אין מחשבה אלא בדבר אמיתי שבדעתו לקיימו, ובירושלמי פסחים פ"ה ה"ג הביאו ממחשב על חולה וזקן למחשב על אימורין שאבדו, ואפשר דהתם כונתו שמחשב שאם יארע שיוכלו לאכול, וה"נ אם יארע שימצאו האימורין [ואע"פ שנפסלין בהיסח הדעת י"ל דמ"מ מחשב שיקריבם בפסול] אבל על השרוף לא שיין לחשוב כלל, ויעוי' בזה בספר מרן זללה"ה זבחים סי"ט סק"נ ולע"כ, - בעיקר ענין מחשבת פיגול יעוי' משנ"ת במנחות ס"ד סק"ד ושם הבאנו מ"ש אאמור"ר שליט"א בזבחים ס"ז סק"ו שא"צ מחשבה לאכול באמת, אלא שתהא העבודה בכח מחשבה זו, והבאנו דברי מרן זללה"ה ועוד ראיות דבעינן מחשבה אמיתית, ולכן אם החלק שבחוץ אינו מתפגל אינו יכול לפגל במחשבה עליו.

**והנה** רבי אסי הוכיח מדמחשבין על דבר אבוד ושרוף כ"ש דמחשבין על דבר שיצא לחוץ, דודאי אינו בדין שהאבוד יגרור את הקיים לדין פיגול, וכיון דסגי במחשבה כל דהו למקבעיה בפיגול כ"ש דסגי במחשבה על היוצא דאיתיה בעולם, וסבר דבריייתא זו כר"ע (או שר') אסי גופיה לא ידע יישוב הבריייתא הזו, אבל מדברי ר' יוחנן למד

ליה לרבי אסי מהא דמחשבין על האבוד שהוא גריע מיוצא, ולא הוזכר בגמ' יישוב לקושינו, אבל אין נראה כן בסתמות הגמ', אלא בשינויא דרבא ממילא נתיישבו גם דברי ר' יוחנן וכמשנ"ת, שהרי ר' אסי אמר דלא איתניון בעולם, ולא הוזכר בגמ' לשון אחר דלמסקנא הכי אמר ר' אסי לר"י, ולכן מיושב לומר דר' אסי חזר בו או קיבל מר' יוחנן דאין מחשבין על האבוד ממש, וממילא לא קשה מיצא כולו.

### שם אר"פ לא אר"ע כו'

**שם** אר"פ לא אר"ע כו' יש לעי' מה ענין זה לר"ע, הרי ר"ע לא אמר אלא בזריקה כשרה, אבל דם שיצא כבר נפסל ואין מצוה לזרוק כלל, וצ"ל דכיון דמהני דם שלן לענין אם עלו לא ירדו לר"י, א"כ חזינן שיש תועלת בדם פסול, וס"ד דה"ה דמהני יוצא לענין מעילה, והחידוש לר"ש, א"נ לר"י דנהי דאיכא קרא דאם עלה ירד, אבל אכתי י"ל דמהני למעילה, מיהו גם בלן תניא ד' ב' דמועלין בו אר"פ שאם עלה לא ירד, שו"ר בזה בספר אאמו"ר שליט"א.

### במנחות י"ב א' בדין שירים שחטרו, ובקו' תו' שם דחטרו כיצא כולו דמי

ז. **במנחות י"ב א'** דנו בגמ' בדין שירים שחטרו בין קמיצה להקטרה, אם הקומץ מוציאם מידי מעילה וקובעם בפיגול, ודנו בגמ' אם זה דומה לפלוגתא דר"א ור"ע, ולמסקנא לאביי שם ב' תליא בפלוגתא זו, ולר"ה לכו"ע לא מהני, ולס"ד דרבא לכו"ע מהני.

**והקשו** בתו' שם דהתם כיוצא כולו דמי, כיון שכל השירים פסולין, ואין לומר דהו"מ לשנויי הכי כלשון התו' שם, דהא לאביי לקושטא דמילתא תליא בפלוגתייהו, וגם לא אשכחן דר' אסי פליג אר' יוחנן ולית לן לאוקומי סתמא דכולהו אמוראי דלא כר' יוחנן.

שעומד לאיבוד, ויש כאן מחשבה על דבר חשוב שאם תתקיים מחשבתו, שלבסוף לא נאבד ואכלו למחר, הרי הוציא חלק חשוב מהקרבתו לפיגול, אבל באלל ונשפכין החסרון בגופן דלא חשיבי למצות הקרבן, ואפי' אם יקיים מחשבתו ויאכלם למחר, לא חשיב שביטל ממצות הקרבן לאכילה שלמחר.

**וענין** נשפכין שאין מצוה לאספם פי' אאמו"ר שליט"א דהיינו דם שצריך לטפח בכפיו מהרצפה, אבל דם שאפשר לאספו בחפניו יש מצוה לאספו וכאותה ששינוי בתרומות פי"א בחבית של שמן שנשפכה אין מחייבין אותו להיות יושב ומטפח אלא נוהג בתרומה כדרך שהוא נוהג בחולין, וה"נ חישב לאסוף את הנשפכין ולזרקן למחר, וא"ל ר"ז כבר שנית לנו אלל, ואפשר דר' יוחנן לא השיבו מאלל לפי שהוא מפרשו מרטקא, ור"ל מפרש בשר שפלטתו סכין מיהו לא פליגי לדינא, עי' חולין קכ"א א' ולע"כ, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א בזה עיי"ש, ונראה שאם אין דם אחר וחישב על הנשפכין פיגול אם מהני פיגול מדם על דם, כיון שבכח"ג יש מצוה לאספו, (לשון לנשפכין ק"ק דהול"ל על הנשפכין כמו על האבוד).

**שם** אמר רבא אימא על העומד לאיבוד כו' אין לפרש דהיינו שמצותן לאיבוד ולשריפה, דהא מעיקרא אר"א דלא איתניון בעולם, ולא חזרו בגמ' לפרש שהאבוד ענין אחר הוא, וגם ר"א הול"ל מאי עומד לשרף יוצא וש"מ מחשבין על היוצא, ואין רמז בגמ' לפירוש זה, וכן לשון אבוד ושרוף אינו מתיישב במצות איבוד, שהרי כל הקדשים מצותן בשריפה, ומי סני ליה למימר מחשבין על הפסולים, וגם ר"י לא משני מידי ע"ז.

**ואם** באנו לפרש דר' אסי מעיקרא מעומד לאיבוד קשיא ליה, י"ל דבשר ואימורין שעומדין לשרף אין זורקין את הדם עליהם, דגריעי מיוצא שבדיעבד הורצה, והיינו דקשיא

שאפי' בשירים שחסרו כיון שהם בפנים אין בהם חסרון דכולו, וכמשנ"ת, ואפי' אם שם מדמינן הקטרת קומץ על שירים שחסרו כמו על שירים שבחוץ, אבל אין זה ענין לדם עצמו שעושים בו את העבודה.

**במנחות** שם בשטמ"ק אות כ"ה ביאר דהנדרן בגמ' הוא אף כשהמנחה בדין פיגול מפני שחישב בקמיצה, מ"מ י"ל דלא אלים כח הקטרת הקומץ למקבעינהו בפיגול, וכמו לר"א דאין זמל"י אע"פ שהחלק שבפנים דינו כפיגול, מ"מ החלק שבחוץ לא נעשה לגמרי חלק מהמנחה לענין פיגול, דחסר בשלימות זריקת הדם עליו, וכמו לענין מעילה שצריך שלימות ההקטרה והזריקה גם על מה שבחוץ, לחשבו כלאחר זריקה ואם הזריקה אינה מועלת עליו, הרי הוא כקודם זריקה לענין מעילה ופיגול, וזהו ג"כ הנדון בשירים שחסרו, דאע"פ שהם מועילין להכשיר את המנחה לומר שיש שירים, מ"מ לא אלימא הזריקה לקבעם כזריקה כשרה שקובעת את השירים.

#### ח' א' מתני'

ח. ח' א' מתני' חטאת העוף כו' הסדר הראוי הוא לשנות עולת העוף שמועלין בכולה עד שתצא לבית הדשן, ואח"כ פרים הנשרפין שמועלין בכולן עד שיתוך הבשר, ואח"כ עולת בהמה שאין מועלין בעורה כו', ולא רצה התנא להפריד חטה"ע מעוה"ע וגם רגילין ליקח קן סתומה, והחטאת קודמת, לכן שנה חטה"ע ברישא, ועוד שהיא מיוחדת בזה שאין בה מעילה כלל משהוזה דמה, וכבר נתבאר מזה בתוד"ה ואין מועלין בה, ומה שכתבו דדמיה לפרים הנשרפין צ"ב דהא אינהו חמירא מעולת בהמה, ואילו חטה"ע קילא מכולהו, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שכתב להגיה בדבריהם.

**שם** הוזה דמה, פי' תו' דלמ"ד היתר שחיטה והיתר זריקה סגי בראוי להזות, וכבר

**ונראה** דלא אמר ר' יוחנן אלא ביוצא, דכיון שאין החלק שבחוץ באותה מחיצה עם הקרבן, לא מהניא ליה זריקת הדם והקומץ, וכדאשכחן לר"פ דשתי הלחם בחוץ לא מתקדשין כדאמר זבחים צ' א', ואימורי קדשים קלים דוקא בדאיתנון בחוץ פליגי ובוזה חילק ר' יוחנן בין כולו למקצתו, אבל בשאר פסולין שהם בפנים אין חסרון זה, דאין הטעם משום דאין זריקה מועלת לפסול, אלא שאין זריקת פנים מועילה למה שבחוץ אא"כ מקצתו בפנים, ורבא ג"כ חילק כן במנחות שם דבאיתיה בפנים אפי' ר"א מודה.

**ולפ"ז** יש מקום לדון שאם יצא בשר והחזירו אפי' יצא כולו מהניא ליה זריקה לר' יוחנן, שעיקר החסרון דכולו מפני שהוא בחוץ, אבל משנכנס דינו כמקצתו בפנים דמהני גם לזה שנפסל ביוצא, ור"פ בזבחים שם חילק כן באימורי קדשים קלים, אבל הדברים מחודשים וצריכין ראייה, ואמנם אפשר ליישב בזה משה"ק תו' שם מפסחים ל"ד ב' דבשר שיצא [כולן] חוץ לקלעים אם זרק הורצה לר' יהושע, די"ל דמיירי בחזר והכניסו, מיהו בלא"ה יש לחלק בין הרצאה למיקבעיה בפיגול, ועמש"כ בזה במנחות ס סק ולע"כ בסוגיא שם, מיהו מלישניה דרבא שם דחסרון איתיה בפנים אין ראייה, שהרי לר"א ודאי גם הכניסו לא מהניא ליה הזריקה, ורבא אליבא דר"א נמי קאמר, וכל דברינו רק בחילוק שבין מקצתו לכולו אליבא דר"ע.

**ומה"ט** אין דינו של ר"פ ביצא דם ז' א' שייך לדר"י, דאע"פ שהנדרן בזריקת הדם הפסול, וזה דומה ליצא כולו, דכמו שאין החלק שיצא מועיל לחשב עליו, כך אין הדם שיצא מועיל להתיר כלום, [ע"י בספר אאמו"ר שליט"א שהזכיר נדון זה לדקדק דר"פ לא ס"ל כר' יוחנן], מ"מ לא דמי, דהנדרן בדרי' יוחנן שהדם שהוא בפנים אינו מועיל לבשר שבחוץ, אבל כשהנדרן על הדם עצמו שנוקד לא שייך להזכיר בו חסרון של יצא כולו,



מועלין בהן, וכ"ה בתוספתא כאן פ"א ה"ג שיצא מידי מעילה הנוצה והמוראה, אבל בגופה מועלין עד שתצא לבית הדשן, ויש להסתפק אם הם צריכין היתר מיצוי כבשר ק"ק, או דאפי' ביצאו קודם מיצוי פקע מעילה מיניהו לאחר מיצוי, דכיון שמצותן בקבורה אצל המזבח, פקעה מעילה מיניהו, מיהו בנפסלו מסתמא אין משליכין אותן אצל המזבח, אבל אכתי י"ל שאינן בכלל קדשי ה', ולא דמי לבשר ק"ק שיש מצוה באכילתו, וקודם שהותרו למצותן מועלין בהן, מיהו אם כל העוף נפסל אף המוראה נשאת באיסורה.

**ובחטאת** העוף מסתברא דהמוראה והנוצה מותרין עם הבשר, [ודברי הרמב"ם שאסרן בהנאה בפ"ב ה"ו ממעילה צ"ע] וצ"ע אם יש מצוה באכילת הקרקבן ובני מעים היוצאין עמה, ולפ"ז י"ל שאם הבשר לא הותר ומועלין בו, ה"ה שמועלין במוראה ונוצה שלה, וה"ה בעוה"ע כשכולה נפסלה.

**שם** פרים הנשרפין כו' בתו"כ מרבה להו למעילה קודם עולת בהמה כיון שעורה לכהנים, ומוסיף אח"כ ק"ק בשר ואימורים לפני זריקת דמים ואימורי ק"ק וקדשים קלים עי"ש, וזהו נמי סידרא דמתני'.

**שם** ומועלין בהן בבית הדשן עד שיותך הבשר, זהו קודם שנעשין דשן, [עי' להלן בזה], אבל באימורין מועלין עד שיצאו לבית הדשן כמו כל אימורי ק"ק, ואין לדייק מדלא קתני להו, דאכתי הול"ל ומועלין באימורין עד שתמשול בהן האור, אם אין מעילתן נמשכת עד שתצא לבית הדשן, וע"כ דמשום דפשיטא דלא גריעי מחטאת ואשם דסיפא סתם ד"ו, כדי שלא להאריך ושלא יטעו בשני עניני בית הדשן שבהן, [באמת גם בעולה תנן בשר ולא תנן אימורין, ואפשר שזה בכונה כדי שאימורין דסיפא יכללו כולן], וראיתי שכבר השיגו על הרש"ש בזה מדברי הרמב"ם פ"ב ה"ד ואין בדבריו יותר ממתני', אלא שהתחיל בה"ב כל

נתבאר לעיל בס"ב סק"ט מתו"י ותו' הרא"ש יבמות ל"ג א' ושטמ"ק זבחים ס"ו א' דבמליקה לא מהני היתר זריקה כיון שעדיין הדם מובלע בבשר וחשיב שעדיין לא נפרד הבשר לעצמו כלאחר קבלה, ולכן נשאר דינו כמחיים שהוא בכלל קדשי ה' לצורך ההקרבה.

**ח' ב' אר"ח** ליוצא ור"ע היא, בפשוטו מיירי שחתך מעט בשר מן העוף אחר המליקה ויצא ואח"כ הזה, [ודברי התו' שפירשו קודם המליקה לא נתפרשו דהא הו"ל נבילה ואינם ניתרין עם הקרבן כלל, ולמה לא פירשו כה"ג ממש אחר המליקה, ואמנם מחוסר אבר קודם הזאה פוסל, כמו בבהמה דהצורם אוזן הפר קודם קבלה פסול דבעינן דם מהפר זבחים כ"ה ב', ואולי זו כונת תו'], ומשמע דאיצטריך לאשמועינן דהזאת עוף מועלת ליוצא אליבא דר"ע, והחידוש בזה כיון שההזאה מגוף העוף, י"ל דמה שאינו חלק מהעוף אינו ניתר עמו, ואפי' בשר שנתלש והוא בפנים יש חידוש שניתר עם ההזאה, ואשמועינן דאף ליוצא מהני, ובין לענין מעילה בין לענין פיגול נו"ט, [עי' לעיל (סק"א ט') דמה"ט אין היתר זריקה מועיל בעוף, כיון שעדיין הבשר משמש לזריקה, וכעין זה שייך לומר שהחלק שנפרד, דייננן ליה כנפרד מחיים, ועכ"פ ביוצא יש מקום לפסול יותר, שלא יתיר הדם אלא גוף שמזין ממנו].

**בעיקר** הקושיא מעילה הוא דליכא כו' כבר נתבאר לעיל סק"ד דבדבר שמצותו אכילה אין לשנות אין מועלין בו, שהרי מצותו למעול ולאכול, וגם אין נופל לשון מעילה על קיום המצוה, שזוהי חובתו וזהו השימוש של הקרבן, ולכן אוקמוה בפסול יוצא.

#### ט' א' מתני'

ט. **ט' א' מתני'** ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן, בתמורה ל"ד א' תניא דעולת העוף שנחמצה דמה מוראה ונוצה שלה יצאו מידי מעילה, ומבואר מזה דקודם מיצוי

קדשי קדשים כו' בדבר שכולו לאישים עד שישרף כו', אבל סתמו כפירושו שדינם ככל אימורין, דאל"כ היה צריך לפרש, עד מתי מועלין בהן, אם יוצאין מידי מעילה לאחר הקטרה קודם תרומת הדשן, דהא השמיט הא דמועלין בהן עד שיוקטרו, וע"כ דסמך שממילא מובן דהיינו עד שישרפו.

**שם** עד שיתוך הבשר, הרמב"ם שם כתב עד שישרפו ותגמר שריפתן בבית הדשן ויתוך הבשר, ופירושו כונתו שיעשה אפר עי' מהריק"ו, ובפשוטו היינו פחות מאפר, ובהדיא מפורש בזבחים ק"ו א' פלוגתא דתנאי בזה, ומפרש רבא דאיכא בייניהו דשויא חרוכא דאכתי אינו אפר, וכבר העיר בזה בתוי"ט.

**שם** ואין מועלין בעורות, אבל קודם זריקה מועלין בעור מדאורייתא, ואם נפסל הבשר באופן שמועלין בו, אף בעור מועלין, וצ"ע בסוגיא דזבחים בדין עור שהופשט ואח"כ אירע פסול בבשר, ולע"כ, ולשון אין מועלין משכח"ל ביוצא שהעור הולך אחר הבשר ואין מועלין בו ואסור בהנאה, א"נ כיון דקודם לכן מועלין בעור מדאורייתא קתני סיפא אין מועלין, ולא דמי לחטה"ע לעיל ח' ב' דכיון שמצותה באכילה לא הו"ל למיתני אין מועלין, דמשמע רק פטור או היתר, אבל בעור אין גריעותא אם קתני אין מועלין אע"פ שמותר, ועי' לעיל סוסק"ח.

**שם** ואין מועלין בבשר אבל מועלין באימוריהן, מעילה הוא דליכא כו' וכן ככולה מתני' בחטאת ואשם ושתה"ל ולחם הפנים ומנחות כולה מתפרשא ביוצא או אגב אינך.

**שם** עד שיצאו לבית הדשן, מבואר כאן דאימורי ק"ק דינם כעולה לענין מעילה קודם תרומת הדשן, וש"מ שא"צ לתרום מבשר עולה דוקא, וממילא ה"ה אימורי קדשים קלים, ותדע דביו"ט של פסח המזבח כולו מלא באימורי הפסחים, ולא הורו לכהן לחפש בשר עולה או אימורי ק"ק, דודאי כל האימורין שוין, וכל הנקטרין שוין, ופטור שאמרו בגמ' י' א' היינו משום דהו"ל כפחות משה פרוטה כיון שלא הפסיד כלום, והא דלא קתני אימורי קדשים קלים משום דקתני להו לעיל ז' ב' במתני', וכאן בא התנא לשנות חילוקי הדינים של ק"ק, ועי' תו' י' א' ובמשנ"ת בזה לקמן ס"ה סק"א ג'.

### בהא דמועלין בקומץ עד שיצא לבית הדשן

**י. שם** אבל מועלין בקומץ עד שיצא לבית הדשן, מבואר שיש מעילה בקומץ עד לאחר הוצאת הדשן, וכ"כ הרמב"ם פ"ב ה"ג דבכל קדשי קדשים מועלין עד שיצא לבית הדשן ומנה עולת העוף ועולת בהמה וקומץ ולבונה ומנחות, ויש לעי' הרי בפשוטו מצות דשן רק מבהמות ועופות כדכתיב את העולה, ולר' יוחנן י"ל שהמצוה של הוצאת הדשן כוללת כל הדשן שעל המזבח, אבל תרומת הדשן היה נראה שהוא רק מבשר וחלבים, מיהו בלא ראייה אין לחלק ביניהם דפשטיה דקרא דעל אותו דשן של תרומת הדשן קאמר להוציאו, וגם משמע בגמ' דיש לפרש עד שתראה לבית הדשן משום מצות תרומת הדשן, דאל"כ הו"ל עד שתעשה אפר, ומשמע מזה שאף מן הקומץ אפשר לתרום תרומת הדשן וצ"ע.

## סימן ד

## בדין מעילה בתרומת הדשן ובדישון מזבח הפנימי והמנורה

ט' א' הנהנה מאפר תפוח כו' האם רק מאפר הקרבנות או גם מאפר העצים

ט' ב' גחלת שפקעה האם מתפרש גחלת של עצים או של בשר

א. ט' א' איתמר הנהנה מאפר תפוח שע"ג המזבח כו' יש להסתפק אם מועלין בכל האפר, או רק באפר שנעשה מבשר ואימורין ולא באפר שנעשה מעצים, דכיון שאמרו בתו"כ ובירושלמי יומא פ"ב ה"א יכול עצים ת"ל עולה אי עולה יכול אברי עולה ת"ל אשר תאכל האש הא כיצד חותה מן המאכלות כו' א"כ צריך לתרום מאפר שנעשה מבשר העולה, ונה"ה אימורי קדשים קלים, ואפשר שרוכנ חלבים ונאכלין לגמרי ע"י האש, וכיון דרב תלי לה במצות ההרמה, א"כ הדין נותן שלא ימעלו אלא בדשן הראוי להרמה, אבל הלשון סתום שהזכירו אפר סתם, א"כ משמע שמועלין בכל אפר התפוח, וגם במצות התרומת הדשן הזכירו במשנה גחלים כדתנן בתמיד סופ"ק ופינה גחלים אילך ואילך וחתה מן המעוכלות הפנימיות כו' צבר את הגחלים ע"ג הרצפה, הרי שהדשן שתרם נקרא גחלים, ובזבחים צ"א ב' תנא ראב"י כלפי שנתנה תורה לתרום יכול יכבה ויתרום אמרת לא תכבה, ופרש"י יכול יכבה אם מצאן כולן לוחשות שאינן מאוכלות ומשמע לכאורה שתורמין מגחלים של האש, ובפשוטו היינו עצים, וזה מספק לן לומר שעצים ששרפו בהם את העולה הרי הם בכלל דשן העולה, כמו בפרה אדומה שמרבין לה עצים, וכל האפר של העצים מיקרי ג"כ אפר הפרה, כיון שסייעו בשריפתה, וא"כ יש לדון שאפר העצים ששרפו העולה מיקרי ג"כ אפר העולה, ולא ממעטינן אלא עצי המערכה שלא שרפו עליהם.

אבל פשטות התו"כ והירושלמי דבעינן דשן העולה דוקא, וכ"כ הסמ"ג והריטב"א בשם ר"ח כהן, והובא בכס"מ פ"ב מתמו"מ הי"ב, וכ"כ רש"י בחומש, ובמלבי"ם ביאר שדשן נקרא הנשרף מבשר וחלב שהם דברים שמנים ומדושנים, וזה לשון מושאל על איבוד הדשן שלהם, [וכן בפסוק לדשנו את המזבח פירושו סילוק דשנן], ואפר נקרא כל הנשרף, [ולשון המשנה דישון מזבח הפנימי והמנורה, אפשר שהוא לשון מושאל מדישון החיצון, ואפשר דמנורה מפני שמנה שבפתילות מיקרי דשון, ואולי אף בקטורת יש סמנים דשנים, והעיקר שהוא לשון מושאל, מיהו לקמן י"ב א' ילפינן דישון מזבח הפנימי והמנורה מהדשן, וש"מ דקרי להו דשן, ואפשר דכל שיירי הקטרה מיקרו דשן, לאפוקי שיירי שריפה, ועצים לאו הקטרה חשיבין], ולפ"ז מדוקדק בפסוק שכאן נאמר דשן ובפרה נאמר אפר, לפי שבפרה הכל בכלל אפר הפרה, ומה שאמרו בזבחים יכול יכבה ויתרום היינו שיכבה את הגחלת של הבשר עצמו, דאי גחלת של עצים הרי יכול לפנותן אילך ואילך, וא"צ לכבותן.

ולפ"ז הא דמועלין באפר קודם תרומת הדשן היינו אפר של הבשר ולא אפר של העצים, ודכוותה יש לפרש הא דמועלין לר"י אף לאחר תרומת הדשן היינו אפר הדשן ולא אפר העצים, דהא לא נחלקו רב ור"י באפר העצים קודם תרומת הדשן, וכן בסתמות הפסוק דוהרים את הדשן אשר תאכל העולה, היינו אותו דשן של והוציא את הדשן, ואין מצות הוצאה אלא בדשן ולא בעצים, [במתני' קתני גם גבי קומץ עד שיצא לבית הדשן וש"מ דאף בדשן של קומץ יש מצות תרומת הדשן והוצאת הדשן, דהא בגמ' דייקנן מלשון זה כר' יוחנן, ועמש"כ בס"ג סק"י בזה, וכן

מפני מצות הקטרה, (בזבחים שם קרי לגחלת אין בה ממש כלפי שרירי, ובשמעתין קרי להו יש בהם ממש לגבי אפר).

והדר קתני דאברים שפקעו דהיינו כשעדיין לא נעשו גחלת, ובוזה הדבר תלוי בחצות שעושה עיכול, ומפרשין בגמ' דהיינו בשרירי שהם כבר מעוכלים, ולאפוקי הני שעדיין לא נעשו שרירי ולא נשלמה מצותן, ומפרשין התם דמצות הרמה שייכא כל הלילה, ודין עיכול למדנו מעד הבוקר להקדימו לבוקר והיינו מחצות, שו"ר שכ"מ בתוספתא מעילה פ"א ה"ז העצמות כו' אבל גחלת שפקעה מעל המזבח בין לפני חצות בין לאחר חצות ה"ז לא יחזיר אין נהנין ולא מועלין, ומוכח מזה דמיירי בנדון של עיכול אברים, דבעצים אין להזכיר ענין חצות כלל.

ולפ"ז מיושב משה"ק בגמ' מגחלת שפקעה והיא עדיין ע"ג המזבח דחזיר, שהרי בכולן שפקעו מע"ג המזבח לא יחזיר היינו כשירדו, אבל ע"ג המזבח שאינם בדין ירדו, הרי הם במצות הקטרה כיון שעלו, ודכוותה קתני וכן גחלת שדוקא מפני שירדה מהמזבח לא יחזיר, וקשיא לרב מה ענין יש להחזיר הגחלת למערכה הרי כבר נשרפה, ומשני שעדיין יש ממש בשריפתה וחשיבא הקטרה, ולא מיירי בעצים שרופים שאפי' כשיש בהם ממש אין שום ענין להחזירם למערכה.

ולר' יוחנן מחזירין אותן למערכה כדי לקיים בהם מצות הוצאת הדשן, ואף כשאין בהם ממש מחזירין אותן למערכה, כדאמרינן ה"ה דאפי' אפר, ואם הם אפר מחזירין אותן לתפוח כדי שיוציאום כמצותן, דבפקעו מע"ג המזבח כבר בטלה מצותן שהמצוה היא רק בהורדה מע"ג המזבח וכבר ירדו, אבל כ"ז שהם ע"ג המזבח עדיין יש בהם מצוה להורידן כמצותן, ולכן לא ישליכם ממקום שפקעו, אלא יורידנה כמצותה בבגדי כהונה ככל הדשן, אבל לרב שכבר נעשית מצותה

מאימורי קדשים קלים ג"כ נראה שתורמין וכמש"כ לקמן ס"ה סק"ג ה', מיהו לענין תשלומין י"ל דפטור מפני שלא הפסיד להקדש כלום, עי"ש].

אבל קשה דלקמן ב' אמרינן דגחלת שפקעה אע"ג דלית בה מששא מועלין בה לר' יוחנן, הרי בהדיא שמועלין באפר של עצים וש"מ שיש בה מצות הוצאת הדשן, ואם אין בה מצות תרומת הדשן מנלן שיש בה מצות הוצאת הדשן, ואפשר לדחוק ולומר דמשמע ליה שרק בוהרים כתיב את העולה, אבל בוהציא את הדשן משמע כל הדשן שע"ג המזבח וגם אפר העצים, ודוחק.

ולכן נראה לפרש דגחלת שפקעה היינו גחלת של בשר העולה ואמורין, וקרי לה תנא גחלת כדקרי לתרומת הדשן צבר את הגחלים ע"ג הרצפה, והענין מתיישב יפה לפ"ז במסכת זבחים דתנן פ"ו א' וכולן שפקעו מע"ג המזבח לא יחזיר היינו אלו שאם עלו לא ירדו ואם ירדו לא יעלו, או עצמות וגידין שאם פירשו לא יעלו, דה"נ אם פקעו לא יעלו, והתנא מיירי במצות ההקטרה שלהם.

והדר קתני שכן הדין בגחלת כלומר דבר הראוי להקטרה אלא שכבר נעשה גחלת, ושוב אין ענין בהקטרתו ולכן אם פקע לא יחזיר, והדין מפורש בגמ' שם דאמרינן באברים שפקעו אי דלית בהו ממש אפי' קודם חצות לא יחזיר, הרי מפורש שדוקא בשרירי יש מצות הקטרה, אבל משנעשו גחלת ופקעו לא יחזיר שאין שום מצוה בהקטרתן, ולא מיירי כלל בגחלת של עצים דפשיטא דלא יחזיר, שהרי במחתת הגחלים לקטורת מכבד בכל יום קב גחלים לאמה ואינו מחזירן, שאין שום מצות הקטרה בעצים, ויש רק איסור לכבות אש המערכה, אבל מכיון שאין בהם תועלת הרי הוא משליכן, ולא הוצרך התנא להשמיענו שלא יחזיר, שאם יש בהם תועלת לא גריעי משאר עצים שיכול להחזיר, ולא

אין לחוש למצותה של גחלת זו, ויכול להשליכה בכל צורה שהיא.

**ובזה** מיושב מה שאין חוששין להוריד ד' קבין גחלים לקטורת שבכל יום, כיון שאין מצוה בהוצאת העצים לבית הדשן, ומשום כיבוי אש המערכה ליכא לפי שנטלן למצותן, ושפיר מכבדן לאמה, שכבר נעשית מצותן.

### בביאור פלוגתת רב ור' יוחנן

ב. שם ור"י אמר כיון כו' דצריך לבגדי כהונה בקדושתיה קאי, נראה דא"צ בגדי כהונה רק בהורדה מהמזבח ע"ג קרקע, אבל מהעזרה ולחוץ אף זר כשר בהוצאתו, וכן הדין בהוצאת פרים הנשרפין שא"צ כהונה אע"פ שמועלין בהן בבית הדשן עד שיותן הבשר, מ"מ שריפתן כשריפת נותר שא"צ כהונה, [ולפ"ז נראה שאסור לטמאות בגדי כהונה בהוצאתן, וגם אסור לצאת בהן שלא לצורך], ולשון הרמב"ם בה' יוהכ"פ פ"ג ה"ז שאחרים מוציאים אותן והיינו זרים, [והעיר הראי"פ נ"י דבמלואים ג"כ הוציאו הקרבנות מחוץ למחנה ולא נעשה ע"י הכהנים שהוצרכו להשאר בטהרתן], שו"ר שכ"מ בירושלמי יומא פ"ו ה"ו וברמב"ם פ"ז ממע"ק ה"ה ששריפת פרים כשרה בזר ובלילה, וה"נ והוציא את הדשן דקרא היינו בהורדה מהמזבח, ולכן נחלקו רק באפר שע"ג המזבח, אבל משירד לכו"ע אין מועלין בו, וכ"ה לשון המשנה עד שתצא לבית הדשן, ולא עד שתגיע לבית הדשן, דבהוצאה מן המזבח ודאי נעשית מצותו לכו"ע.

**ומיושב** בזה דלא אשכחן דין בגדי כהונה מחוץ לעזרה, כדתניא יומא ס"ט א' היוצא בהם למדינה אסור, ועי' תו' שם בההיא דקדושין ס"ו א' ולע"כ, [מיהו פרה אדומה שמוזה כנגד פתח אהל מועד בעינין בגדי כהונה כדתנן פרה פ"ד], ומיושב בזה דגחלת שפקעה

מע"ג המזבח לכו"ע לא יחזיר, כיון שהמצוה בהורדה מע"ג המזבח, וכיון שירד שוב אינו בכלל המצוה, ואינה ראויה לתרומת הדשן ולא שייכא במצות הוצאת הדשן.

**שו"ר** בספר אמו"ר שליט"א שכתב להסתפק אם מועלין משירד לקרקע דמשמע ליה שמצות בגדי כהונה עד בית הדשן, כלישניה דקרא והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה, [אבל למש"כ והוציא היינו מהמזבח, ואל מחוץ מחנה זהו ביאור להיכן מוציאים אותו, כאילו נאמר והוציא את הדשן מן המזבח כדי להביאו אל מחוץ למחנה], ומ"מ י"ל שאין בו מעילה משירד מהמזבח, ונתקשה לפ"ז למה בגחלת שפקעה מע"ג המזבח לא יחזיר לר"י, וכן במשמעות הלשון עד שתצא שצריך לפרשו עד שתגיע, [שו"ר בליקוטי הלכות נקט ג"כ דמועלין עד בית הדשן, ע"פ פיה"מ שצריך בגדי כהונה עד בית הדשן], אבל למש"כ דבגדי כהונה נמי לא צריך ניחא בפשיטות, שרק בהורדה חידש ר"י דחשיבא עבודה, אבל משירדו הרי הוצאתן כהוצאת פרים הנשרפין, ואין בהם מעילה כיון שנעשית מצותן, ולא דמי לפרים הנשרפין שמצותן בשריפה ועדיין לא נעשית מצותן, וק"ו מנותר שמועלין בו כדתנן כריתות ט"ו ב', ותדע דאף בהנחת תרומת הדשן כתבו בתו"י יומא כ"ד א' דאפשר שכשרה בזר, ואמנם צ"ע בזה, אבל בפנימי ומנורה מסתבר כן, וכ"ש בהוצאה מחוץ למחנה, ועסק"ה.

**ולפ"ז** ניחא טפי דלא חייש רב ללשון עד שתצא לבית הדשן, ומפרש לה עד שתראה לבית הדשן, כיון דאף לר"י תצא לבית הדשן פירושו שתצא מן המזבח להוליכה לבית הדשן, ולא עד שתגיע לבית הדשן ממש, וה"נ לרב עיקר כונת התנא עד שתגמר הקטרתה, אלא שנקט בית הדשן ללמד על חיוב תרומת הדשן דלא נעשית מצותו.

### שם כיון דצריך לבגדי כהונה בקדושתו קאי

**שם** כיון דצריך לבגדי כהונה בקדושתו קאי, יש לעי' דישון מזבח הפנימי והמנורה יוכיחו דבעו בגדי כהונה ותנן י"א ב' לא נהנין ולא מועלין, וסתמה כפירושה שאין בהם מעילה כלל, מדלא קאמר מועלין בהן עד שיצאו למקום הדשן, ולא היה התנא מעלים דין זה ושונה רק דין האפר משיצא, נועוד דקתני המקדיש דישון בתחלה מועלין בו, וש"מ שבענין אחר אין מעילה בדישון כשל פנימי ומנורה, ואפשר דפנימי המזבח שיהא ראוי להקטרה שירות הוא וצריך בגדי כהונה, ואף במזבח החיצון העלאת האפר ע"ג התפוח לאחר תרומת הדשן צריך בגדי כהונה, ואף למ"ד ביומא כ"ג ב' דהוצאת הדשן כשרה בבע"מ, ולדעת הרמב"ן א"צ בגדי כהונה כלל, מ"מ העלאת האפר לתפוח צריכה בגדי כהונה, שזה מעבודת השירות לצורך ההקטרה, אבל ההוצאה מתפוח לבית הדשן שאין זה מקום ההקטרה בזה ס"ל לר"י דאי לאו דממצות הדשן הוא לא היה צריך בגדי כהונה, (מיהו צ"ע אם במזבח הנחשת היה תפוח, דהיינו שמסלקין הדשן לצדדין, או שמוציאין מיד לפנות מקום למערכה, וא"כ מבואר שא"צ בגדי כהונה לפנימי המקום ויש לדחות), שו"ר בירושלמי יומא פ"ב ה"ב דיליף דישון מזבח הפנימי מפני שצריך להקטיר על טהרו של מזבח כמו ההזייה, הרי מבואר שהדישון כדי לפנות המקום בלבד וכמש"כ.

**ומעמא** דקרא לר"י נראה משום דדשן הנשאר ע"ג המזבח הוא השירים של תרומת הדשן, ודינו כשיירי מנחות שיש בהן מצוה, משא"כ דישון מזבח הפנימי והמנורה שאין בהם שום מצוה משנעשו דשן, ומצינו מנחות כ"ו ב' שאין מחזירין עיכולי קטרת, דמשתעלה תמרתו נשלמה המצוה, משא"כ בקרבנות שיש מצוה בהקטרתן עד שיעשו אפר, וגם אח"כ יש מצות תרומת הדשן.

**ולפ"ז** אפשר לומר דקטרת גופה ג"כ אין מועלין בה משתעלה תמרתה כדאמר פסחים כ"ו א', ולא רק הדשן הגמור, וכדאמרו מנחות שם שאפי' קרטין שבה שפקעו אין מחזירין אותן, ופרש"י שלמים וחשובין שבה, ובירושלמי שם מבואר שאם כבתה ג"כ אין חוזרין להדליקה אע"פ שנשארו קרטין שלמים, שו"ר בזה בחזו"א זבחים ס"י כ' (א') סק"ג.

**אבל** בתו' זבחים מ"ו א' ותו"י יומא נ"ט ב' נקטו דמועלין בדישון מזבח הפנימי כשהוא ע"ג המזבח, ובתו' יומא שם כתבו דא"צ בגדי כהונה לפנימי, וכבר תמה בזה מרן זלה"ה בזבחים ס"כ סק"ד, ואפשר דמחוסר בגדים שנכנס להיכל חייב מיתה דהו"ל כזר, ובלא"ה מסתברא דכל מצוה שבהיכל חשיבא עבודה, כיון שביאה ריקנית אסורה מדאורייתא.

### שם תנן ומועלין בהן עד שתצא לבית הדשן

**שם** תנן ומועלין בהן עד שתצא לבית הדשן, הדברים כמפורשים שמועלין כל הזמן אף משמשלה בו האור ועדיין לא נעשה אפר עד שתצא לבית הדשן, ועי' מנחות ק"ב א' דלבתר דפקעה קדושתה במאי הדרא רכבא לה, וצ"ע בתו' חולין קי"ז א' ובתו' הרא"ש שם וכנראה למדו כן מאמורי קדשים קלים מעילה י' א' לפרש"י ותו' שם, ועי' בזה לקמן ס"ה סק"ג ד'.

**שם** עד שתראה לבית הדשן, היינו אחר תרומת הדשן, ועמש"כ בזה לעיל.

### שם ב' וכולן שפקעו כו'

ג. **שם** ב' וכולן שפקעו כו' וכן גחלת כו' לפמשנ"ת לעיל סק"א האי גחלת היינו של אברים שנשלמה הקטרתן, אבל עדיין אינם אפר, וכ"ז שהיא ע"ג המזבח יש מצוה בהוצאתה כמו בהוצאת כל הדשן, ואם בא להורידה לאחר תרומת הדשן צריך בגדי כהונה, ולכן ראוי להחזירה [לתפוח או] למערכה כדי להוציאה כמצותה, ומדקתני דוקא

אבל קשה דא"כ באיכא דאמרי אמאי לא משני דגחלת יחזיר למערכה ואפר יחזיר לתפוח, ותנא בידיני החזרה למערכה מיירי, דומיא דרישא, וי"ל דעדיפא לשנויי דלרבותא דגחלת נקטיה, כיון שבאמת עיקר המשנה בדין גחלת מיירי, ולא בדיוקא דאפר, ואתיא לאשמועינן החילוק בין גחלת לאברים דשירי, דאע"פ שיש ממש בגחלת מ"מ אין בה מצות הקטרה להחזירה אפי' קודם חצות, וכמשנ"ת דבגחלת של אברים מיירי.

**י"ב א' בשלמא מזבח החיצון כו' מזבח הפנימי מנלן כו'**

ד. **י"ב א'** בשלמא מזבח החיצון כו' מזבח הפנימי מנלן כו' בירושלמי יומא פ"ב ה"ב מנין לישון המזבח הפנימי ר"פ בשם ר' לעזר והשליך כו' אם לקבוע לו מקום כו' במזרחו של כבש כבר כתיב קדמה אף הוא דרש אצל המזבח אצל המזבח מה כאן מזרחו כו', הרי מפורש כאן כגרסת תו' והשטמ"ק לימא קרא אצל אצל, ונלמד קדמה ממוראה, ומבואר דמיתנין קרא על עיקר מצות הדישון, מיהו מדמית קרא דושומו אצל המזבח, משמע דעיקר השאלה מנלן שיש מצוה בדשן הפנימי, ומכאן מצוה זו אמרו דלא נהנין, וע"ז מיתני קרא שיש מצוה בהנחתו אצל המזבח וממילא אסור לאבדו, ואסור בהנאתו, וכ"ה פשטות הדברים דמנלן אדינא דמתני' קאי, מיהו י"ל דנקטו חד מקראי דדישון מזבח החיצון, ותפסו מקרא זה בשביל המשך הסוגיא.

**י"ג א'** מבואר דלא נהנין מדאורייתא, מיהו בירושלמי שם מבואר שאף מדישון מזבח החיצון שמחוץ למחנה לא נהנין, ודריש לה מאל מקום טהור או מאל מקום הדשן, ומ"מ איצטריך נמי קרא לדישון הפנימי שהרי דינו שונה בתרומת הדשן ובמעילה, ואפשר דמאן דדריש מאל מקום הדשן ס"ל שרק התרומת הדשן אסורה בהנאה, ואתיא

שפקעו מע"ג המזבח לא יחזיר, דומיא דכולן שפקעו שדוקא אם נפלו לרצפה לא יחזיר, ש"מ דמהמזבח יחזיר ומה תועלת בהחזרתו, הרי כבר נשלמה הקטרתו שבפקעו מהמזבח לרצפה לא יחזיר, ומשני דנהי דאין בגחלת חשיבות להעלותה מהרצפה, אבל כשהיא ע"ג המזבח יש בה ממש להחזירה למערכה, ואין חילוק בין מחזירה למערכה או לתפוח או להניחה במקומה ע"ג המזבח, והעיקר שעדיין יש מצוה בהוצאתה, ולכן יחזיר שבמקום שפקעה לשם, א"א להשאירה, שתתמעך ותתפור ברגלי הכהנים וברוח.

**וביארנו בתו'** דאין לומר שמחזירה לתרומת הדשן שא"צ לגחלת זו דטובא איכא דשן, ורק אם יש מצוה בגחלת זו לעצמה יש ענין להחזירה, ותדע דהא מע"ג הרצפה אין מחזירין אותה, ולמצות תרומת הדשן מסתברא שמע"ג הרצפה ג"כ אפשר להחזיר, כמו שאם סילק כל הדשן מהמזבח קודם התרומה דמסתברא שמחזירו ותורם ממנו, ולפ"ז התרומה מועילה גם לפוקעין להוציאן מידי מעילה, וצ"ע בד"ז אם חוזרין ותורמין ממה שכבר נפל לרצפה, דגנאי הוא להחזיר דשן למזבח, וא"כ פקעה מצותו, ואפשר דכולן שפקעו כו' מיירי אף לאחר תרומת הדשן דסתמא קתני, וכדמחלק בסיפא בין קודם חצות לאחר חצות, והרי ברגלים ויוהכ"פ כבר תרמו את הדשן, וש"מ שהנדון מפני מצות הגחלת עצמה, וע"כ היינו להוצאת הדשן.

**שם** הא ע"ג המזבח יחזיר, כבר כתבנו שההוכחה דומיא דכולן דהתם ע"ג המזבח עדיין לא ירדו וחייב להחזיר, וקתני וכן גחלת הרי מפורש שיחזיר.

**שם** בשלמא לר"י ניחא, לכאורה גם לר"י דוקא גחלת יחזיר למערכה אבל אפר יחזיר לתפוח, וא"כ מתני' דוקא גחלת קתני משום דאית בה מששא, ואפשר לומר דא"נ אלא דמ"מ לרב קשיא שאין מצוה בהחזרתה,

בנחת ושלל יפור, ואילו בפנימי ומנורה לא כתיב מידי בהנחתן, ומתפרש כמו והשליך דמוראה ונוצה דכתיב בהאי קרא, שזהו מקום הנחתן, אבל אפשר בהשלכה בעלמא לפי שכבר נעשית מצותן, ואין בהנחתן מצוה כתרומת הדשן שמניחין אותה דרך כבוד.

### י"א ב' דישון מזבח הפנימי והמנורה כו'

ה. י"א ב' מתני' דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין, פשטות הדברים שאין בהם מעילה כלל אף כשהם ע"ג המזבח, שלא היה התנא מעלים מלשנות ד"ז, כענין ששנינו בדשן החיצון ט' א' דמועלין בו עד שיצא לבית הדשן, וכאן סתם התנא שאין בהם שום צד מעילה, ועוד שלא מצא מעילה אלא במקדיש דישון בתחילה, ועוד דלא למדנו מהפסוק אלא מצות הנחה אצל המזבח, וממילא יש בו רק הדינים שיש בחיצון לאחר תרומת הדשן לרב ולאחר ההורדה לר"י, וכ"מ ברמב"ם פ"ב ממעילה הי"ד ט"ו דבפנימי אין מעילה כלל, וצ"ע בתו' זבחים מ"ו א' ותו' יומא נ"ט ב' שכתבו שע"ג המזבח מועלין בהן, ועמש"כ להלן בזה, וכבר נתיישב לעיל סק"ב שאין ללמוד מהא דצריכין בגדי כהונה שמועלין בהן.

**ולכאורה** היה נראה שאף בהנחה צריך בגדי כהונה אע"פ שכבר אין מועלין בו, שהרי כל מצות הדישון נאמרה בתורה בהנחה במקום המוראה ומשמע שהכל אחד, וכן במוראה ונוצה שאין מועלין בהן משעת מיצוי כדאמר תמורה ל"ד א', ומ"מ מסתברא שמצותה בכהן בכיהונו, מיהו יותר נראה שזה רק מצות גניזה כהוצאת הדשן וכפרים הנשרפים בחוץ, דהא כל הנשרפין מועלין בהן וא"צ כהונה, וכ"ש הני שאין מועלין בהן, ומלשון הכתוב אין ללמוד, שהרי במזבח החיצון נקטנו שרק בהורדה יש דין כהונה, אע"פ שבפסוק כתוב הכל בהמשך אחד והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה, שו"ר

כשמעתינן שהביאו רק קרא דושמו אצל המזבח, ומפרש"י בתמורה ל"ד א' משמע שרק הני שנבלעין במקומן בכלל נקברין שאסורין בהנאה, והרמב"ם והראב"ד בפ"ב מתמו"מ הט"ו משמע שנחלקו באיסור הנאה דדשן שמחוץ למחנה, מיהו הראב"ד הזכיר מעילה ולא התיר בפירוש בהנאה, וסתמות הדברים דאסירי בהנאה וכמ"ש בירושלמי.

**שו"ר** בספר אאמו"ר שליט"א שכתב ליישב הא דמייתי תלמודן קרא דושמו ולא קרא דוהרים את הדשן, משום דבמזבח הפנימי ליכא תרומה ודישונו כהוצאת הדשן דחיצון, ולכן הביאו הפסוק דושמו שבוזה שוה פנימי לחיצון בהנחתו אצל המזבח, מיהו אכתי הו"ל לאתווי קרא דוהוציא את הדשן, אלא דניחא ליה לאתווי קרא דמייתר לחיצון ובאם אינו ענין ילפינן לפנימי, ולפמשנ"ת נהי דילפינן מהאי קרא גם עיקר דין דישון הפנימי כבירושלמי, אבל הדין נלמד ממצות השימה אצל המזבח, והשאלה מנלן היא על איסור ההנאה דמתני', ואמרינן בשלמא חיצון יש מצוות בדשן ושמו אצל המזבח וכן והוציא את הדשן, ונקט ושמו כדי לפרש דאין צריך פסוק לחיצון.

**שם** מאי הדשן דאפי' מזבח הפנימי כו' כבר נתבאר מירושלמי ככתו' דאי הוה כתיב אצל המזבח קדמה הוה ילפינן תרומת הדשן מיניה באצל אצל, וא"כ אל מקום הדשן מיותר לומר שזהו המקום של כל הדשנים, וכן הדשן הידוע בא להוסיף כל הדשנים אף של המנורה, ודרשא גמורה היא מדאורייתא שבלא פסוק לא היו משליכין פסולת בעזרה אצל המזבח, ומזה ילפינן נמי לעיקר מצות דישון המזבח.

**ויש** לעי' מנלן לחלק דושמו דתרומת הדשן מועלין בו, ואילו דישון מזבח הפנימי והמנורה שג"כ ניתנין אצל המזבח אין מועלין בהן, וי"ל דושמו דרשינן מיני' תמורה ל"ד א'



ואאמו"ר שליט"א נקט שהשמן ראוי למצותו ולכן פירש שהדיושון קאי רק על הפתילות, עי"ש.

**שם** המקדיש דישון בתחלה מועלין בו, נראה דמתפרש כהמשך לבבא קמייתא, וה"ק אע"פ שהמקדיש דישון כזה בתחלה מועלין בו מ"מ בדישון מזבח הפנימי אין מועלין, והוצרך להשמיענו ד"ז דלא נימא דהטעם שאין מועלין בו מפני שאין להקדש צורך בו ולא טרח במכירת אפר, דודאי המקדיש בתחלה כה"ג מועלין בו, שו"ר שכ"כ בבהגר"א על המשניות, א"נ התנא בא לבאר למה לא תיקנו בו מעילה כבדם, ומפרש הטעם מפני שהוא אסור בהנאה ואין אפשרות לפדותו, ורק במקדיש דישון בתחלה מועלין בו, אבל בדישון המזבח אפי' יקדישנו בפירוש לא ימעלו בו, ולכן לא מהני שיתקנו בו מעילה, וזה היפך מדברי התו'.

**בפסחים** כ"ו א' אמרו דמשתעלה תמורתו אין מועלין בו, ובתו"י יומא נ"ט ב' פירשו דהיינו דוקא בריח שאין בו ממש, או דמעיקרא מעילתו מדרבנן, אבל בקטרת עצמה מועלין ואפי' באפרה עד הדישון דהיינו סילוקה מהמזבח או עד ההנחה בצד המזבח עי' תו' זבחים מ"ו א', וכבר נתבאר דפשטות הדברים כמ"ש תו' בשמעתין שאין מעילה בקטרת כלל משתעלה תמורתה, שכבר נעשית מצותה ודין הנשאר כדין דשן להניחו אצל המזבח, ואין מעילה בדישון כלל כסתמות המשנה, וכ"כ רש"י בפסחים שם דיצתה מכלל קדשי ה', ואפי' נשארו קרטין שלא נשרפו כלל, כבר נפסלו ויצאו מידי מעילה, כדאמר מנחות כ"ו ב' דלא מהדרינן אפי' קרטין שפקעו, וכן בירושלמי יומא פ"ב ה"ב הובא לעיל סק"ב, מיהו אם כבתה קודם שנעשית מצותה אע"פ שנראה בירושלמי שנפסלה מסתברא דמועלין בה, שלא יצאו ידי מעילה אלא בנעשית מצותה, ברם יש לדון אם נימא שאין בה מצות שריפה הו"ל כקדשים שמתו,

בתו"י יומא כ"ד א' שכתבו דאפשר שאף הנחת תרומת הדשן כשרה בור ואמנם זה מחודש עי' ירושלמי, אבל יש לקיים כן בפנימי ומנורה אף אם בתרומת הדשן צריך כהונה, והכי מסתברא.

**דישון** מזבח החיצון כבר נתבאר במתני' ט' א' שמועלין בו, וזהו שאמרו בגמ' בשלמא מזבח החיצון כו'.

**דישון** מזבח החיצון לא היה בכל יום כדתנן וברגלים לא היו מדשנין אותו מפני שהוא נוי למזבח, אבל דישון מזבח הפנימי היה בכל יום, ובפשוטו היה פעמיים ביום בשחרית ובה"ע, כדמוכח בירושלמי שם דדריש ליה מהא דצריך להקטיר על גופו של מזבח, וטעם זה יש גם בה"ע, ועמשנ"ת עוד בזה בספר אאמו"ר שליט"א, עי"ש שהוכיח מהפייסות שמי שזכה בשחרית זכה בה"ע, וכבר הביא מרן זללה"ה בסל"ו סק"ה בשם כמה ראשונים שהי' דישון גם בה"ע, ובדעת תו' יומא נ"ט ב' כתב שלא היה דישון בה"ע, ויש ליישב גם לדעת תו' דהי' דישון גם בה"ע, וצ"ע בזה.

**דישון** המנורה היינו השמן והפתילות שנשארו כמ"ש מנחות פ"ח ב' נדשן השמן נדשנה הפתילה וכ"ה ברמב"ם פ"ג מתמור"מ הי"ב, ולפ"ז ע"כ שנס חנוכה היה בכד שחזר ונתמלא כההיא דאלישע, וצ"ע בתו' הרא"ש שבת כ"א ב' שכתב שהדליקו המנורה ולא נחסר הדשן מן הנר, דהא ככה"ג נפסל השמן, וגם צריך לחדש נס בכל נר, אלא פשטות הדברים שהפך חזר ונתמלא, גם צ"ע במש"ש דבדלית ליה נותן פחות מכדי מדתה, וזו מנלן, וגם היה צריך ליתן הכל ביום הראשון, ולכן מחוורתא דמילתא שהנס נעשה בפך השמן, ומיד ביום הראשון נעשה הנס, וביום השמיני הדליקו בשמן של הנס, ולכן חשיב שמונת ימי חנוכה], ובה מובן למה אין מועלין בדישון השמן שכבר נפסל ואינו ראוי למצותו,

ומ"מ הפשטות שמועלין בה, כיון שלא נעשית מצותה ונשארה בדין קדשי השם.

**המריח** בקטרת קודם שנעשית מצותה משמע שמעל אע"פ שלא נגע רק נהנה מהריח הנודף, דאיסור מעילה ליהנות מקדשי ה' אף בלא הוצאה מרשות, מיהו רש"י בפסחים שם פירש שמעל כגון שנתן ממנה על הגחלים בביתו ומריח בה, משמע שכל מה שעולה מהקטרת מיקרי עלתה תמורתו, ולא משכח"ל מעילה מריח הקטרת שבמקדש, ופשטות הדברים דעליית תמורתו אינה ברגע הראשון, ערש"י ברכות מ"ג א' שפירש קיטור העשן שמתמר ועולה, וא"כ שייך מעילה מהריח של ההקטרה קודם לכן, וכן מהריח של הקטרת בלא הקטרה שג"כ ריחה נודף, מיהו בתו"י נסתפקו שכל מעילת ריח מדרבנן, כיון שזה ניתק מאליו מרשות ההקדש, והוא לא נטל מהקדש כלום, אלא שי"ל דכל שמכוין להריח יש בזה זלזול בקדשי ה' שמשתמש לעצמו שימוש הראוי לגבוה.

**י"א א' וכי יש לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו**

ו. **י"א א'** וכי יש לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו, במשה"ק תו' אימא איפכא אין לך דבר שמעלו בו קודם מצותו בגופו ואפי' בדם הקזתו, ואח"כ פקעה מעילתו קודם שנעשית מצותו, נראה דפשיטא לן שאין מושג קדשי ה' למעילה בדבר שמושלך לאיבוד ואין בו שום הנהגה של קדשי ה', והרי הדם יוצא לנחל קדרון ומה שייך לקראו קדשי ה', ואין להמציא גזירת הכתוב בדבר שאין בו טעם אמת, דהא באמת אין בו זיקה של קדשי ה', ולמה לענין מעילה יקרא קדשי ה', אבל קרבנות שאין בהם מעילה מצינו כמו קדשים קלים, ושייך שפיר לומר שהתורה ייחדה הדם לכם לכפרה נתתיו, שהרי אינו נקטר ע"ג המזבח ומקנחין אותו ונמשך לאמה, והפקיעה ממנו דין מעילה, וזה באמת כונת

תו' בתירוצם, ויש להוסיף דכו"ע מודו לתלתא קראי כדאמר זבחים מ"ו א' חד למעילה וחד לטומאה וחד לנותר, וא"כ ממשמעות כולם נלמד שהתורה הקילה בו והפקיעתו מקדשי ה'.

**שם ב' הרי תרומת הדשן שנעשית מצותו ויש בו מעילה, האם זו מעילה גמורה ומנלן**

**שם ב'** הרי תרומת הדשן שנעשית מצותו ויש בו מעילה, בכל דוכתא משמע שיש בה מעילה ממש, דאי איסור הנאה בעלמא הרי גם בדישון מזבח הפנימי והמנורה תנן לא נהנין, ולא משמע כלל שדינם שוה, ובמקום לדייק מושמו, הו"ל לאתויי דישון מזבח הפנימי והמנורה, ועוד דמוראה תוכיח שאין בה מעילה ורק אסורה בהנאה מהאי קרא, ועוד דהא בעינן למימר הוא לאחר כפרה כלפני כפרה שימעלו בו, ואם לא מצינו מעילה בשום מקום, א"כ מאי פריך מתרומת הדשן הרי בדידה נמי ליכא מעילה, וכ"מ בפסחים כ"ו א' דמייתנין לה לענין מעילה גמורה, דאי לענין איסור הנאה הרי הקטרת גופה אסורה בהנאה כדין דישון מזבח הפנימי, ובפשוטו אין חילוק בין גופה לריחה וכמשנ"ת סק"ה, וכן מבואר בסמוך גבי נסכים שאמרו בגמ' דלראב"ז נשאריה בקדושתן לענין שריפתן בקדש, ואין מועלין בהן לפי שנעשית מצותן, כ"ה גרסת הגמ' בסוכה מ"ט ב' וכתבו תו' שגירסא זו עיקר, ומבואר בזה דאיסור הנאה שייך שיהא בנעשית מצותו, אבל קדשי ה' לא מיקרי.

**ויש לעי' מנלן דמועלין בתרומת הדשן, הרי מצינן לפרש ושמו לענין איסור הנאה לחוד, וי"ל דושמו בנחת וכולו ושלא יתפזר מתפרש שנשאר בו דינים דמעיקרא, ואין לחדש שהתורה חידשה מצוה לנהוג בו בקדושה אע"פ שאינו קדוש, בשלמא בדישון הפנימי וכן החיצון בבית הדשן שפיר אסירי בהנאה מפני המצוה להניחן במקום מסוים,**

כהונה ש"מ דבקדושתיה קאי, והתם ג"כ המצוה רק בהורדה וכמ"ש סק"ב).

### באיסור ההנאה באיברי שיעיר המשתלח

ז. שם משום דהו"ל תרומת הדשן ואיברי שיעיר המשתלח כו', יש לעי' הרי בפשוטו גם למ"ד שאין נהנין מהן היינו איסור הנאה מחודש מקרא דארץ גזרה, ולא שעדיין נשארו בקדושתן לענין מעילה, עי' יומא ס"ז ב', וא"כ מ"ט חשיב שני כתובין עם תרומת הדשן, ואם סגי לן באיסור הנאה ליחשב שני כתובין, א"כ טובא איכא דלא נהנין אע"פ שנעשית מצותן, כגון דישון מזבח הפנימי והמנורה ונסכים (וחלב המקדשין וביצי תורין), ובנסכים באמת אמרו בהדיא סוכה מ"ט ב' דכיון שנעשית מצותן אין מועלין בהן אע"פ שנשארו בקדושתן לשרת בקודש, ולאסרן בהנאה.

**ונראה** דבאמת סגי לן באיסור הנאה למהוי שני כתובין, דכל דבר לפי ענינו, דהיינו דבר שמעלו בו קודם מצותו, נשאר בקדושתו לענין מעילה, ודבר שמעיקרא לא מעלו בו נשאר בדינו לענין איסור הנאה [שו"ר שכ"כ בקרן אורה], וא"כ שיעיר המשתלח דמסתברא שלא חשיב קדשי ה' משעת וידיו או משעלה גורלו לעזאזל [ומהא דאיצטריך לאשמוענין בזבחים קי"ב א' שאין חייבין עליו בחוץ אין ראייה למעילה דהא קתני נמי בני יונה שעבר זמנן, וה"נ סגי בזה שהי' קודם הגורל חטאת גמורה אף למעילה, ועוד דשלמים ג"כ חייבין עליהם בחוץ, שו"ר בזבחים קי"ג ב' בדין קודם וידיו וקודם הגרלה, ועיי"ש בתו', ומבואר שם דמימעט מקרא דלה', ואיכא נמי קרא דזר כשר להוליכין], ה"נ נשאר בדינו משנעשית מצותו לענין איסור הנאה, ומדישון מזבח הפנימי והמנורה אין ראייה, כיון שמצותן להניחן במקום מסוים, אין היתר ליטלן משם וזהו ביטול המצוה, ולגבי עיקר קדושתם נעשית המצוה בהקטרה, אבל יש בהם מצוה בלא

ואין מועלין בהן לפי שהשלכתם במקום המסוים אינו שירות לשמים, אבל בתרומת הדשן שנאמר בה שימה בנחת, הרי מפורש שדינה שונה מהשלכת מוראה ונוצה ודישון הפנימי המנורה שנאמר בהן רק מקום גניזתן, אבל בתרומת הדשן נאמרה המצוה כהקטרה לדקדק שישים כולו בנחת ושלא יתפור, ושוב אין לנו מקור להוציאה מידי מעילה, שלא נתחדש בה שינוי מזמן ההנחה.

**בתו'** ותו"י יומא נ"ט ב' כתבו שאין מועלין בתרומת הדשן, ואולי למדו כן מדומיא דעגלה ערופה, ועמשנ"ת בזה לקמן סק"ז, אבל רש"י ותו' בשם ר"י שם ובשאר מקומות פירשו מעילה ממש כפשטות לשון מעילה, וכ"ה בר"ח וריטב"א יומא שם, מיהו לענין תשלומין של דמים צ"ע בזה בסוגיא י' א' ועמש"כ ס"ה סק"ג ד' ואפשר שבחלק הנתרם חייבין בקרבן.

**עיקר** מצות תרומת הדשן היא ההרמה ולא ההנחה אצל המזבח, ולכן דייקנין מדהחשיבה תורה השימה שתהא בנחת אע"פ שכבר נעשית מצות התרומה, ש"מ דבקדושתיה קאי, וכ"מ יומא כ"ד א' דתרומת הדשן היא עבודת סילוק ולא עבודת מתנה, ש"מ שההנחה אינה עבודה גמורה, ובתו"י שם כתבו דאפשר שההנחה כשרה בזר, וכן מבואר בירושלמי שם שההרמה כהקטרה ולא כקמיצה, ואע"פ שהקשו שם מ"ט לא דמיא לקמיצה מ"מ נשאר הדין דכהקטרה דמיא, וכן בסברא שההנחה עם המוראה והדשנים אינה כמצות הקטרה רק כמצות גניזה, וכמו שהשלכת המוראה שם אינה כהקטרה, וכיון שאמרה תורה להזהר בקדושת התרומה גם בשעת גניזתה ש"מ דבקדושתה קיימא אע"פ שנעשית מצותה, וכן בבגדי כהונה ממצות גניזה למדנו דבקדושתיהו קיימי ולא רק איסור הנאה, (וכעיי"ז למד ר' יוחנן ט' א' בדשן שע"ג התפוח דמדהצריכה תורה בגדי

### באיסור הנאה דעגלה ערופה

**שם** משום דהוה תרומת הדשן ועגלה ערופה כו' עגלה ערופה מעיקרא נמי לא היה בה מעילה, מ"מ כפרה כתיב בה כקדשים, ונאסרת בהנאה כדין קרבן, והי' בדין שמשנערפה ונעשית מצותה תהא מותרת בהנאה, (כמו אברי שעיר המשתלח), שהרי אין מצות קבורה מדאורייתא בעגלה וכבר נעשית כל מצותה, ואפ"ה אסורה בהנאה, הרי ששייך לשמור כח הקדושה מהעבר, וה"נ במעילה דתרומת הדשן.

**ויש** להקשות אכתי מ"ט חשיבי תרי קראי שאין מלמדין, הרי סו"ס ענינם שונה זה מזה, ואפשר דבאמת לא הוה ילפינן מעגלה ערופה לתרומת הדשן, אבל מתרומת הדשן הוה ילפינן שפיר לעגלה ערופה, כיון דחזינן דדבר שנעשית מצותו מועלין בו, [ודמאי קצת לקרבן כיון דכפרה כתיב בה כקדשים], והא דאיצטריך מיעוטא דהערופה אפשר דהיינו שלא נלמד איסור הנאה מעגלה ערופה, ולא לענין מעילה.

קדושה [ועי' ירושלמי יומא פ"ב ה"ב דדריש איסור הנאה מקראי, אבל ענינו קיום המצוה של ההנחה], אבל איברי שעיר המשתלח אין מצוה שיניחם במדבר, ואם רוצה אוספם משם ומשליכם לים וכיו"ב, ואינו בדין שישארו באיסורם אם כבר נעשית מצותן.

**שם** משום דהו"ל תרומת הדשן ובגדי כהונה כו' הניחא לרבנן כו' נראה דלרבנן מועלין בהן, דכיון שציותה תורה לגנום ש"מ דבקדושתיהו קיימי, שאם רק אסורין בהנאה הרי מסתברא שכל בגדי כהונה אין להם פדיון, אף אם יש בהם מועל אחר מועל עתו' ורמב"ן קדושין נ"ד א', ובמש"כ בזה סי"ד סק"ה, אבל ממה שציותה תורה לעשות מעשה גניזה, שמענו שקדושתן קיימת טפי, והיינו לומר שמועלין בהן [נורק בבגדי כהן גדול מיקרי נעשית מצותן כיון שמתחלה נעשו רק לשימוש הזה, אבל בגדי כהונה שבלו הרי הם כקדשים שמתו דלא מיקרי נעשית מצותן, שהחסרון בבגד ולא נשלמה המצוה, ועוד דיש בהם זכות ממוין להקדש, ולא רק קדושת הגוף].

## סימן ה

### בדין תשלומי מעילה של קרבנות המזבח

אם נהנה מקדשי בדק הבית ישלם לבדק הבית ואם מקדשי מזבח ישלם לקדשי מזבח ולאותו הקדש כדתניא במעילה פרק חטאת העוף הנהנה מדמי חטאת כו' עכ"ל, מבואר דילפינן מקרא שצריך לשלם לאותו הקדש שמעל מדלא כתיב ואשר חטא ישלם, וכתיב מן הקדש ישלם לומר שיחזיר לאותו הקדש.

**ובסוגיא** דקדושין נ"ה א' מתבאר שמעיקרא חוב התשלומין הוא לאותו הקדש, שאם מעל בעולה של ראובן ואח"כ משלם למעילתו סתם, חל על המעות קדושת עולתו

**ט' ב' איתמר הנהנה כו' בהא דכל מעילה חוזרת למקומה**

א. **מ' ב' איתמר** הנהנה מבשר קדשי קדשים כו' בכרייתא בסמוך מבואר שכל מעילה חוזרת למקומה, קרבנות המזבח למזבח וקרבנות בדק הבית לבדק הבית וקרבנות ציבור לנדבת ציבור, ודמי חטאת ואשם לחטאת ואשם ומותריהן למותריהן, ובתו"כ יליף לה מקרא ואשר חטא מן הקדש ישלם לאותו שעל הקדש, ויש גורסין לאותו הקדש, וכן פי' הראב"ד ישלם אותו להקדש כלומר

ק"ק קודם זריקה, נהי דאפשר שיפסל, אבל השתא כבר הוחלט להקרבנה, ואף אם יחסר הבשר לא תתבטל הכפרה, ולכן אין מקום להוסיף לדמי אותו קרבן, משא"כ מחיים שיש בו כח דמים, שאם הומם מביא קרבן אחר, עכשיו ג"כ הו"ל כמותר עולה וכמותר חטאת.

**ולפי** סברא זו בשחט חוץ לזמנו וחול"מ שעדיין הבעלים חייבין קרבן אחר, הרי המועל משלם לקרבן של הבעלים, ולא משמע כן, דא"כ יש בשר ק"ק שאינו בדיני רב ולוי, ובגמ' סתמא קתני כל בשר וכל אימורים, [מיהו לקמן סק"ג כתבנו כמה דברים שמיושב טפי בההיא דלקמן י' א' אם פלוגתתם רק מפני שהקרבן כשר וא"א להחזיר לאותו חיוב].

**ולכן** יש לפרש דלאחר שחיטה יצא הקרבן מרשות בעלים לענין מעילה, וכלחמו של מזבח דמי, שכבר ניתן הקרבן למזבח, ופקע ממנו שמו הקודם, ומה"ט הצריך לוי דבר שכולו למזבח, שהרי מעל בדבר שכבר שייך למזבח במוחלט, ואפי' בשר ק"ק שסופו לאכילה, השתא מיהא ברשות המזבח הוא, שכבר נמסר הקרבן למזבח.

**ובתוספתא** שם מני בהדיהו קומץ ולבונה ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים, והיינו מפני שאינם חסרים הקרבה נוספת, והם כבר חלק גבוה, ולכן ס"ל ללוי שצריך לשלם דבר שכולו למזבח, כיון שמעל ברשות המזבח.

**שו"ר** בספר אמור"ר שליט"א שכתב לחלק בין דמי קרבן לגוף הקרבן, שאפי' מחיים כיון שבהמה עצמה לא נפקא לחולין במעילה, א"כ המעילה רק ברשות גבוה ואין לבעלים חלק בו, ורק בדמים שלקחנו מהבעלים חלקו במה שיצא לחולין, בזה תשלום המעילה לאותו קרבן, וזה כפי הסברא שכתבנו לאחר שחיטה, אלא שמחלק בין קדושת הגוף דלא נפקא לחולין, שבזה חלק

של ראובן, עמשנ"ת בזה בסי"ד סק"ח בביאור מה שאמרו בבא לחוב בדמיהן עסקינן, וכאילו נתחללה הקדושה על חיוב הגברא, וכשהוא משלם מתקדש התשלום לאותו הקדש מכח החוב, וזהו הענין שהקדש יוצא לחולין ע"י מעילה בשוגג ואינו יוצא במזיד לר' יהודה, דכיון שקבעה תורה חיוב תשלומין בשוגג, הרי התורה מזכה לו את ההקדש תמורת חוב המעילה שלו, ועמשנ"ת בזה שם סק"א.

### בביאור הנידון בשר קק"ד ומה הדין מחיים

**ויש** לעי' מאי שנא קדשי קדשים מחיים שלא נחלקו רב ולוי, ולכו"ע משלם מעילתו לאותו קרבן שמעל, כדתניא בסמוך שמוסיף לדמי חטאתו ואשמו, ובפשוטו ה"ה לעולתו דמאי שנא, ואע"פ שהקרבן כבר הופרש והוא תמים, הרי הדמים כדמים שנתותו מדמי חטאת שיפלו לנדבה ומדמי עולה של ראובן דינה כמותר עולת ראובן שיש לו בה זכות כמו בדמי עולתו, וכן מתפרש בקרבנות ציבור לנדבת ציבור, ודכוותה הדין נותן בנהנה מבשר עולה יביא עולה, ומבשר חטאת ואשם ישלם למותר חטאת ואשם, ומ"ט פשיטא להו לרב ולוי שאינו משלם לאותו קרבן, [והי' מקום לומר שהנדון דוקא בבשר קדשי קדשים לפי שנאכל לכהנים, ונמצא שלא הפסיד למזבח, ולכן אינו משלם לאותו קרבן, וכן באימורי קדשים קלים שאינו יכול להביא קדשים קלים שאין מועלין בהן מחיים כלל, ונמצא שלא שילם כלום לקדשי ה' שמעל בהם, אבל אין נראה כן, אלא שמעתין אף באימורי ק"ק, ונקט קדשים קלים משום לאחר זריקה, דמדלא פירשו בגמ' דין אימורי ק"ק סתמן כפירושן שדינם כאימורי קדשים קלים, וכ"מ בתוספתא פ"ג דחשיב עולה ואימוריה בהדי ק"ק וקדשים קלים].

**ואפשר** לומר דכיון שהבעלים כבר נתכפרו בזריקה, כבר יצא הקרבן מרשותם, והר"ז כמועל בלחמו של מזבח, ואף בבשר

הבעלים נשאר בקדושתו, והתוספת של המעילה שייכת רק לגבוה, שהר"ז כאילו לא מעל בחלקן של הבעלים ולכן אינו מחזיר לרשות הבעלים כלל, שו"ר בלקוטי הלכות שג"כ כתב דבחטאת מחיים בתמימה כמעילה בבשר דמיא.

לאחר שחיטה כבר נכנס לרשות גבוה, ושוב לא שייך לקרבן שהי' ולכן נחלקו להיכן מעילה זו הולכת, וכן נראה מוכח בהמשך הסוגיא בהא דתניא כל קרבנות המזבח למזבח דמשמע שהנהגה מחטאת מחיים מחזיר לחטאתו ולכן לר"ש ילכו ליה"מ.

**מיהו** מצינו לר"מ קדושין נ"ה א' דקדושת הגוף נמי נפיק לחולין במזיד, ואפ"ה פשוט דלאחר שחיטה לא נפיק לחולין אפי' במזיד, וש"מ דכל מחיים יש כח בעלים בקרבן, שאם יומם חזר הקרבן לדין דמים, ולכן גם בתמימה נשאר בדינו, והחלק של המעילה נדון כמותר הקרבן, אבל לאחר שחיטה כבר נתקיימה מצותו, ולכן לא שייך להחזיר לאותו קרבן, ואפי' בקרבן שנפסל מ"מ חשיב פסולו בקדש ואם עלו לא ירדו, לפי שכבר קרב לשמים במדה מסוימת, ולכן לא שייך להחזיר התשלום לקרבן שהי' קודם ההקדשה, כמו שמובן לאחר זריקה, אבל כל מחיים כיון שיש בו כח דמים אם יומם, הרי שהוא עדיין לא קרב ממש, ושייך להחזיר התשלום לאותו קרבן, וכמשנ"ת בסי"ג ס"ק י"ג מדברי אאמו"ר שליט"א בביאור התוספתא דחתיכה של עולה לא שייך להוציאה לחולין ע"י מעילה, ולא איצטריך קרא דקדושת הגוף לא נפקא לחולין לקמן י"ט ב', אלא בבהמה מחיים שיש בה אפשרות פדיון ע"י מום, ולכן היה מקום לומר שתצא לחולין גם ע"י מעילה, ע"ש בספר אאמו"ר שליט"א י"ט ב' ובסימן שם סק"ד בדעת ר"מ קדושין נ"ה א'.

**מיהו** בעוף אע"פ שאין לו פדיון מסתברא דלא עדיף מבהמה ואם מעל בעוף מחיים משלם לדמי אותו קרבן, כיון שעדיין אינו קרבן גמור כלאחר שחיטה, ואף במזיד לר"מ קדושין שם יש לדון כן, ול"ד למנחה שנתקדשה בכלי שהקרבן כבר מושלם, מיהו גם במנחה קתני בתוספתא רק קומץ ולבונה ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים [ונראה דה"ה מנחת כהנים], ומשמע דכיון שחסר קמיצה הרי היא כקודם שחיטה כדאמרין בעלמא דקמיצה במקום שחיטה קיימא, וצ"ע בזה.

### בביאור פלוגתת רב ולוי ובמנחות ק"ו ב'

ב. שם ולוי אמר יביא דבר שכולו למזבח, במנחות ק"ו ב' ת"ר הרי עלי למזבח יביא לבונה שאין לך דבר שקרב [כולו כ"נ גרש"י והרמב"ם] לגבי מזבח אלא לבונה כו', ותו ליכא והא איכא עולה, איכא עורה לכהנים, והא איכא עוה"ע איכא מוראה ונוצה, והאיכא נסכים לשיתין אזלי, והאיכא מנחת נסכים כיון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה לא פסיקא ליה, [משמע דלא פסיקא ליה לתנא לשנותו אבל אם ירצה יכול להביא מנחת נסכים הבאה בפ"ע, דלא שייך לומר על הנודב דלא פסיקא ליה שהרי האדם לא נתכוין כלום אלא כמשמעות הלשון, וק"מ מ"ט קתני שאין לך דבר שקרב כו', ואולי י"ל דכיון שיש מנחות שנאכלות א"כ סתם הקרב למזבח היינו לבונה, דלא פסיקא לאינשי שיתפרש בלשון סתם מנחה אלא לבונה, והכי מסתברא דמה שייך לא פסיקא ליה לתנא, הרי יכול לשנות בהדיא מנחת נסכים, וכ"נ בפ"י רגמ"ה וכן צריך לפרש ברש"י, ובזה מיושב שהרמב"ם

**ולא** אאמו"ר יש לקיים כמש"כ לעיל דלא נחלקו אלא לאחר שחיטה, [ואפי' בעור שלפני זריקה דינו כבשר], אבל מחיים יש ללמוד מדאיצטריך קרא דלא נפיק לחולין ע"י מעילה, ש"מ שעדיין הוא בגדר קדושת דמים במדה מסוימת, ולכן היה שייך שיצא לחולין ע"י מעילה, וכן לר"מ במזיד באמת נפיק לחולין, והשתא נמי שמעל ויצא החלק הזה לחולין, הרי הוא מחזירו לאותו קרבן, אבל

דמשמע הקדש מחודש ולא השבה למקום שנטל, וכן בדבר מה שנהנה יפלו לנדבה ג"כ מתפרש הפרשה מחודשת כיון שאינו מחזיר לאותו קרבן ועי' תוספתא פ"ג דקתני אכולהו לשון זה, ועי' להלן ד"ה יש לדקדק.

### שם מאי ניהו קטרת, במנחות מפרשינן לבונה

**שם** יביא דבר שכולו למזבח מאי ניהו קטרת, בפשוטו ר"ל לבונה כדתניא בברייתא במנחות ק"ו ב' שאין לך דבר שקרב כולו לגבי מזבח אלא לבונה, והרי לוי סתם בלשונו יביא דבר שכולו למזבח, ולא יתכן שיסתום כן אם כונתו לקטרת של הציבור, שהרי בברייתא מפורש דהיינו לבונה, וכן הברייתא כאן סתמה כדלוי, ותלמודא מפרש דהיינו קטרת, וע"כ ר"ל לבונה כההיא דמנחות, ועוד דכולו למזבח החיצון מתפרש, וקטרת לפנימי אזלא.

**ובלא"ה** הדבר תמוה לומר שמשלם לקטרת של הציבור, דמה השבה יש למזבח בזה, הרי רק הציבור מרויחין בזה לתרומת הלשכה, שהקטרת בלא"ה קריבה, וא"כ יכול לשלם מיד לתרומת הלשכה, וגם הדבר זר לזכות הקטרת ליחיד ושימסרנה לציבור, וגם הוא נטל ממזבח החיצון ונותן לפנימי, ולמה באמת לא יביא לבונה, והי' נראה פשוט דר"ל לבונה, אבל בתו' מנחות נ' א' ד"ה יכול הקשו דדרשינן מקרא שיחיד אינו רשאי להתנדב קטרת וקרינן ביה קטרת זרה, וא"כ היכי אמרינן הכא שביא קטרת, ותיצרו דהיינו למוסרה לציבור, מיהו אכתי לא נתייבשה קושייתם כ"כ, דאין ראוי לפרש תשלומי מעילה דיחיד במצות הקטרת, ואע"פ שמוסרה לציבור ואינה קטרת זרה, אבל זה נוגד פשטות הדרשא שהביאו שם, ומגליה ללוי לחדש תשלום משונה כזה, ומגליה לגמ' לפרש כן, ומכל זה מיושב לומר דהיינו לבונה, מיהו אם צריך למסור מעילתו לצבור י"ל שאין ציבור מביא מנחת נדבה, כדדריש בתו"כ מקרא

בפט"ז ממעה"ק הי"א כתב יביא קומץ לבונה שאין לך דבר כו', שו"ר במהריק"ו שכתב לא פסיקא ליה פ"י ובודאי לא לכך נתכוין, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שפי' כן כונת הגמ' וביאר מ"ט לא אמרינן שנתכוין למנחת נסכים עי"ש, ונפ"מ אליבא דלוי בשמעתין אם יכול להביא מנחת נסכים], ומבואר בזה שהחסרון של עולה הוא מפני שאין כולה למזבח, וכיון שנהנה משל המזבח ס"ל ללוי שצריך לשלם דבר שכולו למזבח, ואע"פ שבאמת העולה נקראת כולה קדשי ה' ומועלין אף בעור עד זריקת הדם, מ"מ חסר בשלימות של קרבן המזבח, כדדרש יהוידע דעולה מיקריא לכהנים מפני העור שקלים פ"ו מ"ו, (ועי' תמורה כ"ג ב' דר"י ס"ל שעולה הבאה מן המותרות אין עורה לכהנים, אלא מוכרין העור ודמיו יפלו לנדבה).

**ורב** לא חייש לזה, ואפשר שטעמו משום דאשכחן כמה מותרות שיפלו לנדבה, וש"מ שזוהי ההשבה המעולה למזבח, ואין חסרון בזה שהעור לכהנים, דמשלחן גבוה קא זכו, שהעור הוא עטיפת בשר הקרבן, והציווי הוא להפשיטו ולא להקריבו, וכמו מוראה ונוצה שהדבר מובן דלא חשיב כחלק להדיוט, אלא שהחלק הבזוי אינו קרב, ה"ה העור שמשטיין ומשליכין, ונתנתו תורה לכהנים.

**ויש** מקום לומר דדוקא בבשר ואימורין אמר כן רב, שאין להחליף בשר בקטורת, אבל אם נהנה במנחה ובלבונה יביא לבונה, אבל בתוספתא קתני להו בהדי הדדי, וקתני בכולהו יפלו ללשכה ולרב היינו לנדבה, וש"מ כטעם ראשון שכל קרבנות המזבח מביאין מהן עולות, ועי' להלן [ד"ה לפמש"כ] דעיקר ענין מנחת יחיד מחודשת שתחשב תשלום המעילה, וי"ל דרב לא ס"ל כלל חידוש זה.

**שם** מעילה זו להיכן הולכת, הנדון כיון שאינו מחזיר לאותו קרבן שכבר קרב, א"כ להיכן זו הולכת, והיינו דקתני יביא כו'

דנפש שיחיד מביא מנחה נדבה, ומביא לבונה נדבה, ועי' בסמוך.

**יש** לדקדק בלישניה דרב שאמר מה שנהנה יפלו לנדבה, ובלישניה דלוי אמר יביא דבר שכולו למזבח, וביותר יש לדקדק בלשון הברייתא דקתני מעילה זו להיכן הולכת ומסיים יביא דבר, ולא קתני לדבר שכולו למזבח, ואאמו"ר שליט"א דקדק מזה שצריך למוסרה לציבור, ולמש"כ שמביא לבונה נראה דקמ"ל שאם מעל בשוה פרוטה צריך להביא קומץ לבונה, דכיון שאין לבונה באה בשותפות צריך להביא קומץ משלו, משא"כ בדבר שכמה שנהנה נותן בשופר של נדבה, וזהו שדקדק לומר מה שנהנה, ולוי אמר יביא, ועוד נראה שללוי הוא מפריש מנחה שלו, ושפיר קתני יביא ולא קתני שהולכת למזבח, כי צריך להביא מנחה כזו, וכמש"כ בסמוך, ועוד שיכול להביא גם מנחת נסכים, והרי ההבאה תלויה בו, - וע"ע סק"ז בלשון מה שנהנה.

**לפמשי"כ** דיביא לבונה למדנו שא"צ למסרה לציבור, שהרי ציבור אינו מתנדב מנחה כדתניא בתו"כ גם לענין לבונה, ואין בזה חסרון בתשלום כיון שהוא מחויב בדבר והוסיף קרבן למזבח כנגד מה שהחסיר, מיהו אפשר דלא חשיבא מנחה שלו, כיון שמשלם אותה לחובת מעילתו, והרי היא מנחה של הקדש גבוה והרי היא חובת יחיד למעילתו, ואפשר שהוא נקרא בעלים אלא שהיא חובתו, [ונפ"מ לענין שינוי בעלים דאין כאן ענין עלו לבעלים לשם חובה, כיון שהיא חובת המזבח], ואפשר דמה"ט פירשו בתו' דהיינו קטרת ממש שלא לחדש קרבן מיוחד למעילתו, שזה חסרון בהשבה כשהקרבן שלו.

**ולפי** המבואר במנחות ק"ז א' דמנחת נסכים הבאה בפ"ע חשיבא ג"כ דבר שכולו למזבח, יכול להביא ג"כ מנחת נסכים, אבל לשון הגמ' מאי ניהו קטרת משמע לבונה

דוקא, ונראה שזה מדרכנן, כאותה ששינוי במנחות שם בהרי עלי למזבח שיביא לבונה, א"נ בלבונה סגי בקומץ ובמנחת נסכים צריך להביא עשרון וג' לוגין.

### י' א' הכל מודים שאם נהנה בו

ג. יי א' אמר עולא [כבשטמ"ק] הכל מודים שאם נהנה מבשר ק"ק שנטמא [קודם זריקה גם אם ל"ג מתפרש כן], ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור, כבר הוכיח מרן זללה"ה בזבחים סי"ט ס"ק י"ט דקאי אפולוגתא דרב ולוי דנהי דפליגי בנהנה מבשר ק"ק שלא נטמא, ומאימורי קדשים קלים קודם שהעלן, אבל לאחר שהעלן לכו"ע פטור, [וכמ"מ ברמב"ם פ"ג ה"י ששנה דברי רב ובה"א הא דעולא דפטור], וכיון דבדבריהם מתפרש קדשים קלים לרבותא וה"ה אימורי ק"ק שדינם שוה קודם זריקה ולאחר זריקה, כמש"כ סק"א, א"כ גם כאן מתפרש אף בק"ק, ומבואר דאע"פ ששינוי במתני' דמועלין בהן עד שיצאו לבית הדשן, אפ"ה אמרו כאן שאם נהנה מהן לאחר שהעלן פטור, וכבר תמהו תו' בזה, ומרן זללה"ה הביא דוכתי טובא שמבואר שמועלין בקדשים דאזלי לשריפה אע"פ שאינו מפסיד כלום, בין בנטמאו בין בשאר פסולין.

**ואפשר** דנהי דמועלין בקדשים שנפסלו, אבל במקום שלא הפסיד לקרבן כלום, הר"ז כמעילה פחות משהו פרוטה דפטור מתשלומין, ואמנם עבר איסור מעילה מדאורייתא, אבל אין מקום לתשלומין מפני שלא הפסיד, דבהדיא כתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, להשלים מה שהפסיד, (ודרשינן נמי ונתן אותו לכהן פרט לחמש חטאות המתות, והיינו מפני שאינו יכול להשיב אותו הקדש שמעל משום דאם יתקדש תמורתו ילך ג"כ למיתה).

**מיהו** נראה דהיינו דוקא כשהתשלומין למזבח ולנדבה, שצריך להשיב לגבוה מה



לתרום מהם תרומת הדשן, מ"מ לענין תשלומין לא חשיב שהחסיר שוה פרוטה, ולכן פטור מתשלומין.

**אבל** קדשים שלא נעשית מצותן והם עדיין של הבעלים בזה ודאי משלם אף כשלא הפסיד, כגון רכב ע"ג בהמה ותלש מן החטאת, וכן קדשים שמתו לר"ח י"ב א', דכיון שהם שייכים לבעלים הרי כל הנאה כהדיוט מדעת דמי וחייב לשלם דמים לבעלים למצות הקרבן ותדע שהתשלומין הם באמת לקרבן של הבעלים וכמש"כ סק"א.

**ואם** נימא שגם בשר ק"ק שנשחטו חוץ לזמנו משלם מעילה לאותו קרבן, וכמו שהזכרנו צד זה לעיל סק"א, מיושב טפי דכל הקרבנות שלא קרבו עדיין, הרי חיוב מעילתן לאותו קרבן, ואפי' בנשחט חוץ לזמנו או שנזרק דמן חוץ לזמנו שהאימורין אם עלו לא ירדו, הרי תשלום הדמים לאותו קרבן כיון שהבעלים לא נתכפרו עדיין, ולא נחלקו רב ולוי אלא בקרבן כשר שא"א להחזיר לאותו קרבן ממש, לפ"ז כל הקרבנות הפסולין לא אמרינן מאי קא מפסיד, דכיון שהבעלים חייבין בקרבן זה עדיין, א"כ כל הנאות משועבדין לאותו קרבן, ורק כשהבעלים נתכפרו והמעילה רק כלפי ביטול המצוה, בזה אמרינן מאי קא מפסיד.

**וביותר** מיושב כן לפמש"כ סק"א מסוגיא דקדושין נ"ה א' שחיוב המעילה הוא לאותה קדושה כעין חילול ופדיון, דכשאומר הר"ז למעילתי ממילא חל על הדמים קדושת קרבנו של הבעלים הראשון, או הקדושה הראשונה, לפ"ז כל מקום ששייך להחזיר לאותו קרבן ממש, ממילא חל על התשלום קדושה זו, וכל הנדון כשהחיוב הראשון כבר בטל, שכבר נתכפרו הבעלים, ולכן לא שייך שתחול קדושת התשלום לאותה קדושה, ובזה חידשו רב ולוי תשלום למזבח, וזהו כתשלום מחודש שאינו חוזר לקדושה המקורית, אלא

שהפסיד מההקרבה, אבל באופן שהתשלומין לבעלים להוסיף ולהביא קרבנו, בזה דנין כל הנאה כממון וכקדשי בדק הבית, שרשות מזבח אינה בעלות של רכוש כבדק הבית, ואין תשלומין אלא בהפסד גמור של המצוה, וזהו שאמר עולא הכל מודים דהיינו בפלוגתא המיוחדת הזו שהתשלומין למזבח ולא לבעלים, דבזה רק אם יש הפסד וביטול ההקטרה משלם, ולכן בשר ק"ק שלא נטמא הרי החסיר מגבוה חלק הראוי לאכילת הכהנים, וחשיב הפסד גמור אם מפני שבעלים מתכפרין באכילת הכהנים, או שזהו כבוד הקרבן, אבל כשבלא"ה הבשר טמא ואינו ראוי לאכילה לא הפסיד כלום, אבל אימורין שננטמו אכתי חזיין להקרבה אם עלו או בריצוי ציץ בקרבן ציבור, וערש"י כריתות כ"ג א' דאם עלו לא ירדו גורם חיוב מעילה.

**וכן** אימורין לאחר שהעלן וכבר קיים בהם מצות הקטרה, שוב לא חשיב הפסד שמצריך תשלומין כיון שנשלמה כפרת הקטרתן, ואמנם עדיין יש מצוה לגמור הקטרתן עד שיעשו אפר, מ"מ עיקר מצותן כבר נתקיימה, וכן ההפסד של תרומת הדשן חשיב שאין בו שוה פרוטה, אם מפני שלעולם יש דשן כשיעור לתרומת הדשן, או מפני שתרומת הדשן אינה מצות הקטרה רק הרמה, ואין תשלומין לקיים מצוה זו, דלא חשיב פסידא דמזבח.

**כ"ז** דמילתא כל שיש בעלים לקרבן או קדושת בדק הבית, הרי כל הנאה כקיימא לאגרא וחייב לשלם, וכחילוקי הדינים בנהנה מתי בעינן פגם, אבל בקדושת מזבח לאחר שחיטה אין דין תשלומין אלא להשלים החלק שהפסיד, ותרומת הדשן שמועלין בו אע"פ שנעשית מצותו אמרינן פשיטא מאי קא מפסיד שאין לו תשלומין כיון שכבר נעשית מצותו, וה"ה בבשר ק"ק שננטמא, ואימורי ק"ק וקדשים קלים שכבר קיימו בהם מצות הקטרה, אע"פ שלא נשלמה הקטרתן, וגם צריכין

על אופנים אלו, שדברי עולא מתפרשים לבתר ידיעין בעלמא שאין מעילה אלא בהפסיד מהמצוה ע"י מעילתו, וקמ"ל דגם בהני חשיב שלא הפסיד, וע"ז הקשו פשיטא שלא הפסיד.

### העולה מן האמור, וסידור הדינים

ד. מן האמור נתבאר דלא סגי בהנאת שוה פרוטה וכלילי הדבר של הקדש, אלא בעינן שיהא גם הפסד שוה פרוטה להקדש, ואמנם בקדושת דמים הדבר מבואר כן בפסחים כ"ט א' דחמץ שאינו שוה פרוטה אין האוכלו חייב משום מעילה, אבל בקדושת הגוף שעומד למצותו הרי ההפסד של המצוה חשיב הפסד שוה פרוטה, וכ"כ תו' כריתות י"ג ב' דמה"ט חייב על נותר אשם מעילות אע"פ שאסור בהנאה ואין לו דמים דקדושת הגוף שאני, וכונתם מפני שקיום מצות שריפה שבו חשיב כהפסד שוה פרוטה, ול"ד לבדק הבית שמשערין לפי ממון שבו, ורש"י שם כ"ג א' פירש הטעם שאם עלו לא ירדו, וחשיב שהוא ראוי להקרבה.

**ובשמינתין** באמת מבואר לפי פשטות הגמ' דדוקא בהפסד גמור מעל אפי' בקדושת הגוף, ויש לעי' א"כ למה מועלין בנותר, וצ"ל כדפרש"י דכיון שאם עלו לא ירדו חשיב שהפסיד קרבן אע"פ שאין מצותו בהקרבה לכתחלה, ולפ"ז לר"י שנשחטה בלילה ושנשפך דמה תרד, ה"ה שאין חייבין על מעילתו, והא דתנן שחטן בדרום מועלין בהן, היינו איסור מעילה אבל אין חיוב קרבן בלא הפסד מצות הקטרה, והדברים סתומין דסתמא דמועלין היינו ככל דיני מעילה [ועוד דבשר ק"ק שיצא כולו לפני זריקת דמים מועלין בו לכו"ע כדאמר ו' ב', וכן בשתי חטאות ששחטן וקיבל דמן בזא"ז כדאמר ז' א', ואע"פ שאם עלו ירדו כדאמר ז' ב', אלא די"ל דגם בהני פטור מלשלם, ועוד דקדשים שמתו מועלין בהן מדרבנן, והיינו לשלם קרן בלא חומש כדאמר ב' ב', ולר"ח י"ב א'

לרשות גבוה שנתחדש מכח ההקרבה, ובמקום שאינו מפסיד לרשות זו לא חל חיוב תשלומין, מיהו ד"ז צריך ראייה לומר שזוכרין את הבעלים בקרבן לאחר שחיטתו, ובפרט בחוץ לזמנו שמרצה לפיגולו, וש"מ שכבר נעשה חלק גבוה כמו קרבן כשר.

**והנה** באמת יש כאן איסור מעילה גמור שהרי נהנה שוה פרוטה משל הקדש, אלא שאין חיוב תשלומין כיון שלא הפסיד להקדש, וזה חמיר מנהנה ולא פגם בדבר שיש בו פגם י"ח א', דהתם אמרינן שאין הנאה זו מחסרת משל הקדש, אבל כאן שאכל בשר של הקדש ודאי חיסר במציאות ומעל באיבוד ההקדש באכילתו, אבל לענין תשלומין כיון שלא הפסיד בעיקר המצוה, לא חל חיוב לשלם לאותה קדושה.

**ולכאורה** פשוט שאין חיוב קרבן מעילה כשאין חיוב תשלומין, דלא אשכחן אלא כדכתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, ואם אין חיוב תשלומין הר"ז חסר בחומר העוון, ולא אמרינן דכיון שנהנה שוה פרוטה וחסר מן ההקדש כל החתיכה שאכל, א"כ החסרון הוא רק באפשרות חלות הקדושה על התשלומין, וחייב בקרבן, דאין לחדש כזאת בלא דרשא, והדברים סתמן כפירושן שאין חיוב קרבן בשוגג ומלקות במזיד אלא כשיש חיוב תשלומין שוה פרוטה מכח מעילתו.

**ולפ"ז** הדבר קשה איך אמרו ט' א' לפני תרומת הדשן כו"ע ל"פ דמועלין בו, וכן במתני' מועלין בו עד שיצא לבית הדשן, והרי למעשה אין בהם תשלומין וקרבן כלל, דהא אמרינן מאי קא מפסיד בביטול מצות תרומת הדשן, ואם נימא שבנטל כל הדשן שע"ג המזבח מעל, ורק בנהנה מאימורין של קרבן אחד אמרינן שלא הפסיד, הוה ניחא.

**ואין** לתמוה איך אמרינן פשיטא בחידוש גדול כזה שהוא נגד סתמות הדברים בכל דוכתא דקתני מועלין בו, דהכא אמרינן פשיטא

מועלין מדאורייתא, הרי שמשלמין אע"פ שאין בהם הפסד להקדש, וי"ל דכל שנפסל קודם שחיטה, כיון שאפשר להחזירו לקרבן הראשון, חשיב כל הנאה מגופן כהפסד ממון וכקיימא לאגרא ולזבינא, שעדיין יש לבעלים בהם זכות דמים להביא קרבן אחר, ורק לאחר שחיטה שנעשה קרבן, ונכנס לרשות גבוה אזלינן בתר הפסד מצות הקטרה.

**ואפשר** עוד דדוקא בקרבן כשר שהבעלים נתכפרו אזלינן בתר הפסד המצוה, אבל בקרבן פסול אפי' לאחר שחיטה כיון שעדיין צריך להקריב אותו קרבן, שיך לשלם מעילה לאותו קרבן, וא"צ הפסד המצוה, דקיימא לאגרא דמי.

**נמצא** לפ"ז א. מחיים לעולם חייבין קרן וחומש כיון שעדיין לא נעשה הקרבן ויש בו דין דמים, וחשיב הפסד כקיימא לאגרא, ב. אימורים חשיב הפסד אפי' בפסולין ואפי' נטמאו כיון שאם עלו לא ירדו, אבל לאחר שהעלן פטור, ג. בשר כשר קודם זריקה חשיב הפסד מצות אכילה, ואם נטמא פטור, ד. נשחט חוץ לזמנו וחול"מ י"ל שהמעילה לאותו קרבן אפי' מבשר ואימורין, ולא נחלקו רב ולוי אלא בכשר, ולפ"ז אף בנטמא הבשר של הקרבן הפסול חייב לשלם, ואם גם בזה נחלקו, כפשטות הדברים שפקע כח בעלים ממנו, צ"ע מה הפסיד מן הבשר שבלא"ה פסול, וכן בבשר ק"ק שיצא, וצ"ל דפטור מלשלם, ורק עבר איסור מעילה, ודוחק, ה. נהנה מאפר תפוח ותרומת הדשן א"צ לשלם לפי שלא הפסיד הקטרה, וג"ז דוחק דרב ור' יוחנן פליגי בלי נפ"מ לתשלום וקרבן, רק בחומר האיסור, אא"כ נחלק שכשכילה כל הדשן מעל, והדברים סתומין.

**שם אמר עולא כו' ע"ס הגמ'**

ה. **שם** אמר עולא הכל מודים כו' דפטור, לשון הכל מודים משמע ששניהם שוין במאי דפליגי, והרי בין לרב בין ללוי

חייב, וא"כ אין שיך להזכיר כאן הודאה בפלוגתתם, ולפי' תו' דקאי ארב ור' יוחנן ניחא דמודה ר"י לרב, ולפי' מרן זללה"ה מודה לוי לרב, אבל אם פטור כפשוטו, מאי הכל מודים, וי"ל דעיקר פלוגתייהו דרב ולוי מפני שהקרבן כבר נעשית מצותו לבעליו, והי' מקום לומר ששוב אין בו מעילה, כיון שכבר שימשו בכל הדמים למטרת מצותן, ושוב א"א להחזיר המעילה לאותה קדושה, וחידשו רב ולוי תשלום למזבח בנדבה או בקטרת, ולכן שיך לומר ששניהם מודים שאין חייבין על קדושה זו תשלומין אלא כשנגרם הפסד לביטול מצות ההקטרה, אבל כשנעשית מצות ההקטרה ג"כ או שבלא"ה לא יאכל פטור.

**שם** בשר ק"ק שנטמא, בין אי גרסינן קודם זריקה או לא, מ"מ ודאי מיירי שנטמא קודם זריקה שלא הותר לכהנים, וכן שנהנה קודם זריקה, דומיא דפלוגתא דרב ולוי, ולכן לא הוצרך לחזור ולהזכיר ד"ז, ויותר מיושב אי גרסינן ליה, וכ"ה ברמב"ם.

**שם** ומאימורי קדשים קלים, נקט קדשים קלים כלישנא דרב ולוי, אבל הכונה כל האימורין כמשנ"ת לעיל דאפי' קדשים קלים קאמרי, אבל ק"ק אפי' קודם זריקה מועלין בהן, וכן ברמב"ם ברישא בהלכה י' כתב בדברי רב כל הקדשי קדשים וכ"ה בבביתא בגמ' ובתוספתא, ובהלכה י"א כתב אימורי קדשים קלים כלשון הגמ', אבל למש"כ דינם שוה כדמתפרש בדבר ולוי.

**לפי' תו'** אין מועלין באימורי קדשים קלים משמשלה בהן האור, אבל בקומץ של מנחה שנינו ג"כ עד שיצא לבית הדשן, ולענין תרומת הדשן אם קדשים קלים אינן בכלל, כ"ש מנחה, דאע"פ שהיא ק"ק, מ"מ אינה במשמעות הפסוק אשר תאכל העולה, שיותר רחוקה מנחה מאימורי עולה מאשר רחוקין אימורי קדשים קלים מאימורי ק"ק, ופשטות הדברים שאין חילוק בין אימורי ק"ק לאימורי

קדשים קלים, ואם תורמין מחלבי עולה תורמין גם מחלבי קדשים קלים, ואפשר אף מקומץ מנחה.

**שם** לאחר שהעלן, פי' שהקטירן ומשלה בהן האור וצריכין רק היפוך בצינורא, ואין זה ענין לאימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים לעיל ז' ב' דהתם מיירי שהעלן ע"ג המזבח, וכאן מיירי שחסרין רק היפוך צינורא.

**שם** פשיטא מאי קא מפסיד, פשוט לגמ' קודם עולא שאין מעילה אלא במקום הפסד, ולכן שפיר אמרו כאן פשיטא, שהרי לא חידש עולא שצריך הפסד, אלא חידש דבהני פטור מפני שלא הפסיד, וע"ז שאלו פשיטא דלא הפסיד, כיון שבלא"ה אינן נאכלין, וכבר נתקיימה הקטרתן.

**שם** אית ליה מצות שריפה לכהנים, דכיון דחזינן דמשום מצות אכילה דכהנים מועלין כדרב ולוי, לכן היה מקום לומר דה"ה מצות שריפה של קדשים טמאין, קמ"ל דלא, כלומר שאין ענין מצוה זו מחייב תשלומין לגבוה, ולפ"ז אפשר דשריפת קדשי מזבח בכל ענין יש בהם מצוה לגבוה וחייבין ע"ז תשלומי מעילה אע"פ שאין בהם הקטרה אלא מצות שריפה, דשריפת דבר שמצותו בהקטרה חשיבא טפי עבודה, אבל לא מצינו מקור לחילוק זה, כיון שכל שפסולו בקדש מצותו בשריפה ילפינן פסחים פ"ב א' מבשר שלמים, ומ"מ צ"ע דאפשר שדברי הגמ' רק בבשר שאין סופו להקטרה, אבל אימורים אפי' שא"ע ירדו צ"ע אם משלמין דמים כפי שויין מפני ביטול מצות שריפה. - לשון לכהנים לאו למימרא שהם צריכין לשרוף, אלא שהבשר שלהם והם מקיימין מצותו, אבל לא עדיף מפרים הנשרפין שכשרין בזה.

**שם** אימורי קדשים קלים איכא מצוה להפוכי בצינורא, נראה דלרווחא דמילתא נקט מצוה שיש בה עשייה, אבל הכונה שעדיין יש

מצוה להשלים הקטרתו, ואף כשכבר היפך בצינורא ולא נעשו אפר ג"כ יש חידוש דלא חשיב הפסד.

**והא** דלא הזכירו בגמ' דקמ"ל שאין תשלומין על הפסד תרומת הדשן, צ"ל דמדנקט אימורין שהעלן משמע שהחידוש בזה שסגי בהעלן, אבל מדין תרומת הדשן היה פשוט לגמ' בלא"ה דלא מפסיד מדי, דלעולם איכא דשן מרובה, או דמצות תרומת הדשן אינה כהקטרה לחייב עליה תשלומין. - ודברינו לפי הנראה פשטות הדברים שאין חילוק לתרומת הדשן בין אימורי ק"ק לאימורי קדשים קלים, דהא אף בקומץ תנן שמועלין בו עד שיצא לבית הדשן, וש"מ שדין דשן של כולן שוה, ותרומת הדשן והוצאת הדשן שוין, וכיון דלא דרשינן עולה דקרא דוקא, ממילא כל דשן הקרבנות בכלל המצוה, ולא הוזכר בשום מקום שהכהן ידקדק ממה הוא מרים, וביו"ט ראשון של פסח הרי כל הדשן מאימורי הפסחים, וגם בסוגיין נקטנו להשוות אימורי קדשים קלים דהכא לדרב ולוי, והתם הרי כל האימורים שוין, ודברי התו' לשיטתם דקאי ארב ור' יוחנן, ודברינו כפי' הרמב"ם וכמו שביאר מרן זללה"ה דקאי אדרב ולוי.

**ט' ב' יוסיף ויביא חטאתו כו'**

ו. **ט' ב' יוסיף ויביא חטאתו**, הרמב"ם בפ"ד ה"ז כתב יוסיף חומש, והלשון סתום, ובתו' פירשו שיוסיף הקרן והחומש של המעילה על שאר דמי חטאת שיש לו, ואפשר לפרש איפכא שיוסיף דמי חטאתו על דמי המעילה, וכונת התנא שישתמש בדמי המעילה לחטאתו כדי שלא יתותרו דמים אלו וילכו ליה"מ, ולכן ישתמש תחלה בדמי המעילה ויוסיף עליהם דמי חטאתו, שמותר דמי חטאתו יפול לנדבה, ומיירי שהפריש דמים אחרים כשנאבדו אלו בגלל מעילתו בשוגג, דהו"ל מפריש לאבוד, אבל אם הפריש אחר שנודע לו [והפריש מעילתו], הו"ל מפריש לאחריות

חטאות המתות, אבל אין חלות קדושה זו להתפיס המעות בקדושה זו, שרק מכח מותר נקבעים דינים אלו.

**אבל** קשה דא"כ לעולם מפרישין למזבח, אלא שמדיני המזבח הוא שהמותר ליה"מ, הגע עצמן בהפריש חטאת לדמי מעילתו, ונתכפר באחרת, וכי שיך לומר ששילם דמי מעילתו ליה"מ, הרי נתקדשה בקדושת הגוף מושלמת למזבח, גם לשון הברייתא כבר קרבה חטאתו קשה, דהא מיירי דוקא במפריש קודם שקרבה חטאתו, אלא שאח"כ קרבה חטאתו וניתתורו דמי מעילתו, וא"כ לעולם מפריש לחטאתו.

**ויש** ליישב דבאמת רק בגלל שהם דמי מעילתו ילכו ליה"מ, דבעלמא המפריש מעות לחטאתו מה שניתתור יפלו לנדבה, ואפי' בשני ציבורי מעות לאחריות, וא"כ החסרון כאן מפני שהפריש מעות לחטאתו כשאבדו המעות ע"י מעילתו, ולכן הו"ל כמפריש לאבוד שילכו ליה"מ, ואם קרבו אלו שהפריש ילכו דמי מעילתו ליה"מ, מיהו כיון ששניהם נמצאים בשעת כפרה הרי רק לר"ש ילכו ליה"מ, ולע"כ בחילוקי דינים דרבי ורבנן, ונתבאר בתמורה ס סק בס"ד.

**ואין** לומר דאפי' החזיר לאותו ציבור מעות מיקרי תשלומי מעילה כאבוד, כיון שבאמת אבדו מן העולם, שהרי מעות אלו אם אבדו וחזרו הרי הם כמעיקרא דלכו"ע יפלו לנדבה, וא"כ מנלן דמעילה שחזרה אינה חוזרת למעיקרא.

**ועכ"פ** אמת הוא שהתנא קמ"ל שיש תשלומי מעילה שמעיקרא ידענו שילכו ליה"מ, כגון שכבר הפריש חטאתו ואח"כ נודע לו ממעילתו, ומה שאמר כבר קרבה חטאתו היינו לומר שלא נקבע דינים ליה"מ אלא לאחר הקרבת חטאתה, אבל ההפרשה היתה קודם שקרבה חטאתו, שו"ר בזה בספר אאמו"ר שליט"א תמורה ס"ד ס"ק י"א.

דאף לר"ש לא ילכו ליה"מ, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א עוד בזה.

**בגמ' י' א' בנודע לו לאחר כפרה האם תלוי בידיעה או בהפרשה**

**שם** כבר קרבה חטאתו ילכו ליה"מ, בגמ' אמרינן שאם נודע לו לאחר כפרה יפלו לנדבה שאין מפרישין מתחלה לאיבוד, ויש לעי' א"כ מה יש להזכיר כאן שישלם דמי מעילתו ליה"מ, הרי כשמפריש דמי מעילתו הדין הוא שיביא חטאתו מהם, ונמצא שהפרישם לחטאתו, ואח"כ יש דין שדמי חטאת שנתכפרו בעלים באחרת ילכו ליה"מ, א"כ אין זה ענין לתשלומי המעילה אלא מדיני מותר חטאת שיש אופנים דאזלי למיתה וליה"מ.

**ולפמ"ש** תו' והרמב"ם דבנודע לו קודם כפרה והפריש לאחר כפרה ילכו ליה"מ ניחא, דמעיקרא הוא מפריש ליה"מ, אבל לא נתפרש מה הידיעה מוסיפה כאן, הרי אפי' למאי דקי"ל אשם ודאי בעי ידיעה כמש"פ הרמב"ם פ"י משגגות ה"י כר' יוסי, ודלא כר"ט ור"ע כריתות כ"ב ב', ועי"ש במהר"י קורקוס, אכתי לענין דמי מעילתו ודאי שיכול לשלם מספק וא"צ ידיעה, ואם בנודע לו קודם כפרה והפריש לאחר כפרה ילכו ליה"מ, מאי שנא דבנודע לו לאחר כפרה שאני, הרי חזינן ששייך להפריש מתחלה לאיבוד.

**ובסברא** ודאי מיושב כמ"ש אאמו"ר שליט"א שהכל תלוי בהפרשה [וכן צידד בליקוטי הלכות בדעת רש"י], שאין חשובה תשלום מעילה כשמשלם לאיבוד, שהאבוד אין בו קדושה ואין מועלין בחטאות המתות ובמעות ההולכות ליה"מ, וא"כ מעל בקדשי ה' ומשלם לדבר שאין בו קדושה, ונמצא שלא החזיר כלל, ואף בהזיד במעילה כשחייב לשלם, אם מחזיר ליה"מ לא החזיר כלום, שאין להחיל על המעות קדושת יה"מ, אע"פ שיש בהם דינים שהדמים אסורין בהנאה כדין

דבר שמעל בו, וכמש"כ סק"א מסוגיא דקדושין, אבל בהני שמחזיר לקדושה אחרת אמרו לשון מה שנהנה, ולשון יביא, ולכן גם בברייתא דרב הוזכר לשון מה שנהנה, ועמש"כ עוד סק"ב בזה.

**ואאמו"ר שליט"א** נסתפק אם חייב באחריות מעילתו כשהפריש דמים לנדבה או לקטרת, ונקט שבמעל מבדק הבית יצא בהפרשה וכן במעל מדמי עולה, כיון שהם חוזרין בהקדשתו לקדושה שמעל בה, אבל כשמביא דבר מחודש י"ל שלא יצא בהפרשה, ועי"ש מ"ש בזה, ובפשוטו כיון שאם הפריש לשופר של נדבה יצא, ה"ה בהקדיש בביתו לנדבה, שמעכשיו נקבע חיובו לנדבה כאילו מעל מעיקרא בדמים של נדבה, וכן בלבונה סגי במפריש לשופר של לבונה, ובדין קטרת עמש"כ שם.

### בברייתא כל קרבנות המזבח למזבח כו'

**שם** כל קרבנות המזבח למזבח, בגמ' משמע דלאתויי לאחר כפרה ודלא כר"ש, ואאמו"ר שליט"א כתב דדייקנן מדהשווה כל הקרבנות יחד, ש"מ דחטאת ועולה שוין בין לגופן בין למותריהן, ואע"ג דאיכפור בעלים.

**ונראה** להוכיח משמעתין דכל שנהנה מן הקרבן מחיים דינו כמו מדמי חטאת ואשמו, וכמש"כ לעיל סק"א, דאם כשנהנה מחיים יפלו לנדבה א"כ אין שייך להזכיר יה"מ בקרבנות המזבח רק בדמים, ושמעתין כיילא כולהו בהדי הדדי דקרבנות המזבח נשנה סיפא כרבנן כלפי רישא כר"ש בדמי חטאתו, וש"מ דלר"ש אם נהנה מגוף הקרבן ג"כ ילכו ליה"מ.

### שם קרבנות ציבור לנדבת ציבור

**שם** קרבנות צבור לנדבת צבור, אם הכונה יפלו לנדבה יש לשאול למה שינה הלשון, ועוד צ"ב לאתויי מאי, הרי כל הקרבנות ששייך להחזיר לקרבן בלא"ה

**ועדיין** לא נתיישב הא דאמר רבא דלא אתיידע ליה, ולמה לא אמר דלא אפריש, הרי הידיעה לא מהני מידי, ואפשר שאם הפריש דמי חטאתו לאחר שנודע לו שמעל הו"ל כציבור מעות אחד, שכבר יודע בהפרשתו שיש עוד מעות שצריכין לשלם לחטאת זו, [כגון שהבעלים מעל או שנודע לו מהמועל, או דסגי בידיעת המועל], ולכן הזכיר רבא דאתיידע ליה קודם כפרה והיינו לאחר הפרשת הבהמה או המעות, מיהו מיירי כשהפריש קודם כפרה, דאל"כ אין מפרישין מתחלה לאיבוד.

**ולדעת** תו' והרמב"ם דבאיתידע ליה קודם כפרה סגי, צ"ל דכשנותן דעתו בזמן הכפרה גם על דמי מעילתו, חל על חוב זה דין מותר חטאת, כיון שהניח אותן מעות ולא גבה אותם להביא מהן חטאתו, נקבע דינם ליה"מ, שכבר נתחייב בהם ודחו אותם, אבל כשלא נודע לא דחה אותם הבעלים בהקרבנות, ולכן יפלו לנדבה, ועדיין צ"ע שהרי באבודין נמי כדחויין חשיבי, לענין שילכו ליה"מ, ולענין להפריש בדליכא חטאת בעולם, צ"ע איך נתפס קדושה על המעות, ואיך קרינן ביה ונתן אותו לכהן הרי חטאות המתות ממעטין מהאי קרא בתו"כ מחיוב מעילה.

**הא** דאין מפרישין בתחלה לאיבוד משכח"ל נפ"מ גם לרבנן במעל בחטאת אבודה ונתכפר באינה אבודה, ולא נמצאה האבודה עד לאחר כפרה, שהיא תמות ודמיה ליה"מ, וקמ"ל שאין מפרישין תחלה לאיבוד.

**כל** מש"כ בנוגע לפלוגתא דר"ש ורבנן לא קאימנא כעת בעיון בסוגיא שם.

### בנידון אם חייב באחריות מעילתו בהפריש לנדבה או לקטרת

ז. ט' ב' רב אמר מה שנהנה כו' ולוי אמר יביא כו' כל קרבנות המזבח למזבח, בכל מעילה חל מעיקרא החיוב להחזיר לאותו

ללשכה משמע שר"ל שמחזירן לתרומת הלשכה (שלב ב"ד מתנה עליהם וצ"ע אם מועיל תנאי כיון שקדושתן מוחלטת שהקרבן קרב), והכס"מ כתב לשיירי הלשכה, וגם בפ"ה ה"ו כתב כן, ובפשוטו בגמ' י"ב ב' הכונה לבדק הבית לפמשנ"ת ס"ז סק"ו, עפ"ד הרמב"ם בפ"ב הי"א.

חוזרין, ואפשר דהיינו לומר שאין חטאת ציבור מתה, ואפי' נתכפרו יחזיר לנדבה, אבל לרבנן בלא"ה אפי' איכפור יפלו לנדבה, ואפשר דנפ"מ למנחת ציבור ונסכיהם וקטרת שמחזיר הכל לנדבה, ולא לאותו קרבן, שאין ציבור מתנדבין מנחה ונסכים, והרמב"ם בפ"ג ה"י כתב מעל בקרבנות הציבור יפול מה שנהנה

## סימן ו

### בדין קדשים שמתו, ובדין תורין ובני יונה שלא בזמן

ויש לדקדק מזה דשחט בצפון וקיבל דמן בדרום אם עלו לא ירדו דבשחיטה לחד מיקרי פסולו בקדש אפי' לרבה, דרק בבא קמייתא שונה דין מעילה שלה מאידך, ואפי' לא קבל דמה כלל אם עלו לא ירדו לר"ש, ועי' תו' זבחים פ"ד ב' ד"ה הניתנין, ומה שאמרו לעיל ולעולם דשחטן וקבל דמן בצפון לא משום דבעינן קבלה אלא דבניתנין למטה כו' הרי גם קיבל דמן בצפון.

**שם** ומי איכא מעילה מדרבנן, הקשו תו' דהא אשכחן ברם ואפר דמועלין מדרבנן, [ולפמשנ"ת לקמן סק"ד אפשר שזוהי קושיית הגמ' י"ב א' עי"ש מה שתירצו בגמ'], וי"ל דם ואפר תקנו רבנן שיהיו רכוש של הקדש וכדנמכרין לגננין, וממילא מועלין בהן, אבל קדשים שמתו אין בהם שימוש להקדש, וצריך לתקן תשלום של הקדושה, כדין קדשים פסולין שמעילתן בגלל שהם קדושין למצותן, ובזה אין לרבנן לתקן מעילה במקום שאין קדושה, דלא שייך להקדישן כמקדיש ממון הדיוט, ובפרט לפמשנ"ת לקמן דאסירי בהנאה מדאורייתא א"כ אין להם דמים כלל, ועוד שהדבר מאורע וא"צ תקנה לזה, משא"כ דם ואפר שהם דברים קבועים, (ובפשוטו המעות שנוטלין מן הגננין בשביל הדם נופלין לבדק הבית ולא לנדבת ציבור, ואע"פ שמקור

**ב' ב' תנן קדשי קדשים ששחטן בדרום כו'**  
א. **ב' ב' תנן קדשי קדשים ששחטן בדרום** מועלין בהן כו' לרבה קשיא, פי' לרבה דס"ל דשחיטת דרום לא חשיבא פסולו בקדש, ולכן אם עלו ירדו דכמאן דחנקינהו דמי, א"כ הדין נותן שיהא דינם כקדשים שמתו, וכל הנדון לר"ש דכל שפסולו בקדש לא ירד, אבל לר' יהודה דאף אלו שפסולין בקדש אם עלו ירדו כגון שנשפך דמה ושיצא דמה, א"כ ודאי דלא תלוי דין מעילה באם עלו לא ירדו, דכיון שפסולו בקדש הרי הוא בדין קרבן פסול ומועלין בו, אלא שמיעטתן תורה שאע"י, כן ביאר אאמו"ר שליט"א דודאי מתני' אתיא אף כר"י, שלא הזכירו כלל בגמ' דמתני' ר"ש היא.

**שם** מאי מועלין מדרבנן, כולה מתני' ודאי מועלין מדאורייתא שהרי אם עלו לא ירדו לר"ש, וכן לר"י חשיב פסולו בקדש, וא"כ יש לפרש דדוקא בבא דרישא מועלין מדרבנן, ולרבה מתפרש דלהכי קתני קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן בבא בפ"ע, והדר קתני שחט בדרום וקיבל דמן בצפון כו' לומר דמעילה דבבא קמייתא שונה מכולהו, וכמ"ש אאמו"ר שליט"א, ולרב יוסף י"ל דלהכי הדר תני שחטן בדרום לומר שדינם שוה.

שבהם מדאורייתא, ניחא טפי דאיצטריך לאשמועינן דמ"מ המעילה מדרבנן, ולקמן סק"ד נתבאר דר"ח סבר דמועלין בהן מדאורייתא.

**ולכאורה** הא דאין מועלין מדאורייתא יש ללמוד מחטאות המתות ומעות חטאת שמתו בעליה או נתכפרו דתנן י' ב' י"א א' דלא מועלין ומייתי לה ג' א' ובערכין ה' ב', ואין לחלק בין חטאת שדינה למיתה לבין חטאת שמתה מדאורייתא, ובתו"כ יליף מקרא דונתן אותו לכהן פרט לחטאות המתות, דכיון שאין לכהן מה לעשות בקדושתן אין בהם מעילה, ואיצטריך קרא בחייהם דלא נימא שמצות מיתה שלהם ג"כ תגרום מעילה, אבל לאחר מיתה פשיטא שאין מועלין בהם, ויש לדמות כל קדשים שמתו כבר, לחטאות שעומדות למיתה, שו"ר שכתבנו במקו"א שאין בהם מצות מיתה רק איסור הנאה, [ועי' לקמן סוסק"ג דאפשר דמחיים ס"ד דלא פקעה קדושה כלל, וכמו שצדדנו שמועלין בטריפה, ולהכי איצטריך קרא לחטאות המתות שאין מועלין בהן מחיים], ועמש"כ לקמן סק"ד בטעמיה דר"ח דלא מדמי להו לחטאות המתות.

**והנה** מדאיצטריך קרא שאין בהם תשלומי מעילה יש ללמוד שאסורין בהנאה מדאורייתא, דאין למעט מלשון ונתן אותו אלא דבר ששייך בו איסור ופטור מנתינה, אבל לא זהו הפסוק ללמדנו היתר הנאה, שא"כ לא היה נכתב במקום התשלום אלא במקום החטא דכתיב וחטאה בשגגה מקדשי השם, או במקום אחר.

**ובספרא** ג"כ פשוט שכמו שאסור לשחטן ולאכלן שמצותן למיתה, ה"ה דבאיסוריהו קיימי להנאה, שעדיין יש עליהם דינים שנשארו מקדושת הקרבן דמצותן למיתה, דהיינו כדין כל הנקברין, שענין מצות קבורה שלא ליהנות מהן, ולאו דוקא קבורה,

קדושתם מקרבנות, מ"מ אם היו נופלין לנדבה היו מפרשים ד"ז במשנה, וסתם רכוש הקדש מתפרש בדק הבית וכ"מ בתו"י דבסמוך, ולשון הרמב"ם פ"ב הי"א ודמיו הקדש משמע סתמא בדק הבית. ועי' מעילה י"ב ב' דיפלו דמיהן ללשכה ובפשוטו היינו לשכר בדק הבית, ועי"ש בתו', ולכאורה גם דם שנמכר לגננין בכלל זה, והראב"ד בתו"כ בפרשת מעילה פ"כ ה"ז הביא מכאן שנופלין לשיירי הלשכה ומהא דמועלין בדם לר"מ י"א א' מוכח דלאו לשיירי הלשכה אזיל עי' ס"ז סק"ו (בה).

**שו"ר** בתוס' ובתו"י יומא נ"ט ב' שהביאו מפרשים דדם מועלין בו מדאורייתא אלא שרבנן הקדישוהו, ור"י דחה הדברים, וכתב שם דלא שייך להקדיש קדשים שמתו, וכע"ז בתו' מנחות נ"ב א', ולכאורה עדיין יש לקיים שמדרבנן תיקנו שמועלין בהן כאילו הקדישום, ואין ראיה מזה לשחיתת דרום וקדשים שמתו דלא שייכא בהו הקדשה.

**שם** אין דאמר עולא כו' ה"נ מדרבנן, לכאורה הכי הול"ל והני גמי כיון דשחטינהו בדרום כמאן דחנקינהו דמי, והיינו ממש קדשים שמתו, והלשון משמע דאשכחן מעילה מדרבנן וה"נ כאן תיקנו מדרבנן, וצ"ל כיון דמסיים לימא תנינא להא דעולא כו' ומפרש דלא הוי ממש כדעולא, לכן הזכירו כאן ג"כ כאילו שאין זה ממש דעולא.

**בדין קדשים שמתו אם אסורין בהנאה מדאורייתא**

**ב.** **שם** דאמר עולא אר"י קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה, הלשון משמע שידוע שמועלין בהן, אלא שהוא פירש שמעילה זו מדרבנן, ואמנם הגמ' פירשה דקמ"ל שמועלין בהן מדרבנן, [ועי' לקמן י"ב א' דמשמע דקמ"ל שאין מועלין מדאורייתא], אבל לשונו נקט כדבר ידוע שמועלין, ופירש דהיינו מדרבנן, ואם נימא דאיסור ההנאה



בקונמות), ועי' תו' י"ב ב' דס"ל שמועלין בהן מדרבנן, ועמש"כ בזה בסק"ד.

**ובשחוטיו** חוץ הדבר מבואר ב"ק ע"ו א' דחשיב שחיטה שאינה ראויה כיון שאסורין מדאורייתא כדין קדשים שלא נפדו, ורש"י בקדושין נ"ז ב' כתב הטעם דכיון שלא נזרק דמו אין מי שיתירנו, וזה כמש"כ דאין היתר לקדשים אלא כשקיום מצותן מתירתן, דקרבן של שמים הוא, וא"א ליהנות אלא ברשות הקדש, והיינו כשזוהי מצותן, או שנעשית מצותן, אבל מיתה אינה מתרת כלום, ודין שחוטיו חוץ שוה בקדשי קדשים וקדשים קלים, שאין האיסור תלוי במעילה, וכ"כ תו' זבחים ס"ט ב' ד"ה ר"י דנבלת עוף קדשים יש בה איסור אכילת קדשים, שו"ר בבית מאיר קדושין שם שתמך בדעת רש"י וכתב הוכחה לזה מהגמ' שם, ועי' מהר"ם שם.

**ומהא** דפסולי המוקדשין שנפל לבור פטור משום שאין המת שלו ג"כ משמע שאסור בהנאה לאחר מיתה ואף עורן אסור כמ"ש תו' זבחים ע"א ב', וכ"מ בזבחים ק"ד א' דבכור בע"מ שמת, עורו אסור בהנאה, ובדין הופשט אחר שחיטה ונמצא טריפה נחלקו ר"ע וחכמים, וכ"מ בכורות י"ד א' שאם מתו יקברו וש"מ שאסור ליהנות מעורן, כמ"ש רש"י תמורה ל"ג ב' ד"ה שליא, ונראה מזה דכיון שהבשר אסור להאכילו לכלבים, הרי העור הולך אחר הבשר לקבורה, ואם נשחט והבשר מותר באכילה אף העור ניתן עמו, אבל זה אינו ענין לקדשים שמתו, כיון שבשחיטה מותרין באכילה, וכבר פקעה קדושתן, מיהו מצינו שעושין תמורה ותמורתן מתה בכורות ט"ז א', וש"מ שיש בהם קדושה מסוימת, ולא רק ענין של כבוד שלא להאכילן לכלבים, ועדיפי מחטאות המתות שאינן עושין תמורה, וכן אמרו חולין ל"ו א' דאיצטריך קרא למישרי דמן דפסולי המוקדשים בהנאה סד"א הואיל ואסירי בגיזה ועבודה דמן ליבעי

ועוד דולד חטאת ותמורת חטאת כל עיקר המציאות שהן מתקדשין זה לחיוב מיתה, ואם הם מותרין בהנאה לא היה חל עליהם קדושת קרבן כלל.

**ולפ"ז** נראה דיש להשוות קדשים שמתו לחטאות המתות שאסורין בהנאה מדאורייתא, דכ"ז שלא הותרו בזריקה הרי הם נכסי הקדש ואין להם היתר מעצמן, וכלשון רש"י קידושין נ"ז ב' ועי"ש בתו', ואמנם אין בהם מעילה דלא קרינן בהו קדשי השם כשאין להם שום מצוה לצורך גבוה, אבל לא פקעה בעלות הקדש מהם, וכיון שלא נעשית מצותן, לא הפקירם ההקדש, ולא הותרו לזרים, וכמו שמסתבר דלרבה בשחטן בדרום לא הותרו בהנאה מדאורייתא, ה"ה כל קדשים שמתו, - שו"ר בזה בכורות ט"ז א' ועמש"כ בזה לקמן ד"ה וכעת.

**ואפשר** שכל עיקר תקנת המעילה מדרבנן היא כדי שלא יכשלו באיסור הנאה דאורייתא, אבל אם מדאורייתא מותר ליהנות מהן לא היו חכמים משתדלים כ"כ למנוע ההנאה בחיוב תשלומין, והוה סגי להו באיסור בעלמא, אבל כדי למנוע איסור דאורייתא, שפיר תיקנו לחייב את הנהנה בתשלומין, ושוב לא יבואו ליהנות מהן.

**ובמכילתא** משפטים פ"י גבי שור הנסקל יליף ק"ו מחטאת שמתה שעורה אסור בהנאה, ומבואר בזה שהעור אסור מדאורייתא, דאל"כ לא שייך למילף מינה מדי.

**ולפ"ז** נראה דאף שלמים שמתו אסורין בהנאה מדאורייתא, דכמו שאסורין מחיים אע"ג דלית בהו מעילה, ה"ה במתו, דמיתה אינה מתרת כלום, ואיסור הנאה אינו תלוי בחיוב מעילה, אלא מפני שהוא בבעלות הקדש, ולא גרע הקדש מהדיוט, (וכמו שקונמות אסורין בהנאה אף אם אין מעילה

קבורה קמ"ל קרא, וש"מ דבקדושתיהו קיימי לכמה דינים.

**ואאמו"ר שליט"א** כתב במעילה ב' א' ע"פ דברי תו' ב"ק י' א' דאע"פ שמותר בגיזה מ"מ מיקרי אין המת שלו כיון שאסור להאכילו לכלבים, א"כ י"ל שגם איסור העור אינו אלא מדרבנן, ואפ"ה מיקרי אין המת שלו מפני שהבשר אסור, דעיקר המת מתפרש על גופו, ולפ"ז י"ל דרבנן השוו דינם לאיסור העור כמו בקדשים שמתו דאסירי מדאורייתא (ולפ"ז היה אפשר לקיים דפסולי המוקדשין מותר להסיקן תחת תבשילו אף במתו, מיהו בתו' פסחים כ"ט ב' ביארו שלא התירו אלא בקדושת דמים, וכ"נ במתני' בכורות שם דקתני יקברו, וכל הנקברין אסורין בהנאה, ויקברו היינו בעורם). מיהו אפשר שהדין שהעור הולך אחר הבשר דאורייתא הוא, וכיון שהבשר יקבר, גם העור נקבר עמו, מיהו בנשחט והבשר נאכל ודאי שגם העור מותר, ועי' שבועות י"א ב' שפרה אדומה שמתה פודין אותה משום עורה, ועי"ש בתו' דהיינו מפני שאיסור פדיית בדק הבית לכלבים הוא מדרבנן, שו"ר בתוה"א ענין ההוצאה דלגרסתו לכו"ע שער המת אסור בהנאה וכ"ד הרשב"א בתשובה והטור, ולפ"ז נראה דשער פסולי המוקדשים ג"כ אסור והכל מדאורייתא, וכ"ש העור, שו"ר שהדבר מפורש בכורות כ"ו א' שהצמר שנראה עם הגיזה בבע"מ מיתה אסרה ליה, עי' לקמן ס"ז סק"א, ודברי תו' בב"ק צ"ת, שו"ר ברש"ש שם שהקשה כן.

**ויש** להביא ראיה מדתנן י"א ב' תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין, והרי בתורין ודאי שלא נהנין מדאורייתא שהרי סופן להיות קרבן מכח הקדשתו, וא"כ גם לא נהנין דבני יונה מתפרש מדאורייתא, והטעם דלא מועלין בהן הוא כמו חטאות המתות וכמ"ש הרמב"ם בפ"ב ממעילה הט"ז, ובפשוט הגמ' ג' א' נראה שדין חטאות המתות ודין קדשים שמתו שוין,

[ובתו"י יומא נ"ט ב' ד"ה אין כתבו דהא דאין מועלין בדבר שנעשית מצותו ילפינן מחטאות המתות, ובפשוטו נעשית מצותו עדיפא שהותר להדיוט, ולא איצטריך למיעוטיה ממעילה, אבל חטאות המתות מצותן במיתה, אלא שאין בהם ענין להקרבה, ולכן אסירי בהנאה מדאורייתא אלא שאין מועלין בהן, וע"ע לקמן סק"ד בזה], ומלבד הראיה מתורין לבני יונה ששניהם שוין לאיסור הנאה דאורייתא, יש ללמוד מזה דיש איסור הנאה דאורייתא אע"פ שעדיין אינם קדשי ד' לענין מעילה וממילא אין קושיא שיהא הדין כן בקדשים שמתו, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א י"א ב' דלא פסיקא ליה שאסורין בהנאה שאינה של כילוי מדאורייתא, ולכאורה לא יתכן שיתחללו מעות קינו על התורין ויצאו הם וגם התורין לחולין, אלא ודאי קרבן גמור נינהו, כיון שסופן להתקדש מעצמן.

**וכעת** ראיתי בכורות ט"ז א' דילפינן מקרא דאיכא לאו באכילת חטאות המתות, ואמרינן דאי מהלכתא הו"א דבעבר ואכל איסורא איכא לאו ליכא, ולכאורה האיסור אכילה הוא מכח קדושת החטאת שלא הותרה, והיא אוסרתן בהנאה, ואין איסור מיוחד באכילה, ולפ"ז למדנו שאיסור הנאה יש בהם מכח החטאת, וזה מדאורייתא, וה"ה קדשים שמתו, מיהו לאו דאכילה לא איצטריך במתו, ולכן מרבינן ליה רק בחטאות המתות שיכול לשחטן, ואיצטריך קרא לאסרן באכילה בלאו.

### עוד בענין הנ"ל

#### בדין קדשים שנעשו טריפה אם מועלין בהן

ג. מן האמור נתבאר שאיסור הנאה דקדשים אינו תלוי בדין מעילה, כדחזינן דשלמים אסורין בהנאה כמבואר ר"ה כ"ח א' פסחים כ"ז ב', וש"מ שעצם שייכות הקרבן לגבוה אוסרו בהנאה להדיוט, ואע"פ שאין קדושתו חמורה ליקרא קדשי השם לענין מעילה, לא פקע ממנו קדושת קרבן דסו"ס

בשלמים גזרו, דמיחזי כחוכא לתקן מעילה בקרבן שאין בגופו מחיים מעילה, [ולא דמי לדם שיש מעילה בקרבן מחיים, ואף בדם היה ראוי שיהא מעילה משנתקבל בכלי וראוי להזאה, וגם אמרו בגמ' שם דדם יש בו מעילה במקו דם], וגם בסברת בדילי מיניה, צריך לגזור יותר בקרבן שפקעה מעילה ממנו במיתה, דבזה יש לחוש שיזלזלו בקדושתו, אבל קרבן שמחיים לא היה בו מעילה ונהגו בו איסור, לא יזלזלו בו יותר במיתתו, מיהו בלא"ה אין לחכמים לתקן חומר במיתתו יותר ממה שהחמירה בו תורה מחיים.

**ובטעמא** דשחטי חוץ אסורין בהנאה כתב אאמו"ר שליט"א שזה מדיני ההקדש שישארו בקדושתן לחייב השוחטן בחוץ, וכדחזינן שחייב על העלאתן בחוץ, ובשם מרן זללה"ה כתב דבאמצע השחיטה אם נפל בה מום יכולין לפדותה ולגמור השחיטה להדיוט, ולכן לא פקעה קדושתה עד גמר השחיטה, ואמנם בגמר השחיטה פקעה קדושתה, אבל מ"מ חשיבא שחיטה שאינה ראויה לענין ד' וה' כיון שתחלת השחיטה היתה אינה ראויה, מיהו קשה דבהדיא אמרו קדושין שם מה שלי בשלך אסור, וש"מ דאסור בהנאה גם בגמר השחיטה, וכדחייבין על העלאתו בחוץ, ומ"ש אאמו"ר שליט"א שנשאר בקדושתו לחיוב שחטי חוץ, אכתי יש להוכיח מזה לדין איסור הנאה מדאורייתא בלא מעילה, דודאי פקעה מעילה משחטי חוץ כמו במתו, דלא עדיפי מנשחטו בדרום לרבה, [ועי' קדושין נ"ז א' בשחיטת משולחת דאי מחיים אסירא כ"ש לאחר מיתה, וכמו שהוכיח מזה בב"מ דאסורה בהנאה מדאורייתא], וכיון דחזינן דאע"ג דלא קרינן בהו קדשי השם אפ"ה אסירי בהנאה מדאורייתא, יש לקיים כן בכל קדשים שמתו.

**ומרן** זללה"ה בבכורות סי"ח ס"ק י"ז כתב דמוכח בהדיא במעילה ג' א' דאין איסור הנאה בקדשים שמתו מדאורייתא, מדלא

קרבן של גבוה הוא וכ"ש מרכוש בדק הבית, דסו"ס קרבן הוא, ומה"ט הדין נותן דקדשים שמתו נשארו באיסורן מדאורייתא, ולא נתמעטו אלא ממעילה, וכמ"ש רש"י קדושין נ"ז ב' שאין קרבן נותר אלא בזריקה המתירתו, ועי' בית מאיר שם שהוכיח כדעת רש"י.

**ומצינו** בגמ' י"ב א' דר"ח סבר שמועלין בהן, משום דקדושה שבהן להיכן הלכה, ונהי דלא קי"ל כותיה, [ולדעת רש"י ותוס' הדר ביה או דמעיקרא לא לכך נתכוין, ועי' בזה לקמן סק"ד], מ"מ חזינן שיש לזה מקום לומר דמועלין בו, והיינו משום דמיתה אינה מפקעת הקרבן מרשות הקדש, והרי לא נעשית מצותו, וא"כ י"ל שלא נתבטל ממנו שם קרבן מהחלק שנשאר ממנו, (ולמ"ד פודין את הקדשים להאכילן לכלבים לכאורה יכול להביא בדמיה קרבן אחר, אם א"צ העמדה והערכה), והשתא דקי"ל שאין מועלין בהן, אבל אכתי לענין איסור יש לנקוט שלא פקע איסור קרבן ממנו.

**ברם** בספר אאמו"ר שליט"א ב' א' נקט עיקר שקדשים שמתו אין בהם איסור הנאה מדאורייתא, דמה שהוצרכו לגזור דין מעילה זה בגלל שבלא התקנה ישתמשו בהן וזה זלזול בקדשים, אבל אם יש איסור דאורייתא בשימוש בהן, ממילא לא ישתמשו בהן וא"צ לתקן מעילה, ולכאורה יש סברא איפכא שאם מן התורה השימוש בהן מותר, אין חכמים צריכין להחמיר ולחייב בזה תשלומי מעילה, ודוקא מפני שיש כאן איסור דאורייתא וראו חכמים שמזלזין בזה, לכך תיקנו מעילה בתשלומין כדי שידעו שלא ירויחו כלום מהשימוש באיסור, אבל במקום שזוהי רק הנהגה של כבוד, בזה סגי בתקנה של איסור דרבנן לחוד.

**מיהו** בשלמים דמחיים אין בהם מעילה לא מסתבר שגזרו בהם מעילה לאחר מיתה, וצ"ע בתו' י"ב ב' שפירשו בדעולא דאף

מדרבנן, ונקט דקדושת קדשים שנטרפו רק בדין פסולי המוקדשים, ולשיטתו דפסולי המוקדשים בקדושתיהו קיימי גם לאחר מיתה, ופשטות הגמ' שם דהמקדיש את הטריפה קדושה מדאורייתא לשמואל, דאין מקום לחדש שם דפליגי אם גזרו בזה מדרבנן, ומשמע נמי דכו"ע מודו דבנעשו טריפה נשארו בקדושתן, ואם דינם כקדשים שמתו למדנו מזה שאסורין בהנאה מדאורייתא, אבל בפשוטו נראה דאף מועלין בהם מדאורייתא.

**ואם** נימא דטריפה ששחטה בפנים מיקריא פסולו בקדש לחיוב שריפה, כמ"ש הרמב"ם פ"ב מאיסור"מ הי"א, ובכ"מ שם כתב דחשיב פסולו בקדש, א"כ חזינן דשם קרבן עליה ושפיר י"ל דמועלין בו, וכן נראה בזבחים ק"ג ב' שאפי' העור יצא לבית השריפה לרבנן, וכו"ע מודו בבשר, מיהו בסוגיא שם ק"ד א' מסיים בשר בקבורה והעור בשריפה, וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מבכורות ה", וכ"כ רש"י שם שאין בהם דין שריפה, ולענין אם עלה ירד מבואר במתני' שם פ"ד א' דטריפה מיקרי לא היה פסולו בקדש, ומ"מ יש מקום לומר דכיון שאין זה נודע עד לאחר שחיטה והפשט מיקרי פסולו בקדש לענין מצות שריפה, וא"כ שפיר יש בה מעילה כיון ששם קרבן עליה במקצת, מיהו אין נראה כן אלא יש לנקוט שמצותה בקבורה, ואף דמצינו לשון יוצא לבית השריפה בעור טריפה, י"ל דהיינו מדרבנן משום דמיחזי כקרבן, ואפ"ה י"ל דאית ביה מעילה, ולא פקעה הקדושה אלא כשמתו, ועי"ש קי"ב א' דאיצטריך לאשמועינן שטריפה אין חייבין עליה בחוץ, ואמנם י"ל דאגב אינך מני נמי טריפה, מ"מ יש לקיים שלא פקע לגמרי שם קרבן ממנה ומועלין בה, ולמ"ש סק"ד דלר"ח אף קדשים שמתו מועלין בהן מדאורייתא, י"ל דע"כ ל"פ אלא במתו אבל בטריפה כו"ע מודו לר"ח, ועוד דחזינן דאיצטריך קרא למעט חטאות המתות

משני לא נהנין מדאורייתא ולא מועלין מדאורייתא אבל מועלין מדרבנן, והמפרש שם השיב בזה דלא נהנין נמי מדרבנן, וש"מ דמדאורייתא שרו, ולכאורה בכל דוכתא דקתני אין מועלין היינו אפי' מדרבנן, כדמפרש בכל המשניות דלקמן פ"ג, והתם קתני בהדיא הדם דמועלין בו בסוף והיינו מדרבנן, והגמ' קושטא קא משני דאין מועלין בהן כלל, וכמתני' דבני יונה שעבר זמנן לקמן י"א ב' י"ב א', דקתני לא נהנין ולא מועלין וחד שינויא הוא לתרויהו כמ"ש"כ לעיל סק"ב ד"ה ייש.

**ועוד** הביא שם מהא דקדשים שנעשו טריפה אסורין בהנאה אע"פ שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, הרי חזינן שיש איסור הנאה בלא מעילה ואע"פ שאינן ראויין לכולם, ותירץ דפסולי המוקדשים שאני שיש בהם מצות גם לאחר פדיון, ומצות אלו אינם תלויין בצורך הקדש שבהן, והדברים מחודשים להחמיר בפסולי המוקדשים יותר ממוקדשין עצמן, וכשנעשו טריפה תמימין, י"ל דעדיין אפשר שיוממו, אבל פשטות הדברים כמ"ש"כ אאמור' שליט"א שכל עניני כבוד שהצריכה תורה בפסולי המוקדשים כ"ש דשייכי במוקדשין עצמן, ויש ללמוד מזה דלעולם איסור הנאה קיים אף לאחר שמתו, ועי' לקמן סק"ה דמקושת הגמ' ב' ב' מחטאת שמתה מוכח שאין חילוק בין בע"מ לתמימה.

**מיהו** יש להסתפק אם מועלין בהן קדם שנפדו, או בתמימין, דלשון המשנה אין פודין אותן משמע שנשארין בקדושתן, שאם הדין שפקעה קדושתן מפני שאינם ראויין לפדיון, הול"ל דאין מועלין בהן כיון שאין פודין לכלבים, וכן בתמורה י"ז א' מבואר שהמקדיש את הטריפה עושה קדושה למות, ונראה מזה דמחיים לא פקעה קדושתן כלל, ואע"ג דלא חזיין לקרבן ולא לפדיון, מ"מ לא פקעה קדושת הקרבן, ורק במתו נתחדש ענין זה, אבל מרן זלה"ה שם פירש דקדושה זו

מתשלומי מעילה, וא"כ טריפה דליכא קרא למעוטה נשארה בחיובה, מיהו י"ל דהתם איצטריך קרא כיון שמצותן במיתה, וס"ד שמיתתן כמצות שריפה דקדשים ולכן ימעלו בהן.

**ואפשר** דטריפה לא גריעא ממקזי דם דאע"פ שאין הדם ראוי לכלום לא פקעה קדושה ממנו, וכ"ש כשגוף הקרבן קיים, ועמשנ"ת לקמן ס"ז סק"ד בטעמא דדם מועלין בו.

### י"ב א' יתיב רבה כו' כל הסוגיא

ד. י"ב א' אמר עולא אר"י קדשים שמתו יצאו מידי מעילה ד"ת, יתיב עולא כו' גרסת רבה ניחא טפי, דאם מיירי בעולא גופיה א"צ להוסיף יתיב וקאמר, אלא לסיים מיד א"ל ר"ח, והא דקרי ליה ר"י רבך, עי' כתובות קי"א א' דאמרו ליה לרבה דיש לך רב ומנו ר"י, ובתו' יבמות ע"ח א' כתבו דבאמת למד לפניו, וכן מצינו בשבועות י' ב' דאמר עולא אר"י כו' ויתיב רבה כו' וא"ל ר"ח מאן ציית לך ולר"י רבך וכי קדושה שבהן להיכן הלכה, ועי"ש בריטב"א.

**שם** קדושה שבהן להיכן הלכה, מבואר דר"ח סבר דמועלין בהן מדאורייתא, ומפרש מתני' י"ח א' כשהיא מתה כיון שנהנה מעל מדאורייתא, וטעמא דמילתא דנהי דהשתא לא חזיא להקרבה, מ"מ לא נפקא מרשות גבוה להפקיע ממנה דין מעילה, שהקדושה אינה הולכת מאליה, ולפמשנ"ת סק"ב ג' לכו"ע נשאר איסור הנאה מדאורייתא על הקדשים שמתו, וס"ל לר"ח שאף דין מעילה לא פקע, ואם נימא דבטריפה לכו"ע מועלין כמו שצדדנו לעיל סק"ג, א"כ מצינו שאע"פ שאינו ראוי וסופו לקבורה מועלין בו, ושפיר קאמר ר"ח דה"ה במתו, ובאמת המקזי דם לכו"ע מועלין בו מדאורייתא אע"פ שאינו ראוי בקדשים שמתו, וזה כדעת ר"ח, ועמש"כ לקמן ס"ז סק"ד טעמיה דר' יוחנן בזה.

**שם** א"ל ותקשי לך מתני' כו' ה"נ נימא כו' לא מצינו בגמ' תשובת ר"ח על קושיא זו, ונראין הדברים דר"ח לא חש לקושיא והטעם משום דבני יונה שעבר זמן שפיר הלכה הקדושה מהן, כיון שנתחדשה כאן בריה אחרת דתו לא מיקרו בני יונה, ושפיר הלכה מהן הקדושה שפנים חדשות באו לכאן, אבל במתו לא נתחדש כלום, וס"ל לר"ח דבמה שנסתלקה חיותן ואינן ראויין להקרבה לא פקעה קדושה מינייהו, וכמו שכתבנו בטריפה לכו"ע, [ועמש"כ סק"ב דבני יונה שעבר זמן כחטאת המתות, ועי' בסמוך בזה], ואאמור' שליט"א ג"כ פירש דר"ח ס"ל דלא דמו לבני יונה שעבר זמנם, אלא שכתב טעם אחר בזה, דכשהקרבן קיים והתורה פסלתו הרי התורה הפקיעה קדושתו, וכמו חטאות המתות, אבל מיתה שהיא רק חסרון באפשרות האדם ס"ל דאמרינן להיכן הלכה עי"ש, ובגמ' לא הביאו תשובת ר"ח משום דס"ל כרבה עיקר. - בתורין שלא הגיע זמנם ג"כ מצינו שהלכה הקדושה מהם כגון שהפריש מעות לקינו שמועלין בהן, וכשלקח בהם תורין שלא הגיע זמנם אין מועלין בהם כדלעיל י"א א', וגם כאן י"ל דפנים חדשות הן.

**ובתבו** בתו' ד"ה אמר, דה"ה דהו"מ פריך מחמש חטאות המתות, ונראה ליישב דלא דמי דהא ילפינן בהדיא מקרא בתו"כ שאין מועלין בחטאות המתות וא"כ התורה הפקיעה קדושתן, [וכמ"ש בתו"י יומא נ"ט ב' שזהו המקור דנעשית מצותו אין מועלין בו, ועמש"כ בזה לעיל סק"ב], ובלא"ה ל"ק כיון שבהדיא נאמרה הלכה לנהוג בהם דין מיתה, הרי לא שייך לשאול קדושה שבהן להיכן הלכה, שהרי צייתה תורה להפקיע קדושתן למיתה, [ואיצטריך קרא שאין מועלין בהן מפני מצוה זו שימותו, א"נ מחיים לא פקעה קדושה], ועוד דילפינן מקרא בכורות ט"ז א' שדינן כבהמה טמאה ללקות על אכילתו, והו"ל כמין אחר דשפיר הלכה קדושה מהן,

כיון שהם נשתנו מבהמה טהורה לבהמה טמאה, ולא עברה הקדושה לטמאה, וכעין מש"כ בדעת ר"ח בבני יונה שעבר זמנן, או כטעם שכתב אאמור"ר שליט"א בדעת ר"ח, דה"נ ההלכה דחאתן מהקרבה כמו שדחאה את הבני יונה שעבר זמנן.

**שם** א"ל מודינא לך כו' גרסת המפרש אבל מודינא לך, וגרסת השטמ"ק אלא מודינא לך, וכתבו שכ"ה ברוב ספרים ישנים, ונראה דגרסא זו עיקר שהכל המשיך דברי רבה [או עולא, לגרסת עולא עי' לעיל], דלא יתכן שלא ידע ר"ח מתנאי, וא"כ לא נתחדש לו בקושי רבה כלום, וטעמו כבר נתבאר לעיל.

**ולפ"ז** רבה אמר לר"ח דמודה לו שיש מעילה מדרבנן בקדשים שמתו, אע"פ שאין מעילה בבני יונה שעבר זמנן כדתנן במתני' שאין מועלין בהן, וודאי דכמו שאין מועלין מחיים אין מועלין לאחר מיתה, וכן הלשון יצאו מידי מעילה ד"ת משמע בהני שהי' בהם עד עכשיו מעילה, [ועוד דלר"ח לא תיקנו מעילה מדרבנן, וא"כ אין לנו אלא בהני שמועלין בהם מחיים דאמרינן שאין קדושה הולכת מהן ועמש"כ בזה להלן], וטעמא דמילתא כדאמרינן ג' א' בחטאות המתות דבחייהם בדילין מנהון, ותו לא הדרא מעילה משמתו, ויש בזה הודאה במקצת לדברי ר"ח, שבקדשים שמתו שייך טפי לגזור שימצעו כיון שקדושה שבהן לא הלכה, משא"כ בבני יונה שעבר זמנן דכמין אחר חשיבי.

**שם** וקשיא לי מי איכא מידי כו' משמע שרבה תמיה על עצם הדין שהוא מודה דאית בהו מעילה מדרבנן, וקשיא ליה איך תיקנו מעילה מדרבנן, בדבר שלא היה בו מעילה קודם לכן, אבל לא נתפרש היכן מצינו מעילה זו, שהרי מחיים היה בהן מעילה, ושפיר אמרינן שמדרבנן לא יצאו מידי מעילה, והמפרש ובשטמ"ק פירשו דקאי אתורין שלא הגיע זמנן שמתו, ולא נתפרש היכא אשכחן

דמועלין בהן מדרבנן, ופשטא דמתני' דכמו שאין מועלין בהן בחייהם אין מועלין בהם במיתתן, וכן בבני יונה שעבר זמנן ומתו, ובתו' בתירוצ' בתרא וכן בתו' מנחות נ"ב א' פירשו מדסתם קדשים שמתו משמע אפי' קדשים קלים, וע"ז קשיא ליה לומר שתיקנו מעילה מה שלא היה בהם מחיים, ולא נתפרש היכא משמע הכי הא בהדיא קאמר יצאו מידי מעילה דבר תורה ותו לא, ואיך יש במשמעות לשון זה שקדשים קלים נכנסין לדין מעילה מדרבנן כשמתו, הרי כל ענין המעילה מדרבנן נלמד כאן רק מדיוק הלשון, שיצאו מידי מעילה ד"ת, והר"ז מפורש שאין קדשים קלים בכלל דבריו, וגם בסברא קשה להמציא חיוב מעילה מדרבנן במקום שמחיים לא היה חיוב מעילה כלל, ועוד דכל הסיבה שהוצרכו לגזור היינו מפני שפקעה המעילה כשמתו ועלולין לזלזל בהן, אבל בקדשים קלים שלא פקעה קדושתן משמתו, לא יזלזלו בהן במיתתן יותר, וכמש"כ סק"ג.

**ואפשר** דעיקר מעילה שגזרו בקדשים שמתו הוא בעורן, שהרי אסור להאכילן לכלבים, ולא חששו שיאכילו קדשים לכלבים, אבל חששו שיהנו מעורן, ולמש"כ סק"ב ג' הרי הם אסורין בהנאה מדאורייתא, וקשיא ליה לרבה שהרי בקדשים כשרין עורן לכהנים, וא"כ מעיקרא ניתן העור ליהנות בו, ואיך החמירו בו רבנן למעול משמתו טפי ממה שהי' עתיד להיות דינם לאחר הקרבתם, מיהו לכאורה יש ליישב בזה דומיא דדם, שאם יפשיט העור מחיים ימצעו בו, אלא שאין זה דומה להקזת דם, שזה דבר שאפשר שיעשוהו מחיים לצורך הבהמה, משא"כ הפשט העור, ומ"מ נראה דלאו קושיא היא שהעור משלחן גבוה קא זכו, כמו שזוכין הכהנים בבשר חטאת ואשם, ולא חשיב דמעיקרא לא הוה ביה מעילה, ועי' תו' ט"ו א' ד"ה אבל קדשי מזבח בדין העור.

דם חשיב חלק מכל הקרבן, ובשר כל חלק שנתלש כמת, ועי' לקמן ס"ז סק"ה בזה.

**בעיקר** קושית הגמ' מדם אפשר לתרץ כמש"כ סק"א דדם ב"ד הקדישוהו וקדושת דמים היא, אבל קדשים שמתו מעילתן רק מכח קדושת הגוף וזה אין לחדש עכשיו, וכמו שתירצנו לעיל ע"ד התו', ואפשר לומר דבגמ' עדיפא מינה תירצו דאיכא מעילה בדם גופיה.

**עוד** יש אפשרות לומר [אם נימא דלעולא כל הקדשים שמתו יש בהם מעילה אף בני יונה שעבר זמנם] דר"ח אמר מודינא לך שיש מעילה מדרבנן בבני יונה שעבר זמנם שמתו, וקשיא לי כיון דפקעה מעילה מינייהו מחיים איך יתקנו בהם מעילה לאחר מיתה, ולעולא ל"ק כ"כ דכיון שתיקנו בכל הקדשים תיקנו גם באלו [אבל עיקר הדין צ"ב מגלן].

**בתו'** פירשו דר"ח הדר ביה, והיינו לגרסתם א"ל מודינא, וכבר כתבנו שאין כן גרסת המפרש ותו' שבשטמ"ק ורוב ספרים ישנים, אלא גרסינן אלא או אבל מודינא לך, והכל מדברי רבה, ובשטמ"ק גם לגרסת א"ל מפרש דרבה אמר כן, ומלבד שקשה לומר דר"ח הדר ביה ממתני', גם סתום בלשון הגמ' שחזר בו, וגם אין מתאים מודינא לך כו' ומי סני ליה למימר הכי קא קשיא לי, וגם אין קושיא זו חזקה לומר מאן ציית לך כו', ובתו' פירשו שעולא לא הבין קושיתו, ולא נתפרש איך נכנסין דברי ר"ח במסקנתו בלשון מאן ציית לך ובלשון מודינא לך, אבל לשאר גרסאות לא פירשו בגמ' תשובת ר"ח, כי העיקר רצו ליישב דברי ר"י, ואם נאמר שר"ח סבר שעולא מתיר גם בהנאה, נוכל לומר שכשהביא לו רבה מתני' דלא נהנין הבין שכונתו רק לענין מעילה, ושוב לא קשיא ליה מידי, אבל ג"ז רחוק.

**מן** האמור נתבאר דבני יונה שעבר זמנם שמתו, וכן תורין שלא הגיע זמנם שמתו

**ואפשר** דעיקר קושיתו היא מי איכא מעילה מדרבנן, כדפריך לעיל ב' ב', דכיון שהפקיעה תורה קדושתן מה ראו חכמים להמציא בהן קדושה לענין תשלומין, אלא דכיון דאשכחן במתני' דבתורין ובני יונה במצב שאינן ראויין להקרבה לית בהו מעילה, הרי הקושיא אלימא טפי דלית לן לחדש מעילה מדרבנן בקדשים שמתו, [שהרי אם אותן קדשים היו בחיים כעין מיתה, לא הי' בהן מעילה, ואיך המציאו מעילה בדבר שלא שייך בו מעילה, ולפ"ז מעיקרא לית בהו מעילה, ר"ל דלא שייך קדה"ג למעילה במצב זה, ונמצא שהסוף שהוא הגרוע חמיר מאילו הי' בחיים במצב כזה] והיינו דקאמר וקשיא לי כו' פ"י דגם לדידי קשה קצת ממתני' דתורין ובני יונה, דהא מודינא לך דבקדשים שמתו מועלין מדרבנן, ולא בבני יונה שעבר זמנן, [ולר"ח ניחא דמעילתן מדאורייתא, והיינו דמסיים וקשיא לי לדידי מהאי מתני' גופה], ואמנם התירוך כדלעיל ג' א' בחטאות המתות, דכיון דמחיים בדילי מנהון לא גזרו, אבל הכא לא ביארו התירוך בגמ', ואפשר דרבה סבר דחטאות המתות שאני דמצותן בכך.

**ובאמת** בתו' ב' ב' הקשו דהא אשכחן בדם מעילה מדרבנן, ולפמש"כ זוהי ג"כ קושית הגמ' כאן, [אלא דאלימא קושיין מכח מתני' דבני יונה שעבר זמנם, וחזינן שאין לגזור מעילה מדרבנן, וע"ז מייתי מדם], ומשני דדם שאני שבתכונת דם כבר היה בו מעילה מדאורייתא קודם שחיטה, אבל בשור שמת לא היה מעילה בתורת בשר אלא בתורת קרבן, ומגלן לחדש מעילה מדרבנן שזו כמעילה מחודשת, והתירוך לזה משום דלא בדילי מנהון וכדמשני ג' א', ועמשנ"ת בכ"ז בספר אאמו"ר שליט"א, מיהו אכתי יש לשאול שהתולש בשר מחיים הדין נותן שיהא כמקיז דם, כיון שהבשר חלק מגוף הקרבן, מיהו בשטמ"ק י"ט ב' אות ג' בשם תו' נראה דהתולש בשר יוצא לחולין בתלישתו, ואולי

וא"כ ודאי דר"י קמ"ל שיצאו מידי מעילה דאורייתא.

**ואפשר** דכיון דלרבה נחית תנא לאשמועינן שיש בהם מעילה מדרבנן, א"כ מבואר במתני' דפשיטא שבמתו ליכא מעילה מדאורייתא, ואמנם אין קושיא מאי קמ"ל תנינא, דהא במתני' ס"ד דהמעילה מדאורייתא, אבל אם האמת דהתנא הוה פשיטא ליה כדרכה, ואיצטריך לאשמועינן דמועלין מדרבנן, א"כ היה לו לר' יוחנן לפרש דבריו אמתני', כיון שהכל מפורש במשנה לא הו"ל לומר דבריו כחידוש דנפשיה, וזה כעין התיירוק השני שבתו', ומשני דכיון דמתני' לא שמעינן דין קדשים שמתו להכי נקט דבריו כמימרא בפ"ע.

**שם** סד"א הכא לא בדילין מנהון כו' לכאורה יש לפרש דבמתני' איכא לאיחלופי בשאר פסולי קדשים, משא"כ במתו, מיהו צ"ב למאי חיישנן שימעלו, אם בבשר הרי ודאי בדילי מיניה שלא לאכלו כדין קדשים פסולים, ולכלבים ודאי לא יהבי ליה, ואפשר שכדי שלא יזלזלו בקדושתם תיקנו מעילה, ולא משום חשש שמא ישתמשו בהם, אלא שידעו שבקדושתם קיימי, ולא ישליכום לאשפה, דכיון דחזו דלא מועלין בהן, ש"מ דלאו קדשים נינהו, אבל לשון לא בדילין מנהון משמע דחיישנן שיהנו מהם, וצ"ל דכיון שנשחטו ומותרין משום נבילה יש לחוש שיהנו באכילתן, וזה דומה לפי' המפרש דמתו בדילי מנהון, אבל לאו משום דנבילה מאיסא, אלא דבמקדש רגילין להשתמש בבשר הקרבנות, ואם לא מועלין בהן יש לחוש שישתמשו בהן.

**ויתכן** דנדון המעילה הוא בעורן שישתמשו בו כבכל עורות הקדשים, משא"כ במתו שידעו שלא פקעה קדושתן, אבל במקדש לא יחמירו בהן טפי מקדשים כשרין, אבל אם מועלין בהן הרי בלא"ה לא יריוחו כלום, ועי' בסמוך בהא דחטאת לא בדילי מינה.

אין בהם מעילה אפי' מדרבנן, ואין צ"ל קדשים קלים שמתו, הקדיש בהמה מחוסר זמן מועלין בה מיד, וכדמפרש טעמא בגמ' שיש בה כח קדושת דמים שאם יפול בה מום כשהיא מחוסר זמן יכול לפדותה משא"כ בעופות, וכ"ז מפורש ברמב"ם פ"ב ממעילה הט"ז וז"ל כל בהמת קדשי קדשים כו' ואפי' היתה מחוסר זמן מועלין בהן משהוקדשו עד שיפדו אבל תורין שלא הגיע זמנם כו' הרי הם כחטאות המתות לפיכך אין מועלין בהן, ובחטאות המתות מבואר פ"ג ה"ד שאם נהנה לא מעל והיינו אף מדרבנן כמבואר ג' א'.

**הקדיש** תורין שלא הגיע זמנם, הרי הם מתקדשים קדושה גמורה מאלהין כשיגיע זמנם, דבזה לא נחלקו רבנן ור"ש, ואסור להקדישם קודם זמנם כמו שאסור להקדיש בע"מ עובר, וכ"מ ברמב"ם פ"ג מאיסור"מ ה"ט דתורין שלא הגיע זמנם הרי הם כמחוסר זמן בבהמה וכבע"מ עובר [שוב נתבאר לקמן סק"ו דאפשר שאין איסור להקדיש תורין קודם זמנם], וכן בני יונה שעבר זמנם, והיינו כשהקדישן בזמנם, אבל הקדישן משעבר זמנם הרי הם כעצים ואבנים, וכמקדיש טריפה לר"א תמורה י"ז א' ובזה לא פליג שמואל כמבואר בשמעתין שדינן כקדשים שמתו, ולשון הרמב"ם סתום קצת בזה עי"ש בה"י, ולשון התו' י"ב א' ד"ה וכי שכתבו דמתני' מיירי אף בהקדישן בזמנן ג"כ צ"ע דהול"ל רק בהקדישן בזמנן, וכבר נתקשה אאמור"ר שליט"א בדבריהם.

**ב' ב' לימא תנינא להא דעולא כו' ע"ס הגמ'**  
ה. **ב' ב' לימא תנינא להא דעולא כו'**  
בשטמ"ק בשם תו' הקשו דילמא קיי"ל דאין בהם מעילה מדאורייתא, ומה שתירצו א"כ דבר תורה ל"ל צ"ב, דודאי ראוי שיאמר האמת שרק מדאורייתא נתמעטו, ואין בזה שום ייתור לשון, ועו"ק דבאמת ר"ח סבר לקמן י"ב א' שיש בהם מעילה מדאורייתא



קיימי, וממילא לא מהני להו פדיון, אבל אם אין בהם מעילה יחזרו ליהנות מהו, כיון שצריך להביא אחרת במקומם, ולא בדילי מנהון היינו מפני שמשגיח עליהם וחס שלא להפסיד במיתתן, - ועי' בסמוך דיותר מיושב כגרסא דאי ממתני' הו"א דדוקא בבע"מ גזרו.

**במפרש** ובתו' שבשטמ"ק גרסי איפכא דבחטאת בדילי טפי, ופירשו דמקשה ממתני' אדעולא, ומשני חטאת איצטריכא ליה, ולפ"ז גרסי מתו תנינא ול"ג מתו נמי תנינא, וכבר כתבו תו' מנחות נ"ב א' שאין הסוגיא מוכחת כן, ועי"ש מה שכתבו בזה, וכן בשטמ"ק כאן נדחקו בזה.

**לכאורה** פשוט דקדשים שמתו ומעלו בהם נשארו בקדושתם דהא קדושת הגוף נינהו, ועדיין אסירי בהנאה מדאורייתא, ואמרו"ר שליט"א בדף י"ט ב' סק"ח נסתפק בזה לשיטתו דליכא איסור הנאה מדאורייתא כלל ובזה יש לדון מה גזרו מדרבנן כדין קדושת הגוף או כדין קדושת דמים, אבל למש"כ דאסירי מדאורייתא פשיטא דבקדושתיהו קיימי, ויש בהם מועל אחר מועל, וגם שם מסיק כן.

**יש לעי'** למה נקט התנא חטאת ולא סתם בהמה כמו י"ט ב' רכב ע"ג בהמה, וי"ל דקמ"ל שקדם הקדשה את מומה והיתה חטאת גמורה, ולכן הוצרך להזכיר שם הקרבן, וגם לומר שאף בת שנתה חשיב דבר שיש בו פגם, ולאפוקי מתלש מן החטאת דסיפא י"ט ב' שהיא תמימה, והתם נקט חטאת משום צמרה.

**שו"ר** בשטמ"ק נ"א וברגמ"ה דגרסי אי ממתני' הו"א דוקא בע"מ הואיל ולא חזיא לכפרה לא בדילי מינה ולכן גזרו בה מעילה לאחר מיתה, וזה מיושב יותר בסברא, דכיון דבע"מ עומדת לפדיון דעתיה עלה ליהנות ממנה, ולכן גזרו עליה מעילה לאחר מיתה אבל קדשים תמימים לא ידעין דגזרו

**שם** אבל קדשים שמתו כו' לבתר דאשכחן בחטאות המתות שלא תיקנו מעילה מדרבנן כיון דבדילי מנהון, א"כ באמת היה מקום לחלק בין מתו לנשחטו בדרום.

**שם** מתו נמי תנינא הנהנה מן החטאת כו' כיון שנהנה כל שהוא מעל, הוסיפו בגמ' לשון כל שהוא לומר דא"צ פגם, ולפמשנ"ת ס"י סק"ג דבדבר שצריך פגם, לא חשיבא מעילה כלל בפחות מפגם פרוטה ואפי' כדין פחות משה פרוטה לא הוי, א"כ קאמר שפיר לשון כל שהוא מעל, דנפ"מ לענין מעילה דפחות משה פרוטה, דכשהיא חיה לא מעל כלל עד שיפגום שוה פרוטה, מיהו כאן מתפרש כל שהוא לומר כל הנאה שהיא אפי' בלא פגם, ולא שיעור כל שהוא שישתמע אפי' פחות מפרוטה.

**לכאורה** מוכח כאן שאין חילוק בין פסולי המוקדשים שמתו לתמימים שמתו, דהא לקמן י"ט א' מוקמינן מתני' בבע"מ, ומבואר כאן שאם מועלין בבע"מ שמתו ה"ה בתמימים שמתו, וצ"ע מכאן לדברי מרן זללה"ה בכורות ס"ח ס"ק י"ז שכתב דפסולי המוקדשים חמירי מתמימים, דא"כ אמאי קאמר תנינא ממתני' דפסולי המוקדשים לקדשים תמימים שמתו, (שו"ר בשטמ"ק נ"א דמשני דממתני' הו"א דוקא בבע"מ גזרו שימעלו מדרבנן, והטעם משום דלא בדילי מינה).

**ג' א'** סד"א חטאת הואיל ולכפרה קאתיא לא בדילי מינה כו' אפשר דלאו דוקא חטאת אלא כל קרבנות שחייב באחריותן, ור' יוחנן אשמועינן כל הקדשים אף אלו שאינו חייב באחריותן, א"נ בחטאת טריד טפי, [כ"כ אמרו"ר שליט"א] דבהני שחייב באחריותן דעתיה עליהו עד שיביא כפרתו, ואם מתו מחזר לפדותם ולהביא מהם כפרתו, ולכן יש לחוש שישתמש בהם, מיהו קשה דאכתי לא ימנע מלפדותם ולהביא כפרתו בדמי מעילתו, ואפשר שגזרו מעילה כדי שידע שבקדושתן

בהו, ולפ"ז לא קשה למה נקט חטאת, כיון שאין מקום לטעות דדוקא חטאת, וכל הנדון דהו"א דוקא בבע"מ גזרו.

**שם** והתנן חטאות המתות כו' עיקר הדין מבואר במתני' י' ב' י"א א', ולכן נקט שפיר דתנן.

**שם** לא נהנין ולא מועלין המפרש פירש לא נהנין מדרבנן, ולעיל סק"ג כתבנו ליישב אף אם לא נהנין מדאורייתא, ומ"ש בשטמ"ק אות ד' בשם תו' דלקמן י"ב א' מפרשין בתורין שלא הגיע זמנם דמועלין מדרבנן היינו לפי' המפרש שם, אבל בתו' י"א ב' פירשו דמדרבנן ג"כ לא מועלין, וכ"ה פשוט הסוגיא כמשנ"ת סק"ד.

**שם** אמרי חטאות המתות בחייהן בדילין מנהון כו' פי' דעיקר טעם הגזירה דרבנן הוא מפני שע"י המיתה פקעה מעילה דאורייתא ויש לחוש שיבואו לזלזל בהן, אבל חטאות המתות שמחיים נקבע דינם למיתה ליכא חשש זלזול, ויזהרו לקיים בהם מצות מיתה והולכה ליה"מ.

**י"א א' מתקיף לה ר"ל כו'**

**בראית המל"מ שאין איסור להקדיש תורין שלא הגיע זמנם**

ו. י"א א' מתקיף לה ר"ל וליתני נמי המפריש מעות לקינים כו' פי' ומדלא קתני הכי ש"מ שמועלין בהן, וקשיא ליה לר"ל למה מועלין בהן, וכ"ה בתוספתא פ"א ה"ה ו' דמועלין בדמי קינים והובאה ברמב"ם פ"ד ה"ד, וכבר נתבארו הדברים בספר אאמו"ר שליט"א דרבא ור"ל לא פליגי בדינא, והרי רבא ביאר טעמא דמועלין בהן, וש"מ דר"ל ג"כ מודה בזה, אלא דקשיא ליה טעמא מאי.

**ובמל"מ פ"ג מאיסור"מ ה"ח הוכיח מקושית ר"ל שאין איסור להקדיש תורין שלא הגיע זמנם, דאם דינם כמחוסר זמן בבהמה**

אין מקום לקושיתו שלא ימעלו בהן משום דמצי למיעבד בהו איסורא, ורבא ג"כ לא השיב דבהדיא אסרה תורה להקדיש תורין שלא הגיע זמנם, כדילפינן מקרא יומא ס"ג ב' ירצה לקרבן שאסור להקדישן בתוך ז', ובזבחים י"ב א' ילפינן מקרא דליל ח' מותר להקדיש, ושם השוה תורין שלא הגיע זמנם למחוסר זמן, וכ"נ ברמב"ם שם ה"ט דתורין שלא הגיע זמנם הרי הן כבע"מ, ובה"י כתב שהמקדיש מחוסר זמן כמקדיש בע"מ עובר ואינו לוקה.

**אב"ל** באמת יש מקום לחלק ביניהם, שהרי מצינו שהתירה תורה להקדיש בליל ח' אע"פ שעדיין מחוסר זמן הוא להרצאה, וכמ"ש תו' זבחים שם דנפ"מ שתרד אפי' לר"ש ושפסולה בבמה לר"י, ועי' מנ"ח מצוה קפ"ו ורצ"ג דנפ"מ לענין שחוטי חוץ שפטור בליל ח', ודן בזה עי"ש, ויש ללמוד מזה דכיון שיצאה מכלל נפל בליל ח' אין איסור להקדישה, שאין עיקר האיסור במחוסר זמן לחוד אלא דוקא מפני שהן תוך ז', וא"כ תורין שלא הגיע זמנם שאין בהם חסרון להדיוט, רק שלא הגיע זמנם למצותן י"ל שאין איסור בהקדשתן, וכמו שאין איסור להקדיש מחוסר זמן בבעליו או אותו ואת בנו כשנשחט אחד מהן בו ביום, שהאיסור הוא רק במחוסר זמן שאף להדיוט אסור, [שו"ר חולין פ' ב' שרש"י שם כתב שיש איסור להקדיש מחוסר זמן משום אותו ואת בנו, וצ"ע דודאי מחוסר זמן דתוך ז' ג"כ ליכא לאו אלא הבא מכלל עשה, ול"ד לפסולין שאינם ראויין לאח"ז, ובאמת רש"י הביא האיסור משום פסולין ולא משום ירצה לקרבן, ול"מ כן, דהא איכא קרא אחרינא למחוסר זמן, ואמנם במל"מ שם הוכיח מגמ' דאפי' בכלו לו חדשיו פסול לקרבן תוך ז' אע"פ שמותר להדיוט, מ"מ אין להוכיח מזה לתורין שלא הגיע זמנם, מיהו בזבחים שם אר"פ דהטעם שלילה כשר להקדשה, מפני שאין

דאיגלאי מילתא שעדיין לא הוחלטה קדושתן, והנהנה מהדמים האלו קודם לכן מעל, אלא שיש אפשרות להפקיע מקדושתם על תורין שלא הגיע זמנם.

**הא** דשרי להקדיש עוברין כמ"ש תו' תמורה י' ב' ד"ה ואודא כתב מרן זללה"ה שם סק"ח דצ"ל דגזירת הכתוב הוא, ואם נימא דהאיסור משום ספק נפל, ולא מהני כלו לו חדשיו מגזירת הכתוב, א"כ י"ל דבעובר ליכא חסרון זה דעובר ע"ש העתיד כבן קיימא חשבינן ליה, אבל כשנולד כבר הרי הדבר ספק אם נולד בשלימותו, ועוד שאין גנאי במעי אמו שאין חסרונו ניכר משא"כ בנולד דשפיר אמרינן להמתין ז' ימים, אבל במעי אמו כחלק מאמו דמי.

**שם** בני יונה שעבר זמנו, כתבו תו' דכרי נסבה שהרי אינו יכול ליקח בהן בני יונה שעבר זמנם, ואם לקחן להקריבה לא נתקדשו כלל, ועדיין מועלין במעות, ואם לקחן לקדשת דמים א"כ מועלין בהם, שהם כמעות לקינו.

**שם** אמר רבא אמרה תורה במעות סתומין הבא שלמים, פי' המפרש שמקצתן שלמים, אבל רש"י במנחות ד' ב' ותו' בשמעתין פירשו דרשאי לכתחלה להביא בכולן שלמים, ולכן אפי' מעל בכולן פטור, כגון שלקח חמור במעות סתומין, ורכב עליו לא מעל, כיון שכולו ראוי לבא שלמים.

**שם** אמרה תורה הבא תורין כו' דודאי לאו אדעתא דהכי קדשי, ולכן קדושתן מוחלטת כיון שאין ראוי להביא מהן תורין שלא הגיע זמנם, מיהו אם אירע שהביא בהן תורין שלא הגיע זמנן פקעה קדושתן, ותחזור ממילא כשיגיע זמנם, ויש בזה חידוש שהמעות שהפריש יוצאין לחולין, אע"פ שלא נתקדשו התורין במקומן, דמ"מ חל עליהם קדושה שתקדש מאליה.

מחוסר זמן לבו ביום אפי' מאורתא, וא"כ אין ראייה מזה לתורין דלא חזיין, אבל אכתי יש ראייה שהרי להקריבה דינו כמחוסר זמן, ושפיר י"ל דתורין אין בהם איסור זה כיון שזהו חסרון בגידול.

**ואפשר** דלענין איסור להקדיש הרי הם כמו המקדיש כבש לאשמו כשצריך להביא איל בן שתי שנים, ואמנם לר"ש תמורה י"ט ב' לא קדוש כלל בכה"ג, אבל לרבנן קדוש ואין בו איסור מחוסר זמן בהקדשתו, ועי' תו' זבחים קי"ד א' דתורין יכולין לגדול מיד ולא חשיב חסרון בגופן כאותו ואת בנו שבכל ענין אסור כל יומו, מיהו לפי הגרסא שלפנינו שם בגמ' הסברא איפכא, ועי"ש קי"ד ב' בתורה היתר דתורין שלא הגיע זמנם קדשי לר"ש טפי מאשם בן שנה כשצריך בן שנים.

**עכ"פ** אם באנו ליישב פשטות הגמ' י"א א' שאין איסור דאורייתא להקדיש תורין שלא הגיע זמנם, יש לחלק דלא דמו למחוסר זמן, כיון שהחסרון בגידול כאשם בן שתי שנים, שו"ר בספר מרן זללה"ה פרה ס"ג סק"ו שכתב דאפשר שאין איסור להקדיש תורין שלא הגיע זמנם ומחוסר זמן דאו"ב, וסיים ובוזה נחא קושית המל"מ, עיי"ש, ועיי"ש סק"ח שהביא דברי הראב"ד שאין מקדישין עגלה אדומה לפרה משום מחוסר זמן, ועוד יש סברא לומר דכיון דלא קדשי קדושה גמורה אין בהם איסור דירצה לקרבן, שדרשו מזה יומא ס"ג ב' איסור ההקדשה, דבאמת לא מיקרו עדיין קרבן, וכמש"כ סק"ז, מיהו לר"ש לקמן י"ב א' ליכא טעם זה, וכן ראיתי בקרן אורה שכתב ליישב קושית המל"מ, שאין איסור בהקדשת תורין שלא הגיע זמנם.

**מיהו** אפי' אם אין איסור להקדיש תורין שלא הגיע זמנם, מ"מ לחלל דמי קינים שכבר נתקדשו ומועלין בהם ולהפקיע קדושתם על תורין שלא הגיע זמנם זה ודאי אינו הגון, וזה בכלל דברי רבא, ואם עשה כן לא אמרינן

**י"ב א' בשלמא ר"ש כדקתני טעמא כו'**

ז. י"ב א' בשלמא ר"ש כדקתני טעמא כו' בתו' כתבו דהו"מ למימר דומיא דמחוסר זמן, ואאמו"ר שליט"א כתב דלא מצינו בהדיא שיש מעילה במחוסר זמן דנימא דר"ש יליף מיניה, אלא דממתני' הבינו בגמ' דדוקא בתורין פליגי ולא במחוסר זמן, שלא הוזכרו כאן מחוסר זמן כמו שהוזכרו בזבחים קי"ב ב' גבי שחוטי חוץ, ונראה דיש להביא ראיה מאותו ואת בנו שהוא מחוסר זמן ולא פקעה קדושתו, עי' חולין פ' ב' דפריך ולילקי על אותו ואת בנו משום מחוסר זמן, ועוד מדרכי קרא לילה להקדשה זבחים י"ב א' ש"מ שקדושתו מושלמת בלילה אע"פ שהוא עדיין מחוסר זמן, וגם יכול ללוקחו בליל ח' בדמי חטאת ועולה ומתחללין עליו, דקרא ודאי לא מתפרש שתתחלל קדושת הדמים בהקדשה של ליל ח'.

**אבל** מבכור ומעשר לר"ש דיליף מבכור, אין ראיה למעילה דהא קדשים קלים נינהו, וגם באמת אין להם פדיון, ואנן מפרשין טעמא בסמוך משום דנפדין במומן, ומהא דאיצטריך קרא יומא ס"ג ב' לאסור הקדשת מחוסר זמן אין ראיה שקדושתו גמורה, דשפיר איצטריך קרא לאסור ההקדשה שתחול לאח"ז מכח זה, אבל באמת אפשר שאם לא היה חל קדושה גמורה מיד, לא היה ד"ז בכלל ירצה לקרבן, דעדיין לא נעשה קרבן בהקדשתו, וזה תלוי בנדון דלעיל סק"ו אם יש איסור הקדשה בתורין שלא הגיע זמנו, מיהו לר"ש גם תורין קדושים מיד.

**שם** כדקתני טעמא כל שהוא ראוי כו' פי' דלר"ש בתרווייהו קדוש מיד, מפני שהוא ראוי לאח"ז, דהא מאליו מתכשר לקרבן, וקרינן ביה קדשי ד' במצב זה, ואפשר דר"ש לטעמיה דס"ל דמחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר, וש"מ שקדושתו מושלמת ולא רק על שם העתיד כמו לרבנן, ובסברא מיושב

כו"ש דנעשה מיד קדשי ד' שהרי מאליו נעשה קרבן גמור בהגיע הזמן, ולא גרע מרכוש בדק הבית דמיקרי קדשי ד' אף באשפה שאינה ראויה כמות שהיא, ולרבנן נמי אם יקדישם קדושת דמים לקרבן מועלין בהן כדלעיל י"א א', אלא דבקדושת הקרבן עצמו ס"ל לרבנן דלגופיה לא חזי השתא, וקדושתו ע"ש העתיד, וכשם שאין חייבין עליו בחוץ כך אין מועלין בו כעת.

**שם מידי דהוה אבע"מ כו'**

**שם** אמרי מחוסר זמן מידי דהוה אבע"מ כו' לכאורה הכונה דנחי דאין מעילה עכשיו ע"ש העתיד, אבל אכתי יש בו מעילה כדין קדושת דמים לקרבן, וכמו בתורין שלא הגיע זמנם שהמפריש מעות לקינו מועלין בהן, וה"נ מחוסר זמן יש בו כח קדושת דמים, כיון שאם יהי' בע"מ פודין אותו, ולכן כמו שבמעות מועלין, ה"ה שיש קדושה זו בקרבן עצמו, אבל בתורין שאין שייך להחזירם לקדושת דמים, אין קדושתם אלא ע"ש העתיד, וכיון דהשתא לא חזיין לא קרינן בהו קדשי ד' לרבנן לענין מעילה ולענין שחוטי חוץ, וכן מתבאר בספר אאמו"ר שליט"א, וזהו שאמרו מידי דהוה אבע"מ דלא חזי להקרבה, ופטורין עליו בחוץ, ומועלין בו מפני קדושת דמים שבו, שו"ר בספר מרן זללה"ה פרה ס"ג סק"ה ג"כ עד"ז, ועיי"ש דמחוסר זמן לא גרע משאר פסולין כיצא דופן ורובע שמועלין בהן, אלא דבעופות נתבטל כח קדושת דמים שבהם עי"ש.

**כתב** אאמו"ר שליט"א דמחוסר זמן בבעליו בעופות אין מועלין בו לרבנן דר"ש, כמו שאין חייבין עליהן בחוץ, אבל בבהמה נקט דמועלין, ולכאורה היה נראה שאין לחלק בין בהמה לעוף ובין קדושת דמים לקדושת הגוף, דכיון שהחסרון בבעלים הרי אין יתרון לקדושת דמים, וממילא אין חילוק בין בהמה לעוף, מיהו ודאי פשטות הדברים שמועלין

שליט"א מעילה י"ב א' מנין קים לן דקדשי קודם זמן חיובם.

**ולכאורה** נראה דהמחייב הקרבן היא הלידה וכן משנתפא מן הזיבה והצרעת, ומה שצריך להמתין לנקיים ולמלאת הימים, זהו מדיני התורה מתי הוא ראוי לקיים חובתו, וכן בנזיר מתחייב מיד בהבאת קרבנות כמו שמתחייב בשמירת נזירותו, ועי"ש בספר אאמו"ר שליט"א מירושלמי בנזיר שלא יקדים קרבנו לקבלת נזירותו, וביאר שם מ"ט ס"ד דיהני גם קודם לכן, וכיון שחיובו מוחלט כבר, הו"ז כקרבן פסח שאפשר להקדישו קודם י"ד.

**ואפשר** דנפ"מ לענין שיעבוד נכסים למ"ד שיעבודא דאורייתא, שחל השיעבוד מיד עם הלידה וקבלת הנזירות כמו חוב שהשיעבוד חל בזמן ההלואה, ולא בזמן חיוב הפרעון, מיהו אם מת מצורע וזב ולא נתפא מצרעתו יתכן שהוא פטור, לפמ"ש הרמב"ן שהקרבן על הריפוי מחליו, אבל אם נתפא חל החיוב מיד קודם ספירת הנקיים, ונפ"מ שחייבין להביא עולתו לאחר מיתה, ולפ"ז אינו יכול להפריש אלא משנתפא מזיבתו וצרעתו קודם ספירתו, דזה כקודם הלידה חשיב, שו"ר ברמב"ן ורשב"א קדושין י"ג ב' שכתבו דלא חל חיוב עולה אלא לאחר שהקריבו החטאת, וזה מחודש, אבל למדנו מדבריהם שאין שיעבוד נכסים קודם יום השמיני או יום מלאת דיולדת, ושיעבוד העולה חל רק לאחר הקרבת החטאת, והדברים מחודשים דבפשוטו ביום מלאת ודאי חל שיעבוד של שניהם, וממילא יתכן שחל שיעבוד קודם לכן, וכמש"כ, שו"ר בירושלמי ר"ה שם שאמרו כאן התירה תורה להקדיש מחוסר זמן, וכיון דקרי לחטאת מחוסר זמן ש"מ דליכא שיעבוד, מיהו י"ל דהיינו דוקא אשם מצורע שבא להכשר, אבל החטאת והעולה מיקרו זמנו.

בהן, ואפי' בעופות, דכיון שהם ראויין כך להקרבה קרינן בהו קדשי ד', דלא מצינו חטאת ואשם שאין מועלין בהן, וע"כ דרק משחוטי חוץ נתמעטו, אבל לענין מעילה קרינן בהו קדשי ד', ומה"ט אין איסור להקדישן כיון שאין החסרון בקרבן רק בגברא וזה לא חסרון בקדשי ד', וכמו שהשוהט בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל פטור, ה"ה מחוסר זמן בבעלים, אבל אין זה חסרון בקדושה כלל.

**שו"ר** בירושלמי ר"ה פ"א ה"א שהקשו במצורע איך מביא חטאת קודם שהוכשר ע"י האשם ומשני כאן התירה תורה להקדיש מחוסר זמן, והיינו משום דמשמע שמקדיש כולם תחלה ונותנם לכהן, בירושלמי שם הזכירו חטה"ע ואפשר משום דבקרא דדל כתיב ולקח וגו' והיה אחד וגו' ובבהמות לא כתיב בלקיחה והיה, עי"ש ברמב"ן שסתם הכתוב, ובפשוטו נראה להירושלמי שמועלין בהן, אבל לפמ"ש אאמו"ר שליט"א דבעופות אין מועלין ניחא שהוכיחו בירושלמי מזה שהתיר הכתוב להקדיש מחוסר זמן, שהעופות לא נשלמה קדושתן קודם האשם, והתירה תורה להקדישם, מיהו למאי דאמרינן זבחים י"ב א' לילה לקדושה ש"מ דלבו ביום ודאי אין מחוסר זמן, מיהו י"ל דהיינו דוקא כשממילא נעשה ראוי, אבל כאן הוא מחוסר הקרבה.

**זבחים קי"ב ב' איזהו מחוסר זמן בבעליו כו' מבואר דקדשי כשהבעלים מחוסר זמן**

**יל"ד מתי חל חיוב הקרבן ונפ"מ לשעבוד נכסים**  
ח. **זבחים קי"ב ב' מתני'** איזהו זמן בבעליו הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשם בחוץ כו' מבואר כאן שיכולין להקדישם קודם שהם עצמם ראויין להביא קרבנם, וכ"מ בגמ' כאן דה"ה נזיר, וכ"מ במסכת נזיר, ויעוי' מ"ש אאמו"ר

**ט"ו א' לא יהא אלא דאקדיש אשפה**

ט. **מעילה** ט"ו א' אילימא בקדשי בדק הבית אפי' כי מתו נמי, לא יהא אלא דאקדיש אשפה כו' הקשו בתו' הרי אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ותירצו דלשאר הנאות פודין, והדברים צ"ע חדא דהא אמרינן בפשיטות לא יהא אלא דאקדיש אשפה כו' ואם באמת אין דינה כאשפה הו"ל לפרושי דאכתי חזיא לשאר הנאות, ועוד דבכל דוכתא פשיטא לגמ' שאם אין פודין לכלבים, אין שום שימוש בנבילה, עי' תמורה ל"ג ב' שבועות י"א ב', מיהו מצינו לשנויי דנפ"מ לענין עורה, כדמשנינן שבועות י"א ב' בפרה אדומה, אבל לשון הגמ' ל"מ כן, מיהו בהדיא תניא תמורה ל"ג א' דקדשי בדק הבית שמתו

יקברו, וש"מ דלא שרינן להקדש להשתמש בהן וכתב אאמו"ר שליט"א הטעם דחששו שמא יבואו לפדותן.

**ולכאורה יש ליישב** לפמ"ש תו' דאיסור אכילה לכלבים בבדק הבית הוא מדרבנן, וא"כ מדאורייתא מיחזא חזו ואית בהו מעילה כאשפה, א"כ היכי קאמר דלדבר תורה קדשים שמתו יצאו מידי מעילה, אדרבה לד"ת יש בהם מעילה כאשפה, ולא מצי לשנויי דכיון דלא שרו רבנן להאכילן לכלבים תו לית בהו מעילה, דא"כ הו"ל דרבנן ביטלו מעילה דאורייתא ותיקנו מעילה דרבנן, והלשון משמע שהתורה הפקיעתן, וגם לא רצו להאריך בדיחויין, כיון דודאי קדשים שמתו משמע קדשי מזבח.

**סימן ז****בדיני העמר והדם והחלב והביצים**

האחרונים בסתירת דברי התו' דלעיל משמע שאין איסור כלל אפי' מחיים וא"צ להיתר הזריקה.

**ותוכן** הסוגיא בדברי עקביא ורבנן הוא, דקדשים בעלי מומין שמתו נאסרין בהנאה הם ועורן ושערן, כדאמרינן לעיל דבמתו לעקביא איפכא מיבעי ליה נראה עם הגיזה אסור דמיתה קאסרה ליה, דכל השיער המחובר לעור בשעת מיתה דינו כעור, ורק הצמר שאינו נראה עם הגיזה הותר כדין שער שנתלש מחיים, לעקביא אליבא דר' יוסי.

**אב"ל** בשחטו שהעור מותר גם הצמר המחובר בו מותר, ובזה י"ל שאין להחמיר בצמר שנתלש תחלה קודם שחיטה יותר מהמחובר בשעת שחיטה, שהרי לא הרויח כלום מנשירתו תחלה, דנימא שיש לחוש שישנהו כדי להרויח צמר זה, בשלמא במת שהמחובר

**בבורות כ"ו א' בדין צמר הנתלש מקרבן מחיים מדאורייתא ומדרבנן**

א. **בבורות** כ"ו א' בעי ר' ינאי התולש צמר מעולה תמימה מהו כו' יעוי' בתו' כאן ולעיל במתני', ובאמת פשטות הדברים שהצמר חולין והנדון אם קנסו את בעה"ב שלא יהנה ממנו, ולכאורה מוכח מזה שאין שחיטת הקרבן מתירתו, שאם כן היה השער לכהנים כמו העור, וא"כ אין שייך קנס לבעלים דבלא"ה לאו ידידה הוא, ועו"ק דמה ענין הצמר שנתלש עם שחיטת הקרבן, הרי לא מצינו בגמ' אלא בעצמות שהיו מחוברין בשעת שחיטה, והם חלק מהקרבן, וראוין להקרבה אם לא פירשו, אבל דבר שנפרד לגמרי קודם שחיטה, אין לו שום זיקת היתר ע"י הקרבן, (ואפי' ליוצא פליגי אם זריקה מועלת, אבל לדבר שנפרד מן הקרבן אין שום זיקה לשחיטתו וזריקתו), וכבר העירו

נאסר הרי הרויח במה שנתלש תחלה, ולכן יש לאסרו יותר, אבל בנשחט דאיגלאי מילתא שבלא נשירה היה ג"כ מותר, בזה אין לקנסו לאסור את הצמר שנשר, ולא מפני שהשחיטה גורמת היתר בצמר שנשר, דודאי מה שנשר אין לו שום קשר עם הבהמה, ורק לענין הקנס שייך לחלק כן.

**וזהו** שנחלקו ר"י ור"א אם בשחטו כו"ע מודו שהנשר מותר כמו המחובר, ופליגי במת, או דבמת לכו"ע אסור כמו המחובר ופליגי בשחטו.

**ומבואר** בגמ' דעקביא מתיר אפי' תולש, דכיון דבע"מ הוא ויכול לשחטו לא חייש כלל דילמא משהי ליה, ולכאורה היה נראה דלר' יוסי דפליגי במת לא שרי עקביא אלא בנשר או נתלש, דכיון שהתיר כולי האי אע"פ שמת שכל השער המחובר אסור, י"ל דהיינו השער שנשר, אבל במה שהזיד והרויח אין להקל לכו"ע, אבל בהדיא קתני בבביתא בתולש ואח"כ מת דג"כ התיר עקביא, ונראה הטעם משום דבבע"מ עומד לשחיטה ואין דעתו להרויח הצמר לחשש שמא ימות, שאם היה חושש שימות היה ממחר לשחטו, והיה מרויח גם הבשר והעור עם כל הצמר.

**ובבכור** תם לכו"ע אסור לעולם, והיינו נמי משום גזירה דילמא משהי ליה כדאמרינן הכא כיון דלאו לכפרה אתו, וערש"י כ"ה ב' ד"ה דברי הכל אסור מש"פ בזה.

**והנה** מסקנת התו' דכל צמר שנגזז מהבכור מותר מדאורייתא ואפי' עבר בו איסור גיזה, שלא אסרה תורה אלא מעשה הגיזה, כמו שאסרה העבודה, שהזולזל הוא במלאכה ובגזיזה, אבל התוצאה אינה אסורה כמו שהעבודה שעבד בה אינה נאסרת, אבל בחלב אין לאסור חליבת בהמה כשמצטער בריבוי החלב, ולא מיעטתו תורה אלא מהיתר אכילה כמבואר לעיל ו' ב' דהחלב אסור באכילה, - ואין נראה לתו' לומר דתולש לאו היינו גוזז

ולכן התיר עקביא, דאם בגוזז אסור הצמר מדאורייתא, לא הוה שרו רבנן בתולש, (ואף לא בנתלש).

**והא** דאמרינן חולין ל"ו א' דכיון דאסרה תורה גיזה ועבודה ס"ד לאסור נמי דמן של פסולי המוקדשים, אין הכונה מפני שהגיזה עצמה אסורה, אלא דכיון שאסרה תורה לנהוג בהם מנהג חולין, אין לנו היתר בהם אלא מה שהתירה בפירוש, [וכדחזינן שעושין תמורה בכורות ט"ז א' ש"מ שיש בהם קדושה], וכי היכי דחלב דידהו אסור ס"ד דה"ה דם, וניחא לגמ' לאתויי גיזה ועבודה דכתיבי בהדיא, ובכלל זה דיוקא דולא חלב.

**ולמדנו** מזה שעיקר איסור גיזה היא הזולזול של הגיזה דומיא דעבודה, ותדע דאי תולש לאו היינו גוזז הרי תלישה מותרת, וממילא גם הצמר מותר, שהרי רק מלא תגוז למדנו לאסור הגיזה, ואילו בחלב אין איסור תלוי במעשה החליבה כלל.

**ומעמא** דמילתא משום דגיזה לאו גופא דזיבחה הוא כיון שמתקיימת בלא גיזה, כדאמרינן מעילה י"ב ב' לגבי חלב וביצים ופרש, מיהו כ"ז שהצמר מחובר בבהמה דינו כגוף הזבח, שאף באמר חוץ מגיזותיה אמרינן חולין קל"ה א' שפשטה קדושה בגיזה, אבל משנתלש פקע שם קרבן ממנו ומדאורייתא כפירשא בעלמא חשיב.

**ואפשר** דד"ז דוקא בתמימה דקיימא להקרבה, ולכן לא חל על הצמר דין קדושת דמים משנתלש, אבל בבע"מ דנחתא קדושת דמים לכולה, י"ל שאף הצמר בכלל קדושת דמים, ואם נתלש מועלין בו, אבל בכור ומעשר שאין להם פדיון, דין בע"מ כדין תמימים לענין שהצמר הנתלש פקעה קדושתו.

**ולפ"ז** הא דתנן מעילה י"ט ב' תלש מן החטאת כו' כולן מעלו, הטעם מפני

שעם תלישתו יצא הגיזין לחולין וזכה בהן, וזוהי מעילתו, שבנטילתו לעצמו הפקיע מהן קדושת הקרבן, ואמנם גם כשאינו מתכוין לזכות יצאו לחולין משנתלשו ואפי' נשרו או נתלשו שלא במתכוין, מ"מ כשתלש במתכוין מעל, כיון שנטל לעצמו חלק מהקרבן, ובסי"ג ס"ק י"ב כתבנו דע"י הגזילה עם השינוי הפקיע הקדושה מהקרבן, ולפמשנ"ת א"צ לזה שגם בנשר פקע קדושה מהגיזה.

**ולפמש"כ** דד"ז הוא רק בתמימה שהקדושה פוקעת מהצמר מפני שאינו ראוי להקרבה, ואין מחדשין בו קדושת דמים, אבל בבע"מ מועלין בצמר מפני שראוי לדמיו, [עכ"פ למ"ד דא"צ העמדה והערכה או בבע"מ מעיקרו או דס"ל שקדשי מזבח לא היו בכלל, או שדין העמדה והערכה אינו מבטל הקדושה מחיוב מעילה], לפ"ז מדוקדק מה שבעי ר' ינאי רק בתמימה, ומה שנשנית מתני' דתלש מן החטאת רק בתמימה ולא כגרסת הרמב"ם במתני' י"ח א'.

**ומיושב** נמי דשייך לומר דחלב המוקדשין התמימין חולין נינהו ודמיהן נופלין ללשכה, כלשון התו' מעילה י"ב ב', אע"פ שחלב בע"מ אסור בהנאה בין לפני פדיון בין לאחר פדיון, דבקדשי מזבח כל שאינו ראוי להקרבה פקעה קדושתו, אבל בבע"מ חשיבי כולהו קדושת דמים, אם גידולין קדושים, וכיון שאסור בהנאה אין לו דמים, ועי' תמורה ל"א ב', מיהו בגמ' י"ג א' משמע דחלב אסור מדאורייתא דילפינן מבכור, ולפ"ז אין דמיו נופלין ללשכה, וכבר נתקשו בדברי התו' שם, עחז"א בכורות ס"ח ס"ק י"ז, שו"ר בתו"כ שמיני פ"ב פ"ד דיליף מקרא דחלב פסולי המוקדשים אסור.

**ומה** שאמרו פסחים ל"ג א' בנתחמם בגיזי עולה שמעל, מיירי בבע"מ מעיקרו שהקדישו לדמי עולה, או שהקדיש גיזין לדמי עולה או שהקדיש תמימין והוממו שגם הגיזין

נמכרין לדמים, או שנתחמם בצמר שע"ג בהמה, וקרי ליה גיזין בגלל הרגילות שמתחממין בתלושין.

### סידור הדברים לפמשנ"ת

ב. מן האמור נתבאר

א. צמר שע"ג עולה תמימה כ"ז שהוא מחובר דינו כגוף הקרבן והמתחמם כשהוא מחובר מעל.

ב. צמר שנשר מן העולה התמימה ומכל הקרבנות התמימים נעשה חולין מדאורייתא כיון שאינו חלק מן הקרבן, ועולה תמימה לאו לדמים קיימא, ואין חילוק בין נשר ונתלש לתולש וגוזז, אע"פ שעבר איסור גיזה.

ג. תלש מן העולה או החטאת כדי לזכות בצמר לעצמו וכן בגזז, מעל בתלישתו לפי שהוציאו לחולין וזכה בו.

ד. מדרבנן אם תלש אסור בהנאתו לעולם, ובנתלש מחטאת מותר ומעולה הדבר ספק בגמ'. — במה שכתבנו שהצמר מותר מיד, אין הדבר ברור, שהאחרונים נקטו בדעת תו' שהוא נותר רק בזריקת דם הקרבן, או בהומם ופדאו ושחטו אבל מחיים אסור, ועמשנ"ת לעיל בזה.

ה. גם בקדשים קלים הצמר שנתלש אסור בהנאה מדרבנן, ובגמ' אמרו כן בבכור ומעשר, ובדין תודה ושלמים וכיו"ב לא פירשו בגמ', ולפי הצד שאסור בהנאה אינו נותר בהקרבת הקרבן.

ו. הקדיש תמימה והוממה ואח"כ נשר הצמר אפשר שמועלין בו כיון שאינתיק הקרבן לדמיו, הרי כל חלק ממנו ראוי למצותו, ולא אמרו שפקעה הקדושה אלא בקדושת הגוף למזבח, מיהו בכור ומעשר שאין להם פדיון דינם כתמימין לענין זה, למאי דקיי"ל דלא כעקביא.

ז. בעל מום מעיקרו מועלין בצמרו, ודינו כקדשי בדק הבית.



כמו איסור גזירה ועבודה דתמימים, וכמו ששם מתפרש לא תעבוד ולא תגזר בזלזול של העבודה והגזירה, ה"ה דממעטינן מתזבח ואכלת איסור גזירה ועבודה, וממילא אין לחדש בזה איסור הנאה מהגזירה, כיון שבודאי יש איסור במעשה הגזירה, ואם תולש לאו היינו גוזז הרי תלישה מותרת, וכיון שע"כ כונת התורה איסור מעשה הגזירה אין לחדש עוד איסור בהנאת הגזירה, וכמו שמותר לתלוש למ"ד דאינו בכלל גזוז, ה"ה דמותר ליהנות בצמר הנתלש, אבל בחלב הוי איפכא שאין איסור לחלוב הבהמה ולמנוע ממנה צער ריבוי החלב, והאיסור רק באכילה והנאה וכמשנ"ת לעיל.

**עוד** כתב שם לדקדק מדריש ר"ש בכורות ט' ב' דפט"ח מותר בהנאה דלא תגזר בכור צאנך למעוטי פט"ח דשרי בגזירה, וש"מ דהנאת הגזירה ואיסור הגזירה ענין אחד הוא, דכשאסור בגזירה אסור בהנאת הגזירה, מיהו כבר נתבאר בחולין ל"ו א' דמהא דאסור רחמנא גזירה ועבודה יש לאסור גם דם פסולי המוקדשים, ואע"פ שגזירה ועבודה האיסור במעשה, מ"מ מדחזינן שיש בהם קדושה, ממילא דמן אסור עד שיתירנו הכתוב, וכבר ביארו תו' דאע"פ שהגזירה מותרת שפיר ילפינן מאיסור גזירה איסור אכילה דדם, דכל דבר לפי ענינו, וממילא גם בפט"ח מתפרש כן, דכיון שלא אסרה בו תורה איסור גזירה ש"מ שאין בו קדושה ומותר בהנאה, ובלא"ה ג"כ י"ל שהיתר גזירה להנאת הבעלים נאמר, ולא למאורעות שהזכיר שם.

**עוד** כתב שם דמהא דממעטינן חולין קל"ה א' קדשי מזבח מראשית הגז מפני שא"א לשייר בהן הגזירה ש"מ שגזירתן אסורה, ובפשוטו מתפרש שפיר המיעוט מפני שאסורין בגזירה, ואיך אפשר לפרש ראשית גז צאנך בדבר שאסור לגזוז, וכשאמרו בגמ' דבאומר חוץ מגזירותיה לא מהני בקדשי מזבח משום דכחשי, מבואר דכיון שהגזירה אסורה, אע"פ

ח. כל הקדשים שקרבו כדינם הצמר המחובר לעור דינו כעור, ועורות ק"ק לכהנים וקדשים קלים לבעלים, ואם מתו יקברו עם העור והצמר, ופשטות הדברים מדאורייתא אסירי, וכן הדין בהוממו ונפדו ונשחטו שהצמר עם העור מותרין, ואם מתו יקברו כולן שהעור והצמר הולכין אחר הבשר ואין פודין אותן לכלבים, ודעת תו' ב"ק י' א' שהצמר מותר, ולפ"ד יתכן שגם העור אסור רק מדרבנן, אבל בזבחים ק"ג ב' כתבו שהעור אסור מדאורייתא, וצ"ע מבכורות כ"ו א' דמבואר שהצמר אסור במתו.

**ט.** קדשי בדק הבית מועלין בצמרן, ואף כשמתו נהי דאין מאכילין אותן לכלבים מדרבנן, וא"כ אין מועלין בבשר, אבל מועלין בעור ובצמר, מיהו למאן דמצריך בהו העמדה והערכה יקברו עם הבשר.

**חל"ב** בהמה תמימה אסור בהנאה מדאורייתא כדילפינן י"ג א' מבכור, וא"כ אין זה בכלל קדוש ואינו קדוש שיפלו דמיו ללשכה, ובאמת יש ללמוד ק"ו מפסולי המוקדשים דדרשינן בכורות ו' ב' ולא חלב שהוא אסור בהנאה, אלא שהי' מקום לומר דקדושת מזבח פקעה [מ]החלב, משא"כ קדושת דמים דשייכא בכל דבר, אבל מהא דאמרין כן במעשר וילפינן מבכור, ש"מ דאף בהני דלית להו פדיון החלב קדוש ואסור בהנאה.

**בדברי הריט"א שכתב להוכיח שעמר אסור מדא'ו**

**ג. הריט"א** בסי' מ"ב כתב לדייק ממ"ד תמורה ל"א א' דפודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ודריש תזבח ואכלת אין לך בהן היתר אלא משעת זביחה ואילך, ומזה ממעט גזירה וחלב שקודם שחיטה, וא"כ יש לדמות גזירה לאיסור הנאה כמו חלב, דהא לא ממעט חלב מואכלת בשר, ואין לחדש פלוגתא דתנאי בדין הגזירה, ונראה דודאי מתפרש איסור גזירה דפסולי המוקדשים

**י"ב ב' המקיז דם לבהמת קדשים כו' האם מועלין מדאו' ובביאור הדברים**

ד. **מעילה י"ב ב'** גופא אר"ה אמר זעירא המקיז דם לבהמת קדשים אסור בהנאה ומועלין בו, אין לפרש שמעל רק בהקזה מפני שהפקיע קדושת קרבן מן הדם, כמו תלש מן החטאת לקמן י"ט ב' וכמש"כ סק"א, דמדקאמר אסור בהנאה ומועלין בו משמע שעל השימוש בדם קאמר, שאם על ההקזה לא היה צריך להזכיר אסור בהנאה, אלא לומר שמעל, ועוד שאם הדם נשאר קדוש ואסור בהנאה, א"כ הו"ל פגם ולא נהנה שדינו כמזיק ופטור, ועוד דבכלל לשון המקיז שעשה כן לצורך הבהמה, דכ"ה סתמות לשון מקיז דם, כדתנן בבכורות ל"ג ב' בכור שאחזו דם כו' אין מקיזין לו כו', ואין דרך בנ"א להקיז דם מהבהמה אלא לרפואה, וא"כ אין לחייבו על ההקזה, ועוד דמותיב רה"מ מחלב וביצים, והתם מיירי לאחר שנפרדו מן הבהמה והעוף, ודכוותה בדם בהכי מיירי, ועוד דלעיל מיתנין הא דר"ה לומר דדם כבר היה בו מעילה בתחלה, והיינו גוף הדם ולא ההקזה לחוד [מיהו בירושלמי ברכות פ"ה ה"א מייתו נמי הא דמקיז דם, ואמרו הקיז דם בקדשים מעל, ומשמע שהמעילה בהקזה, ויתיישב בזה הירושלמי יומא פ"ה ה"ו דס"ל שאין מעילה כלל בדם, עי' בזה לקמן סק"ח].

**והדבר פשוט לראשונים בסוגיין** [לעיל בשינויא דהתם נמי וכן בתוד"ה המקיז ובכל הסוגיא וכ"נ ברמב"ם וראב"ד פ"ב הי"א], דמדאורייתא קאמר, וכ"כ תר"י בברכות ל"א א', וכן נראה מהא דמחלקין בטעם מפני שאינה מתקיימת בלא דם, וטעם זה לא שייך בדרבנן, דטפי הו"ל לחלק לפי המצוי, ולא הו"ל למיגזר במאורע של הקזה שיהא בו מעילה, ואפי' איסור הנאה היה מקום להתיר, ועכ"פ ודאי דיותר יש להחמיר בחלב וביצים דשכיחי, ועוד דאף בפרש וזבל הקדושם ללשכה מדרבנן, ולא היה צריך

שהצמר מותר לא קרינן ביה גז צאנך, (ולמסקנא שם אין הכרח דפשטה קדושה בגיזה די"ל דפשטה קדושה בכחש שהוא ודאי גוף הקרבן, אבל פשטות הדברים שפשטה בכולה גם בגיזה, וכמש"כ סק"א), מיהו האמת שגם הצמר קדוש אלא שע"י הגיזה הוא מפקיע הקדושה, שהוא מפקיעו מלהיות חלק מהקרבן, ולכן פשוט שפטור מרה"ג.

**עוד העיר שם מהא דאמרינן בכורות ל"ב א'** שמעשר בהמה אין בו ברכה מחיים אלא לאחר שחיטה, ומוכחנין מזה דהיינו במכירה, וש"מ שהצמר גם מחיים מותר, וצ"ע דודאי כיון שאסור בגיזה, לא חשיב ברכה מה שיש לו היתר בצמר שנושר, ומה שהצמר המחובר נותר בשחיטה עם הבשר והעור לא חשיבא ברכה נוספת, דהכל בכלל היתר הבשר, וע"כ דברכה היינו במכירה.

**ומה שדן שבצמר שעבר בו לא תגזו** היא אסור בהנאה מדאורייתא כבר נתבאר לעיל דכיון שבאיסור גיזה ודאי נתחדש שאף בלא הנאה אסור, כגון שגוזז לאיבוד, א"כ אין מקור לחדש מכח לאו זה גם איסור הנאה, ואם בתולש למ"ד דלאו היינו גוזז הרי הצמר מותר בהנאה, אין לנו ללמוד מאיסור גיזה איסור נוסף בצמר שמתחדש מכח הלאו דגיזה.

**גם במנחת ברוך סי' פ"ח שהביא ראייה ממקדיש גניבתו שגם הגיזה קדושה מדאורייתא, משמע שהבין בדעת תו' שהגיזה ע"ג הבהמה חולין, אבל לפמשנ"ת הגיזה ודאי קדושה ופשטה קדושה בכולה אפי' אמר חוץ מגיזותיה, דגיזות נטפלין לעור, והעור חשיב חלק מהקרבן ואף מום פוסל בו, ורק לענין היתר הצמר שנתלש או נגזז כתבו תו' דמדאורייתא שרי, שפקעה קדושתו עי"ז, ומה"ט תלש מן החטאת מעל כדתנן מעילה י"ט ב', דבתלישתו הפקיעו מן הקרבן ויצא לחולין וזכה בו.**

דם לבהמת בדק הבית אין מועלין בו דחוי רק לכלבים, מיהו י"ל דחוי לגננים (לזבל), אבל בקדושת הגוף לעולם בקדושתו קאי, ומה"ט סבר ר"ח לעיל י"ב א' דאף קדשים שמתו נשארו בקדושתם, ובוה חידש ר' יוחנן דכיון שבטל כל הקרבן פקעה קדושתו, אבל כ"ז שהקרבן קיים וקרינן ביה קדשי ד', ה"ה שכל מה שמשתייך לקרבן לא פקע ממנו שם קדשים, ומה"ט הדם קדוש ומועלין בו, וכן הדין בטריפה דסו"ס יש כאן בהמת קרבן לפי הצד שאין דינה כמתה, ע"י לעיל ס"ו סק"ג, ואין מעילה פוקעת מקדושת הגוף בזה שאין שימוש להקדש, ורק במתו נתחדש כן. - ואפשר דאף בבדק הבית לא יצא מרשות הקדש אלא שאינו שוה פרוטה למעול בו, אבל אם עבר הפסח נשאר החמץ של הקדש, וניחא בזה דלא הוי כתרנגולת שמרדה חולין קל"ט א' שפקעה קדושתה, וכיון שאין החמץ חולין אסור ליתנו לנכרי ולכלבים, דרכוש הקדש הוא אלא שאין לו דמים.

**ונראה** שאפי' מת הקרבן אח"כ נשאר הדם בקדושתו ומועלין בו, דכיון שכשיצא מהבהמה נקבע בו דין קדשים למעילה, שוב אין לו זיקה עם הקרבן, אע"פ קדושתו נקבעה מכח הקרבן, דכיון שאין לו פדיון ואינו ראוי לכלום, ואפי"ה מועלין בו, אין מציאות זו משתנית במיתת הקרבן או בהקרבנותו, דזריקת הדם ג"כ לא מהני ליה שכבר נפרד מהקרבן מחיים, ואף עצם שנפרד מחיים, אם משכח"ל שאינו בע"מ אינו ניתר בזריקה שלא אמרו אלא בעצמות שהיו קרבן בשחיטה, אלא שפירשו בין שחיטה לזריקה, וכמשנ"ת סק"א.

**שם** אסור בהנאה ומועלין בו, יש לדקדק למה הזכיר אסור בהנאה הרי פשיטא שאם מועלין ש"מ שאסור בהנאה, כדתנן גבי דם יצא לנחל קדרון מועלין בו, ונראה דדם ההקזה אין לו פדיון ואין לו דמים להביאם ללשכה, והיינו דקמ"ל דאע"פ שאסור בהנאה ואין בו שום שימוש להקדש אפי"ה מועלין

להחמיר בדם יותר מזה, ועוד דלעיל מייתנין מינה שהדם כבר היה קדוש מתחלתו, ואם גם המעילה הראשונה תקנה דרבנן היא, א"כ מה יישוב יש בזה למעילה של הדם משיצא לנחל קדרון, ועוד דכיון דמחיים בדילי מינייהו, לא היה צריך לגזור מעילה, וסתמות הלשון ג"כ לא משמע שזוהי תקנה דרבנן אלא מעיקר הדין, וגם אין מקור לתקנה זו, ועי' ברכות ל"א א' דחשיב לה הלכה פסוקה, ומשמע שזה דין גמור, אבל אם זו תקנה אין זו הלכה פסוקה אלא גילוי מילתא בעלמא שתיקנו כן, וכ"כ מרן זללה"ה בבכורות סכ"א סק"ט שכ"ה משמעות סוגיין וכ"ה מסקנת אאמו"ר שליט"א.

**ויש** לעי' מה בין זה לקדשים שמתו דיצאו מידי מעילה משום דלא חזיין למידי, ובמה עדיף הדם שהוקז מכל הקרבן שמת, והרי לענין איסור הנאה גם קדשים שמתו אסורין, ואף להסוברים דמדאורייתא מותרין בהנאה צריך טעם מ"ש דם דאסור טפי מכל הקרבן.

**ונראה** דהחילוק הוא בדדם הרי יש קרבן לפנינו שהוא בדין קדשי השם, וכל מה שנקרא חלק מהקרבן לא פקע מינה שם קדשי השם, דאמרינן שהוא דמו של קדשי ה', אבל כשמת כל הקרבן אין לחשבו קדשי ה' רק בגלל העבר, וס"ל לר"י דיצאו מידי מעילה ד"ת.

**ולפ"ז** החידוש הוא בקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה, דהא מצינו בדם דאע"ג דלא חזי למידי לא פקעה מעילה מינה, וכן בקרבן שנעשה טריפה כתבנו לעיל ס"ו סק"ג שמועלין בו, דלא פקעה מעילה מקדושת הגוף בזה שאינו ראוי למצותו, ורק בבדק הבית מצינו פסחים כ"ט א' שאם אין פודין את החמץ לכלבים אין מועלין בו, דקדושת בדק הבית היא רק בצורך הדמים שבו, ואם אין לו דמים פקעה קדושתו, (ולפ"ז אפשר דהמקו

שקדושתו מכח הקרבן שראוי להקרבה, ואינו ענין לחלב שאינו גוף הבהמה, וכביצי תורין דמי, כפשטא דשמעתין דמותבין מחלב על דם, ומשני דלא דמי, משום דדם מיקרי גוף הקרבן.

**מן** האמור נתבאר דקדושת הגוף לא נפקא מידי מעילה אף כשאין לה פדיון ואין להקדש צד שימוש בה, ואין חילוק אם פסולו בקדש ומצותו בשריפה, או שנפסל קודם לכן ומצותו בקבורה, תדע מדאיצטריך קרא למעוטי חטאות המתות ממעילה כמ"ש בתו"כ הובא לעיל ס"ו סק"ב, וזהו דין הדם שפירש מחיים, אע"פ שאין לו היתר ע"י זריקה ולא ע"י פדיון, אלא שנשאר בקדושתו, וכ"נ שהדין כן בנעשו טריפה, וקדשים שמתו דנפקי מידי מעילה הוא חידוש מיוחד, ור"ח פליג ע"ז, וכמשנ"ת.

**ומסקנת** אאמו"ר שליט"א ג"כ דדם מועלין בו אע"פ שאין בו שום צד היתר, דמ"מ נשאר בקדושתו כדחזינן שהוא אסור בהנאה, וכמו ששימוש של מצות שריפה גורם מעילה, ה"ה שמצות איסור הנאה גורמת מעילה, וזה לשיטתו דקדשים שמתו מותרין בהנאה מדאורייתא, וע"כ דדין הדם חמור בקדושתו שאסור בהנאה, ועדיין צריך יישוב למה באמת אסרתו תורה יותר מכל הקרבן שמת, וע"כ ליישב כמש"כ דבדאיכא קרבן, הרי הדם מתייחס לקרבן וקרינן ביה קדשי ה', וממילא ניחא נמי גם אם קדשים שמתו יש בהם איסור הנאה מדאורייתא, דמ"מ לענין מעילה הדם חמור יותר וכמשנ"ת, (וכעת ראיתי בקרן אורה שכתב אע"ג דהדם נמי לא חזי לשום דבר מ"מ כיון דגופא דזיבחה הוא מועלין בו כיון דעיקר הזבח בר מעילה הוא, וכנראה כונתו לחלק כמש"כ בין זה לקדשים שמתו).

**אב"י** האחרונים ז"ל לא חילקו בין קדושת הגוף לבדק הבית, וס"ל דכל שאין

בו, והטעם שאין לו פדיון אע"פ שראוי לגננין כמו לאחר זריקה, משום דקדושת מזבח לא נעשית קדושת דמים כבעל מום כ"ז שהקרבן תמים, ואין פודין את דמו כמו שאין פודין אותו, ואפשר הטעם משום דבעי העמדה והערכה, אבל מהא דחשיבא הלכה פסוקה, ש"מ דאף למ"ד קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה, מ"מ הדם הזה אסור בהנאה לעולם, [דמסתברא שאם יש מחלוקת מאיזה טעם אסור בהנאה ומועלין בו לא מיקרי הלכה פסוקה, אע"פ שכולם מודים שהדין אמת].

**ואפשר** דהא דאין פודין אותו הוא משום דלא גרע מחלב, והרי חלב אסור בהנאה ואין לו פדיון, דהא לאחר פדיונו של פסולי המוקדשים ג"כ החלב אסור בהנאה, ומבואר בשמעתין דדם חמיר מחלב, וכיון שלאחר פדיונו אסור בהנאה אין תועלת בפדיונו ומועלין בו לעולם.

**ומעם** זה מיושב יותר, דהא משמע שלמ"ד קדשי מזבח לא היו בכלל העוה"ע ופודין את הקדשים לכלבים, א"כ קדשי מזבח שמתו יפדו, ואע"פ שלא הוממו קודם מיתה, ע"י בכורות ט"ו א' תמורה ל"ג ב', ואילו בדם נקטינן דלכו"ע לעולם אסור, וע"כ דדם אסור בהנאה לעולם כחלב.

**וכ"כ** תו' חולין ל"ו א' [וגם בשמעתין] דהא דאיצטריך קרא למישרי דם פסולי המוקדשים הוא משום דס"ד למעוטי דם כמו חלב מקרא דבשר ולא חלב, וא"כ יש לפרש דבקדשים שלא נתמעט הרי הדם לא גרע מחלב ואסור בהנאה, והא דמועלין בו היינו משום דלא מיקיימא בלא דם, ובשעה שהקיצו היה עליו שם קדשי ה' וכמשנ"ת לעיל.

**ומ"מ** נראה יותר כטעם ראשון שהדם כגוף הקרבן דמי, וכ"ז שהקרבן קיים אין לו פדיון, שהוא כחלק מהקרבן התמים, ולא פקעה ממנו קדושה זו בזריקת הדם או במת הקרבן, ואין לדם קולא דקדשים שמתו כיון

חלב וביצים הם כפירשא בעלמא שהגוף מוציאן לחוץ, ולא שייך לומר שזהו גוף הזבח וחלק ממנו, ואפי' אם היתה מתקיימת בלא דם, מ"מ דם הוא דבר שעיקרו מתקיים בגוף ומשמש לחיותה של הבהמה, כמו כליות שאם ניטלו אינה טריפה, אבל הם חלק מגופה, ואמנם כאן מיירי בדם הקזה שנצרך לפולטו, אבל סו"ס דם הוא, ואם כונתו להקשות משום דם נעכר ונעשה חלב, וכיון שמעיקרא היה דם יש לאסרו, ע"ז לא תירץ לו, שהרי לפ"ז הקושיא מפני שחלב היינו דם.

**ואפשר** דידע רה"מ לענין נגיחה דתרנגולת שהזיקה גובה מדמה דודאי הוא חלק מגופה ממש כ"ז שהוא מחובר וגם הדם נגח כמו כל גופה, ואינו גובה מביצתה, דפירשא בעלמא היא [ולכאורה ה"ה מחלבה התלוש בדדיה] כדאמר ב"ק מ"ז א', אבל סבר דלאחר שנפרש הדם מהגוף הרי הוא כחלב, ולא אמרינן שיש בו קדושת הגוף של הקרבן, דסו"ס עכשיו הוא כפירשא בעלמא, שהוא ממותרות הגוף, ולא דוקא בגלל שנצרך להקיצו לרפואה, אלא שהגוף מייצר דם אחר במקומו, ושייך להתייחס לדם שהוקז כפירשא, ולא כחלק מגוף הקרבן, ולכן אם מועלין בדם היינו מפני שהוא כגידולי הקרבן, וקרינן ביה דם של קדשי השם, א"כ ה"נ נימא כחלב וביצים שהם של קדשי ד', [שוב נתבאר לקמן ס"ח סק"ח דביצים וחלב כגוף הבהמה דמו ועדיפי מגידולין, ולכן סבר רה"מ לדמותם לדם].

**ואפשר** דסבר רה"מ דכל שדינו כגופו לענין איסור הנאה מדאורייתא, יש לדמותו לדם, דהא חזינן דחלב אסור בהנאה כגוף הקרבן וחמיר מצמר הנתלש, ואין מקור להמציא עוד חילוק בדם לענין מעילה.

**ומשני** דדם חשיב כגופה כיון שאינה מתקיימת בלא דם, ולא משתנה מהותו ע"י ההקזה, ודינו בתלוש כמו בשעת חיבורו,

להקדש שום צד שימוש בדבר, אין בו מעילה, ופסולו בקדש מועלין בו מפני שאם עלה לא ירד, או מפני שצריך לקיים בו מצות שריפה, וא"כ הדם שלא היה פסולו בקדש, ע"כ שמעילתו מפני שעדיין הוא חלק מן הקרבן להיות נותר עמו בזריקת הדם, וכ"כ מרן זלה"ה בבכורות סכ"א סק"ט, אע"פ שמסבירא ס"ל שמה שניתק מן הקרבן מחיים אין לו זיקה להיות נותר בזריקת הדם, אבל קשיא ליה דע"כ המעילה היא מפני צד זיקה של הדם לקרבן, אם ע"י פדיון ודמיו לקרבן, או שהוא כחלק מן הקרבן להיות נותר עמו.

**בברכות** ל"א א' מיתי מימרא זו כהלכה פסוקה שאפשר להתפלל מתוך הלכה פסוקה, ולא נתפרש מהו הענין בהלכות אלו, והמפליא עוד בזה שאותן מימרות שאמרו אב"י ורבא וסתמא דגמ' בתלמודן, אמרו אמוראים אחרים בירושלמי, ושם מבואר שקודם שעמדו להתפלל אמרו הלכה זו כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת, ומיושב בזה שבגמ' הביאו מימרות אלו לאמרם סמוך לתפילה במקום אשרי, וכ"מ שם שאמרו לפני רבי המימרא דשלישי בתרומה ורביעי בקדש, וקאים ומצלי, והורגלו אמוראים בשמועה ברורה לאמרה סמוך לתפלה, שרצו להתפלל מתוך זכות התורה, אלא שצריך לבחור ד"ת שאינם מטרידין המחשבה, ולכן צריך הלכה פסוקה, ואפשר גם שע"ז הסיחו דעתם מההלכה שאינה ברורה או שאר הפרעות, ולפ"ז נהגו להזכיר אותה הלכה תמיד, ובחרו בהלכה מוסכמת, ועיקר הענין היה לעמוד בתפלה מתוך זכות התורה, והרגילו עצמם בהלכה מוסכמת שתהא תורת אמת, שהורגלו בה כהלכה פסוקה שאין להרהר אחריה, ולכן לא נטרדו בה בתפלתם, ובירושלמי יש שם עוד כמה הלכות ע"ש.

**שם מתיב רב המנונא חלב המוקדשין כו'**  
ה. **שם** מתיב רה"מ חלב המוקדשין כו' יש לעי' מה הדמיון בין חלב לדם, הרי

**בעיקר** דין חלב וביצים של בדק הבית יעוי' משנ'ת לקמן ס"ח סק"ח שלכו"ע גופא דבהמה דמו ומועלין בהן, ועדיפי מגידולין.

### שם מתיב רב מרשיא הזבל כו'

ו. **שם** מתיב רב מרשיא הזבל כו' אין נהנין ואין מועלין איסור ההנאה הוא מדרבנן, שהרי מוכרין אותן והלוקח נהנה מהן, ולא מועלין אפי' מדרבנן, שלא החמירו בפרש כדם, אע"פ שתיקנו שימכר ויפלו דמיו ללשכה, מ"מ לא הוצרכו לתקן בו מעילה דלא שכיח שיהנו ממנו, ועמש"כ סק"ה דבמקום שא"צ לגזור יש להמנע מלגזור שמא יביאו חולין לעזרה.

**שם** אמאי ה"נ לא מקיים בלא פרש, יש לתמוה מאי ס"ד דרב מרשיא, הרי ודאי דפרש גרע מחלב, ואם חלב לאו כגופה כ"ש פרש שהוא נפרד לגמרי מגופה, ועוד דחלב אסור בהנאה מדאורייתא וזבל מותר מדאורייתא כמש"כ לעיל, ואפשר דפשיטא ליה דפרש לאו כגופה, אבל סבר להוכיח מזה דלא תליא במידי דלא מיקיימא בלעדו, וכיון שכן יש להשוות דם לחלב, שכל הפורש מן הגוף לא חשיב כגוף הקרבן, [שו"ר בספר אאמור"ר שליט"א דשמא רצה להקל בדם טפי מחלב ושיהא מותר בהנאה כזבל], ומשני דנהי דלא מיקיימא בלא אכילה, אבל הפרש מעולם לא היה כגופה דמעלמא אתי.

**שו"ר** בע"ז ל"ד ב' דמדמינן קיבת עולה לפרש של עולה, ורי"ש סבר שמתורין בהנאה, ורבנן אמרו לא נהנין ולא מועלין, והיינו מה שנמצא בגופן, אבל מה שיצא מחיים מותר בהנאה, אלא שאמרו שיפלו דמיהם ללשכה, ולע"כ שם, ובמכילתא ילפינן שור הנסקל מחטאות המתות לאסור העור, וש"מ דפרש דחטאות המתות מותר כמו בשור הנסקל, כדאמר בע"ז שם.

שהוא חלק ממנה ולא כפירשא בעלמא. - דין יוצא מן האיסור ליכא בקרבנות מזבח, כיון שאינם ראויין להיות כמותן, ולא מצינו חולין ק"כ ב' בהקדש אלא במאכלות אסורות ששייך שיהיו כמותן, אבל בקרבן שהיוצא אינו קרבן לא שייך ד"ז, ועס"ק י"ב, שו"ר בזה במנחת ברוך סי' ס"א ומשמע שדינה כולד ולא כמשקין ואם דינם כולד א"כ אין זה ולד של טמא ולא שייכי בההיא דחולין שם.

**וי"ש** לעי' מה דין חתיכת בשר שתלש מחיים, מי אמרינן בשר הוי טפי גופא דזיבחה מדם, שהרי רה"מ סבר שדם שמתחלף אפשר לדמות לחלב כשהקיצו, ובחתיכת בשר לא הוה ס"ד לדמותו לחלב, או"ד בשר כל חתיכה לעצמה היא, והו"ל כקדשים שמתו, ואע"פ ששייך לומר שהוא חלק מבשר הקרבן הקיים כמו בדם, ובשטמ"ק י"ט ב' אות ג' בשם תו' פי' דתלש מן החטאת היינו תלש בשר, ומשמע דקשיא להו דצמר שנתלש חולין הוא, אבל בשר ניחא דשפיר מעל כיון שהבשר שנתלש ג"כ קדוש, אבל לפ"ז צ"ל שהבשר יוצא לחולין בתלישתו, דאל"כ לא מעל כ"ז שלא נהנה, ואנן נקטינן בדם שאסור בהנאה לעולם, ואינו יוצא לחולין בהקזתו אפי' נתכוין כדי ליטלו לעצמו.

**שם** חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין, האי לא נהנין היינו מדאורייתא כדאמר בכורות ו' ב' בחלב דפסולי המוקדשים, ולקמן י"ג א' ילפינן ד"ז גם לבהמה תמימה שמועלין בחלבה, ומועלין לאו דוקא כמ"ש תו' שם אלא שאסור בהנאה, ולא מועלין אפי' מדרבנן כדמתפרש בכל דוכתא לא מועלין כלל, דהא בדם דתנני מועלין היינו מדרבנן, ודכוותה לא מועלין אפי' מדרבנן, ולא ראו צורך לתקן מעילה בחלב וביצים דלא שכיחי, ובמקום שא"צ לגזור כדי שלא יזלזלו, ראוי שלא לגזור כדי שלא יביאו קרבן מעילה ע"ז, וע"ע לקמן ס"ק י"ב.

ומיהו בקדשי בדק הבית מועלין אף בפרש דנהי דאתי מעלמא, אבל גם באוכלין עצמן זכה ההקדש, ולשון התוספתא פ"א הי"א הזבל והפרש של מוקדשין, משמע דוקא קדשי מזבח, אבל הרמב"ם פ"ה ה"ו מגי דין פרש בהדי בור ואח"כ נתמלא מים כו' ומשמע שאף בבדק הבית כן כיון דאתי מעלמא, ולכאורה לא דמי כיון שבבהמה נעשה כגופה לענין זה, וכחלב וביצים דמי, וגם צ"ב במ"ש ויפלו דמיו ללשכה, ואף די"ל דהיינו לשכת בדק הבית, כמו כל הני דמני התם, אבל בפשוטו א"צ תקנה בזה דהא קדשי בדק הבית הם, וצ"ע בזה.

### שם כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דמיו יפלו ללשכה

**שם** מסייע ליה לר"א דאר"א כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש כו' לשון זה מתפרש שחכמים הם אמרו שיהא קדוש ומדאורייתא חולין ניהו, וזהו ואינו קדוש דבאמת אינו קדוש, הרי הדין שיפלו דמיהן ללשכה, אבל במקום שקדוש מדאורייתא אלא שאין מועלין בו, בזה לא אר"א שיפלו דמיהן ללשכה, דהא אסירי בהנאה ואינם ניתרין ללוקח, וכן מבואר בירושלמי יומא פ"ה ה"ו בדברי ר"א דיש לא נהנין ולא מועלין שתופסין דמיהן דהיינו דם, ויש לא נהנין ולא מועלין שאין תופסין דמיהן דהיינו דישון מזבח הפנימי והמנורה שאינם ניתרין בפדיון, ולכן דמיהן חולין, וכבר נתבארו הדברים בספר אממו"ר שליט"א עי"ש.

**ובירושלמי שם** [כגרסת קה"ע] הקשה ר"ש לרבנן שאמרו שאין מועלין בדמים, אבל מודים שנמכרין לגננין לזבל, כיון שמודים שהדמים שקיבלו הגזברים מהגננין מועלין, למה אין מועלין בדם גופיה, [ובפשוטו י"ל שע"י המכירה זכו הגזברים במעות להקדש, אבל מעיקרא לא נתקדש הדם בלא מעשה או דיבור, ונראה דכיון שבאמת

לא הקדישו הדמים מדאורייתא, קשיא ליה דבתקנה דרבנן אין לחלק בזה, ובאמת קושיא זו קשיא גם לר"ש שמודה בפרש וזבל שנמכרין ואין מועלין בהן, ולכאורה בתלמודן יש לפרש הטעם משום דדם מתחלתו ג"כ יש בו מעילה כדאר"ה אמר זעירי, אבל פרש וזבל שלא היה בהם מעילה לא תיקנו מעילה, דאין לך דבר שמתחלתו אין בו מעילה ולבסוף יש בו מעילה, שאין חכמים מחדשים מעילה מדרבנן רק בדבר שכבר היה בו מעילה, ורבנן דפליגי אר"ש לעיל י"א א' ס"ל דכיון דאפקיה רחמנא ממעילה לא מחדשין מעילה מדרבנן, וכיון שאמרו לא נהנין ממילא ישאר זכותו ללשכה, ואממו"ר שליט"א כתב עוד לחלק בין דם שכבר היה ברשות הקדש לפרש וזבל וגידולין שלא נכנסו עדיין לרשות הקדש, כדי שידעו שאין חצר להקדש ואין גידולין לקדשי מזבח, משא"כ בדם שכבר היה קדוש והפקיעתו תורה, ואפשר עוד דפרש וגידולין שייכים בעלמא בכה"ג להדיוט, וכן בקדשי בדק הבית, וא"כ בדילי מינייהו כדין גזל ולא הוצרכו לתקן בהם כלום, אבל דם שהתירתו תורה ונעשית מצות לגמרי, א"כ צריך להקדישו כדי שיהא רכוש הקדש, וכיון שהקדישוהו מועלין בו, מיהו הקדישוהו רק כדין קדושה דרבנן.

**שם** דמיו יפלו ללשכה, פי' תו' שמוכרין אותן ודמיהן ללשכה, וזה כמו דם שיצא לנחל קדרון, וקמ"ל דלא נימא דכיון שאמרו לא נהנין א"כ מניחין אותן בקדושתן ויקברו, וקמ"ל שמוכרין אותן.

**מיהו** לא נתבאר לשכה זו מה היא, ובתו' גרסי לנדבה, וי"מ לשכת בדק הבית, עי' רגמ"ה ופי' קדמון, וג"ז מחודש דמי סני ליה למימר בדק הבית, והראב"ד בתו"כ מפרש שיירי הלשכה והיינו מה שנשאר מן התרומה של השקלים, וג"ז מחודש שהרי הרבה דברי חולין עושין מהן כדאמרין כתובות ק"ה א' ק"ו א', שגזרי גזירות ועוד, נוטלין שכרן

יוצא לנחל קדרון ולא רצו חכמים שיתרגלו ליהנות משל הקדש, או שרצו להרויח להקדש.

**שם** יצא לנחל קדרון מועלין בו, אבל בעזרה אין מועלין בו [כ"כ המפרש אבל טעמו צ"ע], וכ"ה לשון הרמב"ם פ"ב הי"א בין לאחר כפרה אין מועלין בו עד שיצא לנחל קדרון יצא לנחל קדרון כו', ואפשר שלא גזרו מעילה אלא משעה שיש להקדש זכות למכור, וקודם הזאה אסור בהנאה, [מדאורייתא או מדרבנן עי' להלן], ואף לאחר הזאה אין היתר למכור, שהדבר גנאי למכור הדם בעזרה, וגם יש לחוש שימהרו לאספו, או למכרו קודם שפיכת השירים, לכן תיקנו שהמעילה רק משיצא לנחל קדרון, דהיינו חוץ לפתח העזרה, וקודם לכן אסור למכרו ואין מועלין בו ואסור בהנאה, ועוד דקודם הזאה יש לחוש שיחשבו שמעילתו מדאורייתא, ויביאו חולין בעזרה, ולכן בעזרה אין מועלין בו, (ועוד דכיון שמיעטתו תורה בהדיא ממעילה אין חכמים מתקנים במה שנכתב בתורה מפורש איפכא, כמ"ש הט"ז יו"ד סי' קי"ז).

**שם** גמ' דברי ר"מ ור"ש, לר"מ קדושין נ"ד א' אין מועלין בשיירי הלשכה, ולעיל סק"ו הוכחנו מזה שדמיהם נופלין לבדק הבית.

**שם** מ"ט דמ"ד אין מועלין, כתבו תו' דל"ג מ"ט דמ"ד כו', מיהו יש ליישב דבאמת הכונה לכו"ע, אבל בברייתא הלשון סתום לכן אמרו מ"ט דכל מי שאומר שאין מועלין בדם, דהיינו לר"ש בתחלתו ולרבנן אף בסופו, ובאמת עיקר השאלה על הדם בתחלה וזוה לא נחלקו כלל, והא דאין מועלין בסופו א"צ קרא שהרי נעשית מצותו.

**וביאור** השאלה, שהדם הוא עיקר הכפרה והי' ראוי לחשבו קדשי ה' כמו האימורים, וע"ז מייתי קראי שלא נתקדש כקדשי ה' אלא שלכם הוא, ובאמת הדם אינו מוקטר כאימורים אלא מזין אותו ואח"כ

מתרומת הלשכה או משייריה, וסתמות לשון הרמב"ם בדם פ"ב הי"א משמע שדמיו לבדק הבית, [וערמב"ם פ"ג ה"י ובכס"מ שם, ובסברא יש לקיים דפרש וזבל וכיו"ב שחכמים תיקנו שיהיו של הקדש, הרי הם יכולים לתקן שיפלו לשיירי הלשכה של השקלים, דגידולי הקרבנות חשיבי, אבל קרבנות ציבור אין לשלם מעילתם לשיירי הלשכה אלא לקרבנות דוקא], ופשטות הירושלמי שהזכירו הקדיש דם לבדק הבית משמע שדמיהן לבדק הבית, וכן בסברא שאין להקדיש בתחלה לשיירי הלשכה, ורק מה ששייך לציבור מכח הקרבנות יתכן שאמרו שיחזרו לרשותם, ועוד דאשכחן דפליגי קדושין נ"ד א' אם מועלין בשיירי הלשכה, ומסקינן התם דלר"מ אין מועלין, והרי בדם מבואר י"א א' דלר"מ מועלין וש"מ דדם נמכר ודמיו לבדק הבית, ולפמש"כ ע"פ הירושלמי להשוות דם לפרש וזבל ה"נ יפלו לבדק הבית, אבל אין הכרח להשוות ביניהם.

**י"א א' מתני' רש"א הדם כו'**

**האם יש אסרה"נ בדם מדאורייתא**

ז. **י"א א' מתני' רש"א** הדם קל בתחלתו כו' לכאורה כו"ע מודו לר"ש בנסכים וברם בתחלתו, ולא נחלקו אלא בדין הדם בסופו, ואפשר דר"ש קתני להו זה לעומת זה דחזינן בנסכים שנעשית מצותן ואין מועלין בהן, וא"כ כ"ש שיהא ד"ז בדם, וקמ"ל דאעפ"כ תיקנו חכמים שמועלין בו, אבל לרבנן הדם בתחלה ובסוף שוה שאסור ליהנות ממנו ואין מועלין בו, וחמיר בתחלה שא"א למכרו, ולבסוף נמכר לגננין ונהנין ממנו, מיהו עי' להלן בד"ז אם הדם אסור בהנאה בתחלתו, (ועי' לקמן סק"ט עוד בזה בדמיון של דם ונסכים).

**ויש לעי'** למה באמת החמירו בדם טפי מבנסכים, וי"ל שהנסכים יורדין לשיתין ואינם מצויין לבנ"א ליהנות מהן, אבל הדם



שהוא בעזרה, וא"כ לרבנן חמור תחלתו מסופו, וכמש"כ לעיל.

**אבל** אאמור שליט"א כתב שהדרשות מוכיחות שגם איסור ליהנות בדם, ולפ"ז בעזרה גופה מותר ליהנות ממנו, ועי"ש מ"ש בטעמא דמילתא שלא גזרו בעזרה, שו"ר בשטמ"ק כריתות ד' ב' אות ט' שכתב בשם תו' דליכא למימר דלפני כפרה אסור בהנאה דהא מקשינן ליה ללאחר כפרה, ועי"ש עוד באות ו' דאפשר דאימעיט רק מקרבן מעילה ולא מלאו, וצ"ע בסוגיא שם, וראיתי מציינים בשם הצ"ח בברכות שכתב דאסור בהנאה מדאורייתא.

#### ארבע מדות בדם

**בדין דם שהקדישו לבח"ב ובירושלמי בזה**

ח. מן האמור נתבאר ארבע מדות בדם, הקיז מחיים מועלין בדם זה מדאורייתא, משחיטה ועד לאחר הזאה אסור ליטול ממנו מדאורייתא, ולענין איסור הנאה הדבר צ"ע, דאפשר שאסור מדאורייתא, אבל מדרבנן ודאי אסור ליהנות ממנו, מלאחר הזאה עד שעת יציאה לנחל קדרון, מדאורייתא מותר בהנאה ומותר ליטלו לצרכיו, ומדרבנן אין נהנין ממנו עד שיצא חוץ לעזרה ואין מועלין בו, יצא חוץ לחומת העזרה מועלין בו מדרבנן ואם שילמו דמיו לגזברים, נעשה חולין לכל דבר, ובמעות שקיבלו הגזברים מועלין לכו"ע אף לרבנן כמבואר בירושלמי, מיהו אפשר שלא הקדישוהו ממש מדרבנן, וד"ז תלוי בירושלמי עי' להלן.

**בד"א בקדשי מזבח, אבל בדם חולין** שהקדישו מועלין בו מדאורייתא ככל דבר של בדק הבית, ואפי' אותו דם שיצא לנחל קדרון ולקחו מן הגזברין וחזר והקדישו לבדק הבית מועלין בו מדאורייתא לכו"ע, דהא ודאי מועלין בדם הקזה, וכמו ששייך בו מעילה מחיים בדם הקזה, ואמנם שם הוא מקדשת הגוף, אבל אין מקום לחלק ביניהם.

מקנחין אותו, ויוצא לנחל קדרון, וזהו שאמרה תורה שהדם אינו כמוקטר לשמי רק שלכם לכפר, ולשון רש"י חולין קי"ז א' לכפרה נתתיו ולא שיהא קרוי שלי למעול בו שאינו עומד אלא לכפר בשבילכם.

**ויש** לעי' מה דין הדם מדאורייתא משעת שחיטה וקבלה עד הזריקה, ובפשוטו כיון שהוא מיועד לכפר, הרי הוא בכלל קדשי ד' כקדשים קלים וכיו"ב, דהא ודאי אסור לאבד אפי' חלק ממנו מפני שמבטל מצותו, וכיון שהוקצה למצותו אין להתירו בהנאה להדיוט, ואין לנו ללמוד מן הפסוק אלא שאין מועלין בו, אבל לא שיהא כחולין גמורין ומותר ליהנות בו.

**אבל** לעומת זה קשה דהא ר' יוחנן דריש שהוא לפני כפרה כלאחר כפרה, והרי לאחר כפרה הוא מותר בהנאה, ומגלן לחלק בדינו שאינו לגמרי כלאחר כפרה, וכן הלשון שלכם יהא משמע היתר גמור כשלכם, ואין נראה להמציא מחלוקת בזה בין האמוראים בדרשות דממעטי דם, ועי' זבחים מ"ו א' דמצרכין כל הג' מיעוטין, וא"כ י"ל שפלוגתתם מה מתאים יותר למעוטי ממעילה, ומ"מ אין לחדש פלוגתא ביניהם לדינא, ויש ליישב דהא דהוקצה למצותו זהו דבר המובן מאליו, ואף לאחר המיעוט ממעילה, לא גרע משאר מצות שיש ענין הוקצה למצותו, ורק משנעשית מצותו פקע איסורו, וכמו בקדשים קלים שמובן שזהו קרבן שמים, ושפיר קאמר קרא שהוא כלאחר הכפרה מבחינת קדשי ד', אבל מדין מצוה וקרבן לא נתמעט.

**ומדרבנן** ודאי נראה שאסור בהנאה, ועד שיצא לנחל קדרון אין הגזברין רשאים למוכרו, ולכן לא תיקנו שימעלו בו וכמש"כ לעיל, וכ"נ מלשון הרמב"ם שם שכתב יצא לנחל קדרון מועלין בו מפני שהי' נמכר כו', ואפי' אם אינו אסור בהנאה שאינה מפסידה המצוה, מ"מ אסור למכרו לגננין כ"ז

דם הנפש אפי' דחולין, ואף דחד קרא הוא, מ"מ בדר"ש מפרש הפסוק דומיא דלאחר כפרה, [מיהו באמת י"ל דר' חייא לשיטתו דילף לה מיכרת, ולכן אמר דבהא פליגי ר"ש ורבנן, וא"כ שפיר חדי בה ר"ז דחזינן כדבריו, דהא ודאי לא יאמר ר' יוחנן על שתי המימרות שלו מה ביניהם, אא"כ נימא דמר אמר חדא כו', ור"י באמת אמר את שתי הדרשות, וסיים הנפ"מ שביניהם].

**והנה** משמע מהירושלמי דלר"ש מועלין בדם מדאורייתא, שחכמים הקדישו את הדם לבדק הבית, [ויש ראשונים שפי' כן גם בתלמודן, עי' תו' יומא נ"ט ב' בשם ר"ח ובפי' ר"ח שם, וערמב"ם פ"ב הי"א וראב"ד שם, מיהו עדיין צ"ב היכן מצינו שתיקנו שיהא הקדש גמור מדאורייתא, הרי צריך תקנה מיוחדת לזה, ואין צורך לתקנה זו, גם אין מובן באיזה כח של הפקר ב"ד חל קדושה חיובית, שו"ר בספר יחוסי תנאים הביא הראיות והטעמים שימעלו מדאורייתא, ומסיק דכל דרבנן אין בו קרבן מעילה, ועי' מעילה ב' ב' מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן, ובתו' ושטמ"ק שם], וטעמייהו דרבנן משום דלא מהני להקדיש דם לבדק הבית שימעלו בו, ומודים חכמים שהדם נמכר לגננים ומועלין בדמים שקיבלו הגננים, כמו שמועלין במעות שקיבל הקדש בשביל קרקע, שאע"פ שאין מועלין בקרקע מועלין בדמיה, וה"ה בדם שמועלין במעות שמכרוהו, וס"ל לר"ש שאין לחדש שיש זכות הקדש בדם לדמיו, ואפ"ה אין מועלין בדם עצמו, ויתכן שדמיו ג"כ רק קדושין מדרבנן, וכדמשמע בתלמודן, ועמש"כ סק"ו דלר"ש נמי קשיא מפרש וזבל עי"ש.

**ובירושלמי** שם אמרו ופליגא דר' לעזר דאמר שדם לא נהנין ולא מועלין ותופס דמיו, ולא נתפרש במאי פליג, הרי בפשוטו הכי ס"ל לרבנן שאין רשות ליהנות מן הדם כי זה רכוש הקדש, ונמכר לגננין ודמיו יפלו ללשכה, אבל אין מועלין בו לשלם מי שנהנה

**אבל** בירושלמי יומא פ"ה ה"ו אמרו דפליגי רבנן ור"ש בדין מקדיש דם לבדק הבית אם מועלין בו, וגם בתוספתא מעילה פ"א ה"ח מסיים וכן היה רש"א המקדיש דמים לבדק הבית מועלין בו, והי' נראה לפרש דהיינו דוקא בדם הקרבן, שאפי' לאחר שנעשית מצותו אין מקדישין אותו לענין מעילה, אבל בירושלמי שם משמע שמחויב כרת דאכילת דם ילפינן שאין בו מעילה, וא"כ זהו דין בכל דם, וקשה ממקו' דם לבהמת קדשים שמועלין בו, ור"ז מובא גם בירושלמי ברכות פ"ה ה"א, ואפשר לפרש שם שמועלין על ההקזה ולא על ההנאה, ואמנם זוכה בדם ולכן מעל, אבל החיוב על זה שהפסיד את הדם מגוף הקרבן, כמו תלש מן החטאת, עמשנ"ת לעיל סק"א בזה, אבל יותר נראה דבהקזה אין דם הנפש יוצא, שהרי כונתו לטובת הבהמה והיא קיימת, ובדם כזה אף לרבנן מועלין, וחשיב שאינה מתקיימת בלא דם, אע"פ שאינו דם הנפש.

**ירושלמי** יומא פ"ה ה"ו תני מועלין היו בדמים כו' אר"ז הקדיש דם ביניהם כו' [דברי הירושלמי והתיקונים כבר נתבאר בספר אאמו"ר שליט"א עיי"ש], והנה ר"ז מפרש דרבנן ממעטי מקרא דכל אוכליו יכרת שא"א להקדיש דם לבדק הבית שימעלו בו, ולמ"ד דטעמייהו דרבנן מקרא דבנפש יכפר לא ממעטינן אלא דם הקרבן שאין בו מעילה, אבל אם הקדיש דם מועלין בו, וא"ר בא בשם ר"ח בשם ר"י דלרבנן לכל הדרשות אין מועלין בדם שהקדישו לבדק הבית, ובהא פליגי רבנן ור"ש, ויש לעי' הרי גם ר"ש מודה דבתחלה אין מועלין בו והיינו מקרא דיכפר, וא"כ פלוגתתם רק לאחר כפרה בדרבנן ולא בקראי מדאורייתא, וצ"ל דר' יוחנן לטעמיה דמפרש טעמיה דר"ש מקרא דהוא לפני כפרה כלאחר כפרה, שזהו דין מיוחד בדם הקרבן, אבל לרבנן דדרשי לה מקראי שנאמרו בטעם האיסור של אכילת דם מפרשין שזהו דין בכל

**שם** ירדו לשיתין, היינו משיצאו מנקב הספלים לכוון שיתין [וכ"מ בגמ' דבקלט מן האויר קודם שיתין אין בו מעילה שכבר נעשית מצותו, וזה פשוט שאין מצותו בהגיעו לתהום, אלא שהי' מקום לומר דבקלט מתוך חלל המזבח לא מיקרי ירדו לשיתין, ובוזה כתבנו דמשירדו מן הספלים מיקרי ירדו לשיתין, וכמו שנקב הספלים מיקרי פוקקין את השיתין ועי' להלן מגמ' דזבחים], ובסוכה מ"ט ב' אר"ל שפוקקין את השיתין בשעת הניסוך, ובירושלמי גרסינן שפוקקין את הספלים, ולכאורה פירושן שזה שפוקקין נקב הספלים שלכוון השיתין, שו"ר שכ"מ ברש"י שם בהדיא, ואפשר שהפקק מלמטה מתחת הספל ויש נקב להושיט ידו להוציאו, או שהפקק מלמעלה בתוך הספל ומחובר בשלשלת, ומושכין אותו ע"י השלשלת לאחר שנתמלא הספל ע"י הניסוך.

**ולמדנו** מכאן שנעשית מצותו רק ביציאה מן הספל, ולא בניסוך לחוד כזריקת הדם, דדוקא בשעה שירדו מן הספל אין מועלין בהן, וכן פקיקת הספל מוכיחה שמילוי הספל אמצע המצוה היא, וכמו הקטרה קודם שמשלה האור.

**שם** אין מועלין בהן, מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, [כדאמרינן לעיל ז' ב'], ואי מתני' ראב"ז הרי ודאי איסורא איכא מדאורייתא או מדרבנן כלישנא בתרא דגמ', ותלוי בגרסאות שם, ונראה דאפי' לרבנן לא שרינן לקלוט שם יין ולשתותו, וענין השיתין מוכיח שאף מדאורייתא ראוי שיבלע, ובדם הרי בתחלתו ודאי מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, מדאורייתא או מדרבנן, שו"ר בהר"י קורקוס פ"ב ה"ט שכתב ונראה דמ"מ איסורא דרבנן איכא.

**שו"ר** בזבחים ס"א ב' שהוסיפו על המזבח כדי שיהיו נקבי הספלים מכוונים כנגד נקב התהום, ובבית ראשון היו הנסכים שותתין

בשוגג, או מי שנהנה הנאה שאינה של כילוי, ואפשר דה"נ קאמר דטעמייהו דרבנן כר' אלעזר, שאין זו קושיא איך תופס דמיו אם אין מועלין בו, ודברי ר"א הם בדם שיצא לנחל קדרון, דהא בתחלה אין לו פדיון ואינו תופס דמיו, ושמא מעיקרא סברו בירושלמי דלרבנן אין הדם מתקדש כלל ואף נהנין ממנו.

**ויש** לעי' למ"ד דלרבנן אף המקדיש דמים לבדק הבית אין מועלין בו משום דכתיב יכרת, א"כ למה מועלין במקו' דם לקדשים הרי בפשוטו אוכליו בכרת, ומבואר גם בירושלמי ברכות פ"ה ה"א שזו הלכה פסוקה, ואפשר דסתם הקזה לרפואה ולא מיקרי דם הנפש, [מיהו בתלמודן י"ב א' אמרו שהדם שמועלין בסופו מעלו בתחלתו בדם הקזה, כן ראיתי בשם גבורת ארין], א"נ לא פליגי אלא בדם קדשים שנשחט או נתקבל וראוי להזאה, אבל קודם שחיטה גופיה דזיבחה הוא, א"נ התם המעילה על שביטלו מלהיות קרבן, וזכה בו בהקזתו, אבל אין מעילה בקדושת הדם משנתלש מן הגוף, וזה דלא כתלמודן.

### שם במשנה והנסכים חומר בתחילתן כו'

**ט. שם** במשנה והנסכים חומר בתחלתן וקל בסופן, יש לעי' מה המיוחד בנסכים, הרי כל דבר שנעשית מצותו אין מועלין בו, ואפשר דדם ונסכים שניהם ניתנין על המזבח לשעתן ואין מקטירין אותן עליו, (כדאמרינן בזבחים פ"ג א' דם ונסכים מיקרו ראויין למזבח ולא מיקרו ראויין לאשים), וכיון שהם יורדים בשלימותן מהמזבח היה מקום להשוות ביניהם לומר ששניהם לא מיקרו קדשי השם, או שבשניהם זוהי דרך הקרבתם, והיינו דקאר"ש שנסכים מיקרו קדשי ד' אע"פ שאינם נקטרין, וגם פוקעת מהן הקדושה אחרי שירדו מן הספלים אע"פ שהם בשלימותן, ואם ס"ל כראב"ז יש בזה חידוש שמצות שריפתן בקדושה אינה גורמת דין מעילה, ואם פליג עליה קמ"ל לאפוקי מיניה.

יין קרוש, או שהנקבים יורדין לתהום באופן שלא שיין להעלות משם כלום.

**שם** אמר רבינא אתיא קדש קדש כו' קשה לומר שזו אסמכתא, דלענין אסמכתא א"צ לחדש גז"ש, ואין לחדש דלישנא בתרא פליג ארבינא דודאי פירוש דרבינא עיקר ולא ישתנה מכח קושיא דלימא מתני' דלא כראב"ז, ולכן מיושב יותר כגרסא דסוכה מ"ט ב' דנהי דמדאורייתא מצותן בשריפה, אבל לענין מעילה כיון שנעשית מצותן אין מועלין בהן, וכ"כ אאמו"ר שליט"א, ובאמת נסכים חלוקין מדם שהרי ניתנו כלהקטרה שתיה כאכילה כדאמרין זבחים ס"א ב', וראוי שלא ינהגו בהן מנהג חולין, וסבר ראב"ז דמדאורייתא דינם כן, וכמו שמצינו שהדשן על המזבח יש בו דינים לאחר שנעשית מצותו, ואף מועלין בו קודם תרומת הדשן לכו"ע, ואח"כ ג"כ נחלקו בזה לעיל ט' א', ה"נ יש בנכסים קדושה של עיכולי קרבן.

**ולגרמא** דידן דאסמכתא בעלמא היא צ"ל שהלימוד שיהא לגמרי כקדש זהו אסמכתא, אבל שפיר יש בזה רמז מדאורייתא לשמרו בקדושה.

**י"ג א' ולד המעושרת לא יינק כו' מנה"מ כו' האם הלימוד שהחלב אסור, או שהלימוד שלא יינק**

י. **י"ג א'** ולד מעושרת כו' מנה"מ כו' [ע'] תמורה י"ח ב' מפורש דולד מעושרת היינו שנולד לאחר שנתקדשה, פי' תו' [ד"ה אתיא] וכן פי' הרמב"ם והראב"ד בפ"ג הי"ב דאיצטריך קרא לולד קדוש שלא יינק מאמו, שאין ההקדש רשאי להאכיל את ההקדש, ובתוספתא פ"א ה"א מבואר דה"ה שבהמת בדק הבית אינה אוכלת מכרשיני בדק הבית, ואע"פ שהקדיש הבהמה עם האוכלין שלה כדי שתאכל, דכיון שחל הקדש על האוכלין, אין ההקדש מאכיל הקדש לבהמותיו, שאין מוציאין הקדש לחולין אלא דרך חילול,

מן המזבח לרצפה עד נקב התהום, כן פרש"י שם, ומבואר מזה שהבליעה בקרקע היא השלמת המצוה, ואמנם נעשית מצותו משירדו בנקב הספלים, אבל הסדר הראוי שיבלעו בקרקע שיתין, וא"כ מדאורייתא אסור לקלטן מן האויר, אלא שאין מועלין בהם.

**ונראה** שבמציאות אין אפשרות לקלטן בתוך חלל המזבח שכולו אטום, ורק למטה ברצפה שיין לקלוט ע"י שיכנס דרך הלול או הטבלה של שיש שברצפה, ובוה מיירו בגמ' דאי קלט.

**שם** ב' גמ' לול קטן היה בין כבש למזבח במערבו של כבש, בסוכה מ"ט א' פרש"י שהלול הוא בחלל שבין הכבש למזבח, וכן פירש בפסחים ל"ד א', ובפשוטו הכהן עומד ע"ג קרקע, ואינו זורק הפסולין למעלה ע"ג הכבש, וא"כ מיושב יותר שהלול ברצפה בשטח שבין הכבש למזבח דהיינו סמוך למזבח ממש, וסמוך לכבש במערבו, ולכאורה נקבי הספלים רחוקים מן הכבש כשמונה אמות, ומה סברא יש שיעשו הלול בין הכבש למזבח, [שו"ר שכ"מ בתו' ונדפס בעמוד א'], וכן בחטאת העוף שמולקין אותן בקרבן רחוק מן הכבש שמונה אמות, אבל אם הלול ברצפה סמוך לכבש וסמוך למזבח נחא, ואפשר דהיינו נמי מה ששנינו במדות פ"ג מ"ג למטה ברצפה באותו הקרן כו' שבו יורדין לשית ומנקין אותו, ואף לרבנן שהשיתין יורדין לתהום, מ"מ צריך לנקות הנקבים שלא יסתמו בקרישת היין, (ובתוספתא פ"א ה"ח הגירסא בין האולם ולמזבח למערבו של כבש וזה כנראה ט"ס שאם הכונה בין הכבש לאולם ממילא היינו מערבו).

**והנה** אף לראב"ז רוב היין נבלע בקרקע, ומיעוטו נקדש, שבמשך שבעים שנה צריכין לנקות השיתין מהם, ולפ"ז פלוגתתם אם יש בור רחב לנסכים ששיין לאסוף משם

שידעיןן שהחלב קדוש פשוט שאסור להאכילו לולדה.

### בביאור הילפותא מבכור

**שם** מה בכור מועלין בו כו' יש לעי' מה קדושה מצינו בבכור טפי מכל מוקדשין, ואפשר דכיון דאיסור גזירה ועבודה נאמר בבכור, ואמרין חולין ל"ו א' דכל שאסור בגזירה ועבודה [אסור כל גופו בהנאה], הדין נותן שדמו טעון קבורה, א"כ י"ל שכל הקדשים למדו שאסורין בהנאה מבכור, כמו שלמדו גזירה ועבודה מבכור, ובספרי דריש להו מדכתיב בבקרך ובצאנך תקדיש וגו' לא תעבוד וגו', דקאי על כל מי שהקדיש מן הבקר והצאן, ואפשר דבגמ' יליף ד"ז בגז"ש דאמו אמו והעברה העברה, וממילא נאסר כולו גם החלב, שצריך ראיה להיתירו כמו דם, מיהו דם חמיר טפי כמבואר י"ב ב'.

**אב"ל** לשון הגמ' משמע דבעינן פסוק לאסור החלב, אף לאחר שידענו שגופות הקדשים אסורין בהנאה, שעדיין מספק"ל אם חלב כפרשא בעלמא, וזה למדו מבכור, ויש לעי' היכן מצינו רמז בבכור לענין חלב, הרי לענין הנדון אם חלב כפירשא בעלמא אין הכרעה מזה שבכור כולו קדוש, ויעוי' בתו' דכמו שבכור אינו יונק מקדשים לפי שאמו חולין, כך כל הקדשים לא ינקו מקדשים, אבל לשון הגמ' משמע דמיייתי קרא שהבכור קדוש ומועלין בו, וגם בדרשא קשה לכלול בפסוק ניקת הבכור מאמו, אע"פ שכתוב תחת אמו, ואאמו"ר שליט"א ביאר דענין תחת אמו מיותר לומר שמותר לו לינק, וזהו פשטיה דתחת אמו שהרי הוא נולד כעת, וגדל תחת אמו, וכיון שהוזכר תחת אמו בבכור, משמע שאין היתר לכולם להיות תחת אמו, והיינו דוקא דומיא דבכור שאמו חולין, ולאפוקי מעושרת שאמה מוקדשין.

**ולכאורה** צ"ל דילפינן מבכור שאין היתר, אלא מה שהותר בבכור והכל אסור,

ואפשר דמתני' רבותא קמ"ל אפי' קדשי מזבח שאין מועלין בחלבן לא יינק, וכ"ש בדק הבית שמועלין בחלבן, ואיצטריך למילף מבכור רק לקדשי מזבח.

**ואפשר** דולד פסולי המוקדשים רשאי לינק מהן לאחר פדיונו, דלא אסרה תורה ולא חלב אלא לאדם, ומבכור ילפינן רק לפני פדיונו ומשום דמועלין בו [מעילה לאו דוקא אלא איסור הנאה דקדשים, ולא איסור דפסולי המוקדשים דולדן חולין נינהו], ולפ"ז ניחא דלא ילפינן לה מחלב פסולי המוקדשים, מיהו יש גם סברא דולדות חולין פשיטא דלא שרו לינק, וכי איצטריך קרא לולדות הקדש, שאין אחריותן על הבעלים, וצריכין אחרים שיתנדבו לצורך זה, אבל בבהמת חולין, ממילא יטרח הבעלים שלא ימותו הולדות שלו, ולכן איצטריך קרא להקדש ולא ילפי מפסולי המוקדשים, מיהו אם הפסוק דבכור כולל בכור בע"מ הרי מבואר שהכל אסור, אבל לשון מועלין בו משמע מפני שהוא קרבן כשר, ומדאיצטריך לאשמועינן ולד מעושרת שאינו יונק ממעושרת, משמע דמפסולי המוקדשים הוא יונק, ואע"פ שהולד דינו כפסולי המוקדשים שהם כחולין כיון שאינו קרב כדאמרין תמורה י"ח ב' [שור"ר בקרן אורה בסוה"ד ע"ד התו' כתב דלכאורה נראה בשמעתין דאף ולד פסולי המוקדשים, לא יינק כיון דחלב פסולי המוקדשים אסור בהנאה].

**ברם** יש לעי' דבגמ' לא מיייתנן קראי דמשמע מינייהו שאין הקדש מאכיל את ההקדש, אלא הביאו קראי שהחלב קדוש, וממילא פשוט שאסור להאכילו אפי' לבהמת הקדש, ומסברא אפשר לקיים כן שאין קשר בין בהמה לולדה בקדשי מזבח, וכיון שהחלב קדוש אין להאכילו לבהמה אחרת, [ולא דמי לקדשי בדק הבית שכולן ענין אחד של רכוש בדק הבית], ולפ"ז התנא רק בא להשמיענו שלא נטעה דחלב אין איסורו חמור וא"צ למנוע את ולדה מלינוק ממנה, אבל מכיון

ונדון דחלב שקול הוא, והגז"ש מכרעת שלא להתירו דומיא דבכור, ודרשינן הכי שמעושרת ומוקדשין הרי קדושתן כמו הבכור שכולו קדוש, וכמו שלא הותר חלב בבכור, ואע"פ שאין לו חלב, מ"מ לא שמענו היתר בזה, הרי כל מה שלא הותר נשאר באיסורו, וזה כמש"כ לעיל מההיא דחולין ל"ו א', שו"ר בתו"כ שמיני פ"ב פ"ד דיליף ממפריסי הפרסה לאסור חלב פסולי המוקדשים.

**ומבואר** בשמעתין שקדשים קלים אסורין בהנאה מדאורייתא, דהא בבכור מבואר שמועלין בו, ומיניה ילפינן למוקדשין, ויתכן שזוהי כונת הגמ' ללמוד איסור הנאה מדאורייתא לקדשים קלים, ומוקדשין היינו תודה ושלמים, ומתפרש כמש"כ לעיל דמגזיה ועבודה ילפינן לה, ואי ילפינן לחלב הרי ג"כ מפורש דכולהו אסירי בהנאה מדאורייתא, והוצרכה גז"ש לחלב, וזהו המקור למ"ש ר"ה כ"ח א' דשופר של שלמים אסור בהנאה, ובפסחים כ"ז ב' דעצי שלמים אסורין, ועמ"ש אאמו"ר שליט"א בהקדמה למעילה מדברי הראשונים דשלמים אסורין בהנאה מדאורייתא, וכאן מפורש כן בגמ'.

**מהא** דהחמירו שלא ינק הולד מאמו מוכח שאסורין בהנאה מדאורייתא, שהרי אין בזה למיגדר מילתא אם יניחו הולד של המעושרת תחת אמו, דהא תרוייהו קדש נינהו, ואין האדם עושה מעשה ליהנות בידים מהחלב, וזהו מה שהוסיף התנא בסיפא אע"פ שכבר שנה י"ב ב' דחלב המוקדשין לא נהנין ולא מועלין, ולכן שאלו כאן מנה"מ דכאן מבואר שהאיסור מדאורייתא, וכמשנ"ת כ"ז בספר אאמו"ר שליט"א עי"ש.

### שם במתני' ואחרים מתנדבין כן

יא. **שם** במשנה ואחרים מתנדבין כן, בתוספתא הגרסא מתנדבין לה, וכך מתפרש במתני', [ומלשון כן שבמשנה דייק המפרש שזוהי הקדשה מיוחדת], ומהתוספתא

מוכח כפי' תו' והרמב"ם שאחרים מתנדבין לצרכה להאכילה, ויש לעי' מאי קמ"ל מתני', ותוכן הדברים לא יינק מאמו אלא מנדבת אחרים, ונקט אחרים לפי שצריך להשיג בהמה מניקה, וקמ"ל שיש מצוה להתנדב לזה, ואאמו"ר שליט"א ביאר שיש קופה כללית למתנדבין לדברים שהקדש צריך להן ואינם באין מבדק הבית, וקמ"ל שלוקחין לולד מעושרת מקופה זו, מיהו סתמא דמילתא כל אחד בהמותיו בעירו ברשותו, ואין שייך לתקן קופה כזו אלא בירושלים, וגם צריך נדבת בהמה מניקה ולא מעות, וקמ"ל ברישא שיש מצוה להתנדב לולד מעושרת אע"פ שאינו קרב, וקמ"ל בסיפא שאף ולד מוקדשין לא יינק אע"פ שהוא קרב, והוצרך לסיים שמתנדבין להם, דלא נימא שזוהי רק דין במעושרת, ואע"פ שאין טעם לחלק, אבל משונה להשמיט ד"ז בסיפא.

### שם הפועלים לא יאכלו כו' ובתוספתא איתא דאחרים מתנדבין

**שם** הפועלים לא יאכלו כו' כאן לא הוצרך לסיים ואחרים מתנדבין כן, כיון שברישא שנה כן כדי לבאר איך מאכילין אותו, אבל כאן אין קושיא אם נחסום ולא נתירם לאכול, מיהו בתוספתא קתני גם בזה שאחרים מתנדבין לה, ומבואר מזה שאין ראוי לחסמה אע"פ שהתורה פטרתו, מ"מ טעמא דקרא דצעב"ח שייך גם בשל הקדש וכן בפועל, וזה גורם עוול מסוים לגזבר שדש בחסימה, [ואאמו"ר שליט"א לשיטתו שיש קופה מיוחדת לצרכי הקדש, כתב דאפשר דלתנא דמתני' לא חשיב ד"ז צורך גמור ליטול מקופה זו].

**מיהו** צ"ע איך מתנדבין להם, דבתרומות פ"ט תנן תולה כפיפות בצוארי בהמה ונותן לתוכן מאותו המין, ומצי למעבד גם כאן כה"ג, ובפועל יתן לו גרוגרות בחיקו לאכול בשעת מלאכה, מיהו יכולין להתנדב בדרך

בנתינתם לחוד לשם שכרן, אבל אכילת סעודה כפי רצון הפועל והפרה בלא חילול, יתכן דאסור מדאורייתא, וממתני' דקתני קדשי מזבח אין ראייה להתיר קדשי בדק הבית, די"ל דלרבותא נקט שאע"פ שאין מועלין בהן אפ"ה צריך למנוע שלא תינק, דאיסורן מדאורייתא, א"נ כיון שהאיסור מפני הפסד ההקדש אין לאסור לינק מבהמת בדק הבית, אבל ליטול מזונות וליתן לה י"ל דאסור, שו"ר ברמב"ם פ"ח ה"א שכתב דפועלים שאכלו מזונותם משל הקדש מעלו, אלא ההקדש נותן להם דמי מזונות.

**ויש** לדון במ"ש מרן זללה"ה בכורות סי"ח סוס"ק י"ז דקדשי בדק הבית שמתו מאכילין אותן לבהמת הקדש בלא פדיון, ובוזה אין איסור שאין פודין לכלבים, דלפמ"ש אין מאכילין כלל קדשים לבהמת הקדש, ובהדיא תניא תמורה ל"ג א' דקדשי בדק הבית שמתו יקברו, וש"מ דהקדש אינו משתמש בהם כלל, ואאמו"ר שליט"א כתב דלכאורה משמע ממתני' דדוקא מקדשי מזבח לא ינק, אבל ולד בדק הבית יונק מאמו הקדושה לבדק הבית, ועמ"ש בספר תמורה ס"ו סק"ב דכל שאין לו פדיון אסור מדרבנן להשתמש בזה ולכן קדשי בדק הבית שמתו יקברו.

**י"ב ב' חלב המוקדשין בו' בדין חלב שחוטא**

יב. **י"ב ב'** מתני' חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין, היינו כשפרשו מחיים, אבל חלב שחוטא וביצי מלוקה משמע דשרו, דרק מפיגול ומחשבת פיגול ממעטינן להו במתני' זבחים ל"ה א', אבל מותרין באכילה כמו הרוטב והקיפה והאלל דקתני התם, וכ"כ רש"י שם בטעמא דחלב וביצים דלאו גופא דזיבחא נינהו [אבל מותרין באכילה], וכ"כ תו' בכורות כ"ה ב' דחלב שחוטא של פסולי המוקדשים מותר, שלא אסרה תורה אלא עד הזביחה כמו ל"ב תמורה ל"א א', ע"ש עוד ראיות לזה,

חילול שכל הנלקט ע"י הפועל והנאכל ע"י הבהמה יתחלל על מעות הללו, ותלוי בסוגיא דצנועין ב"ק ס"ט א', אלא שכאן אין חסרון דשאינם ברשותו, אבל תלוי בכרירה אם החילול מיד, ואם החילול בשעת תלישה הרי חסר אמירה באותה שעה ולכן צ"ל כפי' קמא, שו"ר בב"מ צ"ג א' אם לא הודיעו פודה ומאכילין, ומשמע שנותן להם הכמות שהיו ראויין לאכול מן הפירות, ע"ש, (ואפשר דמ"ש"ה לא קתני בזה מתנדבין כן במתני', כיון שאינם מתנדבין כן, אלא עושין עצה אחרת שלא יגיעו לחסימה, אבל בתוספתא מתנדבין לה, ומתפרש שפיר בכל ענין, ולא דוקא ממש כבחולין).

**בדין בהמת בדק הבית אם מאכילין אותה מקדשי בה"ב**

**תניא** בתוספתא פ"א הי"א הקדיש את הפרה ואת הכרשינין ואת העמיר אין אומרים תאכל פרה זו את הכרשינין ואת העמיר אבל אחרים מתנדבין לה, ומבואר בזה שאין מאכילין פרה של בדק הבית מקדשי בדק הבית, והטעם משום דבעינן להוציאן לחולין דרך חילול, ואע"פ שכל צרכי בדק הבית משתמשים בהם גם בלא חילול, כגון להסיק בעצי הקדש תחת יורה של סממנין לצורך בדק הבית, מ"מ ליתן לאדם או לבהמה בלא חילול אסור, ואע"פ שילפינן מקרא תמורה ל"א א' ב' דועשו לי משלי שמותר ליתן מהקדש לשכר האומנין, אבל דרך אכילת הדיוט גרע.

**ואאמו"ר** שליט"א כתב דאיסור זה מדרבנן, והנה בקדשי מזבח ודאי האיסור מדאורייתא שאין מוטל על הקדש להאכילין, ואף בקרבנות ציבור אין להאכילין מן השקלים אלא ע"פ תנאי ב"ד, אבל בבהמת בדק הבית י"ל דמדאורייתא ככל צרכי בדק הבית חשיב, מיהו יתכן דאכילת הדיוט שאני, ובפועל שאוכל בשכרו יש להקציב שיעור האוכלין ולחללן על המלאכה, או שמדאורייתא יתחללו

קרא לחלב טמאה, ובחולין שם ג"כ מבואר שדין יוצא הוא מדאורייתא.

**וראיתי** בקרן אורה במתני' שכתב לאסור ביצים וחלב מדאורייתא מדין יוצא, ותמה ע"ד התו' שכתבו לחלק בין חלב לביצים, ואמנם יש להשוותן כדין יוצא שחלב וביצים שוין, אבל מוכח בגמ' דאיצטריך למילפינהו מבכור, וש"מ דקדשי מזבח כיון שאין היוצא מהן כמותן למעילה, ליכא למילף איסור אלא מבכור, והערוני דחלב וביצים הם מדין יוצא דולד ולא מדין יוצא דמשקין עי' מנחת ברוך שם ולע"כ, וכ"כ בפשיטות בתו' הרא"ש ב"מ נ"ד ב' דמוכח בפרקין דחלב וביצים אסירי מדאורייתא וכ"כ בתשובות הרי"ד דילפינן מבכור לאסור חלב וביצים מדאורייתא.

**ויש** לתמוה ברמב"ן ורשב"א וריטב"א חולין קל"ח ב' שכתבו דבקדשי מזבח שאין מועלין בביציהן אינם אסורין אלא מדרבנן, ומשמע שאין כונתם לחלק בין חלב לביצים, אלא שכל שלא מועלין הרי איסורן רק מדרבנן, וכ"כ הראב"ד בתו"כ שם, וכבר הוכיחו תו' משמעתין שאיסורן מדאורייתא.

**שו"ר** בספר אאמו"ר שליט"א דבכלל מתני' ביצים וחלב שכבר היו בשעת ההקדשה, וכיון שאין דעתו להקדישם לא מיתסרי מדאורייתא, ולכאורה קרא דפסולי המוקדשים בשר ולא חלב אוסר כל חלב, ואין האדם משייר בהקדשו כלום, ונראין הדברים שאף בכה"ג הם נטפלין לבהמה ומתקדשין עמה ליאסר בהנאה, אע"פ שאין מתקדשין למעילה, ואפי' ישיר בהדיא קרוב לומר דלא מהני, וצ"ע בתו' בזה.

### שם לא נהנין ולא מועלין

**שם** לא נהנין ולא מועלין, כוליה פרקין עד משנה זו לא נהנין מדאורייתא, [ובמשניות דלהלן דקתני לא נהנין מיירי בבדק הבית

ולפמ"ש"כ דבקרבת כשר ג"כ החלב מותר, ש"מ שהוא נותר ע"י הזביחה, אע"פ שאינו בכלל בשר למצות אכילה, ולא חמיר פסולי המוקדשים מקרבן כשר.

**מיהו** לענין מעילה בקדשי קדשים קודם זריקה, או ביצאו למ"ד אין זריקה מועלת ליוצא, נראה דאין מועלין בהן, שאין מעילה אלא בגוף הקרבן.

### בדין ביצים אם איסורן מדאורייתא

**פשוט** המשנה דביצים וחלב דינם שוה, וכן מצינו דחלב של טריפה וביצים של טריפה אסורין באכילה עי' חולין נ"ח א', וש"מ דתרווייהו כדין יוצא מגופה חשיבי, וכיון דחלב אסור מדאורייתא כדלקמן י"ג א' ה"ה ביצים, ועי' בכורות ו' ב' דחלב וביצים חשיבי יוצא מן הטמא, ועי' חולין ק"כ ב' דיוצא מהקדש אסור, [ולכאורה בקדשי בדק הבית פשיטא שלא פקעה בעלות ההקדש מהיוצא, וכי איצטריך לאשמועין היינו בקדושת הגוף, שו"ר בזה במנחת ברוך סי' ס"א בארוכה, ולע"כ], ושם מיירי במשקין היוצאין מן הפירות, אבל בגמ' שם מדמי לה לקרא דהטמאים לאסור צירן כו', ובבכורות ו' ב' מבואר דחלב כציר שנאסר מדין יוצא אי לא דחידוש הוא עי"ש, מיהו אין ללמוד מההיא דחולין לקדשי מזבח, דהא ודאי אינן כמותן שאין מועלין בחלב וביצים, וכדאמרינן לעיל דדוקא דם מועלין בו דחשיב גופא דזיבחה כיון שאינה מתקיימת בלא דם, אבל לבתר דילפינן מבכור שחלב אסור בהנאה ה"ה ביצים דחשיבי יוצא, ובתו"כ שמיני פרשתא ב' פרק ד' מרבה מקראי לאסור חלב פסולי המוקדשים וחלב חטאות המתות, והיינו לומר דחמיר איסוריהו כטמאה, אבל מדין יוצא יש לאסור חלב וביצים מדאורייתא אלא דפסולי המוקדשים שבשרן מותר אין לאסור חלב וביצים מדין יוצא שהרי יוצאין מדבר המותר (עי' בכורות שם דמפרש בגמ' מ"ט איצטריך



**ולשון הגמ'** משמע דקדושת דמים למזבח כקדושת בדק הבית, ואם נימא דדוקא בחלב וביצים שהיו בשעת ההקדש מועלין בהן, אבל גידולין דלאחר מכאן אין מועלין אף בקדשי בדק הבית, ניחא דנקט דוקא בביצתה ולא קתני בביציה, אבל בתורין דרכן להטיל שתי ביצים בכל פעם, ואע"פ שאין מטילין אותן בב"א, אבל בשעת ההקדש שניהם קיימין, [שו"ר שאין זה דיוק, רק כלפי תרנגולת לשון יחיד נקט ביצתה, ובתורין לשון רבים, נקט ביצים].

**אב"י** אם ס"ל להאי תנא דמועלין בגידולין שלאחר מכאן, א"כ משמע שאף בקדושת דמים למזבח הדין כן, ואם נימא דבזה לא דמו להדדי, מדוקדק לשון המשנה דגבי קדושת דמים למזבח קתני דוקא תרנגולת וביצתה, אבל בקדשי בדק הבית מועלין בביציהן אפי' הבאין לאחר מכאן, ואולי זו כונת הגר"א שכתב דמיירי בביצה שהיתה בשעת ההקדשה דבזה ממעט קדשי מזבח, ומשמע דמגידולין דלאחר מכאן לא איצטריך למעוטינהו, ואם נימא דבקדושת דמים למזבח יש חילוק ביניהם ניחא.

**שוב** נתבאר בכ"ז לקמן ס"ח סק"ח דחלב וביצים לכו"ע מועלין בהן בקדשי בדה"ב ובקדו"ד למזבח, ונתבאר שם כל הענין בס"ד.

**בירושלמי** מע"ש פ"ג ה"ו מפרש דלהכי קתני חמורה משום דבהמה טמאה לא בעיא העוה"ע, והחלב שנפרד ממנה כמתה חשיב, ולכאורה לא מצאנו דין העוה"ע אלא בדבר ששייך לפדותו עם הבהמה מחיים, ועכשיו נפרד וא"א לפדותו, ולכן גם הצמר בכלל העוה"ע, אבל ביצים וחלב שעיקר מציאותן להפרד, הרי מעולם לא היו עשויין להפדות עם הבהמה, ואפשר דמחלב שהי' בשעת ההקדש דייק, שהי' אפשר לפדותו עם הבהמה קודם שיפרש ממנה, אבל בדרך כלל אין החלב משתער בהערכת בהמה, שבהמה

שאע"פ שקדושתן מדרבנן, מ"מ נתנו לזה זכות בעלות מסוימת להקדש], דהא שלמים אסירי בהנאה ק"ו מבכור, וכן דישון מזבח הפנימי והמנורה מצותן בהנחה כתרומת הדשן מדאורייתא, וכן תורין ובני יונה אסירי בהנאה מדאורייתא כמשנ"ת לעיל, וה"ה במשנה זו, והטעם מבואר דמקדשי ד' נתמעטו גם קרבנות גמורים של קדשים קלים, ומצרכינן ריבוי לאימוריהן תמורה ל"ב ב', ומצרכינן ריבוי לחטאת ועולה וממעטין חטאות המתות, ועוד עי' בתו"כ בזה, והרי חזינן דלדרגת חיוב מעילה בעינן טפי קדשים גמורים, וממילא אין קושיא בכל הני דאסירי מדאורייתא, מדין הקרבן או יוצא ממנו ועוד טעמים, ומ"מ לא חמירי לחיוב מעילה, וכ"מ בתו".

**שם אר"פ חסורי מחסרא כו' בדין חלב וביצים למ"ד אין מעילה בגדולין, ובישוב המשנה לפ"י**

**יג. שם** גמ' אר"פ חסורי מחסרא והכי קתני כו' באמת לשון המשנה צ"ב, דהא בקדשי בדק הבית מועלין בהן ותו לא, ואי בקדושת דמים למזבח הו"מ למיתני הכי לא נהנין ולא מועלין אבל אם הקדיש תרנגולת כו' דממילא מוכן דהיינו קדושת דמים למזבח דארישא קאי, ובתו"כ בפרשת מעילה פ"כ תניא הקדיש תרנגולת למזבח מועלין בה ובביצתה חמורתא למזבח כו' תורים לבדק הבית מועלים בהם ובביציהם כו' יכול אפי' הקדיש תורים למזבח כו'.

**ונראה** דבאמת בהאי לישנא רמז התנא לחסורי מחסרא דר"פ, דבקדשי בדק הבית אפי' תורים מועלין בביציהן, ובקדושת דמים למזבח היינו דוקא באינם ראויין למזבח כתרנגולת וחמור, ואפשר שהתנא לא רצה לשנות בהקדיש תורין לבדק הבית שיש בזה איסור מתפס תמימין, עי' תמורה ז' ב', ובלא ראייה אין לחלק בין בהמה לעוף.

כיון דאזלינן בתר שויות הממון, והדבר מחודש בסברא שהרי הא דאין לו פדיון זה מפני חשיבותו שאסור לפדותו בלא הערכה מושלמת של העמדה, וזה יגרום הפקעת הקדושה לגמרי, ואולי לענין חיוב מעילה בעינן ג"כ הערכה מושלמת, אבל איסור הנאה ודאי איכא וחשיב כגזל גמור, ולע"כ.

שחלבוה כעת ושלא חלבוה מחירה שוה, וא"כ מעולם לא היה החלב עומד להערכה, ומרן זלה"ה בבכורות ס"ח ס"ק י"ז כתב דתלמודן פליג בזה.

עוד משמע מהירושלמי הזה דדבר שאין לו פדיון, מפני שצריך העוה"ע אין מועלין בו, ולכאורה רק בבדק הבית שייך לדון כן,

## סימן ח

### בדין גידולי הקדש ובדין חצר ושרשים וקן וביצים

וכ"כ הר"ן, וכ"כ הגרע"א ז"ל מסברא בביאור דברי הרמב"ן.

**אבל** מדברי הגמ' בפסחים נראה דגידולין חכמים שבבור, דליכא אלא איסורא ולא מעילה, מפני שלא זכה בהם הקדש וזכה גמורה, שאם יש בנטילת הגידולין גזל גמור אלא שנתמעטו מדין חומש ואשם, היו מוחים בידם חכמים כגולנים וגובים מהם גזילתם, והלשון איסורא מיהא איכא משמע איסור דרבנן, כמו כל דינא דלא נהנין ולא מועלין, שהמעילה בדרגת איסור דרבנן, ואינה מחייבת תשלומין אפי' מדרבנן, וכדתנן בסמוך בשרשין ומעיין, והיכא דאיכא חיוב תשלומין קתני מועלין, אפי' אם החיוב רק מדרבנן, כדלעיל ב' ב' בקדשים שמתו, ובדם י"א א', וכיון דליכא חיוב תשלומין מוכח שאין זה רכוש של הקדש, [שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שכ"כ דבפסחים משמע כן], שו"ר בתו' הרא"ש ב"מ נ"ד ב' שכתב דמוכח בכמה דוכתי דלמ"ד אין מעילה בגידולין אפי' בהנאה לא אסירי מדאורייתא, והביא דאנשי יריחו היו מתירין אפי' מדרבנן, (ושבב"ב כ"ו ב' משמע שמדאורייתא אין השרשים של הקדש, וכ"כ רש"י שם, אבל מה שציין לקן שבראש האילן לא נתפרש מגליה דשרו מדאורייתא בהנאה, ובגיטין לא הוזכר גידולין

בדברי התו' והרמב"ן אם גדולין לא קדשי או שאין בהן מעילה, ראיות לשיטת תו'

א. י"ג א' מתני' מועלין בהן כו' ר' יוסי אומר המקדיש שדה כו' בפסחים נ"ו ב' אמרין דלמ"ד אין מעילה בגידולין נהי דמעילה ליכא איסורא מיהא איכא, ונראה דה"ה בבור ואחר כך נתמלא מים איכא איסורא, דהא מתני' כיילא להו בחד בבא, וכן יש לדקדק מדקתני ואין מועלין במה שבתוכן מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, כרדייקין ז' ב' ח' ב', וכן בסברא שאין ראוי שיהיו הפירות הגדלין בשדה הקדש, כהפקר לכל.

**וכתבו** תו' דהטעם משום שאין יד וחצר להקדש, וז"ל הרמב"ן ב"ב ע"ט א' והא דאמרין מועלין בהן ואין מועלין מה שבתוכן שמעתי משום דלא קניא חצר להקדש, דמשום יד איתרבאי ואין יד להקדש, וכן פי' ה"ר שמואל ז"ל, ויש לומר אי נמי קניא ליה אין מעילה בזכיתה, עכ"ל, ורבינו יונה מסיים בה כיון שלא הקדישו מכח קדושת פה כדאמרי' בגידולי הקדש לר' יהודה, דאע"ג דמגוף הקדש גדלין אין בהם מעילה, וכונתו דבגידולין הרי א"צ לדין זכיה של חצר ויד, ואפ"ה ס"ל לת"ק דאין מועלין, ה"ה חצר של הקדש אפשר שהיא זוכה כמו גידולין ואפ"ה אין מועלין בזכיתה, וכ"כ הריטב"א בשם ר"י,

**ולכן** כל דבר שצריך זכיה הרי ההקדש כדבר דומם, שאינו מוסיף על מה שנתנו לו, ונחלקו ר' יוסי ורבנן אם גידולי הקדש צריכין כח זוכה, או שהם כטלה ונעשה איל, שא"צ זכיה כדי שהאיל ישאר של הקדש, וה"נ גידולי הקדש שיוצאין מגוף האילן והשדה, ות"ק סבר דפירות ועשבים הם דברים חדשים, ובלא כונת בעלים אינם נעשין של בעל האילן והשדה, [וע"ע בזה לקמן סק"ז], ור"י סבר שהם גידולי ההקדש, ולא כזכות ההקדש לקנות דבר חדש.

**ועוד** ראייה מדתנן פאה פ"ז מ"ז המקדיש את כרמו כו' העוללות לעניים ר' יוסי אומר יתנו שכר גידולן להקדש, ומייתי עלה בירושלמי מתני' דמתירין גמזיות של הקדש, ומשמע מזה דר"י לטעמיה דגידולין דהקדש נינהו, ולכן צריכין העניים לשלם להקדש שכר הגידול, ולרבנן דגידולין לאו דהקדש נינהו נהי דאסורין להדיט מדרבנן, אבל בעוללות לא החמירו, שהרי גם כל הפירות אינם של הקדש מדאורייתא, משא"כ לר' יוסי שאילו לא היו של עניים היו של הקדש, ואמנם כאן שכבר גדלו הפירות כשהקדיש הרי זהו אילן מלא פירות, מ"מ לענין שכר גידולין תלוי אם בעלמא הגידולין של הקדש, שהרי הנדון על גידולי העוללות שנודעו כבר והם של עניים, אלא שאם בעלמא הקדש זוכה בגידולין נמצא שהעניים כאילו הפסידו להקדש לכן הם צריכין לשלם מדרבנן שכר הגידולין להקדש, ולרבנן שהם לא הפסידו להקדש כלום, לכן א"צ לשלם, ומוכח מזה דלרבנן אין הגידולין של הקדש מדאורייתא, וכבר הביא ראייה זו במנחת ברוך שם וכתב בשם הגר"א דר"י לטעמיה, מיהו צידד ליישב טעם אחר בפלוגתא דר"י ורבנן שם, ולכאורה משמע בירושלמי שהנדון אם הגידולין דהקדש, דהא אנשי יריחו ודאי ס"ל אין מעילה בגידולין כמבואר בגמ', ומייתנין דהיינו נמי מתני' דהכא א"כ מבואר דלרבנן אינן הקדש

כלל, וצ"ע), ובב"ב ע"ט ב' ג"כ משמע שלא זכה הקדש במים שבבור, דלא משמע דלראב"ש זכה בגלל המקדיש, ולרבנן זכה מכח חצר, וכן באפרוחים י"ד א' מבואר שמעיקרא לא זכה בהן הקדש.

**והנה** רבינו יונה [והרמב"ן] הוכיח מגידולין שא"צ דין יד וחצר בזכיותם ואפ"ה אין מועלין בהם א"כ א"צ לחדש דהא דאין מועלין במים שבבור זהו בגלל שאין חצר להקדש, דהא פשטות המשנה דלת"ק דין כולם שוה, וכי היכי דזכי הקדש בגידולין ואין בהם מעילה, ה"נ זכה במים ובזבל ואין בהם מעילה, ולמדנו דפשיטא ליה שהגידולין של הקדש, ודכוותה י"ל במים ובזבל, וכ"נ דעת הראשונים ז"ל בתירוץ זה.

**אבל** למש"כ דמסוגיא דפסחים משמע לאידך גיסא שאפי' הגידולין אינם של הקדש, ויש בהם רק איסור דרבנן, יש לשאול מ"ש הקדש דלא זכי בגידולי שדה ואילן ידידה, ומשמע שזה מאותו טעם שאינו זוכה במים ובזבל, [שו"ר במנחת ברוך סימן ל' שהקשה מפסחים לדעת הרמב"ן, אבל באמת זוהי קושיא גם לדעת תו' דהא א"צ לדין יד וחצר כדי לזכות בגידולין].

**ואפשר** שהקדש אינו רשות ובעלות כהדיוט, שהבעלים הוא הקב"ה והוא אינו זוכה לעצמו בעולמו, [ועי' ירושלמי קדושין פ"א ה"ו], ולא מינה גזברים שיזכו עבורו, ונמצא שבעוה"ז ההקדש הוא כדבר שאין לו בעלים, כמו שלא שייך לומר שבית המקדש זוכה לעצמו, שאין הבית רשות כאדם המחפש לזכות, כך לא העמיד הקב"ה בעולמו שיזכו עבורו נכסים, ואין להקדש אלא מה שהאדם הקדיש עבורו בפירושו. - שוב נראה בלשון אחר שרשות הקדש כרשות מע"ש ושביעית, שהוא כרשות מצוה, וכמו שאין שייך זכיה ע"י מצות מע"ש ושביעית, כך רשות הקדש אינו אלא המצוה שבו.

משתמשין בהם לקדושת ביהמ"ק, ועוד דהו"ל כמקדיש לכפרת ישראל שאף בהקדש מזבח משמע שמועלין בו כמו שי"ל שעושה תמורה, ע"י תמורה ב' ב'.

ולפ"ז בכל אלו שמועלין בהן מדרבנן, צריך להקדישן בפירוש אם משתמשין בהן לצרכי הבנין בדברים שא"א בחול, ואפשר דכשמחליף אותם הגזבר הרי הוא ג"כ זוכה להקדש מדאורייתא, כזוכה מן ההפקר לצורך הקדש, מיהו קדשי נכרים אם דינם ליגנו לא מהני לחזור ולהקדישם שכבר נקבע דינם כקדשים שנפסלו.

**וביישוב** דעת הראשונים ז"ל דס"ל שיש בעלות גבוה שאין בה מעילה כתב אאמו"ר שליט"א די"ל דלענין מעילה בעינן שיהא דורון שניתן לבדק הבית, כמו שיש דורון למזבח, ורק מה שהוקדש כדורון יש בו מעילה, ולכן שייך לומר שנכרים אין הקדשם מתקבל כדורון בדרגת קדשי ה', כמו שאין קרבן מזבח שלהם מתקדש בדרגת קדשי ה' [ומה"ט אם הקדיש נכרי קרבן לכפרת ישראל מסתברא שמועלין בו דהשתא הו"ל דורון של ישראל, ע"י תמורה ב' ב' די"ל שעושין תמורה משום שהמתכפר ישראל, ובפשוטו ה"ה מעילה, ואדרבה אפי' אם אין עושין תמורה מועלין בהן, שאין לחדש שני עניני קרבנות של ישראל ורק בתמורה יש לדון כיון ששייך קצת במקדיש, ולע"כ], וכן מה שנכנס לרשות הקדש מכח זכייה של הקדש אינו בדרגת דורון שניתן להקדש, וזהו מה שהזכירו דבעינן קדושת פה, וכ"כ בקצה"ח.

**ובאמת** בתו"כ ממעט בור ואח"כ נתמלא מים מקרא דמקדשי ה' מיעט, ומשמע שהם קדושים ונתמעטו ממעילה, אבל ע"כ אסמכתא היא, שהרי אין רמז בפסוק, אלא דקדשי ה' לשון רבים ריבה, ומקדשי ה' משמע ולא כולם, ופרטי הדברים חילקו חז"ל מסברא, וא"כ י"ל שהזכירו מים שנתמלאו

וכמש"כ, (ולולא הירושלמי היה מקום לומר דרבנן נמי כר"י ס"ל, ופליגי אם צריך ליתן שכר להקדש מטעם שהגידולין בעלמא שלו, או דהו"ל מקדיש דבר שאינו שלו, וזכות היניקה ג"כ של עניים, ונפ"מ אם יש ראייה מכאן דר"י יחידאה הוא בדין גידולין, אבל כיון דר' יוסי הוא מסתבר טפי דר"י לטעמיה ורבנן לטעמיהו וכמ"ש בשנו"א).

**שו"ר** בהמשך הירושלמי דמייתי נדון דשיר, ומשמע דאנשי יריחו סברו שאבותיהם שיירו זכות הגמזיות לעצמן, ורבנן סברי דלא מהני שיר, ומייתי מעוללות שנשאר זכות הגידול לעניים, ודחי שלא היה לו רשות להקדיש חלק זה מעיקרא, ולפ"ז משמע דלכו"ע גידולין אסורין כר' יוסי, ואפ"ה ס"ל לאנשי יריחו שמותרין להם, וזה דלא כתלמודן, וא"כ אין ראייה מהירושלמי כלל לזכות הקדש בגידולין, ונתבאר הדברים בספר אאמו"ר שליט"א פאה ס"י סק"י, ולע"כ.

**לפי האמור כל הקדש מועלין בו ובביאור דעת הראשונים דשייך בעלות הקדש בלא מעילה**

**ב. לפמשנ"ת** בדעת תו' לא מצינו דבר שהוא בבעלות הקדש מדאורייתא ואין מועלין בו, דכל הדברים שבקדושת פה כה"ג מועלין בו ה"ה בכל אופן שזכה בו הקדש זכיה גמורה, והא דמשמע זבחים מ"ה א' שהי' מקום לומר דקדשי בדק הבית דנכרים אין מועלין בהם, (ועי"ש בתו' אם הדין כן לר"ש), יש לפרש שכמו שקרבנות המזבח שלהם אין מועלין בהן אע"פ שמקריבין אותם לה', ה"ג אין כח בהקדשתם שיתקבלו ליחשב קדשי ה', מיהו בערכין ה' ב' משמע שאם לא היו מועלין בהקדשן לא היה נופל לבדק הבית, עי"ש במה שאמרו שערכו נגזו, דכל שמשמש הקדש לצרכיו בדמי הקדשתן הר"ז בכלל קדשי ה', והכי מסתברא שאין שייך שיהא בבנין ביהמ"ק דבר שחסר בשלימות קדושתו, ולא דמי לקרבנות מזבח שאין

אדם לזכות בחצרו עבור הקדש, כמ"ש הר"ן נדרים ל"ד ב' שאדם זוכה בד' אמות עבור הקדש, וכן נראה לכל השיטות יש בזה מעילה, דכל פעולה הנשלמת ע"י מעשה אדם הר"ז הקדש גמור, שלא אמרו אלא שהקדש אינו זוכה לעצמו, (ומה"ט בדברים שחובת הגזבר לעשות להקדש מהני מעשה שלו, כגון להפריש תרומה מטבל של הקדש למ"ד בירושלמי דמהני, וכן בכל דבר שראוי לזכות להקדש).

**ויש** להסתפק הקדיש בור למימיו אם יש להקדש תועלת מזה שיש לו זכות בבור, דלכאורה אם הבור היה כולו של הקדש הרי אין לו זכות במים, וא"כ מה זכות יש להקדש בבור כזה, מיהו נראה פשוט דהוי דהקדש, ויש להקדש זכות למכרו והלוקה יזכה במים, שלא אמרו אלא שהקדש אינו עושה שום פעולה לזכות, אבל מה שמכניסין לרשותו הרי הוא זוכה לגמרי, (ועוד דמדרבנן לא נהנין וחייבין לפדות המים לכתחלה ויש להקדש ריוח בזה, והנדון מדאורייתא).

**ובקצודה"ח** הקשה למה הקדש אינו זוכה במעות שבהר הבית, ובפשוטו אין המקום משתמר להקדש, שהרי כל ישראל שם, ועוד שהקדש אינו תופס מציאות, אפי' אם זוכה במים שבבורו, ונפ"מ שאפי' מדרבנן אין איסור במציאה זו, ול"ד למים שבבור שהוא עשוי לכך, ונמצא שנטלו מהקדש זכות בורו, אבל מציאה בחצר כזו, לא זיכה חכמים להקדש, ולדעת הרמב"ן כתב טעמא דבאיסורא אתי לידיה ולכן הקדש אינו זוכה, והעירו בשם אמרי משה דכיון דהקדש אינו חייב בהשבה, א"כ חל היאוש אח"כ, ויכול הקדש לזכות לאחר יאוש, ועו"ק דלרבא דישל"מ הוי יאוש מאי איכא למימר.

**בקושיית הקצה"ח בקרבן שנכנס לעזרה שזיכה בו ההקדש שלא יוכל לישאל**

**עוד** הקשה בקצה"ח למה אפשר להשאל על קרבן לאחר שחיטה הרי הקרבן בחצר

בבור, אע"פ שמדרבנן לא נהנין מהן ומשאירין אותן להקדש, אפ"ה אין בהם מעילה כיון שלא זכה בהם הקדש מדאורייתא, ואסמכינהו אקרא דמקדשי ה'.

**ובסברא** ודאי נראה דכל שהוא בבעלות הקדש גמורה ובנין בו את בית המקדש מועלין בו, דזהו מה שנלמד בתו"כ מקדשי ה' שאף קדשי בדק הבית מועלין בהם, ובגמ' ט"ו א' אמרינן דעיקר קרא בקדשי בדק הבית כתיב, והיינו מפני שאין בהם לכהנים ולבעלים, וא"כ כל שקדושתו מושלמת לבנין קדשי ה' קרינן ביה, וא"צ שיהא דורון דוקא, שקדושת הבית ובדק הבית היא המחשיבתו קדשי ה'.

**וב"י** הני דלא נהנין ולא מועלין קבעו חכמים שיהיו של הקדש בדרגת איסור בלבד, ולכתחלה אסורין בלא פדיון, ואם עבר ונהנה פטור מלשלם, וכשתיקנו מעילה מדרבנן ג"כ לא הקדישום לגמרי, אלא שתיקנו חיוב תשלומין, שהרי לא הקנו לבדק הבית את כל הדמים שיוצאין לנחל קדרון, ואם יצטרכו להשתמש במעות לבנין הבית שצריך קדש גמור, יקדישום בפה. - ומבואר במתני' י"ג ב' דמעין שבשדה לא נהנין וחורץ לשדה נהנין, וכן ביצים שבקן אסורין ואפרוחים מותרין, וש"מ דלא נהנין לא משוי קנין גמור, וכמ"ש אאמור"ר שליט"א שם.

**וראיתי** בשם אור שמח שציין להקדש דמופלא הסמוך לאיש שאין מועלין בו למ"ד הכי בנדה מ"ו ב', ופשוט לו שהקדשו של הקדש, ובפשוטו בהא תליא שאם אין כח דיבורו מושלם הר"ז ג"כ חסר בשלימות ההקדש, ואין זה של הקדש לגמרי עד שיזכה בזה הגזבר בפירושו.

**בדברי הקצה"ח סימן ר' סק"א, בקושייתו למה אין הקדש זוכה במעות שבהר הבית**

**ג. כתב** הקצה"ח סימן ר' סק"א דאף למ"ש תו' שאין חצר להקדש, אבל יכול

שזהו גוף ההקדש, מיהו יש להסתפק בענפים חדשים שמתפשטים מן הישנים האם חשיבי דבר חדש כפירות, או"ד כמו ענף שנעשה עבה חשבינן ליה גופו, ה"ה ענף שמתפשט לארכו אפי' בכמה ענפים י"ל דלכו"ע חשיב המשך הגידול הראשון.

**והדבר** מפורש בגמ' י"ד א' דקן ששיברו ענפיו מעצי הקדש החדשים תלוי בפלוגתא דגידולין, וכ"מ בפסחים נ"ו ב' דאנשי יריחו נהנו מגמזיות החדשים שהם בדין גידולין, וכ"מ בבב"ב כ"ו ב' ששרשים המתפשטים הם בדין גידולין, מיהו מסתברא דהיינו דוקא ענף ושורש המתפצלין ששייך לראותם כדבר חדש, [שו"ר במנח"ב שם שכ"כ בשם הר"י מיגש], וכ"כ בפ"י ר"ח פסחים שם שהם התירו הנצרים הפרים משרשי אילנות והן קשקושי אילנות ואמרו שאבותיהם הקדישו רק הקורות שהם עיקר האילן, ולפ"ז הענף שהי' בזמן ההקדש והאריך דינו כגוף ההקדש, ורק ענף חדש מיקרי בדין גידולין, - וביאור הדברים כמש"כ סק"א שרשות הקדש כרשות מצוה כמו מע"ש ושביעית, שהדבר מובן שדברים חדשים שצמחו אחר שביעית אינם של שביעית, כך קבעה תורה רשות הקדש כרשות מצוה, ולא כבעלות.

### **בפסחים נ"ו ב' בטענת אנשי יריחו**

**בפסחים** נ"ו ב' אמרו אנשי יריחו אבותינו לא הקדישו אלא קורות ואנו נתיר גמזיות כו' ומבואר מזה שלא התירו קורות הבאות לאחר מכאן, וכ"מ בתוספתא שאמרו להם חכמים אי אתם מודים לנו שגידולי הקדש אסורין אמרו להם אבותינו כשהקדישו לא הקדישו אלא לקורות עצמן כו' והיינו דס"ל כיון דמדאורייתא כל הגידולין מותרין, נהי דמדרבנן אסירי, אבל כאן שלא הקדישו מתחלה את הגמזיות אין להחמיר מדרבנן, וזה מבואר כפ"י ר"ח שהגמזיות אינם מתעבין להיות קורות לעולם, וגרסתו גואזיות, כמו

של הקדש וחשיב כבא ליד גזבר שא"א להשאל, ולכאורה אין שייך כאן נדון של זכיה כממון, שהרי קודם שחטיטה ודאי ברשותא דמריה הוא, והנדון אם בשחטיטה נכנס לשלחן גבוה או בזריקה, וכ"ז שלא נכנס לשלחן גבוה, אין כאן ענין של תפיסה, שהרי מעיקרא תפוס הוא בשם קרבן שבו לרשות גבוה, ואפ"ה מהני שאלה, שאין הגבוה רוצה לתפסו מזכות בעלים לחזרה, ובסברא ג"כ אין ענין תפיסה בקדושת הגוף, דבשלמא בגזבר אמרינן שכמו בהדיוט כיון שנתן לו הרי חזרתו כדברים שבלב שאדעתא דהכי לא נתן, ה"ה התרת נדרים דאדעתא דהכי לא נדר משוי ליה כדברים שבלב לגבי הגזבר, אבל בקדושת הגוף שאין כאן גזבר הרי הדין נקבע לפי שלחן גבוה, ואם בשחטיטה לא חשיב שלחן גבוה לענין זה, א"כ דינו ככל נדר לה', שכלפי שמיא התירה תורה לחזור בו, ואין מושג של תפיסה כלפי שמיא, כיון שכל התרת נדרים ניתנה לאחר שנתפס כלפי שמיא.

**ויש** להביא ראיה מסוגיא דלקמן י"ד א' דס"ל לר"ל דעצים דעלמא שבראש האילן של הקדש מותרין בהנאה, וכן האפרוחים שא"צ לאמן לכו"ע, וש"מ שאין הקדש קונה העצים שבראש אילנו ולא זוכה בביצים קודם שנעשו אפרוחים, והא דלא אסרום מדרבנן משום דסתמא עתידין לפרוח ואין דעתו של הקדש עליהם, וכן העצים של הקן לר"ל עתידין ליפול ואין דעת הקדש עליהם, מיהו לר' יוחנן אסורין מדרבנן, כדאמר בפירוש בע"ז מ"ב ב' לא נהנין מדרבנן, וש"מ שלא זכה בהם הקדש בקנין חצר, ועמשנ"ת בכ"ז בספר אמו"ר שליט"א במתני' ובגמ' שם.

### **בדין ענפים חדשים אם חשיבי כגידולין**

ד. **שם** אילן ואח"כ נתמלא פירות כו' מפני שהם גידולי הקדש, ר"י חידש בפירות שהם דבר חדש, וכן בעשבים שבקרקע, אבל אילן קטן שנעשה גדול לכו"ע מועילין בו

וכ"כ הרמב"ם בפ"ה ה"א והביאו הר"ן ב"ב ע"ט א'.

**מיהו ק"ק** דהא כבר קתני רישא הקדיש תרנגולת וחמור, הרי מבואר דמועלין אף בדבר שאינו ראוי לשום הקדש, [ואע"פ שחמור ראוי למשא, כקדום לחפור בו, אבל מ"מ אינו אלא הכשר ואינו משמש גוף הקדושה, ועוד תרנגולת מא"ל] ובתו"כ קתני דינא דתרנגולת בחר דינים הנ"ל, [ונראה שם דלמזבח היינו קדושת דמים למזבח, ולא כקדשי מזבח דרישא, ויש לפרש כן גם במתני', דהא הראוי לבדק הבית אינו שייך לקדשי מזבח, אבל לקדושת דמים שייך להזכיר הראוי לזה ולזה, אע"פ שאין בזה חידוש גמור], ולפ"ז נראה דבמתני' ג"כ מתפרש כאילו נשנית בבא זו ברישא, אלא שהוצרך לסיים דין בדק הבית כלפי קרבנות מזבח, ומשנה זו היא תחלת ענין בדיני קדשי בדק הבית, ולא נמנע רבי מלשנותה אע"פ שאפשר לדייק ד"ז מתרנגולת וחמור, ושיעור הלשון אבל בקדשי בדק הבית הקדיש תרנגולת כו' שכל הראוי למזבח כו' מועלין בו, וע"ע מש"כ בזה להלן.

**י"ג א'** כיצד הקדיש בור כו', לשון כיצד צ"ב אהיכא קאי, דבתו"כ קתני כגון ציר וחומץ דגים וחגבים אבל במתני' קתני כיצד, דמשמע שבא לבאר באיזה אופן מועלין בהן, ובב"ב ע"ט א' הביאו בגמ' לשון המשנה קודם כיצד, מועלין בהן ובמה שבתוכן כיצד כו' ומתפרש כיצד מועלין במה שבתוכן כשהיו מלאים, ובזה מיושב שפיר לשון כיצד, ועי"ש ברשב"ם, מיהו לא מצאנו גירסא כזו במעילה, והרי בתו"כ מבואר שהרישא נשנית לענין גוף הדבר שאינו ראוי למזבח ולא לבדק הבית, וא"כ יש להסתפק אם זו גירסא מוסמכת, וגם לגרסא זו אין חידוש יותר במה שבתוכן כשאנו ראוי למזבח ולבדק הבית, וא"כ קאי הכיצד רק על תוספת הלשון ובמה שבתוכן.

מסר ליה גוויזא סילתא ושרגא ב"ק נ"ט ב' ופרש"י קוצים, וזהו מה שאמרו בגמ' איסורא מיהא איכא פי' גם לשיטת אנשי יריחו, ועי' ירושלמי פאה פ"ז ה"ז בביאור פלוגתתם ובענין השיור, ואם אנשי יריחו שיירו הפירות לעצמן, ובאמת הדבר סתום אם אכלו הפירות או נתנום להקדש, ולפי' ר"ח שהתירו קשקושי האילנות מסתבר שגם הפירות היו הקדש, ורק הענפים שעוקרין לצורך האילן ומשליכין אותן התירו, מיהו בסברא מיושב יותר אם השאירו לעצמם זכות הפירות, דאל"כ היו עוקרין העצים מיד, שאינם טורחין לגדל עצים להקדש, ועמש"כ אאמור"ר שליט"א בספר פאה ס"י סק"י ולע"כ בזה.

### **י"ב ב' כל הראוי למזבח כו' כיצד כו' בישוב המשנה**

ה. **י"ב ב'** מתני' כל הראוי למזבח כו' בתו"כ מרבה תחלה קדשי מזבח שכולן לה' כפרים הנשרפין כו' ואח"כ עולה ואח"כ חטאת כו' מנין לרבות קדשי בדק הבית למעילה ת"ל קדשי ה' ריבה אין לי אלא בזמן שהקדיש למזבח דברים הראוים למזבח, לבדק הבית דברים הראוים לבדק הבית הקדיש לבדק הבית דברים הראוים למזבח הקדיש למזבח דברים הראוים לבדק הבית הקדיש לזה ולזה דברים שאינם ראויין לזה ולזה כגון ציר וחוצץ כו'.

**ויש** ללמוד מזה דחידושא דמתני' דאף דברים שלא ישמשו להשם בעצמם, אלא ימכרו ויביא בדמיהם צרכי מזבח ובדק הבית, אפ"ה מיקרו קדשי ה' לענין מעילה, ומצינו בשביעית ומע"ש שא"א לחללן על דברים שאינם ראויין למצותן, והיינו דקמ"ל דבהקדש מיקרו קדשי ה' למעילה אף אלו שאינן ראויין למצותן, ומשמע דדברים שראויין למזבח שייך טפי שיחשבו קדשי ה' אע"פ שהקדישן לבדק הבית, וכן איפכא, דסו"ס שייכי בשימוש גבוה,

הכיוור, וקי"ל שכל הכשר למי מקוה כשר למי כיוור, ויש לדחות בזה דהי' ממלא מן הכיוור כיון שהוא באמת מי מעין, אבל בפסחים ל"ד ב' מבואר דמי החג שנטמאו משיקן והן טהורין, ובודאי כיון שנטמאו וצריכין השקה כבר בטלה חיותן ונעשין כמי מקוה, והרמב"ם סתם ג"כ שממלא מן הכיוור, והיינו מכל המים שכשרין לכיוור, שלא אמרו מן הכיוור שבעזרה שהי' מתמלא מן המעין שתחתיו, ואמנם אם דנים האם המים האלו שהקדיש יקרבו למזבח יש לנקוט שיביאו מהשילוח, אבל כיון דסגי בראויין, הני נמי ראויין נינהו, (ויש להסתפק אם מקדישין מים למנחות, דקדושת כלי ודאי ליכא קודם לישא).

### שם אשפה מלאה זבל

**שם** אשפה מלאה זבל, פי' זבל בהמות שראוי לזבל שדות אבל אשפה של פסולת עצמות וקליפין וכיו"ב אינה שוה כסף, ולא חשיב ריוח לקבל האשפה, ואין אדם מניח שישליכו אשפות הבית ברשותו, ויש לעי' א"כ מהיכן מתמלאת האשפה בזבל, אם הוא נותן שם זבלו, א"כ אין להקדש בו זכות אלא ע"י שהוא נותנו שם מדעתו לטובת ההקדש, ומה שיך לומר אשפה ואח"כ נתמלאה זבל, ואפשר שנוח לו לאדם שיהא לו מקום סמוך לחצרו להשליך שם זבל בהמותיו, כדי שלא תהא חצרו מטונפת, ולכן יש זכות לבעל האשפה בזבל כתשלום על שיש לשכניו אשפה מזומנת לנקות חצרו, ולשון הרשב"ם ע"ח ב' במתני' מקום עמוק ג' או גבוה ג' שרגיל לתת שם זבל בהמותיו.

**ואפשר** דנקט ליה התנא לאשמועין דהקדיש אשפה הקדיש זבלה, ויש בזה חידוש למ"ד מכר אשפה לא מכר זבלה, מיהו ד"ז תלוי בפלוגתת הראשונים אם יש מ"ד דלא מכר זבלה, ויש סברא לומר דזבל שמשליכין בידים לא דמי למים ויונים שבאין מאליהם, [ומה"ט לא הזכיר רבה ב"ב ע"ט ב' אלא בור

**ואפשר** דכלפי ששינו בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית כו' ובוה סיים התנא דיני קרבנות מזבח דאיירי בהו עד השתא ומעתה מיירי רק בקדושת דמים, וע"ז מסיים התנא שד"ז הוא לא רק בבעלי חיים, ולא רק בגידולין כביצה וחלב, אלא כל הראוי למזבח כו' [דהיינו גם קדושת דמים למזבח כסיפא דמתני' דלעיל אלא שבקדושת דמים כל הדברים שוין, ובתו"כ דקתני בתר הכי תרנגולת וחמורה למזבח], מועלין בהן ובמה שבתוכן כמו בתרנגולת וחמור, ואע"פ שהקדיש רק הבור והאשפה, כיצד הקדיש בור מלא מים כו' ולאפוקי ואח"כ נתמלא מים, ומיושב בזה הא דאיצטריך סיפא טפי מתרנגולת וחמור, עמש"כ לעיל בזה, דאשמועין שהמים שכבר בבור מתקדשין ע"י הקדשת הבור אע"פ שאינם גופו.

### שם הקדיש בור מלא מים

ו. **שם** הקדיש בור מלא מים כו', לפמשנ"ת מהתו"כ חידוש המשנה הוא מתי מועלין במה שבתוכן אע"פ שלא הקדיש אלא אותן, דאי לענין שאינן ראויין למזבח ולבדק הבית מפרש התם כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים, וא"צ כ"כ הרבה משלים, וגם כל הני דמתני' לא חשיבי משלים נכונים להאי כללא, כיון שיש בהם אופנים שונים שהם ראויין למזבח ולבדק הבית.

**ולפ"ז** הקדיש בור מלא מים קמ"ל דאע"פ שמכר בור לא מכר מימיו, הקדיש בור הקדיש מימיו, כדמפרש ב"ב ע"ט ב', וראבר"ש אמר התם דהקדיש בור לא הקדיש מימיו.

**ולפ"ז** בור ומימיו חשיב שפיר ראוי למזבח, ומ"ש הרשב"ם שם דבעינן מים חיים לניסוך המים לא נתפרש מקורו, ואמנם בפסוק דושאבתם מים בששון ממעיני הישועה מבואר ששואבין ממעיין, אבל אין זה מעכב, כמו שהוכיחו האחרונים מהא דתנן שהי' ממלא מן



שמסית דעתו ממנה לגמרי, ויש גם חידוש בדרי' יוסי שגידולי האילן לחוד ג"כ חשיבי גידולי הקדש, כיון שיש להקדש זכות יניקה בקרקע.

### שם שדה מלאה עשבים

**שם** שדה מלאה עשבים, בזה עיקר החידוש במה שאח"כ נתמלאה עשבים דבטילי לקרקע, ובב"ב מייטנין בנוסח המשנה שדה מלאה עשבים ואח"כ אילן, ובסיפא אילן ואח"כ שדה, וזה מיושב דלא זו אף זו קתני, וכבר כ"כ אאמו"ר שליט"א וביאר דלכך הקדים ר"י שדה לאילן כיון שלענין מועלין במה שבתוכן הוי אילן יותר חידוש.

### שם מפני שהן גידולי הקדש

**שם** מפני שהן גידולי הקדש, [בתוספתא הגרסא מפני שדרכן להתמלאות, ונחלקו שם ר"מ וראב"ר ש, ובב"ב ע"ט ב' מוקמינן ראב"ר ש כר"מ], ואפשר דאתא לאשמועינן אפי' זרע אחר את השדה מועלין בגידוליהן, דלא מכח המקדיש מועלין בהן, אלא מפני שהם גידולי הקדש עצמו, ולפמשנ"ת לקמן סק"ח דבביצים וחלב כו"ע מודו דגידולי הקדש מועלין בהן, י"ל דר"י קאמר שאף פירות כגידולי הקדש דמו, דהיינו בגידולין דמודו בהו רבנן.

**ויעזי** מש"כ סק"א שהראשונים ז"ל פשיטא להו שהפירות שייכים להקדש, שהרי א"צ לדין יד וחצר כדי לזכות בפירות שדהו ואילנו, ואפשר דכיון ששדה ואילן צריכין עבודה לטרוח בהן, לכן חשיב שאין להקדש אפשרות להשיג פירות מכח האילן לחוד, אבל מזה שכל ענף חדש בדין גידולים כדאמר י"ד א' בעצי הקן, משמע יותר דלרבנן דין גידולים כזכות מכח הנכסים, ואמנם א"צ יד וחצר ודעת, אבל מ"מ כיון שזה דבר חדש בעינן רצון הבעלים לזכות, וד"ז ליכא בהקדש, (זכר לדבר ירושה שעוברת מאליה, ואין שייך מושג כזה להקדש).

ושובך, אבל זבל שנותנו בידים לא שייך לדון בו שמקנהו מכח זכות האשפה], אבל פשטות הדברים משמע שדרך אשפה להתמלאות וזה זכותו של בעל האשפה, ואפשר שהחידוש בסיפא שאע"פ שמשליך שם הזבל מדעתו להכניסו לחצר של הקדש שיזכה בו, אין מועלין בו, כיון שלא הקדישו בהדיא, רק הפקירו לרשות ההקדש.

### שם שובך מלא יונים

**שם** שובך מלא יונים, מתפרש ביונים שזכה בהם כשהיו אפרוחים, דבהכי מיירי מתני' ע"ח ב' דמכר שובך מכר יונים, מיהו יש לפרש דכלל מתני' אפי' יוני שובך שהם שלו רק מדרבנן או מפני דרכי שלח, וכ"כ רבינו יונה ב"ב ע"ט דכיון שיכול להוציאם בדיינים מדרבנן חל הקדשו מדאורייתא ומועלין בהן, וערשב"ם במתני' ע"ח ב' שמכר שובך מכר יוני שובכו ושבאין לתוכו.

**והנה** השובך עצמו ודאי הקדישו לבדק הבית, וכיון שהוא הקדיש רק את השובך, ע"כ שגם היונים הוקדשו לבדק הבית, ואע"פ שאסור להתפס תמימים לבדק הבית, לא אמרינן דמה"ט לא יוקדשו היונים כלל, [וצ"ע ברשב"ם ב"ב ע"ט א' דמשמע שהיונים נעשין עולות], וא"כ יש חידוש מיוחד בהקדיש שובך, שהיונים לבדק הבית, וסתם שובך מלא יונים כולל האמהות שעבר זמנן והבנים שלא הגיע זמנם או שהגיע ולא עבר זמנם, וכולן שוין לשובך להתקדש לבדק הבית, או לדמי קרבן, (ואם היה קדוש גם כשאח"כ נתמלא יונים היה זה מדין חצר של הקדש בדק הבית, ואין איסור להקדש לזכות בתמימים לבדק הבית).

### שם אילן מלא פירות כו'

ז. **שם** אילן מלא פירות, לכאורה מתפרש שהקדיש רק אילן בלא קרקע, וכיון שעדיין נשארת הקרקע לבעלים, הרי הוא משאיר לעצמו יותר זכויות מהמקדיש שדה

**בדין ביצים וחלב לרבנן דר' יוסי**

ח. פדר המשנה מוכיח דבתרנגולת וביצתה וחמור וחלבה כו"ע מודו שמועלין בהן, דלא משמע שזהו סתם ואח"כ מחלוקת, אלא משמע שזה פשוט דמועלין בהן, וכ"מ בתו"כ דמני תרנגולת וחמורה בהדי בור מלא מים כו' דמועלין בהן ובמה שבתוכן, ובתור הכי מייתי פלוגתא דר' יוסי ורבנן בשדה ואילן, הרי מפורש דבזה כו"ע מודו, וכן יש ללמוד מהא דחלב המוקדשין וביצי תורין אסורין בהנאה מדאורייתא בקרבנות המזבח, וש"מ דחשיבי גופא דזיבחה ולא גידולין שיחשבו כדבר נוסף, ואף דנו בגמ' י"ב ב' מ"ש ביצים וחלב מדם, וש"מ דחשיבי כגוף הבהמה, ואף צמר קודם גיזה נטפל לעזר, וחשיב כעור עצמו.

והחילוק בין ביצים וחלב לפירות ועשבים מובן בסברא, דחלב מתמצה מגופה ממש, או דם נעכר ונעשה חלב, או שאר נוזלים שבגוף, וכן ביצים עיקר יצירתן קיים בגוף התרנגולת באשכול הביצים והביצה מתפתחת בתוכה מגופה, ואף פרש שבגופה מסתברא דכגופה חשיב, דהא מתיב רב משרשיא מ"ש פרש וזבל מדם, ובפסוק נמי שורפין פרש של פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין ופרה אדומה, משא"כ פירות ועשבים שהם בריה מחודשת, שאין שייך לומר שהעשבים מתמצין מן העפר, אלא הם יצירה חדשה, וכן פירות מהאילן, ולכן חשיבי גידולין שיש לדון אם הם בכלל הקדש גופן, (שו"ר שבתוי"ט צידד דרישא ר"י היא ול"מ כן), ועיקר הדברים דבהא מודו רבנן לר"י ראיתיו במנח"ב סי' ל', (ושם כתב דילפינן לה מקרא דולד שלמים קרב שלמים, ויש לדון בזה).

ולא אמור אתיא מתני' דתמורה ל"א ב' ככו"ע דקתני התם שקדשי בדק הבית מועלין בגידוליהן, ואר"פ לאתויי חלב המוקדשין וביצי תורין, וכיון דבהא כו"ע מודו

דמועלין בהן אתיא שפיר מתני' ככו"ע, ואע"ג דקתני סתמא מועלין בגידוליהן הא קתני לה דומיא דקדשי מזבח דהתם שייך רק ביצי תורין וחלב, וס"ל לת"ק דר"י דרק אלו נקראין גידולי הקדש, ור"י חידש שגם פירות ועשבים מיקרו גידולי הקדש, [דלפ"ז לת"ק מתפרש גידוליהן לשון גדלות, שגדלו יותר, או דלשון גידוליהן נאמר רק על גידול שמתמצה מגופן, לאפוקי דבר מחודש כפירות ועשבים], והיינו דקאר"י במתני' מפני שהן גידולי הקדש כלומר שדינם כגידולי גופן דמודו בהו רבנן.

ומיושב בזה הא דאר"פ התם לאתויי דוקא הני, ולא אמר לאתויי פירות ועשבים, או דממילא מובן לאתויי כל הגידולין, מיהו בתו' שם כתבו דהול"ל למעוטי מאי וכ"נ שהרי מעיקרא שאלו למעוטי מאי, ור"פ השיב ע"ז, וכן יש בנוסחאות שלפנינו בגמ' ועוד, שר"פ השיב למעוטי בקדשי מזבח, וש"מ שעיקר השאלה איזה גידולין ממעטינן בקדשי מזבח, אי ולדות הא באמת קדשי, וכן גיזות שע"ג הבהמה, וביאר ר"פ דחלב וביצים מיקרו גידולין, והביא ראיה ממתני' דאין מועלין בהן, ואי לאו ר"פ הו"א דכיון דאסירי בהנאה מדאורייתא, ש"מ דלאו גידולין חשיבי, ומפרש ר"פ דמעילה דוקא ממעט להו, ולא מעצם הקדושה.

בתמורה שם אמרינן ואפי' למ"ד מועלין בגידולי מזבח ה"מ גידולין דחזו למזבח כו' וכבר הקשו בתו' דטעמא דקדושין לאו משום גידולין, אלא מקרא י"ז ב', ועוד דהא ליכא מאן דפליג דולדות קדשים כיו"ב כל חד כדיניה, [ומה שחירצו דהכונה לדם לא נתפרש דהא דם גופיה דזיבחה הוא דאינה מתקיימת אלא בדם וכמ"ש מעילה י"ב ב' ועוד דליכא מאן דפליג בזה כדאמר ברכות ל"א א'], ואולי הכונה למ"ד ולדות קדשים במעי אמן הן קדושין, דלמ"ד בהוייתן הן קדושין איכא אופנים שהולד חולין כגון בטומטום ואנדרוגינוס, וש"מ שלא הגידולין

לא נהנין, וא"כ מיירי באופן דשל הקדש בשל הקדש מועלין בהן, וממילא א"א לפרש דכולה מתני' רק משום גידולין נשנית ולמיסתם כרבנן דר"י, דהא מיירי באופן דהקדש בהקדש מועלין, ואפ"ה בהני לא מועלין, (ואפשר לדחות דשל הקדש בשל הקדש הר"ז כולל השרשים הראשונים שהוקדשו עם האילן ולכן מועלין בהם, אבל שרשים הבאין מרשות לרשות משמע שרשים חדשים המתפשטים, ומ"מ יש לקיים דבאחד מן האופנים דרישא או דסיפא דכוותה הקדש בהקדש מועלין), והדבר תלוי בסוגיא דב"ב ע"י בסמוך.

**ב"ב כ"ו ב'** א"ל תניתה שרשי אילן של הדיוט כו' אימא סיפא כו' מידי איריא בגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקא סבר אין מעילה בגידולין, פרש"י ותו' שדברי ר"ח נדחו דליכא לאוכוחי ממתני' מידי, דהא שרשי הדיוט שבקרקע הקדש ג"כ הם בדין גידולין ואין מועלין בהן אפי' הם של בעל הקרקע, ולכן אין מועלין בכל האופנים, ואין ללמוד מזה להדיוט כלום ובתו' הסכימו לפרש"י דאפי' אי גרסינן מידי איריא נדחו דברי ר"ח, אבל הדבר תימא שלא השאירו ביאור לראיה דר"ח.

**אב"י** בסתמות הגמ' מיושב כפי' ר"ח שבתו', שר"ח ביאר דבריו שאין לדחות ראיתו מהסיפא דהתם בגידולין מיירי, ואכתי קשה איך סתם התנא דבריו דרישא קמ"ל שהשרשין של בעל האילן, ומיירי בלא גידולין, וסיפא דוקא בגידולין, ויש ליישב דכיון דמתני' משמע דשל הקדש בשל הקדש מועלין, ע"כ שהתנא השמיענו כאן חילוקי דינים בגלל ההדיוט, ולא בגלל הגידולין, [ובלא"ה דוחק לומר שכולה נשנית למיסתם כרבנן דר"י, שהרי התנא נחית לפרש איסור בשרשי הדיוט, ולא בגידולי קרקע של הקדש, דטפי הוי רבונא בגונא דרישא בפירות ועשבים], וא"כ ממילא מובן דרישא וסיפא לא מיירי בחד גונא, דאי אזלינן בתר אילן מ"ט דסיפא אין

קידשו אותן, אלא גזירת הכתוב, עי' תמורה כ"ה א' ולע"כ כלל בסוגיא דולדות קדשים, ובמנח"ב סל"א תמה דלא משכח"ל אופנים של ולדות קדשים שיש בהם מעילה, דנקבה איכא רק בחטאת והרי ולד חטאת אין מועלין בו משום דאזיל למיתה, ועי"ש דמשכח"ל בתמורה או במפריש נקבה לעולה, ואפשר דלשון מועלין בגידולי מזבח סגי בזה דמשכח"ל בצד רחוק ביותר, אבל עיקר הדבר דגידולי מזבח כמותן, ובזה אף בקדשים קלים סגי, דהא מתני' דיש בקדשי מזבח לא מיירי דוקא במעילה, כדקתני תמורה ופנו"ט ועוד.

**הא** דתנן י"ב ב' בתרנגולת לשון יחיד בה ובביצתה, לא מפני שאין הקדש זוכה בביצים כל הזמן, אלא כיון דתנא רישא תורין לשון רבים תני נמי ביצים לשון רבים, והכא דקתני תרנגולת לשון יחיד תני נמי ביצה לשון יחיד, וכ"מ בתו"כ דקתני הקדיש תרנגולת למזבח מועלין בה ובביצתה תורין לבדק הבית מועלין בהן ובביציהם.

**ובביאורי** משניות מהגר"א כתב דמיירי בתרנגולת טעונה ביצים, ומשמע דבמה שנטענת אח"כ הו"ל בדין גידולין דפליגי בהו ר"י ורבנן, ולרבנן אף בבדק הבית לא קדשי, ולפ"ז מתני' דתמורה כר"י, דודאי הא דקתני מועלין בגידוליהן, היינו גידולין חדשים, ולא פיתום, ואי מיירי דוקא בטעונה ביצים א"כ לאו מדין גידולין מועלין בהן, והתם מיייתנין מתני' דהכא, ש"מ דה"נ בגידולין נמי מיירי, וכבר נתבאר כ"ז בספר אאמו"ר שליט"א, ועי"ש עוד בדברי הגר"א והראב"ד, מיהו גזיזן כ"ז שהם מחוברין הרי הם כעור עצמו וחשיבי ראויין למזבח, אבל אחר שיתלשו אפי' מחיים פקעה קדושתן.

**י"ג ב' שרשי אילן כו' בסוגיא דב"ב כ"ו ב'** ט. י"ג ב' מתני' שרשי אילן של הדיוט כו', מתני' משמע שבגלל השותפות של הדיוט לא מועלין, ובגלל השותפות של הקדש

מדאורייתא, אפ"ה גם בשדה הדיוט הם אסורין, ולא אמרינן דלא גזרו אלא בשדה ועשבים ואילן ופירות שהכל ברשות ההקדש, דאי לאשמועינן שאין מועלין טפי הו"ל לאשמועינן בשהשרשין ג"כ ברשות הקדש, וע"ע בתו' דניחא ליה טפי למימר סיפא אגב רישא ולא רישא אגב סיפא.

**ולא אמור** הגמ' כפשטה שר"ח הוכיח מרישא דמתני' דאזלינן בתר אילן, ולענין הסתירה במתני' פשיטא ליה דסיפא בגידולין, כדקאמר מידי איריא כו' כלומר דקושיא מעיקרא ליתא, דהא ודאי יש סתירה במתני', וממילא מובן לאוקומי חד מינייהו בגידולין.

**שם** רבינא אמר לא קשיא כאן בתוך ט"ז כו', פרש"י ותו' דלא צריכינן לשנויי דרישא בלא גידולין וסיפא בגידולין, אלא רישא תוך ט"ז אמה שהשרשים של בעל האילן, ואפ"ה בשל הקדש לא נהנין, וסיפא חוץ לט"ז אמה שהשרשים של בעל הקרקע ואפ"ה בשל הקדש לא נהנין, והכי קתני שרשי אילן של הדיוט שדינם להיות שלו כיון שבאין בשל הקדש אין נהנין מהן, וכן שרשי אילן של הקדש שדינן להיות של בעל הקרקע אין נהנין מהן כיון שהם משל הקדש, והתנא אשמועינן החידושים בדיני מעילה, ולא נחית לפרט באיזה אופן אסורין מדינא ומועלין בהן, ולמ"ד יש מעילה בגידולין מתפרשא בגידולין, ולמ"ד אין מעילה בגידולין החידוש הוא אף בלא גידולין כשהקדישן כך, אפ"ה אין מועלין חוץ לט"ז אמה, ואין נהנין בשל הדיוט אפי' תוך ט"ז אמה.

**ולפ"ז** כולה מתני' מיירי באופן ששל הקדש בשל הקדש מועלין בהן, ולכן רישא מיירי דוקא בתוך ט"ז אמה, דחוץ לט"ז אמה למ"ד אין מועלין בגידולין מיירי בהקדיש שדהו כשהשרשים כבר בתוכה, וכן בסיפא מיירי רק חוץ לט"ז אמה, ועמ"ש אאמור"ר שליט"א במעילה י"ג ב' דצ"ע למה פירשו

מועלין, ואי בתר קרקע מ"ט דרישא, וע"כ שהתנא השמיענו בשני אופנים שונים שהשותפות משנה את הדין.

**ולפ"ז** או דרישא מיירי בגידולין, וס"ל לתנא דהשרשים של בעל הקרקע, וסיפא מיירי באילן שהקדישו כשרששו בשל הדיוט, וקמ"ל דהשרשים של בעל הקרקע, או דרישא בהקדיש הקרקע עם השרשים שבה וסיפא בגידולין, וס"ל שהשרשים של בעל האילן, ור"ח פשיטא ליה דרישא בלא גידולין וסיפא בגידולין, ולכן פשט מינה דהשרשים של בעל האילן.

**וטעמא** דמילתא י"ל דסיפא דקתני שרשי אילן של הקדש באין בשל הדיוט, אם איתא שהקדיש האילן עם השרשים דלא הוו גידולין, וקמ"ל תנא שהשרשים של בעל הקרקע, א"כ המקדיש את האילן לא הקדיש כלל את השרשים שהרי אינם שלו, וא"כ לא הוו כלל שרשי הקדש, בשלמא אם הם גידולין של הקדש, נהי דלא זכה בהו הקדש שייך לומר שהם שרשי הקדש, אבל אי מיירי דוקא בלא גידולין, א"כ לא הקדישם כלל, למאי דס"ל השתא לפי צד זה שהשרשים של בעל הקרקע, ועוד אפשר שאין ראוי לאסור שרשים אלו שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ורשאי בעל הקרקע לקוצצם מיד לעצמו, קודם שיתחדש בהם דבר מכח האילן של הקדש, וכן ברישא אם איתא דטעמא דרישא משום גידולין, א"כ דכוותה של הקדש בשל הקדש ג"כ אין מועלין, ולמה הזכיר התנא הטעם מפני שהם מאילן של הדיוט, ומהני טעמי פשיטא ליה לר"ח דטעמא דמתני' מפני שהשרשים של בעל האילן, וכיון שע"כ רישא וסיפא לאו בחד גונא מיירי, ממילא פשוט דסיפא בגידולין.

**ולפ"ז** קמ"ל מתני' דשרשין של הדיוט כיון שהם ברשות הקדש לא נהנין מהן, וקמ"ל בסיפא דאע"פ שגידולי הקדש מותרין

ובזה העצים שלו של בעל האילן, וכן ר"ח ודאי פירש שלו של בעל האילן, ולכן מיושב יותר דשלו של בעל האילן קאמר, ומתני' בתוך ט"ז, אבל חוץ לט"ז רשאי לקוץ בכל ענין אפי' רק כדי ליטול העצים.

**מיהו צריך** יישוב למה לא אמר של בעל האילן, הרי סתם שלו משמע של הקוצץ, ואפשר דכולה מתני' בבעל האילן מיירי, דקתני לא יטע כו' היו שרשים יוצאין לתוך של חבריו מעמיק כו' משמע בעל האילן, מדלא קאמר חבריו מעמיק, וזו הוראה שחייב להניח את חבריו לקוץ, ודוחק דהא היה חופר על בעל השדה קאמר, אבל מ"מ אפשר שהתנא חוזר בלשון שלו על תחלת המשנה דלא יטע כו' וקאמר שאם היה חופר כו' מניח לו בעל האילן לקוץ אבל העצים נשארין שלו, ואפשר דמדלא קתני ונוטל העצים משמע שאינו נוטלם לעצמו, ואולי נזהר התנא מפני שלאחר ט"ז הם של בעל השדה, ונקט לשון שאינו מוחלט, מפני שרומז שני ענינים.

**בעיקר** הדברים היה מקום לומר שאסור לקוץ מפני שמשועבד ליניקת האילן, אבל כשהוצרך לקוץ העצים של בעל השדה, ולכן אין זו סברא פשוטה שהעצים של בעל האילן, אע"פ שאסור לקוץ, מיהו מתני' יכולה להתפרש קוצץ ויורד אע"פ שהעצים אינן של הקוצץ.

### י"ג ב' מתני' שרשי אילן כו'

יא. י"ג ב' מתני' שרשי אילן כו', לאוקימתא דרבינא ב"ב כ"ו ב' אין ראה דס"ל למתני' אין מעילה בגידולין, כיון דנפ"מ גם בתחלת הקדש, ורישא מיירי תוך ט"ז אמה דבהדיוט השרשים של בעל האילן, וסיפא חוץ לט"ז אמה דבהדיוט השרשים של בעל הקרקע, מיהו פשטות הלשון משמע שאין מעילה בגידולין, דאי מיירי בהקדיש האילן לאחר שיצאו השרשים א"כ חוץ לט"ז אמה

תו' דחוץ לט"ז מועלין, ולמש"כ ניחא דהא מיירי באופן ששל הקדש בשל הקדש מועלין.

**הקשה** אאמו"ר שליט"א בשרשי הדיוט שבאין בשל הקדש תוך ט"ז אמה למה אסרו לבעל האילן ליהנות משלו, הרי לא מצינו שהפקיעו בעלותו של אדם מממונו, וכתב דאפשר דסמוך לשדה הקדש אסור לנטוע דלא מהני תנאי יהושע להתיר לינוק משדה הקדש, ולכאורה ודאי כל האילנות שנטעום סמוך לשדה הדיוט והקדישם לא אבדו זכותם, וה"ה ליטע לאחר שהקדישם, אבל י"ל דיניקה דבר נעלם מבנ"א ולא ראו צורך לאסרה, אבל לחפור ולהוציא שרשים משדה הקדש שפיר יש להחמיר בו דנראה כנהנה משדה הקדש, ולא חשיב פסידא דבעל האילן כיון שאין השרשים עשויין לעקור, [ואסור לבעל הקרקע לקוצצם רק כשחופר בור לצרכו] ולא ניתנה זכות היניקה כדי שיהא לו עצי השרשים, אלא לגדל פירותיו, ושפיר מנעו ממנו מדרבנן לחפור וליטול מקרקע הקדש, וממילא נקבע ד"ז באיסור הנאה מדרבנן בכל האופנים.

### במתני' ב"ב שם והעצים שלו

י. מתני' דב"ב כ"ו א' והעצים שלו לכו"ע היינו של בעל האילן, דהא קתני היה חופר בו כו' קוצץ כו' וש"מ דבלא בור אסור לקצוץ והיינו תוך ט"ז אמה, והרע"ב פי' שלו של החופר ודוקא חוץ לט"ז אמה, וכ"ה לשון הרי"ף והראשונים ז"ל הרי דמפרשי לשון שלו של בעל הקרקע, אבל קשה דאם פשטה דמתני' חוץ לט"ז אמה מ"ט נקט דוקא חופר בור, הרי לכתחלה רשאי לקוץ כדי ליטול העצים לעצמו, וי"ל דאורחא דמילתא קתני, ודוחק, דהא ודאי אשמועינן תנא ד"ז דרשאי לקוץ תוך ט"ז אמה לצורך בורו, ובאופן זה העצים של בעל האילן, וכן הא דמעמיק ג"ט שלא יעכב המחרישה ודאי מתפרש תוך ט"ז אמה שרשאי לעשות כן,

מיושב לומר דכל לא נהנין ולא מועלין שוין שלא זכה בהם הקדש.

**בתו'** שבשטמ"ק וכן ברמב"ם מבואר דמתני' כפשטה שהמעין נובע מתוך השדה, (ודברי המפרש כבר תמהו בהם, וכנראה משמע ליה הלשון בגרסתו יוצא בתוך שדה כמו נכנס בתוך שדה, מדלא קתני נובע מתוך השדה), ולא מיירי מתני' במים שברגע ההקדשה דהני אזלי והני אתו, אבל באמת לפמ"ש"כ שהמים מותרין לכל בני העיר, א"כ מעיקרא לא אקדשינהו, שאינו זוכה בהם לעצמו, ולא הקדיש אלא הזכות שיש לו בשדה.

**לכאורה** נראה דבכל הני דלא נהנין ולא מועלין אם עבר ונהנה פטור, דהו דין לא מועלין מדרבנן שפטור מלשלם, ואע"פ שדמיהם נופלין ללשכה כדלעיל י"ב ב', היינו אם בא ליהנות מהן לכתחלה צריך לפדותן ללשכה, אבל אם עבר ונהנה פטור, ואפי' במזיד דלא נפיק לחולין, מ"מ אין כאן אלא איסור הנאה, וממילא אף בשוגג לא זכה בנטילתו ככל מעילה, כיון שאין כאן חיוב תשלומין, ורק לכתחלה לא התירוהו אלא בפדיון, וכ"ז שהוא בעולם שייך לפדותו, ויעוי' בספר אמו"ר שליט"א שדן אם צריך הסכמת הגזבר להתיר ההנאה ע"י פדיון, ולכאורה י"ל שלא התירו ליטול בלא רשות גזבר ופדיונו, אבל אם נטל ופדה פדוי, אבל כיון שאם כבר נהנה בלא פדיון אין עליו חיוב תשלומין, ש"מ שאין זה בכלל רכוש הקדש אפי' מדרבנן.

### שם המים שבכד של זהב כו'

יב. **שם** המים שבכד של זהב לא נהנין ולא מועלין נתנן בצלוחית מועלין בהן, משמע שהחידוש בהלכות מעילה, ולכאורה המים שבצלוחית פשיטא דמועלין בהן, כדין כל המנחות והנסכים שמועלין בהן משהוקדשו, ואם מקדשן רק כשנותנן בצלוחית

לא חשיבי דהקדש כלל, והדין נותן שיהיו רשאים ליהנות ממנו, אבל אם יצאו לאחר שהקדיש שפיר יש לאסור מדרבנן, וכן ברישא תוך ט"ז אמה אם הקדיש הקרקע לאחר שיצאו השרשים א"כ לא זכה בהם הקדש כלל, ויש לאסורם רק מפני מראית העין, מיהו בזה לכו"ע אין מועלין אפי' גדלו ברשות הקדש, כיון שהשרשים של בעל האילן, וע"ע משנ"ת לעיל סק"ה.

### שם המעין שהוא יוצא כו'

**שם** המעין שהוא יוצא כו', לכאורה בהדיט כה"ג יש רשות לכל בני העיר להסתפק ממנו מתנאין דיהושע בן נון ב"ק פ"א א', [ובלא תנאי היה זוכה בהם בקנין חצר, ואפשר שהעומק בקרקע מיקרי משתמר תמיד] ואפי' לרבב"ה שם ב' דנותן דמים מסתברא דהיינו דוקא בשדה, אבל מה שיוצא לחוץ כהפקר חשיב, [שו"ר בתו' ע"ז מ"ז א' שיהושע תיקן רק חוץ לשדה], ולפ"ז ניחא דיצא חוץ לשדה נהנין ממנו, ואילו במים שבבור אפי' אירע שיצאו אסורין, דהכא מעיקרא לא זכה בהו הקדש, אפי' בדרגת איסור לא נהנין דבור ושובך, אלא שאסרו חכמים ליהנות מתוך שדה הקדש, שלא להכנס לרשות הקדש וליהנות מתוכה, מיהו אפשר דאפי' אם בהדיט כה"ג היו כל המים שלו, מ"מ בהקדש לא החמירו, כיון שסתמא אין להקדש ענין במים אלו, דלא טרח להשתמש במים שיצאו או למכור, ולכן מעיקרא לא חשיבי כאילו זכה בהו מדרבנן לענין לא נהנין, ואף בהדיט מסתברא שהוא מפקיר המים שיוצאין לחוץ, ואף בלא תנאי דיהושע הם מותרין, ועי' ב"ק שם דתנאי יהושע הם אף בבבל ובחול, [שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א בזה].

**וניחא** בזה דאף להרמב"ן שהמים שבבור של הקדש ואין מועלין בהן, מ"מ במי מעיין לא זכה ההקדש כלל, מיהו בסברא

הרי קדושת פה וקדושת הגוף באין כאחד, [מיהו אם נתן כל המים שבחבית לצלוחית יש חידוש שמקדשין יותר מג' לוגין, אבל א"א לפשוט כן ממתני' אע"ג דנתן נתנן דמשמע כולן כיון דידוע ממתני' דסוכה מ"ח א' שהצלוחית מחזקת ג' לוגין ונתנן על המים קאי כמה שנכנס לצלוחית], והמים שבכד כיון שאינו מקדשן פשיטא שאין מועלין בהן.

**מיהו** בסוכה מ"ט ב' מבואר שאם כלי שרת מקדשין שלא מדעת היו המים מתקדשין, ויש לעי' אטו הקדש תופס ממון של אחרים ומקדשו, הרי לא הקדישו את המים כלל, וי"ל דכיון שמייחדים המים למזבח אין מניעה מצדם שיתקדשו קדושת הגוף, ואמנם בנתינה לצלוחית מתקדשין מיד, ומשמע אפי' בלא קדושת פה, כמו בכד לצד שמקדשין שלא מדעת.

**ויותר** נראה שאם היו מכניסין המים בכלי שרת היו גם מקדשין אותן קדושת פה, שאין ראוי להכניס חולין לכלי שרת, דכיון שהם מקדשין ש"מ שזהו רשות גבוה, ויש בזה מעין חולין בעזרה, ולכן יש לפרש שבכלל קושית הגמ' שיקדישום בפה וימלאום בכלי שרת, ועכ"פ אין להכניסם בכלי שרת באופן שמונעים מהכלי לקדשם, שזה ודאי אינו הגון לעשות כן בכלי שרת, שו"ר בתו' מנחות ע"ט ב' ד"ה ולייתי שכתבו דכלי שרת אין מקדשין חולין, ושם הזכירו בגמ' גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול, ולע"כ שם.

**ולכאורה** חידוש המשנה הוא שתיקנו בהם איסור הנאה, דכיון שנשאבו לצורך ניסוך המים ראוי לנהוג בהם קדושה, וכמו שתיקנו בערבה, ולמדנו ממתני' שאין מקדישין אותן קדושת פה קודם הכנסתן לצלוחית, ועי' פסחים ל"ד ב' דיש קדושת פה במים, ואפשר שהצלוחית ששואבין בה בחול כיון שהיא כלי שרת ואינה מקדשת בחוץ, לפיכך מקדישין

אותן בפה, אבל לא נתבאר מה עושין בזה בשבת למעשה, אם הקדישום בזמן העברתן לצלוחית, או שסמכו על קדושת הכלי דמהני באופן שנותנם לצורך ההקדש, דלא הקדישום בכד קודם נתינתן לצלוחית שהרי היה בו יותר מג' לוגין, מיהו מדרבנן אסור ליהנות ממה שנותר בכד עד שיפדנו, - שו"ר בתוספתא שהחבית של בדק הבית אלא שאינה כלי שרת, והנהנה מן החבית עצמה מועל, וקמ"ל שאין הקדש זוכה במים אע"פ שהם בחבית של הקדש, ומ"מ תיקנו שלא נהנין וכמשי"כ, ומותר להשתמש בחבית של בדק הבית כיון שנעשית לכך, והו"ל כרשות מזבח, ולא כרשות בדק הבית, ועי' מע"ש סופ"ד אין דרך בנ"א להיות כונסין חולין לקרבן.

**יעוי'** בספר אאמור"ר שליט"א שביאר שהשואב את המים זוכה בהם לכל ישראל, דבעינן מסירה לציבור יפה יפה [ואין בזה משום תופס מציאה לחבירו מפני שקונה עבור כל ישראל וגם מיגו דזכי לנפשיה, ולכאורה מים שבשילוח מצויין לכל אדם, ולא חשיב חב לאחרני כלל], וסתמא הכי הוא כיון ששואב לצורך מצות ניסוך, א"כ אינו זוכה לעצמו טפי מלכל ישראל, והרי הוא בדין שליח ולא כזוכה ומזכה.

### שם ערבה לא נהנין ולא מועלין

יג. **שם** ערבה לא נהנין ולא מועלין, בערבה ליכא מעילה כלל אפי' כשזוקפין אותה בצידי המזבח, שאין זה קרבן אלא מצוה כמו שמקיפין את המזבח בלולב, ומ"מ ראוי לאסרה בהנאה שהיא נראית כקרבן ה', ומתני' משמע שמיד שלקטו אותה ממוצא שלמטה מירושלים נאסרה בהנאה שהקצוה למצותה, וזיכזה לכל ישראל למצותן.

**וראבר"צ** מיייתי מהא דנתנו ממנה הזקנים בלולביהן ש"מ שלא נאסרה בהנאה מיד בלקיטתה, אבל עדיין י"ל שמשוקפה בצידי המזבח נאסרה בהנאה, ואף משנטולה

לא חשיב שנהנה משל הקדש, ואפ"ה אסורה בהנאה.

### שם בפלוגתת ר' יוחנן ור"ל

יד. **שם** גמ' אר"ל אין מועלין בכולן כו', למסקנא פליגי אם יש שיעור למים, ויש לעי' א"כ מה ראו לחלוק במתני' דהכא, הרי ענין מעילה הוא רק תוצאה מעיקר הנדון במצות ניסוך המים, ועו"ק שהרי אפשר לקדש שתי צלוחיות של ג' לוגין לאחריות כמו בכל המנחות ואז מועלין בשתייהן.

**ואפשר** דבמתני' מתפרש שהחילוק בין הכד שאינו כלי שרת לצלוחית שהיא כלי שרת, ואותן מים שבכד אם נתנן בצלוחית מועלין בהן, והרי מבואר בסוכה מ"ט ב' שבחבית היה יותר מג' לוגין, וא"כ הרי"ז כמפורש במתני' דמועלין ביותר מג"ל אם נתנן בצלוחית, מיהו כיון שידוע שהצלוחית היתה מחזקת ג' לוגין כדתנן סוכה מ"ח א' לכן אין להוכיח ממתני' שמתקדש יותר מג' לוגין [וכמש"כ ס"ק י"ב], וכ"מ בגמ' דדייקינן מנתנן בצלוחית מועלין בהן, מכלל דרישא אפי' ג"ל נמי לא, והיינו משום דצלוחית מחזקת ג' לוגין, אבל מ"מ משמע במתני' שהסיבה שלא נתקדשו בכד אינה מפני ריבוי המים.

וזהו מה שנחלקו ר"י ור"ל אם בנתנן כולן בצלוחית מועלין בכולן כפשטות המשנה דבאותן מים החילוק בין הכד לצלוחית, מיהו שינוי השם בין כד או חבית לצלוחית מוכיח שהצלוחית קטנה מן החבית, ואין לומר דכולן מתקדשין לאחריות, כיון שאינם ראויין ליחלק לשתי צלוחיות, א"כ הו"ל כשתי מנחות שנתערבו, ואין ראוי לקדשן כך מתחלתן, ובה מדוקדק מה שאמרו תחלה בשם ר"ל אין מועלין בכולן כו', כיון דעיקר המימרא נאמרה מפני מה ששינונו בדין הכד שיש בו יותר מג' לוגין, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שכבר נתבאר כ"ז ועי"ש עוד.

מן המזבח לא פקע איסורה ממנה, דנהי דנעשית מצותה אבל יש בה שווי להקדש, שראויין להסיק בהן, וי"ל דאחר שנעשית מצותה מותרת, [וכן הוא במפרש] כיון שאינה רכוש בדק הבית ולא רכוש מזבח, אבל הדבר צריך ראיה, דמדלא קתני מתי מותרת ש"מ דאסורה לעולם, וכל מקום שאמרו קדוש ואינו קדוש יפלו דמיה ללשכה כדלעיל י"ב ב', ואינו בדין שיפקע זכות הלשכה לאחר מצותה, אלא שיתכן שאינה ניתרת בפדיון, וא"כ לא היה בה זכות ללשכה, דקודם מצותה אסורה לגמרי, ואח"כ מותרת.

**בתו'** כתבו דטעמיה דראב"צ משום דמצות לאו ליהנות ניתנו, וצ"ע דא"כ אין זה ענין לערבה דוקא, אלא דכל הני דקתני לא נהנין מותרין למצוה, כגון אתרוג של גידולי הקדש לרבנן, או מים שבבור לכו"ע ול"מ כן, ועוד דשריותא דמצות לאו ליהנות ניתנו חידש רבא ר"ה כ"ח א' ומעיקרא איהו גופיה לא סבר הכי, ואיך יתכן לפרש דהיינו מתני', ועוד דלכתחלה ודאי אסור ליטול איסור הנאה למצוה, עי' ר"ה שם דקאמר לא יתקע, ועוד ביום ראשון שצריך לכם איך יצאו בערבה זו, ולדעת תו' בכל הימים צריך לכם במקדש, והרי הערבה שייכת למקדש למצותה, והרמב"ם בפיה"מ כתב שאם ראב"צ הוכיח ממצוה להיתר הנאה אין הלכה כמותו, אבל אפשר דמודה לרבנן שאסורה בהנאה, וכ"ז צ"ת, שו"ר שכבר כ"כ אאמו"ר שליט"א עי"ש.

**מ"ש** הרמב"ם ערבה הגדילה בשדה הקדש אפשר שסבר שמוצא היה שטח של הקדש, ולא היה שימוש בערבות ששם אלא לזקפן בצידי המזבח, שלשונו בפיה"מ הואיל ואינה נמכרת ואינה ראויה לשום דבר, אבל עדיין לא נתיישב דודאי עצים ראויין להסקה וראויין למצות לולב ומשתמשין בענפי ערבה למחצלות ואהלים, וצ"ל דמיירי בערבה שגדלה מאליה ואין דעת הגזבר להשתמש בה, ולכן



**שם מתני' הקן שבראש האילן כו' כל הסוגיא ובסוגיא דע"ז מ"ב ב'**

טו. **שם** מתני' הקן שבראש האילן של הקדש כו', פשטות כשדנים על קן היינו על האפרוחים או הביצים ולא על עצי הקן, מיהו בגמ' פי' ר"ל דמתני' מיירי בעצי הקן, ועמשנ"ת בגמ', דגם לר"י מתני' בעצי הקן מתפרשא.

**שם** שבאשרה יתיו בקנה, משמע דהקן אינו באיסור אשרה שהרי מותר ליהנות ממנו, אלא שצריך להתיו בקנה ולא ליטלו בידים, וא"כ אשרה קיל מהקדש דקתני שלא נהנין דאלמא כשל הקדש חשיב, ולר"ל דמיירי בעצים דגופה באמת באשרה הותרו לגמרי, ובהקדש אסורין כדין גידולין, ולר"י בעצים דגופה באשרה אסורין מן הדין, ובהקדש אי מיירי בעיקר האילן שהוקדש מועלין בהן, ואי מיירי בגידולין תלוי בפלוגתא דר"י ורבנן, ועמשנ"ת בגמ' דנראה דר"י מוקים לה בעצים דעלמא וס"ל דבהקדש לא נהנין ובאשרה מותרין, ויכול גם ליטלם בידים, ומ"ש יתיו בקנה היינו לומר שרק אפרוחים שניתזין בקנה מותרין, אבל ביצים אסורין.

**שם** המקדיש את החורש מועלין בכולו, משנה זו היא רישא דמשנה דלקמן כמבואר בתוספתא, ואפשר דלא הקדיש את הקנים שבחורש ואף הביצים מותרין, דכיון שאינו זוכה בהם אינם בכלל הקדשו, וכן עצי הקן דאתו מעלמא ג"כ אין דעתו לזכות בהם, ואפי' דמגופיה י"ל דיצאו מרשותו בנטילת העוף הקיסמין בפיו, מיהו הרמב"ם מפרש דקאי אקנים שבחורש ועמשנ"ת בזה לקמן ס"ק ט"ז.

**י"ד א' מאי** לאו דאיתבר מגופה כו' אלא בגידולין כו' לפי גרסא זו אם הביא עצים מעלמא נהנין מהן בשל הקדש, ואע"פ שבבור ואשפה ושובך תיקנו דלא נהנין מדרבנן, אבל עצי הקן הם כמציאה שנפלה

לחצר של הקדש של תיקנו בה כלום, כמ"ש הקצוה"ח ממעות שנמצאו בהר הבית הובא לעיל סק"ג ועמש"כ שם, ובפרט בעצי הקן שסתמא אין דעתם של גזברים לחזור אחריהם, ולא דמי לשובך שנעשה לצורך זה.

**ולכך** פירש ר"ל מתני' בעצים דגופה ומבואר שהם מותרין באשרה, ואי קשיא לך א"כ בהקדש אמאי אין מועלין, הב"ע בגידולין הבאין לאחר מכאן כו'.

**ומסיים** ה"נ מסתברא כו' פי' בשלמא עצים דמגופה יש לגזור שלא יטלם בידו שלא יאמרו שהוא קוטם עצים מגופה, וכמ"ש תו', ולכן מתיו בקנה ונופל מאליו, שידעו שנטל רק התלושים, אבל אם מיירי בעצים מעלמא א"כ ניכר עליהם דלאו מגופה ניהו, וליכא למיחש אם יטלם בידו.

**ומשני** ר"א בשם ר"י דמתני' לא מיירי בעצים של הקן אלא באפרוחים, ואי גרסינן דאייתי מעלמא משמע דמגופה אסור ומועלין וא"כ נתחדש בדר"י שעצי הקן נאסרין בהנאה בשל הקדש, דכמו שהביצים אסורין דדמו לגידולי הקדש כך עצי הקן אסורין, וכן באשרה אסור ליטול הביצים, ורק אפרוחים שא"צ לאמון מותרין, ונקט יתיו לומר דמיירי באפרוחים שפורחין בהתזה, ואותן יכול לקחת בידים, [ולשון יתיו לאפוקי ביצים וכיו"ב] והקן עצמו ג"כ מותר כיון דאייתי מעלמא, אבל מתני' לא מיירי בעצי הקן, ולשון הגמ' סתום דהו"ל לפרושי מ"ט אסורין בהנאה בשל הקדש, ועוד דכיון דבאשרה לא מיירי בעצי הקן, למה נפרש דבהקדש מיירי בהכי.

**ולכאורה** נראה דאף לגרסא דלעולם דאייתי מעלמא, אכתי ס"ל שהעצים מותרין גם בהקדש, אלא כלפי הקושיא למה יתיו בקנה לשקליה משקל, קאמר דיתיו באפרוחים, אבל את הקן עצמו יכול למשקל, דלא מיירי תנא בקן עצמו, וה"ה דבהקדש הקן עצמו

מותר, ובעצים דגופה בין בהקדש בין באשרה אסורין, ואפ"ה האפרוחים מותרין.

**מיהו** קשה א"כ למה שנה התנא בהקדש לא נהנין ובאשרה נהנין, הרי דינם שוה, דביצים כאן וכאן אסורין ואפרוחים כאן וכאן מותרין, ואם נימא דבהקדש גם העצים דמעלמא אסורין ניחא, ואמנם באשרה לא נחית לדין עצי הקן, אבל אם הדין אמת, מתפרשת מתני' ברישא בעצי הקן, ובסיפא בהיתר האפרוחים ואיסור הביצים, ובזה שוין הקדש ואשרה, וכן פסק הרמב"ם בהקדש לאיסור, ובע"ז להיתר, ועי' להלן. ויותר נראה דבסיפא קמ"ל שעצי הקן מותרין, והא דנקט יתיו ללמדנו שהביצים אסורין, וה"ק שבאשרה יתיו עצי הקן בקנה ויטלם לעצמו והא דקתני יתיו לומר דמיירי בקן שיכולין להחזירו, אבל אה"נ שמותר גם ליטול העצים והאפרוחים בידים, וכן נראה מהרמב"ם שלא הזכיר איסור נטילה בידים, ובפיה"מ כתב שמותר ליטול הקן בידיו מראש האשרה, ויתיו היינו לומר שיניד האפרוחים עי"ש.

**שו"ר** בספר אאמו"ר שליט"א שפירש דבאשרה אסור לו ליטול האפרוחים בידו רק צריך להחזירם בקנה, ובזה חלוק הקדש מאשרה, ולפ"ז מתפרש יתיו בקנה כמו שהבינו מעיקרא, ומ"ש יתיו באפרוחים אין הכונה כמש"כ שבוזה רמז התנא דמיירי באפרוחים, אלא דבעינן דוקא להחזיר בקנה, מיהו קשה דבגמ' אמרו נשקליה משקל, ומשמע שאין איסור ליטול מאשרה, ובביאור הגמ' כתב אאמו"ר שליט"א דשמא אפרוחים שנשמטין יש לחוש שישתמש באילן, ועי"ש עוד.

**בסוגיא** דע"ז מ"ב ב' נקטו בפשיטות דעצים דמעלמא ג"כ אסורין בהקדש, והיינו כמו שהביצים אסורין, ואמנם כשנעשו אפרוחים הם מותרין, וש"מ שלא זכה בהם הקדש, מ"מ כ"ז שהם צריכים לאילן אסורם

חכמים כחלק מן האילן, וכמו שהביצים אסורין כך עצי הקן אסורין, ואף למאי דדחי ר"ל דמיירי בגידולין, לא הדר ביה ממאי דס"ל דבעצים דמעלמא ג"כ לא נהנין, מיהו אין זה מוכרע ואפשר לומר דר"ל ס"ל דבעצים דמעלמא נהנין, ולכן פשיטא ליה דמתני' בעצים דגופה וכסוגיא דמעילה, ולפי צד זה נמצא דר"י ור"ל פליגי בדין עצים דמעלמא אם נהנין.

**והרמב"ם** בפ"ה ה"ז כתב דעצי הקן דמעלמא כביצים, ולא נהנין ולא מועלין, והכ"מ תמה דהא בעצים דעלמא נהנין, ולא הביא סוגיא דע"ז דמבואר שאין נהנין, ובשטמ"ק מובא שיש שתי לשונות בזה במעילה וכ"מ בתו' ע"ז שם, ולפ"ז נחלקו בהדיא בגמ' תרי לישני בדין עצים דמעלמא בהקדש, ואמנם ל"ב סבר דנהנין מהן, אבל כיון דבע"ז איכא חד לישנא נקטינן הכי דבהקדש לא נהנין ובאשרה מותרין, וכמ"ש הרמב"ם.

**נמצא** לפ"ז ביאור המשנה לר"ל מיירי בעצים דגופה, ובהקדש אסורין משום גידולין כרבנן, ובאשרה מותרין מפני שנתבטלו, ואסור ליטלן בידים שלא יאמרו שהוא קוטמן מן האילן כעת, אבל בעצים דעלמא בהקדש מותרין, שאין הקדש זוכה בענפים ואף רבנן לא תיקנו להחמיר בהן, ובאשרה מותר ליטלן בידים.

**ולר"י** מיירי מתני' בעצים דעלמא, [בע"ז אמרו קס"ד כגון ששברה כו' דיקא נמי כו' ומבואר שזוהי דעת ר"י, וכ"ה לפנינו במעילה, ור"ל ס"ל דוקא בשברה ממנו], ובהקדש אסורין בהנאה מדרבנן, ובאשרה מותרין ומותר ליטלן בידים, ומה ששינוי יתיו בקנה היינו לומר דמיירי דוקא באפרוחין שאפשר להחזיר, והיינו דא"ל ר"י לריב"ת אסברה לך כו' כלומר דלא אמר ר"י שהתנא שנה יתיו באפרוחין מפני שזהו דין מיוחד

מתקדש לבדק הבית, וכן לדמי קרבנות מזבח, וא"צ להזכיר בזה חל על הכל, והשתא מתפרש חל על הכל על כל הדבר כולו גם שיפוי ונבייה שלו.

**ובן** מפורש בתוספתא פ"א הי"ב הקדיש חורש לקורות מועלין בקורות ומועלין בשיפוי ובנמייה, אבל גזברין שלקחו חורש לעצים מועלין בעצים ואין מועלין לא בשיפוי ולא בנמייה, ועי' להלן בפ"י הרמב"ם, ויש חידוש במאי דקתני לקורות שאע"פ שהיתה כונתו רק לצורך קורות, אבל כולן נתקדשו.

**והקשו** תו' שם מה שייך בקדשי המזבח שלא חלין על הכל, ותרצו בלוקח עצים למערכה שאין מועלין בשיפוי, ולכאורה עצי המערכה אין שפין אותן, ומתני' י"ד א' דגזברין שלקחו עצים היינו לבנין כדמוקמינן לה בגמ' בעצים דיומיה, מיהו שיפוי איכא בכל חיתוך העצים, ובודאי חותכין אותן בגודל מסוים שיתאימו למערכה, וגם מפרידין ענפים הדקין, [ערש"י שבשטמ"ק תמורה שם] אבל א"כ גם ענפים הדקים שאינם ראויין לגזירי המערכה ולא לאליתא ג"כ אין מועלין בהן, [וערמב"ם פ"ה ה"ט שמועלין בעצים הקטנים ולא בשיפוי], ובפשוטו מתחלה לוקחין רק גזירין הראויין למערכה, או עצים דקין הראויין לאליתא, ועוד שעצי המערכה מתנדבין הכהנים והעם בתשעה זמנים כדתנן בתענית פ"ד, (ועי' גרסת שטמ"ק ורגמ"ה תמורה שם בסוף העמוד וכנראה ט"ס הוא), [שו"ר ברש"י שבשטמ"ק תמורה שם שהעתיק מתני' אבל הגזברים שלקחו עצים למערכה כו' וביאר דמעיקרא הקדישו רק הגזירין, עי"ש, אבל במעילה מבואר דמיירי בעצים לבנין].

**ואפשר** דהמקדיש את החורש כונתו ג"כ לעצים לבנין, ואפ"ה חל הקדש על הכל, גם על השיפוי והנבייה שאינן ראויין לבנין [וכ"ה בתוספתא הקדיש חורש לקורות] משא"כ בקדשי מזבח שחל רק על הראוי

באשרה, דלענין דין האפרוחים והביצים הקדש ואשרה שוין, אלא לפי שבאשרה שנה ההיתר של עצי הקן, לכך הוצרך לרמוז שרק אם אפשר להתיז הקן, דהיינו שהאפרוחים מפריחין מותר, ובאמת אין כ"כ חידוש בהיתר עצים דמעלמא באשרה, אלא דאשמועינן שרק העצים מותרין, אבל ביצים חשיבי גידולי האשרה ואסורין, ובהקדש ג"כ אסורין ק"ו מהעצים, ומ"מ האפרוחים מותרין שלא זכה הקדש בביצים, אלא שאסורין מדרבנן כ"ז שהם כגידולי אילן של הקדש, ואח"כ הותרו כמו שבהדיט מותרין, שרק ביוני שובך יש איסור משום דרכי שלו' כיון שעשוין לכך, וכמ"ש הריטב"א ע"ז מ"ב ב', (ועי"ש בראב"ד שצידד דבהקדש אף אפרוחים אסורין, ובתחלה כתב כהריטב"א, ואח"כ נוטה יותר לאיסור כמו יוני שובך).

**ולפ"ז** לר"ל הוא סתם מתני' כרבנן דר"י, אבל לר"י לא מיירי מתני' בגידולין כלל, ולא הוצרך התנא לשנות דין עצים דגופה בהקדש, שכבר נשנה במתני' י"ג א'.

**מיהו** ברש"י ור"ח בע"ז משמע דר"י מוקים לה נמי בעצים דגופיה, ובאשרה הקן עצמו אסור, ובהקדש לא מועלין משום דגידולין לא קדשי מדאורייתא, ומ"ש יתז באפרוחים שהקן עצמו אפי' ע"י התזה אסור, ולשון הגמ' משמע שרק ר"ל מוקים לה בגידולין, וצ"ע.

### המקדיש את החורש כו'

טז. **י"ג ב'** מתני' המקדיש את החורש מועלין בכלול, פי' המפרש לאתויי שיפוי ונבייה, וכן מפורש בגמ' תמורה ל"א ב' הקדש בדק הבית חל על הכל לאתויי מאי אמר רבינא לאתויי שיפוי ונבייה, ופרש"י ותו' דהיינו במקדיש אילן או חורש שמועלין בשיפוי ונבייה של העצים, ולפ"ז מה ששנינו חל על הכל היינו שדעת המקדיש בסתמא על הכל, אבל בכח החלות פשיטא דכל שוה כסף

למזבח, (ואפשר דנפ"מ לגיזות דנהי דקדשי בהדי הקרבן, אבל אם נתלשו מחיים יצאו לחולין מדאורייתא ול"מ כן, דהא התולש מיהא מעל).

### י"ד א' הגזברים שלקחו עצים כו'

י"ד א' מתני' הגזברים שלקחו עצים מועלין בעצים ואין מועלין לא בשפוי ולא בנבייה, לכאורה מחיר העצים עם השיפוי ובלא השיפוי שוה, וא"כ למה לא יזכה הקדש בשיפוי, ולמה רשאיין הגזברין להפקיע זכות הקדש מעיקרא, ובתוספתא תניא אבל גזברין שלקחו חורש לעצים כו' ומבואר דמיירי בלקחו במחובר, ומתני' נמי מוכחא דקתני נבייה והיינו העלין הנושרין מן המחובר כדתנן ע"ז מ"ח ב' דארי"י שאין זורעין תחת האשרה ירקות אפי' בימות הגשמים מפני שהנבייה נושרת עליהן והוה להן לזבל, ופרש"י שעליו נושרין בימות הגשמים, ואמנם שייך לדון על הנשירה של אותן העלין בתלוש, אבל הלשון משמע במחובר כמו בההיא דע"ז, דהיינו שהעלין הנושרין עד שקצצום ומשקצצום, מותרין להדיוט דמעיקרא לא אקדשינהו.

**ומסתברא** דתקנת חכמים היא שלא יקדישו אלא העצים כדי שלא יבא לידי מעילה בנסורת ובעלין שמצויין ליפול בכל מקום, והפסד הגזבר לטרות אחריהם גדול מן הריוח, אבל המקדיש את החורש אינו מבחין בזה ומקדיש את כולו, ולפ"ז אפי' עצים שלקחום הגזברים לרשותם הרי השיפוי שלהם חולין, ולא דוקא מפני שמשאירין אותן לבעל החורש, ומיושב טפי לישנא דמתני' הגזברין שלקחו עצים, ומיושב מה שאמרו בגמ' דמיירי בעצים דיומיה וסתמא הלוקחים חורש לאו ליומיה הוא, שעד שיקצצום וישפום לא יגיעו לבנותם בו ביום, וגם אין דרך לשופם ביער שכרתו אותם, ועיקר הדין מבואר ברמב"ם פ"ה ה"ט גזברים ששפו עצי הקדש וקצצו

אותן כו' אין מועלין לא בשפוי כו' אלא דגרסתו במשנה הגזברים ששפו עצים, ול"ג שלקחו עצים, כמ"ש הריק"ו, ועי' להלן בזה, אבל למש"כ הטעם דמעיקרא לא הקדישו השיפוי והנבייה, ורשאיין לאבדם.

**שו"ר** בספר אאמו"ר שליט"א שצידד דדוקא כשלקחו חורש מיירי, דבדרך הרגיל נשארין השיפוי והנבייה ברשות המוכר, ובהדיוט כה"ג נשארין למוכר, ואפי' אם בהדיוט שייכין ללוקח, מ"מ בהקדש הניחום למוכר, כדי שלא יבאו לידי מעילה, דסתמא יש הרבה נסורת ונבייה שמתפורין ברשות המוכר, אבל אם לקחו העצים לרשות הקדש, ממילא נעשו כולן רכוש הקדש, והו"ל כמקדיש את החורש שמועלין בכלולו, שהרי היה ביד הגזבר להשתמש בהן שימוש שא"צ שיפוי, וא"כ נתקדש כל העץ, ועי"ש.

**הרמב"ם** בפ"ה ה"ח כתב המקדיש את היער מועלין בכלול בין באילנות בין בכל קן שבראש האילנות או שביניהן, ומבואר שמפרש המשנה כמו שנדפס לפנינו דהיינו סיפא דהקן שבראש האילן, ולא מיירי האי בבא בדין שיפוי ונבייה, אלא בחורש כשהוא מחובר, וטעמו מפני שגרס במתני' הגזברין ששפו את העצים כמ"ש הריק"ו מגרסת המשניות שבפיה"מ, וכן העתיק בה"ט גזברין ששפו עצי הקדש וקצצו אותן כו' א"כ מבואר שאף בעצי הקדש מותר לגזברין להפקיר השיפוי והנבייה, וגם פירש נבייה עץ קשה שבתוך הגזע שלא יצלח למלאכה, ולא שייך לומר בו שיור בהקדש אלא שמותר להפקירו [ופירש לשון המשנה מועלין בעצים הקטנים, שחתך סביב עיקר העץ, ורק בנסורת לא מעל, דאל"כ מועלין בעצים מיותר, דפשיטא שאם לקחו עצים מועלין בהן, ואפשר ליישב דה"ק אף כשבונין בקדש בעצים דיומיה ומועלין בעצים אפ"ה אין מועלין בשיפוי ונבייה, ועוד דכ"ה הלשון הנאות לומר שמועלין רק בעיקר

**בדין לא נהנין ולא מועלין למה לא יהא כהדיוט**  
**מדעת שחייב לשלם נהנה**

יז. **בדין** לא נהנין ולא מועלין כתבנו לעיל  
 סק"ז דאפי' נהנה והחסיר אינו חייב  
 לשלם, דהא במקום שחייב לשלם אמרו  
 שמועלין מדרבנן, מיהו מצינו בדמי שלמים  
 שלא נהנין ולא מועלין, ואם החסיר צריך  
 לשלם לבעלים דמי הקרבן שהפסיד להם, ורק  
 בהנאה בלא הפסד פטור מלשלם, ואף בהכחיש  
 הקרבן כיון שראוי למצותו י"ל דפטור, עי'  
 בב"ק ע"ח ב' ועמשנ"ת סי"ב ס"ק י"ב.

**ואפשר** דהא דפטור מלשלם בנהנה ולא פגם  
 בדבר שיש בו פגם י"ח א', או  
 בנהנה ממחובר, אע"פ שכהדיוט מדעת דמי,  
 אפ"ה אין הקדש תובע דמים רק מה שמצות  
 מעילה מחייבת, דכמו שאין הקדש זוכה  
 לעצמו בחצר ובפירות, עי' לעיל סק"א, כך  
 אינו תובע דמי ההנאה, ששימוש בלא חסרון  
 כפירות דמי.

**ואפשר** דבהקדש חשיב תמיד כנחית אדעתא  
 דגזלנותא שאינו משלם אגרא, ורק  
 חיוב מעילה גורם שיתחייב לשלם, אלא  
 דבקרקע דהדיוט אין קניני גזילה שיזכה בדמי  
 השימוש, ובהקדש לא חייבה תורה אלא חיובי  
 מעילה, שפטרה בכל מקום שאין בו מעילה  
 כדין גזלן, ועמשנ"ת בכ"ז בסי"ב ועי"ש  
 סוסק"ח.

העצים וכמ"ש בתוספתא, וא"כ מבואר שאפי'  
 הקדיש את החורש אין מועלין בשיפוי ונבייה,  
 ולכן לא יכול לפרש מועלין בכולו על  
 השיפוי.

**ובזה** מיושב שלא הביא הא דרבינא תמורה ל"א  
 ב' דהקדש בדק הבית חל על הכל לאתויי  
 שיפוי ונבייה, שהרי גם כשחל על כל העצים  
 רשאין להפקיר השיפוי והנבייה, וע"כ דרבינא  
 קמ"ל שאם הקדיש השיפוי והנבייה שרשאין  
 להשליכן, הרי הם קדושין, וכלל זה בפ"ה ה"א  
 אפי' הקדיש אשפה מלאה זבל או עפר או אפר,  
 וממילא הא דתנן המקדיש את החורש מועלין  
 בכולו קאי ארישא דקן שבראש האילן.

**ולפי"ז** יש לנקוט שאילו היה לפני הרמב"ם  
 גרסא דידן הגזברים שלקחו את  
 העצים, היה מפרש מתני' כהתוספתא  
 וכפשטות סוגיא דתמורה, ואאמו"ר שליט"א  
 הקשה עוד דהול"ל המקדיש את האילן  
 הקדיש את הקנים ומ"ט נקט חורש ונקט  
 מועלין בכולו ולא הזכיר הקנים שזה מבואר  
 יותר מלשון כולו, שאין הכרח שהקנים  
 שמבחוץ הם בכלל, והרמב"ם הוסיף או  
 שביניהן, ובלקוטי הלכות סייע דעת הרמב"ם  
 מחלוקת המשניות בגמ', אבל באמת זהו  
 טעות המעתיקים, וצ"ל משנה המקדיש את  
 החורש ברישא דמתני' דגזברים.

## סימן ט

## בקדשי המזבח מצטרפין ובדין קדשי נכרים

ט"ו א' מתני' קדשי המזבח מצטרפין זע"ז לשם קדשי בדק הבית מצטרפין זע"ז, יש לעי' פשיטא הרי כולן רשות אחת, מיהו כמו

שמצינו שתמחויין מחלקין למעילה, ה"ה בבדק הבית הנאות שונות מחלקין לאשמות, כמשנ"ת סט"ו סק"ג, ואיצטריך לאשמועינן דמצטרפין, ועוד י"ל דס"ד כיון שלא פגם במקום אחד שוה פרוטה אין זה תמעול מעל, ואפי' נהנה ח"פ מכוס זה וח"פ מכוס זה לא מיקריא מעילה כיון שלא נהנה שיעור חשוב, ומצינו בגיטין י"ב ב' בעבד שעושה פחות פחות משה פרוטה, ועמשנ"ת בזה סי"א סק"א.

שם גמ' השתא י"ל כו' יעוי' בתו', ולגרסא שבשטמ"ק דל"ג אחד ואחד א"כ הוי לא זו אף זו, ואמנם קדשי בדק הבית לא הוו רבותא טפי, מ"מ י"ל דניחא ליה לתנא למיתני קדשי מזבח ברישא, לפי סדר חשיבותם, ובעיקר הקושיא תירץ אאמו"ר שליט"א די"ל דקים לגמ' שבאמת אין מקום לומר דעולה וחטאת מצטרפין וקדשי בדק הבית וקדשי מזבח אינן מצטרפין, דבתרווייהו בעינן לדרשא דקדשי ה', והרי דרשא זו כוללת בדק הבית ומזבח שאין שני פסוקים למעילה, ולכן אין לשנות לא זו אף זו בכה"ג, ועוד דבבא דבדק הבית מיותרת, וגם הכל מפורש בקדשי מזבח וקדשי בדק הבית, ובכה"ג אין דרך התנא לשנות לא זו אף זו, דהא סיפא מתפרשא דכל סוגי קדשי מזבח וכל סוגי קדשי בדק הבית מצטרפין זע"ז, הרי מפורש שגם קדשי מזבח מצטרפין זע"ז.

ומישני משום דקתני עלה כו' וכיון שהוצרך לחלק קדשי מזבח בפ"ע שוב אין קושיא מ"ט שנה בדק הבית בפ"ע דהכי אורחא דתנא לשנות כל אחד בפ"ע בצירופם, כיון שכבר הוצרך לשנות מזבח בפ"ע, מיהו אכתי הו"מ למיתני קדשי מזבח וקדשי בדק הבית מצטרפין זע"ז למעילה, קדשי מזבח

## למעילה

א. ט"ו א' מתני' קדשי המזבח מצטרפין זע"ז למעילה, פי' אע"פ שצריך לשלם דמי המעילה חצי פרוטה לעולה וחצי פרוטה לחטאת אפ"ה מצטרפין לחיוב חומש ואשם, כיון שסו"ס מעל שוה פרוטה מקדשי ה', [שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שביאר הרבה אופנים שיש בהם חידוש] ועוד יש חידוש שאע"פ שפרוטה מחטאת ופרוטה מעולה מביא שני אשמות, ואפ"ה מצטרפין לשוה פרוטה, ומתני' דלקמן ב' חמשה דברים בעולה מתפרשים בחידוש זה, וכדמייתי' בכריתות ט"ז א' ה"ד חמשה תמחויין אמר שמואל כאותה ששנינו חמשה דברים בעולה כו'.

ויש לעי' האם ד"ז נקבע רק בגלל שנתרבה פחות משה פרוטה להשבון ב"מ נ"ה א', וא"כ החיוב קיים ושפיר מצטרפין, או"ד כיון שבהקדש אין מחילה וצירף את המעילה לזמן מרובה כדלקמן י"ח ב', א"כ לעולם החיוב קיים אלא שאינו חייב להשיבו, וכשנצטרף לשוה פרוטה חל עליו חיוב השבה, מיהו אם ישיב ח"פ לעולה, שוב א"א לחייבו בח"פ לחטאת, אם לא היה חיוב פחות משה פרוטה להשבון, ומ"מ לא יוכל להביא אשם אם לא ישלם כולו, וא"כ בכה"ג חיוב האשם מחייבו להשיב ח"פ גם בלא חיוב השבה דח"פ.

החידוש בצירוף קדשי מזבח איצטריך אף באכל בב"א שני חצאי פרוטה מעולה וחטאת, שמבחינת הנאתו יש שוה פרוטה בב"א, אבל לא גרם הפסד לא לחטאת ולא לעולה שבשניהם לא החסיר אלא ח"פ, ובצירף את המעילה לזמן מרובה החידוש אע"פ שהוא לא נהנה הנאה חשובה, אפ"ה מצרפינן לחשבו נהנה שוה פרוטה.

ודכוותיהו קאמר, דהיינו הני שכולן לה', ולא חשו להאריך עוד בשמעתין, ובתמורה אפי' עולה קאמר וכ"ש פרים הנשרפין וקטרת.

**והדבר מוכח כן דהא באמת אין פסוק מיוחד לעולה, דקראי דכל חלב וכאשר יורם חולין קי"ז א' לא מרבו אלא אימורים, ואמנם אפשר למילפניהו בק"ו מאימורים אבל ל"מ כן, ועוד דבדרשא דכאשר יורם מבואר דידעינן שאימורי פרים הנשרפין מועלין בהן, ונמצא שר' ינאי רק חידש דחטאת ואשם לא מיתרבו מקדשי ה', אבל קשה א"כ מנלן דמועלין בבשרן קודם זריקה, הרי מכל חלב וכאשר יורם לא שמעינן אלא אימורין הקרבים ע"ג המזבח, ובשטמ"ק תמורה בשם ס"א יליף חטאת ואשם מתמעול מעל, ואפשר דלכתר דמרבין חלב למעילה מרבין חטאת ואשם מקדשי קדשים, אבל מקדשי ה' לחוד לא הוה מרבין להו, וכדאמרין התם דאע"ג דכתיב בהו ק"ק, בעינן קרא לרבויהו.**

**והפ"ז למסקנא שתי המימרות של ר' ינאי באו ללמד דדין ק"ק לחוד אינו גורם מעילה, כדילפינן מיניה תמורה שם שצריך פסוק לחרמים שמועלין בהן, ואמר ר"י בדק הבית ודכוותיה ואמר עולה ודכוותה, וכונתו כל אלו שאין מהם לכהנים ולבעלים, ועור העולה לא חשיב ליה חלק להדיט כיון שהוא נטפל ושומר, ולא חשיב חלק לעצמו, כמו שהוא ניקח בכסף מעשר אגב הבשר, וה"נ מיקרי קדשי ה' כולו, ורק לאחר ההפשט נעשה כדבר בפ"ע וניתן לכהנים.**

### שם תנן קדשי המזבח מצטרפין בו

ג. **שם** תנן קדשי המזבח מצטרפין בו' יש כאן ג' קושיות שכל אחת מוסיפה על חברתה, דענין צירוף מדרבנן אינו מבואר כיון שבלא"ה אין מביאין קרבן ולא חומש, ועו"ק טפי מק"ק ששחטן בדרום דלא הו"ל למגזר מדרבנן בקדשים פסולין, ועו"ק טפי מהא

מצטרפין זע"ז לחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא, אלא שאין כ"כ ריוח בשינוי זה.

### שם א"ר ינאי מחזורתא אין חייבין משום מעילה בו

ב. **שם** אר"י מחזורתא אין חייבין בו' אבל קדשי מזבח בו' ואית בהו לבעלים, יש לעי' הרי בהני דאית בהו לבעלים באמת אין מועלין דהיינו קדשים קלים, ועוד דאף בקדשי מזבח איכא קטרת ולבונה שכולן לה', ונראה דה"ק כיון דכתיב מקדשי ה' ולא כל קדשי ה', הרי מבואר דבעינן מיוחדים לה', ויש סברא לומר דממעט לגמרי קדשי מזבח, כיון דע"כ קדושת מזבח אינה מיוחדת לה', שהרי יש בקרבנות המזבח שיש מהם להדיט, א"כ י"ל דכונת הכתוב על סוג הקרבן שהוא רק לה' והיינו בדק הבית, שהמזבח אינו מיוחד לה', וממילא גם אלו שמויחדין בו לה' הם בכלל המיעוט של מקדשי ה', מיהו יש גם סברא איפכא דקדושת מזבח חשיבא טפי קדשי ה' שהם נקטרין לשמים, ואמנם בתו"כ מרבה קדשי מזבח ברישא, ואח"כ קדשי בדק הבית.

**וכבר** הקשו בתו' דבתמורה ל"ב ב' אמר ר' ינאי אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה בלבד, וזה סותר לסוגיין דמשמע דממעט כל קדשי מזבח, מדלא משני דקדשי מזבח דמתני' היינו עולה ופרים הנשרפין וקטרת ולבונה, וכן מתני' דחטאת מיתוקמא בפרים הנשרפין, ואע"פ שהם זכרים, אמרין כשהיא לשון נקבה כיון דקאי על הבהמה שהיא לשון נקבה וכן חטאת סתמא הו"א לשון נקבה, וכן קדשים שמתו מיתוקם בהני חטאות ובעולה, אלא ודאי כל קדשי מזבח ממעט להו בשמעתין.

**ונראה** דאה"נ כך סברו מעיקרא, אבל למסקנא דאמרין דרק דמהאי קרא לא שמעינן קאמר, אפשר לקיים דר' ינאי נתכוין רק למעוטי חטאת ואשם, וקדשי בדק הבית

## זבחים מ"ה א' בדין קדשי נכרים

**בקושיית תו' תמורה למה אין אסח"נ דאו' בקדשי נכרים כמו בשלמים**

ד. זבחים מ"ה א' בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין בהן, פרש"י דאתאן לת"ק, וכ"ה פשטות הדברים, ולפ"ז הו"ל מחלוקת ואח"כ סתם כר"ש, דאל"כ הו"ל לסיומי דברי ר"י לבתר כל דברי ר"ש, ומיושב בזה פסק הרמב"ם בפ"ה ממעילה ה"טו שפסק כר"ש, וכן בפ"ח מפסולי המוקדשים הכ"ד כיון דמפורש סתם התנא לבסוף כר"ש, ואף שאין כלל בזה בברייתות, אבל באותה בבא ה"ז מוכח ממה ששינה הסדר, שוב העירוני דלכך שנה התנא בד"א לבסוף כדי שלא נפרש דר"י דאמר בכולן קאי רק לומר דס"ל בקדשי מזבח ג"כ, ונכון הוא, שאם לא טעם זה לא היה מרחיק הבר"א אף אם רוצה לסתום כר"ש, ובתוספתא הובאה בתו' תמורה ב' ב' מסיים הכי אבל בקדשי בדק הבית מודה ר"ש שמועלין בהן, הרי בהדיא דלא אתי למיסתם.

**ומה שצידדו תו' ד"ה דומיא לומר דבד"א ר"י היא, היינו ג"כ בגלל שינוי הסדר, וכיון שנתברר טעמא דמילתא וכדמוכח בתוספתא יש לנקוט כפשטות הדברים דר"ש קאמר לה, כמ"ש תו' תמורה שם מהתוספתא, ובגרסת הגמ' בתמורה ג' א' מפרשינן תחלה מ"ט דר"י ואח"כ מ"ט דבד"א, ולא כגרסא שלפנינו, והוסיף כן בשטמ"ק אות י"א.**

**שם** לא נהנין מדרבנן, כבר תמהו בתו' תמורה ג' א' למה אין איסור הנאה מדאורייתא, כיון דסו"ס קרבן הוא, וכדאשכחן בשלמים שאין מועלין בהן ואסירי בהנאה מדאורייתא, ומהא דאין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא אין ללמוד לענין איסור הנאה, שהרי האיסור מפני כבוד הקרבן, והרי ודאי שיש חיוב להקריבו, והשושטו מבטל מצוה מדאורייתא, ואפי' פגם מעט מחשיכותו כגון

דמחייבין נהנה ולא פגם מחטאת המתה מדרבנן בזמן שאין לה שום שימוש, וגם אזלינן לפי הכללים של מעילה דאורייתא דבעינן נהנה ופגם, ולכן הקשו כאן טפי מכולה מכילתין דקתני שמועלין בקדשי מזבח, דהתם בקל אפשר לתרץ מדרבנן, כמו בדם י"א א'.

**שם** מצטרפין זע"ז למעילה מדרבנן, יש לעי' לענין מה מצטרפין הרי חומש ג"כ ליכא במעילה דרבנן כדאמרינן ב' ב', ושמא להאי תירוצא נימא דאיכא נמי חומש מדרבנן, א"נ שמא להאי תירוצא נימא דס"ל לר' ינאי דלא חייבו מדרבנן ח"פ להשבון, ולכן צריך צירוף לשיעור שוה פרוטה להשבון, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א דלא מסתבר לומר כן לקושטא דמילתא דודאי כעין דאורייתא תקון, ופשיטא ליה שלא חידשו בגמ' דין אחר במעילה דרבנן בתירוצא זה כמו דס"ל שלא חידשו לענין חומש, ועיי"ש מש"כ לתרץ בזה.

**שם** והא קרא קא נסיב לה אסמכתא בעלמא, יש לעי' אם ס"ל דכל קרבנות מזבח מדרבנן הוא דמועלין בהן, למה צריך אסמכתא לאימורי קדשים קלים טפי מכולהו, וי"ל דלכולהו איכא אסמכתא מדמיקרו ק"ק, אבל קדשים קלים דאימעטו מקרא דמקדשי ה' ולא כל קדשים, איצטריך אסמכתא נוספת לאימורין דקדשי.

**שם** לא יהא אלא דאקדיש אשפה כו' לפמ"ש תו' דמדאורייתא פודין קדשי בדק הבית לכלבים, י"ל דהקושיא היכי קאמר דיצאו מידי מעילה ד"ת, הרי מדאורייתא יש בהם מעילה, ואם מפני שרבנן אסרו לפדותם אינם שוין לכלום, אכתי לא הו"ל דמדאורייתא יצאו מידי מעילה, אדרבה רבנן הוציאו מידי מעילה בתקנתם, והניחום באיסור דרבנן, וכבר כתבנו כן לעיל ס"ו סק"ט עיי"ש.



שרכב עליה והכחישה נראה שעובר איסור מדאורייתא, ורק איסור הנאה בלא פגם ליכא מדאורייתא, ואכתי צ"ע מ"ט.

**ואם** נימא שלא חל על הקרבן קדושה רק מצוה להקריבו הוה נוחא, ולא חשיב חולין בעזרה כיון שמצוה להקריבו, אבל מהא דאמרינן שנודרין נדרים ונדבות בישראל, משמע שחל קדושה בהרי זו כישראל, ואפשר דכיון דלא קרינן בהו קדשי ה', שהרי אפי' לאחר שחיטה וזריקה אין מועלין אפי' בחלב ובבשר שמצוה להקטירן, הרי דקלישא קדושתן, ול"ד לשלמים שמועלין באימוריהן ועוד שאסורין בגיזה ועבודה אפי' פסולי המוקדשים, [ועמש"כ ס"ז סק"י דאפשר דילפינן איסור הנאה מבכור כדילפינן איסור חלב מבכור י"ג א'] וכמו שלא אסרה תורה על הנכרי ליהנות מהקדשו, כך לא אסרה על ישראל ליהנות מהן, והרי הם בדרגת כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה מעל, דהיינו הנאה של כילוי, שלא החמירה תורה להתרחק מהם כ"כ.

**ואפשר** דכיון דלאו דמעילה ילפינן חטא חטא מתרומה כדפרש"י מכות י"ג א' והראב"ד פ"א ממעילה ה"ג ונתבאר בספר אאמו"ר שליט"א בהקדמה למעילה, א"כ כשנתמעטו קדשי עכו"ם ממעילה מהאי גז"ש, הרי נתמעטו גם מאזהרה, ואמנם ברמב"ן וריטב"א קדושין נ"ד א' נראה דאיסור הנאה דמחובר הוא ג"כ רק מדרבנן, דכיון דאימעיטא קרקע ממעילה מגז"ש דתרומה אימעטא נמי

מאיסור הנאה מדאורייתא, וכ"כ בתו' הרא"ש פסחים כ"ו א', ועמשנ"ת בזה סי"א סק"ג, אבל באמת לא דמו דבקרקע יש חיוב מעילה כשתולש כדתנן מעילה י"ג א' ובגמ' שם, ובקדשי נכרי ליכא צד מעילה, ולכן י"ל דליכא נמי איסורא מדרבנן, וגם דומיא דתרומה דידהו דלא קדשה כלל.

**שם** ולא מועלין דגמר מעילה חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים, לכאורה היינו דוקא ר"ש לטעמיה בתרומות פ"ג מ"ט דתרומת נכרי אינה תרומה, וכדאמר קדושין מ"א ב' דנכרי איתיה בתרומה דנפשיה, ולר"ש דפטר מחומש ס"ל דאינה תרומה כלל, ועי"ש בתו' שפי' כן דר"ש דשמעתין ממעט עכו"ם מתרומה מקרא דבני ישראל.

**מיהו** אכתי קשה הרי לר"ש מדאורייתא אין תרומתו תרומה כלל, ואיך מדמינן הקדשו לתרומה, הרי קרבנו קדוש ומצוה להקריבו, וי"ל דכיון דאזהרה דמעילה נמי ילפינן מתרומה וכמש"כ לעיל, הרי כשמיצט הכתוב נכרי מתרומה מיעט נמי הקדשו מאיסור מעילה, דקדושת קדשי ה' אין ביד הנכרי להקדיש כמו שאין בידו להקדיש תרומה.

**ולפ"ז** לרבנן דר"ש דתרומתן תרומה א"א לפסוק כר"ש, דהא מתרומה נמי איכא למילף מעילה, וצ"ע ברמב"ם פ"ה הט"ו שפסק כר"ש, אלא דלשיטתו גם לרבנן תרומתן תרומה רק משום גזירה ולע"כ שם.

## סימן י

### בדיני נהנה ולא פגם או פגם ולא נהנה

דברי ר"ע, בגמ' מיתנינן ברייתא דלא פליג ר"ע אלא בלבושא מציעאה ומלמלא, ויש לעי' א"כ מ"ט קתני לה בהאי לישנא, דמשמע דלא

**בביאור פלוגתא דר"ע ורבנן בלבוש מציעאה**  
א. י"ח א' מתני' הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אע"פ שלא פגם מעל

מצריך פגם כלל, ואפשר דטעמיה דר"ע משום דסתמא יש לחייב על כל הנאה אפי' בלא פגם, ולכן מקרא דפגם אין לך בו אלא חידוש, ולבוש מציעאה שאין הכרח למעטו חייב, והיינו דקאמר שהנהנה לחוד ראוי לחייבו ועמשנ"ת לקמן סק"ג דעיקר החיוב על ההנאה והפגם הוא תנאי שזוהי הנאה הניכרת ע"ש.

**ועדיין צ"ב** היכן מרומז בדברי ר"ע דבהא פליגי, ואפשר דכיון דאר"ע אע"פ שלא פגם מבואר דקים ליה שבפגם ודאי חייב, דאם לית ליה כלל דרשא דפגם הול"ל הנהנה מן ההקדש כיון שנהנה שוה פרוטה מעל, בלי להזכיר פגם כלל, שהרי לא הזכירו במשנה ענין פגם שר"ע ישיב ע"ז, וממילא היה מתפרש כמו בסיפא, דבדבר שאין בו פגם כיון שנהנה מעל, וכיון דקים ליה דרשא זו ע"כ דמקיים לה במידי, ואפשר דבדבר שיש בו פגם הרי כל שימוש בשוה פרוטה פוגמו משהו, ומדקתני אע"פ שלא פגם דמשמע שלא פגם כלל, ש"מ דמיירי בלבוש מציעאה, שאפשר שלא יפגם כלל אע"פ שנהנה שוה פרוטה.

**ובביצד** דמסיים במתני' דקדק התנא לשנות רק אופנים דלא פליגי בהו ר"ע ורבנן, וכמ"ש אאמו"ר שליט"א דלהכי נקט חלוק שהוא פנימי וטלית שהיא מבחוץ דבהא לכו"ע צריך פגם, וברישא נקט רק קטלא וטבעת וכוס של זהב דלכו"ע א"צ פגם, ואפשר שכך היתה קבלה בידם ומכח זה נחלקו בלבוש מציעאה מאי, דדיוקא דרישא כרבנן ודיוקא דסיפא כר"ע, ובאמת דיוקא דסיפא אלים טפי, דהו"ל למיתני לבש בגד סתם, אבל ברישא לא מצי למיתני לבוש מציעאה, שאינו משל מבורר לשנותו בכיצד של דבר שאין בו פגם.

**ולפמשי"ב** אפשר דכו"ע מודו שלבוש מציעאה ומלמלא הם דבר ממוצע שאינו

מוגדר כיש בו פגם ולא כאין בו פגם, ופלוגתתם מהו עיקר החיוב ומהו המחודש, ועפ"ז נקבע דין הממוצע, וניחא בזה שלא ביארו בהדיא במאי פליגי, ואם זהו נדון בשיקול הדעת במינים אלו, היה להם לפרש בהדיא במאי פליגי.

**מידו** מהא דס"ל לרבנן דנקט לבוש עליון ותחתון ולא דק לחשוש לדיוקא דמציעאה משמע דס"ל שכל הבגדים שוין, ולכן לא נזהר לדיוקא דמציעאה, וזהו שאמרו כל דבר שיש בו פגם שאין יוצא מן הכלל, [והרמב"ם בפ"ו ה"א העתיק בגדים סתם והיינו כרבנן].

**שם** כיצד נתנה קטלא בצוורה כו' מבואר כאן דלא מיירי בכלי שרת, ודלא מיירי בגזבר, [דנהי דיש לדון לאוקומה באשת הגזבר, או באשה שהקדשתו ועדיין הוא ברשותה, אבל אם כונת התנא בגזבר לא הו"ל למיתני באשה, וגם עיקר הדין צ"ע דאפשר שאינו רשאי למסור לאשתו וחשיבא הוצאה מרשות הקדש, ועסי"ג סק"א בדברי השטמ"ק כ' א'], ואם מיירי בכל תכשיטין אפי' של כסף [ושל זהב קאי רק אכוס של זהב], למדנו מזה דחשיב דבר שאין לו פגם, אע"פ שמהודק בצוורה, וכן טבעת שבידה, ול"ד לשתייה בכוס של כסף דתנן ב"מ כ"ט ב' שהשימוש שוחקן, אבל אם מיירי בשל זהב דמסיים אכולהו דשל זהב, דוקא, א"כ אין בזה חידוש כ"כ, שהרי אפי' כוס לא נפגם, ובגמ' י"ט א' הזכירו זהב של תכשיטין, ובתוספתא קתני סתמא תכשיטין, אלא שיש לדחות דסתמן של זהב, והרמב"ם בפ"ו ה"א העתיק דרק זהב טוב אינו נפגם, ולא הזכיר תכשיטין בהדיא, משמע דס"ל דתכשיטין ג"כ של זהב דוקא, וכ"מ בפיה"מ, והמפרש ג"כ פירש ענק של זהב, ובתו' י"ט א' כתבו דקושיין מכוס של זהב, והיינו משום דתכשיטין לא מיירי דוקא בשל זהב.

דמילתא נראה שהפגם הוא הפחת הנשחק, ולא מאורע של פגימה, עי' ב"מ ס"ט ב', ובתו' שם, ועסק"ג ד', וכמה אופנים דלהלן ליתא לפי הגדרה זו].

**ויש** להסתפק אם פגם פרוטה ונהנה שתי פרוטות כמה משלם דמי מעילתו קרן וחומש, ואמרו ב"מ פ"ב ב' דקרדום נפיש אגריה וזוטר פחתיה, א"כ סתמא דמילתא נהנה יותר מהפחת, ולכאורה פשוטת המשנה שמעל בכל מה שנהנה, אלא שלא מעל עד שיפגום, מיהו לפמש"כ דקמ"ל שהפגם מתייחס לכל השימוש, אין ראיה מזה שמשלם טפי מהפגם, דהא איצטריך לאשמועין דחשיב נהנה כנגד הפגם, אע"פ שבביקוע שבו נפגם לא נהנה כשיעור הפגם, ומצינו לשון המשנה כ' א' לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, דמתפרש שלא מעל כלל רק בשוה פרוטה, כמש"כ סי"ג סק"ג ט', וא"כ ה"נ מתפרש שפיר לא מעל עד שיפגום, שאז מעל בשיעור שפגם בלבד.

**ולכאורה** למאי דילפינן פגם ונהנה מתרומה הרי התם משלם רק כשיעור הפגם, אלא דבאכילה שמכלה הדבר ממילא הפגם וההנאה שוין, אבל בשימוש בקרדום הנאת הביקוע היא מכל הכלל, והחלק שנפגם הוא מעט, ושייך לומר שזוהי הנאה שיש בה פגם, ומגלגלין עליו את הכל כמו בזה נהנה וזה לא חסר ב"ק כ' ב' דבבית שפגם בשחרוריתא דאשייתא משלם את הכל, לפי פשוטת הגמ' שם, [ועשו"ע חו"מ סי' שס"ג ס"ז פלוגתא בזה], וכן מצינו ב"מ צ"ט א' שהמשאל קרדום לחבירו מעל לפי טובת הנאה שבו, אע"פ שהפגם הוא פחות מזה כמ"ש תו' שם, מיהו יש לחלק דהתם כיון שהוציא לחולין זכות השימוש, הרי אפי' לא נפגם כלל מעל, וש"מ דהוצאה לחולין כפגם חשיבא, ולכן משערין שווי ההשאלה ולא תלוי בכמה נהנה וכמה פגם, ועמש"כ סי"ג סק"ז ח' בדברי התו' ב"מ צ"ט א'.

**בפיה"מ** מפרש לבוש מציעאה בבגד רגיל שלבשו באופן שאינו נפגם, דהיינו שאינו סמוך לבשר להתלכלך ולהשחק ואינו בחוץ להתלכלך ולהחכך, אבל פשוטת הדברים דתלוי במין הבגד, ולא בצורת ההנאה, וכפי' המפרש ותו', וגם מ"ש המפרש במלמלא צ"ע, דבפשוטו בבגד מעובד כ"כ אין פגם בלבישה, ואפשר שלובשין אותו לתכשיט, באופן שאינו נפגם, דמשמע שמציעאה ומלמלא ענינם שוה.

**במתני'** קתני הנאת גופו, ויש להסתפק אם סגי בהנאת ממונו, כגון שהניח עטרת זהב בראש סוסו, או שהניח אבן על ארובה של רפת בקרו, דבדבר שיש בו פגם ודאי מיקרי נהנה ג"כ, כדתנן ביקע בקרדום, וכן המאכיל את בהמתו, אבל במה שנתחדש נהנה ולא פגם דילפינן מסוטה שמא י"ל דדוקא בנהנה בגופו, כמו אכילה דתרומה, דחשיב טפי מעילה כשמשתמש בעצמו בחפצי המלך, או דלאו דוקא נקט הני, ולא בעינן דומיא דסוטה, שהמעילה מפני שהוא איש אחר, וסתמות הדברים נראה שאין חילוק בזה, וגם בסברא אין נראה לחדש כן.

### בדין פגם פרוטה ונהנה ב' פרוטות

**מהלך הסוגיא שהפגם הוא עיקר המחייב כתרומה**

ב. **שם** במשנה וכן"א כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום, הלשון משמע שאינו מועל במה שנהנה עד שיפגום, אבל כשפגם מעל בכל מה שנהנה, מדלא קאמר לא מעל אא"כ פגם, ונראה דהכי אורחא דמילתא שהפגם קורה במשך השימוש, ולפעמים משתמש כמה ימים בלא פגם, ובביקוע אחד קורה פגם גמור, ובכה"ג הפגם מתייחס לכל השימוש, ולא אמרינן דמה שביקע עד עכשיו היה בלא פגם ולא מעל, אלא כל שימוש מסייע לפגם וחשיב נהנה ופגם, ולכן שפיר שנה התנא עד שיפגום, שאז מעל בהנאת כל השימוש, [מיהו לקושטא

בחיוב על ההנאה, ופגם פרוטה דבעינן היינו שיהא שימוש חשוב.

**ואם** נימא שהחיוב תשלומין לפי ההנאה נמצא שהפוגם ח"פ ונהנה שוה פרוטה חייב לשלם פרוטה כדין השבון של ח"פ שנתרבה בהקדש ב"מ נ"ה ב', וכמ"ש אאמור"ר שליט"א שם, והדבר מחודש שיהא חוב גמור של פרוטה שאינו בדין מעילה, וכשיצטרף ח"פ יחול על כולו דין מעילה וחיוב חומש, [וגם היה מקום לדחוק דחיוב השבון דרבי רחמנא הוא רק בפרוטה, אלא שאינו בדין מעילה מפני שלא פגם פרוטה, אבל חוב ח"פ י"ל דליכא אפי' בהקדש].

**ועוד** דלכאורה פגם ח"פ ונהנה פרוטה ושילם ח"פ לא מצטרף הח"פ הנשאר עם ח"פ לחייבו מעילה, אם משכח"ל אופן שאין ידיעה המחלקת אם שילמו אחרים עבורו, אע"פ שנשאר ח"פ הנאה עם ח"פ פגם לתשלומין, וש"מ שהחוב של הפרוטה הזו משתער ביחס לפגם, ואע"פ שאם לא שילם כלום נעשה כולו מעילה, וזה ג"כ מיושב יותר אם החוב הוא רק על הפגם כשהנהנה.

**וכן** אם נהנה בדבר אחד פרוטה ופגם שלישי פרוטה ובדבר אחר נהנה חצי פרוטה ופגם שני שלישי הרי הדין נותן דפטור, דבעינן שיהנה כשיעור שפגם עד פרוטה, ואם יש ענין שמגלגלין עליו את הכל, כיון דכל ההנאות בגדר חיוב גמור של מעילה, כיון שהם באין מתוך פגם ראוי שיצטרפו, מיהו י"ל דהפגם שמרובה על ההנאה חשיב מזיק, ונמצא שעדיין אין פגם פרוטה של מעילה. - ועוד יש לדון בבקע בקרדום בהנאת חצי פרוטה ואח"כ נפגם פרוטה ושוב חזר ונהנה בו ח"פ, אם הח"פ האחרון מתייחס לפגם שקדם לו, ובפשוטו פטור כיון שמהשימוש החדש לא פגם, אבל סברת מגלגלין עליו את הכל שייכא גם בכה"ג, וזה מסייע קצת לומר דפגם עיקר,

**ונהנה** אם חיוב התורה הוא על ההנאה כדחזינן בדבר שאין בו פגם שחייב על הנאה לחוד, א"כ בדבר שיש בו פגם ג"כ עיקר החיוב על ההנאה, אלא שלא החמירה תורה בדיני מעילה בזה נהנה וזה לא חסר, אבל אם עיקר חיוב התורה על החסר שהפסיד להקדש, אלא שבדבר שאין בו פגם כיון שבשימוש לעולם ג"כ לא יפגום ע"כ לקבוע לו גדר אחר למעילה, דאל"כ לעולם לא ימעול [ועסק"א בדעת ר"ע בזה], והרי באמת במשתמש בו לעצמו לעולם, חשיב שהחסירו להקדש, אע"פ שלא נפגם בגופו, אבל סו"ס אין להקדש את שימושי החפץ, לכן קבעה תורה שבזה כיון שנהנה מעל, לפ"ז יש לפרש בדבר שיש בו פגם החיוב הוא על הפגם שהחסיר להקדש, אלא דבעינן שנהנה באותו פגם, ואם נהנה פחות משהו פרוטה ופגם שוה פרוטה הר"ז בדין מזיק על מה שפגם יותר מההנאה ולכן פגם שתי פרוטות ונהנה פרוטה אינו משלם אלא פרוטה.

**ויש** להביא ראיה מהא דפגם חצי פרוטה ונהנה פרוטה לא מעל כמבואר במתני' י"ט ב', ואם איתא שעיקר החיוב משום הנאה הוא, בדין הוא שתחשב מעילה, דאין לומר דפחות משהו פרוטה לאו פגם הוא, שהרי אם יהנה בחפץ אחר חצי פרוטה ויפגום חצי פרוטה יצטרף עם הפגם הזה למעילה, וש"מ דאע"פ שלא נפגם החפץ אלא ח"פ מקרי פגם, וא"כ הדין נותן שתחשב מעילה כיון שההנאה שוה פרוטה וגם פגמה, אבל אם החיוב הוא על הפגם שהחסיר להקדש אלא דבעינן שיהנה מהפגם ניחא.

**וכבר** הקשה כן אאמור"ר שליט"א במתני' י"ט ב' מ"ט ילפינן מעילה מתרומה להצריך פגם שוה פרוטה, הרי בנהנה פרוטה ופגם חצי פרוטה ראוי לחייבו במעילה כו' וסיים דמ"מ רהיטת הדברים משמע יותר דחיוב התשלומין במעילה על ההנאה ודין הפגם הוא תנאי

אע"פ שמפסיד בהידור, כמ"ש ב"ק שם, וכיון שא"א לחייבו מדין פגם, ע"כ לחייבו משום השימוש של דבר שאין בו פגם, אבל אם החיוב על ההנאה היה מקום לגלגל עליו חיוב זה רק כשיפגום כמו בבעלת מום.

**ובסברא** ג"כ הענין שמגלגלין עליו תשלומי הנאת כמה פרוטות בגלל שפגם פרוטה, היא סברא מחודשת, ואין לנו מקור בפסוקים לחידוש זה, אבל החילוק בין דבר שאין בו פגם שע"כ לחייבו לפי הנאה מפני שאין בו מעילה אחרת, לבין דבר שיש בו פגם שלא חייבה תורה על הנאה בלא הפסד להקדש מובן שפיר, וכמשנ"ת לעיל דבאין בו פגם כיון שע"כ לחייבו על נטילת החפץ לשימוש לעולם, שפיר קבעה תורה הגדר לפי הנאה, ולא מפני שעיקר האיסור הוא הנאה.

**ולמדו** ד"ז מסוטה שיש סוג הנאה שפוגם בבעלות אע"פ שלא החסיר בגופו, וכיון דאי לאו סוטה הוה נקטינן מקרא דתרומה שחייבין רק על הפגם אלא דבעינן שיהא בצורת הנאה ולא במזיק, הרי לא נשתנה יסוד זה בלימוד מסוטה, שלמדנו משם שיש מעילה בהנאה באופן שפוגם בעלות הקודמת.

**ובזה** מיושב סתמות הדברים שלא דנו כמה משלם, בפגם יותר מההנאה או בהנאה יותר מהפגם, כיון שפירשו בהדיא דבעינן גם פגם וגם הנאה מאותו שימוש, ואין חיוב תשלומין אלא על הפגם, וא"כ לא משכח"ל חיוב פרוטה על הנאת פרוטה בפגם חצי פרוטה.

**ואם** נהנה פחות מהפגם חשבינן הפגם הנוסף כמזיק, מיהו אם הסיק שלחן תחת תבשילו אם שוה לו להפסיד השלחן מפני שמוכרח לאכול כעת הרי בזה אמרו שבת קכ"ט א' בל תשחית דגופאי עדיף לי, וחשיב כאילו לקחו בדמים אלו להשתמש בו לצרכו כמו לדידי שוה לי ולא מיקרי פגם יתר על ההנאה, ואפי' אם סבור שהשלחן של הפקר

מיהו כבר כתבנו דהעיקר שפגם דמתני' הוא הנשחק ע"י השימוש, ולא מאורע שנפגם.

**ומהא** דילפינן מתרומה ודאי משמע שכמו בתרומה החיוב על הפסד התרומה שאינו חייב תשלומין טפי מדמי התרומה או מדת התרומה, נאין איסור הנאה של שימוש כלל בתרומה, ורק הכלילי מחייבו בתשלומין, מיהו יש בזה חיוב כפרה על האכילה באיסור וע"ז מוסיף חומש, וממ"ד דמשלם לפי מדה ג"כ משמע שענינו השבת התרומה למצותה, ולא תלוי כמה נהנה שהנאתו לפי דמים, מיהו י"ל דמשלם הנאת אכילה לפי הנאת מעיו, ועדיין צ"ע בדיני אכילת תרומה], ה"ה במעילה כן, ומה שמצינו בדבר שאין בו פגם חייב בלא פגם אין זה משנה את הדין הנלמד מתרומה דהחיוב על הפסד התרומה, אלא דבעינן שיהא בצורת אכילה או סיכה, ובהקדש ילפינן מזה לאפוקי מזיק, לכן בעינן שיהנה כדי שיחשב כנוטל מרשות גבוה לעצמו, משא"כ במזיק שלא החשיב שימוש העצמי כגבוה, אלא סתם הפסיד לגבוה, וה"ה בתרומה כה"ג דפטור, מיהו בתרומה אין איסור הנאה ואף הנאה של כלילי אינה מהאי קרא דכי יאכל קדש, אלא מהפסד המצוה, וכמו בטבל שאסור.

**ומהא** דאיצטריך לאשמועינן במתני' י"ט ב' דנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר לא מעל, משמע ג"כ דהחיוב על הפגם, ולא שזוהי הנאה בצורה מסוימת.

**וכן** מהא דחשבינן י"ט א' קדשי מזבח כדבר שאין לו פגם מפני שהקרבתו כשר בכל ענין, כמ"ש תו' שם, ועי' ב"ק ע"ח ב', משמע שהחיוב על הפגם שהפסיד להקדש, שהרי במציאות הרכיבה על בהמה תמימה ועל בעלת מום שוים, והי' מקום לקבוע המעילה לפי הפגם שבבהמה, אבל כיון שהחיוב על ההפסד להקדש, בזה אמרינן דלא מיקרי הפסד ממון,

ומעילה דשאל בבית עמלק ומעילה דעוזהו בעבודה, דהתם היינו מעילת גניבה מהקדש וחרם, ואנן מייטנן מע"ז וסוטה דא"צ גניבה והוצאה מרשות לגמרי, אלא אפי' שינוי של שימוש כסוטה וע"ז.

ולפ"ז מבואר בגמ' דשימוש לחוד חשיב מעילה, שזהו עיקר פירושו של תמעול מעל ככסוטה וע"ז, ומה שהצריכו פגם בדבר שיש בו פגם, היינו דכ"ז שאין ניכר שנשתמשו בו הרי חסר במעילה, דבשלמא דבר שאין בו פגם כיון שאין פגמו ניכר אזלינן בתר השימוש בהנאה לחוד, אבל דבר שיש בו פגם כשניכר שאינו פגום הר"ז חסר בשינוי שבו, [ולא דמי לשחוריתא דאשייתא ב"ק כ' ב' דהתם הפגם הוא קלקול נוסף ואינו מכח השימוש שהבית נשחק ע"י הדיוור בו, משא"כ בטלית וחלוק וקרדום שהפגם הוא משחיקת השימוש, ולכן כשלא נשחק כלום הר"ז חסר בחשיבות השימוש], ובסברא הבינו דבעינן שיהא ניכר דומיא דע"ז שניכר שעובדים ע"ז, ולכאורה האדם העובד הוא הקרדום המבקע, שמשתמש בו לצורך אחר, והיינו דילפינן מע"ז דעד שיבקע בו [בע"ז ששיעבוד האדם לעבוד את קונו, מעילתו באופן חיובי בעבודה אחרת, ובסוטה שיעבודה להשאר בקדושתה, ואין הביאה משום עבודה אחרת שאין זה כשיעבוד למלאכה], ומשמע דאי הוה ילפינן מע"ז לחוד לא היה חייב בטבעת כלום, דבע"ז חשיב שינוי הניכר שרואים שעובדים לע"ז מיהו אין כונתנו לומר בלשון זו דבע"ז הפגם בקדושת האדם שהשימוש בו לעבודה זרה פגם, אלא כיון שניכר שעובד ע"ז ומניח עבודתו לד' זהו הפגם.

**ואמנם** היה מקום ללמוד מסוטה שכל נהנה מעל אבל כיון שבסוטה לא שייך פגם הניכר, שכל ענין סוטה אינו בנטילה מהבעל חלקו, אלא שהיא מקודשת לו, והשתמש בחלקו אע"פ שלא הפסידו בגופה מעל, לפי שפקע ביחודו של הבעל, לכן לא ילפינן מינה

הרי היה יכול לזכות בו לעצמו, אלא ששוה לו להפסידו לצרכו עכשיו, ועי' סק"ד, אבל באופן שבטלה דעתו ובאמת הפסידו י"ל דמיקרי מזיק.

**שוב נראה מהלך הסוגיא שההנאה עיקר החיוב והפגם אינו אלא תנאי**

**בהא דבעינן פגם פרוטה לפ"ז**

ג. שו"ר דבאמת לא ילפינן מתרומה עיקר הדבר דבעינן פגם, וכדאמרינן י"ט א' דמתרומה ילפינן פרט למזיק, והיינו דמפרש בברייתא בלימוד מתרומה דבעינן שההנאה תבא כאחד עם הפגם, וכמה פרטים בצורת ההנאה שלמדנו מתרומה, דזהו המקור להא דבעינן נהנה, אבל דין הפגם לאו מתרומה ילפינן לה, והיינו דמפרש בברייתא אין מעילה אלא שינוי לומר דלא ילפינן מתרומה דבעינן כילוי דומיא דאכילת תרומה, כיון דמעילה פירושה רק שינוי, א"כ מפורש בפסוק דלא מיירי באכילה וכילוי, ולכן א"א ללמוד ד"ז מתרומה, ורק שאר דינים ילפינן מתרומה, ומזה ידעו בגמ' דאקשה רחמנא לסוטה ותרומה, כיון שלשון מעל אינו אלא שינוי, א"כ צריך לברר מהו לשון מעל, שבזה אינו דומה לתרומה, ומצינו ד"ז במעילה דסוטה ודע"ז ומינייהו ילפינן.

**ובזה מיושב** מה שאמרו י"ט א' אקשה רחמנא לסוטה ולע"ז ולתרומה, ולכאורה קשה דהא ליכא שום היקש אלא גז"ש למילף מתרומה, ומסוטה לא ילפינן אלא ביאור לשון מעל, אבל למש"כ ה"פ מדלא כתיב נפש כי תחטא בשגגה מקדשי השם, דאז הוה ילפינן כולה מילתא מתרומה דמיירי דוקא באוכל קדשים, אלא כתוב כי תמעול מעל אקשה רחמנא לעניני מעילה שהם שינוי ולא אכילה, כדי שלא נילף כולה מילתא מתרומה.

**וניחא** נמי מה שלא הביאו כאן כמו בספרי נשא בגזל הגר ובסוטה דמפרש אין מעילה אלא שיקור ומייתי מעילה דעכן

שנפגם רק פחות משהו פרוטה, הר"ז פגם שאינו ניכר, ואינו מחשיב את ההנאה שיש בה פגם כלל, וא"כ פטור אפי' מתשלומי חצי פרוטה.

**ולעיל** נקטנו בפשיטות דחייב דכיון שפגם זה אינו מזיק שהרי נהנה ממנו חזר דינו כחייב גמור של ח"פ על הפגם, אבל כעת נתחדש לדון דהחייב על הפגם אינו להשלים הפגם, אלא להגדיר את החייב של ההנאה, ואינו משלם אלא על ההנאה, ולפ"ז אין להקשות משה"ק בני יוסף נ"י דהא אי לאו דילפינן מתרומה היה משלם על פגם לחוד, ועכשיו נתמעט מתרומה רק פרט למזיק, והרי ודאי אינו מזיק בפגם זה שנהנה ממנו, אבל למש"כ הרי חיובו רק מדין נהנה, מיהו אכתי קשה נהי דלענין החייב של הנהנה שיותר מן הפגם מחייבין ליה מדין נהנה, אבל אכתי בשיעור שפגם למה לא יתחייב על מה שפגם כמו שחייב בתרומה כשאכל ח"פ וכן בהקדש, וי"ל בזה דהפגם הזה עיקרו כמזיק חשיב, שאינו נהנה מהפגם עצמו, דל"ד לאכילה שההנאה כולה מן הפגם, אבל בבגד ההנאה מכלל הבגד מהחלק שנשאר, ואם נהנה ח"פ מבגד הרי אין עיקר הנאתו מפגמו, ואמנם הפגם מתייחס לכל הבגד אבל מ"מ ל"ד לתרומה ואכילת הקדש, ולכן צריך לקבוע הדין לפי ההנאה, (והרי לעולם בשכירות לא משערין הפחת אלא משלם דמי ההנאה, ע"י ב"מ ס"ט ב' דמרא ידיע פחתיה, [ועי"ש בתו' שהביאו מקטלא דמתני'], והיינו שהנאת השימוש אינה מהפחת וה"נ אי אגרא לא פחתה דהפחת מדין מזיק דבעי השבה).

**ולפ"ז** נראה דכל בגד שנפגם בלבישתו שוה פרוטה סתמא דמילתא נהנה יותר משהו פרוטה, ואין זו שאלה של מאורע אם נהנה יותר מהפגם, אלא אדרבה אם נהנה רק כפי הפגם, הרי לא נהנה מכל הפגם, אלא חלק מהפגם הוא בגדר מזיק, כיון שההנאה מתייחסת לכל הבגד הנשאר, וא"כ הר"ז

אלא בדבר שאין בו פגם, שאין שייך להוסיף היכר בפגם ע"י השימוש, ועוד דבאמת בדבר שיש בו פגם ולא פגמו ניכר שלא מעל, וא"א ללמוד מסוטה לחייב במעילה כזו שניכר שלא מעל ממש, דסו"ס מעילה קלושה היא, וזו כונת אאמו"ר שליט"א י"ח א' שביאר דהנאה זו חשיבא מעין שלא כדרך, כדאמרינן פסחים כ"ז א' דהיכל דלתוכו עשוי חשיב צילו שלא כדרך הנאתו, ועמ"ש אאמו"ר שליט"א בשבת ס"כ סק"ג דזה לא חשיב שלא כדרך הנאתו, וה"נ כונתו שזו הנאה קלושה שניכר שלא שימש את ההדיוט שימוש חשוב, וכ"כ שם י"ח ב' דעיקר הנאה הוא כשמשמש בו שימוש חשוב שכרגיל פוגמו, עי"ש, ואין מקור לחייב על מעילה כזו, דמסוטה שאין ניכר אין ללמוד אלא לדבר שאין ניכר, כיון שהמעילה שלה אינה מפני שעובדת לזרים אלא שנותנת לזרים להכנס לרשותו ומע"ז ילפינן דדוקא כשעבדו ע"ז מיקרי מעילה, שניכר יציאתן לעבודה אחרת שהוא שימוש חיובי לצורך אחרים, ועסק"ד דבתרומה חזינן שהנאות אחרות מן הפירות מותרות, ורק אכילתן שהוא הפגם אסורה.

**ודאתאן** עלה חזרנו לנקוט כצד הראשון דכשפגם פרוטה ונהנה שתי פרוטות חייב שתי פרוטות, דכיון שניכר שנשתמש בו לצורך הדיוט מעל בהנאתו כמו בדבר שאין בו פגם, ואפי' מה שנשתמש לאחר הפגם, כ"ז שלא החזירו לרשות הקדש, מיקרי הכל שימוש אחד שניכר פגמו וההנאה באה מכל השימוש של החפץ, וחשיב שפיר בדבר שפגם בו נהנה.

**ויש** להסתפק נהנה ח"פ בחלוק ופגם ח"פ, ונהנה ח"פ בטלית ופגם ח"פ אם מצטרפין לפרוטה, ואפי' לבש שניהם בב"א, דנהי דאשכחן צירף את המעילה לזמן מרובה, אבל י"ל דכאן ענין הפגם אינו לחייבו בתשלומין עליו, אלא לקבוע את ההנאה של הלבישה שהיא ניכרת בטלית ובחלוק, וכיון

שזה פרוטה בדבר אחד, דהא ודאי מתני' מתפרשת כשנהגה [ח"פ] בדבר שפגם שזה פרוטה, דאל"כ הו"ל מזיק, ולא בא להשמיענו דמזיק הקדש פטור, דא"כ לא הו"ל למתנייה בהדי נהנה שזה פרוטה בדבר אחר.

**והרמב"ם** בפיה"מ ובפ"ו ה"א פי' דקמ"ל שאפי' התיר מטלית מבגד לחברו בבגד אחר פטור כיון שלא נהנה במה שפגם, שהפגם בבגד הראשון וההנאה בבגד השני, והנה מלבד שכה"ג מזיק הוא, כלפי הבגד של הקדש, ואין ענין בתיקונו בבגד השני, הרי מתני' מתפרשת בהנאה שצריכה פגם, ואופן זה אינו ענין להנאת שימוש דריש פרקין, שגם בקטלא שייך נדון זה שנטל חלק מכלי אחר ונתנו בקטלא, ואין שום קשר להנאה עם הפגם, והרי התנא בא להשמיענו דיני דבר שיש בו פגם שצריך ליהנות מאותו פגם, אבל למש"כ דקמ"ל שאין הפגם מועיל לשימוש הנאה אלא בשוה פרוטה הנאה ושוה פרוטה פגם באותו חפץ ניחא, והיינו דמסיים עד שיהנה כו', מיהו הערוני דאפשר שאין כונת התנא כאן להשמיענו דין הנאה בדבר שיש בו פגם, אלא עיקר דין מזיק הקדש דילפינן מתרומה וכדתניא בברייתא י"ח ב', ובזה מיושב טפי פי' הרמב"ם עמש"כ ס"ק ד'.

**ולפ"ז** נהנה ולא פגם אינו חייב בתשלומי מעילה כלל, אף לא כדין ח"פ, שלא נתחדש חיוב בדבר שיש בו פגם, אא"כ שימוש ניכר בדבר שנשתמש בו, ולא נתרבה פחות משה פרוטה להשבון אלא מעילה שחזיא לאיצטרופי, אבל בלא פגם לא מיחייב כלום.

**ולפ"ז** כל מקום ששנינו בפרקין לא מעל היינו דלא מעל כלל, ואף לאיצטרופי לא חזיא ואפי' באותו חפץ כשנודע לו על ח"פ דלא מצטרף פטור, ואין עליו חיוב תשלומין כלל.

כמפורש דבפגם שזה פרוטה ונהנה כמה פרוטות חייב בכולן, כיון שאין הנאת שזה פרוטה מהפגם שזה פרוטה, אלא שהפגם מתייחס לכל הבגד, וזה גופא מסייע לחייבו על כל ההנאה, ואמנם אם החיוב היה רק על הפגם כמש"כ לעיל אין מזה ראייה, אבל אם החיוב על ההנאה א"צ להגדיר בזה סברת מגלגלין עליו את הכל בגלל הפגם, אלא שבאמת אין מפגם פרוטה הנאת פרוטה, אלא מכל פגם משהו הנאת פרוטה עם ההנאה שמכלל הבגד, והיינו דאמרינן ב"מ פ"ב ב' דמרא נפיש אגריה וזוטר פחתיה דהיינו פגם הביקוע כמבואר ברש"י ותו' ב"מ ס"ט ב'.

**ולאמור** נתיישב משה"ק אאמור"ר שליט"א הובא לעיל סק"ב דאם איתא שחייב בפגם פרוטה ונהנה שתי פרוטות כשיעור ההנאה א"כ מ"ט בפגם ח"פ ונהנה פרוטה לא מעל, הרי חייב על מעילתו פרוטה וזוהי מעילה חשובה שראויה להצטרף עם ח"פ אחרת, אבל לפמש"כ באמת פגם ח"פ לא חצי לאצטרופי כלל, ופטור לגמרי, ולעולם אינו חייב עד שיפגום שזה פרוטה באותו דבר.

**ועוד** נראה לדקדק ממתני' י"ט ב' שאפי' פגם שזה פרוטה ונהנה ח"פ לא חזיא לאיצטרופי עד שיהנה שזה פרוטה באותו דבר שפגם שזה פרוטה, והטעם מפני שהפגם הנוסף על ההנאה חשיב מזיק, ונמצא שלא נהנה ח"פ אלא מהפגם של ח"פ, ושוב חסר בהנאה מכח פגם של שזה פרוטה.

**והשתא** מתפרשת מתני' כפשטה דמשמע שזהו סיפא וביאור להא דקתני ברישא עד שיפגום, דסתמות לשון פגם משמע על שחיקה של השימוש, ולא על אכילה וכליו, וע"ז קאמר דנהנה ח"פ ופגם ח"פ לא מעל כלל, דאף לצירוף לא חזיא ח"פ זו ופטור מלשלם, ואפי' פגם שזה פרוטה ונהנה ח"פ בד"ז, והשלים הנאתו בדבר אחר, הרי"ז לא מעל כלל, עד שיהנה שזה פרוטה ויפגום



שומרים בקרקע ואינה נגזלת ואין נשבעין עליה, דכיון שהיא במקומה קבועה אין הבעלות נפקעת ממנה וא"צ אחריות כ"כ, וה"נ אין עליה חיוב מעילה, ואף בנהנה ולא פגם מ"מ כיון שלא חייבה תורה קרבן על הנטילה, שוב לא חייבה כלל, וערמב"ן גיטין ל"ט א' שהוכיח שקדושת מחובר מושלמת כתלוש.

(א"ה, עוד בדיני מחובר ע' ס"א סק"ג)

**שם** ובשליח שעשה שליחותו, פירושו כגרסת הספרים פרט לשליח שעשה שליחותו (ובסוטה וע"ז אין שייך שליחות כלל), ד"ז צ"ב מה ענין ללמוד ד"ז מתרומה, הרי בתרומה השליח עוסק במצוה וכאן בעבירה, ואמנם שניהם שוגגין, אבל שוגג ג"כ חטא מקרי, ואין סברא ללמוד ד"ז מתרומה [שור' בתו' הרא"ש קדושין מ"ב ב' בזה ועי' להלן] והעיר ב"א ה"ר שלמה נ"י דכיון שהחטא נכתב במצות ההרמה ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו, [כן פי' המפרש בשמעתין ופי' ר"ח פסחים ל"ג א', ועי' להלן דרש"י בשאר דוכתי לא פי' כן], לכן הבינו שיש כאן לימוד דין ששייך למצות ההרמה, דהדבר תימה מ"ט לא נכתב ד"ז בפסוק דואיש כי יאכל קדש בשגגה, ששם הוא עיקר החטא, וכל הדינים נלמדים מפסוק זה, ומקרא דחטא לא נשאר ללמוד אלא ענין שליחות.

**ובסוגיא** דאין שליח לדבר עבירה (א"ה, הועתק לקמן סי"ז אות ט' סק"ג).

הוספנו עוד מדמנסרה הגו"ש בלשון חטא חטא כאילו תרומה גופה חטא, ללמד לדין שלד"ע, [וזה מיושב טפי לפמש"כ כאן דחטא דתרומה גבי הרמה כתיב], ושם ביארנו טעמא דקרא שכל דבר שהשליח בסתמא סומך על המשלח שזה שלו כיון שהוא תחת ידו והוא המוסמך לצוות עליו, בזה קבעה תורה שזה מנהגו של עולם הראוי, ואין להאשים את השליח, וזהו דין שליחות יד שהשומר נראה כבעלים וכן הגבב בטו"מ וכן במעילה בשליחות על דבר שתח"י עי"ש.

**י"ח ב' יכול פגם ולא נהנה בו ע"ס הברייתא**  
 ד. י"ח ב' יכול פגם ולא נהנה או נהנה ולא פגם פי' המפרש דפגם ולא נהנה היינו דומיא דע"ז, ונהנה ולא פגם היינו דומיא דסוטה, וע"ז מסיים בברייתא דילפינן מתרומה דבעינן פוגם ונהנה, ובגמ' י"ט א' אמרינן דמתרומה ממעטינן פגם ולא נהנה דהיינו פרט למזיק, וכאן מבואר דנהנה ולא פגם ג"כ ממעטינן מתרומה, ויש לפרש דכל תרומה דבר שיש בו פגם הוא, שהרי ראויה רק לאכילה, והנאתו מכליא קרנא, ולמדנו מזה דלא מעל עד שיפגום, [וכאן חזינן דהחסרון של נהנה ולא פגם הוא כמו שמוכן שהנהנה מפירות תרומה ולא פגמן מותר, ודכוותה בדבר שיש בו פגם כיון שסתמא שימשו פוגמו, ואם נזהר להשתמש בלא פגם הרגיל חשבינן ליה כמשתמש בבגד לכסות הכלי שאין זה עיקר שימשו, ועסק"ג], ואמנם אי הוה ילפינן מתרומה היה דינו שלא מעל עד שיאכל או יכלהו לגמרי, ולזה מהני ע"ז דחשיבא מעילה בשינוי לחוד, וע"ז חשיבא פגם כיון שמבטל עבודת השם וגם ניכר שעובר ע"ז, מיהו לא מעל בעזיבה לחוד עד שיפגום בעבודה לזרים, ואמנם בגמ' שם הזכירו בתרומה רק פרט למזיק, אבל אי לאו תרומה היינו מחייבין בדבר שיש בו פגם בהנאה לחוד, כדאשכחן בסוטה, אלא דבתרומה הנאה גופה בלא אכילה שריא, וקים לן מסברא לחלק בין דבר שאין בו פגם שהשימוש בו הוא פגמתו, לדבר שיש בו פגם דכ"ז שאין ניכר שנשתמשו בו לא מעל, וכדאשכחן בתרומה דהנאה שריא רק בפגם חייב.

**שם** ובמחובר לקרקע, לאו למימרא דבסוטה וע"ז מוכח דאף במחובר לקרקע מיקרי מעילה, אלא דכיון שאין מיעוט אין לנו לחלק ביניהם, מיהו אכתי בלא סברא אף מתרומה ליכא למעוטיה, כמו שלא לומדים מתרומה דדוקא בפרי יש מעילה, וע"כ שיש סברא לחלק ביניהם, והיינו מאותו טעם שאין חיובי

**ברם** רש"י בקדושין מ"ב ב' כתב דמקרא דולא ישאו עליו חטא שנאמר בפרשת אכילת תרומה בשוגג ילפינן לה, מיהו יתכן דמתרוייהו ילפינן, וכדהעירוני דדין מחובר בתרומה כתבו תו' קדושין ס"ב א' דילפינן בספרי מקרא דממנו, ובהאי קרא דולא תשאו עליו בהרימכם את חלבו ממנו, וא"כ י"ל דשליחות ומחבר ילפינן מקרא דחטא דהרמה, ודין פגם מחטא דאכילה.

**וראיתי** בתו' הרא"ש שהקשה כן, ותירץ דילפינן מתרומה למעילה מושג של שליחות, ולא דיש שלד"ע, אלא דכיון שמעילה עבירה היא, ממילא מה שלמדנו שליחות מהני לד"ע, שאין אפשרות אחרת של כח שליחות במעילה אלא בדבר עבירה, (והסברא נתבאר לעיל, דראוי לסמוך על הבעלים לקיים שליחותו), ועמש"כ לקמן סט"ז ס"ק י"א.

**שם** ת"ל וחטאה, באמת לשון וחטאה מיותר ואינו מתאים עם תמעול מעל כ"כ, וכולו לדרשא לאפוקיה מפשטיה, דסתם מעילה משמע במזיד כבכל דוכתא דכתיב מעל, והול"ל כי תמעול מעל מקדשי השם, וכתיב וחטאה בשגגה לומר דמיירי בשוגג ולשון וחטאה נוסף על המעילה ללמוד מתרומה, דהומ"ל כי תמעול מעל בשגגה, אבל השתא מתפרש שוחטאה בשגגה הוא ביאור איך מעלה מעל, וניתקה משמעות המעל לוחטאה בשגגה, מיהו עיקר משמעות דמעל שהוא אף בשינוי לחוד בלי איבוד מן העולם, נשאר גם לבתר הגז"ש, וכן ריבויי דתמעול מעל מ"מ.

**שם** פוגם ונהנה, כבר ביארנו דאתא לאפוקי נהנה ולא פגם בדבר שיש בו פגם, ופגם ולא נהנה דהול"ל מזיק.

**שם** ומי שפגם נהנה, אם מיירי בדין דבר שיש בו פגם ועיקר חיובו על ההנאה, צ"ל דלאפוקי ראובן שהלביש את שמעון ולא ידע בו שמעון שלא מעל בטובת הנאה, מ"מ

המעשה מתייחס לראובן וההנאה לשמעון, מיהו בכה"ג יתכן שמשעה ראשונה מתייחס הכל לשמעון, שהרי הוא ג"כ הפוגם בלבישתו, אבל משכח"ל בכיסה פירותיו של שמעון, שלא נהנה המכסה כלום, והפגם מתייחס למכסה אע"פ שבא מכח הפירות, שו"ר שגם בזה יש לפקפק דהפגם מתייחס לפירות ובכה"ג לא שייך להפריד ההנאה מהפגם ורק בכלוי גמור יש לדון בזה כגון שהסיק עצים תחת תבשילו של חברו, והראב"ד בתו"כ פירש כן כשביקע עצים של חברו בקרדום ואין חברו יודע בו ולא מכיר לו טובה או שביקע עצי הקדש או עצי הפקר, מיהו יש להסתפק דכל שנשתמש כל השימוש בעצמו כרצונו מיקרי נמי נהנה, אע"פ שהנאתו לעשות חסד עם חברו בהצנע שלא יכיר בטובתו, ולכן כתבנו באופן שבשעת ההנאה הרי הכל מכח הנהנה כההיא דכיסה בטלית, משא"כ במבעיר עצים שהכל כחו של מבעיר, וכן במבקע וכמש"כ.

**שוב** הערוני דלפמש"כ לעיל סק"ג בדבר שחיובו על ההנאה כביקע בקרדום אין צורך להזכיר מי שפגם נהנה, כיון שהחיוב על ההנאה ואינה נפרדת מן הפגם שהיא רק גילוי על ההנאה, ואם ביקע בשל חברו לא חשיב נהנה אין להזכיר כאן חיוב הפגם כלל, וע"כ שד"ז נאמר רק כלפי הנאה של כלוי כאכילת תרומה וכשריפת עצים, מיהו האמת שגם בטלית וחלוק אינו חייב אלא אם נהנה בעצמו, ועסי"ג סק"י בדין הנאת חברו.

**שם** ובדבר שפוגם בו נהנה, שחיקת הבגד בלבישתו והקרדום בביקועו, מיקרי הנאה מחמת הפגם, אע"פ שאינו נהנה ממה שנפגם כמו במסיק עצים לבשל עליהם [ולמש"כ לחזור מזה לעיל א"כ כל נהנה בדבר שיש בו פגם א"צ שתהא ההנאה מהפגם, אלא חיובו על ההנאה והפגם רק סימן על ההנאה], אבל הפוגם בבית בשחרוריתא דאשייתא אפשר דלא חשיב נהנה מן הפגם, אע"פ שזה נגרם

באותו בגד ועמש"כ סק"ג, ועי' להלן דכל ענין פגם בדבר שיש בו פגם הוא רק בשחיקה שמחמת השימוש, הנקרא פחתא בגמ', ולא שייך שלא יהא כאחד.

**מ"ש** המפרש ד"ה ופגימתו והנאתו כאחד בשעה אחת כדאמרין הנאתו וביעורו שוה, אין כונתו דבעינן הנאת גופו וביעורו שוה כמו בשביעית, דהא בשביעית הנאת רכושו לאו הנאה היא, ובעינן דומיא דלאכלה אבל בהקדש שיש מעילה גם בקרדום וכל דבר, ואע"פ שאינו מתבער כלל, ע"כ הנאתו בזה שביקע לעצמו עצים אע"פ שאינו מבערן כעת, וה"ה אם מסיק עצים לאפות בהם, וכמבואר פסחים כ"ז ב', דמעל המסיק, אע"פ שלענין שביעית חשיבא הנאתן אחר ביעורן, דהתם בעינן הנאת גופו דלאכלה, [כפי' הריטב"א סוכה מ' א' והרמ"ה בשטמ"ק ב"ק ק"א א' דהנאה באכילה עצמה, ונתבאר במקו"א ולע"כ, ועי' הגר"מ הורו"ץ שכ"כ ע"ד התו' פסחים כ"ז ב'], או כיו"ב בשימוש המכלה את הדבר, אבל במעילה דכל הנאה בכלל מעילה, ממילא בכל הנאה של ריוח סגי דחשיבא הנאתו ופגמו כאחד, והרי בוקע בקרדום מיקרי הנאתו ופגמו כאחד על כלל השימוש בקרדום, אע"פ שאין הפגם בכל ביקוע, אלא שבאופן כללי שימוש גורם פגם, וע"ע מש"כ בזה לקמן סק"ח.

**בעיקר** דין פגם ונהנה דתרומה ופגם ונהנה דקרדום יש חילוק יסודי, דבקרדום החיוב על ההנאה כבטבעת וכוס, אלא שיש תנאי שתהא הנאתו ניכרת בכלי שנשתמש בו, אבל בתרומה הנאתו רק מהכילוי, וא"כ בקרדום לא שייך להזכיר מי שפגם נהנה והנאתו ופגימתו כאחת, כיון שא"א להפריד ההנאה מהפגם, שלא דנו עליו בפ"ע שהוא רק סימן לשימוש, אבל בכילוי כתרומה שייך אופן שיהנה אחר הפגם, כשובר שלחן להסיק בו, דחשבינן ליה כמזיק בשבירתו.

מהסקת תבשילו בבית, דכיון שזהו שימוש נוסף על הדיוור עצמו, א"כ אפשר להפריד ביניהם ולא דמו לתרומה, ואפשר דכה"ג מתייחס הכל לשימושי הדירה, מיהו דירה מקרי דבר שאין בו פגם כדתנן באבן שבדר תחתיה בשוה פרוטה מעל, אע"פ שלא פגם כלום באבן.

**והרמב"ם** מפרש במתני' י"ט ב' דנטל מטלית מבגד ופגמו, ונשתמש בה לבגד אחר, זהו נהנה בדבר אחד ופגם בדבר אחר, ומיושב בזה שיש קשר בין הפגימה להנאה, ולעיל כתבנו דכה"ג פשיטא דמיקרי מזיק, שאת הבגד של הקדש הוא רק הזיק, וכונתו לתקן בגדו שיהא לו ריוח מזה, אינה משנה את המעשה הראשון לחשבו כאוכל (מיהו משכח"ל באוכל חצי פרי ופגם את החצי הנשאר שאינו משלם תשלומי תרומה רק על מה שאכל, ודכוותה בהקדש לא מעל במה שנשאר, אבל לשון בדבר שפגם בו נהנה משמע לאפוקי דבר אחר לגמרי, ועוד דבכה"ג שאכל חצי הרי נהנה רק מהחצי שאכל ופגמו, והחצי הנותר שנפגם לא נהנה ממנו כלל, ואם היה שוה פרוטה הרי נהנה ופגם שוה פרוטה מהחצי שאכל, מיהו בזה משכח"ל שמצץ ענבים ונהנה שוה פרוטה והפסיד הנשאר מהם, שנהנה יותר ע"י שמצץ היין מהם, והיין שמצץ שוה יותר בגלל שא"א להשיגו בלא פגם הנשאר).

**שם** ופגימתו והנאתו כאחד, לכאורה אם לבש בגד ונפלה עליו לשלשת ונפגם בכללך זה, הרי הנאתו ופגימתו אינם כאחד, כיון שהלכלוך הוא במקרה, ואמנם הוא נגרם ע"י לבישתו, אבל אין הנאתו מפגמו ולא ביחד עם פגמו, והרי אף בלבוש מציעאה שייך פגם זה, ולכן לא חשיב נהנה מפגמו, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שכתב לפרש כה"ג במתני' י"ט ב', אבל במתני' שם משמע שפגם שוה פרוטה בדבר אחר לגמרי, ולא בסיבה אחרת

מיהו כל שמוציא לחולין בנטילתו י"ל דחשיב כביעורו, כיון שיצא לגמרי מרשות הקדש ע"ז.

**י"ט א' אקשה רחמנא לעבודת כוכבים כו' ביאור הדברים**

ה. י"ט א' אקשה לעבודת כוכבים דעד דאית בה שינוי גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום ויפגם, במפרש מבואר דאף דלא גרס ויפגום מפרש לה עד דביקע דפגמה, וביארו כאן בגמ' דין השני שבמתני' דביקע בקרדום עד שיפגום וזהו שינוי שאמרו כאן, ודין השלישי דילפינן מתרומה מבואר במשנה י"ט ב' דפגם שוה פרוטה בדבר אחר לא מעל.

**וכבר** נתבאר לעיל סק"ג דהא דקתני ברישא אין מעילה אלא שינוי היינו לומר דאין להצריך במעילה כליוי כאכילה דתרומה, כיון דמעילה מתפרשת שינוי בלבד, ולהכי לא כתיב נפש כי תחטא בשגגה דנילף מתרומה לאכילה וסיכה או שריפת עצים, אלא כתיב תמעול מעל לומר דבשינוי לחוד מיחייב, ולכן מיחייב בנהנה כסוטה ובפגם ונהנה כע"ז, והיינו נמי דמרבין כמה דברים מתמעול מעל טפי מחטא דתרומה, כיון שמשמעות של תמעול מעל לאפוקי מתרומה, [ועי' תו' ב"מ צ"ט ב' ד"ה פרט שכתבו דילפינן הנאה מתמעול מעל].

**ברם** יש לעי' א"כ מנלן דנתנה לחבירו מעל ויצא לחולין הרי לפי' תו' ילפינן ד"ז מע"ז דע"י שינוי רשות מעל ויצא לחולין, אבל לפי' המפרש דמע"ז ילפינן פגם ונהנה בקרדום, א"כ מעילה של נתנה לחבירו ונטילה לעצמו לא שמענו, ובלא חידוש התורה דמעילה אינו בדין שיצא בשוגג מרשות הקדש לחולין, שהרי בהדיט אפי' במזיד לא נפיק אלא ביאוש ושינוי רשות או שינוי, אבל בנטילה לעצמו בשוגג כדאמרינן כ' א' מ"ש הוא ומ"ש חבירו, וכן בנתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, זה ע"כ מחידוש התורה

דמעילה דנפיק לחולין מכח הנותן, וכן במשאל קרדום ב"מ צ"ט א' דמעל המשאל, והשואל מותר לבקע בו לכתחלה, ובתו' פירשו דהיינו ביקוע קרדום דמייתנין בשמעתין מע"ז, אבל לפי' המפרש אין לזה מקור בשמעתין, וסתמות הגמ' כפי' המפרש שלא יתכן לסתום כולי האי.

**ומבואר** ר"ה כ"ח א' פסחים כ"ז ב' דבשלמים שאין מעילה לא נפיק לחולין, ואמנם התם מיירי בשימוש, אבל ה"ה בנתנה לחבירו (דהיינו דאמרינן קדושין נ"ה א' קדשים קלים מי שמעת ליה, עי"ש), וא"כ צריך מקור לד"ז מקראי דמעילה.

**ונראה** דעיקר מעילה משמעותה גניבה והוצאה מהרשות כדכתיב גבי עכן וימעלו בניי מעל בחרם ויקח עכן וגו', וכן בשאול דכתיב במעלו אשר מעל היינו שלקחו מחרם עמלק [כ"נ לכאורה, אע"פ ששם לא הוחרם לאוצר הקדש], ובשמעתין מייתנין רבותא מסוטה וע"ז שאף שימוש בלא הוצאת כל הגוף לחולין ג"כ חשיבא מעילה, אבל נטילה לרשותו זהו עיקר מעילה כמו בשבועת הפקדון ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו דפשטיה דקרא שהגניבה היא המעילה, [ולריה"ג היינו לרבות קדשים קלים, ולרבנן היינו השבועה ולע"כ בזה, אבל עכ"פ המעילה היא גניבת הממון והשבועה לשקר בנאמנות], ולכן מפרשין כי תמעול מעל הנטילה לרשותו, וכיון דכתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, ש"מ שזכה בו וצריך לשלם דהא לא כתיב והשיב את המעילה, ועיקר חיוב חומש ואשם הוא בגלל שיצא מרשות הקדש, דאל"כ לא היה מקום לחיבו קרבן בשוגג, וכדאמרינן קדושין נ"ד ב' וכי מאחר דאין מתחלל קרבן במאי מיחייב, ועמשנ"ת לעיל סי"ג סק"ג דמה"ט בקדשי מזבח לא מעל בנתנה משום דלא נפקי לחולין, וכשיטת תו' בזה עי"ש.

שהרי החפץ כולו קיים וראוי להנאתו, וכיון דנפיק לחולין אין לך מעילה גדולה מזו, ולא דמי לתרומה שהיא קדושת הגוף ולא שייך בה חילול, [ועדיפא מקדשי מזבח תמימים דנפקי לחולין במזיד לר"מ, דהתם שייך בהו פדיון אם יוממו, עי' ס"ג ס"ק י"ג], ולכן אע"פ שגנבה מכהן אין הגניבה מרשות הקדושה של התרומה אלא מרשות הממון הדיוט של הכהן, ולפי' תו' דילפינן ד"ז מע"ז כתבו בהדיא דקמ"ל דבלא הנאה מעל.

**והריטב"א** ושיטה לנ"ל קדושין מ"ג א' הביאו שני תירוצים בהא דמעל הנותן לחבירו או המשאיל אם זה בגלל שנהנה או בגלל שהוציאו לחולין, וכן בחדושים ע"ש הריטב"א ומאירי ב"מ צ"ט א', ולכאורה מהא דתנן כ' א' דבפרוטה שנתנה לחבירו מעל הנותן ש"מ שא"צ הנאת פרוטה, שאין טובת הנאה פרוטה מפרוטה, אלא כיון שהוציאה לחולין בנתינתו א"צ הנאה אחרת, דלא חשיב מזיק ונמצא שמעל מרשות הקדש כדרך המעילה, שו"ר בראב"ד על תו"כ שכתב ע"ז שאין טובת הנאה פרוטה בנתינת פרוטה, מ"מ הנאתו והנאת חבירו מצטרפין, וצ"ב שהרי חבירו נהנה מחולין, ואולי כונתו דלא חשיב מזיק כיון שלבסוף נהנין מכולה.

**ובטעמיה** דר' יהודה דהקדש נפיק לחולין בשוגג טפי מהדיוט אפשר לומר דכיון שהוא מתחייב במעילה תמורתו הר"ז כעין חילול ונפיק בקל, [וחש"ו שמעלו לא מפקי לחולין, וכן בנשרפו עצים מאליהן פסחים כ"ז ב', מיהו י"ל דחש"ו אין בהם כח רשות אחרת להוציא מהקדש] אבל יותר נראה דחייב התשלומין מגיע מכח המעילה, והיינו דכתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, דהיינו שכבר הוחלט קודם לכן שחטא והוציא הקדש לחולין, כמו כשמעל באכילה ובשימוש, אלא יש לפרש דרשות גבוה נהי דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה, אבל לעומת זה הו"ל ממון שאין לו תובעין בעולם, ולכן נפקע

**וראיתי** בספר אאמו"ר שליט"א י"ח א' שכ"כ, אלא שפירש כן בדרשא דאין מעילה אלא שינוי, דשינוי מרשות לרשות והחפץ קיים זהו ג"כ מעילה, ולא רק כילוי של אכילה או שימוש, וכלשון תו' י"ח ב' י"ט א' דהיינו דילפינן מע"ז דשינוי בלא הנאה מחייב, ועד"ז מפרשין השתא שינוי רשות והחפץ קיים בשלימותו, דילפינן מהאי קרא שיוצא לחולין, מיהו לא ילפינן מהאי קרא אלא קדושת בדק הבית דשייך בה חילול, ובוזה ילפינן שהמעילה כחילול, אבל לקדשי מזבח לא ילפינן מהאי קרא.

**ולפ"ז** לא אתיא דרשא זו כר"מ, דס"ל דהקדש בשוגג אינו מתחלל והאי קרא דקרבן בשוגג מיירי, וכ"ה לפי' תו', והדברים מחודשים שהרי ר"מ מודה לכל הדרשות שבברייתא זו, ולפי המפרש נחא כמשנ"ת.

**ומפוגית** הגמ' בקדושין שם משמע דר"מ דמוקי תמעול מעל במידי דאכילה או הנאה של שימוש לפי' תו', הוא המחודש, ופשטות הפסוק שכל שיש בו מעילה בשימוש, כ"ש שיש בו מעילה בהוצאה מרשות ע"י נתינה או נטילה לעצמו, והיינו טעמיה דר"י דמוקים תמעול מעל שהוא נטילת כל החפץ בכל דבר, ולא דוקא במידי דאכילה וכילוי, שזהו עיקר מעילה הנטילה לעצמו, בין בדרך אכילה בין בדרך הוצאה מרשות.

**בביאור המעילה בנטילה אם מתורת הנאה או משום שהוציא לחולין**

**ובטעם** החיוב אפשר לפרש שההכנסה לרשות ג"כ חשיבא הנאה, וכן כל שימוש שעושה בו יש לו טובת הנאה, מיהו בנתינה לחש"ו או למי שאינו מכירו אין לו טובת הנאה מהמקבל, וע"כ דכל שימוש למלאות רצונו מיקרי הנאה, ואפשר לפרש דלא ילפינן מתרומה אלא למעוטי מזיק, אבל אם החפץ קיים והוציאו מרשות הקדש זהו עיקר מעילה שנלמד מתמעול מעל, וא"צ בזה גדר הנאה,

טוב חשיב אין בו פגם, וצ"ע ברמב"ם פ"ו ה"א ובפיה"מ.

**שם אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב כו'**  
**שם** מכדי אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב, פי' תו' דלא מקרי יש לו פגם אלא בדבר העומד לדמיו, ויש לעי' אמאי הרי שימוש חשוב בתמימה כמו בבע"מ, ואם כשלא פגם חשיב שימוש גרוע שאין בו מעילה, איך נחשב השימוש יותר עי"ז שהוא קדשי מזבח, [והא דבתלש מן החטאת תנן דמעל, ואע"פ שהקרבתו אינו נחסר כלום עי"ז, התם מעילתו מפני החלק שיצא לחולין, ולא מפני השימוש בכלל הבהמה, ואין זה ענין לנהנה ופגם], גם לשון היינו כוס של זהב צ"ב, דהו"ל לפרושי מ"ט לא חשיב פגם, מיהו עיקר מאי דנקט כוס של זהב היינו משום דסליק מיניה ברישא ולא משום הדמיון ממש, אלא לומר היינו דין הרישא בכוס של זהב, [ועמש"כ סי"ג ס"ק י"ב דקתני י"ט ב' רכב דומיא דכוס שא"צ פגם].

**ואפשר** דבאמת אם כחשה הבהמה עד שנראית כחושה חשיב שפיר פגם, ואע"פ שמצינו ב"ק ע"ח ב' לענין גורם לממון שתלוי באיזה קרבן נפטר, אבל מצינו מנחות ס"ד א' שאם שחט כחושה שוחט שמינה לכתחלה בשבת, הרי דמעלת שמינה חשובה כ"כ לאבד הקרבן השחוט, ומן הראוי שיחשב פגם, [מיהו לענין חיוב דמים משום מזיק שחייב מדרבנן, י"ל שאינו משלם עי"ז, כיון שממון ההדיוט לא נפסד והקרבתו נשאר בהכשרו], ועי' שבועות ט"ז א' וברמב"ן וריטב"א שם.

**אבל** לענין החילוק בין כלי משומש לכלי חדש, בזה אין השימוש פוגם אלא בדבר שעומד למכירה, אבל קרבן שעומד להקרבה אין שימוש הרגיל חשוב פגם, אף אם נפגם שוה פרוטה, כיון שאין משערין אותו בדמים, אלא בצורה הכללית להקרבה, וסתם שימוש

הקשר בקל והוחלטה מעילתו, [משא"כ בקדשים קלים שהם ג"כ שייכים לאכילת הדיוט, בזה נשאר בידי ממונות לענין זה שלא יצאו לחולין ע"י מעילה, מיהו גם באכילה אין בקדשים קלים חומש ואשם דסו"ס לאו קדשי ה' נינהו, ולר"מ קדושין נ"ה א' מצינו דאף קדשים קלים מתחללין במזיד אע"פ שבהדיוט כה"ג לא קנה המקבל, והיינו נמי משום דהקדש נפקע בקל, כיון שאין לו בעלים בעולם], מיהו קשה דהא במזיד לא נפיק לחולין, וע"כ שבגלל תשלום המעילה פקע ההקדש, מיהו לאו מדין חילול, אלא חידוש התורה כמ"ש רש"י קידושין שם ד"ה ומשני דלר"י גזירת הכתוב הוא וכמשנ"ת סי"ד סק"א.

**י"ט א' א"ל ר"כ לר"ז ודהבא לאו בר אפגומי כו'**

ו. י"ט א' א"ל ר"כ לר"ז ודהבא לאו בר איפגומי הוא כו' כבר ביאר אאמו"ר שליט"א דר"כ שאל מהא דמצינו שתכשיטין מרובין אבדו מן העולם, וע"כ היינו מפני שנשחקו, והשיבו ר"ז דאפשר שהתכשיטין הם עכשיו אצל כלותיו של רב כהנא, שאבדו מכולתיו של נון או שמכרום לאחרים, דלשון רמיהן היינו להטיל ולהלביש ולשון שדיין הוא להשליך, ור"ע אמר לדביתהו נדרים נ' א' רמינא לך ירושלים דדהבא וכן רמי תכלתא מנחות מ"ג א' ורמי פוזמקי שבת י' א', ואמרו קדושין ח' ב' שדיתינהו קמיה כלפי זרקתו ושם ט' א' קא שדי תמרי מדיקלא וכן דשדינהו בנהרא סנהדרין ע"ב א'.

**והוסיף** ועוד נהי דלא איכא כו' למדנו מזה דאע"פ שברכות השנים נפגם מעט, מ"מ מיקרי דבר שאין בו פגם, ואע"פ שנחלקו ר"ע ורבנן בלבושא מצינא מ"מ בזהב מיקרי אין בו פגם לכו"ע, אע"פ ששייך בו קצת פגם ברבות השנים, ולפי"ז נראה דלאו דוקא זהב

זריקה, כמבואר בסוגיא ט' ב' דיפלו לנדבה או להביא קטרת, ה"ה מצות שריפת קדשים, ולא שייך להזכיר ענין פגם אלא בהנאת שימוש שאינה מכלה את החפץ, אבל אכילת כילוי כאכילת תרומה, ואף כשאין לה דמים עדיפא מתרומת חמץ בפסח כיון שיש קיום מצוה בשריפתו, והרי הם שוים למצותו, ולכן אם נהנה האוכל מהן כמו מבשר דעלמא שוה פרוטה [לאפוקי בשר שנסתר] אין להסתייע מזה שאינו ראוי להקרבה לומר שלא הפסיד להקדש כלום, דודאי מיקרי הפסד מצותו הפסד של כל דמיו, ול"ד לחמץ בפסח, וזו כונת תו' כריתות י"ג ב' ד"ה ואשם, דקדשי בדק הבית יש להקדש מהם רק ערך הדמים, ועי"ש כ"ג א', ורש"י פירש שם שאם עלה לא ירד, ולמש"כ סגי במצות שריפה, וי"ל דרש"י לרווחא קאמר דכיון דמיירי בחלב שאם עלו לא ירדו, אבל הדין כן גם בבשר חטאת, אלא דבזה אם הותר לאכילה שוב אין מעילה.

### שם אר"פ בבע"מ עסקינן

ז. שם אר"פ בבע"מ עסקינן, כתב אאמו"ר שליט"א שזה מרומזו במתני' מדקתני כשהיא חיה, ואם איתא דמיירי בתמימה הול"ל הנהגה מן החטאת סתם, ולסיים מתה כיון שנהנה מעל, דסתם חטאת מתפרש בתמימה, כמו בסיפא תלש מן החטאת, וכן בכל דוכתא, ומדהוסיף כשהיא חיה ש"מ דלאו בסתם חטאת מיירי, ויש להוסיף ביאור בזה דמשמע שכשהיא חיה וכשהיא מתה בתרווייהו היא אותה חטאת אלא שיש בה שני אופנים חיה ומתה, ואי מיירי בתמימה כשהיא עומדת להקרבה הרי כשמתה כבר אינה חטאת כלל, אבל בקדושת דמים עיקרה קדושה אחת לדמיה, ושייך לומר שאותה חטאת כשהיא חיה דינה כך וכשהיא מתה כך, ומיירי דוקא כשהיתה תמימה והוממה, אבל בע"מ מעיקרא יש לה פדיון מדאורייתא ולהכי קרי לה חטאת דהיינו שהיתה ראויה להקרבה.

אינו מכחישו שיפגם בחשיבותו לקרבן, ואף הלוקח בהמה לקרבן אינו משלם יותר עבור זה, ורק בהמה שמששה אותה לצרכו, הרי הכחש ממעט במחירה, ולכן חשיבא סתמא דבר שאין בו פגם, שאף כשתפגם פרוטה לא יחשב שימוש הניכר.

**ואפשר** עוד דנהי דכחושה הוי פגם אף בקרבן, מ"מ המכחישה אינו משלם כמזיק, כיון שלהקרבה נשארה בהכשרה, ונפ"מ אם מזיק הקדש חייב מדרבנן, דמ"מ כאן פטור מתשלומין, שד"ז אין לו דמים שהוא ענין של כבוד, והוא דבר רוחני, ולכן אין זה בכלל פגם שצריכין בדבר שיש בו פגם, דכשלמדו להצריך פגם אמרו דהיינו פגם שוה פרוטה הניכר במחיר, ואף שבסברא דומה קצת ג"ז לפגם, אבל כיון דלא דמי, לגמרי ממעטינן ליה, (ואם היה הטעם משום דמגלגלין אגב הפגם ניהא דהכא אין שוה פרוטה לגלגל עליו, אבל לא פירשנו הטעם מדין מגלגלין, עסק"ג).

**וכבר** כתבנו דתלש מן החטאת שפיר י"ל דמעל בזכיתו אע"פ שלא נפסד הקרבן, ועמש"כ סי"ג ס"ק י"ב בביאור המשנה, דכיון שזכה לעצמו בחלק מן הקרבן הרי מעל בו, דחלק זה קדוש גם כשנפרד מאליו, ואז יש לו דמים, וכשתלשו לעצמו וזכה בו הרי זו מעילה גמורה, וכמו שמפרשים שמעל כשנתחמם בצמר זה, כך מתפרש שפיר שמעל כשזכה בו לעצמו עם תלישתו, ואין הנדון בשמעתי' אלא בהנאה מכלל הבהמה והפגם הניכר בה בכללותה.

**ולפ"ז** כל קרבנות פסולים שאין בהם שוה פרוטה האוכלין חייב דמי הנאתו, כיון שהם שוים להקדש לקיים בהם מצות שריפה, וא"צ שיהיו שוים לאדם מן השוק, כמו שהאוכל אימורים מיקרי מפסיד להקדש מצותן שלכך נעשו מתחלתו, וכן מבשר חטאת לפני

### בפסחים כ"ז ב' והלא מעל המסיק בו'

ח. בפסחים כ"ז ב' אמרינן דהמסיק בעצי הקדש מעל, ולכן תנור שהסיקוהו בעצי הקדש הפת מותרת, שכבר יצאו העצים לחולין, והקשו בגמ' א"כ מ"ט תניא דאפר הקדש לעולם אסור, הרי יצאו העצים לחולין והאפר חולין, ומשני כשנפלה דליקה מאליה ולא מעל שום אדם בעצים, ויש לעי' אפי' מעל בעצים, אכתי איך הוא זוכה בהם שיהא אפרן שלו, וי"ל דסתמא דמילתא נטלן להסיקן דהא לא נכנסו לתנורו בלא הגבהה, ואמנם כל אדם כה"ג מעל בלקיחה אבל בגזבר לא מעל עד שמשנה אותם בהסקה, כמו שאמרו כ' א' בגזבר דאע"פ שלא מעל בנטילת האבן אבל אכתי כיון דשניה מעל, והיינו מפני שבפעולה זו משלים את הלקיחה שהרי האבן ברשותו, וה"נ בעצים שבתנורו.

וה"פ"ז הו"מ לאוקומי ברייתא כשהצית עצים בלא הגבהה, דהו"ל כנפלה דליקה מאליה, אלא שד"ז אינו מצוי כלל, דהא בשוגג קיימינן שמסיק אותן כדרכו ונוטלן ומכניסן לרשותו ומסיקן, דמה"ט לא מוקמינן לה במזיק דפטור, מיהו במזיד י"ל דקניניהו בשינוי כגזלן כיון שהגביהם לצרכו, (א"ה, עי' סט"ו סק"ה) ורק בשוגג הוצרכנו לטעמא דמעילה דכיון שאין לו קניני גזילה לא קני להו בשינוי אלא מדין מעילה, אבל ברש"י ובתו' כתבו דהו"מ לאוקומה במזיד דלא מעל לר"י, אלא משום דלאו אורחא לעבור על גזל הקדש במזיד, וצ"ע, ועכ"פ מה"ט לא מוקמינן לה כשלא הגביהה.

ויש לעי' במה שאמרו שם מ"ח א' ובמכות כ"ב א' שהמצית בעצי הקדש עובר משום לא תעשון כן לר' אליקים, ובפשוטו לא אמרו אלא דרך השחתה ואיבוד, כמ"ש הרמב"ם פ"ו מיסוה"ת ה"ז [ולפ"ז מזיק הקדש במזיד עובר משום לא תעשון], ושם הסיקן

ואם הא דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הוא מדרבנן, אבל מדאורייתא גם כשהיא מתה ראויה לפדיון, כיון שהיתה בע"מ, א"כ באמת קדושתן שוה, וניחא נמי שמדאורייתא כיון שנהנה מעל, דאע"פ שעומדת לפדיון, מ"מ אינה נפגמת ע"י שימוש, והו"ל כדבר שאין בו פגם, דנבילה כאבן דמיא, מיהו עי' תו' פסחים כ"ט א' דפלוגתתם מדאורייתא ורק בקדושת בדק הבית הוי מדרבנן, וא"כ מדאורייתא אף בע"מ שמתה יצאה מידי מעילה, וחיובה מדרבנן כמו תמימה שמתה, ולפ"ז חמירא מתה יותר מחיה, דכיון שבמציאות אין בה פגם ע"כ לחייב עליה משנהנה, ומ"מ יש בזה חידוש שהי' מקום להקל במעילתה כיון שמדאורייתא אין בה מעילה כלל, ולקבוע דינה כחיה שצריכה פגם, וגם איצטריך לאשמועינן שיש חילוק בין תמימה לבע"מ כדמסיים בסיפא רכב ע"ג בהמה כו' ולא מצריך פגם.

וה"פ"ז מועל אחר מועל משמע דבע"מ אין מועל אחר מועל שהרי יש לה פדיון, ונמצא שהנותן לחבירו חטאת בע"מ בשוגג בחזקת שהיא שלו, יצאה לחולין, והפדיון נתפס על חיוב מעילתו, ודינה כפסולי המוקדשים שנפדו [שו"ר שכ"מ ברמב"ם פ"ו ה"ו דבנתנה לחבירו וחבירו לחבירו הראשון בלבד מעל], ובמעות של חטאת ועולה דקתני מועלין בהן היינו בנתנם לחבירו או לחנוני, וש"מ דנפקי לחולין, והחידוש בבהמה בע"מ שנשאר בה דין פסולי המוקדשים, ואפ"ה נפקא לחולין, מיהו בנטלה לעצמו לא יצאה לחולין דכל אחד כגזבר על חטאתו, ועיקר הדבר שיש חובת גברא להוסיף לחטאתו מכח מעילה תניא לעיל ט' ב' הנהנה מדמי חטאת כו' והחידוש כאן דנפיק לחולין קדושת קרבן שאינו רכוש בלבד, אלא יש בו קדושה מסוימת, ואפ"ה זוכה בו המועל ונפיק לחולין ונשאר עליו חובת גברא בלבד, ובפרט בקרבן שהומם שאסור בגיזה ועבודה.



**מיהו** גזבר שלקח עצים והזיקן פטור כיון שאינו מתחייב על הנטילה, והרי הוא מזיק בלבד, ולפ"ז מבואר בשמעתין שהמסיק עצים אינו בגדר מזיק אף אם הנאתו אחר ביעורו, שהרי אמרו שמעל, ומיירי בגזבר שלא מעל בנטילתו רק בהיסק עצמו וכמשנ"ת, ובסברא ג"כ פשוט שזה לא מיקרי מזיק שהרי מסיקן לצרכו.

**בענין** הסקת עצים לבשל עליהם, כבר כתבנו לעיל סק"ד דנראה דלא דמי הקדש לשביעית, דהתם חשיבי עצים הנאתן אחר ביעורן, וכאן חשיבי פגימתם והנאתן כאחד, דבשביעית בעינן הנאת אכילה או לבישה שזהו בכלל לאכלה, אבל הנאת רכוש כזורע חטים דלענין הקדש מיקרי נהנה, אבל לענין שביעית מיקרי הפסד, [מיהו הא דתנן תרומות פ"ט מ"ד דגידולי הקדש פודה אותן היינו בזורע במזיד, או בנפלו מאליהן וכיו"ב, דלא נפקי לחולין], ולכן המסיק תנורו בעצי הקדש חשיב נהנה בזה שיש לו תנור מוסק לאפות בו, דהנאת רכוש ג"כ חשיבא הנאה כמו ביקוע בקרדום, אבל בשביעית בעינן לאכלה דוקא, ודברים קיימים אינם בכלל לאכלה [וראיתי בבית מאיר פסחים שם שהקשה מ"ט מעל הרי הנאתו אחר ביעורו ותיריך דקניגהו בשינוי, והיינו בהגביה דוקא ובגזבר, ואכתי הו"ל להפטר מדין מזיק אם דין הקדש כשביעית].

**וב"י** נהנה בדבר שיש בו פגם מיקרי הנאתו ופגימתו כאחד, שהרי אנו מחייבין אותו על ההנאה כשניכר שנשתמש בו לצרכו, וממילא הפגם חשיב כבא מכח ההנאה, מיהו אם פגם יותר ממה שנהנה פטור, לפמשנ"ת סק"ג.

**ולפ"ז** המסיק תנורו בעצים של הקדש כדי לאפות בהם מעל, ואפי' אם אח"כ לא אפה בהם חייב, לפי שנהנה בתנור המוסק, אבל אם הסיקן לאיבוד הו"ל מזיק, ולא

לבשל עליהם, ודינו כגזלן, ושמא כיון שבישל גה"נ בחלב דהו"ל איסור הנאה לכן חשיבא הסקתן שלא לצורך והו"ל משחית בעלמא, ובריטב"א מכות שם כתב בשם הרמ"ה שאינו לוקה משום הזיד במעילה מפני שלא חשיבא הנאה במבשל איסור הנאה וכ"כ במהר"ם חלאוה פסחים שם בשם הראב"ד, [והריטב"א בשם תו' משמע דלא ס"ל כן, דנקטו התירוצ' דמיירי בפחות משהו פרוטה וכע"ז בתו' שם, ומשמע דס"ל דחייב משום מזיד במעילה כה"ג], וא"כ י"ל דמה"ט קרינן ביה לא תעשון, מיהו מסתברא דחייב בתשלומין כדין גזלן דלא גרע הקדש מהדיוט, דנהי דליכא מעילה במזיד אבל אינו בדין שיפטר מתשלומי הנאתו כגזלן, שום נתבאר לקמן סט"ו סק"ח דמיירי בקדושת הגוף עפ"ד מרן זללה"ה בפרה ס"ב סק"ט.

**ויש** לעי' הנוטל עצי הקדש כדי לאבדם אם מעל בנטילתו או דחשיב מזיק הקדש דפטור, ולכאורה כיון דדינו כגזלן כדאמרין ב"ק צ"ח א' דבשקליה בדיה מיגזל גזליה והשבה בעי מיעבד, מעל, מיהו לענין מעילה כיון שלא נתכוין להוציאו מרשות שהי' שם י"ל דבחיוב אחריות לחוד לא מעל, דלכאורה אין לו קניני גזילה לקנותם בשינוי כיון שלא נתכוין לזכות בהם ולהוציאם מרשות בעלים וה"נ בהקדש מלבד דשוגג הוא הרי לא נתכוין לזכות בו, אלא שאחריותו עליו לחומרא כדין גזלן, אבל בתו' ב"מ צ"ט א' מבואר דשואל שלא מדעת מעל בכולו, אע"פ שלא נתכוין להוציאו מרשות בעלים, ואפשר דכונה להשתמש שלא ברשות חשיב כונה להוציא, כיון ששל"מ גזלן הוא, ולפ"ז גם נטלו לאבדו מעל, וכיו"ב בהדיוט במזיד קני ליה גם בשינוי כדין גזלן, עי' ב"מ מ"ג ב' דלוקה בחסר כדין גזלן, ובפשוטו גם קונה בשינוי ומשלם דמים, ובמ"ש מרן זללה"ה ב"ק סי' כ' סק"ב עמשנ"ת בזה בב"ק ס' סק"י"א בשם הראב"ד שדינו כגזלן.

יתחייב אפי' אם נמלך לאפות בו, דמצאיות ההנאה נקבעת לפי דעתו של האדם.

### ט. סידור דברים שנתבאר

**מצינו** מעילה בכמה אופנים א. אכילה וכליו הדבר כשריפה, ב. הוצאה לחולין בנתינה או נטילה לעצמו, ג"כ הפסיד כולו להקדש, ג. נהנה ולא פגם בדבר שאין בו פגם, ד. נהנה ופגם בדבר שיש בו פגם.

**אכילה** וכליו הדבר למדנו חטא חטא מתרומה, הוצאה לחולין למדנו מעיקר תמעול מעל שענינו גזל כמעלו של עכן, או שנלמד מע"ז, [עסק"ג], נהנה ולא פגם למדנו מסוטה דמיקריא מעילה אע"פ שלא נחסר ממנה כלום, ונהנה ופגם למדנו מע"ז ומתרומה יחד, [עסק"ד], וחיובו רק על ההנאה והפגם הוא תנאי בחיוב [עסק"ג].

**אכל** אכילה גסה או דבר המזיק פטור דילפינן מתרומה כי יאכל פרט למזיק, וה"ה השורף ומכלה בלא הנאה.

**המסיק** תנורו בעצי הקדש אם הוא גזבר שלא מעל בלקיחתו, הרי הוא מועל בשריפתו, ואפי' לא אפה בהם לבסוף, דכיון שהרויח שיש לו תנור מוסק לאפיה, והי' דעתו לאפות בהן חשיב נהנה רכושו מהקדש, ואם שרפן לאיבוד אע"פ שאח"כ נשתמש בתנור לאפות לא מעל בהסקה, אבל כיון שהאש לא יצאה לחולין מעל כדן נהנה, מיהו יש אופנים לדון שהחום של האש נעשה כהפקר כיון שרחוק שיהא תועלת מזה, אבל בגמ' מבואר דבלא מעילה נשאר הכל קדוש.

**המאכיל** את חבירו מעל הנותן מפני שהוציאן לחולין בנתינתו, או מפני שאוכלין בשליחותו, וחשיב נהנה במה שמכירין לו טובה ע"ז, מיהו אע"פ שהמאכיל פרוטה לא נהנה פרוטה, מ"מ מדין שליחות חשיב כנהנה בעצמו וחייב, וכן בהוצאה לחולין הרי הרויח פרוטה שלימה וכוונתן חולין לחבירו דמי

כדחזינן שמקדש בו את האשה אפי' בפרוטה כסתמות הדברים, מיהו בהבליע לחבירו בחשבון ולא נהנה הנותן, צ"ע אם חייב על הוצאתו לחולין.

**שרף** שולחן לתבשילו אם שוה לו להפסיד השלחן חשיב שנהנה בכולו, כיון שהי' משלם מחיר יקר לצורך זה, באופן שאין לו עצים סתם, אבל אם יש לו עצים חשיב על המותר כמזיק, [עסוסק"ב], מיהו אם אינו גזבר יצא לחולין בנטילתו וחייב בדמי כולו.

**הסיק** עצים תחת תבשילו [באופן שלא יצאו לחולין בנטילתו] באופן שאין חבירו יודע ואינו מכיר לו טובה, וכן הסך את הישן בשמן של הקדש, [לצד דזה נהנה וזה מתחייב מעל המשלח, עי' תו' קדושין מ"ג א'], למאי דילפינן מתרומה פטור, וכ"כ הראב"ד בתו"כ, ופירש שזהו מה שאמרו מי שפגם נהנה, והר"ז כמאכיל את פועליו תרומה שהם משלמין, דבעינן נהנה גמור, אלא דבהקדש סגי בהנאה של ריוח ממון, וא"צ הנאת גופו כתרומה, וכן הדין בנהנה בלא כליו באופן ג' ד'.

**המשאיל** לחבירו אפי' טבעת וכיו"ב שאין בו פגם יצאה הנאת השואל לחולין, והמשאיל מעל כפי טובת הנאה שיש לו על השאלתו, ועי' סי"ג ס"ק י"ד.

**הזורע** חטים של הקדש נראה שמעל מיד בזריעתו, שכך היא הנאה של זריעה, ואפי' לא צמחו אח"כ, ומתני' דתרומות בגידולי הקדש תתפרש במזיד או בדליכא איניש דמעל כגון שנפלו מאליהן או חש"ו ונכרי, וכן המאכיל את בהמתו, דהנאה דהקדש היא הנאת רכוש ולא דוקא הנאת הגוף.

**נהנה** ולא פגם בדבר שאין בו פגם מעל, אע"פ שלא נהנה גופו אלא בממונו, כגון שהשקה בהמתו בכוס של זהב, [עסק"א] אבל השקה בהמת חבירו באופן שאין חבירו יודע ואין לו טובת הנאה מזה פטור.

מיוחד], וכיון שכן כ"ז שאין פגם שוה פרוטה לא מינכר פגמו ואין זה ענין לתשלומי מעילה פחות משהו פרוטה, כיון שאינו משלם את הפגם אלא את ההנאה, והפגם הוא רק תנאי שתהא הנאה הניכרת, ואפי' לבש טלית וחלוק כאחת ונפגמו כל אחד ח"פ פטור, דבעינן שבאותו חפץ יהא פגם שוה פרוטה.

**פגם** פרוטה ונהנה פחות מפרוטה פטור, דהחלק שפגם ולא נהנה דינו כמזיק ופטור עליו, ונמצא שאינו פגם שמחמת ההנאה, והו"ל כנהנה פחות מפרוטה ופגם פחות מפרוטה, ולפמשנ"ת לא מצטרפין החצאין של ח"פ פגם בחפץ זה וח"פ פגם בחפץ אחר, ופטור מלשלם.

**נהנה** ולא פגם בדבר שיש בו פגם פטור מלשלם כלום, ואפי' פגם פחות מפרוטה ונהנה פרוטה או פחות מפרוטה פטור, דענין הפגם שהצריכו בדבר שיש בו פגם הוא שיהא ניכר שנשתמש בו לצרכו נורק פגם הנעשה מכח השימוש הרגיל מחייבו, אבל אם ביקע בקדרום ונשל הגרון מן העץ של הגרון לא מיקרי פגם מחמת השימוש, כיון שזהו מאורע, וצ"ע בזה (וכן שחורריתא דאשייתא היא תוספת פגם שנוסף על הדיור), וכן אם בשעה שלבש הטלית ניתו עליו לכלוך לא מיקרי פגם שמחמת הלבישה, דבעינן סדר הרגיל שנעשה מחמת הלבישה מה שנפגם טלית מהאוויר והשמש וכיו"ב, ולא מאורע

## סימן יא

### בדין פחות משהו פרוטה ומחובר ואכילת חבירו וצירוף

**י"ח ב' אכל היום ואכל למחר כו'**

**כמה ענינים בשיעור פרוטה**

א. **מעילה י"ח ב'** אי מה חטא האמור בתרומה לא צירף שתי אכילות כאחת כו' החידוש במעילה שאע"פ שלא נהנה בשוה פרוטה כאחת, ואף לא באופן ששייך לצרף ההנאות, וכן אם מעל באכילה כגון בקדושת הגוף דנפקי לחולין רק באכילה, אפ"ה מצטרפין שתי אכילות לשוה פרוטה, שהי' מקום לומר דבעינן הנאה חשובה שהרי פגם ולא נהנה פטור, הרי דבעינן הנאתו כדי לחייבו, ואפ"ה מצטרפין מכאן ועד ג' שנים, ואי לאו ריבויא היה חייב לשלם כדין פחות משהו פרוטה, אבל מחומש ואשם היה פטור, והחידוש לחיוב חומש ואשם, ועי' גיטין י"ב ב' דיש קולא של פחות פחות משהו פרוטה, ועי' להלן בזה.

**מיהו** אם החזיר מעילתו בינתיים ודאי דלא מצטרפי, וזה אפי' אם אין ידיעה לחצי

שיעור כר"ג שבת ק"ה א', ואפי' החזיר מספק ולא נודע לו עדיין, ובתו"כ מסיים בה בהעלם אחד, שאם נודע לו בינתיים ג"כ לא מצטרפי, וכ"ג בכריתות י"ח ב' וכ"כ רש"י שם, ויתכן שאף לר"ג יש ידיעה לחצי פרוטה כיון שמחויב לשלם כדאמר ב"מ נ"ה ב' דאיתרבי מקרא להשבון, ולא אמר ר"ג אלא בשאר עבירות שאין לו שום חיוב מכח ידיעתו, ואם היתה לו ידיעה בינתיים דלא מצטרפין חייב בהשבון של שוה פרוטה כדין פחות משהו פרוטה, והיינו דאי לאו קרא היה שייך ענין מחילה לפחות משהו פרוטה שלא יצטרפו, ויהא פטור מלשלם, מיהו אפשר דלענין חיוב תשלומין כיון שיש בו שוה פרוטה חייב כדין שוה פרוטה, אלא דלקרבן וחומש לא מצטרפי.

**שיעור** פרוטה אמרינן בפסחים ל"ב ב' גבי תרומה לאבא שאול שאין נתינה פחות משהו פרוטה, ולרבנן השיעור כזית, ואפשר דמ"מ ילפינן מינה דמעילה נמי בעיא שיעור

למחילה, ובהקדש נוסף שחייב להשיב, ומגופיה דקרא דקרי ליה חטא מן הקדש ישלם, וכ"מ מהא דמצטרף לווה פרוטה לחיוב חומש ואשם, ש"מ דאיסור גמור הוא, ואף למ"ד ח"ש מותר מן התורה לא נאמר ד"ז בגזל דהא בן נח נהרג עליו מפני שאינו מוחל, ש"מ דאיסורא איכא, וצ"ע במ"מ פ"א מגניבה ה"ב דתלי לה בח"ש אסור מן התורה, דזה לא שייך אלא באיסורין כלפי שמיא ולא בממון חבירו, ואפי' בלא דחויא לאיצטרופי יש לאסור, ועוד דכיון שמעילה מצטרפת ש"מ דאיסור גמור הוא, ולא דמי לח"ש דאכילה שאם ימתין בטל שיעורו ביותר מכדי אכילת פרס, אבל מעילה שמצטרפת לעולם א"כ נשארה בחומרתה, וכבר נתבאר כ"ז בספר אאמו"ר שליט"א בהקדמה שבריש ספר מעילה, [ושם כתב דלא ילפינן חטא חטא מתרומה שילקה על פחות משה פרוטה מ"מ מדקרי ליה חטא מן הקדש ש"מ דחטא מיקרי, ולפמש"כ לעיל ילפינן מתרומה דאיכא שיעור לחיוב אלא שהבינו שהוא שוה פרוטה ולא כזית, שהרי מעילה שייכא בכל הנאות, ול"ד לתרומה], ועוד יש להוכיח כן מדרכי פסחים ל"ג א' דהזיד במעילה במיתה בפחות משה פרוטה, ואמנם אמר כן רק באכילה, אבל מ"מ חזינן שיש איסור דאורייתא בפחות משה פרוטה, דהא מקרא דמעילה הוא דמחייב ליה.

**ובן לענין שיצא לחולין ע"י נטילה לחוד דין פחות משה פרוטה כשה פרוטה, דהדין נקבע בנטילת הח"פ הראשונה, ואם לא נפיק לחולין איך יצטרף אח"כ, ולבתר דאיתרבי להשבון א"כ פשוט שדינו כשה פרוטה, אלא דמעיקרא נמי כיון שיכול להצטרף נפיק לחולין, [וכ"מ במתני' כ"א א' שכשלקח בחציה כו' השליח מעל, וש"מ דנפקא הפרוטה לחולין לחצאין, ואין לומר דהיינו דוקא מפני שהיא קיימת, דנראה שאין חצי של בעה"ב וחצי של שליח ראויין להצטרף], וצ"ע בספר מנחת ברוך סי' כ"ח דנקט שאין פחות משה**

לפי ענינה דהיינו שוה פרוטה, [וכמ"ק מדס"ד לדמות לתרומה שלא יצטרפו שני חצאי פרוטה, וש"מ דהשיעור נלמד מתרומה, אלא דכל חד כדינו ובהקדש דכל הנאה מעל ע"כ שיעורו שוה פרוטה], ובירושלמי שם פ"ב ה"ג דריש מקרא דואת כו' ישלם פרט לפחות משה פרוטה, ומלשון מן הקדש דמשמע מקצת מן הקדש מרבינן פחות משה פרוטה להשבון בתו"כ, ואולי גם לפחות משה פרוטה דריש ממין הקדש ולא כל הקדש דבירושלמי שם מייתי נמי תנאי דילפי ריבויא לתשלומין ומיעוטא לחומש ואשם מהאי קרא ואפשר דמלשון ישלם משמע ממון שהוא שוה פרוטה, ורש"י ב"מ נ"ה ב' כתב דואת ריבויא הוא, [ואפשר דהריבוי רק בתשלומין מדלא כתיב ברישא גבי וחסאה בשגגה קודם שנכתב האשם], ויש לעי' כיון דבהדיוט הפטור דפחות משה פרוטה הוא משום מחילה כמבואר סנהדרין ג"ז א', א"כ בלא קרא לא הוה מחדשנין מחילה בהקדש, ואפשר דכיון דנתמעט מחומש ואשם ס"ד דמכל החיוב מיעטתו תורה, ועוד דבכל חיובי התורה נאמרה הלכה בשיעור פרוטה, וכן בהקדש ונתן הכסף וקם לו, ולכן בלא חיוב השבון הוה פטרינן ליה, ולפ"ז אי לאו ריבויא היה הדין שכל שאין בו חיוב מעילה אין בו תשלומין, וידיעה מחלקת בפחות משה פרוטה שא"צ לשלם, אבל בסברא יש לקיים דכל חד כדיניה, דרק לפחות משה פרוטה איצטרין קרא וכמש"כ לעיל.

**הזיד במעילה בפחות משה פרוטה ג"כ חייב להשיב באופן שחייב בשוה פרוטה, דקרא אשמועינן שאין דין מחילה בהקדש, וכ"נ בראשונים גיטין י"ב ב' דמייתו מדיני מעילה בפחות משה פרוטה לדין מזיד.**

**בדין איסור מעילה בפמטו"פ ולענין יציאה לחולין**

**פחות משה פרוטה ודאי אסור מדאורייתא, דאף בהדיוט אסור אלא שניתן**

משלם חובו בזה, ולא נתכוין להקדיש משהו זה, אבל גם דבריהם יש לפרש מהטעם שכתבנו שדרך לוותר על שכר כזה, וכיון שכבר שילם בזה דנין כל פעם מחדש.

**וצ"ע** בלשון הרשב"א שם שכתב דפחות משהו פרוטה אסור רק מדרבנן, ובתו' הרא"ש שם הוכיח מהא דצירף את המעילה שאיסורו מדאורייתא, ובהדיא כתוב כן שנתרבה להשבון, ולא מיירי בנטל פרוטה והחזיר חצי, אלא בנטל רק פחות מפרוטה, ולפמ"ש"כ לעיל אף לר"ל אסור מדאורייתא, ואף בגניבה היה נראה כן, וכבר נתבאר הדברים בספר אמו"ר שליט"א ריש מעילה, [גם צ"ע מה"ט בשטמ"ק בכורות י"ד א' אות ג', ובפשוטו גיזה ועבודה בבהמת בדק הבית אסורה אף לצורך הקדש, ואע"פ שהגזבר לא נטל ולא נהנה לעצמו ולא מעל, וכן בפרה להכשיר גופה, דמ"מ יש בזה ביון כמו שאסור בפסולי המוקדשים אע"פ שמוותרין באכילה להדיוט, ומסקינן בגמ' שם כ"ה א' שאיסורן מדרבנן].

**ובפשוטו** מלבד איסור חצי שיעור שיש בכל האיסורין משום דחזיא לאיצטרופי, יש לאסור כאן כדין איסור הנאה גם בדלא חזיא לאיצטרופי כמו בנהנה ולא פגם בדבר שיש בו פגם דלא חזי לאיצטרופי, ואפ"ה יש לאסור מדאורייתא כמ"ש"כ לעיל סי"ב סק"ח.

**ר"ה כ"ח א' אר"י בשופר של עולה כו' בביאור פלוגתא דרב יהודה ורבא**

ב. ר"ה כ"ח א' אר"י בשופר של עולה לא יתקע כו' כיון דמעל בה נפקא לה לחולין כו' ביאור הדברים דהכא מיירי כשהשופר נשאר בקדושתו והמעילה בשימוש, כמו שתה בכוס של זהב מעילה י"ח א', דשופר דבר שאין בו פגם הוא, וכיון שנהנה מעל, (ואע"פ שכל תקיעה פחות משהו פרוטה, הרי היא מצטרפת לשהו פרוטה, ואף פחות משהו פרוטה נפיק לחולין כמשנ"ת סק"א).

פרוטה יוצא לחולין, בנטילה לחוד, אבל בנהנה מודה כיון שבמציאות כבר נכנס לגופו והנאתו, ובאמת כל נטילה לעצמו ג"כ חשיבא הנאה, ושפיר נפיק לחולין.

### בסוגיא דגיטין י"ב ב'

**בגיטין י"ב ב'** אמרינן דהמקדיש ידי עבדו לזה ואוכל ועושה ופורע, והקשו בגמ' איך פורע ממעשה ידי קמא קמא קדיש ליה, ותיצרו בפחות פחות משהו פרוטה, וביארו בתו' שאין דעתו של מקדיש שיחול הקדש על פחות משהו פרוטה, ולשון הרמב"ן האי גברא מעשה ידי עבדו הקדיש, ואין פחות משהו פרוטה מעשה ידי, וצ"ב מהו ענין זה, הרי בפשוטו הקדיש האדם כל מעשה ידי עבדו, ואין דעתו כלל לחלק בין פחות משהו פרוטה או שוה פרוטה.

**ואפשר** שיש פעולות קלות שאין דרך בנ"א לדרוש שכר עליהם לרוב קטנותם, וכגון שמבקש מהעבד לראות אם שקעה חמה, דודאי יש כאן שירות מסוים ששוה משהו, אבל אין דעתו של אדם ליטול ע"ז שכר, ולכן לא הקדישו בעליו, והיינו נמי דאמרינן בפחות פחות משהו פרוטה שמשלם למלוה ע"י פעולת משהו שלא חל הקדש עליה, לפי שאין דרך לתבוע שכר על פעולה כזו, וקודם שהמשיך כבר נמחל, ולא מצטרף עם ההמשך והוא נדון בפ"ע, אבל אם ישלם לו שכר משהו יתקדש, אבל הדרך לוותר על שכר זה, [כ"נ דאע"פ שיכול לוותר, אם לא ויתר הר"ז קדוש ועשייתו אצל המלוה בדרך ויתור, אבל בלשון הראשונים אין ד"ז ברור], והמלוה מסכים למחול חובו כנגד הפחות פחות משהו פרוטה שעושה עמו, ואמנם זוהי הערמה, דודאי לא נתכוין לפעולה של פחות פחות, אלא דניחא ליה להקדש בהכי, וקמא קמא פקע ליה, כיון שעושה אצל המלוה, ושוב לא מצטרף ההמשך, ולשון הראשונים משמע שבאמת מתחייב לו פחות מפרוטה והוא

**והנה** בין בעולה בין בשלמים הרי הנאת השימוש איננה בעולם ולא שייך לומר דלא נפקא לחולין, אבל מ"מ יש חילוק דעולה כיון שהוא מתחייב בתשלומי מעילה על הנאתו, יש מקום לומר שעם תקיעתו כבר יצא השימוש הזה לחולין, ושפיר יצא יד"ח בחולין, אבל בשלמים שאין דין מעילה לא יצא השימוש לחולין, ונמצא שיוצא יד"ח בשימוש האסור.

**ורבא** הקשה ע"ז שגם בעולה השימוש והחילול באין כאחת, וכי תקע באיסורא תקע, והלשון משמע שגם רב יהודה מודה שהמעילה באה רק עם התקיעה, כי רבא הקשה זה כדבר ידוע, אלא שר"י סבר דבכה"ג חשיב שיצא יד"ח לבתר המעילה וכשומע בתקיעת חולין דמי, וכמו שמעילה מוציאה חפצי הקדש לחולין, כך הנאה שיש בה דין מעילה מוציאה ההנאה לחולין, כענין שמצינו ב"מ צ"ט א' במשאיל קרדום של הקדש שיצאה טובת ההנאה דהיינו זכות השימוש לחולין וחבירו מותר לבקע בו לכתחלה, וסבר רב יהודה דה"ה בתוקע בעצמו, והרי בשלמים לא יצאה הנאת הביקוע לחולין, כיון שאין בהם דין מעילה וה"נ בתקיעה איסורא הוא דרכיב בהו.

**ולמדנו** מכאן שיש חילוק ביציאה לחולין של שימוש עולה לשימוש שלמים, אף בדבר של הנאה שנפרד מהשלמים, ולפמש"כ ס"ב ס"ק י"ג ועוד, דנהנה ולא פגם בשלמים פטור, א"כ אין כאן שום חיוב תשלומין בשלמים, ולכן נשאר רק איסורא, אבל אפי' אם היה חייב לשלם מ"מ לא נפיק מידי לחולין, אלא שחייב לשלם על הנאתו, מדין ממון ולא מדין מעילה, ועמש"כ סט"ו סק"ט דמה"ט לא דמי דר"י לדר"פ פסחים כ"ז ב' דהתם נוטלן לעצמו ואף בשלמים יש לחייבו בקרן, ולכן היה מקום לומר דנפקי לחולין בנטילתו.

**הטעם** שלא יצא כל השופר לחולין בעולה, י"ל מפני שלא נתכוין להוציאו מרשות שהי' שם רק להשתמש ולהחזיר, ואינו בדין שואל שלא מדעת להתחייב בכולו כגזלן, כיון שהוא שוגג, וסבור שהוא שלו, וזה בשופר של דמי עולה, ואם משכח"ל שנשאר השופר בקדושת הגוף, ואינו יוצא לחולין בנטילה מ"מ מעל בשימוש, כיון שהשימוש נפרד מגופו, וכמו רכב ע"ג בהמה שמעל בהנאת הרכיבה, אע"פ שגופה נשאר קדוש, וכן בשתה בכלי שרת.

**שם מצוות לאו ליהנות ניתנו, בהא דמהני האי טעמא לענין מעילה**

**שם** הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה יצא מצות לאו ליהנות ניתנו, פי' שאין היציאה יד"ח המצוה בכלל איסור הנאה שאסרה תורה ליהנות מהקדש ושאר איסור הנאה, שקיום המצוה אינה בגדרי הנאה גשמית, וד"ז לא אסרתו תורה, ואף אם אדם משלם ע"ז מעות, אין זה מחשיבו הנאה, כמו שאין שכר כל המצוות בגדר הנאת העולם, אע"פ שאדם מוכן לשלם כדי לקבל שכר מצוה בעוה"ב, ול"ד לנוטל לצורך נתינה לחבירו או להפקיר שג"ז כשימוש ממון, אבל התוקע שלא יצא יד"ח כלא נהנה כיון שהמעשה עליו עול ולא שימוש, וכיון דמצות לאו ליהנות ניתנו הרי גם ביצא יד"ח לא נהנה, ועי' להלן.

**מידו** לענין איסור השתמשות לא דמי הקדש לשאר איסור הנאה, דהכא אינו רשאי ליטול נכסי הקדש לצרכו, אף בדבר שאינו נהנה כלל, ואף שלא כדרך הנאתו, אין היתר ליטול חפצי הקדש לצרכו, ולא דמי לצלו של היכל שאינו נוטל מהקדש כלום.

**ולפ"ז** היה מקום לומר שאם תקע בשופר של עולה מעל, כיון שנשתמש בו לצרכו, ואע"פ שלא נהנה ביציאה יד"ח, אבל עיקר השימוש כה"ג בעלמא מיקרי הנאה, כמו

דמשמע כדרך אכילה, ולפ"ז יש פסוק באכילת תרומה למעט מחובר, [מיהו צ"ל שזו סברא מיוחדת במחובר, ולא בכל שינוי, ועי' להלן], וניחא טפי דילפינן הקדש מינה, אבל מקריאת שם דתרומה לא ילפינן דבעינן תלוש, דהתם ממנו כתיב, וזהו דין בהפרשה, ואילו הקדש הרי שייך בכל דבר מיהו אפשר דהגדון למעט מחובר הוא מפני שאינה נגזלת ומה"ט אינה מעילה גמורה, וכיון דסתם תרומה בתלוש שפיר ממעטינן מחובר ממעילה דהא באמת תרומה אכילה וכליוי היא ולא מרבינן אלא כע"ז וסוטה, אלא דאי משכח"ל חיוב אכילת תרומה במחובר לא היה מקום לזה למעט מעילה.

**ומבואר** שם דתרומה מחוברת שתלשה ואכלה חייב, וה"ה בהקדש מחובר שתלש ונהנה ממנו חייב, וכ"מ י"ג א' במתני' בפירות ועשבים, והדש קלעילין בשדה הקדש מעל ושם ב' המקדיש את החורש, שו"ר ברמב"ן גיטין ל"ט א' שביאר כן, [וערש"י ב"ק ו' ב' וצ"ל דכונתו ג"כ רק בדרך אכילה ממחובר אלא שנתלש ע"י האכילה], וש"מ שאין חסרון בקדושת מחובר, אלא שההנאה במחובר אינה מעילה מושלמת, והטעם מפני שלא הוציאה מרשות הקדש אלא נשתמש אצל ההקדש, ולא חייבה תורה מעילה בדבר שרשות הקדש שולטת בו, ואין המועל מפקיעה משליטת ההקדש, וזה למדו מתרומה שהיא באכילה שהיא כליוי מושלם, ודכוותה במעילה בתלוש [וכע"ז כתב מרן זללה"ה בסל"ח סק"א], ויש ללמוד מזה דעציץ שאינו נקוב שדינו כתלוש, אם נקבו אין מועלין בו, שלא אמר רב תלוש ולבסוף חיברו כתלוש דמי לקמן כ' א', אלא בבנין בית, שחיבורו ניתן להפרידו, אבל נטיעת אילן היא מציאות אחרת, ולא מיקריא תלוש ולבסוף חיברו, אלא מעיקרא עץ בעלמא והשתא אילן, וביחור שנטעו ואח"כ השתחוה לו מבואר שאינו נאסר דדוקא בנטע אשירה

התוקע לשיר, והלובש סנדל של הקדש לחליצה, ואפי' נימא כפשטות הדברים ולא מעל כיון שלא נטלו ליהנות בו, אבל לצד שמצות ליהנות ניתנו, י"ל שלא יועיל אם נקבע הדין שלא יצא יד"ח שע"ז יפקע ממנו איסור מעילה של ההשתמשות, כיון שסו"ס נטלו לצרכו, ומה שאירע שלא הרויח ולא יצא יד"ח, אין זה משנה את עיקר השימוש שיחשב כלא נשתמש שימוש של הנאה.

**אבל** הדבר פשוט לראשונים דאם מצות לאו ליהנות ניתנו או אם ליהנות ניתנו ונקבע הדין שלא יצא יד"ח הר"ז לא מעל, שמעשה מצוה הרי הנאתו רק ביציאה יד"ח, שהרי שלא לשם מצוה לא היה תוקע, שאין לו שום צורך בדבר, ולכן אם נקבע הדין שלא יצא יד"ח לא מעל, אע"פ שתקע בשופר ולבש בסנדל, כיון שאין לו שום צורך והנאה בפעולה זו, כ"מ בריטב"א בשמעתין, וברמב"ן ורשב"א יבמות ק"ג ב', וכבר נתבאר בכ"ז בס"ג סק"ה, ואמנם אם נעשה שואל שלא מדעת לצורך מצוה י"ל שזוהי מצוה הבאה בעבירה, אבל בגזבר או מקדיש שהשופר צריך להיות כעת ברשותו ולא נטלו מרשות הקדש, י"ל שדינים רק על השימוש בלא נטילה, ומהא דקי"ל שיצא יד"ח ש"מ דלא חשיבא באה בעבירה.

**י"ח ב' ובתלוש מן הקרקע, כמה ענינים בדין מחובר**

ג. י"ח ב' ובתלוש מן הקרקע, במנחות ע' א' אמר אב"י דהא דתניא אין תרומה במחובר לקרקע היינו לענין חיוב מיתה וחומש, שאם אכל תרומה מחוברת פטור, שאם תלש ואכל היינו תלוש, ואם גחין ואכיל בטלה דעתו, והיינו כגון שהכניס השיבולת של תרומה בבית הבליעה כשהיא מחוברת, מיהו זה רחוק, ואפשר דאף בלעס וע"ז נתלש בפיו חשיב שלא כדרך, כיון שלא תחילה אלא מכח האכילה, ולכאורה מתמעט מכי יאכל

## בגדר מחובר למעילה אם שוה לדין קרקע לשבועה ושומרים

יש להסתפק אם גדרי מחובר דמעילה כגדרי קרקע לענין שבועה ושומרים וכפל וד' וה', דלכאורה היה נראה דענבים העומדות להבצר אף למ"ד כבצורות דמיין לענין שבועה, מ"מ אם מדמינן הקדש לתרומה דינן כמחובר, וכן לאידך גיסא בתלוש ולבסוף חיברו שדינו כתלוש לענין מעילה וע"ז לרב, מ"מ י"ל דלא חשיב דבר המיטלטל לענין שבועה, ואין נשבעין על בית מחובר אע"פ שהי' תלוש, ואע"פ שהסברות דומות קצת, שאין מעילה במחובר מפני שאין קרקע נגזלת, מ"מ אין קושיא אם יש קצת חילוקים ביניהם, והדבר מפורש בגמ' גיטין ל"ט א' שדינן שוה דמדמינן שערו העומד להגזז שמועלין בו לרשב"ג, לדין ענבים העומדות ליבצר דר"מ, ואמנם צריך יישוב דלכאורה לענין אכילת תרומה פטור כ"ז שהם מחוברין, וכ"מ בתו' סנהדרין ט"ו א' ד"ה שער, ולפמשנ"ת לעיל באמת לא ילפינן מחלות תרומה, אלא מסברא דקרקע אינה נגזלת ואין המעילה חמורה כ"כ ולזה סגי לן ברמז דלא מצינו תרומה במחובר לקרקע, וא"כ צריך ראייה שיש מעילה במחובר, שו"ר בשו"ע חו"מ סי' צ"ה ס"א שתי דעות בענין בית לענין שבועה ושומרים, והש"ך כתב שם דתלוש ולבסוף חיברו לכו"ע כקרקע לענין שומרים ושבועה, ורב אמר כן רק לענין אסורין ולע"כ, אבל בגמ' שם מדמינן מעילה לשבועה, ואולי לקושטא דמילתא לא אמר כן רב רק לענין ע"ז, וצ"ע וביורר בכ"ז, ודיני בתי ע"ח ובתי החצרים מיירי עם הקרקע, וכן סתם קניני בתים.

### בהקדישו ולבסוף בנאו בגמ' כ' א'

בגדר מחובר שאין בו מעילה אמרינן כ' א' דבהקדישו בתלוש ולבסוף חיברו לכו"ע מועלין בו, ובכנאו ולבסוף הקדישו לרב דינו

לעברה אסורה, ובבית שבנאו אסור, כ"מ ברמב"ם פ"ח מע"ז ה"א ד'.

במנחות שם אמרינן דתנן לא מצינו תרומה במחובר לקרקע, ומרן זללה"ה בסל"ח סק"ב הביא מפרשים [שוב שמעתי שכ"כ הגרא"מ הורוויץ ז"ל] שהכונה לברייתא זו דממעטינן הקדש במחובר מתרומה, ובאמת הכי משמע מפירושה דאב"י שם דלענין מיתה וחומש מיתניא, ומרן זללה"ה דחה הדברים דהא ודאי משכח"ל תרומה ששתלה שדינה כתרומה אף במחובר, ועי' פסחים ל"ד א' ב' בשתילי תרומה, וא"כ מה הקשו שם בגמ' אם משכח"ל טבל ששתלו וקרא עליו שם במחובר, הרי כמו דמשכח"ל בתרומה משכח"ל בטבל, ויש ליישב שהשואלים סברו דתרומה לאחר מירוח אינה ראויה לזריעה, שאין תורמין קודם גמ"מ של מירוח הכרי [וכ"ה לשון רש"י ד"ה ובתלוש], ולאחר דישה שוב א"א לזרעם כשבולת, וכיון דלא משכח"ל תרומה בדגן תירוש ויצהר לאחר גמ"מ נהי דמשכח"ל בשתילי ירקות תו לא ילפינן הקדש מינייהו דהיינו שכבר שייך לקבוע שאין מושג של תרומה בסתמא במחובר, והומ"ל וליטעמין כי היכי דמשכח"ל בטבל ששתלו משכח"ל בתרומה ששתלה, אלא שהמציאות בתרומה רחוקה יותר מפני האיסור, א"נ ס"ד דכיון שאסור לזרוע התרומה לא מוקמינן קרא בהכי, אבל אי בטבל משכח"ל קשיא, ועוד דאמרינן פסחים ל"ד ב' שאין זריעה לתרומה, וא"כ אין דינה לגמרי כמחובר, שכח התלוש נשאר בה, ויתכן דמדאורייתא לא פקעה טומאה מינה, ועכ"פ משינויא דאב"י דלענין מיתה וחומש תניא, יש ללמוד דהכונה לברייתא זו, והשואלים הבינו דלא מצינו חלות תרומה במחובר לקרקע, ולא חשו למאורע של תרומה שזרעה, שזהו ענין מחודש, אבל אי משכח"ל טבל שקרא עליו שם במחובר, א"כ שייכא עיקר תרומה במחובר.



### איסור מעילה במחובר אם הוא מדאורייתא או מדרבנן

**לענין** איסור מעילה במחובר מדאורייתא כיון שאם תלשו מועלין בו, אין למעטו רק מדיני מעילה, וכמו נהנה ולא פגם בדבר שיש בו פגם, דלא נתמעטו אלא מחומר חיוב חומש ואשם, ואף בתרומה יש איסור לאכלה במחובר ובכוסס שעורים, וא"כ המכלה את המחובר בהנאתו ודאי עבר איסור דאורייתא, שאף במזיד דליכא מעילה האוכל חייב לשלם, ועוד דכיון שקדושת מחובר קדושה גמורה היא שהתולש מעל וכדאמר י"ג א' א"כ איך יתכן שלא יהא איסור מן התורה לכלותו, וכמו שפשוט שאסור מדאורייתא להזיק הקדש, וכיון דלענין כילוי ודאי לא ילפינן מאיסור מעילה, שוב אין לנו לדקדק מהא דאין מועלין שאין איסור הנאה, ולכן נראה שהנהנה ולא פגם ג"כ אסור מדאורייתא ככל איסור הנאה, דאף אם אינו חייב לשלם, אבל איסורא איכא, ול"ד לצילו של היכל שאינו בשליטת ההקדש לעכב על בני רה"ר להלך שם, ולכן י"ל שאין בזה איסור דאורייתא, אבל הנכנס לרשות הקדש ונהנה ממחובר מסתברא שעובר מדאורייתא, אבל ברמב"ן וריטב"א קדושין נ"ד א' נראה שאיסורו רק מדרבנן, וכן בתו' הרא"ש פסחים כ"ו א', ועמש"כ בזה ס"ד סק"ו, ופשטות התו' ותו' הרא"ש גיטין ל"ח ב' שיש איסור הנאה מדאורייתא במחובר, וכ"כ בשם הטו"א מגילה כ"ג ב', ולשון הברייתא גיטין ל"ט א' המקדיש עבדו אין מועלין בו ומתפרש דאיסורא איכא, וכן בתוספתא מעילה פ"א הי"ב, אלא דבכל הני אין הכרח שהאיסור מדאורייתא. - שו"ר בזבחים מ"ה א' מבואר דקדשי עכו"ם דאימעטו ממעילה לא נהנין מדרבנן, הרי דכל שמתמעט מקרבן מתמעט מאזהרה, מיהו לא דמי דבקדשי עכו"ם אין שום צד מעילה, אבל בקרקע קדשי ה' חשיבא שהנהנה מאבקה מעל כדאמר י"ג א' וכן

כתלוש, אבל אילן שנטעו ולבסוף הקדישו אף לרב דינו כמחובר, שלא אמר רב אלא בבנין, שהחיבור הוא רק במעשה החיבור והדיבור, אבל אילן מחובר הוא מהות אחרת, ואמרינן בגמ' שהטעם שכו"ע מודים בתלוש שהקדישו ואח"כ חיברו מפני שהנאה הנראית לעינים אסרה תורה, וביאר מרן זלה"ה שהחילוק אם בנאו לצורך ההדיוט הרי הכל מעשה מעילה אחד, וכשנהנה מעל, אבל אם בנאו לצורך הקדש לא מעל, אע"פ שהקדישו ואח"כ בנאו, וה"ה בנטע אילן לצורך הדיוט ונהנה ממנו שמעל.

**ויש** סברא לומר דבהקדישו ואח"כ בנאו לענין מעילה כתלוש דמי, כיון שאסרה תורה ליהנות ממנו ע"י בנייתו, [ואע"פ שאין חסרון בקדושת המחובר, רק שאין מעילתו חמורה כ"כ, מ"מ כשאסרה תורה למעול בתלוש, שלא לבנותו לצורך הדיוט, לא פקע ציווי זה ע"י חיבורו, וכמו שלא פקע בבנאו להדיוט, אע"פ שהוא עדיין הקדש, ה"נ נשאר בו חומר התלוש שנראה לעינים, וצ"ע], ואף בבנאו לצורך הקדש, כבר אסרה תורה ליהנות ממנו ע"י בנין, ואין להוכיח מזה לאילן שהקדישו ואח"כ נטעו, שלא אמרו כן אלא ככעין סברא דרב שניכר התלוש שחיברו, וכבר נתבאר בזה ס"ג סק"י"א, ומיושב בזה דסתם דר בבית של הקדש לא מיירי בבנאו לצורך הדיוט, וגם לא הזכירו אלא הקדישו ולבסוף בנאו, ומשמע שסגי בזה אע"פ שלא בנאו לצרכו, ויש להסתפק אם למסקנא אמר רב דינו גם לענין מעילה או רק לענין ע"ז, ע"י ש"ך סי' צ"ה ס"א דבית דינו כמחובר לענין שבועה ושומרין, הובא לעיל, ולע"כ, וצ"ע ברמב"ן קדושין נ"ד א' דמשמע שאף בהקדיש ולבסוף בנה אין מועלין במחובר, אבל מועלין במעשה הבניה כדי ליהנות, ומשמע שמעל בבניה ולא במה שדר תחתיה, ועמש"כ בזה ס"ד סק"ו.

בנכרין, וכ"מ ברש"י כריתות ט"ו ב', ומה"ט בעולה מעלו רק האוכלין כדתניא בתוספתא, כיון שא"א להוציאה לחולין, והאכילה עצמה אין שייך בה שליחות, וכבר נתבאר בכ"ז סי"ג סק"י, [שו"ר מובא כן מפ"י קדמון כ' א' ע"ש וכ"כ בקר"א כ"א א'] ומה"ט גם המאכיל את חברו פרוטה מעל, אע"פ שהנאת הנותן פחות מפרוטה.

**וביאור** הדברים דכל שהשליח עושה לטובת המשלח זהו ריבוי דשליחות, דומיא דהפרשת תרומה, וכל שעושה לטובת עצמו ברשות המשלח בזה אין תורת שליחות, אלא החיוב מפני שהמשלח הוא המוציא לחולין, ולכן הנותן לפני האורחים לאכול בין שנתן בידם בין שהניח לפניהם הרי כשהם נוטלין האוכל הרי הוא יוצא לחולין מכח הנותן, [וכמו במניח לפני הספר והבלן שיטול, שא"צ מיד ליד], וכן אם אינו יוצא לחולין אלא בלעיסה או בבליעה (מפני שלא הרשה אותם ליטול לעצמן אלא לאכול), ג"כ ההוצאה לחולין היא מכח הנותן, שהאורחין אין כונתם לזכות אלא מכח הנותן, וכמו בנתנה לחנוני דלא מעל בנטילתו אפי' אם המשלח מזיד או נזכר, דלא ניחא ליה דליקני איסורא, ואמנם באכילה בכה"ג שהנותן מזיד מעל האוכל, אבל בקבלה לחוד לא מעל, ורק מכח הנותן יוצא לחולין, וכיון שיכול לצאת מכח הנותן בקבלה או בלעיסה ה"ה בבליעה שהכל מתייחס לנותן.

**ובזה** מיושב דלא מדמינן מעילה לתרומה דהתם המאכיל את בניו ואורחיו פטור, דכיון דבתרומה ליכא יציאה לחולין, הרי האוכל אותה כאוכל קדושת הגוף שלא מעל אלא האוכלה כדתניא בתוספתא, מיהו בתחב לחבירו בבית הבליעה, בתרומה פטור, אבל במעילה יש להסתפק אם חייב בקדושת הגוף, ותלוי בנדון דשופר של עולה דקדושת הגוף, ע"י סק"ב.

במתני' בבור ואילן ופירות ומתפרש שהתולש מעל, ולכן יש לאסור בהנאה מדאורייתא, כיון שאין חסרון בקדושה, אלא בדין מעילה, כמו שנתמעטו קרקעות משבועה ושומרים וכפל.

**שם אכילתו ואכילת חברו, באיזה אופן צריך לדין שליחות, ובאיזה אופן מיקרי שהנותן עצמו מוציא לחולין**

ד. י"ח ב' אין לי אלא אוכל ונהנה אכילתו ואכילת חברו כו' תוכן הדברים לאתווי מאכיל כאוכל ומהנה כנהנה ובאידך בבא מרבה צירוף לזמן מרובה, ועי' לשון הברייתא שהביאו בכריתות י"ח ב', וכאן יש שיבוש, או שהביאו ברישא לשון המשנה כ' א' ואח"כ חילקו הדרשות, ועכ"פ בברייתא ילפינן דין מאכיל ודין צירוף.

**שם** אכילתו ואכילת חברו כו' עיקר החידוש הוא שחייב על אכילת חברו, ואגב הזכיר התנא שגם מצטרפין זע"ז, ויש בזה חידוש אף בב"א, דמ"מ אין כאן אדם אחד שנהנה שוה פרוטה אפי' בצירוף, וג"ז מרבינן מתמעול מעל.

**ויש** לעי' האם באכילת חברו בעינן לדין שליחות או דחשיב שיצא לחולין על ידו, ואף בחש"ו ונכרי דלאו בני שליחות נינהו מעל, שיצא לחולין ע"י אכילתם.

**והנה** בנתנה לחבירו מבואר ב"מ מ"ח א' דאף בספר נכרי מעל אע"ג דליתיה בשליחות, הרי דחשיב שהנותן מוציאה לחולין, וא"צ כח המקבל בדין שליחות, [שו"ר בזה בספר אאמו"ר שליט"א כ' א' לענין קטן עי"ש], ונראין הדברים דה"ה מאכיל את אורחיו ומהנה את חברו הרי המאכיל מוציא לחולין בנתינתו, וא"צ לדין שליחות, כפשטות הדברים דאורחים דמתני' כולל חש"ו ונכרי, [וליכא לדיוקי מדקתני בסיפא כולן מעלו מכלל דבבני מעילה קיימינן, ועי' תו' ב"מ מ"ח א' שדייקו כן לענין דלא נוקמה דוקא

זה, דהא לא בעינן מעשה זכיה לחיוב מעילה, כדאשכחן בנכנס לדור בבית של הקדש ויושב על ספסל של הקדש, וה"נ כל הנאה שחייבין עליה בשאר איסור הנאה ה"ה דבהקדש מעל, וא"כ הנותן לפני בהמתו שפיר מעל אע"פ שהמעשה נשלם ע"י הבהמה, [אבל אם הביא בהמתו י"ל דחשיב גרמא כיון שלא עשה מעשה להוציא מההקדש], וכן אם אמר לשלוחו ליתן להאכיל את בהמתו [או אפי' להניח לפני בהמתו], ובוזה משכח"ל שליחות בקדושת הגוף בשוגג [וכן באכילה לר"מ, קדושין נ"ד ב', דכיון שהפירות נאכלו מעל אפי' בשוגג, וכן בא"ל בשל קדירתי על עצים של מנחה לרבי וכמש"כ לעיל], דכל שחשיב מעשה באיסור הנאה חשיב מעשה במעילה, [מיהו יתכן דנותן לפני בהמתו פטור אף באיסור הנאה כיון שהמעשה נשלם ע"י בהמתו, אע"פ שכן דרך הנאה זו, מ"מ חסר במעשה האיסור, וא"כ גם במעילה פטור כה"ג], וע"י שליח חייב רק במעילה ולא באיסור הנאה, ואם נזכר בעה"ב השליח מעל אע"פ שלא נהנה בעצמו אלא האכיל בהמתו בעה"ב ובישל קדירתו, מ"מ חייב בהוצאה לחולין ע"י השימוש, מיהו בקדושת הגוף שבישל על עצים של מנחה, י"ל שהשליח ג"כ פטור לפי שלא נהנה בעצמו, ולא הוציא לחולין, והר"ז רק גרמא שהבהמה תוציאם לחולין, משא"כ בבהמתו וקדירתו שאף בקדושת הגוף חייב כיון שנהנה.

### שם תוד"ה אכילתו כו'

ה. שם תוד"ה אכילתו, א"נ שמא י"ל גם ע"י שליחות כו', לפמשנ"ת לעיל חיוב המאכיל אינו מדין שליחות, אלא כמ"ש תו' דנפיק לחולין מכח הנותן, ואף אם אינו נותן לו רשות לזכות אלא עם האכילה ביחד מ"מ מכי לעסיה נפיק לחולין מכח הנותן, והאוכל בולע חולין, ולא חשיב זה נהנה שהרי נהנה מן החולין, וכ"כ תו' קדושין מ"ג א', ואף אם התנה שיזכה רק בבליעה, מ"מ הזכיה

והאומר לאורחים הביאו מן החלון ואכלו, ג"כ מעל הנותן בלא דין שליחות, לפי שההבאה מעשה קוף בעלמא כדלקמן כ"א א' בחש"ו והנטילה לאכילה כמיד הנותן חשיבא, (מיהו אם אמר טול מחצרו של פלוני אין לו לסמוך עליו בודאי, ועי' ב"ק ע"ט א'), אבל השליח שאמר להם או נתן להם, הרי הם אוכלין על סמך דבריו ובעינן שליחות לפוטרו, ואם נזכר בעה"ב לאחר שהשליח כבר הניח לפניהם, י"ל שהאורחים מעלו.

ואם אמר לשלוחו צא ובשל קדירתי בעצים אלו, אפי' היו עצים שהם כמנחה לרבי י"ט ב' אפי"ה מעל המשלח, לפי שהשליח עושה לצורך המשלח, אבל אם אמר לו צא ובשל בהם קדירתך, בזה מעל השליח, דכיון דלא נפקי לחולין מכח הנותן, הרי השימוש וההנאה לטובת המקבל, ולא מיקריא שליחות הנותן, אע"פ שהוא רוצה בכך, מיהו אפשר שיש אופן דמיקריא שליחות, כגון שאומר לו צא ובשל קדירתו של פלוני בשליחותי, וא"כ גם בקדירת השליח שייך ענין זה, [אבל בפשוטו קדירת השליח כאכילתו] אבל באכילה נראה דלא שייכא שליחות, ומעל האוכל כמבואר בתוספתא הנ"ל.

נמצינו למדין דמאכיל ומהנה שמעל הוא מפני שהוא המוציא לחולין כמו נתנה לחבירו, וכמ"ש רש"י כריתות ט"ו ב', ולא מפני שיש לו הנאה להאכיל את חבירו, אלא הנתינה לחוד מחייבתו מפני שהוא מוציאה לחולין עי"ז, ואיצטריך קרא כיון שאין המועל עצמו נהנה מההקדש, כמו לוקח שקונה חפץ תמורתו, או מתנה לצורך מסוים דחשיב שנשאר לו כל הערך, אבל כאן ההנאה לאחר, ואפ"ה מעל הנותן.

ואם נותן לפני בהמתו לאכול אף אם מעמיד בהמה על קמת חבירו ב"ק נ"ו ב' אינו בגדר אדם המזיק, אפי"ה לענין מעילה י"ל שמעל, דחשיב שמוציאם לחולין ע"י שימוש

לחייבו על מעשה העבירה כמו צא הרוג את הנפש, [ונפ"מ נמי בקדושת הגוף דלא נפיק לחולין], וע"ז אמרו דלא שייך לחייב את המשלח על אכילת חברו בשליחותו.

**כ' א' מתני' אכילתו ואכילת חברו כו' מה החידוש שמצטרפין הא בתרווייהו החיוב על ההוצאה לחולין**

ו. כ' א' מתני' אכילתו ואכילת חברו כו' יש לעי' מה חידוש יש בזה דכולם מצטרפין, הרי לפמשנ"ט סק"ד החיוב על ההוצאה לחולין שלפני האכילה, וממילא יש כאן הוצאה של פרוטה, ומה לנו באיזה אופן נהנה מן החולין לאחר שנתחללו, וי"ל דבאכילתו חצי פרוטה ונתניה לחברו ח"פ יש חידוש דלא נפיק לחולין אלא באכילתו, כגון שהוא גזבר, או שהוא המקדיש והחפץ עדיין ברשותו, שאין נטילתו הוצאה מרשות הקדש, וא"כ יש כאן צירוף של אכילה ונתניה, אבל הלשון משמע שאף באכילת חברו יש חידוש, דהא מה"ט מחלקינן הנאת חברו ואכילת חברו, וש"מ דאין נתינתן שוה, ובתו' כתבו דמיירי בסך את חברו ח"פ, ובזה שפיר יש כאן הנאות שונות, ואפשר דגם באכילה איצטריך בגונא דנפיק רק עם האכילה כגון שתחב לחברו בבית הבליעה, א"נ כיון שאם חברו לא יאכל לא יצא לחולין, נמצא שהמעילה מכח אכילתו דוקא, שהרי אינו מזכה לו שיהא שלו ורק עם האכילה הוחלט שזה שלו.

ולפ"ז החידוש באכילה ואכילה שיש כאן הנאות שוות ומצטרפין יותר, ולא מיבעיא אכילות דהנאתן חשובה, ואף ח"פ יש בה חשיבות לצירוף, אלא אפי' הנאות מצטרפין, ולא מיבעיא הנאה והנאה ששתיהן שוין, אלא אפי' אכילתו והנאת חברו שאינן שוין מצטרפין, ולא מיבעיא אכילתו דחשיבא ומצטרפת לה הנאת חברו, אלא אפי' הנאות דלא חשיבא כ"כ מצטרפא לה אכילת חברו

מכח הוצאה לחולין של המשלח, ולא מפני שנהנה.

**מיהו נסתפק ר"י שם בא"ל להתחמם בגיזי עולה שלא נתן לו ולא הקנה לו באופן שיוצא לחולין, אלא א"ל ליהנות באופן שלא יצא לחולין, ולכאורה זהו דין משאיל קרדום לחבירו, שא"צ למסרו לו מיד ליד, אלא הביא קרדום והניחו לפניו וא"ל טול קרדום לבקע בו, וה"ה טול גיזין להתחמם בהם, דנפיק זכות השימוש לחולין, ואם הנהנה לא נטלו אלא ישב על הספסל בצויו לא יצא לחולין אלא מה שנשתמש, אבל זה מתייחס לנותן, ובא"ל סוך ירך בשמן יצא כולו לחולין כמו באכילה, דהתם נמי לא נתן לאורחים זכות ליטלן לעצמן אלא לאכול, ואפ"ה כשנטלו ואכלו נפקו לחולין.**

ולפ"ז באמת אף במעילה אין זה נהנה וזה מתחייב, שלא מצינו שליחות לחייב את המשלח, אלא כשהמעשה לצורך המשלח, ואף בשליח להאכיל לאורחים חייב המשלח, כיון שהחיוב על ההוצאה לחולין, וכמ"ש תו', ולא הוצרך רבא להשימענו לדידן דפטור, והיינו בקדושת הגוף שמאכיל את חברו עולה, אבל בכל הני גווני דתו' חייב המשלח משום דנפקי לחולין וכמ"ש כ, והגרע"א ז"ל בקדושין הקשה ע"ד התו' למה לא פשטוה מדאיצטריך לאשמועינן רק אליבא דשמאי, ולמש"כ לדידן ליכא כלל שליחות אלא בדבר שנעשה בשביל המשלח.

**לתירוץ קמא דתו' דאכילת חברו מיירי בתחב לחברו בבית הבליעה, צ"ע** א"כ מ"ט בשליח שעשה שליחותו ונתן לאורחים מה שא"ל בעה"ב מ"ט מעל בעה"ב, הרי ודאי לא תחב להם בבית הבליעה, וע"כ ששני התירוצים לא פליגי, אלא בתירוץ קמא מיירי באופן שלא יצא לחולין כגון שהמצוה לאכול לא נתן לו משלו, אלא א"ל טול ממקום פלוני ואני אשלם וכיו"ב, שהי' מקום

**המשאיל** קרדום של הקדש לחבירו יצא לחולין זכות השימוש והנותן מעל בטובת הנאה של הנתינה, ובפשוטו היינו בכל דמי השכירות, מיהו לשון טובת הנאה משמע רק מה שמכיר לו טובה על השאלתו, אבל בסברא היה נראה דכמו בנתן פרוטה לחבירו מעל בכל הפרוטה כך בנתן זכות שימוש לחבירו מעל בכל הערך של זכות השימוש, וה"ה האומר לחבירו סוך שמן זה בבשרך, או תתחמם בגיזין אלו דכמו שבמאכיל יוצא הכל לחולין, כאן יוצא זכות השימוש לחולין, מיהו באופן שלא הגביה ולא זכה בספסל אלא ישב עליו בלבד, א"כ לא יצא לחולין אלא עם השימוש, והנותן מועל כשישתמש שוה פרוטה, אבל אסור לו להשתמש לכתחלה כמו בקרדום, דהתם נפיק כל זכות השימוש לחולין.

**וכן** הדין בכל הנוטל לעצמו ע"מ להחזיר באופן שאינו כגולן משום שואל שלא מדעת, הרי הוא מועל עם השימוש, וזהו דין השופר של עולה ר"ה כ"ח א'.

**הנותן** לפני בהמתו שעורים של הקדש מסתברא שמעל, ואע"פ שלא הכניס לתוך פיה, דנתינה לפני בהמתו זוהי הנאתו, ואמנם לא נפיק לחולין בנתינה כמו לנכרי וחש"ו, אבל עם האכילה מיקרי נהנה, מיהו אם הביא בהמתו אצל ההקדש מסתברא דחשיב גרמא, כיון שלא עשה שום מעשה בהקדש.

**המבשל** קדרתו בעצי הקדש מעל ויצאו לחולין אע"פ שלא הגביהם אלא עם השימוש כל מה שנשרף יוצא לחולין, והאפר חולין.

**האומר** לשלוחו צא ובשל קדירתי בעצים אלו מעל המשלח, ואפי' אמר צא ובשל קדרתך בהם יצאו לחולין בשימוש מכח המשלח.

**בד"א** בקדשי בדק הבית, אבל בקדשי מזבח לא יצאו לחולין בנתינה ולכן המאכיל את חבירו בשר עולה מעל האוכל, [דסתם

שאינה שוה מענין הנאתו, ודינן כשוה פרוטה, והענין כמשנ"ת לעיל סק"א דפחות משה פרוטה אין בו חשיבות וס"ד דנחי דאיתרבי להשבון, מ"מ שני חצאין אינן נעשין בחשיבות של פרוטה שלימה, וכל שצירופן רחוק יותר, יש חידוש טפי שמצטרפין, לחומש ואשם ואף למלקות כמ"ש הרמב"ן שבועות כ"ב א'.

**שם** ואפי' לזמן מרובה, התנא אשמועינן כאן כדתנן כריתות ט"ו ב' שהמאכיל כאוכל והמהנה כנהנה וצירף את המעילה לזמן מרובה, אלא דהוסיף לחדש שאף אכילתו ואכילת חבירו מצטרפין, ומ"ש ואפי' לזמן מרובה אכל הצירופין קאי, דכיון דמצטרפין אין חידוש בזמן מרובה ידיהו טפי משני חצאין ידיה.

#### ז. סידור דברים שנתבארו

**הנותן** פרוטה של הקדש לחבירו מעל אע"פ שהנאת הנתינה של פרוטה היא פחות מפרוטה, דכיון שהוציא פרוטה זו לחולין לחפצו הרי זו מעילה של פרוטה.

**המאכיל** את חבירו מעל הנותן, אע"פ שהניח לפניו והוא נטל ואכל, ואפי' אמר לו קח מן החלון ואכול, וא"צ בזה לדין שליחות שאפי' האכיל חש"ו ונכרי מעל הנותן, והטעם מפני שהנותן מוציא לחולין בנתינה זו, [דבאמת כל אדם שנוטל הקדש לעצמו יצא לחולין בנטילתו, אלא שאם הוא גזבר אין נטילתו הוצאה מהקדש, וכן אם ההקדש היה ברשותו מסיבה אחרת, אבל אם נתנו לאחר הרי זו הוצאה גמורה], ואף אם נתן להם רק לאכילה, מ"מ כשהוחלטה האכילה כגון בלעיסה יצאו לחולין.

**מעילה** א"צ קנין בגוף החפץ, דאפי' היושב על ספסל ואבן של הקדש שמונחין ברה"ר ונהנה שוה פרוטה מעל, אע"פ שאינו בדין שואל על כל הספסל, וכן הדר בבית של הקדש כשדינו כתלוש, וכן המריח בקטורת קודם שתעלה תמרתה.

ומהנה אפי' לזמן מרובה, אבל אם נודע לו בינתים על החצי פרוטה שוב אין מצטרפין, ואצ"ל שאם שילם דלא מצטרפי, ואפי' שילם מספק ולא נודע לו תו לא מצטרפין.

**אין מעילה במחובר אבל איסור דאורייתא איכא**, ואף הסוברים שאסור רק מדרבנן היינו בהנאה שאינה מחסרת כלום, כישיבה ע"ג אבנים.

**קדושת המחובר גמורה ואם הקדיש מחובר ונתלש אפי' מאליו מועלין בו.**

**הקדיש** תלוש וחיברו כדי ליהנות בו כגון שהקדיש עציץ שאינו נקוב ונקבו ונטעו כקרקע לדעת מרן זללה"ה מועלין בו, וצ"ע בזה, אבל אם הקדיש אבן ובנאה ליהנות בה כיון שנהנה שוה פרוטה מעל.

**הקדיש** תלוש ובנאו לצורך הקדש, בפשוטו מועלין בו לכו"ע, ולדעת מרן זללה"ה אין מועלין בזה אלא בבית, ולרב אפי' בנאו ואח"כ הקדישו מועלין בו, מיהו דוקא בבית שהוא תלוש שחיברו, אבל באילן ובקרקע זהו מחובר שאין מועלין בו, ומסתברא דהקדיש בעציץ שאינו נקוב וחיברו אף לרב אין מועלין בו, שלא אמר אלא בבית.

אוכל לא מתפרש בשליחות הנותן, אלא ברשותו, ועוד שאין שליחות במעשה האכילה של האדם לעצמו והנותן לחבירו לבשל בעצים שהם מנחה, אם לבשל קדירתו של הנותן הו"ל כשלוחו והנותן מעל, ואם זו קדירתו של השליח הרי השליח מעל, וה"ה להאכיל בהמתו, וכן להאכיל בהמת אדם אחר בשליחות בעה"ב.

**דין שליחות** נאמר כשעושה עבור המשלח, אבל כשעושה לעצמו בציווי המשלח כאורחין שאוכלין לעצמן וכיו"ב בזה אין דין שליחות, אלא או שהמעשה כולו של משלח או שהעושה מעל, [אבל אם ציוהו להכניס לאורחין בבית הבליעה שפיר י"ל שהמשלח חייב].

**נהנה** פחות משה פרוטה חייב לשלם ופטור מחומש ואשם, ונראה דאף מזיד חייב לשלם. [וכ"מ ברמב"ם פ"ז ה"ח]

**אסור** מדאורייתא ליהנות פחות משה פרוטה, וזה חמור מחצי שיעור, כיון שחייב בהשבה, ועוד טעמים, ואם נטל פחות משה פרוטה לעצמו או שנתנה לחבירו יצא לחולין, ומה שאמרו גיטין י"ב ב' היינו מפני שלא נתכוין להקדיש משהו.

**כ"ס** סוגי המעילות מצטרפין לפרוטה, לחומש ולקרבן ולמלקות, אוכל ומאכיל ונהנה

## סימן יב

### בדיני מזיק הקדש וגנב הקדש ובדין שלא מדעת בהקדש

דוקא מידי דאכילה, וכ"כ הרמב"ן בשם רש"י גיטין מ"ט א', ובתו' כתבו דרבנן אשמועינן דאפי' אכלו דרך היזק כגון אכילה גסה וכוסס שעורים פטור כדאמר יומא פ' ב' גבי תרומה. ונראה דבתרומה לא איצטריך קרא אלא לאוכל באופן שמזיק לו, שאם הוא

י"ט א' כל דבר אכילה כי מזיק ל' פטור, לכאורה לא איצטריך קרא אלא לאוכל בדרך היזק

א. **מעילה** י"ט א' מה תרומה כי יאכל פרט למזיק גבי הקדש נמי כל דבר אכילה כי מזיק ליה פטור, כתב המפרש דלאו

**ואף** לרשב"מ ור"ע ב"ק ז' א' דמזיק הקדש חייב, מ"מ ידעינן בלא קרא דכי יאכל שאינו חייב בחומש ואשם, דילפינן מתרומה שהאיסור הוא זרות והדיוט, וזה שייך רק באוכל או בנהנה, והמיעוט איצטריך לאוכל באופן שמזיק לו, וכי היכי דלרשב"מ ור"ע א"א להוכיח מפסוק זה פטור מזיק מקרן, ה"ה לרבנן, ורק מלשון הגמ' שאמרו פטור סתמא יש ללמוד דלרבנן פטור לגמרי, דאל"כ הו"ל פטור מחומש ואשם, וכולה ברייתא דממעטא נהנה ולא פגם משמע דפטור לגמרי, ודכוותה פגם ולא נהנה, אבל לא שיהא הכרח לזה מן הפסוק, ובאמת דין ממון של הקרן מתמעט מרעהו ולא מהאי קרא, אבל הראשונים כנראה נקטו שהמיעוט של אדם מכי יאכל.

**ויש** לעי' היכי ילפינן הקדש מתרומה לפטור האוכל אכילה גסה, הרי בהקדש יש לחייבו על הזכייה לחוד, ונתבאר לקמן סק"ה עי"ש, ולפמשנ"ת שם רק במידי דאכילה שייך לפטור כשאוכל דבר המזיקו, ואינו מתחייב על הזכייה שעם האכילה, אבל בשאר מילי מתחייב בזכייה כיון שהזכייה ברכוש היא הנאה.

**עיקר** חיוב מעילה הוא על חילול הקדושה כדאשכחן באכל נותר כריתות כ"ג א' שמשלם לפי הנאתו, אע"פ שהפסד ההקדש אינו ממון, והתשלום משתער לפי הנאתו, מיהו מתשלום קרן וחומש משמע שיש גם ענין ממון.

**ב"ק ז' א' ר"ע ס"ל כרשב"מ כו' בביאור הק"ו להקדש לפ"ז**

ב. **ב"ק ז' א' ר"ע ס"ל כרשב"מ כו'** בין תם בין מועד משלם נ"ש, לקמן ל"ז ב' מפרש טעמיה דרעהו אתי למעוטי הקדש מפטורא דתם, ויש להוסיף דלר"ע לקמן ל"ג א' מצינו דתם שחבל באדם משלם נ"ש, ואין זה כ"כ חידוש אם מיעט הכתוב תם שגם

מקלקל בעלמא כגון ששופך יין של תרומה, אין זה ענין לחילול של זרות, ואין חילוק אם הכהן שפכו או הישראלי, והפסוק מתפרש בחילול הזר שצריך לשלם לכהן, ולכן גם אם היה כתוב ואיש כי יחלל קדש בשגגה היה מתפרש בדרך אכילה, שהכנסת הקודש למעי הזר זהו חילולו, והשתא דכתיב כי יאכל פרט למזיק הר"ז בא לומר דבעינן אכילה כדרך הנאתה פרט לאכילה שהיא מזיק, ואפי' אם יש לו הנאת גרונו סו"ס מזיק הוא לעצמו, וכך מתפרש ואיש כי יאכל, כאשר יאכל כדרכו [דמשמע שהדבר בהוה שיקרה כן, ולא במאורע משונה], אלא שטעה ואכל קדש.

**ולפ"ז** נראה דאף בהקדש לא איצטריך כי יאכל למעוטי מזיק שלא בדרך אכילה או הנאה, דודאי ילפינן מתרומה שהחטא הוא חילול הקודש לשימוש הזר, ובהקדש כל ההנאות בכלל האיסור, אבל מזיק שמקלקל בעלמא אינו ענין לחילול של הקדש להדיוט, אלא זהו מנהג בזיון, ואינו בכלל כי תמעול מעל [וזה מתמעט מרעהו דשור, וכל המזיקים בכלל, שחיובם על ההפסד, ולא על חילול הזרות], דאף פגם ולא נהנה היינו דרך שימוש, כגון שלבש מלבוש מיותר וכיו"ב, ולפ"ז לא רק לרבנותא נקט הכא מידי דבר אכילה, אלא עיקר הדרשא רק להכי נצרכה, שחילל ההקדש לשימוש ההדיוט, אלא שהי' באופן שמזיק לו, ובזה מיושב הא דילפינן מיעוטא דכי יאכל להקדש, אע"פ שבהקדש אין דין אכילה כלל דה"ה נהנה וע"ע מש"כ בזה לקמן סק"ה.

**ולפ"ז** מה שהביאו ב"מ צ"ט ב' למזיק חביצא דתמרי [דהיינו שקלקל את החביצא בידיו], מהא דכי יאכל פרט למזיק, לאו עיקר הדרשא היא אלא דמזה שמעינן דמזיק פטור, מק"ו דאוכל באופן שמזיק לו, [וסתמא לא מיירי במזיק באכילתו כגון שאכלן אכילה גסה ועוד דאז הוי חדא חדא].

בהקדש ישלם נ"ש, מיהו לענין מן העלייה חמיר הקדש ממזיק אדם.

**ויש** לעי' מאי ק"ו להקדש דקאר"ע, הרי הקדש לא נתמעט כלל, ועוד דמה ענינו של ר"ע להזכיר ד"ז כאן, דמשמע שהק"ו לענין מיטב, וכבר הקשו כן הרמב"ן והרשב"א גיטין מ"ט א', ולכאורה נראה דלר"י דמיטב שדהו של ניזק הר"ז כמפורש דמירי בהדיוט, דבהקדש לא שייך ענין זה, דלד' הארץ ומלואה, ואטו שייך בסברא לחלק אם במקרה זה יש להקדש שדה או לא, ועוד שכל שדות הקדש נפדין כמש"כ רש"י ו' ב', ונמצא שרק ע"י פירושו של ר"ע דשדהו של מזיק מצינן למימר דמזיק הקדש חייב, ואף דשייך לדון הקדש כלית ליה שדות לניזק אבל עכ"פ הפסוק בהדיוט וצריך ראייה לחייב בהקדש [שור"ר שכ"כ הגרא"מ הורוויץ ז"ל ושכ"כ בשטמ"ק מתוספי תו' להרא"ש].

**ולפ"ז** מתפרש ק"ו להקדש שהמזיק הקדש בשן ורגל חייב, והוצרך לזה כיון שלר"י מבואר בקרא דמירי רק בהדיוט, ור"ע לטעמיה דס"ל כרשב"מ א"כ חזינן שהחמיר הכתוב בתם בנזקי הקדש, וא"כ ק"ו דחייב בשן ורגל, ועוד דלא נדרוש בשדה אחר למעוטי הקדש.

**ולפ"ז** מה שאמרו בסמוך ועוד מאי ק"ו להקדש מתפרש בפשיטות דאי ר"ע כרי"ש ס"ל דשדהו של ניזק קאמר, א"כ לא שייך לומר ק"ו להקדש הרי אדרבה כאן משמע טפי למעוטי הקדש, [וכמש"כ לעיל מדקרא מירי במידי דליכא בהקדש], ולכאורה זו כונת הרמב"ן גיטין שם שכתב והפי' הנכון כו' רי"ש סבר מיטב שדהו ומיטב כרמו של ניזק ובהקדש פטור, וא"ל ר"ע הקדש בעידית דמזיק משלם כו', והיינו משום דמאן דמפרש לה בדניזק ממילא מובן דמירי בהדיוט והקדש פטור, אבל לשון הרמב"ן משמע דדוקא מזיק הקדש משלם בדמזיק לר"ע, אבל

בהדיוט משלם בדניזק, וזה צ"ע לפרש שני עניני מיטב שדהו להדיוט בדניזק ולהקדש בדמזיק, (ומשמע מהרמב"ן דרק משום חומרא דהקדש משלם בדמזיק, אבל בהדיוט אם אין לניזק כלום משלם זיבורית והכי מסתברא, ולע"כ).

### שם תוד"ה ור"ע כו'

שם תוד"ה ור"ע תימה לעיל כו' וי"ל דבהקדש לא קמירי, לכאורה עדיפא מינה הול"ל דבהדיא קתני סיפא נכסים שאין בהם מעילה וא"כ לא שייך לשנות ברישא כמ"ד מזיק הקדש חייב, וע"כ דבהא לא ס"ל לתנא כר"ע, ואע"פ שהתם בברייתא דר"ח קיימנן, מ"מ אמת הוא שכולם שונים סיפא דמתני', וגם מבואר בתוספתא פ"ג ופ"ד דמזיק הקדש פטור, ואם התוספתא היא ברייתא דר"ח ור"א הרי מבואר דאדם שמזיק הקדש פטור וכ"ש בהמה וכדלהלן.

**ונראה** לדקדק דמה שאמרו ה' א' על מפגל בקדשים לא קמירי, היינו בחיוב המזיק להדיוט, ואפ"ה אמרו בקדשים לא קמירי, דאי בהקדש הרי בהדיא קתני נכסים שאין בהם מעילה, דהיינו שאין שום חיוב לרשות ההקדש, ודינא דגרמי להשלים פסידא דהדיוט אינו נכלל במיעוט דמתני', כיון שהחיוב אינו בגוף הניזק אלא בגרם ההפסד, ובפרט אם חיובו מדרבנן, והרמב"ן גיטין נ"ג א' כתב שני תירוצים אם התשלומין להקדש או לבעלים, ודוחק לאוקומה רק בשלמים וכריה"ג, וגם בהם החיוב לבעלים, ואמנם מוקמינן מתני' י"ב ב' כריה"ג, אבל דין כהנים שפיגלו נשנה בכל הקדשים.

### בדין אדם המזיק הקדש לרשב"מ

**שם** בא"ד אך קשה כו' מה להדיוט שכן יפה כחו בנזקי אדם ולמאי דפי' כו' מבואר דלא קשיא להו איך יתכן שיהא חייב בנזקי שורו ופטור בנזקי עצמו, אלא דמפריך ק"ו עי"ז, ויש לתמוה איך יתכן שנתבענו שלא



ההקדש, ומה פטרתו תורה, שאין זה כבוד ההקדש לבקש פיצוי על נזקים.

**מיהו** לקושטא דמילתא נראה דלרשב"מ אדם שהזיק הקדש חייב מק"ו דשורו שהזיק, ולא ממעט מכי יאכל אלא חומש ואשם, וכן מתשלומי תרומה בתרומה שנפלה לו מבית אבי אמו כהן, אבל תשלומי קרן להקדש כתשלומי קרן לכהן שזכה כבר בתרומתו.

**ויש** להסתפק במזיק הקדש לרשב"מ אם שמין בששים כדדרשין נ"ח ב' מלמד ששמין ע"ג שדה אחר, או"ד דוקא בהדיוט הקלו כן, ואמנם בסברא אין לחדש צורת תשלום אחר להקדש מלהדיוט, אבל בב"מ צ"ט ב' מפרשין טעמא דבהדיוט מקילין בחביצא דתמרי לשלם מ"ט ולא נ' כבהקדש, משום דאשכחן קולא דשמין ע"ג שדה אחר ומשמע דבהקדש אין שמין כן, ואמנם לא אתיא הגמ' כרשב"מ, אבל משמע שזהו הטעם דמקילין בהדיוט, וא"כ לרשב"מ לא מקילין כן בהקדש, ויש לסייע הדרשא ממ"ש הרמב"ן דובער בשדה אחר משמע הדיוט ולרבנן ממעטינן גבוה מחיוב שו"ר, וא"כ לרשב"מ נמעטנו מקולא דשמין ע"ג שדה אחר, ומ"מ צריך הכרח לחדש כן, ולפמשנ"ת לקמן סק"ז אין כונת הגמ' שזו קולא מיוחדת בהדיוט, אלא חומרא דהקדש כמדעת דמי, ורק בגזול ומועל שיך חומרא דהקדש, ולא במזיק שלא נטל לעצמו כלום, ולפ"ז דיני מזיק הקדש לרשב"מ כמזיק הדיוט.

**ו' ב' אילימא דנגח כו' בדברי הראשונים מנלן למיפטר שאר נזקין בהקדש**

ג. **ב"ק ו' ב'** מאי ק"ו להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש שור רעהו כו' לכאורה מפורש כאן דשן ורגל וקרן דינם שוה, דהא ברייתא אשו"ר קיימא דכתיב בהו מיטב שדהו, ועלה מייטנין קרא דרעהו דכתיב גבי קרן, ולשון התו' שכתבו תימה ולוקמה בשו"ר כו' צ"ב, למה שאלו לוקמה בשו"ר,

השגיח על שורו והזיק, בזמן שאם הזיק אותו נזק בידים פטור, [וכ"כ בתוד"ה שור רעהו], ובתו' גיטין מ"ט א' ד"ה ור"ע תירצו בע"א, ומשמע דנקטו לקושטא דמילתא דמזיק אדם פטור לרשב"מ, מיהו בזה נראה דמשום קושיא דבור תירצו שם שכאן הניחו ד"ז בקושיא, אבל גם התו' שם מודו דלרשב"מ דשור שהזיק הקדש חייב כ"ש אדם [וכמו שכתבו כן גם שם בתוד"ה שור רעהו], אבל מ"מ צ"ב מ"ט לא קשיא להו איך יתכן שיהא חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו, ואמנם ודאי רק מכח גזירת הכתוב סברו כן דכתיב כי יאכל פרט למזיק, אבל גם לגזירת הכתוב צריך טעם, (ועי' לעיל ד' א' דלא ילפינן אדם משור שמשלם את הכופר, ויש לפרש שלכך נכתב אדם בהדיא כדי שלא נלמדנו משור ויתחייב בכופר, ולא היה מתמעט מעליו ולע"כ).

**ואפשר** דכשהזיק בגופו כבר עבר איסור פגיעה בהקדש, וכיון שאין איסורו חמור להצריכו חומש ואשם, שוב לא חייבתו תורה כלום, אבל כששורו הזיק אם הוא משלם על הנזק נמצא שלא עבר איסור, שלא שיך לומר שכל מי שאינו שומר על שורו חשיב פוגע בהקדש, ולכן שפיר חייבתו תורה בתשלומין.

**וכעני"ז** אפשר ליישב הא דאיצטריך מיעוטא להקדש מחיובי שומרים ואיך יתכן שמזיק פטור ושומר חייב, די"ל דמזיק כבר עבר איסורו, והקדש אינו תובע חוב נזקין, אבל שומר שפשע אם משלם כפי חיובי שומרים, הרי עמד בהתחייבותו ועדיין לא מיקרי מזיק הקדש, וכמו ש"ח שהתנה להיות כשואל ואירע אונס, שאם הוא משלם כפי תנאו, אין זה תיקון האיסור, אלא שכך נתחייב מתחלתו, ולכן אם אינו משלם הר"ז כבא להזיק כעת את ההקדש, ושפיר מחייבין ליה שלא יזיק, משא"כ במזיק שכבר עשה איסורו, וצריך לתבעו לתקן איסורו ולפצות את

ולא אמרו הא בשו"ר קיימין והיכי מייתי מקרן לשו"ר, [ומזה משמע נמי דלא דרשינן בשדה אחר למעוטי הקדש דהא לא מייתינן לדרשא זו דמיירי בשו"ר דקיימין בהו, ועיקר הוכחת הרמב"ן מ"ש בגמ' דהו"מ למכתב בשדה חבירו, ש"מ דהקדש בלא"ה מתמעט], וביותר קשה להסוברים דשו"ר חייב, א"כ מאי קשיא לגמ' אילימא כו' הא השתא בשו"ר קיימין.

**ובדעת תו'** נראה דאה"נ, וכונתם להקשות מ"ט משוין שו"ר לקרן, נימא דברייתא מיירי רק בשו"ר כדקתני בהדיא דאקרא דמיטב שדהו קיימין, ולשון נוקמה היינו שנחלק ונאמר דברייתא רק בשו"ר מיירי, ולהסוברים דשו"ר חייב צ"ל דפשיטא לגמ' דק"ו לא איצטריך לשו"ר, דכיון דלא אימעט הקדש, א"כ מגופיה דקרא שמעינן נמי הקדש, וע"כ דאיצטריך לקרן, וע"ז הקשו דקן לגמרי מיפטר, שו"ר בראב"ד שכ"כ בהדיא, (והראשונים שסתמו סמכו ע"ד הראב"ד), ונראה שדייק לשון הגמ' אילימא דנגח כו' ולמה לא אמרו אילימא דאכל או אילימא בשו"ר, וש"מ דפשיטא לגמ' דלהכי לא איצטריך ק"ו, אבל לפי' תו' נראה שהקדימו כן משום דרעהו אנגיחה קאי, ולקרן איצטריך כיון דכתיב ביה רעהו ואין הקדש בכלל אפי' לרשב"מ אלא דס"ל דלחומרא כתיב רעהו, ולא למימרא שיש חילוק ביניהם, ואם לא צריך ק"ו למיטב דשו"ר, ה"ה למיטב דקן אם חייב, ומפרשים דהק"ו לחייב הקדש, ולא למעטו מרעהו אלא לפרשו כרשב"מ.

**שם** תוד"ה שור וי"ל דכולהו נזקין פטורין בהקדש כו', כבר כתבנו דבגמ' נראה פשוט דרעהו ממעט כל הנזקין, וכדמייתנין מיניה לשו"ר, ולרשב"מ דלא ממעט הקדש מרעהו ה"ה שו"ר כדאמרין הכא דהיינו ק"ו דקאר"ע, ור"ע אשו"ר קאי, ואפשר לומר דכיון דנתמעט הקדש מרעהו בשור, שוב אין הקדש נכלל בסתמא בשאר נזקין עד שיפרש לך

הכתוב, דובער בשדה אחר בסתמא אין הקדש בכלל, אלא דבלא מיעוטא לא היינו מחלקין ביניהם, ועכשיו שנתמעט מקרן צריך ריבוי להקדש, וכן בבור בסתמא מתמעט מוהמת יהי' לו, ובאש איכא גם משום חציו והר"ז בכלל אדם, וכ"נ בירושלמי שכל מכשירי הנזקין מתמעטין מרעהו, ואפשר לומר דסגי בגילוי מילתא בחד דוכתא שאין הקדש בכלל, [מיהו נכרי צ"ע אם מתמעט מרעהו, דהא אף לרבנן מחייבין ליה נזק שלם כדרשא דרשב"מ, וזה יתכן רק מראה ויתר גוים ולע"כ].

**וביאר**ו בתו' דאף דרשא דכי יאכל שממעט אדם מחומש מתפרשת למעטו גם מקרן, כיון דאשכחן רעהו דמעט אדם מנזקי ממונו, א"כ צריך ראייה לחייבו בקרן כיון שנתמעט מכי יאכל, דבאמת בתרומה נתמעט אף מקרן שאינו חייב בתשלומין לקדושת התרומה, ונשאר רק חיוב הממון לבעלים, שאינו מחזיר בזה הפירות לקדושת תרומה, שאפי' נתן לו פירות אינם מתקדשין כדתנן שכל המשלם קרן ואינו משלם חומש התשלומין חולין, ודכוותה גם הקדש מתמעט מחיוב ההשבה לקדושת הקדש, אבל אכתי יש לדון אם צריך להשיב לכח הדיוט שבהקדש, שהרי אין נכסי הקדש הפקר לעשות בהם כרצונו, ובוה אמרין דכיון שנתמעט מזיק הקדש מתשלומין בנזקי ממונו, שוב צריך ריבוי לחייבו לשלם להקדש מדין ק"ו דלא גרע מהדיוט, דחיובי מזיק חידוש הוא, וכיון שאין הקדש בכלל אינו נלמד בלא פסוק, ועוד שהרי נתמעט הקדש מחיובי שומרין, ומנלן לחייב מזיק.

**ויש** להוסיף דבקרא דהקדש כתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, הרי שבהדיא מיירי קרא בתשלום הקרן וממעט ליה מכי יאכל, וכיון שיש מיעוט לקרן דהקדש במזיק כמו לקרן דתרומה, א"כ צריך פסוק ללמדנו דחייב מדין הדיוט, אבל לרשב"מ שפיר מרבינן ליה

רק לבתר פרט למזיק דלא משלם חומשא, ולכן פירש הרא"ש בגיטין דקאי רק אתרומה, כיון שמסיים כן על הפסוק ולא על חביצא, וע"ע לקמן סק"ז.

**והדברים** סתמן כפירושן שדין אדם שהזיק כשור שהזיק, דהא לא פירשו בהדיא בגמ' דין כל המזיקים שפטורין, והוכיחו כן הראשונים ממתני' ט' ב' דקתני נכסים שאין בהם מעילה על כל האבות נזיקין דרישא, והיינו מבעה לרב ולא נחלק שמואל בדין אדם שהזיק הקדש, וכיון דכל הני דקתני פטור היינו פטור לגמרי, אין לחלק בין אדם לשור, וגם היו מפרשים בגמ' למה חילקו בתקנתם לשלם מדרבנן, וגם היו פוטרין אדם שהזיק בשוגג או באונס, והיו דנים בהזיק עבד של הקדש אם משלם ארבעה דברים, ומתני' דכהנים שפיגלו במקדש חיובן לבעלים כמ"ש הרמב"ן גיטין נ"ג א' בתירוץ בתרא וכפשטות המשנה, שהרי המזבח לא הפסיד כלום, בקרבן חובה שהבעלים יביא אחר, [וחיובי חובה ונדבה שוין שהם לבעלים לדעת רש"י שמחייב גם בנדבה], ועמ"ש"כ סק"ב בלשון הגמ' ה' א', וכ"מ בירושלמי דתני ר"ח אין נזקין לגבוה והתם דינא קתני להלכה דפטור.

**ובזה** מיושב מה שאמרו ב"מ צ"ט ב' משא"כ במזיק, ולכאורה אם מזיק משלם מדרבנן ודינו כגזלן, מה ענין להזכיר ד"ז גבי חביצא דלא משלם חומשא, וע"כ דאתא לאשמועין דין המזיק את ההקדש בחביצא, ובשלמא אם פטור לגמרי ניחא, דכיון שהי' צריך לפרש אם הקלו במזיק הקדש לשלם רק מ"ט, כמו שהקלו במזיק בעלמא טפי מגזלן, לכן הוצרך לפרש דליכא נפ"מ כיון דבלא"ה פטור, אבל אם חייב נ' מדרבנן ונתמעט רק מחומש א"כ מה ענינו לכאן, ואפשר לומר דמדרבנן לא החמירו עליו טפי מהדיוט ומשלם מ"ט, אבל לא הוזכר מזה כלום בגמ', והזכירו רק פטור החומש, ואיך יהא פשוט לן מדין החומש ללמוד לדין נ' נכי חדא.

בק"ו מנזקי ממנו, ולא מהאי קרא. - אם תשלומי מעילה אין משלמין מקרקע איכא נפ"מ גם בחיוב הקרן, וכמו בתרומה שא"צ לשלם פירות, ועמ"ש"כ בד"ז סי"ד סוס"ק י"ב.

### בדברי התו' דמזיק הקדש חייב מדרבנן ובדעת תו' הרא"ש בזה

ד. **שם** בא"ד והא דאמר שמואל בהשואל כי יאכל פרט למזיק דלא משלם חומש ומשמע הא קרן חייב היינו מדרבנן, יש לתמוה שלא הוזכרה תקנה זו בשום מקום, ואיך יסתמו ד"ז בגמ' כדבר פשוט, ואמנם גבי תרומה אמרו כן יומא פ' ב' דאוכל אכילה גסה וכוסס שעורים משלם את הקרן ואינו משלם את החומש דכתיב כי יאכל פרט למזיק, אבל שם באמת ממעט ליה מתשלומי תרומה אף מקרן, אלא שמשלם קרן לבעלים מדין גזלן, וא"צ לשלם פירות ואם רצה הכהן למחול מוחל, וא"כ מתפרש פרט למזיק שאינו בחיובי הפרשה כלל, ומה שהזכירו חומש היינו שלא לפטרו מדין הדיוט, ואין לחדש כן בהקדש בלא ראייה, ואם פטור מדאורייתא לא אשכחן דחייבוהו מדרבנן.

**וראיתי** בתו' הרא"ש גיטין מ"ט א' שכ"כ, דמתחלה הביא דברי התו' דחייב מדרבנן, ולבסוף מסיק דכי יאכל ממעט תרומה אף מקרן, ונקט חומשא משום דחייב קרן משום גזל, ולכן הזכירו בהשואל דלא משלם חומשא כיון שלדינא הנפ"מ רק שפטור מחומש, וסיים דלפ"ז לא נצטרך לומר דמדרבנן משלם, (ועי"ש שהקשה למה הביאו קרא דרעהו ולא קרא דכי יאכל, ומבואר דנקט שדין שור שהזיק ואדם שהזיק שוה), ועי' תו' הרא"ש ב"מ צ"ט ב' דל"ג דלא משלם חומשא, [וכ"נ ברש"י דל"ג ליה], אבל אפשר דכונתו גרסא אחרת שהוסיפו דלא משלם חומשא בתר פרט למזיק, אבל ממה שלא הביא כאן דמשלם מדרבנן, נראה כונתו דל"ג ליה כלל, שו"ר דגרסת תו' הוזכר חומשא

בכה"ג חיובו משום מוציא מרשות הקדש, כמו נטל פרוטה ואבן או קורה שמעל, וה"נ האוכל לרצונו אע"פ שזה מזיק לבריאותו, מ"מ יש כאן מעשה גזל של נטילת ההקדש לרשותו, וא"צ לזה חשיבות של אכילה, ושפיר יש לחייבו מדין נטילה לרשותו, ואמנם אם הזיק בלא נטילה לרשותו כאכילה, י"ל דפטור כדין פגם ולא נהנה דתרומה, דחזינן שהחילול הוא בנטילה לצרכו, אבל אכתי אין לפטור האוכל אכילה גסה והכוסס שעורים של הקדש, ובהדיא מדמינן להו מעילה י"ט א'.

**ונראה** דבאמת אם זכה בהקדש בלעיסה, אע"פ שלועס שעורים חיים, מעל, דהא נפקי לחולין קודם שבלע, אבל באופן שמעילתו בבליעה, כגון בקדושת הגוף או בתחב לו חבירו, בזה חשיב פגם ולא נהנה, דאף בזכייה של גוף הדבר מהקדש, הרי חיובו מפני שנהנה בהשגת הרכוש, (ובאיסור הנאה לא מעל), וכיון שהנאתו רק בבליעה ואז אוזוקי מזיק ליה פטור, [ואף אם הוא מרוצה מהנאה זו בטלה דעתו ולא חשיב נהנה פרוטה, שהדין מגדיר את זה כאין בו שום שווי, כיון שזה מזיק], וכן הדין באוכל נותר וכיו"ב דלא נפקי לחולין, שאם האכילה מזיקתו פטור, דבעינן נהנה דוקא, ולפ"ז למדנו חידוש מיוחד בפטור של אכילה אע"פ שיש בה גם משום זכייה, ומדוקדק מה שאמרו מעילה י"ט א' מידי דאכילה.

**ולמדנו** מזה שאף בגזל מהקדש אין חיוב השבה אא"כ נהנה אלא שגם הזכייה לרשותו מיקריא הנאה, אבל הגזול עצים באופן שלא יצאו לחולין מכח גזילתו, אם שרפן שלא לצורך פטור, אע"פ שבעלמא הוא מוגדר כגזול ולא כמזיק, שגזל לחוד אינו מחייב בתשלומי מעילה.

**ולפ"ז** אף במזיד אם נימא דחייב בתשלומין שלא יהא הדיוט חמור מהקדש, מ"מ אינו חייב אלא בנהנה, ובזה חמור הדיוט

**ואאמו"ר** שליט"א כתב דמשא"כ במזיק מתפרש שאין חומרא זו במזיק הקדש ומשלם רק מ"ט, והביאו בגמ' כי יאכל פרט למזיק דפטור לגמרי, וממילא נבין שמדרבנן משלם רק כהדיוט, אבל קשה למה סתמו כ"כ בגמ', בפרט שלא הוזכר בשום דוכתא דאדם שהזיק הקדש חייב מדרבנן, וברי"ף ורא"ש מסיימי וכן במזיק ואהדיוט קאי, [שלא הביאו הרי"ף והרא"ש דין הקדש, והכניסוהו המדפיסים], אלא שאין ברור שזוהי גרסתם בגמ', דשפיר ביארו הדין, אע"פ שמזיק נלמד בק"ו מגזול, ועכ"פ אם מזיק הקדש פטור לגמרי נוחא שלא הוצרכו לבאר בגמ' כלום בדין מזיק חביצא דהקדש, ועמש"כ סק"א דלא איצטריך כי יאכל אלא למעוטי אוכל שמזיק לעצמו, ולא למזיק בעלמא.

**שו"ר** בב"מ נ"ח א' שבועה זו תק"ח היא כדי שלא יולזלו בהקדשות, ואם תיקנו כל דיני שומרים כ"ש שתקנו דיני מזיק, אבל הדברים סתומין, ועי"ש בספר אאמו"ר שליט"א שזה דין מיוחד בשקלים, וגם יתכן דמזיק לא שכיח ולא גזרו, משא"כ פשיעת שומרים, וצ"ע.

**בהא דממעטינן אכילה גסה בהקדש למה לא מעל מצד ההוצאה לחולין**

ה. **יש** לעי' בהא דממעטינן מזיק מכי יאכל, והיינו האוכל אכילה גסה וכוסס שעורים ושותה שמן, דכל הני לאו אכילה ראויה חשיבי, ובשלמא בתרומה שקדושתה בגופה ולא שייך בה גזילה בקדושתה והחיוב הוא על החילול שבאכילה, בזה שייך לומר דאין אכילה זו חשובה אכילה, וכמו הנאה שלא כדרך, דכיון שלא נהג בחשיבות אכילתה, הר"ז כמזיק ולא חמיר עליה איסור החילול, וה"ה בהזיד במעילה לרבי שחיובו על האכילה דוקא כמ"ש תו' פסחים ל"ג א', אבל איך אפשר ללמוד מזה לכל מעילה בהקדש לפטור האוכל באופן שמזיק לו, הרי

מהקדש, ולא רק במזיק אלא אף בגזלן, שאין חיוב נוסף בהקדש, אלא מה שחייבה תורה בשוגג, ודכוותה במזיד בקרן לחוד, וכל שפטור מדין מזיק בשוגג פטור במזיד, ואף הגזול שלא נהנה דהא במזיד לא נפיק לחולין, ולכן אינו דומה לגזל מהדיוט ששם קנה בלקיחתו קניני גזילה, ונתחייב בהשבה ובאונסין, ולכן הוחלט חיובו קודם האכילה, ותו לא מיפטר באכילה גסה וכיו"ב, ועי' לקמן ס"ק י"א עוד בחיוב קרן של גזלן במזיד מהקדש.

### **ב"מ צ"ט ב' האי מאן דגזל חביצא דתמרי כו' האם החידוש בהקדש או בהדיוט**

ו. ב"מ צ"ט ב' אמר שמואל האי מאן דגזל חביצא דתמרי כו' להדיוט משלם חמשים נכי חדא כו', לכאורה משמע שזהו חידושו של שמואל, דהא רבב"א מתקיף לה אמאי, ויש לעי' פשיטא כיון שזהו המחיר של חמשים בהדי הדדי למה ישלם כאילו נטל חדא חדא, הרי המחיר של חדא חדא הוא בגלל הטירחא ומיעוט הריוח, וכאן שפיר מתחייב הכל בב"א.

**ואפשר** ליישב דמיירי באופן שעיקרו לחדא חדא, אלא שהלוקח בב"א מוזילין לו, וכמו שהלוקח תמרים ותפוחים וחטים בב"א מוזילין, והדבר פשוט שאין הוזלה זו פוטרנו מלשלם מחיר תמרים בפ"ע ותפוחים בפ"ע אע"פ שגזלם בב"א, לפי שהוזלה זו אינה באמת המחיר שלהם, אלא שהמוכר מוזיל לו מרצונו בגלל שקנה הרבה בב"א, ודכוותה יש לדון אם הוזלת החביצא כמחיר שלה, או שהמוכר הוא שמוזיל מרצונו, וכשלקח שלא ברשות כיון שלא הוזיל לו נשאר חייב חמשים, ולכן להקדש משלם המחיר שהוא חמשים, ולהדיוט מוזילין כדתנן שמין בית סאה באותה שדה.

**אבל** באמת מסוגית הגמ' נראה דעיקר חידושו של שמואל הוא בזה שלהקדש משלם

חמשים, אבל מה שמשלם להדיוט מ"ט, זה פשוט כיון שזהו מחיר חביצא כזו בשוק, ואפ"ה להקדש כיון שאם היה לוקח מדעת הגזבר, והי' אומר לו שאינו רוצה למכור אלא בנ', היה מתחייב חמשים, ולא שהוא כמתנדב להקדש, אלא זהו עיקר המחיר כשאין המוכר רוצה למכור אלא חדא חדא, ואפי' לקחן בב"א הרי הוא מתחייב כאילו לקחן בזא"ז, השתא נמי מחייבין ליה כאילו היה מדעת, שזהו חומרא דהקדש שיתחייב כל מה שיכול להתחייב במדעת, ואמנם נראה שהגזבר רשאי למכור חביצא במ"ט, דסו"ס זהו המחיר בשוק, אבל מ"מ כשנטל שלא ברשות ולא נתברר אם טובת ההקדש למכור בזא"ז, הרי הוא מתחייב נ' כאילו היה ההסכם כן.

**ולפ"ז** מתפרשים דברי שמואל כך, דאע"פ שלהדיוט משלם מ"ט, מ"מ להקדש משלם חמשים, ומיושב בזה מה שהוסיף חומשיהו, ולכאורה מה ענין להזכיר כאן דיני חומש, ואטו שייך להזכיר כאן שמביא אשם, אבל כיון שחידש שמואל חומרא בהקדש, היה מקום לומר דלא מחמירין כולי האי בחומש, שהרי חומש קיל בעלמא ואינו מעכב בכפרה, וקמ"ל דאפ"ה משלם גם חומש של חמשים, וניחא דשבק גולן דמיירי ביה, ונקט שוגג דמשלם חומש, והיינו לאשמועינן רבותא דחומש של חמשים, ועמש"כ לקמן דיש חידוש טפי בשוגג דנפקי כולהו לחולין בב"א, משא"כ במזיד שיוצאין לחולין באכילתו.

**ובזה** מיושב לישניה דרבב"א שהקשה להדיוט אמאי משלם מ"ט נימא ליה כו' ואם איתא שזהו עיקר רבותא דשמואל אין נאות לומר מתקיף לה, אלא למיבעי טעמא, וגם ממה שהזכיר להדיוט אמאי כו', משמע שאינו שואל על עיקר חידושו של שמואל אלא על הדין הנוסף הנלמד מדבריו.

**ולפ"ז** אפשר דרהבדר"י מייתי מעיקר הא דשמין בית סאה בב"א, ואין שמין כל

קב או חצי קב בפ"ע, ולא נחית לחידושא דמזיק משלם בששים, אלא ע"ז שמשערין כל הסאה בב"א, וניחא משה"ק תו' דהכא בחביצא הרי אין משערין בששים, ועשטמ"ק בשם תו' שאנץ דהו"מ לאוכוחי מעיקר הא דשמין הסאה בב"א, ואמנם דין זה הוא גם בהקדש וחיוב נ' הוא רק בחביצא שעשויה לכך משום דכהתנה מדעת.

**ובזה מיושב** הא דמוכחין משמאל דחביצא לדר בחצר, ואם איתא דחביצא מקולא דמזיק הוא, א"כ אין שום ראייה מזה לדר בחצר, דבחצר לא שייכא קולא דבשדה חבירו, ורק אם ההקדש חומרא וההדיוט עיקר הדין שייך להוכיח מזה שדין הקדש חמור יותר.

**ובזה מיושב** המשך הגמ' דלבתר דהדר ביה שמואל חידש דדין הקדש לאו כדין הדיוט דמי, ולא משמע כלל שכאן חידש דהדיוט משלם מ"ט, שהרי בא לומר שהקדש חמור טפי מעיקר הדין של הדיוט, ולא שאין לו קולות של הדיוט, אלא ודאי החידוש הוא בזה שהקדש משלם חמשים, וזהו מה שנתחדש לו לבתר חזרה דהקדש כמדעת דמי, ולכן שייך לחייב חמשים.

**והיינו** דאמרינן דהדר ביה מההיא כדרבא, דבאמת מטעמיה דרבא הוא דאמר שמואל שחייב חמשים וכמשנ"ת, ולכן לא יתכן שאמר זאת אומרת הדר כו' לבתר חזרה, שאפי' אם חזר בו מהטעם של כהדיוט מדעת דמי, אבל אכתי מתני' אינה אומרת כלום, שהרי אפשר לדחות דמתני' סברה דכהדיוט מדעת דמי, אבל אם הדר ביה מההיא ניחא דמעיקרא לא ידע טעמא דכהדיוט מדעת דמי, ולכן אמר זאת אומרת והדר ביה וחידש דכמדעת דמי ולכן משלם חמשים, וממילא אין זאת אומרת כלום, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א כע"ז בביאור דברי רהבר"י ודהדר ביה שמואל ע"ש ולהלן בזה.

**ובזה מיושב** קצת מה שהביאו מימרא דשמואל כאן אגב משאל קרדום של הקדש, דבתר הכי מייתי דר בבית של הקדש, כיון דמימרא דשמואל לאשמועינן דין הקדש.

**שם להדיוט משלם נ' נכי חדא, מזה הדין בגזל רק חדא**

ז. **שם** להדיוט משלם נ' נכי חדא, נראה שאם גזל רק חדא משלם חדא, ולא לפי חשבון נ' נכי חדא, דגזל ולקח שוין לענין המחיר, דלא עדיף בע"כ ממדעת דמשלם חמשין, ואף בהזיק יש לדון בזה, אלא דבזה אפשר שמשער לפי מכירת חביצא פחות חדא, מיהו באכל כולן בזא"ז י"ל דחשיבא הכל תביעה אחת, אע"פ שנטלן ואכלן בזא"ז, כמו ששמין בית סאה אע"פ שאוכלת בזא"ז, וי"ל דבהמה שאני שהתביעה על כניסתה לשדהו, וחשיב טפי תביעה אחת.

**שם להקדש משלם נ', האם יכול לשלם בחביצא**

**שם** להקדש משלם חמשים, יש לעי' אם יכול לשלם להקדש חביצא דתמרי בכח ממ"נ, דאי שוה חמשין הרי גם שילם חמשין, דלית לן למיתפס החומרא בשני הצדדין, ונהי דלא סגי ליה לשלם במ"ט שיכולין לקנות בהם חביצא, דסו"ס במ"ט אין את כח המכירה של חדא חדא, עד שיחזור ויקח בהם חביצא, אבל בחביצא גופה יש גם את הכח של חדא חדא, ואם באנו להשוות הקדש לתרומה, הרי בתרומה ודאי כיון שהחזיר דמים ומדה כמו שאכל, לא יתכן לחייבו יותר.

**ומדברי** מרן זללה"ה ב"ק ס"ח ס"ק ט"ו נראה דפשיטא ליה שא"א לשלם בחביצא, שאם אפשר לשלם בחביצא אפשר לשלם גם במ"ט פרוטות, ולכאורה יש לחלק דכמו שא"א לשלם חוב של נ' בחביצא, כך א"א לשלם חוב של חביצא במ"ט, אבל חביצא בחביצא ראוי שיהא אפשר לשלם, ועמש"כ אאמו"ר שליט"א בזה בב"ק ס"ח

סק"ו, וגם למש"ש צ"ב למה נחשוב החביצא  
נ' לחובתו ולא לזכותו.

**ונראה** דבאמת זהו דין רק בהקדש שהוא  
כהדיוט מדעת לענין המועל, ואינו  
כהדיוט מדעת לתת לו חביצא במקום נ',  
דכאילו המועל הסכים לשלם נ' כמחיר של  
חדא חדא, ואין זה מחייב שגם ההקדש  
יתחייב לקבל החביצא במחיר זה, אבל בהדיוט  
כה"ג יש ממ"נ ולא שייך להחמיר בשני  
הצדדים, ואמנם מה"ט יש לקבוע במוחלט  
מחיר לגזול ולמזיק, דלא מצינו דבר שאפשר  
לשלמו רק בשוה כסף מסוים, דכללא הוא  
שכולן נישומין בכסף מיד בשעת הנזק, וכיון  
שגזול ממנו חביצא הרי מחירה מ"ט, אבל  
בהקדש נתחדש שאין זה ברור שנטל חביצא,  
דהא מדעת היה אפשר לחשוב מכירה זו  
בחדא חדא, ולכן אינו נפטר בהחלטתו שהוא  
נטלן כאחת, דמצי הקדש למימר אנא חדא  
חדא נתכוונתי בנטילתך, ומעילתך לפי דעתו  
של הקדש, ואע"פ שהגזבר רשאי למכור  
החביצא במ"ט, אבל הנוטל שלא ברשות אינו  
יכול להחליט צד אחד במכירה מדעתו, והרי  
אנו דנין אותו כהסכים לכל אופני המקח  
שיחליט ההקדש, מיהו אפשר שאם הגזבר אינו  
רוצה למכור חדא חדא ומציע לפדות החביצא  
במ"ט, לא יתחייב המועל יותר ממ"ט, אבל  
סתם חביצא ביד אדם אינה עשויה למכור  
כולה כאחת, בין אם נטלה ע"מ לאכלה אחת  
אחת בין אם נטלה ע"מ למכרה אחת אחת  
ולכן הגזולה ממנו אינו כגזול ממוכר חביצות.

**ובאמת** סברא זו לא שייכא במזיק הקדש גם  
אם היה מזיק הקדש חייב כנהנה,  
מ"מ הכח המחודש הזה שכאילו נטל מדעת  
חדא חדא לא שייך במזיק שלא נטל כלום,  
וחיובו רק על מה שהחסיר להקדש, ובזה  
המחיר גם בהקדש מ"ט, דלא שייך שיוסיף  
לזה כח המדעת כלום, שלא שייך דעת אלא  
במקבל לעצמו חמשים תמרים דשייך לומר  
שקיבלן כחדא חדא, אבל במזיק יש כאן רק

מחיר החביצא שהוא מ"ט, ומיושב טפי מה  
ששמואל סיים משא"כ במזיק דלא שייך  
לחייבו טפי במזיק הקדש, ונתעוררתי לזה ע"י  
ב"א ה"ר שלמה נ"י, מיהו כבר כתבנו לעיל  
סק"ד שלא בא שמואל להשמיענו דיני מזיק  
דבלא"ה פטור, אבל נפ"מ לרשב"מ דמזיק  
הקדש חייב, דמ"מ יש להשוותו למזיק הדיוט  
לשלם מ"ט וכן לענין לשער בששים כמזיק  
הדיוט, דרק בנוטל מהקדש שייך חומרא  
דחשיב כמדעת, מיהו באוכל אכילה גסה  
וכוס שיעורים שייך לדון שיהא כהקדש  
מדעת, עי' להלן, וא"כ ע"כ דלא אתיא  
כרשב"מ לדין הקרן, ואפשר דמ"מ אין  
חשיבות הכנסה לרשותו אלא כשיש לו מזה,  
ולא במזיק אפי' דרך אכילה.

**ובזה** מיושב הא דאין מנכין לו אגר טרחיה  
כיון שהקדש כמדעת דמי, כאילו הסכים  
המועל ליטלם חדא חדא, והרי אם הסכים  
לקנות חדא חדא משלם נ' ואינו מנכה כלום,  
ורק בחביתא דחמרא שמשלם להדיוט מן הדין  
כמחיר יום השוק, בזה שייך לנכות לו טרחתו,  
ואין חילוק בין הקדש להדיוט (ועשטמ"ק  
בשם הרמ"ך בזה).

**ועיקר** דיניה דשמואל דמשלם חמשים להקדש  
חידוש הוא אף לבתר דידעינן דהקדש  
כהדיוט מדעת דמי, דבדר בחצר של הקדש  
הרי באמת נהנה כשיעור שכו דירה, אלא  
שההקדש לא חסר, אבל בחביצא באמת לא  
נהנה כשיעור נ' אלא כשיעור מ"ט, ואף מצד  
נהנה הרי אין בידו אלא חביצא שמחירה מ"ט,  
ובוראי שזהו חידוש יותר לחייבו נ', כאילו  
קנה אותם בזא"ז מדעת, ועמשנ"ת עוד לקמן  
סק"ח ט'.

**שם חמשים וחומשייהו משא"כ במזיק דלא  
משלם חומשא**

**שם** חמשים וחומשייהו, יש לדקדק דהא  
בגזול עסקינן ובמיד ליכא חומש, ולעיל  
כתבנו דאשמועינן רבותא דאף החומש לפי

דעלמא, ולמשנ"ת לעיל סק"א ה' באמת לא שמעינן מהאי קרא אלא למעט מחומש, ופטור מזיק של קלקול ילפינן בהקדש מרעהו דלא איצטריך כי יאכל אלא באכילת חילול של זר והדיוט, ולא במזיק בעלמא.

### שם מתקיף לה רבב"א להדיוט אמאי כו'

**שם** מתקיף לה רבב"א להדיוט אמאי כו' כבר נתבאר לעיל דקשיא ליה על הדין שפשוט לשמואל דלהדיוט משלם מ"ט, ורק בהקדש חידש דמשלם נ', וקשיא ליה לאידך גיסא, ומדקאמר נימא ליה אנא כו' משמע שחידש כאן טעם, דאם איתא דהיינו טעמיה דשמואל בהקדש, א"כ הקושיא מ"ש הדיוט מהקדש, ואפשר דלא קשיא ליה שישלם נ' אבל קשיא ליה שיוסיף על מ"ט, ובאופן שבאמת היה דעתו למכרו, דדמי טירחא ודאי מנכה ליה כדלקמן, ואולי גם מעט יותר, וכגון שא"א להשיג כעת חביצא במ"ט, וכעין דבר הגורם לממון, ועדיפא מיניה כיון שבחדא חדא זהו עיקר המחיר.

**שם** אר"ה בדר"י שמין בית סאה באותה שדה תנן, כבר כתבו בתו' שכאן אין משערין בששים, חדא דתלוש הוא ובפירות גמורין תלושים משערין כמות שהן, ועוד שהרי הנדון במכירת החביצא כולה, ובתמרה אחת באמת משלם פרוטה, ועוד דגולן הוא וליכא קולא דמזיק כלל, [כ"נ, ולע"כ] ולפמשנ"ת הרי באמת אין כאן שום קולא אלא דמשערין סאה כמות שהיא, ולא מצי טעין אנא קבא קבא הוה מזבנינא להו, שזהו דבר פשוט שאין מחלקין סאה לקבין וחצאי קבין, ואפי' בהקדש, וה"נ בחביצא כיון שנמכרת בב"א, הרי"ז כסאה תמרים שמחירה מ"ט, ואף בלא קולא דמשערין ע"ג שדה אחר, הרי כל גולן שנטל סאה משלם מחיר סאה, והראיה משמין סאה דמתני', ולא מסיפא דבאותה שדה, והקדש טעמא אחרינא הוא כמשנ"ת, ובתו' שאנן בתירוץ בתרא באמת פירש שהראיה

חמשים, ואף בשוגג חמיר הקדש לשלם חמשים, ועוד דבמזיד דלא נפקי לחולין אלא בשעת אכילה א"כ לעולם הו"ל חדא חדא ואין כ"כ חידוש דמשלם חמשים, מיהו בהדיוט אפי' אכלן בזא"ז, מסתברא דחשיב מעשה גזילה אחד כדמייטנין מאכלה בית סאה שאע"פ שאכלה בזא"ז חשיבא הכל תביעה אחת, ועי' לעיל בזה וצ"ע.

**מה** שאמרנו דבהקדש משלם חמשים שהוא כהתנה עמו ההקדש שהוא לוקחן אחת אחת ומשלם חמשים מעיקר המקח, יש בזה נפ"מ בעלמא לענין אונאה שאם המוכר התנה עמו שמוכרן אחת אחת, הרי הפרוטה הנוספת היא בעיקר המקח, ואם אינה אותו בפחות משתות הוי מקח, ואין הפרוטה מצטרפת לעשות הונאת שתות, ואם היה זה חומרא להוסיף על המקח היתה הפרוטה מצטרפת לשתות.

**שם** משא"כ במזיק כו' פשטות הלשון משמע דדוקא משום דכתיב כי יאכל פרט למזיק אמרינן משא"כ במזיק, אבל אם מזיק הקדש חייב היה משלם חמשים, אבל כבר נתבאר דדין הקדש כהדיוט מדעת שיין רק בנוטל מהקדש, ולא במזיק שלא נטל לרשותו כלום, מיהו אכתי במזיק דרך אכילה היה שיין לחייב בהקדש חמשים, דסו"ס נטל מהקדש, ואם מזיק הקדש חייב היה מקום לחייבו כנטלן אחת אחת, ולהכי איצטריך כי יאכל פרט למזיק דפטור, מיהו אכתי צ"ע לרשב"מ דמזיק הקדש חייב וכי יאכל ממעט רק מחומש, מה הדין בהזיקן דרך אכילה אם משלם חמשים או מ"ט.

**שם** דלא משלם חומשא, גרסת תו' ותו' הרא"ש משא"כ במזיק דאמר מר כי יאכל פרט למזיק דלא משלם חומשא, ובתו' הרא"ש כתב דל"ג לה, ובתו' הרא"ש גיטין ביאר דבאמת בתרומה ממעטינן רק מחומש, אבל הקרן הוא חייב לבעליו כדין גזל ממון



שאינן זה כהפסד מה שאינו משכירו, ואמנם בהדיט אזלינן בכל אדם לפי ענינו שאינו חפץ להשכיר כעת, אבל בהקדש אזלינן לפי הראוי בחפץ זה וכאן בגזבר חשיב לא קיימא לאגרא, כיון שאינו נכנס לרשות ההקדש, אלא זהו מקום שמירתה, ובזה נחא טפי שהביאו ענין הגזבר בב"ק שם. שו"ר בשטמ"ק ב"ק כ' ב' בשם תו' שאנן שכתב דלגבי איניש דעלמא מיקרי קיימא לאגרא.

**ואפשר** עוד דכל נדון זה נהנה וזה לא חסר הוא דוקא בקרקע שאינו נוטל חפץ חבירו לרשותו, וכן באבן המונחת והוא יושב עליה, אבל הנוטל חפץ חבירו לרשותו דהו"ל שואל שלא מדעת אפי' אם שואל הוי, מ"מ חשיב זה חסר, דעצם נטילת החפץ לרשותו מיקרי חסר לבעה"ב, שהפסיד החפץ בשעה זו, ולא מפני שנגרם לו הפסד ממון לבסוף, אלא דלא שייך לומר שההנאה כקיבל ממילא, וכיון שבעה"ב לא נחא ליה להשאל לו, נמצא שהוא נהנה מנטילת החפץ מבעה"ב וזה עצמו חסרון, (ול"ד לפירות ברה"ר ב"ק כ' ב' דהתם אמרינן שאכילת כל הפירות לרמב"ח לא חסר מיקרו), אבל הרשב"א ב"ק צ"ז א' פשיטא ליה שאף בתוקף ספינתו של חבירו שייך פטור דז"ע וזה לא חסר.

**מיהו** לפ"ז נמצא דלס"ד דשמואל ה"ה דאם היתה אבן של הקדש מונחת במקומה וישב עליה הר"ז בדין זה נהנה וזה לא חסר כיון שלא נטלה לרשותו, וא"כ לס"ד דשמואל אם הוא גברא דלא עביד למיגר שימוש זה לא מעל, וזה מחודש דבפשוטו הנאת מעילה נקבעת לפי האמת אם הנאה זו חשובה, ובאמת גם באבן שהניחה ע"פ ארובה ודר תחתיה יש לשאול כן, דמשמע דלס"ד דשמואל פטור בדלא עביד למיגר, ואמאי כיון שנהנה במציאות ראוי לחייבו, ולמסקנא ודאי נראה דגם בדלא עביד למיגר חייב, ואמנם ממתני' אין ראיה דהא בביתו מיירי דכעביד למיגר דמי, אבל האמת כיון דכמדעת דמי הרי

מבית סאה שאין מחלקין אותה ולא משומא דבששים, ע"ש שכתב בדאיכא רק ערוגה אחת.

### שם למימרא דסבר שמואל כו'

ת. **שם** למימרא דסבר שמואל דין הדיט לאו כדין גבוה דמי, כבר נתבאר לעיל דחידושיה דשמואל שההקדש משלם חמישים, ומזה מוכח דדין הדיט לאו כדין גבוה דמי, אבל אם עיקר הדין הוא חמישים, והקלו בהדיט כדחזינן במזיק שמשערין בששים, א"כ אין ללמוד מזה לדר בחצר חבירו דלא שייכא קולא זו, ושפיר ילפינן הדיט מגבוה, אלא כיון דשמואל חידש שבהקדש מחמרינן כאילו היה בהסכמתו לקנות חדא חדא, ה"נ י"ל דמעל מפני הסכמתו לשכור מדעת, וליכא למילף מזה להדיט שלא מדעתו, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שהקשה כן, ושם ביאר דמעל באכילתן אחת אחת, ולכאורה אף בנטלן לעצמו שיצאו כולן לחולין בב"א משלם חמישים.

**שם** לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, ומעל רק בשיעור שנהנה, ועדיין לא נפקא כל האבן לחולין, כיון שהיא ברשות הגזבר שהוא רשות הקדש, כמשנ"ת סי"ג סק"ט.

### שם זאת אומרת כו' בהא דלא מייתי מכל נהנה מן ההקדש

**שם** זאת אומרת הדר בחצר כו' יש לעי' מ"ט לא מייתי מכל נהנה ולא פגם שמעל כגון נתנה קטלא בצוארה טבעת בידה שתה בכוס של זהב דכיון שנהנה מעל כדתנן מעילה י"ח א', ואע"פ שחפצי הקדש לא קיימי לאגרא, ואפשר לומר דכל חפצים שסתמן קיימי לאגרא פשיטא דמועלין בהן, דאם ההקדש נמנע מלהשכיר מפני קדושתו, א"כ כשנוטל ומשתמש הר"ז כמחסר להקדש, כיון שבאמת יש כאן הפסד במניעת ריוח ההשכרה להקדש, ולא דנו אלא בחצר דלא קיימא לאגרא מפני

איכא, ואמו"ר שליט"א תמה דאם אסור מדאורייתא הר"ז כתנאי אגרא, ולא אשכחן איסור מעילה ולא מעל, ולכאורה בדבר שיש בו פגם איכא אסור דאורייתא במעילה בלא פגם, אע"פ שאין בו דין מעילה עד שיפגום, ואע"פ שאין בו דין פחות משה פרוטה להצטרף ולהשבון, וא"כ י"ל דה"ה ז"נ וזה לא חסר דודאי חשיב שימוש בשל הקדש וכמו קונמות שאסור בהנאה, אע"פ שלענין מעילה בקונמות השיעור כמו בהקדש, ואף בקרקע ושלמים שאין בהם דין מעילה יש בהם איסור מעילה, מיהו בקרקע נחלקו הראשונים אם איסורו מדאורייתא [ועסי"א סק"ג בזה], והכא חמיר טפי דבקימא לאגרא אף מעל, הרי שזהו שימוש חשוב, ויש לאסורו מדאורייתא.

**אב"ד** אמו"ר שליט"א לשיטתו שפירש דדוקא בהנאה שכבר נעשתה מאליה ע"י ההקדש כצלו של היכל וכצילה של אבן ע"פ ארובה, רק בזה דנו שלא ימעל כשלא קיימא לאגרא, ובזה יש מקום לומר דמדאורייתא נמי שריא, כיון שאינו עושה שום שימוש באבן של הקדש, אלא שנהנה מהתועלת שנעשית מחמתה, ואם אין ההנאה הזו כשייכת להקדש כיון שלא חסר, א"כ י"ל שהוא כנהנה מן ההפקר ולא מנכסי ההקדש, אלא דלקושטא דמילתא כל שבקימא לאגרא חשיב משתמש בשל הקדש, ה"ה דאיכא מעילה אף בלא קיימא לאגרא, ומסתברא גם דאסור מדאורייתא אף אם ז"נ וזה לא חסר פטור מתשלומין ולא מעל.

**ומשה"ק** בנח"ד דאם איתא דיש איסור מעילה גם לצד דז"נ וזל"ח פטור, א"כ הדין נותן דה"ה בא"ל בעל הבית צא פטור, דהא איסור מעילה כא"ל צא דמי ואפ"ה פטור מלשלם, י"ל דבמעילה כא"ל צא ואם לא תצא תהא פטור מלשלם, וכמו הדיוט ידיעין דלא ניחא ליה שיכנסו לביתו ואפ"ה פטור, אבל כשבעה"ב א"ל צא הר"ז כקיימא

אזלינן בתר ההנאה במציאות, וצ"ל דלס"ד דשמואל לא מחייבין בהקדש אלא בנטלה לשימוש, דלא מיקרי מעילה אלא ממון שבהדיוט חייבין עליו, וכשנהנה חייב כדין הדיוט, ולא חשיב שנשתמש בשל גבוה כשלא נטלו ולא חיסרו. (א"ה, וע"ע להלן סק"ט מד"ה שוב).

**ואמו"ר שליט"א** כתב דודאי גם לס"ד דשמואל כל משתמש בהקדש מעל, אפי' נכנס בחצר דלא קיימא לאגרא, דכיון שיש איסור מעילה הרי כל חפצי הקדש כקיימי לאגרא, ורק באבן שמונח ע"פ ארובה וסותמת את הארובה קודם שיש לאדם צורך בזה, וכצלו של היכל שהתועלת של הצל קיימת, והאדם שנהנה מצל זה אינו מחדש ההנאה ע"י שמשתמש בחפצי ההקדש אלא נכנס ליהנות בתועלת שכבר עשה ההקדש בלא"ה, כמו אבן שע"פ ארובה לצורך שמירת האבן, ובזה חשיב לא קיימא לאגרא, כיון שגם בלא אגרא ההקדש כבר עשה את התועלת הזו, ועי' לעיל בשם תו' שאנץ דדוקא בגזבר ס"ד דחשיב לא קיימא לאגרא, מיהו אכתי יש לדון דכיון שהגזבר בנאה לצרכו, אלא שלא מעל בשינוי הרשות עד שיהנה, א"כ כשנהנה יש לדמות להדיוט שישב על אבן של הקדש המונחת ברה"ר, שהכל המשך שימוש הפרטי של הגזבר, ובצלו של היכל כיון שאף מדעת אינו יכול לתבוע שכר ע"ז שאין זה רכוש ההקדש, א"כ גם למסקנא דשמואל לא מעל, ואף אם לאו לתוכו עביד ואסור ליהנות ממנו, (ועמ"ש בזה אמו"ר שליט"א אמילתיה דרבא).

**בדברי הנחל"ד דגם לס"ד דשמואל איסורא מיהא איכא**

**בספר** נח"ד ב"ק כ' ב' כתב [כ"כ בשמו ולא היה תח"י], דאיסור מעילה איכא אף לס"ד דשמואל דאם ז"נ וזה לא חסר פטור בהדיוט ה"ה דלא מעל בהקדש מ"מ איסורא

ממוני גבך בעינן עביד למיגר.

**אבל** קשה א"כ היכי פשיט מהקדש לחיוב נהנה בהדיוט, הרי לא היה הספק אם ההנאה היתה משל חברו, דודאי אכלה פירות ברה"ר נהנית משל בעל הפירות, וכן הדר בחצר חברו נהנה מחצרו, והנדון היה אם הנאה לחוד משוי ליה ממוני גבך, שהבעלים כדין יורד שהכניס ממונו בבהמת חברו, או"ד לא סגי בנהנה לחייבו ממון, ואם איתא דבהקדש החיוב אינו מפני שההנאה משוי ליה מעילה, דהיינו שהממוני גבך מחשיב שנהנה מההקדש, שהרי ממון הקדש ברשות ההדיוט, אלא דסגי בזה שנשתמש בחפץ של הקדש אע"פ שהוא בעצמו לא נהנה, א"כ אין מזה ראיה להדיוט, דבלא נהנה פשיטא לן דפטור, וא"כ שפיר י"ל דהנאה אינה גורמת חיוב.

**ואמנם** אדם שאכל פירות הקדש אפי' בכה"ג שלא חסר ודאי חייב אף אם ז"נ וזל"ח פטור, היינו משום דמציאות ההקדש אכל, אבל בהנאה אפי' באכילת בהמתו כיון שבלא נהנה פטור, י"ל דאף בנהנה פטור כיון שהנאה לחוד לא משוי ליה כמועל בהקדש, דבבהמתו אין לחשבו חילול במה שגוף ההקדש בגופה, לפי שאנו דנים כשההקדש הכניס האוכלין לפיה, אם שייך לחייבו במעילה מדין נהנה מן ההקדש, ואם בהנאה לחוד לא מיקרי שנטל מן ההקדש, השתא נמי פטור.

**אבל** למסקנא דחיובו כהדיוט מדעת ודאי שהנאתו היא מגוף ההקדש, כמו בעבידא לאגרא, אלא דאכתי בצלו של היכל י"ל דאף מדעת לא מעל, שאין ההקדש שליט בצלו לעכב על בני רה"ר מליהנות בו, וכן במקיף וניקף י"ל דלא מהני מדעת, באופן דליכא היקפא יתירה.

**הא** דמוכחין מדברא דהדר ביה שמואל מההיא כבר נתבאר לעיל סק"ו דטעמיה דשמואל בחביצא דמשלם חמשים הוא ג"כ

לאגרא, ולכן כתב הטור דחייב לשלם, דהו"ל כאומר לו הנני חסר בכניסתך ועליך לשלם לכל הפחות דמי שכירות, תדע דשלמים אסור ליהנות בהם מדאורייתא וליכא דין מעילה, וכן בקרקע, מיהו אם חסרן ואכלן י"ל דחייב לשלם, אבל משום הנאה לחוד פטור, וכן בדבר שיש בו פגם שלא מעל עד שיפגום אע"פ שעבר איסור דאורייתא, ובהדיוט יש לחייבו כמו בדבר שאין בו פגם.

### שם הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי

ט. **שם** הדר ביה שמואל מההיא כו' כדרכא דאמר רבא הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי, פ' דהשתא אין זה דר בחצר חברו שלא מדעתו אלא מדעתו, ובמדעתו לא שייך סתמא, אלא או שהניחו להשתמש בחנם או בשכר בהדיא, וכמו דבהדיוט נקטינן שהי' מבקש ממנו שכר על הנאתו, ה"נ מתפרש כן בהקדש, ועוד דכיון שנתנה תורה הלכות מעילה על הנהנה, ה"ז כאמרה בפירוש ע"מ שישלם שכר, והו"ל כקיימא לאגרא, דכל היכא שבעה"ב אמר כל הנכנס ישלם שכר זהו גופא קיימא לאגרא, ולא שייך לומר לבעה"ב למה הנך נוטל שכר מהשוכרים.

**לפי** טעם זה דכמדעת דמי ה"ה דבלא עביד למיגר חייב, כדין חצר דקיימא לאגרא, ולא חשיב כפגם ולא נהנה כיון שבאמת נהנה, אלא שלא היה משלם מעות ע"ז, אבל הנאה כזו שוה כסף, וכאוכל של הקדש כשהוא שבע, אבל אינה אכילה גסה, דודאי חייב אף כשלא היה משלם על הנאה זו.

**שוב** העיר הראי"פ נ"י דגם לס"ד דשמואל ידע דגם גברא דלא עביד למיגר חייב בהקדש, דחיוב הקדש מפני שנהנה מן ההקדש, ולא משום ממוני גבך, וכיון שחייב בעביד למיגר ש"מ דאע"פ שלא חסר מיקרי שנהנה מן ההקדש, וממילא חייב כדין מעילה אע"פ שלא הרויח ממון, וכמו שכתבנו למסקנא דשמואל, ורק בהדיוט שהחיוב משום

כדרכא, דחשבינן כאילו לקחן מן הגזבר חדא חדא מדעת שניהם, דכל שיש צד מכירה כזו, חייב בהקדש כאילו התנו כך ביניהם, א"כ תו לא מצי למימר זאת אומרת כו' דמהמשנה הזאת אין ללמוד, שהרי יש לדחות דהקדש שאני, ועוד שהסברא נכונה ולא מסתבר דהדר ביה, אלא ודאי דמעיקרא לא ס"ד לחלק ביניהם, ולכן למד הדיוט מהקדש.

**מיהו** בחביצא יש חידוש יותר דהא לא שייך ענין עבירה לאגרא לחייב חמשים במקום מ"ט, שהרי נטלן בב"א שמחירן מ"ט, ואפ"ה חידש שמואל דחשבינן ליה כהסכים לקנותן חדא חדא, דכל צד ששייך לומר במדעת שזהו המחיר, מחייבין ליה בהקדש אפי' שלא מדעת, ולא מהני הסברא דרחמנא אמר דלמעול, שהרי לענין מעילה סגי במ"ט, ואדרבה הגזבר רשאי למכורן במ"ט כמחירן בשוק, ואפ"ה שלא מדעת אין להחליט מקחו בב"א, ולא משום נהנה לחוד שהרי לא נהנה אלא מ"ט, אלא דכל צד מקח ששייך בהקדש כהתנה עמו כך דמי.

**שם** דאמר רבא הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי, אשמועינן טעמא ואשמועינן דינא, דכיון שהאדם עצמו צריך להיות כגזבר כלפי עצמו שהוא צריך להיות שלוחא דרחמנא לשמור חפצי הקדש, הרי ממילא כל מה ששייך לחייב בדעת, הרי"ז בכלל דעתו, וזה מהני בין לדר בחצר של הקדש דכמשכיר לעצמו חשיב, ובין בחביצא דכמוכר לעצמו חדא חדא חשיב, ובצלו של היכל דלא חשיב רכוש הקדש בכל ענין לא מעל, דלא נתחדש בהקדש אלא חומרא זו דכמדעת חשיב, אבל א"צ לשלם יותר מן המחיר האמיתי.

**בדין הכהנים שפיגלו מאיזה טעם חייבין, ואם חייבין להקדש או לבעלים והאם חייב דמי כולו או רק דמי כבש כדאמר ב"ק ע"ח ב'**

**י. כתב** הרמב"ן בדינא דגרמי דקדשים שחייב באחריותן אינם ממון לחיוב כפל וד'

וה' ושבועה ושומרין, אבל המזיק חייב מדינא דגרמי, ולפ"ז הא דתנן גיטין נ"ד ב' הכהנים שפיגלו במקדש חייבין היינו כדין מזיק, [ואמנם קשה סתמות הדברים שלא הזכירו דאיתא רק כמאן דדאין דינא דגרמי, והוסיפו לתקן על היזק שאינו ניכר מפני תיקון העולם, ולמה לא הוכיחו מהתקנה שלכו"ע דנין דינא דגרמי, אבל בב"ק ה' א' הזכירו מפגל בהדי מוסר, ומשמע שענינם שוה, עי' להלן], והרמב"ן שם נ"ג א' הקשה דמזיק הקדש פטור ותיירץ דחייב מדרכנן א"נ התם לבעלים משלם, ולכאורה בין אם משלם להקדש ובין אם משלם לבעלים חיובו לשלם דמי הקרבן, והדמים שמחזיר הם נעשין דמי הקרבן, ולכאורה להקדש אינו מפסיד כלום בקדשים שחייב באחריותן שהרי הבעלים מביא קרבן אחר, וא"כ לא שייך דינא דגרמי אלא כלפי הבעלים, וכן אמרו בגמ' מפני תיקון העולם והיינו שלא יפסידו את הבעלים במזיד.

**מיהו** פשטות הדברים שאם פיגלו בשור חייבין לשלם שור, דדיינינן להו כמזיק שור, שלא הזכירו כאן אי בעי פטר נפשיה כמו שאמרו ב"ק ע"ח ב', ורש"י גיטין נ"ג א' כתב בהדיא דאף בקרבן נדבה חייב, ומשמע דמכח דינא דגרמי חשבינן כולו כגופו ממון לחייב את המזיק, ולא דמי לגורם לממון אליבא דר"ש דבעינן שיהא ממון הדיוט גמור לחייבו עליו כפל וד' וה' ושומרין, אבל בדינא דגרמי שהחיוב על הגרמא הרי כל שווי הבהמה מיקרי הפסד, ולכן מחייבין ליה לפי שווי הבהמה בין בנדר בין בנדבה, [שו"ר בתו' ב"ק ק' א' דפשיטא להו דמפגל חייב אף למאן דלא דאין דינא דגרמי ונתקשו בטעמא עי"ש, ובדף ה' א' כתבו דהיינו משום קנס, וג"ז צ"ע].

**ובב"ק ה' א'** אמרינן למעוטי מוסר ומפגל, ומוסר היינו דינא דגרמי כדאמר שם קי"ז ב', ודכוותה מפגל, ומפרשין טעמא דלא מני למפגל משום דבקדשים לא קמיירי, וכבר

אבל דוחק לומר שבאמת משלם דמי עוף לבעלים והשאר להקדש, וע"כ צ"ל דבדאיכא בעלים אינו משלם להקדש כלום, שלא תיקנו בכה"ג חיוב נוסף דמזיק הקדש, כיון שבלא"ה צריך לשלם לבעלים ולא יזלזלו בהקדשות.

**מיהו** בפשוטו יש להוכיח מזה שאין שום חיוב מזיק להקדש, דלא יתכן שקדשים שחייב באחריותן ישלם דמי כבש או עוף לבעלים, ושאינו חייב באחריותן ישלם דמי שור להקדש, [וכשישלם להקדש הרי הדמים יחזרו לדמי עולה של הבעלים, ככל מעילה שחוזרת לדמי הקרבן], ואפשר שבקדושת הגוף לא תיקנו תשלומין מדרבנן, שאינם מצויין בכל מקום ומיבדל בדילי מיניהו, וגם הבעלים משגיח עליהם שלא יפסיד קרבנו, ולפ"ז הכהנים שפיגלו במקדש אינם משלמין אלא כפסידא דבעלים, ובנדבה פטורין וכן פטרי נפשיהו בכבש או בעוף לראב"ע, [ועי' ב"מ נ"ח א' ובמ"ש אאמור"ר שליט"א שם, הובא לעיל סק"ד].

**אבל** לדעת רש"י שחייב אף בקרבן נדבה, ודאי משמע שמשלם כולו, וכן לדעת תו' ב"ק ק' א' דאף למאן דלא דאין דד"ג חייבין פשטות הדברים שמשלם כולו, ויש לעי' אם חבל בשור של עולה אם משלם מדינא דגרמי לדעת הרמב"ן, כיון דסו"ס חבל בו וניכר ההפסד, או"ד כיון שיכול לחללו על כבש פטור, שו"ר בזה בתו' ב"ק צ"ח א' ד"ה הצורם ועמשנ"ת בדבריהם בספר אאמור"ר שליט"א שם.

**במה** שכתבנו דפשטות הדברים שהמפגל משלם דמי כל הקרבן, ובזה חמיר דינא דגרמי מגורם לממון, דבגורם לממון בעינן שיהא החלק הזה כממון הדיוט לכל דבר, ולא מהני מה שזה קרבנו ומפסיד לו חפצו שבחר לעשות שימוש זה בממונו, דמ"מ השתא לאו ממון הדיוט הוא, אבל לענין מזיק שחייב בדד"ג, י"ל דסגי בזה שהשור קרבנו והוא

כתבנו לעיל סק"ב דבהדיא קתני בסיפא נכסים שאין בהם מעילה דפטור לגמרי, אלא בקדשים שחיובן לבעלים נמי לא קמיירי, [אבל חיוב להקדש ליכא כלל כפשטא דמתני' ט' ב', דומיא דנכרי והפקר דלא מצאנו מפורש חיוב מדרבנן בקדשי בדק הבית, מיהו בתו' וברמב"ן נקטו כן, ועסק"ד בזה], ומשמע מזה דמפגל ככל מזיק שמשלם כל הנזק ומשלם ממייטב ככל תשלומין להדיוט, [ונמהא דאמרינן התם דמוסר לא עביד מעשה מוכח דמפגל מיקרי מעשה אף בפיגל בהולכה וקבלה] אלא לפי שהחיוב להחזיר דמי הקרבן, ולא חולין בעלמא, משו"ה לא קמיירי בחיוב כזה בברייתא דר"ח.

**ברם** ברמב"ן וריטב"א גיטין נ"ג א' מבואר דאינו משלם מדינא דגרמי לבעלים אלא בקדשים שחייבין באחריותן מפני שצריכים להביא קרבן אחר, (וגם בדברי הרמב"ן בדד"ג נראה כן, ובריטב"א סיים וכן פרש"י ואפשר שכונתו רק על עיקר הפירוש שמשלם לבעלים), ולפ"ז הדין נותן שאפי' פיגל בשור אינו משלם אלא כבש או עוף כמו לר"ש, ואין קושיא מסתמות הדברים שהרי התנא בא לחדש שהזיק שאינו ניכר דיינינן ליה כניכר מפני תיקון העולם, והיינו שהפיגול כקטלה בידים דמי, אבל אם בקטלה בידים משלם רק דמי כבש או עוף, בזה אין לדייק מהמשנה שמשלם בפיגול יותר, דמתפרש רק חייבין כבהזיק הניכר, ודי בתשלום זה לתיקון העולם, ואמנם סתמות הדברים משמע שמשלמין כל דמי הקרבן, ובכל הקרבנות בין בנדר בין בנדבה, אבל הרמב"ן דפשיטא ליה שמזיק גמור פטור, ה"ה במפגל.

**ומדברי** הריטב"א נראה דבכל ענין משלם דמי כל השור להקדש מדין מזיק הקדש שחייב מדרבנן, אלא שתיקנו שישלם לבעלים מה שהפסידו, וע"ז אמרו מפני תיקון העולם, ואמנם ודאי שאינו משלם פעמיים, שהרי מה שמשלם לבעלים ג"כ חוזר לקרבן,

מרשות הקדש שייך שפיר לחייב כפל להקדש, וע"ז קאי רעהו, ואפשר דמה"ט לא קתני לה ת"ק בהדיא, כיון דלענין שלא לשלם לבעלים כפל דמי חולין פשיטא, ולהקדש אף ר"ש מודה דמתמעט מרעהו, שו"ר ברמב"ם פ"ב מגניבה ה"א ובלח"מ שם.

**מ"שון** וכן, יש לדקדק שדין הקדש כדין גונב מן הגנב, דהיינו דפטור דאמרין בהקדש מתפרש פטור מכפל וד' וה' כמו גונב מן הגנב, מיהו אכתי יש לדון מסברא אם הגונב הקדש חייב בקרן, דגונב מן הגנב כתב מרן זללה"ה בסט"ז סק"ז שדינו כגולן וחייב בהשבה ובאונסין לבעלים, אבל אפשר דהיינו דוקא מפני שיש לו לגנב השני ג"כ קניני גזילה, אבל גונב הקדש י"ל דלא קני כלום ולא קרינן ביה והשיב, שלא זיכתה לו תורה כלום בהקדש, ועוד דברשותא דהקדש קאי בכל מקום ובפרט בקדושת הגוף, ואמנם שייך לחייבו כפל כשהחפץ בידו שחייב להחזיר הקרן, אבל אם נאנס י"ל דפטור ובזה לא איצטרך למעוטיה מכפל.

**אב"י** הרמב"ם בפ"ב מגניבה ה"א כתב דגונב הקדש ונכרי חייב אינו משלם אלא קרן כו' וכן הגונב קדשים כו', ומבואר שחייב בתשלומי קרן כגולן, שרק מכפל מתמעט, וכ"מ בה' מעילה פ"א ה"ג, וכ"ה בתוספתא פ"ז ה"ח דמני הקדש בהדי קרקעות ושטרות שנתמעטו מכפל וחייבין בקרן, מיהו באמת גם בקרקע שאינה נגזלת ליכא חיוב אחריות אונסין, וכן בשטרות, וא"כ י"ל דקרן דקתני היינו שחייב להחזיר את הקרן, אבל אם נאנסו פטור, דלא חמיר ממזיק בידים, מיהו אם אכלו יש מקום לומר דכברשותיה חשיב, כדין הדיוט שאם אכל את של חבירו חייב לשלם, אף כשהוא שוגג ולא נתחייב באונסין ובהשבה, כדין נהנה במזיק בבהמה שאכלה ברה"ר שמשלמת מה שנהנית, אע"פ ששן ברה"ר פטורה, מיהו בגונב אפשר דמשלם כל שויו, דבשימוש האדם עצמו משערין כנטלו לעצמו,

מפסיד לו חפצו בידים, וא"צ שיגרום לו להוציא ממון אחר, אלא זה גופא כממונו הוא, לחייבו בדינא דגרמי.

**ואפשר** שהרמב"ן לשיטתו דחיוב גרמי מדאורייתא, ולזה בעינן שיהא הפסד גמור, אבל אם הענין תקנה דרבנן שפיר מחייבין ליה לפי הראוי, וחשיב שפיר הפסד גמור מה שהפסיד לו קרבנו, ואף שיש סברא איפכא דברבנן לא מחמירין כולי האי, ומשלם רק הפסדו הממשי דהיינו מה שהוא צריך להוציא מכיסו, ובזה הוה פשיטא ליה לרבא דפטור נפשיה בכבש או עוף, אבל אין נראה כן מפשטות הדברים, בין מסתמות הגמ' בכהנים שפיגלו, ובין מסתמות בעיא דרבא, דלא משמע שיש מקום שמוכרעת שאלה זו לקולא, ומדלא מיבעיא ליה במזיק דהוי אליבא דהלכתא [ועס"ק י"ב] ש"מ דהתם פשיטא ליה, וודאי דהפשיטות לחומרא, שאין זו סברא פשוטה לפטור בכבש.

**דעת** הרמב"ן בקונטרס דינא דגרמי דאף בשור ששרף שטרות חייב משום דינא דגרמי, ואמנם אין ד"ז ברור לו אבל כן נקט עיקר, לשיטתו שחיוב גרמי דאורייתא, ולפ"ז שור של הדיוט שנגח של עולה חייב לשלם לבעלים כמה שהפסיד, ולא משמע כן סתמות הגמ' ר' ב' ל"ז ב' י"ב ב', וצ"ל לדעת הרמב"ן דהגמ' מיירי בתשלומין להקדש, ולא בתשלומין להדיוט, כמו שתיירן בכהנים שפיגלו.

**ב"ק ע"ו א' וכן גונב הקדש כו' האם פטור מכפל או גם מקרן, בנאנס ובאכלו**

יא. **ב"ק ע"ו א'** וכן גונב הקדש מבית בעלים פטור מ"ט וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש, בתו' ס"ג א' כתבו דארעהו סמך, ולכאורה כאן הנדון אם משלם כפל לבעלים על מה שהפסידו, דהא ע"ז פליג ר"ש, ולכן שייך שפיר לומר דלאו מבית בעלים הוא, שכבר נכנס לרשות הקדש, אבל אכתי הגונב קדשי בדק הבית כיון שנגנבו

במתכוין להוציא או בנותנו לחבירו כההיא דמקדש בו את האשה, דבלא חידוש התורה דמעילה נשאר דינו כהדיוט ואין לך בו אלא חידושו במתכוין או במוציא בנתינה לאחר.

**ואם** נהנה ולא פגם לכאורה נראה דפטור, וכ"ה לשון הרמב"ם במעילה פ"א ה"ג כל המועל בזדון לוקה ומשלם מה שפגם כו', ובשוגג כתב נהנה, והחילוק בין שוגג למזיד בזה הוא משום דגזלן לא משלם אגרא, אבל בשוגג ראוי שישלם כדין נהנה בקיימא לאגרא, מיהו הא דגזלן אינו משלם אגרא היינו מפני שיש לו קנייני גזילה, וא"כ בהקדש יש מקום לומר שישלם, אבל לא מצאנו שיהא כח הקדש חמור מהדיוט בזה, דאדרבה חיוב הקדש קיל דמזיק פטור ובאחריות אונסין פטור, ולכן אין לחייבו טפי מהדיוט, ומה שמצאנו בדר בשל הקדש ולא פגם שמעל, היינו בשוגג דנהנה ולא פגם מעל, וכדילפינן מסוטה, (ובפשוטו היינו בתלוש ולבסוף חיברו, דאין מעילה במחובר, מיהו אפשר דלענין קרקע שאינה נגזלת אף בתלוש ולבסוף חיברו דינו כקרקע, וא"כ גזלן משלם אגרא, ואף בהקדש, [כיון דעביד למיגר], י"ל דחשיב כנטל מהקדש לחייבו באגרא במזיד).

**ב"ק ע"ח ב' בעי רבא כו', האם הנידון לענין כפל או לענין קרן**

**עוד שם כל הענין**

יב. **ב"ק ע"ח ב' בעי רבא הרי עלי עולה כו'** מי פטר גנב נפשיה כו' פרש"י דאליבא דר"ש קמביעיא ליה, ואע"פ שלא הזכיר ר"ש מענינו הוא נלמד דבשמעתא דר"ש קיימינן, אבל לרבנן אין חיובו תלוי בפסידא דבעלים, אלא אם חייב בקרן להחזירו כגון שאכלו הרי הוא חייב בכולו, ואם נאנס הרי הוא פטור לגמרי, שאין חיוב אחריות בהקדש, מיהו במזיק בידים קרבן של חבירו דינו כהדיוט לחייבו לשלם להדיוט, מדינא דגרמי, ושייך לדון אף לרבנן, ונתבאר לעיל סק"י

דנהי דכ"ז שהוא בעין לא נפיק מרשות הקדש, אבל בנטלו באכילתו חייב בדמי כולו.

**ויש** להביא ראיה לזה מר"מ קדושין נ"ה א' בבא לחוב בדמיהן, שאם הוציא בהמת הקדש לחולין במזיד נתחייב בדמיה, בין ק"ק ובין קדשים קלים אע"פ שאין בהם מעילה, וחייבו מדאורייתא לשלם כפי מה שהוציא לחולין, דאל"כ לא היה אומר ר"א שיחטא בהוצאה לחולין, ועוד דמשמע שהקרבת קדוש מכח תשלומיו, וש"מ שהוא חייב לשלם לאותו הקדש שנטל ממנו, לפמשנת ס"ד סק"ח, [ועי"ש בדברי התו' והחזו"א בזה], ומזה יש ללמוד לדידן באכלו שחייב בתשלומין, אבל בדאיתיה בעיניה ונאנס פטור, דליכא חיוב השבה על הגזלן שהרי לא יצא לחולין כלל, וברשותא דהקדש קאי, (ואאמו"ר שליט"א כתב במעילה י"ט ב' [סק"א] דחייב באונסין מדרבנן כדין מזיק והיינו מפני שנטלו לרשותו, ומ"מ יש לדון בזה ולדמותו לשומרין).

**ובאמת** הרשב"א כ"כ בשם הראב"ד לקמן ע"ח ב' דבעיא דרבא בלא אכלו שאינו חייב באחריותו, אבל באכלו כיון שנהנה בדמי שור חייב לשלם שור להקדש, [ובפשוטו כונתו שמשלם דמי כולו, דבאדם כל הערך מיקרי מה שנהנה], ולפ"ז ק"ק מה שהשיג הראב"ד בפ"ב מגניבה ה"א עמ"ש הרמב"ם דגנב הקדש משלם קרן, ולמה לא כתב חומש ואשם, משמע דס"ל דלא משכח"ל אלא בשוגג, ואמאי הא באיתיה בעיניה או באכלו חייב לשלם קרן ופטור מכפל ומחומש, [ואמנם לשון משלם קרן לא משמע שמחזיר את הבעין ומשמע שאפי' אינו בעולם, מ"מ מתפרש שפיר שחייב להחזירו עד שיוכיח שאינו ברשותו ושלא אכלו], מ"מ יש לקיים הדין דגונב הקדש חייב בקרן כשההקדש ברשותו או שאכלו, ואינו חייב באחריותו כמו ששומר ומזיק פטור בהקדש, ולר"מ דנפיק לחולין אף במזיד א"כ כברשותו או שאכלו חשיב, מיהו לא נפיק לר"מ בנטילה לחוד אלא

לכאורה אף לבעיא דרבא פטור בכבש, אע"פ שהגנב גרם לו, והוא רצה לעשות מצוה מן המובחר בשור.

**שם** הדר פשטה כו' הקשה בספר אפיקי ים א"כ כשטבח את השור לא קרינן ביה וטבחו כולו באיסורא, כיון שרק בדמי כבש חייב ד' וה', ואמנם אין הוכחה מעיקר דינו של ר"ש דמשכח"ל באומר הרי עלי עולה שור שזה מנה, דחייב בדמי כולו, אבל פשטות הגמ' שבכל ענין חייב ד' וה', ונראה מזה שהוא באמת חייב קרן כנגד כולו כשהשור בעין או שאכלו, וכיון שיש איסור גניבה בכולו קרינן ביה שפיר וטבחו כולו באיסורא, אע"פ שאין כולו בדין ד' וה', כמו בהודה לאחד מן השותפין, שמשלם חמשה חצאי בקר, דלא ממעטינן אלא כשאין כולו באיסור הגניבה.

**ולפ"ז** אף בהמה חציה של הקדש וחציה של הדיוט חייב בחמשה חצאי בקר, אבל אפשר דהכא שאני כיון שכל הבהמה באחריותו, ואין כאן חלק שאינו גורם של ההדיוט, אלא דאי בעי פטור נפשיה בכבש, ובכה"ג פשוט יותר דקרינן ביה וטבחו כולו באיסורא.

**שם** ר"א בדר"א מתני לה בהדיא כו' יש לעי' הרי בתר דפשטה כו"ע מתנו לה הכי בפירוש ולכן יש לפרש לשון בהדיא דר"ל בפשיטות שלא נסתפק רבא בזה, ולא מלשון בפירוש אלא מלשון בגלוי ובפשיטות ומשמע שיש בזה לימוד אם הוה פשיטא ליה מעיקרא או שאח"כ פשטה, דהיינו שאין ד"ז מוכרע בפשיטות כ"כ.

#### יג. סידור דברים שנתבאר

**מזיק** הקדש מדאורייתא פטור מחומש ואף מקרן, ודעת תו' והרמב"ן דמדרבנן חייב בקרן ופטור מחומש, ובתו' הרא"ש כתב שאין הכרח לחיוב דרבנן, וכ"נ סתמות הגמ' בבבלי וירושלמי, [שו"ר ב"מ נ"ח א' שתיקנו שבועה

דמשמע לדעת רש"י ותו' שחייב בכולו, ולהרמב"ן והריטב"א משמע שדינו כמו לר"ש, כמו בכהנים שפיגלו במקדש, אבל מדנקט גנב מבואר דאליבא דר"ש קיימין והיינו בחיובים שיש בגנב הדיוט דוקא, ואין חיוב אחריות מדינא דגרמי.

**אבל** הרשב"א בשם הראב"ד פירש שאליבא דר"ש הנדון לענין חיוב כפל, אבל קרן משלם כולו, [אפי' לרבנן], ויש לתמוה א"כ מה שייך להזכיר מצוה מן המובחר בעינא למיעבד, הרי את הקרן הוא משלם בדמי שור, ויביא בזה מצוה מן המובחר, ובכפל בלא"ה אינו מביא עולה, ואמנם הכפל משתער לפי דמי הקרן אם חייב לפי מצוה מן המובחר, אבל משמע שר"ל שיש חיוב גמור של קרן דמי שור מכח הגניבה וא"כ גם כפל חייב, וגם דוחק לומר שהכפל אינו לפי ערך הקרן, ואמנם חידושו של ר"ש הוא בחיוב הכפל, אבל לשון הגמ' פטור גנב נפשיה משמע שגם מן הקרן הוא נפטר עי"ז, ובתירוץ קמא כתב הראב"ד דבאכלו כיון שנהנה חייב, ומבואר שאינו חייב באחריותו, אבל קשה למה לא כתב בפי' קמא נמי דאתיא רק כר"ש, דהא לרבנן אינו חייב באחריותו, ואין לומר דכונתו מדינא דגרמי כמו כהנים שפיגלו דא"כ ה"ה אם הזיקו בידים ולא דוקא אכלו, וכבר נתבאר בזה לעיל סק"י, אלא יש לפרש שהחיוב להשיב להקדש, ואע"פ שההקדש אינו מפסיד כי הבעלים יביא אחר, אבל הוא מחויב שור והבעלים יביא כבש.

**שם** אנא מצוה מן המובחר כו' יש לעי' לצד זה אם החזיר לו דמי שור והוא הביא כבש מאי, דלכאורה החיוב נקבע בזמן הגניבה, ואינו משתנה במה שמביא הבעלים, מיהו אפשר שהדמים מתקדשים בקדושת דמי עולה, והרי ודאי שיכול להחזיר לו מעות שקידשם לעולת הבעלים, וא"כ גם כשהחזיר לו חולין חייב ליקח בערכם עולה, ואם הבעלים הביא כבש בגלל שגנבו לו את השור



שהוא ברשותו אפי' במזיד חייב בקרן, אבל אם נאבד באונס פטור, והתוספתא והרמב"ם שחייבוהו בקרן יתפרשו כשנשאר גופו או ערכו בידו, ואם מזיק הקדש חייב מדרבנן צ"ע אם חייב באונסין, אבל י"ל דנטילת כולו לא גרע ממזיק, וכ"ז שלא השיבו חייב, אע"פ שלא השיבו מפני שנאנס, וכן הדין לר"מ דהקדש במזיד מתחלל הרי הוא חייב בדמי כולו, כיון שהחולין שבידו כנהנה חשיב.

**נהנה** במזיד ולא פגם אפי' בדבר שאין בו פגם אפשר דפטור, כדן גולן דלא משלם אגרא, מיהו אם נחית אדעתא דאגרא י"ל דחייב.

**שלימים** שאין בהם מעילה יש לדמות דינם למזיד, וא"כ בנהנה ולא פגם פטור, ובאכלן חייב, ועי' לקמן סי"א סק"ב.

**הדר** בבית של הקדש דלא קאי לאגרא [כשדינו כחלוש] שלא ברשות אע"פ שלא נהנה ממון כי לא עביד למיגר אפ"ה מעל וחייב בקרן חומש ואשם, כיון שהדירה הנאה היא וכהשכירו לו מדעת חשיב.

**היתה** אבן של הקדש מונחת ברה"ר וישב עליה ונהנה שזה פרוטה מעל, אע"פ שלא נטלה, שזה כננס לבית של הקדש, אבל אבנים שעושין צל ברה"ר לא מעל, אף באבנים בעלמא דלא עבידי לתוכן כהיכל, מ"מ אין כאן שימוש נטילה מהקדש, כי הצל נעשה מאליו, ואין האדם נוטלו להשתמש בו, ואין ההקדש שליט לאסור על בני רה"ר ולהשכיר להם הנאה זו, מיהו אם מתכוין כדי ליהנות אסור ככל איסור הנאה וכמבואר בפסחים כ"ו א', אבל אין בהנאה זו חיוב מעילה.

**הנומץ** סאה חטים מהקדש משלם מחיר סאה, אבל אם נטל חביצא דתמרי שדרך למכרה אחד אחד בחמשים פרוטות, ובב"א

לשומרין שמוליכין השקלים כדי שלא יזלזלו בהקדשות ומשמע שאם הזיקו בידים פשיטא שמשלמין, ועי"ש בספר אאמו"ר שליט"א דמרש"י והרמב"ם משמע שתיקנו כל דיני שומרים בהקדש, ויש לדון בזה עי"ש, ועדיין י"ל דלמזיק לא חששו, וצ"ע, ודעת הראב"ד דאף בשן ורגל חייב וי"א דממונו פטור וגופו חייב.

**יש** שני אופנים במזיק, דרך אכילה גסה וכוסס שעורים, או מזיק שמקלקל בעלמא כשורף ושובר, הפסוק כי יאכל בתרומה קאי על המחללה דרך אכילה, שאין איסור הנאה בתרומה, והמזיק אינו מחלל בזרות, אבל בהקדש כל נהנה לעצמו חשיב חילול שנהנה זר מהקדש, ואף המכניסו לרשותו מעל שיש חילול הקדש בזה שנהנה ברכוש שזכה.

**המזיק** בלא זכייה מתמעט מרעהו, וכי איצטריך כי יאכל פרט למזיק בהקדש למחלל דרך אכילה, וכגון שלא יצא לחולין קודם שבלע, בתחב לו חבירו או בקדושת הגוף, דבעלמא אינו מוגדר כמזיק אלא כגולן, ובזה שאני הקדש שמעשה החילול קובע, ולכן האוכל באכילה שאינה יפה לו לא קרינן ביה כי יאכל דומיא דתרומה.

**המזיק** קדשים שחייב באחריותו חייב מדינא דגרמי, וחייב כפי ערך האחריות, כגון באמר הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר והרגו משלם כבש, ואין זה בגדר מזיק הקדש כיון שחיובו לבעלים, כ"ה דעת הרמב"ן, ולרש"י ותו' משמע שחייב בכל ענין קרן לבעלים, וזהו דין כהנים שפיגלו במקדש מזידין חייבין, דפרש"י שאף בנדבה חייב, ובכל ערך הקרבן שפיגל בו.

**הגונב** הקדש אם יצא לחולין בגניבתו כגון שהי' שוגג בהקדש, חייב בכולו לפי שנהנה ברכושו, ואם נהנה כגון שאכלו או

במ"ט פרוטות, משלם נ' כיון שיש לה גם מחיר כזה, וכהדיוט מדעת דמי, דכאילו הסכים עמו ההקדש שיקנם בנ' כלוקח חדא חדא, ואינו יכול להחזיר להקדש חביצא אחרת, כיון

שאין ההקדש רוצה ליקחם חדא חדא, שהרי מחירם יחד מ"ט, מיהו הגזבר רשאי למכרם במ"ט ורק בנוטל שלא ברשות הדין כן, ומשלם נ' בלי ניקוי אגר טרחיה.

## סימן יג

### בדיני מעילה בנוטל לעצמו ובדין גזבר ובדיני מועל אחר מועל

וכלשון הגמ' חגיגה י"א א' דכל היכא דמנחא ברשותא ידיה מנחא.

ולפ"ז מיושב דמתני' דהנהנה שוה פרוטה מן ההקדש מיירי כשאין דעתו להוציאה מרשות שהיתה שם, כגון שסבור שהיא שלו, [והיינו דקתני הכא נטל והתם קתני הנהנה דהיינו שלא נטלה לעצמו אלא נהנה ממנה], לכן אינו מועל אלא במה שנהנה בשימושו שהנאה זו יצאה מרשות הקדש, כמו שהקדש יכול להשכיר חפציו, כך הנהנה הרי הוא כשוכר שמעל בדמי השכירות, וכן מצינו שאם נתן מעות לשלוחו לא מעל בנתינה זו, אע"פ שהגביהם וסבור שהן שלו, והוציאם מידו על דעת שלא יחזרו אליו, דאכתי לא נפקי מרשות שהיו שם תחלה.

**מיהו** אכתי צ"ב מה בין גזבר לכל אדם, הרי גם בגזבר מיירי בשוגג וסבור שהן שלו, ודכוותה גם בכל אדם לא מעל, כיון שדעתו שישאר ברשות שהי' קודם לכן, וי"ל דנפ"מ במוציא מרשות הקדש לביתו, דבכל אדם אפי' סבור שהוא שלו, מ"מ יש כאן מעשה הוצאה מרשות שהיתה שם לרשותו, אבל בגזבר גם רשותו רשות הקדש היא.

**ואפ"ר** דבכל סבור שהוא שלו, אפי' הוציאו מחצר של הקדש לרשותו פטור, אבל בגזבר אפי' נתכוין להוציאו מהבעלות של

**בחילוקי דינים בין גזבר לכל אדם שסבור שלו**  
א. כ' א' מאי שנא הוא ומאי שנא חברו אמר שמואל בגזבר המסורות לו עסקינן, מבואר כאן שאם אינו גזבר הרי הוא מועל בנטילה לחוד כמו שהגזבר מועל בנתינה לחבירו, וכ"מ בנדרים ל"ד ב' אמר רבא היתה לפניו ככר של הפקר ואמר ככר זה הקדש נטלה לאכלה מעל לפי כולה, [כ"מ בר"ן וראשונים שם, ועמש"כ לקמן סק"ו], ויש לעי' א"כ בריש פרקין שנתנה קטלא בצוארה כו' מ"ט לא מעלה בנטילה לחוד, וכן בלבש בחלוק דלא מעל עד שיפגום, מ"ט לא מעל בנטילתו, ותירץ בשטמ"ק אות י"ב דרישא נמי בגזבר עסקינן, והקשו ע"ז א"כ מ"ט לא פירשו כן בגמ' לעיל, ועו"ק דהא אשה גזברית ליכא, ואשתו של גזבר צ"ע אם כגזבר דמיא, וגם דוחק לאוקמה בהכי שאם כונת התנא לגזבר לא היה שונה דינו באשה.

**אבל** תו' בקדושין נ"ה א' וב"מ צ"ו ב' פירשו דדוקא כשנוטלה להוציאה מרשות שהיתה שם מעל בנטילתו בכולה, וכלשון הגמ' חגיגה י' ב' מכדי מישקל שקלה מה לי הוא מה לי חברו, שאם דעתו בנטילתו להוציאה מרשות הקודמת, כמו שהמקבל מתכוין להוציאה מרשות הנותן, א"כ מה לי הוא מה לי חברו, ומשני דמיירי בגזבר שההכנסה לרשותו אינה הוצאה מרשות הקדש,

הרשות שמונח שם לרשותו, כגון שהי' מונח ברה"ר וסבור לזכות מהפקר, דבהדיט חייב כדאמרינן בנדרים שם, מ"מ גזבר פטור כיון שההכנסה לרשותו עדיין רשות הקדש היא, ולכן אוקמה שמואל בגזבר שאפי' נתכוין להוציא מרשות לרשות דומיא דחבירו פטור, וכן בבנאה בתוך ביתו אפשר דבהדיט אפי' סבור שהוא שלו מעל, שיש במעשה זה הוצאה מרשות הקודמת שהיתה של הקדש, כי בדרך כלל משתקע שם הבעלות הקודמת ע"י לקיחה כזו. - אף בגזבר עיקר הפטור מפני שהוא שוגג, ולכן יש להסתפק בשכונתו לגזול מחבירו ולא מהקדש אם פטור, ובמל"מ פ"ו ה"ה נראה דפליגי תו' בזה, ועי' בסמוך.

**ובדברי הגרע"א ז"ל** נראה דמפרש דפליגי בזה תו' בקדושין עם התו' במעילה, דלדעת תו' בקדושין דוקא במתכוין להחליף בעלות אפי' באותה חצר, ולדעת תו' במעילה אפי' סבור שהוא שלו, כיון שהוציאו מרשות לרשות מעל, והיינו כשסבור שחפץ שלו מונח ברשות אחרת ומכניסו לרשותו.

**ופשטות הדברים** נראה דבסבור שהוא שלו ולא נתכוין להוציא מבעלות קודמת לא מעל בכל אדם, ואין חילוק אם הוציא מהחצר שהי' שם או לא, ובגזבר נתחדש שאפי' נטל בכונת זכיה לעצמו לא מעל, כיון שהכנסה לרשותו אינה מוציאה מרשות הקדש, [ודוקא בשוגג סבור שהיא של הפקר, אבל בכונתו לגזול מחבירו י"ל דלא מסייע ליה כח הגזבר ועמל"מ בזה] והיינו דקתני מתני' נטל אבן דהיינו שנטלה לעצמו, וכלשון התוספתא פ"ב ה"א נטל פרוטה של הקדש ואמר הרי היא שלי לא אמר כלום עד שיוציאנה לחולין, ולשון הרי היא שלי משמע שזוכה בה לעצמו, מדלא קאמר שלי היא, וגם מעיקר אמירתו משמע שזוכה בנטילתו, וכמו הרי זו תרומה הרי את מקודשת, ולא שמעיד שהיתה שלו, [אבל ברמב"ם פ"ו ה"ז משמע דמפרש לה כשאין דעתו לזכות לפי סבור שהיא שלו

ועי' להלן שכן עיקר, ואם הגרסא הרי היא שלו משמע טפי שסבור כן], והיינו דקמ"ל דלא מעל כיון שנטילת הגזבר אינה הוצאה מרשות הקדש, וכיון שנתחדש בגזבר שאפי' נטלה לזכות בה לא מעל, ממילא אין לחדש חיוב בכל אדם אלא בכה"ג, וזהו ג"כ לשון לא אמר כלום שבתוספתא, שלא הועיל בזכיתו, ולא יצא לחולין.

**שו"ר** שדוחק לאוקומה בסבור שזוכה מהפקר ולכן יש לפרש בסבור שהיא שלו, אבל נטלה באופן שהדיט כה"ג מעל, כגון שנחנה בתוך כיס של מעותיו, דבאופן הרגיל לא יחזור לרשות הקדש, דומיא דבנאה בתוך ביתו שכתבנו דבהדיט י"ל שמעל, כיון ששימוש זה מפקיעו מהקדש, ול"ד לקרדום שנטלו ע"מ להחזירו למקומו הראשון, שאע"פ שחושב שהוא שלו, מ"מ נטילתו לא מפקיעתו מהבעלות הקודמת, ועי' לקמן סק"ט י"ד בכ"ז.

**בתו' ב"מ צ"ט א' דנתכוין להיות שושל"מ מעל בכולו ובדברי הרמב"ן בזה, ועוד**

ב. **בתו' ב"מ צ"ט א'** כתבו שאם נתכוין להיות שואל שלא מדעת כיון דגולן הוא מעל בכולו, ולא מהני מה שדעתו להחזירו לאחר השימוש ולכן לא מיתוקם הא דתניא בתוספתא דבקרדום כולן מעלו אלא בסברו שהוא שלהם, ובפשוטו משעת הגבהה ומשיכה לצורך השימוש בשל חבירו נעשה גולן אפי' לא נשתמש עדיין.

**ואמנם** בשומר כתוב בטוש"ע סי' רצ"ב ס"א דלא נעשה גולן עד שישתמש, מ"מ לענין מעילה י"ל דחייב מיד ויצא לחולין, אפי' כשהחפץ ברשותו כגון שהקדיש הקרדום ושכח שהקדישו, שכעת דינו כשומר והגביהו לבקע בו, דעיקר דיניה דהטור שם אינו מוסכם כמ"ש האחרונים שם בשם הנמו"י שמעל מיד שנעשה גולן מיד במשיכה, וכ"ה בריטב"א ור"ן ב"מ מ"א א' וכ"נ לפו"ר דעת הרמב"ן

בב"מ צ"ט א' דמעל רק בטובת הנאה דביקוע, ולא יצא כולו לחולין ע"ש בתו', ואין נראה לחלק בין משאיל למשתמש, דכיון שחבירו מותר לבקע בו, ע"כ שהמשאיל כנשתמש חשיב, והמשאיל לחבירו בכונת גזילה דהיינו שהוא משאיל שלא מדעת יצא כולו לחולין כמו שואל שלא מדעת אבל מדברי הראשונים שלא נסתייעו מזה משמע דס"ל דבהוצאת ההנאה לחולין אין כל הכלי יוצא, ואח"כ הוא כבר מבקע בחולין, ובסברא צ"ע בזה, ובאמת פשטות המשנה דהנהגה שוה פרוטה כו' עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום בשוה פרוטה בדבר אחד שאינו חייב אלא על מה שנהנה, שלענין להוציא כולו לחולין פשיטא דלא נפיק בחצי וחצי ולא בנהנה בדבר אחד ופגם בדבר אחר, ועוד שהרי צירף את המעילה לזמן מרובה, ואם נהנה ופגם בחצי פרוטה, ולאחר זמן נהנה ופגם בחצי פרוטה חייב, אע"פ שלא יצא לחולין גוף החפץ בחצי פרוטה, ודכוותה מתפרש בפרוטה שאינו חייב אלא על פרוטה, ועוד שאם היה חייב על הנטילה לרשותו ותחלת השימוש, א"כ לענין זה א"צ שימוש של פרוטה רק ביקוע אחד, [ע"י ב"ב פ"ח ב'], אלא ודאי חיובו על מה שנהנה בלבד, וכן מתפרש בבנאה בתוך ביתו שאינו חייב על הבנין אלא על ההנאה מדירתו והיינו דקתני עד שידור תחתיה בשוה פרוטה ויתחייב בפרוטה, שאם החיוב על הנטילה לבנין ביתו א"כ מיד מתחייב בכולה, אפי' בלא הנאת פרוטה דג"ז הנאת משהו ותחלת שימוש, ועכ"פ משידור תחתיה משהו, [ואין כונת התנא דכשידור שוה פרוטה ימעל כמו בנתנה לחבירו, אלא לאידך גיסא שאפי' בנאה בתוך ביתו לא מעל על הבנין, עד שידור וימעל על הדירה], ולפ"ז מפורש במתני' דיש מועל אחר מועל בבדק הבית.

**אב"ל** באמת בכה"ג לא מיקרי כלל מועל אחר מועל, כיון שהראשון לא מעל אלא במה שנהנה, ורק אם נטלו לגמרי דעשה מעילה

והרשב"א שם, ואף הטור מודה באיניש דעלמא שאינו שומר שנעשה גזלן מיד, ע"י מחנ"א ה' גזילה ס"ח, וטעם הפטור בשומר מפני שהגבתו אינה מוציאה מרשות בעלים, וכמו גזבר בהקדש, אבל שפיר י"ל דכלתה שמירתו כיון שנוטלו להיות גזלן בשימוש, ודכוותה י"ל שאף הטור מודה בהקדש שכל שכונתו לגזול מעל, דחמיר מהדיוט שאף בשוגג יוצא לחולין, ואף בגזבר אם כונתו לגזול מחבירו י"ל שמעל, ורק בנטל בהיתר כגון שסבור שהוא שלו או מהפקר מהני ליה זה שהוא גזבר לפוטרו, [וע"ע לקמן סק"ח בדברי התו'].

**מידו** אין ראיה מדברי התו' דמעלו קודם השימוש, שהרי דבריהם בביקעו בו כדתניא בתוספתא, וגם סתמא לא מיירי שכולם היו בדין שומרים דא"כ היינו גזבר, ובאיניש דעלמא הרי גם להטור נעשה גזלן משעת משיכה, כ"נ עפ"ד המחנ"א שם.

**אב"ל** הרמב"ן קדושין נ"ד ב' כתב בשם אחרים דבנהנה ע"מ להחזירו מעל רק כפי ההנאה, ולא הזכיר ענין שואל שלא מדעת שימעל בכולו, ואפשר דכיון דהקדש כמדעת דמי, הרי הוא בדין שואל ושוכר מדעת ואינו כגזלן, וזה מיוחד דבפשוטו כיון שיודע שחפץ זה אינו שלו אע"פ שהוא שוגג באיסור הקדש הרי הוא בדין ששל"מ, והרי הרמב"ן מפרש לה דומיא דנתכין לגזול אלא שברישא נתכין להחזיר, ולא מיירי בסבור שהוא שלו.

**י"ט ב' אין מועל אחר מועל כו' כיצד רכב כו' בקושיית תו' מהתוספתא וישוב הדברים**

**בקדושת הגוף שכולן מועלו, האם לפי כולו או רק כפי מה שנהנה**

ג. **י"ט ב' מתני'** אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה וכלי שרת בלבד כיצד רכב ע"ג בהמה כו' הקשו בתו' דכה"ג בכל מוקדשין יש מועל אחר מועל כדתניא בתוספתא, [ולכאורה מבואר כן גם

בכולו אלא שלא הועיל להוציאו לחולין, בזה שייך לשון מועל אחר מועל, שהוא חזור ומועל במה שכבר הקדים חבירו למעול.

**והנה** בתוספתא קתני דבעולה נתנה לחבירו וחבירו לחבירו כולן מעלו, ומשמע בפשוטו שכמו בבדק הבית נתנה לחבירו הוא מעל, ה"ה דבקדושת הגוף מעל בכולו כיון שנהנה בנתינתו, ומ"מ נשאר בקדושתו ואם חבירו חזר ונתן הוא ג"כ מועל בכולו, וכ"ה ברמב"ם פ"ו ה"ה, אבל קשה כיון שנשאר בקדושתו מ"ט חשיב מעילה, הרי לא הפסיד להקדש כלום, וכמו שהקשו קדושין נ"ד ב' וכי מאחר שאינו מתחלל קרבן במאי מיחייב, ואמנם במזיד שייך לחייבו כמו בגנב שמכר שמשלם ד' וה' על שנשתרש בחטא, דהיינו שהרחיק החפץ מבעליו, ואם הפסידו עי"ז שפיר יש לחייבו, אבל אכתי בשוגג אין מקום לחייבו משום מועל, אלא משום מזיק, והרי מזיק הקדש פטור.

**ועוד** דמתני' נמי קתני כיצד רכב ע"ג בהמה כו' ולא אמרו נתנה לחבירו וחבירו לחבירו, הרי בהדיא דלא מעל אלא בהנאה שחלק זה נטל לעצמו, אבל בלא הנאה לא מעל כיון שלא יצא לחולין בנתינתו, ודברי התוספתא יש לפרש דארישא קיימא דקתני בקרדום ובחמור שאם נתנה לחבירו וחבירו ביקע בו הראשון מעל והשני לא מעל, כיון שכבר יצא לחולין, כלפי זה קאמר דבעולה נתנה לחבירו וחבירו ביקע בו כולן מעלו כלומר כל אלו שבקעו, כמו ברישא בבא חבירו ובקע בו שכולן מעלו, וע"ז מסיים שם אין מועל אחר מועל כו' דאע"פ שהנותן כאילו מעל בנתינתו, אפ"ה המקבל שביקע בו מעל, [שו"ר בשעה"מ שכ"כ בדעת תו' וסיים שזה דוחק, ולמש"כ נתיישב], אבל במתני' לא הוזכר ענין נתינה לחבירו כלל, ולכן פירשו תו' קדושין נ"ה א' דמתני' מיירי בנטלה לגזולה, ובשוגג מיירי בסבור שהיא של הפקר

או בשואל שלא מדעת ואומר מותר לשאול מחבירו, דאפשר שהוא כשוגג לענין גזילה.

**ולכאורה** בלשון מועל אחר מועל מיושב יותר כמש"פ בתוספתא, שאע"פ שהשני קיבלה מן הראשון אפ"ה השני מועל ברכיבתו, שאם מתני' מתפרשת שהנוטל לגזול לא מעל, א"כ אין קשר בין הראשון לשני, לחשוב את השני כמועל אחר המועל, וטפי הול"ל בכה"ג שאין קדושת הגוף יוצא לחולין, ואם נטלו לגזול לא מעל אלא בהנאת שימוש בלבד, וממילא פשוט שהמועל אחריו מעל, אבל אם מיירי בנתנה לחבירו שפיר קמ"ל דאעפ"כ מעל השני.

**ולפ"ז** סיפא דנטל אבן או קורה כו' ארישא קיימא, ולפרש דבבדק הבית אין מועל אחר מועל כיצד נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, דהיינו שחבירו מותר להשתמש בה, והיינו דנקט אבן או קורה שהם קדשי בדק הבית.

**אבל** ממה שהזכיר התנא מעילתו של ראשון ברכיבה ושתייה, משמע שהשני מועל אחר מועל ברכיבה, ולא מפני שהראשון מעל בנתינתו, גם לשון ובא חבירו לא משמע שנתנה לו, ולכן יש לפרש שהרוכב משתמש בכולה והיתה יוצאת לחולין מכח מעילתו אי לאו דקדושת הגוף היא, ואי שואל שלא מדעת גזלן הוא מתפרש בשידע שאינה שלו, א"נ במתכוין לגזול או לזכות בה מהפקר, ומ"מ בקדושת הגוף לא מעל אלא בחלק שנהנה, אע"פ שנתכוין לזכות בכולה, ומיקרי מועל אחר מועל כיון שהוא מתכוין לזכות בכולה, וגם חבירו נתכוין כן.

**ולפ"ז** ביאר התנא כיצד רכב כו' לאפוקי נתנה לחבירו ונטלה לגזולה דלא מעל בקדשי מזבח כה"ג, דאע"פ שאמרנו שבהם יש מועל אחר מועל, מ"מ היינו דוקא ברכב ושתה וכיו"ב שנהנה, ולא למימרא דבבדק הבית כה"ג לא מעלו.

**ויש** בזה כמה חדושים א' דהנוטל לגזול לא מעל עד שיהנה, וזה צ"ע מדאמרינן מ"ש הוא ומ"ש חבריו שיש לו למעול בנטילה לעצמו, מיהו בנתנה לחבריו ודאי מעל לר"י דהא אמר שהאשה מקודשת בהקדש בשוגג, ומשמע גם דהנאה בלא נטילה לרשותו ג"כ יצא כולו לחולין, וזה צ"ע דבישב על ספסל של הקדש ודאי לא מסתבר שיצא כולו לחולין, אע"פ שנהנה שזה פרוטה, ב' דבקדושת הגוף שנטלה לגזולה ונשתמש בה מעל לפי כולו אע"פ שלא יצא לחולין בשימוש, וזה צ"ע ממ"ש וכי מאחר שאינו מתחלל קרבן במאי מיחייב, ואמנם הרמב"ן מפרש לה מפני שהחלק שנהנה ממנו כאילו יצא לחולין, כיון שנפרד לצרכו, וכמו מידי דאכילה לר"מ בשוגג, אבל אכתי קשה למה מעל בחלק שלא יצא לחולין.

**גם** נראה מדברי הרמב"ן דגרס בתוספתא נתכוין לגזול במקום נתנה לחבריו, גם לא נתיישב ברמב"ן ההיא דב"מ צ"ט א' דמשאל קרדום לחבריו דמשמע שלא יצא כולו לחולין, אע"פ שהנאת הביקוע יצאה לחולין, וההיא כר"י היא דקי"ל כותיה, וא"כ מפורש בגמ' שגם בבדק הבית משכח"ל מועל אחר מועל, ואין זה דין מחודש מהתוספתא, ואילו ברמב"ן נראה דלא פסיקא ליה ד"ז, וגם ברש"י נ"ה א' פירש דבבדק הבית כשמעל הראשון יצא לחולין, והיינו ברכיבה דומיא דרכב ע"ג בהמה דקדושת הגוף, ולפמשנ"ת עפ"ד התו' היציאה לחולין היא בנטילה או בנתינה, אבל ברכיבה לא נפיק אלא הנאת הרכיבה.

**ולקמן** סי"ד סק"ז נתבאר עוד בדברי הרמב"ן.

**ר"ה כ"ח א' בשופר של עולה כו' למה לא מעל בנטילתו, ובביאור פלוגתא דר"י ורבא**

ה. ר"ה כ"ח א' אר"י בשופר של עולה לא יתקע כו' כיון דמעל בה נפקא לה לחולין כו' אימת מעל לבתר דתקע כו' בפשוטו לא פליגי מידי בהלכות מעילה, ויש

**בפלוגתת התו' והרמב"ן בנטל בהמה וכלי שרת ע"מ לגזולה ונהנה שזה פרוטה אם מעל לפי כולה או רק בשוה פרוטה. ועוד בשיטת הרמב"ן ד. דעת תו' דבקדושת הגוף לא מעל אלא במה שנהנה ממש שרק זה יצא לחולין, אבל בנתנה לחבריו או שנתכוין לגזולה, כיון דלא נפיק לחולין אין כאן מעילה, וכן ביאר הדברים היטיב בתו' הרא"ש קדושין נ"ד ב' דאין חילוק בין נתכוין לגזולה או לא, דלעולם אינו מועל אלא במה שנהנה, דמה שנהנה הו"ל כשכירות וזה יצא לחולין, ובקדושת דמים אם נתכוין לגזולה יצא כולו לחולין, וה"ה נתנה לחבריו וסבור שהוא שלו, אבל בסבור שהוא שלו ונתכוין רק להשתמש לא מעל אלא בשיעור שנהנה.**

**ולפ"ז** לא מצאנו יציאת כולו לחולין ע"י הנאת פרוטה או פגם והנאה, שאם נטלה לגזולה ואינו גזבר או שנתנה לחבריו יצא מיד לחולין כולו, ואם לא יצא בנטילה לא מעל בשימוש אלא כפי הנאתו, ואם השאיל לחבריו קרדום וסבור שהוא שלו, הרי יצאה הנאת השאלה לחולין ומעל כפי טובת הנאה שבה.

**אבל** בדברי הרמב"ן קדושין שם נראה דלר' יהודה שבשוגג מתחלל הרי ע"י ביקוע [ופגם פרוטה בדבר שיש בו פגם] והנאת פרוטה יוצא כולו לחולין, ובקדושת הגוף נהנה ופגם לא מען אלא כפי הנאתו, [כ"נ לכאורה], ובקדושת דמים יצא כולו לחולין ע"י הנאת פרוטה, והיינו מתני' דרכב ע"ג בהמה ובא חבריו ורכב, ומשמע דה"ה מתני' דהנהנה שזה פרוטה מן ההקדש כו' אם מעל יצא כולו לחולין, ובשם אחרים כתב דדוקא בנטלה לגזולה ונהנה יצא כולו לחולין, אבל בנטל ע"מ להחזירה לא מעל אלא לפי טובת הנאה שבה, ובקדושת הגוף אם נטלה לגזולה ונהנה שזה פרוטה מעל בכולה, ואע"פ שלא יצאה לחולין, וזהו יש מועל אחר מועל בקדושת הגוף טפי מקדושת דמים.

מן העולם וגם ההקדש לא ירויח כלום, ולא דמי לשופר שלא הפסיד להקדש כלום), ואפשר שהם מפרשים דאע"פ שמעל בשימוש, מ"מ אין שום יתרון אם נאמר שלא יצא, כיון שהיציאה יד"ח לא מיקריא הנאה ואין זה מוסיף איסור, ולכאורה חשיב מצוה הבאה בעבירה, ולע"כ בזה, והריטב"א בר"ה כתב שני הטעמים דלא יצא או משום מצוה הבאה בעבירה, או משום דאם לא יצא לא מעל.

**יעו"י** בתו' זבחים פ"ו א' דמיירי בשופר של דמי עולה, ועי"ש בתו' שגם בשופר של עולה עצמה שנתלש מועלין בו כמו בדם הקזה ובשער שנתלש, עי' מעילה י"ב ב' ולקמן ס"ק י"ב, ושייך גם בזה לומר דנפיק לחולין עם התקיעה כמו באכילה לר"מ, שו"ר במנח"ב סו"ס פ"ח שכתב ג"כ אפשרות זו.

**בב"ל** מש"כ כאן נתבאר עוד בסי"א סק"ב עי"ש.

**ערכין כ"א א'** כיון דמעל נפק ל' שכר לחולין, לכאורה הרי לא נתכוין להוציא לחולין

**ובערכין כ"א א'** תניא במשכיר בית לחבירו והקדישו המשכיר הרי השוכר במעילה קאי ואמרו שם דכיון שמעל נפק ליה השכר לחולין ומשמע בפשוטו שכל השכר בב"א יצא לחולין, ויש לעי' מ"ט הרי המשכיר מזיד, והשוכר אינו מתכוין לזכות, והדין נותן שמעל רק כשמשמש, ולא יצא כל הזכות שימוש לחולין, (וסתמא לא ידע שהקדישו) ואפשר לומר דמיירי שהקדישו קודם שזכה השוכר במקחו, וכשנכנס ונתכוין לזכות בכל ימי השכירות שפיר מעל ויצא לחולין כל משך זמן השכירות, כמו שהי' נראה לכאורה במשאל קרדום שאם המשאל מזיד הרי השואל שמתכוין לזכות מעל [שו"ר דדוחק לפרש כן דהא ברישא דברייתא מיירי כשכבר זכה, וי"ל כהרמב"ן דמיירי בבית סתם], מיהו בחנוני תנן שלא מעל אלא כשיוציא והיינו מפני שהשליח שנתן לו הוא המוציא מרשות

לעי' מתי באמת נפיק לחולין, ובפשוטו שופר הוי מידי דלית ביה פגם וכיון שנהנה מעל, ואם השאל השופר לאחר, יצא לחולין כל זכות השאלה שזיכה לו, כדאמר ב"מ צ"ט א', ולכו"ע תוקע בו לכתחלה, אבל כאן שהוא נוטלו לעצמו, אע"פ שחושב ליטלו לכל תקיעות היום, אבל אין חלות למחשבה זו לומר שזכה בו כפי מחשבתו והוציא כ"ז לחולין, וא"כ לא יצא לחולין אלא עם שימוש בב"א, [דהא לא מיירי כשהוא בדין ששל"מ שידוע שאינו שלו, שהרי בזה נקטו תו' שיצא כולו לחולין מיד עי' ב"מ צ"ט א', וכיון שמיירי שאינו מועל בנטילת כולו, ה"ה בנטילתו לשימושים].

**ולכאורה** נראה דבהא פליגי ר"י ורבא, דר"י סבר כיון שע"י השימוש מעל, ש"מ דנפיק לחולין, שזהו ענין מעילה שהוציא החפץ מרשות הקדש, ואע"פ שגם אם לא יצא לחולין ע"כ יצא שימוש זה מן העולם, [וכן באוכל בשר הקדש לר"מ שמודה במידי דאכילה, [ולדעת הראשונים אף בנתינה] קדושין נ"ד ב', וצ"ע אם שייך ענין זה בקדושת הגוף, אבל הכא בקדושת דמים בעולה דנפקא לחולין ע"י מעילה מיירי], מ"מ שייך לומר דכל הני נפקי לחולין, וא"כ התקיעה כבשל חולין חשיבא, ורבא דחה דכיון שרק עם התקיעה נפיק לחולין הר"ז כתוקע בשל עולה, ועי' להלן בההיא דערכין כ"א א'.

**לכאורה** נראה שאם מצות ליהנות ניתנו מעל אף אם הדין קובע שלא יצא יד"ח משום מצוה הבאה בעבירה, דסו"ס נתכוין לשימוש שלהנאתו, ואע"פ שלא הועיל ליהנות, ורק אם מצות לאו ליהנות ניתנו חשיב שנתכוין לפעולה זו ולא להנאתו, וצ"ע ברמב"ן ורשב"א יבמות ק"ג ב' שפירשו בגמ' דכיון שלא יצא יד"ח לא מעל (ולא דמי למביא קרבן מדמי הקדש שלא הוציא מרשות הקדש רק במה שיצא יד"ח, ולא שייך לומר שלא יתכפר ולא ימנעול כיון שמפסיד הקרבן

גם לא נתפרש ענין ההגבהה להורשה לבניו, שאם לא זכה בה לא הוא ולא בניו הרי אין כאן מקום למעילה כלל, [נדנית רשות לזכות מהפקר לא מיקריא הנאה לנותן, כיון שלא קיבל ממנו בחפץ כלום], ואם נתנה לבניו הרי מעל לפי כולה כדין נתנה לחבירו שאפי' היה גזבר מעל הנותן.

והתו' פירשו דרבא מיירי בקונמות, וכ"נ ברמב"ם פ"ד ה"ט שכתב יש מעילה בנדרים כיצד האומר ככר זו עלי קרבן או הקדש ואכלה מעל אע"פ שהיא מותרת לאחרים כו' היתה לפניו ככר של הפקר ואמר ככר זו הקדש נטלה ע"מ לאכלה כו' ומבואר דמיירי באמירה שלא חל ההקדש אלא כדין קונם, ולפ"ז אתיא מימרא דרבא לבתר דפשט ליה ר"נ לקמן דיש מעילה בקונמות, אבל לשון הגמ' סתום קצת.

ולפ"ז יש לפרש דבאמת הככר מותרת לבניו, דהא לא חל ההקדש כ"ז שלא זכה בה, אבל נעשית קונם לגבי נפשיה, ולכן אם נטלה להורשה לבניו שהם מותרין בה, לא מעל אלא כטובת הנאה שיש לו, [ולא דמי לנותן הקדש גמור לחבירו שקיבל כל תמורתו של החפץ, אבל כאן אין המקבל חייב לו כל תמורתו, שהוא כנותן לו חפץ של הפקר לזכות בו, שמגיע לו רק טובת הנאה על האפשרות לזכות, ואפי' אם זכה בה להורשה, מ"מ כיון שהוא אסור בה והם מותרין הרי נתן להם רק חלקו וכיון שחלקו אסור לו ומותר להם הרי קיבלו ממנו רק מעט, כיון שלא זכה לעצמו רק זכות נתינה], ודוקא של הפקר אבל בשלו א"צ ליטלה כדי להורשה לבניו, שהרי ממילא ירשוה, וכן בנטלה לאכלה דוקא מהפקר חשיבא מעילה כמו הנוטל מרשות הקדש, אבל אם היתה שלו לא מעל אלא באכילה ממש, וכאן אין שייך ענין גזבר כיון שאין זה רכוש הקדש, ולמדנו מזה שעצם הזכיה לעצמו בקונמות אסורה, ואע"פ שיש בעלות באיסור הנאה ואין מחייבין אותו להפקירם, מ"מ

לרשות וא"כ גם בקרדום לא ימעל אלא כשמשתמש, ואפשר דשאני בית שהשוכר הוא שנכנס שם ואין בעה"ב תופס בבית כמו השליח שתופס בפרוטה ונותנה לו.

שו"ר דבנדרים ל"ה א' אמרי דאיסורא לא בעינא למיקני, וא"כ מה"ט לא מעל חנוני בזכיתו, וה"נ לא ניחא לי' לזכות בשכירות הבית ולא מעל אלא כשמשתמש, ויש לדחות דשאני התם שהככר של הנותן לאפוקי חפץ של הקדש שאם זוכה בטעות מעל, מיהו בב"מ צ"ו ב' גבי בעל בנכסי אשתו אמרו כן גם בהקדש, ופי' תו' שאפי' נטלה בידו וזכה בה מצי אמר דלא ניחא לי' דליקני, וה"נ לא קנה את כל הזכות שימוש ורק כשמשתמש מעל.

ולפ"ז נראה דבשכר הבית ג"כ רק עם השימוש בב"א נפיק לחולין, כמ"ש לעיל גבי שופר, והקשו בגמ' דכיון דנפיק לחולין כיון שדעתו שלא לשלם להקדש, א"כ אין שייך לחשבו שכר הבית אלא תשלומי מעילה וחומש. בדין משכיר בית והקדישו ערמב"ן כתובות נ"ט בהוספה שבבית זה אין ההקדש מפקיע זכותו של שוכר, ובבית סתם אמרו שהדר בו במעילה קאי, ונתבאר במקו"א.

**נדרים ל"ד ב' היתה לפניו ככר של הפקר כו' כל הסוגיא**

ו. נדרים ל"ד ב' אמר רבא היתה לפניו ככר של הפקר כו' הרא"ש והר"ן פירשו שזכה בה בד' אמות, וכתב הר"ן דלהכי לא נקט בהקדיש ככר שלו דבזה הו"ל כגזבר שלא מעל בהגבהה לחוד, והדברים מחודשים דבפשוטו אין חילוק אם הקדיש ככר שלו, או ככר שזכה בו בד' אמות, ואמנם הר"ן פירש שלא זכה בה אלא הקדישה מיד מכח ד"א שלו, אבל אכתי לענין שהוא כגזבר וחובתו להביאה להקדש מסתבר ששניהם שוין, וא"כ ההכנסה לרשותו אינה שינוי רשות מהקדש.



בקונמות יש איסור זכיה כמו שיש בהקדש, [ובשאר איסור הנאה י"ל שמותר לזכות כדי ליהנות מאופן וכיו"ב ואסור למכרן לנכרי כיון שע"ז נהנה מגופן שמקבל מחיר על ההנאה כדרכן, וכן כל נותן הקדש לחבירו, אבל לעצמו באיסור הנאה יכול לזכות כדי ליהנות מאופן, ול"ד להקדש שזכיתו מפקיעה בעלות ההקדש].

**ולכאורה** מבואר כן לקמן ל"ה א' בכרי עליך דאי לאו טעמא דאיסורא לא בעיתי היה מועל בקבלתו, אע"פ שלא נשתמש כלום, וכמו בזוכה מהקדש, מיהו בהקדש כיון דנפיק לחולין הרי זכה בכל החפץ, אבל בקונם שנשאר באיסורו בפרט בקונם פרטי של ככרי עליך צ"ע למה מעל בזכיתו לחוד, וצ"ל דכיון שזכה בגוף שיהא שלו מעל, משא"כ בקדושת הגוף שלא זכה כלום.

**ואפשר** דאפי' בקונם שעל עצמו מ"מ כיון דנטלה ע"מ ליתנה במתנה לחבירו או לבניו מעל בכולה, דמתנה כמכר דאי לאו דעביד ליה נייה נפשיה כו' אע"פ שבאמת לא קיבלו ממנו דבר שלו, ושאיני ירושה שאין לו אלא טובת הנאה, א"נ לאו דוקא ירושה, אלא דבנטלה ע"מ ליתנה היה מועל בכולה בשעת נתינה כדין מוציא מרשות הקדש, ורק בירושה דממילא הוא פטור, ומ"מ חשיבא הנאה מה שזכה בה כדי להורישה.

**ויש** להוסיף דלהכי נקט ככר של הפקר שבוה אינו יכול לאסור בקונם רק על עצמו, שהרי אינה שלו לאסרה על אחרים, ולכן יש לו טובת הנאה כשמורישה לבניו, שאם היא אסורה עליהם הרי לא יחזיקו לו טובה, דאיסורא לא ניחא להו דליקנו, וול"ד לנותן חפץ של הקדש שהנותן מעל ונפיק לחולין, ונעשה היתר ביד המקבל אבל אם היה שלו ואמר קונם סתם הר"ז קונם כללי, או שהי' נעשה הקדש בדק הבית, ולפ"ז מבואר כאן שיש מעילה גם בקונם פרטי, ומשלם להקדש

אע"פ שאין לה פדיון, וגם מתני' דתפול הנאה להקדש מיירי בקונם פרטי ומינה מיייתין לקמן דיש מעילה בקונמות, והר"ן נסתפק אם ע"י המעילה יוצא לחולין, ולכאורה אם אין לו פדיון לא נפיק לחולין אע"פ שהוא מעל כדתינא ל"ה א', וא"כ אפשר דאף ביש לו פדיון לא נפיק לחולין ע"י מעילה רק ע"י פדיון ממש, ואפשר שאין פדיון בקונם כלל, והתם מיירי שנעשה קדשי בדק הבית ע"י קונמו, וערש"י יבמות פ"ח א' הובא ברמב"ן שבועות כ"ב א'.

**ולאחזק** לא למדנו משמעתין דין מעילה בקדשי בדק הבית כה"ג, והדין נותן דכשחל ההקדש אין חילוק בין נטלה לאכלה לנטלה להורישה לבניו, שאם דינו כגזבר לא מעל עד שיוציא, ואם מי שאינו גזבר וסבור שהוא שלו מעל בנטילה שאין דעתו להחזיר, ה"נ אם אין דינו כגזבר מעל בנטילה לאכלה ולהורישה, ויצאה מיד לחולין, ואין חילוק אם הקדישה משלו או בקנין ד"א ואפי' הגביה מתחלה לצורך הקדש, דאחריותו מוטלת על הקדשו בכל האופנים.

**וכעת** ראיתי בספר אאמו"ר שליט"א שפירש שמעתין שנאסר רק עליו בקונם מפני שלא זכה בהפקר בזמן הקדשתו וכמ"ש, וכשזכה לעצמו מן ההפקר מעל, דאף בקונם מועלין בזכיה כמו בהקדש, ולא אמרינן באיסורא לא ניחא ליה אלא כשאחר נותנו לו, אבל כשזוכה בעצמו ודאי מעל ככל זוכה מהקדש בשוגג, ולא משכח"ל זכיה בקונם אלא מהפקר, דברשותו עדיף מגזבר דהא ממש שלו הוא, ומרשות חבירו לא מעל בשוגג כיון שחבירו מעכב עליו מלזכות, ורק בהקדש בדק הבית זוכה בכח המעילה שיוצא לחולין, ואפי' כשחבירו נתן לו כיון דאיסורא לא ניחא ליה דליקני הר"ז נשאר ברשות הנותן עד שיוציא כדאמר ל"ה א', ונמצא דלא משכח"ל מעילה בקונם בהוצאה מרשות אלא בזוכה מהפקר.

**ב"מ צ"ט א' המשאיל קרדום בו'**

ז. **ב"מ צ"ט א'** דא"ר אמי המשאיל קרדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחלה, בנטל קרדום של הקדש וביקע בו תנן מעילה י"ח א' שלא מעל עד שיפגום, אבל במשאיל כיון שיצאה הנאת הביקוע לחולין ה"ז כפגם, שהרי אפשר שיפגום בביקועו וכבר יצאה זכות זו לחולין, וגם יתכן שזכות שימוש שיצאה לחולין מוגדרת כפגם, אע"פ ששימוש עצמו אינו כפגם עד שיפגום, וצ"ע בזה, ובפשוטו ה"ה המשכיר שמעל בכל דמי השכירות, והפגם הוא פחות מזה דהא לא קיימא לאגרא וכן במשאיל טובת הנאה היינו כמה שנהנה משאיל בנתינתו, שהשואל לא נהנה יותר מזה מההקדש, שחיובו כלפי הנותן, [שור"ר דבמש"כ דשכירות כשאלה יש לדון דאמנם בהקדים שכרו הדין כן, אבל כשעדיין צריך לשלם השכר להקדש י"ל דלא יצא לחולין כלום, אע"פ שיש לו זכות לשכור, אבל עדיין בקדושתו קאי, ושאני משאיל דהקדים לו שכרו דמי, ולפ"ז נחא שאם דר בו ע"ד לשלם שכירות למשכיר מעל, כיון שחיובו לשלם להקדש].

**ובגמרא** דעביד למיגר חשיב נהנה כפי דמי השכירות, ולכן מעלה שכר להקדש עי' ב"ק כ' ב' ערכין כ"א א', ובהניח אבן ע"פ ארובה דמעל כשנהנה שוה פרוטה, היינו כדין דר בחצר של הקדש, דכיון דגזבר הוא לא נפיק לחולין בהנחה ע"ג ביתו, ומשלם רק דמי ההנאה אם הוא עביד למיגר או ליקח, [ועסק"ג ט' בזה].

**והקשו** בתו' מהא דאמרינן ערכין כ"א א' דהמשכיר בית לחבירו והקדישו משכיר הרי הדר בו במעילה קאי, ואמאי לא נפיק לחולין כמו במשאיל, וצ"ע מאי קשיא להו הרי המשכיר מזיד הוא שהקדישו אחר שהשכירו, וא"כ לא נפיק לחולין בהשכרתו,

מיהו לא מעל בכולה אלא כשנתכוין לזכות בה לעצמו, אבל כשלא רצה ליהנות מגופה לא מעל אלא בטובת הנאה שבה, [ומיירי בלא נתכוין לזכות כלל, ואפ"ה מעל שנהנה, א"נ שנתכוין לזכות ע"מ שלא ליהנות ובקונם יש מקום לפוטרו, כיון שקונם אינו הוצאה מרשות אחרת, וגם על חפץ שהוא שלו שייך קונם], ולפמש"כ יש להוסיף דכיון שבניו מותרים בה א"כ לא נהנה בדמי כולה ככל נותן לחבירו, שהרי הם זוכים בשל עצמם בחלק המותר שבה, ואפי' נתנה להם בהדיא, שאינם מכירין לו טובה כלכל נותן משלו, ונקט להורישו לבניו לומר שלא נתכוין שתהא רכושו כמו נטלה לאכלה, ועכ"פ לא נתחדש חיוב מעילה בקונם בלא הוצאה מרשות הקודמת אלא בנטלה לאכלה וליהנות מכולה, ונפ"מ בקונם כללי שהפקירו וחזר וזכה בו להורישו לבניו, דהשתא גם הם אסורין בו, אם מעל בכולו או שמעל רק בטובת הנאה שבו.

**אבל** בהקדש גמור כל שנטלו ע"מ שלא יחזור להקדש, יצא כולו לחולין ומעל בכולו, אע"פ שדעתו רק להורישו לבניו, דרק בקונם שאין כאן הוצאה מרשות חשבינן מעילתו לפי כונתו בזכירתו, ואם לא זכה בו עדיין א"כ לא מעל כלום.

**ברם** לפי הראשונים ז"ל דמיירי בהקדש גמור נמצא ששייך מעילה בטובת הנאה של מתנה, אע"פ שלא יצא לחולין כלום, וגרע ממשאיל קרדום שמעל לפי טובת הנאה שבו, דזכות זו יצאה לחולין והשואל מותר לבקע בו לכתחלה, אבל כאן לא הותר ליורשיו כלום, וא"כ קשה במה מעל הזוכה, ועי' תו' ב"מ צ"ט א' דלכאורה היה נראה לר"י שכל הקרדום יצא לחולין, אע"פ שמעל רק בטובת הנאה, אבל למסקנתו אין לזה מקום, ועוד דגם כאן הו"ל לרבא לבאר דהיורשים מותרים בו לכתחלה.

ועוד שהשכירו תחלה ואח"כ הקדישו, באופן שחל הקדשו על הבית, אם בבית סתם או שחבירו עדיין לא עשה קנין שכירות, ע"י לעיל סק"ה בזה, ואמנם המשכיר בית של הקדש בשוגג באופן שבמכירה נפיק לחולין ע"י מעילתו, ה"ה דנפיק לחולין בשכירות ושאלה כל ימי השכירות והשאלה, והשוכר מותר לדור בו לכתחלה.

**ונראה** דהתו' מפרשים ההיא דערכין בבית זה, וכמ"ש תו' בערכין שם, ואין המקדיש יכול להקדיש את זכותו של השוכר, ואפ"ה השוכר מעל לפי שנהנה מגוף ששייך להקדש, וכלפי זה אמרו בתירוצם דהמשאיל שהוציא לחולין בכח מעילה, הרי הוא מוציא גם את זכות הגוף של ההקדש לענין היתר ביקוע, אבל אם נפרש ההיא דערכין כשעדיין לא זכה השוכר בזכות שכירותו, או שהקדישו קודם שהחזיק בו, או שהשכיר לו בית סתם, א"כ אין חילוק בין מעילה דקדוהם לשכירות דבית או דקדוהם, ואם השוכר זכה בבית קודם לכן, לא נפקע זכותו בהקדשו של משכיר, וה"ה אם המשכיר שכח והשכירו בשוגג אחר הקדשו, הרי השוכר דר בו לכתחלה, וכ"מ ברמב"ן כתובות נ"ט בהוספה.

**מיהו** יש לדון בזה כיון שאין בבית מסירה מיד ליד כבקדוהם, והאומר לחבירו טול קדוהם זה שהוא שלי והשתמש בו, לא מעל המשאיל, וא"כ ה"ה בבית דהו"ל כטול בית זה, [ואפשר דבמסירת מפתח סגי להוכיח בעלותו וימעל המשכיר, וצ"ע בזה דסו"ס אין כאן מעשה המחייב מעילה], ולפ"ז המשכיר בית של הקדש הרי השוכר מעל, (למ"ד כתלוש דמי), ולא דמי לשליח שאמר טלו שתים שתים שהחתיכות ברשותו, ולכן יש בזה דיני שליחות, ואין בכלל זה כל חפץ שמונה ברה"ר או בכל מקום, דאין סיבה שיחשב שלוחו, וצ"ע בזה, שו"ר בספר אמו"ר שליט"א כ' א' שכתב שחייב, וצ"ע בסוגיא שם.

**שם** לפי טובת הנאה שבו, נראה דטובת הנאה דהכא לא דמי לטובת הנאה שהוזכר בעלמא בתרו"מ, דכאן ודאי טובת הנאה ממון כיון שנותן משלו, ולא נחלקו בטובת הנאה אלא במתנות שאינם שלו, ויש לו רק זכות לבחור מי מהכהנים יקבל חלק זה, אבל כאן הטובת הנאה קרובה לדמי שכירות, ועכ"פ ממון גמור הוא.

**שם** וחבירו מותר לבקע בו לכתחלה, בפשוטו מבואר כאן שאפשר לשכור חפץ מהקדש, ולא מצינו שיוצא ע"י מעילה יותר ממה שיוצא ע"י פדיון, ע"י מעילה י"ט ב', והתו' נתקשו בזה משום סוגיא דערכין, ולפמ"שנ"ת נ"חא, וכ"ד הרמב"ן כתובות נ"ט בהוספה, ונתבאר במקו"א, ואליבא דר"ה אם נודע לו לאחר שהתחיל לבקע רשאי להמשיך, שהקנין בביקוע הוא רק החלטה של זכות השאלה, אבל המעילה מתייחסת למשאיל.

### שם תוד"ה וחבירו כו'

ח. **שם** תוד"ה וחבירו ואין נראה לר"י נמי דהתם איירי כו' התו' כאן הזכירו רק גזברים, ולעיל צ"ו ב' מבואר דכונתם סבור שהוא שלו, וכן בקדושין נ"ה א' הזכירו רק סבור שהוא שלו, מיהו צ"ב למה הזכירו בגמ' גזברים דמשמע שזהו מאורע מיוחד, הרי כל אדם שהקדיש חפץ או שהי' חפץ של הקדש ברשותו מאיזו סיבה שהיא, א"כ כשהוא נוטלה וסבור שהוא שלו, אינו מתכוין להוציאו מהרשות שהי' שם, ערשב"א ור"ן נדרים ל"ד ב' שכ"כ בהדיא, ואמנם בהגבחה לצרכו מסתבר כן.

**ונראה** מזה דיש אופנים שגזבר שסבור שהוא שלו פטור, וכל אדם חייב, כגון שנטל אבן של הקדש ובנאה בתוך ביתו אפי' הניחה רק ע"פ ארובה, הרי בגזבר שגם בדרך קבע זהו מקומה של האבן אין זו מעילה, אבל בכל אדם יש בנטילה זו הפקעה מרשות הקדש, שע"י שסבור שהיא שלו הניחה במקום

שאינן שם שייכות להקדש, וכן אם היתה מונחת ברשות הקדש והביאה לביתו דגובר לא מעל וכל אדם מעל, אבל אם נטלה להשתמש ולהחזירה למקם שנטלה משם, כיון שהוא שוגג אינו נעשה ששל"מ ולא נפקא לחולין, ולא מעל אלא במה שנשתמש, וזהו שכתבו תו' בקדושין שם דמיירי בנטלוהו לבקע ולהחזירו למקומו, מיהו אין זה מוכרח דבחפץ שלו כל רשותו מקומו הוא ועמשנ"ת בזה לעיל סק"א מדברי הגרע"א ז"ל ועי' בסמוך.

**שם** בא"ד וסיפא דקתני נתנו לחבירו היינו לחבירו שאינו גובר כו' לכאורה היה נראה דבנתנה לחבירו אפי' גובר מעל, דכיון שנתנה לו בתורת מתנה וגם הגובר חבירו מקבלה כך, בכה"ג אין להם מעלת גובר דנימא שזכיייתם כטלטול ברשות הקדש, אלא כה"ג חשיבא הוצאה מרשות הקדש, [וזה אפי' אם נימא דגובר שלקח מרשות אחר וסבור שהוא שלו לא מעל, אבל כשהנותן מועל אז אפי' נתנה לגובר מעל, בין אם הנותן אחר בין אם הוא גובר], ובמל"מ פ"ו ה"ה כתב שמדברי התו' כאן נראה שאפי' גובר שסבור שהוא של הדיוט ונתכוין לגזול ממנו לא מעל, ואפשר שדקדק כן ממ"ש דגובר שנתן לגובר ג"כ לא מעל, דמתחלת דבריהם אין ראייה לזה דהא מתפרש שפיר בסבור שהוא שלו כמ"ש תו' צ"ו ב'.

**שם** בא"ד היה נראה לר"י שיצא כל הקורדום כו' לכאורה עיקר הוכחתם משום קושיא דהיכי מצי דייר ביה כמ"ש להלן, דהא הכא שוגגין גינהו ואין כאן משום ששל"מ.

**שם** בא"ד ומ"מ לא מעל אלא לפי טובת הנאה כו' לפ"ז פגם בשתי פרוטות ונהנה פרוטה אינו משלם אלא פרוטה, ואפשר דאף למסקנא מה שפגם ולא נהנה מיקרי מזיק.

**שם** ולפ"ז נטל אבן כו' צ"ל ונתנה לחבירו כו' וכ"מ בתו' הרא"ש.

**שם** אך ק"ק לר"י כו' ביאור דבריהם כיון דבנתנית כולו ובהשאלה בשניהם מעל לפי טובת הנאה לחוד, א"כ מה הוצרך לפרש בשאלה טובת הנאה טפי מנתנה לחבירו שג"כ שנינו מעל סתמא והכונה לפי טובת הנאה, וביותר יש להקשות דתנן בפרוטה נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל אע"פ שהטובת הנאה היא פחות מפרוטה.

**שם** ובנותנה לחבירו דעלמא מעל לפי כולה, אע"פ שלא נהנה אלא כפי טובת הנאה, מ"מ כיון שהוציא לחולין את כולה חייב בכלה, ולא משערינן בהנאה אלא כשנהנה והחפץ נשאר להקדש.

**שם** ואין להקשות כו' עמשנ"ת לעיל סק"ז בכ"ז.

**י"ט ב' מתני' נטל אבן כו' ע"ס המשנה**

ט. י"ט ב' מתני' נטל אבן או קורה של הקדש הר"ז לא מעל, הלשון מתפרש שנטלה לעצמו כמו שחבירו שנתנה לו לקחה לעצמו, ולכן הקשו בגמ' מ"ש הוא ומ"ש חבירו, כיון דמשקל שקלה שזהו המשמעות בנטל, ואפשר דלהכי קתני של הקדש אע"ג דמיירי כוליה פרקין בשל הקדש, אלא לומר שנטלה מן ההקדש לרשותו, (והערוני די"ל לאידך גיסא דרמז התנא בזה דמיירי בגובר, שאע"פ שנטלה עדיין נראה שהיא של הקדש).

**כ' א'** נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, יש לעי' מאי קמ"ל דחבירו לא מעל, הרי א"א ששנים ימעלו בפרוטה אחת, וכמו בסיפא בפרוטה קתני הוא מעל וחבירו לא מעל ה"נ הכא משמע דאיצטריך לאשמועינן דחבירו לא מעל, ונראה דאין כונת התנא לומר שלא מעל בקבלתו אלא שחבירו אע"פ שנשתמש בה לא ימעול, (דלא נימא כבחבונני שמעל כשיוציאו), וכ"ה בתוספתא דבא חבירו ובקע כו' כולן מעלו נטלו הראשון ונתנו לשני הראשון מעל

והשני לא מעל, והיינו דאע"פ שבקע בו כברישא מ"מ לא מעל, והטעם משום דנפיק כוליה לחולין. - בתו' ב"מ מ"ח א' דייקו מזה דלא מיירי בנתנה לנכרי דלאו בר מעילה הוא ולא שייך לומר שלא מעל.

**ונראה** שהתנא שנה ד"ז כלפי קדושת הגוף דרישא ששם אע"פ שחבירו נתנה לו הרי השני שבא ורכב מעל, אבל בבדק הבית אינו כן אלא הוא מעל וחבירו לא מעל, וכאילו אמרו אין מועל אחר מועל בבדק הבית כיצד נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, אבל בבהמה וכלי שרת אפי' נטלה הראשון לעצמו ונשתמש בה באופן שמעל או שנתנה לחבירו אפ"ה שניהם מעלו.

**ואפשר** עוד דקמ"ל דאפי' היה הנותן מזיד אמרינן דאיסורא לא ניחא ליה דליקני ולא מעל המקבל עד שיוציא כמו בחנוני, והיינו דחבירו לא מעל כלל בקבלה כזו, כיון שלא עשה מעשה לקיחה רק נתנוה לידו, אבל אין זה פשוט המשנה, ועי' קידושין נ"ג ב' דאמרינן דלא ניחא לה דניחיל הקדש על ידה, ואולי קמ"ל דלכך זכה המקבל מפני שאינו נקרא שותף בעבירה בכה"ג, ודלא כר"מ.

**שם** שהוא אומר לו הרי המרחץ כו' כל האריכות לדיוקי דספר וספן לא מעל כיון שתלוי במשיכה דידהו, עי' ב"מ מ"ח א' ובתו' שם, אבל ה"ה אם א"א לרחוץ במרחץ כבר זכה זכות זו, ומעל, וערמב"ן שם מ"ג א'.

**שם** בנאה בתוך ביתו הר"ז לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, אפשר דעיקר מה שפירשה שמואל בגזבר הוא משום הך סיפא, דנטל אבן דרישא מיתוקם שפיר בכל אדם שסבור שהוא שלו, אבל בנאה בתוך ביתו לא מיתוקם אלא בגזבר, וכמשנ"ל לעיל סק"ח עי"ש.

**ונראה** דכשדר תחתיה בשוה פרוטה מעל רק בשוה פרוטה כמשנ"ל סק"ג עי"ש, דאם הטעם משום דבעינן שיתחיל להשתמש ואז ימעול בכולה א"כ מ"ט צריך שוה פרוטה, [דהא ביקע בו קנאו דקרום לר"ה ב"מ צ"ט א' הוא בתחלת שימוש כל דהו] וכ"מ בב"ק כ' ב' דחיובו משום דר בחצר חבירו, ואם איתא שכאן חיובו משום שנטל כל האבן, א"כ

**שם** נטל פרוטה של הקדש כו' יש לעי' הא תו ל"ל, ואפשר לאשמועינן דנתן לחבירו פרוטה מעל בפרוטה ולא אזלינן לפי הנאתו בנתינה עי' תו' ב"מ צ"ט א' ובמש"כ סק"ח, א"נ ס"ד דפרוטה גם ביד גזבר כיצאה מרשות הקדש, שאין מדקדקים לדעת של מי הפרוטה הזו כמו באבן או קורה, א"נ כיון דאתי לאשמועינן בבלן דמעל בקנין כסף, הקדים לבאר דין הפרוטה, שיתפרש בבירור דנתן פרוטה מטבע לבלן.

**שם** שהוא אומר לו הרי המרחץ כו' כל האריכות לדיוקי דספר וספן לא מעל כיון שתלוי במשיכה דידהו, עי' ב"מ מ"ח א' ובתו' שם, אבל ה"ה אם א"א לרחוץ במרחץ כבר זכה זכות זו, ומעל, וערמב"ן שם מ"ג א'.

**שם** אכילתו ואכילת חבירו כו' האם חיובו רק כשיוצא לחולין קודם האכילה ובתוספתא לא מעלו אלא אוכלין בלבד

י. שם במשנה אכילתו ואכילת חבירו כו' בתו' לעיל י"ח ב' בתירוץ בתרא ובקדושין מ"ג א' כתבו דהמאכיל חייב מפני שהוציא לחולין בנתינתו, דלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב, וזהו כדן הרישא נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, ויש לעי' א"כ מה ענין להזכיר האכילה וההנאה הרי בוכייתו לחוד מעל, ואפשר דכיון שאין לו זכות ממון אלא לאכול, לכן חשיב טפי חידוש שמצטרפין.

**והנה** התו' קדושין שם נסתפקו באומר לחבירו ליהנות באופן שלא יצא לחולין

האוכלין מעלו, [וערמב"ם וראב"ד פ"ז ה"ב בזה], וזה מתיישב כדעת תו' שאין מעילה בנתינת קדשי מזבח לחבירו כיון דלא נפיק לחולין, וכמשנ"ת לעיל סק"ג.

**ויש** לדקדק בהא דתנן כריתות ט"ו ב' שהשיב ר"ע לר"י על האוכל מזבח אחד בחמשה תמחויין שהוא חייב על כל אחד ואחד משום מעילה, דשאני מעילה שעשה בה את המאכיל כאוכל כו', והרי באוכל מן הזבח לא עשה את המאכיל כאוכל, וגם עיקר התשובה צ"ב שהרי חיובו של המאכיל מפני שהוציא לחולין, ולא מפני שהוא כאוכל, וכמו נתנה לחבירו דלא שייך לומר שנותן כמקבל, ואפשר דאח"כ ר"ע נקט כל הדרשא דמרבין הכי לעיל י"ח ב' וכן במתני' כאן, ועיקרו אצירף את המעילה לזמן מרובה קא סמיך, שיש חיוב על אכילת שוה פרוטה אע"פ שלא אכל בכדי אכילת פרס אלא לזמן מרובה, וד"ו יש גם באוכל מן הזבחים, עי' כריתות י"ח ב', א"נ כיון דבמעילה בעלמא מצינו חומרא אע"פ שאינה בזבחים, אפ"ה חשיבא מעילה חמורה, וזה דוחק, [שוב נתבאר ענין זה לקמן סט"ו סק"ג].

**מיהו** אפשר דבאמת אם אמר לאורחים שיאכלו בשליחותו, הרי"ז כנתן לשלוחו עצים לשרפן ולאפות עליהם, דשפיר מיחייב בעה"ב אפי' לרבי י"ט ב' דדינם כמנחה, אבל סתם נתינה לאורחים אינם אוכלין בשליחותו ולכן הם חייבין, ולפ"ז מייית ר"ע משליחות דמהנה כנהנה.

**אבל** יותר נראה שגם בא"ל בשל לך בעצים אלו שהם קדושת הגוף לרבי שהשליח מעל, שכל דבר שאינו יוצא לחולין אלא עם האכילה או ההנאה אפשר שאין בזה דין שליחות וכמ"ש אאמור"ר שליט"א שם.

**ויש** מקום לדון דלר"מ שהטעם שאינו יוצא לחולין בשוגג זהו מפני שלא נתכוין לכך, א"כ ע"י שליח שפיר חייב אפי' במידי

קודם ההנאה, ורק עם הנאתו של זה יצאו לחולין מי אמרינן זה נהנה וזה מתחייב, ופשטות הדברים דאף כשיוצא לחולין רק באכילתו אפ"ה הנותן מעל, מפני שחיוב המעילה בנותן אינו על ההנאה אלא על ההוצאה לחולין, וזה מכח הנותן, אלא דבעינן שלא יהא בגדר מזיק, ובחיוב כזה שפיר מתחייב הנותן שהוא המוציא לחולין בהנאתו של זה, ובמוציא לחולין ע"י נטילה לעצמו או נתינה חשיבא מעילה בלא הנאה מגופו, דכיון שהממון שלו מיקרי הנאה, [ואפי' הפקיר י"ל דחשיב ג"כ שנהנה במה שעושה חפצו בממון, ונעשה חולין מכחו כמו בנתינה, אבל הלשון משמע דוקא מהנה חבירו], מיהו לכאורה א"צ לזה אלא כיון שהוציא לחולין מעל, ולא מיעטו אלא מזיק, אבל הוצאה לחולין מעילה מיקריא, ומ"מ האמת שזכה בה במעילתו וחשיבא הנאה בריוח הממון, ועס"י סק"ה בזה.

**והנה** הנותן לחבירו א"צ לריבויא דשליחות שמעל הנותן כיון שהמקבל אינו שותף בעבירה [והערוני דכ"מ ב"מ מ"ח א' דאף בנתנה לספר נכרי מעל אע"פ שאין שליחות לנכרי ועריטב"א ושיטה לנ"ל קידושין מ"ג א'], וריבויא דשליח כשנטל החפץ מעצמו בשליחות המשלח, מיהו בנותן לפני האורחים שיצא לחולין רק בנטילתם או בהגבהתם בזה י"ל דמדין שליחות הוא, כיון שלא הושלם הדבר מנתינתו, אבל העיקר נראה שגם בזה לאו מדין שליחות הוא, [וע"ע סי"א סק"ד בכ"ז], ובנזכר בעה"ב בכל ענין לא מעלו בהגבהתם לחוד משום דלא ניחא להו לקנות איסור, אבל באכילתן ימעלו כיון דלא נפיק לחולין, ועי' ב"מ צ"ו ב' נמעלו ב"ד כו'.

**ובתוספתא** פ"ב ה"ב מסיים אמתני' דאורחים, ובעולה לא מעלו אלא האוכלין בלבד, וכבר ביאר אאמור"ר שליט"א [נדפס כאן בסק"ג] דבקדושת הגוף דלא נפיק לחולין אין חיוב מעילה מצד הנותן ולכן רק

סק"ח מסוגיא דפסחים כ"ז ב' שו"ר במנחת  
ברוך סכ"ח שביאר ענין זה.

**שם** לימא מסייע ליה לרב כו' ס"ד דאף  
בהקדישו בתלוש ולבסוף חיברו צריכינן  
לחידושיה דרב דכתלוש דמי, ומשני הנאה  
הנראית לעינים אסרה תורה דכיון שהוקדשה  
בתלוש נשאת באיסורה גם במחובר, כדאמר  
ב"ק ק"א א' גבי צבע של ערלה ושל שביעית,  
דאע"פ שאין שבח סממנים ע"ג הצמר מ"מ  
נשאר איסורו שהי' בתלוש, שזהו האיסור  
שאמרה תורה שלא ליהנות מאבני הקדש  
התלושים וכל הנאה בכלל גם ע"י בנייתם,  
ולכן נשאר האיסור גם לאחר שבנאה, כמו  
שנשאר בצבע לאחר שצבעו, ולכן אף באופן  
שנעשית מחובר גמור מועלין בה בכה"ג, כגון  
שצבע אילן בצבע של הקדש, אם נהנה מן  
הצבע מעל, אע"פ שהצבע מתבטל לאילן  
ונעשה מחובר, [אם חשיב יש בו ממש וצ"ע  
בב"ק שם] מיהו ביחור שנטעו ובעציץ שא"נ  
שנקבו מודה רב דנעשה מחובר, ואפי' הקדישו  
ולבסוף נטעו, שזוהי יצירה אחרת, ואינה  
חיבור בלבד כאבן וצבע, וצ"ע, שו"ר בספר  
מין זללה"ה מעילה סל"ח סק"א שכתב דה"ה  
יחור שנטעו, ודוקא אם מתחלה נטעו לצורך  
הדיוט שזוהי ההנאה שאסרה תורה, משא"כ  
אם נטעו לצורך הקדש.

**שו"ר** בזה ברמב"ן ובריטב"א קידושין נ"ד א'  
ודבריהם צ"ת, ועמש"כ בזה לקמן ס"ד  
סק"ו, ושם ביאר דהכנתם לבנין ובנייתם מיקרי  
הנאה מן התלוש, ובפשוטו אין חילוק אם  
נבנה לצורך הקדש או לצורך הדיוט, דכיון  
שחל עליו חיוב מעילה בתלוש אינו פוקע אף  
לא מבית של הקדש, שו"ר בספר מין זללה"ה  
שביאר הגמ' בבנאו באיסור דוקא, עי' בסמוך.

**שם** לימא מסייע ליה הדר בבית כו' הדיוק  
מדקתני סיפא מערה כדמסיים בגמ', ור"ל  
דחי דנקט מערה משום דפסיקא ליה, ומיירי  
בבנאו לצורך הקדש דאל"כ הרי מעל בביתו,

דאכילה אע"פ שרק ע"י הכילוי יוצא לחולין,  
וגם בקדושת הגוף כיון שיוצא לחולין במזיד,  
איכא נמי דין שליחות לקדושת הגוף במידי  
דאכילה בשוגג, כיון שיש בזה מושג של  
הוצאה לחולין, [מיהו צ"ע דהא גם לר"מ רק  
מחיים שייך יציאה לחולין כיון שיש פדיון  
כשהומם], ורק לר"י דלא שייך כלל יציאה  
לחולין בקדושת הגוף, אמרינן דלא מהני לזה  
שליחות כיון שחיובו מפני הנאת השליח, ולא  
אמרינן זה נהנה וזה מתחייב, עי' תו' קדושין  
מ"ג א', והוצרכנו לזה ליישב אפשרות  
דשלד"ע במעילה לר"מ, [דפשטות הדברים  
שריבוי שלד"ע נאמר בשוגג, דומיא דתרומה,  
אבל במזיד נהי דנפיק לחולין לר"מ אבל לא  
מתרומה ילפינן לה ועי' תו' קדושין נ"ג ב'],  
מיהו משכח"ל באומר לשלוחו בשל לי על  
עצים אלו [או להאכיל את בהמתו אם בעלים  
שהאכיל מעל בזה] שההנאה לבעלים, אלא  
שנעשה ע"י שליח דבעינן לדין שלד"ע לחייב  
את בעה"ב, ואין בזה חסרון של זה נהנה וזה  
מתחייב, והעירני לזה בני יוסף נ"י.

**שוב** נתבאר עוד בכ"ז לקמן סי"א סק"ד ה'.

**שם כיון דשנייה כו' שם הנאה הנראית לעינים  
כו'**

יא. **שם** גמ' למה לי עד שידור תחתיה כיון  
דשניה מעל כו' וכיון דבני לה מיהת  
מעל כו' יעוי' בתו' ונראה דפשיטא לגמ'  
דבנאה בתוך ביתו מתפרש שחיברה בטיט,  
דבהנחה לחוד לא מיקרי בנאה, והיינו דמסייע  
לרב ממתני', וא"כ מה שאמרו שהניחה ע"פ  
ארובה, זהו רק שלא סיתתה ושיכול לפרקה  
בקל דהו"ל שינוי החוזר לברייתו, ובשינוי  
ודאי מעל בכולה אע"פ שהוא גזבר, שהרי  
נתכוין ליטלה לעצמו, וכיון ששינה אותה  
לצורך בנין ביתו, שוב לא מהני ליה כח גזבר  
כולי האי, אבל שינוי לחוד לא משוי ליה  
מעילה כגון שלא נטלה ע"מ להביאה לרשותו,  
וזה מהני רק לבטל מעלת גזבר, ועי' ס"י

כהונה, אם דינם ככלי שרת, מדנקט דוקא כוס של זהב דהוי מידי דלית ביה פגם, ואפשר דהטעם משום דכלי שרת יש להם פדיון מדאורייתא וצל"ע בזה, ואפ"ה יליף ר"נ ק"ו דלא נפקי לחולין במעילה, או מפני ששימושם פעמים רבות, וכשנשחקים לגמרי נפסדים, כדתנן ב"מ כ"ט ב' כלי כסף וכלי נחשת משתמש בהם לצרכן אבל לא לשחקן.

### שם תלש מן החטאת כו' בבאור המעילה בתלישה

**שם** תלש מן החטאת ובא חבירו ותלש כו', [לא נקט גזו משום איסור גיזה וגם שיתכן גיזה לצרכה] נקט חטאת שהיא נקבה וקדשי קדשים ודרך תלישת צמר בכבשה שצמרה רך, וגם לשנות מרכב ע"ג בהמה דרישא, שהרי הפסיק בכלי שרת ביניהם לומר שתלישה ענין אחר הוא, ועי' בסמוך דזוכה בצמר הנתלש ואין בו מעילה יותר.

**שם** כולן מעלו, יש לעי' מה מעילה יש בתלישת שער חטאת, הרי אין מעילה אלא בהנאה, ובדוחק י"ל דמיירי כשנהנה מן הצמר, וקמ"ל דבקדושתה קיימא אע"פ שנטלה כל אחד לעצמו לגזולה או שנתנה לחבירו, וכחידושא דרישא, אבל קשה מאי רבותא לשנות ד"ז כאן, וגם לא הוזכר במתני' דמיירי בנהנה שוה פרוטה.

**ולבאורה** נראה מזה דנהי דבקדושת הגוף אין מעילה בזכייה לעצמו כיון דלא נפיק לחולין, אבל בצמר הנתלש כיון שאינו ראוי להקרבה יכול לזכות בו ולהתחייב במעילה, ואפי' אם בזכייה בעלמא לא נפיק לחולין, אבל בתלש מן החטאת קנייה בשינוי ונפיק לחולין ומעל, ואמנם אם נתלש מעצמו או שתלשו להניחו ברשות הקדש לא נפיק לחולין, ומועלין בו כדין מקיז דם לבהמת קדשים [לצורך הבהמה] לעיל י"ב ב', וכן בצמר שנתלש נותר בשחיטת הקרבן כנראה בבכורות כ"ו א', אבל אם תלשו לעצמו קנאו

דסתם בית לא הדר לברייתו, שו"ר בספר מרן זללה"ה שם שכתב דבבנאו לצורך הקדש לא מיקרי הנאה הניכרת, ורק בבנאו לצרכו ונהנה חשיב השלמת ההנאה של התלוש, ועי"ש סק"ב שהזכיר מקום לומר דאף בבנאו להקדש מועלין בו, ובאמת דוחק לפרושי בית של הקדש כשבנאו להדיוט דוקא, מיהו בדברי הרמב"ן קדושין נ"ד א' יש סמך לד"ז, שכתב דאבן לבנותה חשיב מעילה בתלוש, ומבואר מדבריו דבבנאו לצורך הקדש פטור, ועמש"כ סי"ד סק"ז, אבל כונת הרמב"ן מפני שבמחובר ליכא מעילה כלל, ולא מפני שיש חילוק לאיזה צורך בנאה, ואף בבנאה להדיוט ליכא מעילה במחובר, ובגמ' יש לפרש דגם לצורך הקדש כבר קבעה תורה איסור מעילה על האבנים.

### י"ט ב' רכב ע"ג בהמה כו' שתה כו'

יב. י"ט ב' מתני' כיצד רכב ע"ג בהמה כו' כבר נתבאר לעיל סק"ג דבלשון כיצד בא התנא לבאר שאינו מועל בנטילה לחוד אלא בהנאה ממש, כגון רכב או שתה, והטעם משום דבקדושת הגוף לא נפיק לחולין ונמצא שלא הועיל כלום בנתינתו.

**ומהא** דקתני רכב דומיא דשתה מבואר שא"צ פגם ברכב, אע"פ שבהמה היא דבר שיש בו פגם כדתנן י"ח א' הנהנה מן החטאת כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום, ומוקמינן לה י"ט א' בחטאת בע"מ, ופי' תו' הטעם משום דלענין הקרבה אין פגם בכחישותה, משא"כ בבע"מ שעומדת לדמים, ולשון הגמ' היינו שתה בכוס של זהב משמע כן, שאם זה טעם מיוחד בקדושת הגוף דכיון דלא נפיק לחולין לא נתחדש דין פגם, ולא מפני שבמציאות אין בהם פגם, א"כ לא הול"ל היינו שתה בכוס של זהב.

**ולפ"ז** יש לדקדק לאידך גיסא דבכלי שרת אם נשתמש בדבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום, כגון סכין וקרדום או בגדי



לפרש שזהו מה שבא התנא להשמיענו דלא משכח"ל מעילה בקדושת הגוף אלא בהנאת רכיבה, שע"כ נפרדה ההנאה מן הקרבן, או בתלש מן החטאת, אבל בנטילה או נתינה לא מעל, ואמנם אין בזה חידוש כלפי בדק הבית דהתם נמי בתלישה לחוד לא נפקא לחולין, ואפי' שואל שלא מדעת לא הוי, מ"מ נפ"מ בתלש לאחר שנטלה לעצמו, דבבדק הבית כבר יצאה לחולין.

**ויתכן** דלא איתמעט מאיל האשם אלא דבר שראוי למצותו, אבל מה שנתלש מן הקרבן מחיים, נפיק לחולין ע"י מעילה, וממילא ה"ה ע"י כונת זכייה בצמר שנתלש אף בלא זה שעשה שינוי, מיהו אם אין לו פדיון הרי שנינו דכל דבר שאין לו פדיון לא נפיק לחולין, ועי' תו' בכורות כ"ו א' שדנו אם צריך לפדותו.

**שו"ר** בתו' הרא"ש חולין קל"ה א' שפי' תלש מן החטאת דכיון שמעל נפק לחולין וקנאה בשינוי ומסיק דכיון דבעי העוה"ע לא נפיק לחולין אפי' ע"י מעילה, וצ"ב א"כ מ"ט מעל, וצ"ע בסוגיא שם.

**שם רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון כו' בילפותא דאיל האשם**

יג. **שם** רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון כו' בגמ' מפרשין דאתא לאתויי עצים או פסולי המוקדשים ששחטן בלא פדיון, ויש א"כ מאי שייטיה דמפרש במשנה זו פלוגתא צדדית אם עצים חשיבי מנחה, ובפרט שאין רמז לד"ז במתני', ונראה דה' מקום לומר דאע"פ שעצים כמנחה דמו, מ"מ לא חשיב כבהמה ומנחות לענין שלא יצאו לחולין במעילה, דסו"ס עצים לא דמו לאיל האשם, ור"פ באמת מת"ט לא ניחא ליה בשינויא דרבא, ומוקים לה בפסולי המוקדשים ששחטן, דהשתא לאו קרבן נינהו ולא דמו לאיל האשם, ואפ"ה יש בהם מועל אחר מועל.

בשנוי זוכה בו, דכיון שניתקו ממצות הקרבן בטל ממנו מעלת קדושת הגוף, ונהי דעדיין שייך מעילה בתלוש כיון שהוא נותר בזריקת דם הקרבן, אבל אם תלשו בכונת זכייה קנייה בשינוי ונפיק לחולין, [שוב נתבאר בס"ז סק"א שהצמר שנתלש פקעה קדושתו אפי' בנשר, והתולש במזיד מעל וזכה בו].

**שו"ר** בספר מרן זללה"ה בכורות סכ"א סק"ט שכתב שהמקזי את הדם וה"ה התולש את הצמר מעל בגלל שניתקו ממצות הקרבן, ומ"מ לא נפיק לחולין כיון שהוא שייך לקרבן להיות נותר עמו בזריקת הדם, וכדאשכחן מועל אחר מועל בקדושת הגוף וזה שייך רק לדעת הרמב"ם ודעימיה שיש מועל אחר מועל בקדושת הגוף, ואפשר שבניתוק ממצות הקרבן שייך לכו"ע מעילה, מיהו כיון שבלא כונת זכיה לעצמו אין זו מעילה, קשה לחדש דמועל ע"י התלישה בכונת זכייה אע"פ שלא זכה.

**ובשטמ"ק** אות ג' בשם תו' הקשו אי מיירי בצמר הנתלש הרי הוא נותר עם זריקת הדם, ומשמע שר"ל שעדיין הוא ראוי למצותו ולא הפסידו בתלישתו, וא"כ לא מעל בתלישה, ואם משום שנהנה הרי לא קתני שנהנה מאותו צמר, [ומה שתירצו תולש מבשר החטאת דחוק טובא, שאין דרך לעשות כן ולא מיירי תנא בהכי, ועי' ביצה ז' א' בשר שנתלש מחיים, מ"מ אין זה פשטות הדברים, וגם לפי מה שתירצו בבשר לא נתיישב דהתלישה חשיב כמזיק ואינו חייב משום מעילה, וגם הבשר אינו ראוי לכלום, ועוד דקרוב הדבר לומר דבשר שנתלש דינו כדם שהקז שאינו יוצא לחולין, וא"כ לא מעל בנטילתו, (א"ה, עי' ס"ז סק"ה) ואפשר דמסתמות הגמ' בבכורות משמע להו דמתני' דהכא לא מיירי בהכי, ועדיין צ"ע], והתו' לשיטתם דבקדושת הגוף לא מעל בנטילה לרשותו.

**ולפי** מה שצדדנו דבכה"ג נפיק לחולין בקדושת הגוף ע"י שינוי דתלישה, יש

ואף אם אין להם פדיון, מ"מ אין קדושתן חמורה כ"כ שלא תצא ע"י מעילה, ור"נ סבר דכלי שרת חשיב נמי כקרבתן שהוא רשות גבוהה לקדש המנחות בתוכו, ואינו בדין שהמנחה שנתקדשה בו אלימא קדושתה טפי מהכלי הגורם לקדושתה, (ומצינו בע"ז דמשמשי ע"ז יש להם ביטול, ותקרובת אין לה ביטול).

**וכתב** אאמו"ר שליט"א [נדפס כאן בסק"ג] דהא דאיצטריך קרא לקרבנות דלא נפקי לחולין ע"י מעילה, היינו דוקא בהמה מחיים דשייך בה פדיון ע"י מום, וכיון דחזינן ששייך לעשותה חולין, ש"מ שקדושתה ע"ש העתיד ותלוי בבעלות, וכיון שעדיין אין קדושתה גמורה כמנחה לאחר קידוש כלי וכקרבתן לאחר שנשחט, לכן היה מקום לומר דע"י מעילה נפיק לחולין, דהא אשכחן דאלימא כח מעילה להוציא לחולין בשוגג מה שאפי' בהדיוט לא פקע בעלות ע"ז, וס"ד דאף בקרבן מחיים שייך ענין זה, וכדאשכחן לר"מ במזיד קדושין נ"ה א' דאף קדושת הגוף נפיק לחולין, והתם נמי מסתברא דדוקא בהמה דשייך בה פדיון בהוממה מהני נמי מזיד, אבל לאחר שחיטה שזוהי מציאות לא שייך להפוך המציאות הזו לחולין, שאין קדושתן ע"ש העתיד אלא כבר נעשו חלק גבוה, ולא שייך לעשות חולין אלא בדבר שקדושתו מדין בעלות ועל שם העתיד, אבל משנעשה בו עבודה הרי זו מציאות אחרת, ואין שייך להפקיעה, ועי' לקמן סי"ד סק"ח ט' בדברי מרן זללה"ה בשם הרש"ש קדושין נ"ה א' אם שייך גזילה להפקיע קדושת בכור ומעשר שאין להם פדיון, ושם כתבנו דא"א להפקיע אלא קדושה שנעשית ע"י דיבורו של אדם ושיכול להחזירה לקדושה זו בתשלומין, ונפ"מ דאפי' אם מפקיעין קדושת עופות לר"מ כמו בהמה תמימה, אבל לא שייך להפקיע קדושת בכור ומעשר, ואפי' מנחות אפשר דמשתקדשו בכלי, הו"ל כזבח משנשחט דמשלחן גבוה קא אתו, וכבר נהפכו מציאות אחרת שלא שייך

ולפ"ז רבי לשיטתו הוצרך להשמיענו דיש מועל אחר מועל גם בעצים או פסולי המוקדשים שנשחטו ורבנן לא פליגי עליה בנדון זה, אלא משום דבעלמא לא ס"ל דעצים במנחה, ועי' זבחים ל"ד א' דמשכח"ל עצים שנתקדשו בכלי שרת.

**ואפשר** לאידך גיסא דת"ק דקתני דרק בהמה וכלי שרת משמע אבל עצים ופסולי המוקדשים שנשחטו אין בהם מועל אחר מועל, ורבי בא לחלוק ע"ז ולומר דלאו דוקא בהמה וכלי שרת, אלא ה"ה כל דבר שאין לו פדיון, ובעצים קמ"ל שדינן כמנחה לכל דבר, ובפסולי המוקדשים קמ"ל שיקברו, ויש בזה חידוש גם בזה שיש בהם מועל אחר מועל וכמש"כ.

**אפשר** דסתם תנא דמתני' כר' נחמיה משום דרבי נמי סבר כוותי', אם נקטינן דלכו"ע כלי שרת אין להם פדיון.

**שם** גמ' בענינא דבהמה כתיב דכתיב באיל האשם, דרשא זו לא מצאנו מקורה בתו"כ, והגמ' מתפרשת שזוהי דרשא ידועה לומר דיש מועל אחר מועל, והנדון אם ללמוד מזה בק"ו לכלי שרת, ויעוי' ברש"י ותו' דבאיל האשם מיותר, ובב"ק קי"א א' מפרשין ליה באיל ובתשלום המעילה דלא מהני איל לכפר אא"כ הביא מעילתו, ומה"ט מפרשין ליה הכא שיכול להתכפר באותו איל שאשם בו, דאע"פ שמעל באיל עדיין נשאר בקדושתו להתכפר בו, ואמנם כאן ודאי לא מיירי כשמעל באיל שהרי הפרישו רק לאחר שמעל, אבל כיון דאשם מתפרש דמי המעילה, דרשין מזה שמתכפר באיל שאשם בו, [מיהו אין כאן ייתור שהרי לר"מ אין מתחלל בשוגג, ובמזיד אף קדושת הגוף מתחלל כדאמר קדושין נ"ה א', וא"כ אין לו מידי למידרש מהאי קרא].

**וסברי** רבנן דדוקא איל וכיו"ב שהוא עצמו קרבן, וה"ה מנחות ונסכים וקטרת, אבל לא כלי שרת, שהוא רק הכשר הקרבן,

הרמב"ם מעל בנתינה לחבירו אע"פ שלא יצא לחולין, וכ"נ דעת הרמב"ן, [מיהו הרמב"ן מיירי רק בצירוף שנשתמש כדבסמוך], ואם נטלה לעצמו ע"מ לגזלה בשוגג מעל בכולה אם נשתמש בה שוה פרוטה, וחייב בדמי כולה, אע"פ שלא יצאה לחולין, ויש בזה פרטים, ודברינו הם לפי שיטת תו'.

**בקדשי** בדק הבית מי שנטל חפץ וסבור שהוא שלו ונתנו לחבירו הנותן מעל והחפץ יצא לחולין, ואפי' אם הנותן גזבר, ובפשוטו אפי' גזבר שנתן לחבירו גזבר לשם מתנה יצא לחולין, וצ"ע בתו' בזה, [עס"ק ח']. — גזבר שנטל חפץ לעצמו ושינהו מעל, כיון שעשה שינוי לצורך עצמו, חיברו לביתו בטיט אינו שינוי, כיון שיכול לחזור ולפרקו, [עס"ק י"א].

**נפיל** חפץ וסבר שהוא של הפקר ונטלו לזכות בו יצא לחולין ומעל, ואפשר דה"ה גזבר, וכן אם נתכוין לגזול מראובן ונמצא שהי' של הקדש, ולפ"ז החילוק בין גזבר להדיוט הוא בנטלה מרשות הקדש ונתנה בביתו באופן שניכר שכונתו להשתמש בו לצרכו לעולם, כגון אבן שבנאה בתוך ביתו או פרוטה שנתנה בכיסו, ולפ"ז הדיוט כה"ג מעל אפי' סבור שהיא שלו, מיהו האחרונים נקטו דפליגי התו' בזה, [עי' מל"מ שהובא סק"ח] די"א דגזבר לא מעל אפי' סבור לגזול מחבירו, [וערמב"ן וראשונים בקדושין שסברו כן], ובסבור לזכות מהפקר אפשר דלכו"ע לא מעל, ולפ"ז לא שמענו בהדיוט שמעל אלא במתכוין לזכות ולא בסבור שזה שלו.

**ויש** בזה כמה אופנים א. סבור לגזול מחבירו דבזה הדיוט ודאי מעל, ובגזבר הדבר במחלוקת כיון שלא הוציא מרשות הקדש בהגבהתו, או"ד כיון שנתכוין למעשה זכייה אף בגזבר מעל, ב. סבור לזכות מהפקר בהדיוט מעל, ובגזבר יש להסתפק אם דינו כגזל מחבירו, ג. נתכוין לשאול שלא מדעת

לשנותו, (ועי' כריתות כ"ג ב' משמע דלא פקעה קדושת אימורי קדשים קלים בלעיסה ולכן חל האיסור רק בבליעה, מיהו אין הכרח דאתיא כר"מ).

### יד. סידור דברים שנתבאר

**עניני** מעילה מצאנו בדרך אכילה והנאה ובדרך נטילה והוצאה מרשות הקדש לחולין. דרך אכילה והנאה חייבין בכל דבר, כיון שזוהי מציאות שנטלה מרשות הקדש, מיהו בקדשי מזבח א"צ פגם וכל שנהנה שוה פרוטה מעל, ובקדשי בדק הבית תלוי בדבר שיש בו פגם בעינין גם פגם שוה פרוטה. דין כלי שרת שיש בו פגם כגון בגדי כהונה לכאורה משמע שצריך פגם. בקונמות נראה שא"צ פגם.

**בדרך** נטילה והוצאה מרשות הקדש חייב בכל גונא, ואפי' השאיל קרדום לשימוש הנאת שוה פרוטה אע"פ שאינו נפגם בזה שוה פרוטה מעל כיון שיצא לחולין בהשאלתו, והשואל בוקע בו לכתחלה, מיהו בעינין הנאת משאיל שוה פרוטה, [עס"ק ד' בזה].

**בהוצאה** מרשות הקדש לא מעל אלא במעשה שמוציא החפץ מבעלות הקדש, ולכן יש אופנים שהדיוט שנטל חייב וגזבר שרשותו כרשות הקדש פטור.

**קדשי** מזבח וכלי שרת אינם יוצאין לחולין ע"י הוצאה מרשות הקדש ולא ע"י נתינה לחבירו לשם חולין, ולכן דעת תו' דלא מעל בנטילה ונתינה כלל, אבל בהנאה ודאי מעל במה שנהנה שהרי חלק זה נפרד מההקדש, ואפשר דתלש צמר מהקרבת יצא לחולין אם נתכוין לזכות בו, כיון שאינו ראוי למצותו, וגם עשה בו שינוי, אבל צמר שנתלש מאליו נותר בזריקת דם הזבח מדאורייתא, ובחטאת אף מדרבנן לא גזרו בו, [עס"ק י"ב בכ"ז], [א"ה וע"ע ס"ז סק"א משנ"ת בזה] - לדעת

רק לאכול, הר"ז יוצא לחולין עם אכילתו, והנותן מעל, ובקדשי מזבח מעל האוכל כיון שאינם יוצאין לחולין מכח הנותן, מיהו אפשר דשייך שליחות לחייב את הנותן, כגון שא"ל צא ובשל לי בעצים אלו, ואולי גם אם האכילו באופן שיאכל בשליחותו.

**הגזבר** שהשכיר חפץ של הקדש יצא זכות השימוש לחולין, והמעות נתפסין תחת השכירות כמו במכירה וחילול [ויש לברר אם מותר לו לעשות כן מדרבנן, ודברינו בזה לפי הרמב"ן כתובות נ"ט שמותר לשוכר להשתמש], ואין צ"ל אם אדם השכיר קרדומו ואח"כ הקדיש גופו, שנשאר זכות השימוש לשוכר, ואם לא הקדים שכרו מעלה השכר להקדש ואע"פ שכבר זכה בהיתר השימוש תמורת השכר, דהיינו שאין המשכיר יכול לחזור בו מלהשכיר וכמו במשאל, אבל כיון שא"א לשכור מהקדש בלא מעות שיחלל עליהם דמי השכירות, ולכן בכה"ג חייב להקדים שכר להקדש, מיהו יתכן שזכה לגמרי בזכות השימוש כמו שואל, אלא שהשכירות משתלמת לבסוף, ומ"מ מסתברא שחייב להקדים שכר להקדש, [ועסק"ג ז' בכ"ז].

**הנוטל** קרדום של הקדש כדי לבקע בו באופן שלא יצא כולו לחולין בנטילתו, לא יצא לחולין זכות הביקוע, דדוקא באחר שנותן מוציא לחולין בכונתו, כמו במכירה, מיהו עם הביקוע מעל, ובמקום שמשלם דמי מעילה אפשר דנפיק לחולין בב"א עם השימוש, וזהו דין השופר ר"ה כ"ח א'.

מחבירו לדעת תו' דינו כגזול ומעל מיד בנטילתו בכולו, בהדיוט, וכן גזבר דינו כדין א', ויש חולקים שאף הדיוט לא מעל בכולו כיון שנתכוין להחזיר, ומעל רק במה שנהנה בשימושו, ועי' בכ"ז בסק"א ב' ד', ד. סבור שהוא שלו והוציאו מרשות שמצאו שם והביאו לביתו בגזבר לא מעל, ובהדיוט הדבר במחלוקת אם שינוי מחצר לחצר בכונה ליטלו חשיב הוצאה מרשות הקדש, כיון שאינו מתכוין לזכות בשל אחרים, ה. סבור שהוא שלו ובנאה בתוך ביתו י"ל דבהדיוט כה"ג חייב, ובגזבר מבואר שפטור, ולא מעל עד שיוציא או אם נהנה.

**כ"ל** מקום שאינו חייב על הנטילה לרשותו וחייב על ההנאה בפועל, אינו חייב אלא כשיעור שנהנה כגון גזבר שבנאה בתוך ביתו שנטל קרדום וביקע בו, מעל רק במה שנהנה, [עסק"ג ט'].

**המשאל** קרדום לחבירו יצא לחולין זכות השימוש לכל זמן השאלה, [וה"ה משאל טבעת שאין בה פגם], והמשאל מעל בהנאתו שמכירין לו טובה על ההשאלה הזו, ואם השכירו מעל בכל דמי השכירות, וגם בהשאלה הטובת הנאה קרובה לדמי שכירות, ולא דמיא לטובת הנאה של תרו"מ שהמתנות אינם שלו ומכירין לו טובה רק מעט על שבחר ליתן לפלוני. - בקדשי מזבח לא יצא לחולין בהשאלתו ולכן מעל המשתמש, וכבר נתבאר כ"ז לעיל דה"ה בנתינה.

**הנותן** לחבירו לאכול או ליהנות מעל הנותן, ואם אין זכיה למקבל ליטלו לעצמו

## סימן יד

## בפלוגתא דר"מ ור"י בחילול הקדש בשוגג ובמזיד

קדושין נ"ה א' דין יציאה לחולין בשוגג גזה"כ  
הוא וביאור הענין

א. קדושין נ"ה א' מדר"י נשמע לר"מ לאו  
אר"י הקדש בשוגג מתחלל כו',  
הא דמתחלל בשוגג לר"י גזירת הכתוב הוא  
[כמ"ש רש"י ד"ה ומשני] דהא ודאי יותר  
צריך להתחלל במזיד מבשוגג, שכונתו  
לאפוקינהו לחולין כדאמרין בדר"מ, (ועוד  
דהא לא פליג ר"י אטעמא דאינו רוצה  
שיתחלל הקדש על ידו, ואשה שאני שאין  
האיסור עליה, ולכן ס"ל דמקודשת), ועוד  
דבשלמים דליכא מעילה לא נפקי לחולין ע"י  
פסחים כ"ז ב', (מיהו בזה יש לחלק כדבסמוך  
בקדשים קלים לר"מ דס"ד דחשיבי קצת כשל  
הדיוט) [וכן במחבר דליכא מעילה כתב  
במלחמות ע"ז נ"ב ב' דלא נפיק לחולין, מיהו  
בזה ליכא הוצאה מהקדש במעשה, דכשתלש  
באמת מעל, וע"י תו' ערכין כ"א א', וצ"ע  
ברש"י ב"ק ו' ב'], ועוד מדאיצטריך קרא  
דבאיל האשם מעילה י"ט ב' דלא נפקי קדושת  
הגוף לחולין, ש"מ דאי לאו קרא הו' נפקי  
לחולין אע"פ שאין לתמימים פדיון, והיינו  
מגזירת הכתוב דמעילה, ועוד דבפשוטו נכרי  
ושוטה לא מפקי לחולין, כמ"ש במלחמות ע"ז  
שם, ועוד דאמרין חגיגה י' ב' שליח עניא  
מאי קעביד ואפ"ה הוציא לחולין ומעל.

וענין זה נלמד מתמעול מעל שהוא שינוי  
רשות בלא כליו ככל גנב, וכמעילה  
דעכן, לומר שחייב משום מעילה בשוגג אף  
כשאין זה דומיא דוחטאה בשגגה דתרומה,  
ואם לא יצא לחולין א"כ לא מעל עדיין כלום,  
ע"י ס"י סק"ה, וטעמא דקרא יש לפרש שאף  
קודם שיצא לחולין יש בזה חטא של הוצאה  
משליטת הקדש בשוגג, ואם לבסוף לא יחזיר  
ראוי לחייבו מיד על ההוצאה, אלא שאפשר  
להשאיר כח ההקדש בגוף החפץ אע"פ שלא

החזירו, ואין רצון התורה שיהא ההקדש  
כשותף עם האדם, שהאחריות על האדם  
והבעלות של הקדש, ובקדושת דמים הבעלות  
והשליטה עיקר, ערמב"ן חולין קל"ט א', ולכן  
מכיון שמעל נכנס הכל לרשותו של המועל,  
וישלם קרן וחומש על כולו, שאם החפץ היה  
נשאר של הקדש, היה חיוב אחריות על  
המועל, וחיובו מיתלא תלי כשיחזיר, וכיון  
שבלא"ה לא יקבל ההקדש את החפץ אלא  
מרצונו של המוציא, נוח להקדש שהפרעון  
יהא כשבאמת יפרע לגזבר, שאין להקדש ענין  
בחפץ עצמו כמו שיש לבנ"א, והרי רשאין  
לחלל כל חפץ של הקדש על מעות, ועוד  
שבאמת הוא חייב תשלום כפרה על ההפסד  
וההוצאה משליטת ההקדש, ולכן קבעה תורה  
שתהא מעילתו כאכילה ויתחייב בכולו,  
ועמשנ"ת לעיל ס"ג סק"ג דמה"ט בקדושת  
הגוף דלא נפיק לחולין לא מעל כלל בנתניה  
ופטור.

ולפ"ז אין טעם היציאה לחולין מפני שהחוב  
לתשלום המעילה כחילול הקדושה על  
חובת הגברא, דלא שייך ענין זה כלל,  
[וערמב"ן וריטב"א חולין קל"ט א' שהזכירו  
ענין חילול בדאמר עלי, אבל ביאור הדברים  
שאין ההקדש תופס קדושתן של האבודים  
אלא כשאחריותן על ההקדש שלא יפסיד,  
ועמש"כ בזה בשקלים (נדפס בסימן י"ז אות  
ו')], אבל טעם התורה בהוצאה לחולין, הוא  
מפני שכבר מעל ונתחייב בכולו עד שמחזיר  
לגזבר, ואין לתורה ענין בגוף החפץ יותר  
מבדמיו, ונמצא שאמנם סמכה תורה על  
התשלום שיוחזר להקדש, אבל אין זה מענין  
חילול כלל, אלא שנוח לתורה להשאיר כל  
האחריות על המועל ולא לבקש ממנו שיחזיר  
דוקא גוף החפץ, [מיהו קצת דמיון יש בזה  
מדברי הרמב"ן חולין שם שבגלל החובת

גברא אין ההקדש שומר גופן להקדש, ובאמת דעת הריטב"א ב"מ ע"ז ב' שאפשר לעשות קנין בהתחייבות ליתן מעות דהו"ל ככסף, ולפי דבריו מוכן טפי ענין חילול הקדש על החוב, ומ"מ אין נראה כן בהקדש כלל, (ומצינו בתו"כ דמרבא שיש חומש על תשלומי מעילה, והיינו מפני שהי' מקום לחשבן כהקדש שני, כיון שהם באים כתשלום על מה שכבר היה קדוש, אבל באמת בכל הקדש יש חיוב חומש על המעילה, ואפי' דרך חילול, דענין הקדש שני שייך רק להוסיף על הפדיון שברצון הגזבר ולא על המעילה, שהחומש מענין אחר הוא).

**ומצינו** בתרומה שהאוכל שוגג משלם קרן וחומש והתשלומין תרומה ואם רצה הכהן למחול אינו מוחל, ובמזיד התשלומין חולין והכהן יכול למחול, הרי שכח הכפרה של השוגג גורם שיתחייב להקדיש תרומה במקומה, וכן הדין בתשלומי מעילה שוגג.

**ולא** כי איצטרין קרא דקדושת הגוף אינה מתחללת במעילה, דהא גם בבדק הבית חידוש הוא, דבעלמא שוגג לאו כלום הוא, ואף בהקדש מזיד אינו מתחלל, ואפ"ה לתשלום מעילה נתחדש שיצא לחולין, והי' מקום לומר דאף בקדושת הגוף כן, וקמ"ל קרא דאלים כח קדושת הגוף שאין בלקיחתו שום הוצאה מרשות הקדש, לפי שקדושתו בגופו, ולא רק בעלות כבדק הבית ובעלי מומין דלרמים קיימי, וכיון שאין קדושתו פוקעת א"כ אין כאן מעילה כלל, שלא הוציא כלום לחולין, ועי' חולין קל"ט א' בזה.

**ויש** להסתפק בגזל מהקדש במזיד אם חייב באחריות אונסין כדין גזלן, או דכיון דבי גזא דרחמנא איתיה, אין חיוב אחריות רק כדין שומר ומזיק, וזה הרי ליכא בהקדש, ויסוד הנדון כיון דחזינן שע"י הוצאה מרשות הקדש הו"ל אינו ברשותו לשליטת הגזבר, וזהו חיוב

המעילה על ההוצאה הזו, ועי' לקמן סט"ו סק"ה ועי' סי"ב ס"ק י"א.

**קדושין נ"ג ב' איהו מי לא ניח"ל דניקני איתתא ממילא, ק' א"כ למה חשיב שוגג**

ב. **שם** נ"ג ב' אלא הקדש כו' איהו מי לא ניחא ליה דניקני איתתא ממילא, יש לעי' אם ניחא ליה בחילול ההקדש א"כ מ"ט חשיב שוגג, הרי אינו שב מידעתו, [שלא שמענו דין שוגג במעילה אלא בחיוב קרבן והרי לקרבן ודאי בעינן שב מידעתו], ואין לומר דבדיעבד ניחא ליה לאחר שכבר קידשה, דאכתי מזיד מיקרי כיון שאם לא ירצה יבטלו הקידושין, ועו"ק דאטו לר"י דמקודשת ניחא ליה דנתחיל הקדש על ידו, ועו"ק דרש"י פירש הטעם דניחא ליה אע"פ שעליו לשלם להקדש דשמא אין לו משלו עכשיו כלום, ומלבד שזה מחודש שהרי גם כשיש לו הרבה מעות וטעה הדין הוא שמקודשת, ואף כשניכר הדבר וידוע שטעה והחליף מטבע שבכיסו, הרי מצינו דבנטל אבן או קורה של הקדש לעצמו אם אינו גזבר מעל כמבואר בגמ' כ' א', ואע"פ שאין לו שום ריוח בנטילתו רק נטלה לרשותו בטעות, ולא שייך לומר דהשתא ניחא ליה, ועי' להלן אם ר"מ מודה למשנה זו.

**ונראה** דודאי לא ניחא ליה למעול, אבל הנדון אם יש כאן מקח טעות לבטל המקח וממילא גם לא ימעול, כדמבואר ב"מ מ"ח א' שאם מעות אינן קונות ונתנה לספר לא מעל, כיון שיכול לבטל המקח ויחזרו דמים למקומן, ואם לא ניחא ליה דלמעול היינו דחשיב טעות כזו שמבטלת המקח, ובזה ס"ל לר"י דכיון שהוא שוגג ולא אנוס אינו יכול לטעון מקח טעות, שהרי לא הטעתו האשה והוא באמת מעל והוציא מרשות הקדש בנטילתו, ואפי' נטל לעצמו בטעות דודאי לא ניחא ליה, דסו"ס יש כאן חטא של שגגת הוצאה לחולין, וסגי בזה לחייבו במעילה

**בדברי רש"י שאם אמרה רוצה אני מקודשת**

**כתב** רש"י ד"ה וחדא דלטעם דאין אשה רוצה אם בדקנוה ואמרה רוצה אני מקודשת, ומשמע דאף לאחר קבלתה מהני בדיקה שתתקדש למפרע, [שו"ר במל"מ פ"ז מאישות ה"כ שדן בזה ומרן זללה"ה בסי' קמ"ח לדרך נ' הביא מדברי רש"י אלו דמהני עי"ש ולע"כ, ועחזו"א ב"ק סט"ז סק"ג], ולכאורה היה נראה דכיון דסתמא לא ניחא לה הרי בידו לבטל הקדושין דחסר בנתינה, ולא דמי למום במקח שיש כאן חפץ ראוי לקנין ואפשר דלא קפיד וניחא ליה בחפץ, אבל כאן חסר כל הנתינה, ובדברי ר' יוחנן י"ל דנפ"מ בשידענו דלא קפדא קודם שקיבלתן, כגון שאמרה שאפי' אם זה הקדש ניחא לה, מיהו אפי' אם מהני אחר שקיבלתם היינו בדניחא ליה, אבל מסתברא שאם נודע לו קודם שנודע לה יכול לבטל הקדושין, מיהו מצינו במקח טעות לרעת הלוקח שרק הלוקח יכול לחזור בו, אלא ששם המוכר היה מזיד, וכאן הנדון מפני שהמוכר גופיה שוגג הוא, ואין לך בו אלא חידושו לחייבו כשוגג מכח מעילתו, אבל כ"ז שלא מעל לא יצא מרשות הקדש בכח מעילה, וצ"ע.

**עוד** נראה ברש"י שאף אם שניהם לא ניחא להו מהני שישאלו אותם אחר הקידושין, כלשון רש"י אין אנו צריכין לבדוק אותו דמסתמא מינח ניחא ליה, וש"מ דמהני בדיקתו, ולפמ"ש"כ לעיל הרי ודאי לא ניחא ליה למעול, והנדון רק אם זה בדרגת מקח טעות לבטל הקדושין, וא"כ לא שייך לבדוק כלל, והכי מסתברא דלצד זה אם הוא שוגג בטלו הקדושין, [ואף למש"כ לקמן סק"ד ד"ה והנה, מסתברא שלא שייך ששיב דניחא ליה, דכיון שרק ע"י הסכמתו מתקיים, הרי"ז כמקיימו מרצון, אע"פ שמודיע האמת שאין זה בדרגת מקח טעות אצלן], וצ"ע בזה, אבל נפ"מ דרש"י אפשר לאוקומה במע"ש שאין

וממילא נפיק לחולין, ועי' לקמן סק"ד עוד בכ"ז.

**ויש** להסתפק אליבא דר"מ בנטל פרוטה של הקדש לעצמו באופן שמעל לר"י אם גם בזה אמרינן דנטילה בטעות היא, או"ד דוקא לגבי מקח וקדושין, שהמעשה נשלם בקבלת חבריו, ואם יכול לבטל המקח נמצא שלא הוציא כלל, כמו במחוסר משיכה, אבל לגבי נפשיה שגגתו מושלמת בנטילתו, וסגי בחטא זה לחייבו, וממילא נפיק לחולין, אבל י"ל דלגבי נפשיה נמי לא קנה בטעות, ולפרש"י ודאי דה"ה לגבי נפשיה, וכ"מ ברש"י נ"ד ב' דבר פדא כר' יוחנן, וש"מ דבשום ענין לא מתחיל בשוגג, ויש גם סברא לומר דלגבי נפשיה מתבטל המעשה יותר בקל, והנדון רק לגבי אחריני דהוי כדברים שבלב לענין שיחשב מקח טעות, והערוני מהא דבמעילה כ' א' אמרינן מ"ש הוא מ"ש חבריו משמע דפשיטא לן שאין לחלק כן, (ויש לדחות דסמין אהא דבנאה בתוך ביתו נמי לא מעל).

**לכאורה** נראה דעד כאן ל"פ ר"מ ור"י אלא בהקדש דנמצא שנתן לה מעות של הקדש, ואין כאן נתינה אלא מעילה, אבל בגזלן שמקדש לאחר יאוש כיון שהמעות גזולין בידו לא חשיב שהיא עושה עבירה בקבלתה אע"פ שע"ז נעשה שינוי רשות, מ"מ החפץ כבר בשליטתו והיא זוכה מכחו, וראיה לזה דלא דנו אליבא דר"מ במכר חפץ גזול ולא ידע בו הלוקח אם קנה, ואילו בהקדש פשט ר"ח דלא קנה, דבהקדש כל המכירה היתה בשל הקדש, וכל החטא מתחיל ונגמר במכירה, מיהו גם בהקדש לא קי"ל כר"מ, וצ"ע בספר מרן זללה"ה ב"ק סט"ז סק"ג שדן בזה, ועי' סוכה ל' ב' שאם זכה בש"ר קודם המצוה לא חשיב מהב"ע, מיהו אם ההקדש עושה את השינוי חשיב הקדש בעבירה.

הדבר פשוט דלא ניחא ליה משום אונסא דאורחא.

**שם בעא מיני רבא מר"ח אשה אין מתקדשת, מעות מהו שיצאו לחולין ביאור הספק לצד דאיהו ניח"ל**

ג. שם בעא מיניה רבא מר"ח אשה אין מתקדשת מעות מהו שיצאו לחולין, לכאורה מיבעיא ליה למאי דאמרינן אדרבה איפכא מי לא איכא למימר דאיהו ניחא ליה, וא"כ נמצא שמצדו הוציא המעות לחולין, שאם היא תאמר שאינה מקפדת מקדשת, ושפיר י"ל דסגי בהכי לחיבו משום מעילה, כמו בנטל מעות לעצמו לר"י דמעל ונפקו לחולין, ואפ"ה אר"ח דכיון שלא חל הנתינה הר"ז כנתנה לספר ב"מ מ"ח א' שכ"ז שיכול לחזור בו לא מעל, שלא נתכוין ליטול מן ההקדש אלא בחלות הנתינה, ואף לאחר החלות אם יכול לחזור בו לא מעל כדאמרינן במשאל קרדום ב"מ צ"ט א', אבל לצד דתרווייהו לא ניחא להו פשיטא דלא נפקי לחולין, וכן ראיתי שצידד בשיטה לא נודע למי, מיהו לשון הגמ' סתום, [דהא ר' יעקב מספק"ל, ור' ירמיה פשיטא ליה לאידך גיסא, וערש"ש דנקטינן כר' ירמיה], ועי' להלן סק"ד עוד בזה ליישב לכו"ע.

ולפ"ז אי נקטינן כצד דרק איהי לא ניחא לה משכח"ל מעילה בשוגג בנטל לעצמו, או בנודע שאינה מקפדת, או במתנה, או בנותן לנכרי, והא דאיתיביה מחנוני היינו משום דמשמע שבכל ענין שהוציא מעל, ואפ"י נתנו לישראל דלא ניחא ליה, אבל לשון הגמ' סתום דהול"ל לדידי אם הוציא לנכרי דניחא ליה מעל, [וכן פרש"י בד"ה לא קנה דלר"מ אין מעילה אלא באכילה], מיהו יש ליישב בזה דקושית הגמ' לכו"ע אף לר' ירמיה דתרווייהו לא ניחא להו, ולדידיה לא מהני מאי דניחא ליה למקבל, שו"ר בשלנ"ל בשם הראב"ד דבמתנה ניחא ליה למקבל ומעל הנותן, וביאר

דהקושיא משום דחנוני סתמא קונה ולא נותן וה"ה אם מחזיר עודף ללקוחות דלא ניח"ל, [מיהו נראה מדבריו שם דגם לצד דתרווייהו לא ניחא להו מ"מ במתנה קנה, וזה צ"ב שהרי הנותן ודאי לא ניחא ליה, ואפ"י אם במכר וקידושין ניחא ליה, במתנה לא ניחא ליה, ואולי נאמר דבקדושין ומכר שהדבר ספק אם חל, מהני גם דעתו לבטל, משא"כ במתנה שנחלט הענין בודאי בשעת נתינה, וכיון שלא הטעוהו אינו יכול לחזור בו, א"נ שאני אם צריך חלות מקח ע"י המעות למתנה שאין המעות גורמין הקנין, ועדיין צ"ע].

**והעיר בני יוסף נ"י דלר"ה ב"מ מ"ג א'** שהמפקיד מעל מיד בנתינתו לשלחני אע"פ שלא הוציא, א"כ הדין נותן שאף לר"מ מעל, דשפיר ניחא ליה לשלחני לזכות במעות שיוכל ללוותן דזכות זו כמתנה דמיא, אבל לר"נ שההלואה נחלטת רק כשהוציא, וכ"ז שלא הוציא ממש, יכול המפקיד לחזור בו שלא ילווה וצריך להחזיר אותן מעות, שפיר מקשינן שהלוקח מן החנוני לא ניחא ליה דניחול הקדש על ידו, ואע"פ שהגובר מעל, מ"מ המעילה נקבעת רק משעת המקח, מיהו יש להסתפק אם בזכות הלואה אמרינן דניחא ליה דניחול הקדש על ידו כמתנה, או שג"ז כמקח, שהרי אינו מרויח בזה כמתנה, אלא צריך להחזירו וכמקח דמי, שו"ר בשלנ"ל שכתב דהלואה כמתנה דניחא ליה למקבל, ולכן בשלחני מעל הגובר שנתן לו, וקושיית הגמ' תתפרש מבעה"ב וחנוני שהוציאו שלא ברשות שמעלו כשהוציאו ואע"פ שהלוקח ממנו לא ניחא ליה, מיהו בזה יש לדון שמעל בשעה שנטלן כדי לקנות בהם כדין שולח יד בפקדון, ואפשר שהי' שוגג בזה, ולכן מעל רק כשמוציא, דלא סבר שהלואתו נגד רצון בעה"ב.

**והרמב"ן לקמן נ"ד ב' הקשה דאם הקדש אינו מתחלל בשוגג לר"מ היכי ס"ד לאוקומי מתני' דאין מועל אחר מועל כר"מ,**



הרי התם בחיוב מעילה מיירי דהיינו בשוגג, ותיריך דאפשר דהתם ס"ד דטעמיה דר"מ משום דלא ניחא ליה והוי מקח טעות, ומשמע דר"ל דכשנשתמש לעצמו מעל דליכא טעמא דמקח טעות, והיינו לשיטתו שמוציא לחולין ע"י השימוש [וע"ע בדבריו נ"ה א' הובא בסק"ח] אבל בנטילה בטעות לחוד י"ל דלא יצא לחולין אע"פ שנטל לעצמו, דמהני לזה הא דלא ניחא ליה דליקני, אבל אם מעל מכח השימוש באיסור, הרי לא שייך לבטל מציאות זו ונפיק כולו לחולין, וכתב עוד דאפשר דבר פדא נמי כונתו כדר' יוחנן, וא"כ במשתמש שפיר נפיק לחולין כולו כמו באכילה, ורק במקח וממכר לא נפיק לחולין.

**ונראה** מדברי הרמב"ן דלא משכח"ל יציאה לחולין לר' יוחנן אליבא דר"מ ע"י מתנה וכיו"ב, שהרי כתב ליישב הא דבר פדא דלא משכח"ל קרבן מעילה אלא במידי דאכילה, דלמעוטי כל מקח וממכר כר"ח, ואם איתא דבמתנה וכיו"ב מודה ר"מ, א"כ משכח"ל בכל האופנים, ומזה יש לדקדק דאף בנטל לעצמו לא מעל לר"מ, וכדעת רש"י, אלא שלהרמב"ן לשיטתו יש יציאה לחולין ע"י שימוש וכמ"ש רש"י נ"ה א', ונקט בפ"י בתרא דאף בר פדא מודה בזה, ועי' להלן סק"ד דלמש"כ דאפשר לפרש בעיא דרבא לכו"ע, יש ליישב נמי דבכל שוגג לא נפיק לחולין.

**עוד בענין הנ"ל, ביאור ספיקי' דרבא גם לצד דאיהו לא ניח"ל**

ד. **במה** שנקטנו דבמקח טעות פשיטא דלא נפקי מעות לחולין, שהרי אפי' בקנין גמור במטלטלין כיון דמעות אינן קונות לא מעל, והרי התם חזרתו אינה כדין ומקבל מי שפרע, וכ"ש במקח טעות שחזרתו כדין, מיהו י"ל דבמעות שאינן קונות ידע שנתנתו אינה מוחלטת, שהרי יכול לחזור בו בלא שום סיבה, אבל במקח טעות שנתן המעות במוחלט

נפקי לחולין, ואע"פ שנתגלה טעות י"ל שכבר מעל בנתינתו המוחלטת, ואמנם אם היה לו ספק של טעות במקח בזמן הנתינה, ויודע שאינו מוחלט שאם יתברר דלא ניחא ליה יחזור המעות והמקח, ודאי חשיב מיתלא תלי טפי ממעות שאינן קונות, אבל כאן שלא היה ספק מתחלה י"ל דמעל, אע"פ ששניהם אינם רוצים, ואתיא שפיר בעיא דרבא אף אליבא דר' ירמיה דתרווייהו לא ניחא להו, [ועי' להלן דכיון דבמציאות יצא החפץ משליטת ההקדש י"ל דניחא ליה להקדש דנמעול], מיהו מפשיטותיה דר"ח נראה דלא יתכן שהמקח טעות ויוצאין לחולין, וא"כ יש למעט בחידושיה דרבא ולפרש דמספק"ל רק בטעות דדמי הקדש, ולא בטעות גמורה בעיקר המקח, ועי' להלן, וע"ע לקמן סט"ז סק"ט בנוכר בעה"ב ולא נזכר שליח.

**ובאמת** יש להסתפק אם האשה הוציאה המעות באופן שא"א להחזירם, כגון שלקחה בהם פירות ואכלתן, דכיון שנחלט המקח י"ל שאינה יכולה לתבוע המעות אע"פ שהי' טעות דלא ניחא לה, [ובקנין מעות לר' יהודה משמשן הלוקח החפץ ודאי מעל הלוקח במעות שנתן], א"כ גם כאן מעל המקדש אע"פ שלא חלו הקדושין, או"ד בכה"ג האשה מעלה, כיון שמכח נתינת המקדש לחוד היו ראויין לחזור, ואם נימא דמעל המקדש מוכן שפיר מאי דסבר רבא שהמעות יצאו לחולין.

**וא"ת** לספיקיה דרבא דיצאו לחולין תיקשי כיון דבלא"ה יצאו לחולין, מ"ט אמרינן דלא ניחא ליה, הרי איסורא דעבד עבד, וי"ל שאם חלו הקידושין הרי המעילה מכח הקדושין, ואם לא חלו הרי המעילה מכח טעות, ולא ניחא להו בחלות הקדושין שע"ז הם כשותפין טפי בעבירה, וגם חשיב מקח טעות כשנתן לה מעות הקדש כיון שלא ניחא לה לקבל מעות אלו, אע"פ שעם קבלתה יתחללו, מ"מ הנתינה גופה חלק מהקנין, ולא

ניחא לה קבלת הקדש לידה לקדושין, דחשיב שנתקדשה בהקדש, אלא שהוא מתחלל גם אם לא תתקדש.

**ויש** לעי' מ"ט דר"י דלא חשיב מקח טעות, וכן לר"מ אמרין דתלוי ברצונם, ולעיל סק"ב כתבנו דהנדון אם חשיב טעות במקח שמתבטל מאליו, או דהו"ל בדרגת שוגג שאין המקח טעות גמורה, מיהו אכתי צ"ב דבשלמא במעות קדושין או של תשלום המקח, [שאין דעתו של אדם על המעות האלו דוקא, וכתשלום חוב דמו ולא החפץ הנקנה שדעתו של האדם עליו], שייך לומר דכיון שאם ירצה לשלם בהם לא יהא עיכוב מהקדש כיון שמועל ונפיק לחולין, א"כ נמצא שהטעות היא של הנותן ואין המקבל צריך להפסיד, דסו"ס דמי לדברים שבלב שאין המקבל צריך לחוש שמא קיבל מעות שאינם של הנותן, וכיון שבידו ללוות המעות מהקדש בכח מעילה, חשבינן ליה כאילו החליט המעילה קודם שנתן, אבל אם מכר אבן או קורה של הקדש, נהי דבידו לגזול מהקדש ולקנות כדין מעילה אפי' בשוגג, אבל אכתי חסר בעיקר המקח שלא נתכוין למכור חפץ שאינו שלו, ואין לנו לחדש כח מעילה כדי לקיים המקח, ולא שייך לומר דניחא ליה לקנות אשה או חפץ, שהרי הוא מוכרן כדי לקבל מעות והוא מתחייב במעות להקדש.

**והנה** רבא נסתפק שהמעות יוצאין לחולין אע"פ שאין הקדושין חלין, וה"ה במקח שהאבן והקורה יוצאין לחולין, ולפי צד זה מובן בפשיטות שאין כאן אלא נדון שלא ניחא ליה דליחול הקדש על ידו, אבל אין כאן טעות במקח כלל, דבין כך ובין כך נפיק לחולין, ויש לפרש דהשתא נמי דנקטינן שאין המעות יוצאות לחולין, מ"מ אין כאן מניעה מצד ההקדש לחלות המקח, וכמו שהעיר ב"א ה"ר שלמה נ"י דכיון שבאמת הוציא החפץ מרשות הקדש במציאות, כמו בכל מועל שנוטל לעצמו או נותן לאחרים, א"כ כבר

נשלם כאן דין מעילה, שבזה אמרה תורה דניחא להקדש דניפוק לחולין וישלם מעילתו, ונהי דיכול להחזיר המקח ולומר שטעות ה', מ"מ אין הטעות עוקר את המציאות שהחפץ היה אבוד ויצא משליטת ההקדש, ואין ההקדש חפץ בשמירת חפציו בכה"ג, ולכן אין כאן מקח טעות מכח ההפסד להקדש, אלא דמ"מ לא מעל אם יכול לבטל המקח משום דלא ניחא ליה, מפני הרגשתו האישית, ובזה מיושב טפי בעיא דרבא, ול"ד למעות שאינן קונות שהמוכר יודע דאיתיה בחזרה, ואין לו שליטה מוחלטת על המעות, ואפי' נאמר כפשטות הדברים דבמקח טעות לא מעל, מ"מ כשאין טעות אלא שזה דמי הקדש חשיב ככל שוגג שאין הטעות מונעתו מחיוב מעילה, ולכן גם יוצא לחולין אף בלא חלות המקח, ופשוט ליה ר"ח דלא נפיק לחולין.

**ודאתאן** עלה דבעיא דרבא מיתוקמא אף אליבא דר' ירמיה, אפשר לקיים דברי ר' ירמיה דתרווייהו לא ניחא להו, וממילא אפשר לנקוט כפרש"י והרמב"ן דבכל ענין לא נפיק בשוגג לחולין משום דלא ניחא ליה, ואפי' במתנה או שנטל לעצמו, דאפשר לומר שלא ניחא ליה גורם שלא יצא הקדש בשוגג לחולין כלל, דבעינן נמי ניחא ליה בדרגת שוגג להוציא מרשות הקדש, דאל"כ בי גזא דרחמנא איתיה, ויפה כח הקדש מהדיוט, ואפי' יהא כהדיוט מ"מ לא מעל.

**אב"י** פשטות הדברים נראה דבר פדא ור' יוחנן פליגי אם הקדש יוצא בשוגג בלא כונה להוציא, והטעם רק משום מקח טעות, או דלא נפיק כלל בלא כונה מפורשת כמזיד, וכבר כתבנו משלנ"ל בשם הראב"ד דבמתנה מעל בשוגג לר"מ, ובתורו"ד כתב דר"ח ור' יוחנן פליגי, ולא משמע כן בגמ', [שו"ר שגם ברש"י יש משמעות לזה, שביאר בד"ה לא קנה משום דבכל מקום שם הקדש עליהם, משמע דלאו משום דלא ניחא ליה למכור דליתחיל הקדש על ידו, אבל א"כ הול"ל דבר

בכתנות כהונה שיש בהם קולא בשוגג, ואפשר דסמך על הברייתא דקתני בכתנות שבלו דמועלין בהן דברי ר"מ, ומזה דיין דלא בלו אין מועלין בהן, [ולכן הזכיר שלא בלו שזה כמיותר בביאור המשנה מיהו ל"ק דשפיר אשמועינן האמת שמשבלו נתחדש בהן כח מעילה], ור"י לטעמיה דאית ליה מועלין בשיירי הלשכה כדבסמוך, וכיון דאשכחן פלוגתתם במקו"א ל"ק כ"כ שסמך התנא על פלוגתתם ולא ביאר כלום.

**שם** ומשנתינו בכתנות כהונה כו' ועיקר כונת התנא לאשמועינן פלוגתתם במזיד דלר"מ מתחלל, ונקט שוגג דר"מ כלפי מקודשת דר"י, לומר שיש אופן דבשוגג אינה מקודשת לר"מ, והיינו בשוגג שניתנו ליהנות בהם, וסמך ע"ז שיש פלוגתא ידועה ביניהם בכתנות שלא בלו [דלדעת רב אשמועינן ר"מ דוקא בלו], וידוע שלא נחלקו בשוגג דעלמא.

**שם** בכתנות כהונה שלא בלו, בתו' פירשו שלא נשתמשו בהם עדיין, ולכאורה הלשון מוכיח שכבר נשתמשו בהם הרבה אלא שעדיין לא בלו לגמרי, שאם דוקא כשלא נשתמשו טפי הול"ל שלא נשתמשו וממילא נדע שלא בלו, מלבד שהאוקימתא רחוקה דמיירי באופן שקידשה בין עשייה ללבישה, אלא ודאי כלפי בלו קאמר לא בלו, וכבר כתב הרמב"ן דבגדי כהונה לא חשיבי ככלי שרת שאינם אלא מכשירי הכהן, [ועיי"ש שלא הכריע ד"ז בפשיטות דלפי' ר"ח י"ל דככלי שרת דמו], ולכאורה הדבר מפורש במעילה י"ט ב' דטעמיה דר"נ שיש מועל אחר מועל בכלי שרת הוא מק"ו דבהמה אם מביא לקדושתן הוא עצמו לא כ"ש, וטעם זה לא שייך אלא בכ"ש שהם מקדשין את המנחה [ובמלחמות ע"ז נ"ב ב' כתב דכ"ש מזבח שדינו ככלי שרת ועיי"ש בדין אבני היכל והעזרות], אבל בגדי כהונה לא עדיפי מהכהן עצמו דלא שייך למימר עליהו ק"ו זה, ועוד דלמעוטי בפלוגתא עדיף, ורבנן אמרו בהמה

פדא כר"ח ודלא כר' יוחנן, ובתורי"ד באמת העיר ע"ד רש"י דהא ר"ח פליג אדר' יוחנן, והיינו לפי משמעות דברי רש"י שכתבנו, אבל בגמ' לא משמע כלל דפליגי, וכן ברמב"ן וש"פ, ואלבא דר' יוחנן בעא מיניה במכר, והשיבו דה"ה מכר כקידושין, ולא אמרינן דבקדושין קפדא טפין, והרמב"ן לא פסיקא ליה אם בר פדא כר' יוחנן ור"ח, או דפליג.

**שם** בעא מיניה רחב"א מר"ח במכר מאי, בפשוטו הנדון אם גם במכר אמרינן דלא ניחא ליה, או שזו סברא מיוחדת בקדושין שהאשה מקנה את עצמה ויש בזה ענין רגשי של אישות ובה קפדי אינשי טפי, אבל במקח לא חיישי אינשי לזה, ופשט ליה דבמכר נמי לא קנה, ונתבאר לעיל שזוהי סברא מיוחדת בהקדש דנמצא שמכר לו או שנתן לו הקדש, ונהי דנתחלל מ"מ לא ניחא ליה לקנות חפצי הקדש, [ואין זה ענין לשינוי רשות של גזלן לאחר יאוש, שהמקח בחפץ שכבר נתיאשו בעליו ממנו והוא בשליטת הגזלן], וצ"ע ברש"י שפירש במכר מאי דשמא אין הקדש יוצא בשוגג כלל, ולכאורה זה ענין אחר לגמרי ודלא כר' יוחנן שהרי מבואר ברש"י דאם אמרה דניח"ל מקודשת וכבר נתבאר לעיל, ובאמת בתוד"ה אף הוסיפו על פרש"י כיון דאי הוה ידע לא הוה מפיק ליה, לומר דהכל משום דעתו דלא ניחא ליה.

**נ"ד א' אמר רב חזרנו על כל צדדים של ר"מ כו'**

ה. **שם** נ"ד א' אמר רב חזרנו על כל צדדים של ר"מ כו' נראה שהקדים כן לאוקימתא הדחוקה דמשנתינו בכתנות כהונה דוקא, לכן אמר דלא אשכחן לר"מ חילוק בין שוגג למזיד, וסתמא בכל דוכתא דשייך מעילה אף בשוגג, ולא מסתבר להמציא מחלוקת יסודית כזו ברמז דקדושין מה שהוא נגד סתמות של כל מסכת מעילה, [ולא ס"ל לרב טעמא דמקח טעות], לכן הוא נדחק לאוקומה

הקדש, מיהו במזיד מתחלל כולו אע"פ שבהדיוט לא קנה בלא שינוי, ושמא לענין זה מהני שעיקר קדושתו לצורך גבוה.

**ואפשר** דהא דנפיק לחולין בשוגג היינו מפני שאין לאדם שום זכות בהם, והתקרבותו לקדשי ד' כניסה לרשות גבוהה היא, ולכן גם הנטילה לרשותו הפקעה, וחטא גמור, אבל כשיש לו רשות ליטול לעצמו לצרכו, א"כ גם כשסבור שהם שלו לא מעל, וממילא אף בנתינה לחבירו אין כאן הפקעה מהרשות הקודמת, וכיון שאין החטא גמור לא מעל, (וגם ענין היציאה לחולין במעילה בשוגג היא שאין הקדש רוצה בשותפות עם ההדיוט, ובאלו שניתנו ליהנות בהם אין בזה חסרון כ"כ).

**שו"ר** בתו"י וריטב"א יומא ס"ט ב' שכתבו דליכא למימר דלב ב"ד מתנה עליהם, דלא שייך לומר שיהיו קדושין לחצאין, וע"כ דמדאורייתא אין בהם מעילה כיון שניתנו ליהנות בהן ודמו לקדשים קלים וכיו"ב, [ובתו' הרא"ש שם הזכיר שני התירוצים], וזה מיושב טפי שהתורה ניתנה כך לבני אדם, שבגדי כהונה יוכלו ליהנות מהם, ובקדושה כזו הם כשרים לשירות, ולכן אין מועלין בהן בשוגג לר"מ, שו"ר ברמב"ן ס"ו א' שכתב דאף לכתחלה ניתנו ליהנות בהן במקדש, ורק למדינה אסור לצאת בהן ועי"ש ברש"י ותוס', והמב"ן כתב שם דמשמעתיך אין ראייה רק מההיא דיומא ס"ח ב' דניתנו ליהנות בהן, עי"ש.

**וה"פ** פלוגתתם בקדושה כזו אם יש דין מעילה כיון דניתנו נמי להדיוט, ואין כאן נדון שהקלו גם בזה שנותן לחבירו, שהרי ההיתר הוא מדאורייתא במצות בגדי כהונה, ופליגי אם יש מעילה בקדושה כזו.

**שם** ת"ש כתנות כהונה שבלו מועלין בהן, פשטות הברייתא אע"פ שבלו ואין פודין אותן מועלין בהן, וקשיא לרב דמשמע כ"ש

בלבד, ור"נ הוסיף בהמה וכ"ש בלבד, ובודאי שסתמא מתמעטין בגדי כהונה מלשון בלבד, דהא סתמא אינן בכלל כלי שרת, ע"י שלהי זבחים ובגדי שרת וכלי שרת וכן בשאר מקומות, ולכאורה מעיקר הא דניתנו ליהנות בהם שלא בשעת עבודה מוכח ששייך בהן חילול וע"י להלן מש"כ בברייתא דכתנות שבלו.

**שם** הואיל וניתנו ליהנות בהן, דכמו שהקלו בשימוש כך הקילו בהוצאה מרשות הקדש בשוגג, ויש לעי' בשלמא שימוש בשוגג [כלשון רש"י ליהנות בהן שוגגין] שלא בכונה אלא כהמשך לשירות, שייך לומר דמעיקרא השאירו בהן כח חולין, כמו משאיל קרדום לחבירו ב"מ צ"ט א', אבל בהוצאה לחולין לגמרי לא שייך תנאי ע"ז, שאם פעולה זו מפקיעתן מהקדש אין לחדש שלא ימעלו בזה, ואפשר לומר דכיון שיש בהם זכות להדיוט הו"ל קצת דומיא דקדשים קלים שאין מועלין בהן, כיון שאינם מיוחדין לד', [וכמ"ש הראשונים נ"ה א' דמה"ט ס"ד דלא נפקי לחולין במזיד לר"מ, עי' ריטב"א ותו' הרא"ש שם], וכדמתפרש באבני ירושלים וכל שיירי הלשכה [שו"ר בשלנ"ל שכתב דחשיב שהי' בהן שעת היתר לכהנים, ולכאורה ע"כ ר' יהודה חולק ע"ז, וש"מ דלא חשיב שעת היתר לפטור ממעילה, ואין לחדש פלוגתא בזה, אבל אם כשניתנו ליהנות פטרו גם משוגג של הוצאה מרשות בזה שייך מחלוקת תנאים], אבל קשה לחדש שמיעטו בקדושת הבגדי כהונה, ואם דינם להיות הקדש גמור אין לעשותם בקדושת קדשים קלים, שו"ר בתו"י יומא ס"ט ב' בזה הובא להלן.

**ואפשר** דכיון שיש בהם זכות להדיוט אין בהם דין הקדש להפקיע בעלות בשוגג, דהא מהדיוט לא נפיק בשוגג כלל [אפי' בשינוי וצ"ע בזה], ואפי' במזיד עדיין ברשות בעלים הוא קודם שינוי, וכיון שלא יצא מרשות החולין שבו, נשאר ג"כ ברשות

הוא משום דלשיירי הלשכה אזלי, ולא מפני שדינן כחדתין עד שיבואו ליד גזבר, ופלוגתתם בעתיקין משום דפליגי בשיירי הלשכה.

**שם** ואמאי נימא הואיל וניתנו כו' משמע דאבני ירושלים קודש, אלא שאין מועלין בהן בשימושן כיון שניתנו ליהנות מהן, ויש לעי' מאי פריך מאבני ירושלים שנשרו דמועלין בהן, הא הו"ל ככתנות כהונה שבלו, וי"ל דעדיין לבנין קיימי כיון שעומדין להחזירם לבנין, וגם יש להם פדיון, ויחזרו לשיירי הלשכה, ולכן לר"מ אין מועלין בהן, אבל לר"י מועלין כיון שאין להם שימוש ולא ניתנו ליהנות אלא כשמשמשין לצורך החומה, כקדושת האבנים שנשרו בקדושת שיירי הלשכה ועתיקין, אבל ת"ק סבר דירושלים אינה קודש כלל, שכמו שנותנין מתרומת הלשכה לגוזרי גזירות ומלמדין, כך נותנין לחומת העיר שהיא תועלת למקדש, ולפ"ז לא מצי למימר איפוך [עי' תו' בזה] דאם היה שונה ברישא דברי ר"מ, היה מתפרש דלכו"ע ירושלים קודש ור"מ לטעמיה, אבל האמת דת"ק היינו ר"י דנדרים דס"ל דירושלים אינה קודש כלל, מיהו כיון דסיפא מוקמינן כר"י ש"מ דברישא ל"ג דברי ר"י.

**והקשה** מהרש"א נוקמה במזיד, מיהו לפ"ז לא דמו חדתי לעתיקי, דבחדתי מועלין אף בשוגג, ולא הול"ל אף בעתיקין, ועוד דסתם מעילה היינו בקרבן מעילה, ועוד שאם אינם כק"ק לא נופל שם מעילה כלל.

**כתב** הרמב"ן דאם אין מועלין בחומת ירושלים שוב אין מועלין בכל שיירי הלשכה, כיון שאינן מיוחדין לקדשי ד' כדאמרינן בקדשים קלין, ואמנם לאחר שלקחו בהם דברים שמיוחדין לד' מועלין באותן דברים אבל בשיירים אין מועלין, כדאמרינן במפריש מעות לנזירותו דכ"ז שהם סתומין אין מועלין בהן הואיל וראויין לבא כולן שלמים, וה"נ אם יהא צורך ישתמשו בכולן לחומת

כשלא בלו דמועלין בהן, ונהמקשן פירש מילתיה דרב דוקא שלא בלו אבל בלו מותרין להדיוט], ומשני דוקא בלו דשוב לא ניתנו ליהנות בהן, ורב גופיה מהאי ברייתא דייק לה וכמש"כ, שו"ר בתו' הרא"ש ובשלנ"ל עי"ש.

**ומבואר** בשבת כ"א א' דפתילות המנורה עושין מבגדי כהונה שבלו, ומבואר ברמב"ם פ"ח מכה"מ ה"ו דהיינו מכתנות כהונה, דממכנסים ואבנט מפקיעין לבית השואבה, ונראה לפי שאינו דרך כבוד להדליק במכנסים, ובאבנט אמרו שם משום דכלאים הוא ויש בו פתילות שאינן דולקות יפה, והיינו דאיצטרין תנא לאשמועינן דאע"פ שאין פודין אותן, מ"מ לא פקעה מעילה מינייהו דהא עושין מהן פתילות, והטעם שאין פודין אותן י"ל דהוא מפני הכבוד שאין ראוי להשתמש בהן להדיוט, אע"פ שאינן כלי שרת לפמ"ש לעיל מהרמב"ן.

**ואליבא** דרב יש כאן חידוש שמשבלו כאילו נוספה בהן קדושה, וזה מוכיח דמעיכרא נמי קדשי ד' מיקרו, אלא שאין מועלין בהן בשימושן או בכל שוגג בשעה שמותרין להדיוט כמשנ"ת לעיל שכך היא קדושתן, מיהו אם עשו מהן פתילות והוא נשתמש בהם והדליקן מעל [ערמב"ן לקמן ב'] שלא הקלו אלא בלבישה או בנתינה.

**הא** דקתני דברי ר"מ י"ל לאשמועינן דאפי' לר"מ מועלין בהן, אבל לרבנן יש בהם מעילה כל הזמן, מיהו אפשר דמתפרש דומיא דאבני ירושלים שנשרו, ושם החידוש דחשיבי קודש, וא"כ י"ל דאיכא תנא דס"ל דאפי' בלו אין מועלין בהן, ואפי' הדליק מהן פתילות, אבל ר"י דמתני' ודאי סבר דאפי' לא בלו מועלין בהן.

**שם** שהי' רמ"א מועלין בשיירי הלשכה כו' בהא דאבני ירושלים ניתנו ליהנות בהן ברשי' וברמב"ן

ו. **שם** שהי' רמ"א מועלין בשיירי הלשכה, פי' דטעמיה דר"מ דמועלין בעתיקין

העיר, אבל בתרומת הלשכה עיקרה לקרבנות ואינה ראויה כולה לגזרי גזירות ומלמדי הלכות לכהנים, ורק אם ניתותו משתמשין מהן לצרכים אלו.

**פרש"י** דניתנו ליהנות בהן לשכב על החומה ולישב בצלה והקשה הרמב"ן דבלא"ה אין מועלין במחומר, ולכן פירש דניתנו ליהנות בהן בתלוש, לבנות לצורך ההדיוט שדר בעיר, ובבונה אכן בתוך ביתו מעל כדתנן כ' בגזבר שנטל אכן ובנאה בתוך ביתו, וביארו בגמ' דאף אם תלוש ולבסוף חיברו כמחומר דמי, מ"מ בבנאה מעל בבנייתו דזה חשיב שנהנה מן התלוש, ולכך מועלין בהן רק כשנשרו דהו"ל תלוש, אבל אם ניתנו ליהנות בהן רק במחומר אין זו ראייה שאינן קודש, דכיון שאין מעילה במחומר לכן לא אסרו בזה, וא"כ משנשרו ודאי ימעלו בהן ומאי פריך מדר"מ. — בפשוטו אבני ירושלים קדושים בקדושת שיירי הלשכה אף קודם הבנין, ולא אמרו ע"ז בונין בחול ואח"כ מקדישין, דכיון שגם לאחר הבנין ניתנו ליהנות מהן, אף לצורך הבנין ניתנו ליהנות בהן, ע"י בסוגיא י"ד ב' ולע"כ, ואף האבנים שלקחו לחומה דינם כחומה.

**ונראה** מדברי הרמב"ן שאין איסור הנאה מדאורייתא במחומר, דאם רק מקרבן מעילה וחיוב תשלומין נתמעטו, א"כ מהא דניתנו ליהנות בהן במחומר ג"כ מוכח שיש בהם זכות להדיוט, וראיתי בספר אמו"ר שליט"א בהקדמה למעילה שהביא מחלוקת הראשונים בד"ז אם איסור הנאה ממחומר הוא מדאורייתא או מדרבנן, וציין לרברי הריטב"א בשמעתין ולתו' הרא"ש פסחים כ"ו א' שנקטו שהאיסור רק מדרבנן, ושם ביאר החילוק דהיכל בנאוהו בחול והקדישוהו במחומר, משא"כ תלוש ולבסוף חיברו ע"ש. (א"ה, וע"ע סי"א סק"ג בזה)

**ברם** עיקר דברי הרמב"ן צ"ת שהביא משמעתין דמעילה דאכן שבנאה בתוך ביתו אין מועלין רק על מעשה הבנין, אבל משנעשית מחומר אין מועלין בה, והדברים צע"ג דבהדיא אמרין התם דהא דתניא הדר בבית של הקדש מעל מיירי בהקדישו ולבסוף בנאו, דאפי' אם דינו כמחומר ודלא כרב אפ"ה יש בו מעילה, שלא פקעה קדושתו שהיתה בו בתלוש ע"י שנעשה מחומר, דזוהי ההנאה שאסרה תורה לבנותו בבנין, וממילא נשאר באיסורו, והיינו דאמרין הנאה הנראית לעינים אסרה תורה, ורק בבנאו ולבסוף הקדישו הוצרכנו לדרב דתלוש דמי, ובשמעתין אליבא דרב קיימין דלעולם כתלושין דמו, ואף בבנאה בתוך ביתו תנן דלא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, [ואם הכונה תחלת שימוש לצורך הדיוט א"צ לזה שוה פרוטה ועמש"כ סי"ג סק"ג ט', דלהרמב"ן משמע שהדירה בשוה פרוטה גורמת שתצא כולה לחולין, ע"ש סק"ד ובדבריו כאן], הרי בהדיא שהמעילה בדיוט ולא בבנין, והיינו דאמרין לימא מסייע ליה לרב דחשיב כתלוש, ויתכן אולי לדחוק דכונת הרמב"ן שכיון שבנאו להדיוט מועלין בו גם במחומר, וכדעת מרן זללה"ה במעילה סל"ח סק"א דדוקא בבנאו להדיוט מועלין בו, ולשון הגמ' הדר בבית של הקדש לא משמע שבנאו להדיוט, שו"ר בהגהות הגרא"ז על הרמב"ן.

**ופשמות** הדברים כפרש"י דניתנו ליהנות באבנים במחומר, ויש בהם מעילה כיון שהוקדשו בתלוש, ואף לכתחלה מותר ליהנות בהן, ובזה עדיפי מכתנות כהונה שלא בלו, שרק כהמשך לשירות מותר להתעכב בהן, אבל כאן לכתחילה מותר, ולשון רש"י דקרי ליה שגגה צ"ע, ואפשר דלשון שוגגין משום הוצאה לחולין נקטיה, אבל כונתו לכתחלה ג"כ, ואף בבגדי כהונה רשאי להתעכב בהן, שו"ר ברש"י ותו' לעיל ס"ו א' וביאר שם הרמב"ן שאף בגדי כהונה ניתנו

הרמב"ן והראשונים, מיהו המבקע בקרדום שיצא כולו לחולין לפרש"י נ"ה א', אינו שייך לרצון כלל, שהוא גזירת הכתוב מדיני מעילה, ומנלן דר"מ פליג.

**שם** ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין אכילה בלבד, יעוי' ברש"י ותו' דה"ה שאר הנאות, אלא שרש"י הזכיר הדלקת הנר שהיא הנאה של כילוי דומיא דאכילה, ובתו' הזכירו ששקל משקלות כנגדן דאין כאן כילוי כלל, אבל מה שנהנה כאכלו דמי, ולא ממעטינן אלא חילול של הוצאה שהחפץ בעין ויוצא לחולין, דומיא דקידושי אשה, וה"ה שאם השאיל לה שאינה מקודשת דלא נפיק לחולין אלא מה שנאכל ויצא מן העולם, אבל טובת הנאה של המשאיל היא רק אם הדין קובע שחל זכות משאיל ונפיק לחולין, ובזה אמרין דלא נפיק ולא ימעל.

**אב"י** הרמב"ן כתב בזה דכיון שנהנה המשאיל בטובת הנאה יצאה הנאת הביקוע לחולין, וצ"ע דא"כ אמאי אין האשה מקודשת שהרי נהנה בטובת הנאה שיש לו מנתינתו לה, [ואין חילוק אם הנאתו היא הקידושין או הנאה בעלמא], וכנראה ס"ל להרמב"ן דהנאת ביקוע כיון שהחפץ נשאר להקדש לא חשיב שהוציאו הקדש בעין לחולין, רק ההנאה שיצאה קודם השימוש חשיבא כמידי דאכילה, וכהנאה שיצאה לאחר השימוש, ולא חשיב חילול ההקדש, אבל הדברים מחודשים דשכירות כמכר, וכל שיש זכות חולין בחפץ של הקדש, זה חשיב חילול הקדש ולא חשיב כאכילה, ונראה דעת הרמב"ן דעיקר מעילה הוא שע"י השימוש במקצתו יוצא כולו לחולין, וכמ"ש רש"י נ"ה א' דכיון שמועל אחד ברכיבה יצא כולו לחולין, ולכן הנאת ביקוע מוציאה לחולין בכח השימוש ולא בזכות השאלה, משא"כ במקדש את האשה שאין במעות תנאי שימוש, ונמצא שמקדשה רק בבעלות שנותן לה במעות ההקדש, ובזה אין הקדש מתחלל, ולפ"ז יכול לקדשה בקרדום בזכות שתבקע בו לעולם, אבל

ליהנות בהן לכתחלה במקדש, ורק במדינה אסור מדרבנן, ולפ"ז הו' דומיא דאבני ירושלים, ובאבני ירושלים כתב הרמב"ן שמתחלה ע"מ ליהנות בהן נבנו ואין לך דר בירושלים שאינו נהנה בהם, מיהו לר"י מועלין בהן כיון שהם משמשין את הקדש אלא שניתנו ליהנות בהן, וכשנשרו שאין בהם שימוש להדיוט מועלין בהן, אע"פ שהם כשיירי הלשכה מפני שחוזרין לבנותן או שפורדין אותן ודמיהן לשיירי הלשכה.

**בב"י** דיני שיירי הלשכה ואבני ירושלים עמשנ"ת בשקלים ס' סק"ד ה', (הועתק בסימן י"ז אות ז') ולע"כ בזה.

**נ"ד ב' אומר היה ר"מ הקדש בשוגג מתחלל כו' בדברי רש"י דבר פדא בר' יוחנן בדברי הרמב"ן בדעת בר פדא**

ז. **נ"ד ב'** אמר עולא אמר בר פדא אומר היה ר"מ הקדש כו' פשוט הדברים דבר פדא פליג אכולהו, וס"ל דמתני' דומיא דמזיד לר"י דבשום ענין אין הקדש מתחלל בנתינה בשוגג, ולא משום מקח טעות אלא דלא אלים כחו להוציא הקדש לחולין בלא כונה להוציא, דאפי' בהדיוט לא נפיק מרשות בעלים בשוגג כלל, ואף ר"י מגזירת הכתוב יליף דנפיק לחולין, מיהו במזיד בהקדש נפיק לחולין, ובהדיוט לא נפיק אלא ביאוש וש"ר או בשינוי מעשה, ויש להסתפק אם מסברא קים ליה לר"מ דבמזיד אין הקדש שולט שלא יפקע, או דיליף לה מתמעול מעל כמ"ש תו' נ"ג ב', ובירושלמי בזה, ויתבאר לקמן ס"ק י"א בס"ד, מיהו נתחדש שאף בקדושת הגוף נפיק לחולין במזיד כדלקמן נ"ה א', וכן בקדשים קלים אע"פ שאין בהם דין מעילה.

**מיהו** רש"י פירש דב"פ כר"י ס"ל דאין הקדש מתחלל בשוגג משום דלא ניחא ליה וליכא גונא דמהני אפי' מתנה ואפי' נטל לעצמו, ועמשנ"ת בזה לעיל סק"ג ד' בדברי

**בעיקר** שיטת הרמב"ן יעוי' משנ"ת לעיל  
סי"ג סק"ג ד', ועדיין צע"ג בבירור  
דבריו ז"ל.

**בפסחים** כ"ז ב' אמרינן דאליבא דר"י  
דהוצאה לחולין תלוי בדין מעילה,  
א"כ המסיק בעצי שלמים לא יצאו לחולין,  
כדחזינן דבמזיד לא יצאו לחולין, ומשמע  
לכאורה דלר"מ אף עצי שלמים יוצאין בשוגג  
לחולין, כמו שבמזיד יוצאין לחולין, מיהו אין  
נראה כן דלבר פדא דלא נפיק לחולין אלא  
במידי דאכילה, הדין נותן שלא יצא כלום  
לחולין, אלא דמה שנתכלה מן העולם ע"כ  
מעל בו, אבל אין שום דבר שאם בלא מועל  
היה נשאר של הקדש, שעכשיו יצא ע"י  
המועל, דהא לא נתחדש דין יציאה לחולין  
בשוגג כלל, ואם לרב או לר' יוחנן [והכא  
אליבא דר"ח קיימין דסבר כר' יוחנן נ"ג ב']  
דמודה ר"מ דנפיק לחולין בשוגג בדליכא מקח  
טעות, א"כ אין לנו אלא במקום שיש דין  
מעילה, אבל בלא מעילה אין שוגג יוצא  
לחולין, [ועי' נ"ד א' בכתנות כהונה דלא נפקי  
לחולין מפני שאין בהם מעילה ואפי' לר"מ],  
ומדר' יהודה נשמע לר"מ בזה, ומה שאמרו  
ואליבא דר"י היינו משום דעיקר הקושיא  
והלא מעל המסיק הואי לר"י דבשוגג מעל,  
והשתא נמי מדר"י נשמע לר"מ, אבל אין  
ללמוד שוגג ממזיד כמבואר נ"ה א' דבמכוין  
לאפוקינהו שאני.

**מיהו** אפשר דלר"מ דמזיד נפיק לחולין בין  
ק"ק ובין קדשים קלים במתכוין להוציא  
לחולין או במקדש בו את האשה שמוציא  
לרשות אחרת, אבל בנטילה לעצמו לחוד לא  
נפיק, מ"מ י"ל דה"ה שיש לגולן קניני גזילה  
בשל הקדש לקנותו בשינוי, ואם הסיק בעצי  
הקדש במזיד נפקו לחולין בהסקתן, וא"כ י"ל  
דאף בשוגג שאינו מתכוין לקנות, מ"מ מה  
שנשרף והאפר יצאו לחולין, אבל אין נראה  
לחדש כן מדיוק לישניה דר"פ וכמש"כ,  
ובסברא אין לחדש קניני גזילה בשוגג כלל.

בבעלות בלא מעשה שימוש לא נתחלל ההקדש,  
ומ"מ הדברים מחודשים דכל מקבל חפץ כונתו  
לשימוש, ואין חילוק בין שואל ללוקח, מיהו  
במעו' יש לדון כן כיון שאין הנאה מגופן,  
והרמב"ן נקט דלא ממעטינן אלא מה שיוצא  
לחולין יותר ממעילתו, כגון שביקע בקדרום  
דלר"י יוצא כולו לחולין עי"ז, ובזה ממעטינן  
לר"מ שאין כח חילול לגוף ההקדש לא ע"י  
מכירה ולא ע"י מעשה מעילה של שימוש.

**והקשה** הרמב"ן א"כ לר"מ יש מועל אחר  
מועל בבדק הבית, כיון דלא נפיק  
הקדרום ע"י השימוש לחולין, וכן בבהמה  
כיו"ב, ותירץ תירוצ' קמא דאה"נ, דידע דלא  
אתיא כר"מ, ובתירוצ' שני כתב דס"ד דלר"מ  
נמי נפיק לחולין ע"י שימוש ולא ממעט אלא  
בדלא ניחא ליה ומשום מקח טעות, ודלא כבר  
פדא, ובתירוצ' ד' כתב דבר פדא נמי מודה  
דיש חילוק בין דרך מקח לדרך שימוש, ושפיר  
נפיק כולו לחולין ע"י ביקוע, ואפי' לא נתכוין  
לגזול כל שנשתמש בהקדש יצא כולו לחולין  
אפי' בשוגג, שכך היא שיטת הרמב"ן דשימוש  
של מעילה מפקיע כל החפץ מהקדש,  
וכדמשמע ברש"י, מיהו בלא הגבהה ונטילה  
לרשותו אינו בדין שהיושב על ספסל של  
הקדש יוציא כולו לחולין, ועמש"כ סי"ג סק"ד  
בדברי הרמב"ן.

**עוד** תירץ הרמב"ן בשם אחרים דמודה ר"מ  
דנפיק כולו לחולין בנתכוין לגזולו  
ונשתמש בו, ולא מיעט בר פדא אלא בנוטלו  
ע"מ להחזירו דבזה לר"י נפיק כולו לחולין  
ע"י השימוש [צ"ע בזה דמשמע שמיישבין  
התוספתא גם לר"י], ולר"מ לא מעל אלא במה  
שנהנה, ומתני' דאין מועל אחר מועל בנטלו  
לגזלו, מיהו בנתינה לחוד לא נפיק לחולין  
אע"פ שנתכוין ליתנו לה לגמרי, דדוקא ע"י  
שימוש עם הגזילה נפיק כולו לחולין,  
שהשימוש מחזק את הגזל כולו, כמו ביקע בו  
קנאו, מיהו לר"י אף בנתינה לחוד מעל ויצא  
כולו לחולין ולכן מקודשת.



**נ"ה א' בבא לחוב בדמיהן כו' איך מתקן בזה את הקרבן**

**מבואר שיש חיוב תשלומין במזיד לר"מ**

ח. קדושין נ"ה א' תנן התם בהמה שנמצאת מירושלים ועד מגדל עדר וכמדתה לכל רוח, ב' וישלח מבואר שיעקב אבינו נסע מבית לחם לחברון ויט אהלו מהלאה למגדל עדר, וא"כ מגדל עדר רחוק מירושלים יותר מבית לחם, והדבר מחודש לאסור כל הבהמות בשטח גדול כזה סביבות ירושלים לכל רוח מחשש שיצאו מירושלים, ואפשר דכיון דמיירי לאחר שהכריז ולא נמצאו הבעלים, וא"כ מסתבר שלא נאבדו מאלו שדרים בסביבות מקום המציאה, ולכן מסתבר שנאבדו מעולי ירושלים שאינם בני מקומן, והבהמות קרובות לברוח והבעלים אינם כאן לתת סימנים וגם סתמא לקחום בירושלים ואינם בקיאים בסמניהם.

**שם** אר"א בבא לחוב בדמיהן עסקינן, פ"י שנוטל הבהמה לעצמו ומתחייב בדמיה, והוא לוקח בע"כ או כעין חמסן דיהיב דמי, דהא מצד ההקדש אינו מתחלל שאין פדיון לבהמה תמימה, וגם אין חילול על חובת גברא רק על מעות בעין, אלא הוא נוטלה שלא כדין כדי לתקן אותה להקרבה, ונראין הדברים שהוא באמת מתקן עי"ז את הקרבן, שדמי החוב נתפסין על הבהמה שמפריש, ואם היתה עולתו של ראובן הרי בהפרשת המוצא דמי הבהמה הרי היא חוזרת ונעשית עולת ראובן, [כ"נ שקרבן של בעלים חוזר לבעלותו שאע"פ שהפקירו נשאר כל זכותו שלו, וצ"ע ובירור], וכדאשכחן ט' ב' שהמועל משלם לדמי אותו קרבן, וסבר ר"א דמותר לעשות כן לצורך הקרבן, דמשמע ליה סתם מתני' שאינו ממתין עד שתומם, [וכמ"ש תו', ועי' לקמן סק"י מש"כ להקשות דהא סיפא ר"י קתני דחיישינן לפסחים], ואפשר דחשו חכמים שהמוצא לא יטפל בה כ"כ ברעייה להקריב

בדמיה, וגם עלולין למעול בה, ולכן עדיף שיחוב בדמיה ויקריב מיד.

**ומסתברא** שצריך מעשה זכייה להוציאה לחולין, כדין שולח יד בפקדון שנטלה ע"מ לגזולה דבעינן מעשה, וע"י כונתו לזכות בה נפקא לחולין, ומתחייב בדמיה מעיקר הדין, בין נטלה ע"מ לשלם בין ע"מ לגזולה, ולשון התו' עלה בדעתו לחוב לאו דוקא, אלא מעיקרא אדעתא דהכי עבד, ונתחייב בדמיהן בזה מעיקר הדין כמבואר בדבריהם, ובתו' הרא"ש כתב בהדיא כדי להתחייב להקדש כו', ולשון הרמב"ן שבא ליהנות בהן כדי שיצאו לחולין ויתחייב שהרי מעל כו', ונראה מדבריו שרק ע"י השימוש של מעילה יוצאין לחולין, ולא סגי בזכייה לחוד, וכ"נ לכאורה בדבריו נ"ד ב', וכ"ז צ"ת, ומדבריו למדנו שחוב גמור הוא מדיני מעילה, שהרי בלא דיני מעילה לא שמענו ששימוש של הנאת הדיוט מפקיע קדושה, אבל קשה דלענין זה ליכא ק"ו לקדשים קלים, ואולי זוהי השלמת הגזילה במעשה, וצ"ע.

**שו"ר** במהרש"א שפירש בתו' דמעיקרא הוציאה לחולין כדי שלא ימעלו בה [וזה צ"ע דמשום שמא ימעלו הוא מועל בודאי], ואח"כ הוא בא להתנדב מרצונו להתחייב להביא קרבן לכפרת הבעלים, וצ"ע דהא במתני' קתני רק דזכרים עולות, א"כ הדין המבואר במשנה הוא שצריך להקריבה עולה, וביאר ר' אושעיא שמקריב מדמיה עולה, ולא שייך לפרש שאם ירצה יתנדב מרצונו עולה לבעלים, אלא ודאי דינא קתני, שיהא נוטלה ע"מ לשלם דמיה, וכשמפריש דמי עולה לתשלומיו אומר אם עולה היתה הרי דמים אלו דהיינו בהמה זו לתשלום גזילתי וממילא תתקדש הבהמה לעולה, ואם שלמים היתה האבידה הרי עולה זו נדבה, ומביא בהמה אחרת ומתנה, כמו בבע"מ לר' יוחנן, ולשון בבא לחוב בדמיהן פירושו שאינו מקריב גופן

אלא דמיהן, ובא לחוב שנוטלן מתחלה כדי לחייב עצמו בתשלום דמיהן.

**ולמודנו** מכאן שיש חיוב תשלומין מדאורייתא על מעילת מזיד לר"מ, ואין חילוק אם נטלן שלא ע"מ לשלם, או דמעיקרא נטלן ע"מ לשלם כלוקח בדמים, בע"כ של הקדש, דעיקר התיקון לקרבן שנמצא הוא ע"י שהקרבן גורם חיוב תשלום תמורתו, ונעשה כבע"מ שמחללין אותו, ואמנם כאן אין חילול מבחינת הקרבן ולא מבחינת המוצא שלא חיללו על מעות, ולא שייך חילול על חוב, מ"מ יש בזה תיקון כיון שהוא חייב תשלומין למקום שנטל ממנו, אבל אם איסורא דעבד בגזילת הקרבן עבד, ואח"כ מתנדב משלו אין זה תיקון לקרבן עצמו, אלא לבעלים שאבד שמזכה לו קרבן, וכל ההיתר לקנות הקרבן בע"כ של הקדש, הוא בגלל שזה תיקון לגוף הקרבן, דלבעלים אינו מחויב כלום שכבר נתיאשו ממנו, ודינו ככל אבידה שהרי אלו שלו, וגם פשיטא שאין אומרים לו חטא כדי להרויח דמים לבעלים, ועי' לקמן סק"ט דאפשר שאין יכולין להפקיע קדושה שא"א להחזיר כמותה.

**אבל** בספר מרן זלה"ה בסי' קמ"ח לדף נ"ה א' נראה דלא פסיקא ליה שחייב לשלם מדאורייתא, וכתב דאפשר דחיובו מדרבנן דלא גרע ממזיק, או מדאורייתא כיון דר"מ יליף לה מתמעול מעל, וש"מ דניחא ליה דחשיב תיקון הקרבן אע"פ שפטור מלשלם, ומעיקרא סבר שהקרבן הזה גופו קרב, אבל סיים שא"א להקריבו משום ספק בכור ומעשר, [ודברי הרש"ש שהביא שם צ"ע דודאי לא שייך להפקיע קדושת בכור ומעשר, ורק קרבן ששייך בו חילול כשיומם, וכמשנ"ת לעיל סי"ג ס"ק י"ג מדברי התוספתא כמש"פ אאמו"ר שליט"א שם, ותדע דהמקדש בחלקו תנן שאינה מקודשת, לפי שהדבר פשוט שלא שייך גזל להפקיע קדושה, ועי' לקמן סק"ט, ויתכן שגם כאן לא אר"מ אלא בקרבן שאינו

ראוי להקריבה ועומד לרעייה כדר' יוחנן, מיהו זוהו סברא בדרבנן, אבל אין לזה גדר מדאורייתא דהא בגמ' פרכינן עליה מאין מועל אחר מועל דמיירי בראויה להקריבה ומשמע דאף בזה פליג ר"מ], ולכאורה לפ"ז ע"כ שחיובו לקדושת הקרבן, ואין זו נדבה אלא חובה שמפריש הדמים לקדושת הקרבן שנטל ממנו, ואמנם אינו מחויב לברר קדושת הקרבן ויכול להקדישו לשם מה שהי', אבל כשמקדיש בתנאי אם היה עולה הר"ז לחובו, ואם לאו תהא עולת נדבה, הרי הוא נשאר בחיובו להפריש גם שלמים.

**ולאמור** מוכח נמי דלאו מתמעול מעל ילפינן חיוב תשלומין שהרי גם לשלמים הוא מתחייב מכח גזילתו, אע"פ שאין בהם מעילה, ואף דבהנאה משלמים בלא כילוי משמע שאין חיוב תשלומין, אבל באכילתן וכילויין י"ל דלא יהא כח הדיוט חמור מהקדש, ועד כאן ל"פ רבנן אדרשב"מ ב"ק ז' א' אלא במזיק הקדש אבל לא באוכל הקדש, דמה שנהנית הוא חיוב מסברא גם במקום שפטרה תורה [ולפ"ז בשן משלם מה שנהנית], וכ"כ הרשב"א ב"ק ע"ח ב' בשם הראב"ד דבגנב שור עולה של חבירו דפטר נפשיה בכבש, היינו בשלא אכלו אלא אבד ממנו, אבל אם אכלו ונהנה באכילת שור חייב דמי שור להקדש, ובפשוטו אף בשלמים כן, ואמנם אין בהם דין חילול כלל לר"י, אבל חיוב תשלומין שייך כמו בשוגג לר"מ דמשלם במידי דאכילה אפי' לבר פדא נ"ד ב'.

**שם מדר"י נשמע לר"מ כו', ע"ס הגמ'**

**במזיד דמתחלל לר"מ משמע דסברא הוא**

ט. **שם מדר"י נשמע לר"מ כו'** משמע דסבר דר"מ מוקים קרא דמעילה במזיד כר"י בשוגג, [דהא ר"י נמי מקרא דבאיל האשם ממעט קדושת הגוף עסק"א בזה], אבל למאי דמשני התם לא קא מכוין כו' פרש"י דדוקא בשוגג דעיקר היציאה לחולין גזירת

**לשון הגמ'** ק"ו ק"ק מתחללין מתפרש דאנן ילפינן ק"ו ממילתיה דר"מ במתני', ולא דר"מ קים ליה ק"ק מקרא דמעילה ויליף ק"ו לקדשים קלים, דהקושיא הואי, מי שמעת ליה, ולפ"ז י"ל שגם ריב"ח מדנפשיה יליף ק"ו בדעת ר"מ, ולא דר"מ גופיה יליף לה מק"ו, ומתפרש למש"כ דמסברא קים ליה לר"מ דמתחלל, וכיון דקים ליה הכי בק"ק, פשיטא לן שמאותו טעם ודאי קים ליה בקדשים קלים.

**שם** איתמר נמי ארחב"ע אריב"ח אומר היה ר"מ הקדש כו' בלשון זה נראה דלא קאי אמתני' דשקלים, אלא זהו ביאור בעיקר דיניה דר"מ שנשנה במתני' דקדושין, [וכ"ה בירושלמי דריב"ח אמר דמיעוטא דקדשים קלים הוא רק מחומש ואשם ולא מחילול] ובמתני' דשקלים אפשר דכר' יוחנן ס"ל, וכ"ה פשוט הגמ' דר' יוחנן מודה לדיניה דר' אושעיא, אלא דס"ל שאין אומרים לו לעשות כן, ויש ללמוד מזה דר"מ מסברא קאמר לה, דשייך להפקיע הקדש במזיד, ואפי' בנוטל לעצמו דליכא מעשה הניכר אלא שינוי רשות, ולכן פשיטא לן דעבד ק"ו, [ועי' חולין קל"ט א' ולע"כ].

**בתוד"ה** קדשים קלים כתבו דלא מצי לאקרוביה לשם שלמים שמא הוא בכור או מעשר, וה"ה בנקבה משום חשש מעשר, ופשיטא להו דלא שייך לחלל קדושתם, וכמ"ש בתו' הרא"ש דלא שייך בהו חילול כיון דבכור קדושתו מרחם ועשירי מאליו קדוש, כלומר דלא שייך להפקיע אלא דבר שנתקדש ע"י האדם, והוא מפקיע דבריו, וזוהי סברא נוספת מלבד מש"כ לעיל סק"ח דלא שייך להפקיע אלא דבר שיש לו פדיון במומו, ונפ"מ בעופות שהם ק"ק שהם קדושת פה ואין להם פדיון, [ועי' להלן בזה], ובאמת הדבר פשוט דלא שרי להפקיע אלא קדושה שאפשר להחזיר כיו"ב בבא לחוב בדמיה, אבל בכור ומעשר שלא שייך להביא במקומן אחרים לקדושה זו, פשיטא שאסור להפקיעם,

הכתוב היא ובזה ממעטינן קדושת הגוף, אבל במזיד משמע דסברא היא, ומ"מ פריך דכיון דלא אשכחן יציאה לחולין בקדשים קלים, מגלן דשייך ענין זה כלל, (ולרב ור' יוחנן יש מקור משוגג דהקדש יוצא לחולין אבל לבר פדא אין מקור דבדק הבית נפיק לחולין טפי מקדושת הגוף, דכשאכל ובטל מן העולם א"צ שיצא לחולין, ועכ"פ אין מקור לר"מ מזה).

**שם** בקדשים קלים מי שמעת ליה, בפשוטו אף מקדושת דמים דקדשים קלים קשיא לן, וכ"מ ברש"י דק"ק היינו בדק הבית [ובאמת אם בקדושת דמים ידענו הרי הדבר פשוט דק"ו הוא], ומתני' ודאי בק"ק דוקא דהא לר"י בקדשים קלים אף בשוגג לא קידש, וריב"ח לא קאי אמתני' דשקלים וממילא מתפרש גם בקדושת דמים, ופי' בתו' דק"ק יש בהם מעילה, ושפיר נפקי לחולין כדין מעילה בשוגג לר"י וה"ה במזיד לר"מ, אבל קדשים קלים דלית בהו מעילה מי שמעת ליה, והתו' לשיטתם נ"ג ב' ד"ה אף, דר"מ יליף דין מזיד מתמעול מעל שנאמר בפרשת מעילה [ועס"ק י"א בזה], אבל בתו' הרא"ש ובריטב"א פירשו דקדשים קלים שיש בהם זכות להדיוט אין מעילה מפקיעתן מרשותם הקודמת, שהנטילה לעצמו אינה מקדש לחול, אלא אכתי ברשות בעלים נמי קיימא, כמו גזל דהדיוט.

**ויש לעי' לפי'** תו' דפריך משום דאין בהם מעילה, מה השיב ק"ו, בשלמא אם הנדון בסברא, שייך לומר דס"ל לר"מ דלהפקיע קדושה חמורה הוי חומר, כדס"ל לר"י בקדושת הגוף דלא מתחלל, אבל אם סמך אקרא דמעילה, א"כ לא שייך לדחותו בק"ו, וצ"ל דס"ל דמזיד לא יליף מקרא דמעילה, אע"פ שעיקר דין מזיד נסמך אקרא דתמעול מעל, אבל כיון שאין בו חומש ואשם ומפיק נמי קדושת הגוף לחולין, ע"כ שענין אחר הוא, ושפיר עבדינן ק"ו.

שלמים, וס"ל דהיינו טעמיה דר"מ דלא חייש לפסח.

**שם** אמר מר זכרים עולות דילמא תודה היא כו' בפשוטו גם לר"א פריך, אבל יתכן דלר"א שכבר יצאה הבהמה לחולין לא חמיר כ"כ אם לא נחוש לחוב בדמי כל הספקות, אבל להקריב עולה קרבן שנתפס בו קדושת תודה ע"י הדמים זה חמור יותר, מיהו אחתי גם לר"א קשה שהרי יש איסור אם מפקיע ואינו מחזיר תמורתו וכמש"כ לעיל.

**שם** דמייתי נמי תודה, בתו' פירשו דהא דמייתי נמי תודה היינו משום לחם, דאי משום הבאת קדשים לבית הפסול, א"כ גם במותר פסח נאכל ליום ולילה, ויש לעי' א"כ מאי פריך והא בעיא לחם, הרי מעיקרא נמי משום לחם קאמרינן דמייתי נמי תודה, ולכאורה י"ל דבאמת הטעם משום שלא יביאנו לידי פסול, אבל לא אמרינן כן אלא בשני קרבנות שונים, אבל בשלמים ומותר פסח שההלכה שיקרב שלמים בזה לא חיישינן שלא יביאנו לידי פסול, כיון שאינו משנה הקרבן בתנאי, שיביאנו לידי פסול, שההלכה אמרה שיקרב שלמים ועשה כמצותו, ולא חשיב שמקלקל הקרבן אע"פ שצריך להזדרז באכילתו וד"ז צ"ע ובירור, ולשון הרמב"ן למדת שאין חוששין כאן להבאת קדשים לבית הפסול, ומשמע קצת דלכו"ע כאן לא החמירו בזה, ויש לפרש כיון שאינו מפסיד קרבן ידוע ממצותו, משא"כ בעלמא שנתערבו שיש כאן ודאי קרבן שממעטין באכילתו, ובספק כזה לא החמירו.

**שם** ודילמא אשם הוא, לצד שנתכפרו בעליו הרי דמיו יפלו לנדבה, ואינו רשאי להקריבו לאשם, ואפי' לא נתכפרו הרי בפשוטו הבעלים יביאו אשם אחר, ואינו רשאי להקריב אשםם שלא מדעתם, דאז האשם שהם מקריבין יפול לנדבה והו"ל עולה, וצ"ע בתו' שלא דנו בזה, גם י"ל דספק ק"ק חשיב טפי

[ואפשר דמה"ט גם לא מצי לאפקועינהו, אפי' אם נימא דבעופות יכול להפקיע ולחוב בדמיהן, דלא חמירי מבהמה תמימה, אבל א"א להפקיע בלא התחייבות להביא אחרים תחתיהן, ונפ"מ למעשר דמלבד שאין לו פדיון, כיון שאין אפשרות להתחייב כמותו לא פקע, וזה מסייע למש"כ סק"ח שבא לחוב בדמיהן הוא חוב גמור שמחזיר הקדושה למקומה הראשון], וכבר כתבנו לעיל סק"ח דדברי הרש"ש צ"ע דלא שייך להפקיע דבר שהוא מציאות כבכור, ולא דבר שאין לו פדיון כמעשר, וכעת נוסף טעם זה דאין היתר להפקיע קדושה שאין מתקנים אותה ע"י הדמים שיחוב במקומה.

**בדין** עופות שאין להם פדיון נראין הדברים שהם כמנחות שלמיעוט חשיבותם כבר הוחלטו לרשות גבוה בלי אפשרות פדיון, ולכן גם לר"מ א"א להפקיע קדושתם במזיד, וראיה לזה ממעילה י"ב א' דתורין שלא הגיע זמנם אין בהם מעילה לפי שאין בהם כח של קדושת דמים אם יוממו, ע"ש.

### שם ב' תהי בה ר' יוחנן כו'

**י. שם** ב' תהי בה ר"י וכי אומרים לו לאדם עמוד וחטא בשביל שתזכה, החטא הוא בגזילה והפקעת הקדושה וכלשון הירושלמי צא ומעול בקדשים, בין אם כונתו שלא ימעלו או להחזיר הקדושה להקרבה ע"י תשלומין, וכבר תמה מהרש"א ע"ד מהרש"ל שפי' משום דמיחזי, וערש"ש, ור' אושעיא סבר דכעושה בשליחות הקדש חשיב, ובכה"ג לא עבר על לאו דמעילה.

**שם** אלא אר"י ממתין כו' יש לעי' הא קתני ר"י בסיפא הראוי לפסחים כו' וזה ע"כ ע"י ממתין לה, וא"כ מאי דוחקיה דר"א לאוקומי רישא כר"מ דוקא, ושמא לדבריו דר"מ קאמר שלא הזכיר חשש זה, אבל תודה בכלל שלמים כמ"ש הראשונים ז"ל, ואפשר דלר"א נעשה מיד פסח בלא בעלים והו"ל

מפני שתי בהמות נוספות ולחם, וי"ל דשתי הבהמות הם קרבנות של המוצא, אבל הנסכים הוא מביא לקרבנו של הבעלים שאבד ממנו, ובזה לא ניהא ליה, ולפ"ז אין מביאין משל ציבור אלא נסכי קרבן אחד, והשאר משלו, ויש לעי' למה באמת משכנוהו בראשונה, וי"ל דאכתי ספק חולין היא והוא מקדישה על הצד שהיא חולין, וכיון שהוא ספק קרבן שלו, חייבוהו בנסכיה, והרי בע"כ הוא חייב לנהוג בה קדושה ולחללה במומה על קרבן אחר, ואע"פ שאין עליו חיוב גמור, מ"מ זכה במצוה זו, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א נתבאר בכ"ז [הועתק מספר מנחות] ולע"כ.

**בירושלמי** מסיק דתנאי ב"ד הוא שהאובדות הזכרים יקרבו עולות מיהו משמע שמוציאין ע"י חילול, וצ"ע בירושלמי כאן ובשקלים ולע"כ.

**בדברי התו' נ"ג ב' ד"ה אף, דר"מ יליף דמוזיד מתחלל מתמעול מעל**

יא. **בירושלמי** בפרקין אר"י בשם ר"פ הקדש מזיד יוצא לחולין בלא פדיון, והא תני בשגגה פרט למזיד הדא דאת אמר לחומש ולקרבן הא לצאת מוציא רחב"ע בשם ריב"ח מיעוט שלמים יוצאין לחולין בלא פדיון והא תני מקדשי לא כל קדשי הדא דאת אמר כו', ולכאורה היינו בר פדא דתלמודן ויתכן דפליג אר' יוחנן דאמר טעמא משום מקח טעות, עי' לעיל שם דמפרש הכי בשם ר"י, אלא טעמיה משום דרק מזיד מתחלל, ויותר נראה דמורה לטעמא דשוגג משום מק"ט, ומפרש דלר"מ מזיד וקדשים קלים מתחללין, דמיעוטא דבשגגה קאי על חומש וקרבן, וכן מיעוטא דקדשים קלים, אבל לצאת לחולין יוצאין כמו שוגג, דהא פרכינן ליה מבשגגה, משמע דשוגג ניהא לן דנפיק לחולין, ולפ"ז י"ל דס"ל דק"ו מזיד משוגג, ואמנם במזיד מתחלל גם קדשים קלים, דהתם טעמא דשוגג מפני שלא החמירה עליו תורה

פסול כיון שנאכל רק לזכרי כהונה, משא"כ אכילת יום ולילה דפסח שלא בזמנו.

**שם** ודילמא פסח הוא פסח בזמנו מזהר זהירי ביה, בשקלים שם תנן דרי"א הראוי לפסחים פסחים קודם לרגל שלשים יום, ומפרש הכא טעמיה דת"ק דלא חייש לפסחים, אבל אין נראה לומר שיכול לסמוך ע"ז בודאי ולהקריבו שלמים, [נדברי הרע"ב במשניות שם צ"ע, ואף אם היה ודאי פסחים אינו יכול להמנות עליו], ואלבא דר"א עמש"כ לעיל שמיד נעשה מותר שלמים, אבל לר' יהודה דבמזיד אינו מתחלל, ע"כ ימתין לו עד שיומם כו' יוחנן, וקמ"ל שלא יוכל להקריבו עולה ושלמים בחילול דמיו דשמא פסח הוא וצריך עקירה ולכן ימתין מלהקריבו עד שיעבור הפסח, ויכול גם להוסיף דמים ולהמנות עמו על פסח ולאכלו לבדו, מלבד מה שיביא עולה ושלמים.

**שם** אלא אמר אביי כחטאת כונסה לכיפה כו' לכאורה איתותב ר"א מהכא, ומצי למימר דאתא כו"י דבמזיד אינו מתחלל, מיהו למש"כ לעיל שאינו רשאי לחלל במזיד אלא קרבן שיכול להביא אחר בחוב דמיו, י"ל דחטאת אינו יכול להקריב לשם חטאת ולא לנדבה וכמש"כ לעיל באשם, ועוד שאם כבר כיפרו בעליה, שוב לא תצא לחולין כיון דלמיתה אזלא שלא אר"מ אלא בבמה שיש לה פדיון וכמשנ"ת לעיל, מיהו בשוגג דמיה לנדבה כדאמר' מעילה י' א' שאין מפרישין מתחלה לאיבוד, וצ"ע במזיד מאי.

**בשקלים** שם תנן דבראשונה היו ממשכנין את מוצאיה עד שהוא מביא נסכיה חזרו להיות מניחין אותה ובורחין, [משמע שהיו מביאין אותה לב"ד או לכהנים ובורחין, לאחר ששמעו שחייבין בנסכיה, שאם לא היו משיבין אבידתה כלל, א"צ לברוח, ואפשר שחששו שלא ישיבום כלל, או שיהגו בהם כחולין], ויש לעי' למה ברחו מפני הנסכים ולא ברחו

מדאורייתא מעל אע"ג דמחסרא משיכה, אבל הרמב"ם פ"ו ה"ט כתב דלא מעל, ובנמצא טעות במקח מסתברא דלא מעל, כיון שאם המעות קיימות כשנודע לו חייב להחזירם בעין, מיהו אם המוכר כבר הוציא המעות מסתברא שמעל הלוקח שהוא הנותן, [באופן שא"א להחזירם], שהרי נתנם לו ע"מ להוציא, אבל אם רימהו במתכוין אפשר שהמוכר מעל כשיוציא, שהוא כנטל מעות בגזל מהלוקח, וכ"ז שברשותו ויכול להחזיר לא יצא מרשות לוקח. - המפקיד מעות אצל שלחני מעל המפקיד כשיוציא השלחני, דכ"ז שלא הוציא יכול לחזור בו למאי דקי"ל כר"נ דש"ש הוי, ואפשר דמשנטלם בידו להוציא כבר מעל המפקיד.

**הא** דלא חשיב מקח טעות לר"י בנתן בשוגג מעות של הקדש או חפץ של הקדש, היינו מפני שהטעות הוא רק מפני איסור מעילה, וכיון שנתחדש בתורה דשוגג נפיק לחולין, ה"ה שוגג של מקח וקדושין, [ודוקא כשהטעות בידיעה שזה הקדש, אבל נתחלף לו כלי בכלי, או כיס בכיס וסבור שזה כיס אחר מסתברא דחשיב מקח טעות וחוזר ולא מעל אע"פ שאין זה טעות מבחינת הלוקח ששני החפצים דומין זל"ז, אבל מ"מ יש טעות בחילוף החפצים וכיון שיכול לחזור בו לא מעל, ואין חיוב מתעסק אלא בהנאה שלא שייך לבטל המעילה]. - גזלן שמכר חפץ לאחר יאוש וקנאו הלוקח בשינוי רשות לא חשיב מק"ט.

**יעו"י** לקמן סט"ז סק"ט בדין נזכר בעה"ב ולא נזכר שלוח.

**לכאורה** נראה דהזיד במעילה ואכל פירות של הקדש חייב לשלם מה שנהנה מדאורייתא, ואף בשלמים דליכא מעילה, ורק מהוצאה לחולין ממעטינן מזיד. (א"ה, וע"ע סי"ב סק"ה י"א בזה).

שימעול, אבל במזיד שנתחייב בתשלומין כדין הדיוט הרי ק"ק וקדשים קלים שוין, אבל בתלמודן אריב"ח דאומר היה ר"מ דבשוגג אינו מתחלל, והיינו דלא כר' יוחנן, וא"כ צ"ב מנ"ל דבמזיד מתחלל.

**ובתו' נ"ג ב' ד"ה** אף, כתבו דר"מ יליף לה מתמעול מעל, והדברים צ"ת דהא בהדיא מסיים ביה קרא וחטאה בשגגה, ותמעול מעל ילפינן מיניה מעילה י"ח ב' דינים הרבה, ועיקר קרא איצטריך להנאה שאינה של כלוי דומיא דתרומה, והיינו דאמרינן שם אין מעילה אלא שינוי דלא בעינן כלוי הדבר, וכמשנ"ת לעיל ס"י סק"ג, ואף למ"ש תו' שם דילפינן מיניה שינוי רשות בלא הנאה, מ"מ הפסוק מתפרש על שוגג, כמבואר בכל הסוגיא שם שכל הריבויין מתמעול מעל על שוגג, והיכי מפיק ר"מ מזיד מיניה, ועמש"כ סק"ט בדברי תו' נ"ה א' ד"ה בקדשים קלים, ובדברי הראשונים שם, שו"ר בפנ"י שהאריך ע"ד התו' בזה ע"ש.

### יב. סידור דברים שנתבאר

**קיי"ל** כר"י דהקדש בשוגג מתחלל, בין בנוטל לעצמו או מוכר ונותן, וענין היציאה לחולין גזירת הכתוב הוא, דהא בהדיוט בשוגג לאו כלום הוא, וטעמא דקרא מפני שהוא מתחייב בתשלומי מעילה, ואמנם אין החיוב הזה כפדיון וחילול, אבל נוח להקדש שלא ישאר החפץ ברשותו, דכיון שבלא"ה לא יחזור החפץ להקדש אלא ברצון המועל, ואין להקדש ענין בחפצים דוקא, לכן ההשבה המעולה היא תשלום המעילה, אבל במקום שאין חיוב מעילה לא יצא לחולין, כגון בשלמים ומחומר ונכרי וחש"ו, וכיון דגזירת הכתוב הוא איצטריך קרא דבאיל האשם לומר דקדושת הגוף לא נפיק לחולין אף בבהמה תמימה ששייך פדיון אם תומם.

**נתן** מעות לבלן או לקדש אשה מעל, ואף במטלטלין למאי דקי"ל מעות קונות

**מצא** סמוך לירושלים בהמה והוממה ונטלה לעצמו בשוגג יצאה לחולין, (מיהו ער"ן נדרים ל"ד ב'), וצריך לשלם דמיה לקרבן, ויביא עולה, ועדיין יש ספק שהיא קדשים קלים ולא יצאה לחולין, ואינו יכול להקריבה משום ספק בכור ומעשר.

**מחובר** של הקדש אין בו מעילה, אבל בפשוטו אסור ליהנות בו מדאורייתא, דלא גרע מהדיוט, והדר בבית של הקדש אם הקדישו ולבסוף בנאו מעל, ובפשוטו אפי' בנאוהו גזברים לצורך הקדש, ובבנאו ולבסוף הקדישו לרב דינו כתלוש, אבל במערה של הקדש לא מעל, ולענין תשלומין יש מקום לחלק בין אם נהנה הנאה של כילוי או הנאה שאין בה פגם להקדש, וזה שייך לפי מה שציידנו שבמיד יש חיוב תשלומין מדאורייתא, וצ"ת. (א"ה, וע"ע סי"א סק"ג בזה).

**אבל** מדברי הרמב"ן והריטב"א נ"ד א' נראה שאין איסור הנאה במחובר מדאורייתא,

וכ"כ בתו' הרא"ש פסחים כ"ו א', והדברים צ"ת.

**נראה** שא"א לשלם חיוב מעילה בעבדים ושטרות וקרקעות, דכיון דלית בהו מעילה הר"ז חסר בהשלמת ההקדש שהחסיר, וכ"ש לדעת הרמב"ן שמותר ליהנות מקרקע של הקדש, וראה לזה מתו"כ דקתני מנין שמשלם חומש ואשם על התשלומין האלו ת"ל הקדש ישלם הרי בהדיא שמשלם מדבר שיש בו מעילה, ובהגהות הגר"א שם פירש שהפסוק לחומש איצטריך, אבל חיוב תשלומי מזיד לפמש"כ דחייב, יכול לשלם בכל שוה כסף וצ"ע ובידור, שו"ר ברשב"א גיטין מ"ט א' דפשיטא ליה דמשלמין ממיטב, וכ"כ בשם תו', ועי' ברש"ש ב"ק ו' ב' שכתב דא"א לשלם מקרקע, ובסנהדרין ט"ו א' כתב דהתשלומין כעין חילול ובעינן כסף, ועמש"כ בזה לעיל סק"א בגדר תשלומי מעילה, (ועי"ש בשם הרמב"ן חולין קל"ט א' ושם משלם גם מקרקע).

## סימן טו

### בדיני הזיד במעילה (באכילת כזית ובהנאת שוה פרוטה, ובקניני גזילה בהקדש, ובחיוב תשלומין בספק ולאחר מיתה ובדין קלב"מ)

משום הנאה הוא דמחייב, וכל דבר נידון כשיעורו ואין בזה חומרא, וביותר קשה דלר"פ אי רבי כאבא שאול ס"ל א"כ קיימא פירכא זו למסקנא, אע"פ שאבא שאול למד דבעינן שוה פרוטה מונתן, ולכן א"צ אכילה בכזית, הרי בהדיא שאין כאן ענין חומרא להזכיר דא"צ כזית, ועוד דלמאי איצטריך דרבי הא פשיטא לן שיש קרבן בכל נהנה שוה פרוטה בין בדרך אכילה בין בדרך שימוש, ואע"פ שאין בו כזית, והיינו חומרא דמעילה דומיא דחומרא דמר בד"ר ורנב"י.

**פסחים ל"ב ב' ל"ג א'**, בחיוב מיתה לרבי בכזית א. **פסחים ל"ב ב'** תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מכזית, יש לעי' מה פירכא יש בזה, הרי הא דקים לן השתא דחייב מיתה בפחות מכזית היינו משום דבמעילה בתר חיוב תשלומין אזלינן, וכיון שמעל שוה פרוטה חייב אע"פ שאין בו כזית, ולעומת זה כזית ואין בו שוה פרוטה פטור, וא"כ אין כאן קל וחמור, דודאי לענין ביקע בקרדום ובישל בעצים לא שייך להזכיר כזית, ופשוט דשיעורן בשוה פרוטה, ודכוותה באכילה

**ונראה** מזה דהשתא נמי ידענן שלא חייב רבי מיתה אלא באכילת הקדש, ולא בהנאה כלל בין של כילוי כבישול בעצים, ובין הנאת שימוש כביקע ולבש, וכיון דבעינן אכילה וסגי בפחות מכזית חשיב ליה שפיר חומרא, דהא לאו במעילת שוה פרוטה לחוד תליא, אלא בעינן אכילה דוקא, ובעלמא אין אכילה פחות מכזית, וכאן מצינו חומרא דחייב בפחות מכזית.

**ובזה** מיושב סתמות הגמ' לקמן דאמרין ומינה מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית, ולמה לא אמרו מה תרומה באכילה ולא בהנאה ואכילה בכזית, אבל אם מעיקרא ג"כ ידענו דחויב מיתה באכילה דוקא, (וכדאמרין) בעלמא דבהקדש אוכל כל שהוא חייב, ע"י שבעות כ"א ב' כ"ד ב'), א"כ לא נתחדש אלא להצריך כזית, ומעיקרא ס"ד דבמעילה כו"ע כאבא שאול ס"ל דאכילה בשוה פרוטה כעיקר דין מעילה שהוא בשוה פרוטה.

**וכעת** ראיתי בספר אאמו"ר שליט"א מעילה י"ח ב' שכתב דבכריתות כ"ג ב' מוכח דיש איסור אכילה במעילה לרבי מדחשבינן איסור מעילה על איסור חלב איסור קל דמיתה שחל על איסור חלב, ואם איסור מעילה הוא מפני ההנאה שבאכילה, א"כ אין זה מענין איסור אכילה דחלב כלל, ולכאורה מוכח מזה ג"כ דלא בעינן שוה פרוטה, דאם מיירי רק כשיש איסור מעילה דשוה פרוטה אלא שנוסף חויב מיתה א"כ אין ראיה מזה לאיסור חל על איסור באותו איסור, שהרי כבר חל האיסור לאו משום מעילה דהנאה, ועי' לקמן סק"ג.

**שם** תוד"ה מעילה, יעוי' בתו"כ דסברי ללמוד אשם מעילות מאשם גזילות ואשם ש"ח שבאין על הזדון, עי"ש ולע"כ.

**שם** ל"ג א' דתניא הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכ"א באזהרה כו' מה תרומה

במיתה כו' כבר הקשו בתו' סנהדרין פ"ד א' ד"ה גמר היכי יליף קדושת בדק הבית מתרומה שהיא קדושת הגוף, ובאמת בעיקר איסור מעילה י"ל דמתמעול מעל שמעינן דלאו דוקא אכילה, אלא כל הוצאה מרשות הקדש דומיא דע"ז, והנאה דומיא דסוטה כדאמר מעילה י"ח א', וכן בסברא דמעילה היא הגניבה מרשות הקדש כמעילה דעכן, וא"צ בזה דוקא אכילה, אבל הכא בהזיד במעילה דמפרשין לה באכילה דוקא, ובענין אחר ליכא מיתה לרבי, בזה יש לשאול מנלן שיש חשיבות לאכילה בממון הקדש, הרי אין קדושה במאכל עצמו, וא"כ איסורו הוא בממון, ובאיסור ממון אין יותר חומרא באכילה מבהנאה.

**ונראה** דפשיטא לן דומתו בו כי יחללוהו לא שייך אלא באכילה, דומיא דתרומה שמחללה בהכנסתה למעי הזר, וה"ע החילול הוא בהכנסת הקדש למעי הדיוט, שעושה עצמו כרשות גבוה, וכיון שהתורה השוותה במעילה בדק הבית וקדושת הגוף לענין חומש ואשם, ע"כ שאם למדנו קדושת הגוף מתרומה למיתה ה"ה קדושת דמים, והרי מע"ש ג"כ איסור אכילתו בגופו מפני שלא נפדה, וכן טבל ומע"ר שלא ניטלה תרומתו מהני להו הפרשה, וה"נ אף קדושת בדק הבית נהי דיש לה פדיון, מ"מ אם לא פדאה יש יותר חילול הקדש באכילתה.

**שם** ומינה מה תרומה בכזית כו' פשטות הדברים דבכזית אע"פ שאין בו שוה פרוטה חייב דומיא דתרומה, שהרי בהא פליגי רבנן ואבא שאול, ואם איתא דלא מדמינן לתרומה אלא לענין שצריך כזית אבל צריך גם שוה פרוטה, הו"ל לגמ' לפרושי דינא וטעמא, וכן בסברא דחומר דאכילה יש לדמות לאיסורי אכילה שהם בחשיבות של כזית ולא בממון, ואין לחדש שני דינים דבעינן כזית לחשיבות אכילה ובעינן גם שוה פרוטה לחשיבות הממון, אבל לעומת זה לשון הזיד



לרבי דומיא דתרומה, ולא מצטרף לזמן מרובה. - מיהו לכאורה לס"ד דר"פ מצינו בדאבא שאול דמצריך תרתי אכילה ושוה פרוטה, אבל התם גזירת הכתוב הוא דכתיב כי יאכל וכתיב ונתן, והערוני דאפשר דלצד זה מודה אבא שאול דחייב מיתה בכזית, ורק לענין תשלומין דשוגג ס"ל דבעינן נמי שוה פרוטה, ובאמת י"ל דלרבי אם אכל קרבן שאינו שוה כלום ג"כ חייב מיתה, וכן בתרומת חמץ בפסח, דהחייב על חילול התרומה והקדש, אלא דלא משכח"ל כה"ג כ"ז שלא נפסל מאכילה לגמרי, או בחמץ בפסח, וצ"ע אם כה"ג מיקרי מעילה.

**ועיקר** הדברים דרבי מחלק בין שוגג למזיד מדויק בברייתא מדנקט תנא טעמא דלא אם אמרת בשאר מצות כו' תאמר במעילה שחייב בה מיתה, ואם איתא דלרבי אין דין מיוחד באכילה לענין מזיד ואף בשוגג חייב בפחות מכזית, א"כ טפי הו"ל למינקט דאשכחן חיוב קרבן במעילה טפי משאר מצות כדמפרשי מר בריה דרבנא ורנב"י, ועכ"פ לא הו"ל להזכיר רק מזיד, אלא הו"ל למימר סתמא דחייב על פחות מכזית בין במזיד בין בשוגג, אלא ודאי רבי גופיה רק במזיד ס"ל הכי, מיהו זה אינו דהא השתא קיימין דלרבי חייב על פחות מכזית בדאית ביה שוה פרוטה וזה באמת גם בשוגג חייב, אלא דמהברייתא חזינן דנתחדש בדרכי איסור מיוחד באכילה דמזיד דחשיב אכילה פחות מכזית, אע"פ שאינו מחייב מיתה אלא באכילה, ומזה יש ללמוד שכ"ה דעת רבי אף למסקנא.

**שם** ומתקיף לה ר"פ ממאי דרבי כרבנן ס"ל כו' מבואר כאן דאי רבי כאבא שאול ס"ל ניחא, והענין כמשנ"ת לעיל דכיון דמחייב מיתה רק באכילה, ואפ"ה סגי ליה בפחות מכזית, חשיב חומרא, מיהו קשה מנלן דאבא שאול מחייב מיתה באכילת פחות מכזית תרומה במזיד, נהי דאשכחן לענין חיוב תשלומין וחומש דיש ענין שוה פרוטה משום

במעילה משמע דומיא דשגג במעילה, וכיון דדין שוגג לענין חומש ואשם ליכא אלא בשוה פרוטה, צריך ראייה לפרש לשון מעילה על פחות משוה פרוטה.

**ואם** נימא דלרבנן דרבי ליכא לאו אלא בשוה פרוטה, י"ל דנקט הזיד במעילה שיהא משמעותו שוה פרוטה, משום דמסיים דלרבנן באזהרה, אבל לרבי שנתחדש ענין אכילה דומיא דתרומה, ממילא דינה כתרומה לרבנן ולאבא שאול לכל חד כדאית ליה, ויתבאר להלן סק"ב בס"ד.

**עיקר** הדבר דרבי יליף חטא חטא מתרומה לענין אכילת כזית אע"פ שאין בו שוה פרוטה, צ"ב, דהא עיקר חטא בשוגג כתיב והתם נקטינן דדוקא שוה פרוטה חייב, כדכתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם וגו' והיינו דוקא בשוה פרוטה, דהא ליכא חומש בפחות משוה פרוטה וממילא ליכא נמי אשם, וכן אמרו בפשיטות כריתות כ"ג א' דליכא אשם באכילת הקדש בכזית שאין בו שוה פרוטה, ואין לחדש פלוגתא בין רבי ורבנן בשיעור חיוב חומש ואשם בשוגג, וכ"מ ברש"י ותו' כ"ט א' שאין אשם במקום שאין חיוב תשלומין, והיינו דאמרין התם דהיכא דקלב"מ לא מעל, ול"ד לתרומה שהחומש הוא לקדשת תרומה, ולפי מדה ג"כ שייך חיוב, אבל בהקדש אין חומש לפחות משוה פרוטה, וחומר האיסור שבאכילה אינו גורם תשלומין, ועי' תוד"ה אף ובמש"כ סק"ד.

**ונראה** דכיון דפשיטא ליה לרבי דלא קרינן ומתו בו כי יחלוהו אלא באכילה, ולא בהנאה ככל דיני מעילה בשוגג לענין חומש ואשם, א"כ א"א לחייב בפחות מכזית דומיא דתרומה, וכיון שכן מסתבר שלא לחדש מדנפשינן דתרתין בעינן גם כזית וגם שוה פרוטה, ועדיף להשוות הקדש לתרומה לגמרי, וע"כ נתחדש איסור אכילה בהקדש במזיד, ונראה דדוקא בכדי אכילת פרס חייב מיתה

ונתן, אבל בחיוב מיתה דאכילה מנלן דחמירא אכילה זו לחייב עליה בפחות מכזית משום דאית בה שוה פרוטה.

**מיהו** אין הקושיא על ר"פ בזה, דהא מעיקרא קודם דשדו בה נרגא סברו דחייב מיתה על פחות מכזית משום דאית ביה שוה פרוטה, וממילא יש לנקוט כן לדעת אבא שאול, ואמנם יש לחלק קצת דמעילה עיקרה ממון, ותרומה עיקרה קדושתה, שלא הבעלות מקדשתה משא"כ בהקדש, מ"מ אם איתא דלאבא שאול אין חייבין על מזיד בפחות מכזית, אע"פ ששוגג חייב, לא הו"ל למינקט בפשיטות דבמעילה חייב בפחות מכזית, וצ"ל הטעם כמש"כ לעיל בדרכי, דכיון שא"א לחייב בפחות משה פרוטה דומיא דשוגג, תו לא מחדשין דבמזיד תרתי בעי גם שוה פרוטה וגם כזית.

**והנה** לא תירצו בגמ' על אתקפתא דר"פ, דמשמע דאינהו פשיטא להו דלא כר"פ, ואפשר לומר דלאו קושיא היא דכיון דסתם מתני' בפ"ז דתרומות דהאוכל פחות מכזית תרומה פטור מחומש, וכן מתני' דפסחים דמחייבא בתרומת חמץ דלא כאבא שאול, ולא הוזכרו דברי אבא שאול במתני', לית לן לחדש דרבי ס"ל כותיה, ואפשר לומר דאה"נ ר"פ משני לברייתא בהכי, ואפשר גם דלא פסיקא לן בדעת אבא שאול לענין חיוב מיתה בתרומה פחות מכזית.

**שם** מר בריה דרבנא אמר ה"ק כו' פרש"י דמתניתא בשיבושא איתניא, ולשון הגמ' סתום לפ"ז, ואפשר דה"ק כיון דאשכחן דמעילה חמירא משאר איסורין לענין חיוב מתעסק, א"כ ש"מ דמיתה חמירא מכרת, דהא חזינן דמחמירנן במעילה טפי, וא"כ יש לחייב קרבן במזיד, כדחייב בה מיתה, והתנא לא הזכיר איזה חיוב ראה במעילה טפי משאר מצות, אבל רמז שיש לו הוכחה דמזיד דמעילה חמיר משאר איסורין, וא"כ יש לחייבו

בקרבן, אי לאו מיעוטא דבשגגה, ובאמת צריך ליישב הא דאיצטריך למיכתב בשגגה אף לרבנן דרבי, מיהו לקושטא דמילתא אמרינן כריתות כ"ג ב' אף אליבא דרבי דמיתה דמעילה הוי איסור קל על איסור חמור דכרת, ומ"מ מייתי לה לומר שאף במזיד דמיתה דהיינו באכילה ליכא חיוב קרבן דמעילה.

### בדין כזית שאין בו שוה פרוטה לרבנן

ב. **בדין** כזית שאין בו שוה פרוטה בהזיד במעילה לרבנן האם יש דין נוסף באכילה לרבנן לענין מלקות כמו לרבי לענין מיתה יש ראיות לכאן ולכאן, דבפשוטו כיון שפירשנו דרבי מחייב מיתה באכילת כזית אע"פ שאין בו שוה פרוטה, א"כ הדין נותן דכוותה לרבנן באזהרה, שהדבר פשוט בברייתא דעל מילתיה דרבי אמרו רבנן באזהרה, ועוד דבסנהדרין פ"ד א' מסיים דטעמייהו דרבנן משום דכתיב בו ולא במעילה, הרי דרבנן ממעטי ליה רק ממיתה דומתו בו ממעט מעילה, אבל לענין אזהרה באותו אופן מודו לרבי דחייב מלקות, ועוד דתנן במכות י"ג א' דאכל מע"ש והקדש שלא נפדו לוקה, ומשמע הקדש דומיא דמע"ש בכזית, ואמנם התנא מסיים כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב, ולא קתני סתמא כמה יאכל (מהן) ויהא חייב, אבל פשטות הדברים דאכולהו קאי, ונקט טבל לאפוקי שקצים ורמשים דחייב עליהן בפחות מכזית כשהן שלמין מדין בריה, ולכן התחיל בבא שניה אכל טבל ולא בהמשך אחד לשקצים ורמשים וטבל כו', ולפ"ז מתפרש שצריך כזית בדלית ביה שוה פרוטה, ולא נחית התנא לאופן שחייב מדין נהנה, [מיהו באמת קשה שלא היה לו להשמיט חיוב זה בהקדש, ועי' להלן]. מיהו י"ל דמלשון שלא נפדו דייקנן דיש בהן שוה פרוטה וראוין לפדיון, וכן במע"ש לומר שהוא טמא וצריך לפדותו, ומ"מ משמע שיש כאן חיוב משום אכילה ולא משום נהנה, ועי' להלן מש"כ ליישב בכ"ז.

איכא חיוב מלקות טפי משאר מצות, מ"ט נקט מיתה דוקא, ואמנם לס"ד דרבי מחייב מיתה בפחות מכזית היינו בשוה פרוטה, ובזה באמת גם לרבנן חייב מדין נהנה, מ"מ יש משמעות בברייתא שרק לרבי נתחדש כאן דין באכילה פחות מכזית, וש"מ דלא קשיא לן אם רבנן לא ס"ל הא דרבי בד"ז, מיהו לאו ראייה גמורה היא, כיון דלרבנן מטעם אחר הוא באזהרה למאי דס"ד, נמיהו אף לשאר אמוראי איכא חומרא במעילה לכו"ע, וא"כ נקט מיתה לענין הקרבן, וגם באמת ראוי ליישב הפסוק דאיצטרך בשגגה לכו"ע].

**ולפ"ז** הא דסתמו רבנן דרבי באזהרה היינו משום דקתני הזיד במעילה דמשמע שמעל, וע"ז אמרו רבנן באזהרה, וכמש"כ סק"א דמשמע חיוב מעילה דשוה פרוטה, והא דממעטינן סנהדרין פ"ד א' דוקא ממיתה היינו משום דרבנן נמי ילפי חטא חטא מתרומה לחיוב מלקות, אלא דממילא מובן שאין איסור מיוחד בחילול דאכילה לרבנן, והא דתנן במכות הקדש בהדי מע"ש י"ל דתנא סתים לה דלרבי באמת שיעורו בכזית, ולרבנן שיעורו בשוה פרוטה שיש לו פדיון, וגם דרך התנא לשנותם יחד בכל דוכתא, והרי שנה וכמה יאכל מן הטבל, ומזה נדע שאין השיעור כזית בכולם, שאף אם האמת דבכזית בלא שוה פרוטה חייב, מ"מ לא הו"ל לתנא למסתם שיעורו בכזית, כיון דהקדש שוה פרוטה שיעורו בכל שהוא, וכמבואר שבועות כ"א ב' דאף לענין מלקות שיעורו בכל שהוא דומיא דנמלה דמייתי התם, ואם אין חיוב מלקות א"כ הו"ל לפרושי דמייתי מקרבן למלקות דשבועה, ואדרבה הו"ל למידחי הא קמן דפטור ממלקות, ועוד דהלימוד חטא חטא מתרומה נאמר במקום חיוב אשם, דכיון דחייביה רחמנא קרבן הרי הדבר מובן שיש בו איסור לאו, וילפינן האזהרה מתרומה לכל דבר שיש בו אשם, ולא מסתבר לחלק בשניהם.

**ולעומת** זה סתמות הגמ' בכל דוכתא שאין בהקדש אלא שוה פרוטה, כדאמרינן שבועות כ"א ב' [ומתני' בחיוב מלקות מיירי וכדמייתין והרי נמלה בריה שאני, וש"מ דלענין מלקות קאמר, ודכוותה הא דמייתי מהקדש], והרי הקדש הא בעינן שוה פרוטה וכן שם כ"ד ב', ולא משמע שם דיש הקדש ששיעורו כזית, דא"כ הו"ל אי דאית ביה שוה פרוטה היינו שיעוריה ואי דלית ביה שוה פרוטה הא בעינן כזית, ועוד דלפ"ז ילפי רבנן שני עניני חילול שהם בלאו, דהיינו נהנה אפי' בלא אכילה ובדאית ביה שוה פרוטה, ואכל כזית אע"פ שאין בו שוה פרוטה, ולא משמע כן, וגם לישנא דרבנן בברייתא דאבא שאול משמע דמודים חכמים בהקדש שהדין כאבא שאול בתרומה, ואם גם באכילת הקדש פליגי עליה שא"צ שוה פרוטה בכזית, הו"ל לפרושי דבמעילה ג"כ השיעור כזית כבתרומה לדידהו, דכל מקום שהחיוב משום אכילה שיעורו בכזית.

**ועוד** דעיקר טעמיה דרבי שמחדש דסגי בכזית באכילה הוא משום דחילול דמיתה לא שייך אלא באכילה, וכיון שצריך כזית י"ל דא"צ שוה פרוטה וכמשנ"ת סק"א, אבל לרבנן דחייב מלקות גם בלא חילול דאכילה, אין לנו לחדש מלקות במזיד בחילול דאכילה בפחות משוה פרוטה, אלא יש להשוות מזיד לשוגג שכל שאינו חייב חומש ואשם בשוגג אינו חייב במזיד, ומה"ט לא הוצרכו לבאר בגמ' טעמיהו דרבנן, דודאי ילפי חטא חטא מתרומה לאזהרה על כל מה שחייב אשם בשוגג, וכיון דמיעטו אכילת הקדש ממיתה, למדנו שאין דין מיוחד בחילול דאכילה בהקדש, ונשארו בדין השוה פרוטה ולא דוקא בכזית.

**ועוד** דבברייתא משמע דרק לרבי מצינו חומרא במעילה טפי משאר מצות מדנקט חיוב מיתה, ואם איתא דלרבנן נמי

על כל אכילה בתמחויין מחולקין, והרי כל אלו במעילה דהנאת שוה פרוטה נאמרו, ומנלן ללמוד מזה שיש ענין מיוחד בחילוק תמחויין במעילה של אכילה, ששם אין צירוף לזמן מרובה דבעינן כדי אכילת פרס, ואין האוכל והמהנה והמאכיל מצטרפין, ואם באלו אין תמחויין מחלקין, אין לחדש שמכח זה אמרו באכילה דמצטרפין, ופשטות הדברים דגם באכילה דמיירי בה ר' יהושע איכא דין צירוף ומהנה, וש"מ שג"ז בשוה פרוטה דוקא.

**ויש לעי'** מהו ענין זה שחומר דאשכחן במעילה גורם לחלק האשמות, הרי אדרבה י"ל כיון דאשכחן דמעילה מצטרפת טפי משאר איסורין ה"נ לא תתחלק בתמחויין, ובאמת כ"ה דתמחויין מחלקין במעילה רק לחומרא ולא לקולא, [וכ"כ הרמב"ן], ובשאר איסורין נקטינן בל"ב כריתות י"ב ב' דמחלקין אף לקולא, ולשון הרמב"ן שבוועות כ"ב א' דמדאחמיר בה רחמנא כולי האי דאע"ג דאכל פחות פחות מכשיעור מצטרף, מחמירין בה נמי דהיכא דאכל שני שיעורין בהעלם אחד דליחייב שתים בשני תמחויין או בשני גופין, [ועי"ש ברמב"ן דאכילה והנאה בעלמא תרי מילי נינהו ובעלמא כה"ג לא מצטרפי וכולהו שאר אכילות נמי בכדי אכילת פרס הוא דמצטרפי והכא אפי' שלש שנים אלמא גבי מעילה לא בעינן צירוף הלכך שני תמחויין ושני גופין נמי מצטרפין, אע"פ שחלוקין לחטאות כו' ואף למלקות נמי מצטרפין כו' ולמדנו דלוקין על המעילה אפי' שלש שנים, כמו שמצטרף לקרבן מצטרף לחיוב מלקות].

**ועדיין** לא נתיישב מנלן לחדש חילוק תמחויין מפני חומר איסור מעילה, הרי בלא תמחויין חמש אכילות מצטרפין, וע"כ דחילוק תמחויין מילתא היא, ומה סברא היא לומר שבגלל החומר שבמעילה הרי היא מתחלקת בחילוק כל דהו טפי משאר איסורין, ובפרט שמצאנו איפכא דמעילה מצטרפת טפי

ולא **אמור** נראה עיקר דלרבנן אין חיוב בפחות משה פרוטה אפי' באכילה, וכ"מ בלשון הויד במעילה שאין כאן נדון מיוחד באכילה, ואמנם לרבי כיון שבא להוסיף על אלו שבמיתה סנהדרין שם, ולא בא לפרש דיני מעילה סגי בזה שיש אופן של חיוב מיתה במעילה, ומוקמינן לה באכילה, אבל לרבנן דבאזהרה הרי כל איסורי מעילה בכלל בין דאכילה ובין דהנאה, ותרווייהו בשוה פרוטה דוקא, והדבר פשוט בראשונים בכמה מקומות שיש לאו במעילה גם בהנאה לחוד, [עי' פסחים מ"ז א' מ"ח א' מכות כ"א ב' כ"ב א' וכ"מ ברמב"ן סה"מ שורש ב' וברמב"ם ועוד, וערמב"ן כ"ב א'], וכן הדין נותן דכל שיש בו חיוב אשם יש בו אזהרה, שהרי אפי' שגגתו צריכה אשם וחומש, ובודאי יש גילוי באיזה מקום על עיקר האיסור במזיד.

**בהא דתמחויין מחלקין למעילה כריתות ט"ז ב', אם זהו דין באכילה או גם בהנאה**

ג. **וראיתי** בספר אמור"ר שליט"א מעילה י"ח ב' שכתב דמהא דס"ל לר"י כריתות ט"ז ב' דתמחויין מחלקין למעילה משמע דיש ענין מיוחד באיסור אכילה במעילה, [ונפ"מ לחייב על כזית שאין בו שוה פרוטה כמו לרבי], דבזה שיך לומר דחמשה סוגי מאכל חשיבי חמשה לאוין, אבל אם האיסור הוא הנאה, הרי הוא אחד וסוגי ההנאה אינם מחולקין לחשבן כחמשה לאוין, כיון שענין הנאה מתייחס על האדם ולגבי ידידה אין חילוק שמות, משא"כ בחפצא דאכילה, מיהו הרמב"ן בשבוועות כ"ב א' כתב דאכילה והנאה ודאי לא מצטרפין בעלמא, ואף במעילה מחלקין לאשמות, אלא דמ"מ מצטרפין, ועי' להלן.

**ברם** יש לדקדק בהא דהשיב שם ר"ע דמעילה שאני שעשה בה את המאכיל כאוכל ואת המהנה כנהנה צירף את המעילה לזמן מרובה, ומשמע שזוהי סיבה לחייב טפי

מוחלקין זה מזה, וזה מחלקן לשתי מעילות בין באכילה בין בהנאה, וכ"נ פשוט שאכל פחות מכזית מכל תמחוי ויש בכל אחד שוה פרוטה שמתחלקין לאשמות, ואע"פ שאין כאן אכילה שלמה דהא בפחות משה פרוטה ליכא אשם, וכיון דבעינן שוה פרוטה אין לחדש דבעינן נמי כזית.

**ונראה** דר' יהושע סבר דלרבנותא אמרו כן במעילה דאע"פ שכל הקדשים מצטרפין למעילה אפי' גופין ושמות מוחלקין ואוכל ונהנה ומאכיל ומהנה, אפ"ה תמחויין מחלקין לאשמות, וכ"ש בשאר איסורין שתמחויין מחלקין, ובפרט למאי דנקטינן ששם מחלקין אף לקולא, ובמעילה יש ג"כ חידוש בזבח אחד טפי מהקדש בדק הבית שאין שום קשר בין החתיכות, אפי' אם הקדישן יחד, וכאן החידוש שאע"פ שהזבח אחד ומאגדן לקדושה אחת, אפ"ה תמחויין מחלקין.

#### שם תוד"ה ומינה, ותוד"ה אף

ד. **שם** תוד"ה ומינה, הכא אין לומר אוקי באתרה כו' בתו' הרא"ש ביאר דבאמת הוה לן למילף לכל דיני מעילה שיהיו בכזית כתרומה, כדילפינן שאר דינים מתרומה, ובכה"ג לא אמרינן אוקי באתרה, כיון דאתרה גופיה אם היה שייך היה דן מתרומה להצריך כזית, מיהו אכתי הו"מ למימר אוקי באתרה דבעינן גם כזית וגם שוה פרוטה, דהא דמעילה בשוה פרוטה מפורש בפסוק דואת אשר חטא מן הקדש ישלם, אלא דלית לן לחדש שני דינים וכיון דבעי כזית כתרומה, אין להצריך יותר.

**שם** בא"ד דבשאר נהנה ליכא מיתה אלא אאכילה כו' פי' דכיון דא"א לדמות נהנה לענין כזית כתרומה, ליכא למילף חיוב מיתה מתרומה, [מיהו ברש"י נראה שאינו מחלק בין הנאה לאכילה, וגם בתו' הרשב"א והרא"ש משמע כן], ולפמשנ"ת לעיל סק"א יש חומר באכילה טפי מהנאה שזה פוגע יותר בכבוד

**ואפשר** דכל הנדון הוא בזבח אחד שאפי' בחמשה תמחויין י"ל שהוא מצרף את כל הנותר שלו לסיבה אחת [וכן שם נותר בגופין מוחלקין], ובה מחלקין דמעילה אין סיבת הקרבן מצרפתה, שהרי מצינו שמעילה מצטרפת בכמה אופנים, אע"פ שאין קשר בין המעילות, ומאותו טעם י"ל שהקרבן האחד אינו מאגד את כל המעילות לחשבן כמעילה אחת, שסיבת המעילה אינה מתייחסת לקרבן כגורם אחד כמו פיגול ונותר שלו, אלא החיוב מפני שהוא קדשי ד', ואין מקור ההקדש מאגדו למעשה אחד, וכמו שחפצים שונים שהקדיש ראובן, חשיבי שתי מעילות כגון שהקדיש בגד ובהמה, דכל פעולת הנאה בהם מחולקת לשני מעשים, ה"ה בקרבן אחד שמחולק בחמשה תמחויין, דאמרינן שיש להקדש כאן חמשה סוגי קדשי ד', וזה מחלקם לאשמות, ואין לנו ענין מאיזה קרבן קיבל ההקדש את הרכוש הזה.

**ולפ"ז** ביאור הדברים דבמעילה יש סיבה אחת המאגדת את כל המעילות, וכיון שענינה כממון הרי היא מצטרפת לזמן מרובה ובמעשים שונים, ומאותו טעם מתחלקת בקל לאשמות מוחלקין, כיון שאין חילוק בין קדשי ד' שמגיעין משני הקדשות לבין אם באו מהקדש אחד, וכל שניכר כאן דברים שונים כחמשה תמחויין, הרי יש כאן מקום לחשבן כמעשים מוחלקין, כמו בשני תמחויין שהקדישו כל אחד בפ"ע, ואמנם היה מקום לומר שכל המעילות מצטרפין מה"ט, אבל לאחר שפשוט לנו שמעילות שונות מוחלקין לאשמות, ממילא מתחלקין בקל כל הדברים שנראים כמעשים שונים, כיון שאינם מתייחסים למקור הקדושה, אלא למציאות של החפץ כעת, וכיון שהם דברים מוחלקין הרי הם מתחלקין לאשמות.

**ודאתאן** עלה נתיישב ג"כ שאין בזה ענין של אכילה דוקא, שאף הנהנה מתמחויין מוחלקין מביא אשמות חלוקות, דהקדשים

ויעז' בתו' הרא"ש בזה, וכיון דמוכח התם דתלוי בשוה פרוטה קשה להו מ"ט לא למדו מתרומה כדאמרין אליבא דרבי, ומשמע דלא ס"ל לחלק בין שוגג למזיד, דהא לעיל מיירי לענין שוגג.

**ולפמשינת לעיל סק"א ב' הרי אף לרבי**  
לענין קרבן השיעור בשוה פרוטה  
אף במידי דאכילה, ולא אמרו כזית אלא לענין מזיד, ולרבנן אף מזיד שיעורו בשוה פרוטה, דכיון שבהנאה שיעורו בשוה פרוטה ה"ה באכילה, דלא מחדשין חיוב בכזית בפחות משהו פרוטה, אא"כ מדמינן לה לתרומה לגמרי עי"ש, (ובדעת תו' אם נימא דקושיתם רק לענין אכילה שתהא בכזית, דבהנאה אין שייך להצריך כזית כגון ביקע בקרדום, צ"ל דס"ל דיש מקום לחלק בין אכילה לשאר הנאות, היינו דהתורה קבעה שהנאת אכילה אינה חשובה הנאה בפחות מכזית, שאם אכל פחות מכזית אע"פ ששוה פרוטה מ"מ לא מיקריא הנאת אכילה אלא הנאת ממון, ובאכילה בעינן שם אכילה דוקא, אבל הדברים מחודשים דסתמא דמילתא כל אכילה לא גריעא מהנאה אחרת, ועוד דלפ"ז צ"ל דתרתני בעי, שאין חומש ואשם אלא בשוה פרוטה, ולשון התו' מעילה ט"ו א' ד"ה קדשי משמע דיש פלוגתא באכילת קדשי מזבח אם שיעורו בכזית או שוה פרוטה, ולפמשי"כ ליכא פלוגתא בזה בשוגג, ורק בהזיד במעילה לרבי שיעורו בכזית).

### בדין מזיד בהנאה אם לוקה

**בדין הזיד במעילה בהנאה פשטות הדברים**  
דכל שמביא עליו קרבן בשוגג, הרי הוא מוזהר עליו במזיד, [שו"ר בספר מרן זללה"ה בשמעתין] נדפס בהוספות לכריתות] שהביא ממכות י"ג ב' דקרבן א"צ אזהרה והתם מיירי כשענש כרת, ואין לך אזהרה לקרבן גדולה מזו, אבל במעילה אם יש חיוב אשם ש"מ שמוזהר ע"ז, וכן הביא שם משבועות כ"ד ב'

ההקדש, ולכן אין לחייב מיתה אלא באכילה גם לפי מאי דס"ד דסגי בפחות מכזית, וכן לאבא שאול דהשיעור שוה פרוטה מ"מ לענין מיתה דוקא אכילה, מיהו לענין לאו דמעילה אין לחלק בין הנאה לאכילה, וכיון שאכל חצי זית ששוה פרוטה במזיד לוקה, דרק ממיתה ממעטינן פחות מכזית.

**שם בא"ד וא"ת כו' וי"ל דאיכא נמי למיפרך**  
כו' לכאורה פשוט שאם צריך כזית היינו כדי שתחשב אכילה, ואם אינה בכדי אכילת פרס אין זו אכילה, ומ"ט חשבוהו התו' כפירכא נוספת, הרי לא יתכן בע"א, דאם בעינן כזית בעינן נמי בכדי אכילת פרס, ובמעילה י"ח ב' יליף לה צירוף מתמעול מעל, והיינו דכיון דבעינן שוה פרוטה היה מקום להצריך מעילה אחת חשובה של שוה פרוטה, ובזה ילפינן דמצטרפין אפי' לזמן מרובה, והיינו משום דחוב שייך גם על חצי פרוטה ובפרט בהקדש דריבך הכתוב פחות משהו פרוטה להשבון, [כדמייטי ב"מ נ"ה ב' מקרא דמן הקדש ישלם דמשמע אפי' מקצת מן הקדש, כ"נ בתו"כ, אבל רש"י פירש שם מקרא דואת], אבל בכזית אם בעינן אכילה לא מהני צירוף. - ומסתברא דאף אם רבי כאבא שאול ס"ל, מ"מ לא צירף את המעילה ביותר מכדי אכילת פרס דכיון דבאכילה דוקא חייב הר"ז בדין אכילה, כמו בתרומה דנראה דבעינן כדי אכילת פרס לאבא שאול, דהא לא נתרבה צירוף אלא למעילה, ולפ"ז אם שני זיתים שוין פרוטה אחת צריך לאכלן בכדי אכילת פרס, דלעולם אכילת פרס מיקרי אכילה אחת, כמו פסח מצה ומרור בכורך כהלל דבעינן כדי אכילת פרס אחד לכל השלשה זיתים כמש"כ במקו"א.

**שם תוד"ה אף, לכאורה קושיתם דאם איתא**  
דמודו רבנן דבמידי דאכילה השיעור כזית אף במעילה, א"כ מ"ט אמרו לאבא שאול דכזית נאמר רק בתרומה, הרי גם במעילה במידי דאכילה ראוי שיהא השיעור כזית,

למש"כ מתפרש כשנעשה המקח בידעת כולם שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א כ"א א' שכ"כ].

### בדין גזול הקדש אי יש לו קניני גזילה לקנות בשינוי

ה. יש להסתפק אם גזול הקדש במזיד דלא נפיק לחולין אם יש לו קניני גזילה לזכות בו בשינוי, וברש"י ותו' פסחים כ"ז ב' פשיטא להו דלא נפקי עצים לחולין במזיד אע"פ ששרפן, ונתבאר בכ"ז לעיל ס"י סק"ח ע"ש, והערוני מהא דתנן מכות י"ג א' דאכל הקדש שלא נפדה לוקה, ואמאי הא מצי לעסיה קנייה כדאמר כתובות ל' ב' וכשבלע לאו דהקדש בלע, ולא מהני גזבר לזה כדאמרין מעילה כ' א' כיון דשנייה מעל בגזבר ועסי"ג ס"ק י"א [מיהו אפשר דבהקדש שברשותו אין כאן קניני גזילה, ועי' להלן בזה, וההיא דמעילה בשוגג שאין לו מעלת גזבר לשנות לצרכו], וודאי משמע שחיובו בשעת אכילה דומיא דמע"ש ואינך, ואין לומר דמיירי בקדושת הגוף דלא נפיק לחולין, דהא קתני שלא נפדו, אלמא דבר פדיון הוא, ואף בקדושת דמים לקרבן כיון שיש לו פדיון דמי לבדק הבית לענין קנינים, ואף בבהמת קרבן שהוממה הדין כן, וזה משכח"ל לרבנן דרבי מעילה י"ט ב' דבעבר ושחטן יש להם פדיון (ועי' תו' סנהדרין פ"ד א' ד"ה גמר, שלא הזכירו דדוחק לאוקומי מתני' דלא כרבי).

מיהו משכח"ל הרבה מאכלות שאין נעשה שינוי בלעיסתן, דהא יכול להקדיש לבדק הבית כל סוג מאכל שהוא, ומתני' דינא קתני באופן שמתחייב באכילת ההקדש, ועיקר דין לעסיה קנייה שאמרו כתובות ל' ב' נאמר לענין שהלעיסה קנין כמו ההגבהה, ולא אמרו בגמ' דהוי שינוי לקנות בו, בגזילה, וא"כ י"ל שיש לעיסה שאינה שינוי ולכן נשאר הקדש, אלא שהריטב"א כ"כ בסוכה ל"ה א' וכ"כ הגרע"א ז"ל [נדרס פסחים ל"ח א' ע"ד הרא"ש שו"ר במערכה פסחים כ"ט בכ"ז],

דאשם מעילות זדונו בלאו, אלא שכתב לדחות דהתם דוקא משום דמיירי באכילה, וכן פשוט לראשונים בכמה מקומות, ולשון הברייתא וחכ"א באזהרה דמשמע דמודו לרבי באכילת כזית פחות משה פרוטה דחייב מלקות נתבאר לעיל סק"ב, דכלפי שאמר רבי הזיד במעילה דמשמע שזה פרוטה לכן אמרו חכמים באזהרה, ואין לדקדק מזה לדין אכילת כזית שאין בה שזה פרוטה אע"פ שלרבי נראה דחייב מיתה, מ"מ לרבנן פטור.

### באדר"נ פ"א דמשמע לכאורה שיש חיוב מיתה גם בהוצאה לחולין

בדין חיוב מיתה בהזיד במעילה כתבו תו' דהיינו דוקא באכילה, וכן הסוגיא מוכחת כמשנ"ת סק"א, וראיתי מציינים דבאדר"נ פ"א ה"א משמע שאף בהוצאה לחולין חייב מיתה, דאמרו בשם ר"ע היו לו מעות של הקדש בתוך ביתו ונטל מהם ואכל מתחייב מיתה לשמים, מיהו ע"כ כיון דמזיד הוא לא נפקי המעות לחולין, וא"כ אין כאן מעילה כלל, ויש לפרש דמיירי באופן שההקדש חל על האוכלין, דהקדש מתחלל דרך מקח, ככל מקח שהגזבר עושה וכמבואר סוכה מ' ב', וסתמא דמילתא בהכי מיירי שכונתו לאכול ממעות הקדש, ולא להכשיל את המוכר, והדבר מבואר בתוספתא מעילה פ"ב ה"ג והובא ברמב"ם פ"ז ה"ה דבשלשתן מזידין שלשתן פטורין ונתפס המקח להקדש, משמע דכיון שכולן יודעים שאלו דמי הקדש הרי כונת המוכר שיתחללו המעות על המקח, ונמצא שהלוקח אכל הקדש ושפיר מתחייב מיתה לשמים כרבי, וש"מ דר"ע כרבי ס"ל, [ובמל"מ שם כתב שהדין מצד עצמו פלא בעיניו, ולכאורה באופן שכתבנו הדין פשוט שהמעות מתחללין על המקח, אבל בתוספתא כתוב נזכרו שלשתן לא מעל, והרמב"ם כתב הודיעו לחנוני שפרוטה שנתנו לו הקדש שלשתן פטורין, ובזה תמה המל"מ, אבל

והמנח"ב בהלכות מצה ס"ס ע"ד, דלכן הוי שלכם באכילת מצה גזולה.

**מיהו** מהא דתנן פסחים ל"ה א' שאין יוצאין יד"ח מצה בהקדש שלא נפדה, משמע דלא קנה לפי מה שאמרנו דבהדיוט כה"ג קנייה בלעיסה, [ואין לומר בשוגג וכסבור שהוא שלו דאין לו קניני גזילה, דבכה"ג נפיק לחולין משום מעילה מכי קנייה], ודוחק לאוקומה בהקדישה אחר לעיסה ובפרט דהא מפרשינן לה בפדאה על קרקע, מיהו אפשר דגזבר שנוטל לעצמו אין לו קניני גזילה, שאין כאן הוצאה מרשות, ועדיף משומר דשייך שליחות יד כלפי הבעלים שהוא הדיוט, אבל כאן שהוא יודע בעצמו אין כאן הוצאה מרשות גבוה, שאין כאן מציאות אלא כונה, וה"ה כל אדם כשהקדשו עדיין ברשותו י"ל דכגזבר דמי [ער"ן נדרים ל"ד ב'], ולכן אינו קונה בשינוי, אבל אם הוציא מרשות הקדש והכניס לרשותו י"ל דקני, מיהו י"ל דלגבי נפשיה נעשה כגזבר בלקיחתו ואין לו קניני גזילה.

**ומצינן** לאוקומה בתחב לו חבירו כדמוקמינן כתובות ל' ב', ולא דמי לההיא דמכות דמייירי במזיד לענין מלקות, אבל קיום המצוה משכח"ל גם בכה"ג, א"נ בבלע מצה, בלא לעיסה דליכא שינוי, ומ"מ דוחק לאוקומי סתם מתני' בהכי, דמשמע שבדרך כלל אינו יוצא יד"ח, ועוד העיר במנחת ברוך שם לענין גזול דבמרור בעינן לעיסה דוקא דבלע מרור לא יצא, וה"נ יש לדקדק דאפ"ה קתני ל"ט א' דבהקדש שלא נפדה לא יצא, מיהו כתב שם דמשכח"ל במרור מרוסק שלא נשתנה בלעיסה, ואולי עלי ירקות אינם מתרסקין בלעיסה.

**בפסחים** כ"ט א' אמרין דהאוכל חמץ של הקדש במועד מעל, וי"א לא מעל משום דקלב"מ, ש"מ שהמעילה ברגע הבליעה מדחשבינן ליה קלב"מ, והקשו האחרונים מ"ט לא מעל קודם שבלע ועבר על חמץ והיינו

מכי אגבהיה או מכי לעסיה, ומייירי בקדושת דמים דשייך פדין כמבואר בגמ', ובשם הצ"ח כתבו דמייירי בתחב לו חבירו בבית הבליעה, והוא היה מזיד והבולע שוגג, כדמוקמינן בכתובות ל' ב', [מיהו התם מזיד הוי לפמש"כ סק"י מרש"י והרמב"ן], ובמנח"ב סכ"ח תירץ דכיון דאיסור הנאה הוא לא זכה כלום בהגבהתו ולעיסתו, ולא נפיק לחולין, ולכן לא מעל רק בבליעתו, ואמנם המנח"ב כ"כ משום דס"ל דחצי פרוטה לא נפיק לחולין, אבל אפשר לקיים הדברים דבאיסור הנאה כיון שאינו שווה לו כלום אינו זוכה בנטילתו מפני שאין לו זכיה, ועוד דכיון שלא נהנה בזכיתו לא מעל בנטילה דאיסור הנאה לא חשיבא זכית רשות, [ול"ד לכל זוכה שהרכוש זוהי ההנאה], ולכן לא נפיק לחולין, וכ"כ אאמור"ר שליט"א, אבל באכילה ודאי נהנה, - במשה"ק האחרונים מ"ש הכא דקלב"מ פוטר מאשם מעילות וכמ"ש תו', ומ"ש בכריתות י"ג ב' דתנן שמביא אשם, ואפי' בהוצאה דשבת, יעוי' מש"כ סק"ו.

**כריתות י"ג ב' אם היה שבת כו' בקושיית אחרונים ז"ל דחייבי מיתות שוגגין פטורין ממעילה**

ו. **כריתות י"ג ב' מתני'** יש אוכל אכילה אחת כו' ואשם אחד מבואר לקמן כ"ג א' דמייירי שנהנה שוה פרוטה מן האכילה, והקשו בתו' שהרי לא גרם הפסד להקדש, ורש"י כ"ג א' כתב דכיון שאם עלו לא ירדו חשיב ששוה להקדש, ובתו' [הנדרפסים בגליון בגמ'] כתבו דקדושת הגוף שאני, ויש לפרש דכיון שיש בו מצוה מכח קדושתו הרי כל שויו חשיב הפסד להקדש, ועי' מעילה י' א', כאילו שההקדש מפסיד לעצמו אפשרות אכילת בשר זה, ומקיים בו מצות התורה לנהוג בו כקדושת הקרבן, דבקדושת הגוף אין המעילה בגלל הפסד הרכוש, אלא בגלל הפסד המצוה, והתשלום נקבע לפי הנאת האדם, [ועמשנ"ת בזה ס"ה סק"ג בסוגיא י' א'].



מצרכינן בגמ' כ"ג א' שיהנה שוה פרוטה, ולא סגי באכילה שאינו מזיק, וש"מ דגם קדושת הגוף ענינו תשלומין, ובלא"ה אין להמציא בחד קרא שני סוגי חיוב, וכיון דקדושת דמים תשלומין ה"ה קדושת הגוף, (ול"פ רבנן אר"מ בד"ז אלא שא"ל דאינו מן השם).

**ג**מ' מ"ש בשם הצ"ח שזכה בו בלעיסה צ"ע דקדושת הגוף לא נפיק לחולין כלל, ואינו מתחייב אלא באכילה, ומה"ט הו"ל אכילה אחת שחייב עליה אשם, ואדרבה בההיא דחמץ קשה מ"ט לא מעל בלעיסה, ועמשנ"ת בזה לעיל סוסק"ה, ויעוי' בדברי הגרע"א ז"ל במערכה פסחים שם אות י"א דאף אם מעל כשהגיע למקום דלא מצי לאהדורי, אפ"ה מיפטר בבליעתו משום קלב"מ דחשיב מעשה אחד, ויעי"ש בספר אאמו"ר שליט"א סברא דהנחה דשבת קודמת לחיוב מעילה, אבל לפמ"ש הגרע"א ז"ל מסתברא שגם בזה קלב"מ, וכן אם בחצי גרוגרת הראשון היה שוה פרוטה ואח"כ השלים לגרוגרת ג"כ קלב"מ על כל האכילה מתחלתה.

**ועיקר** הקושיא היא עפ"ד תו' י"ד א' ד"ה אם ושבת ק"ב א' ד"ה והוציאו דחיוב שבת נעשה בשעת הבליעה דהו"ל כמנוח, אבל לפמשנ"ת לקמן סק"ז מדברי הירושלמי ומדברי הראשונים בשבת דההנחה היתה בפיו קודם הבליעה, א"כ קושיא מעיקרא ליתא, שההנחה קדמה למעילה, ובכה"ג לא אמרינן קלב"מ שהי' יכול שלא לבלוע עי' כתובות ל' ב', ואמנם קשה א"כ מ"ט דר"מ דמני לשבת בהדיהו, ובירושלמי שבת פ"א ה"א מייתי דא"ל אינו מן השם שזה חייב משום מהלך וזה חייב משום מניח, והיינו דמהלך כעומד ומתחייב מיד כשעבר, ועי' להלן שם בזה, ובירושלמי ב"ק פ"ג ה"ד מייתי להא מתני' בסוגיא דגורר כיס שפטור משום קלב"מ, אבל הנדון שם דלא הוא הנחה כשהלך ונכנס לרה"ר, ואיכא מ"ד שם בירושלמי דמיירי בלא הלך כלל, אלא שהי' מוטל על האיסקופה

**הקשו** האחרונים ז"ל מ"ט חייב אשם מעילות לר"מ שהוציאו בשבת, הרי חייבי מיתות שוגגין פטורין מן התשלומין, ובכתובות ל"ה א' אמרינן ומי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין חייבין כו' ועי"ש בתו' וברמב"ן מסוגיות דסנהדרין, ולע"כ, אבל ודאי שאין לפרש סתם מתני' בפשיטות דחייבי מיתות שוגגין אינם פטורין מן התשלומין, ובהדיא אמרינן פסחים כ"ט א' דלרנב"ה האוכל חמץ של הקדש בפסח לא מעל משום דקלב"מ, ופי' תו' דכיון שאינו חייב לשלם אינו מביא קרבן מעילה, ויעוי' בקצה"ח ונה"מ סכ"ח בזה, ובתורע"א כאן מה שמועתק מאחיו ה"ר בונם, ויעוי' מש"כ אאמו"ר שליט"א בכתובות ס"ו סק"ח ביישוב הקושיא.

**ומה** שתירצו דחייב לצאת ידי שמים כדאמר ב"מ צ"א א' בגרסת תו', א"כ קשה נמי בההיא דפסחים, ובקצה"ח תירץ דהיכא דמקבל העונש פטור אף לצאת ידי שמים, ובנה"מ דחה דבהדיא מוכח דאמרינן לצאת ידי שמים ב"מ שם גם בלוקה ונסקל, וקשה לפרש מתני' שאם שילם לצאת ידי שמים חייב באשם, דמסתברא שאין חיוב אשם דרשות, ולא חל החיוב כשירצה לשלם, [ואין נראה לומר שיש חוב גמור לאשם אלא דכיון שא"א לכופו על הממון הר"ז מעכבו מלקיים חובתו], וכיון דקתני לא מעל גבי חמץ, ש"מ דלא שייך שום חיוב מעילה, ואפשר עוד דכל הענין של חיוב לצאת ידי שמים הוא שייך רק לגבי הדיוט, דכיון שמזיק הדיוט חייב, ה"נ תובעין אותו בידי שמים שישלם, דלא גרע מגרמא, אבל בהקדש אין חיוב לפנים משוה"ד, דהא חזינן שמזיק הקדש פטור הרי שלא חייבתו תורה להשלים החסר, וא"כ י"ל דה"נ ליכא חיוב לצאת ידי שמים, ועכ"פ לא יתכן חיוב חומש ואשם לצאת ידי שמים, דכיון שהתורה פטרתו פקע דין זה לגמרי.

**ג**מ' מ"ש בנה"מ דתשלומי קדושת הגוף כפרה נינהו ולא מיפטר בקלב"מ ל"מ כן, דהא

מקצתו בפנים ופיו לחוץ ופשט ידו ונטלה ואכלה, ומבואר דמיתוקמא שפיר בעומד שההנחה מיד בהכנסה לפיו.

### בשיטות הראשונים בדברי ר"מ בהוציאו בפיו, מתי חשיבא הנחה

ז. **שבת ק"ב א'** ארבע"א אף אנן נמי תנינא כו' רמ"א אם היתה שבת והוציאו חייב, בתו' לפנינו הגרסא בפיו אבל הראשונים ל"ג בפיו, ואף הרמב"ן ה' א' דמפרש שהוציאו בפיו ל"ג כן, וכ"ה בגרסת הגמ' כריתות י"ג ב' ובשטמ"ק וב"ח הוסיפו שם תיבת בפיו, וכ"ה בנוסחת המשניות אבל גם שם ציינו כמה נוסחאות דל"ג כן, ובירושלמי שבת פ"א ה"א מפורש דגרס והוציאו בשבת ומוקים לה בנטלו בידו, והרמב"ן יבמות ל"ד א' הביא דיש שגורסין במשנתנו והוציאו בפיו, וסיים ולפי גרסא זו משו"ה נקט ר"מ בפיו משום דסבר כיון שהוציאו בפיו הרי הוא השם, והיינו דלא נקט כמה מלאכות שיכול לעשות בב"א עם האכילה הזו, אלא סבור לומר שהוא השם, ואעפ"כ אמרו לו אינו השם, [ומשמע שאם לא הוציאו בפיו היתה ההנחה בידו קודם שהכניסו לפיו, דהא לא מירי במהלך], ומבואר דלא ס"ד דהרמב"ן כלל שההנחה היתה בבליעה כפי' תו'.

**שם** ואמאי הא אין דרך הוצאה בכך אלא כיון דקא מיכוין מחשבתו משויא ליה מקום ה"נ כו' פרש"י דהקושיא שאין דרך הוצאה בפיו כדתנן צ"ב א' בפיו ובמרפקו פטור, אלא מחשבתו שצריך לאכלה בהליכתו ואחשבה להוצאה זו בפיו מהניא לשוויי כדרך, ה"נ מהניא מחשבתו לשוויי כמקום ד', וכן ביאר הרמב"ן ה' א' דמגו דמהני מחשבתו לאכילה מהני נמי לשבת לשווייה מלאכה דדרך מלאכה זו בכך, וכ"כ הרשב"א צ"ב א' וכ"ה בריטב"א.

**ויש** לעי' היכי ילפינן מדרך הוצאה לחשיבות מקום, הרי קביעות מקום חשוב לא מהני

לאחריני, ונמצא שהניחו במקום שאין בו ד', אבל צורת ההוצאה תלוי לכל אחד לפי צרכו, וכיון שדעתו לאכול הו"ל שפיר דרך הוצאה בכך, וכמו שמחייב ר"מ בעיר של זהב ס"ב א' אע"פ שאם הוציא אוכלין בצורה זו פטור, ועו"ק עיקר הדין דהמוציא אוכלין לאכול אין דרך להוציאן בפיו, וע"כ צ"ל שהתחיל ללעוס האוכל ברשות היחיד, ובכה"ג אין לו שום ענין בהוצאה לרה"ר והו"ל משאצל"ג דכונתו לאכילה ואין לו ענין בהבאה למקום גופו, וגרע מעיר של זהב שמביאה עמה להשתמש בתכשיט במקום הזה, וגם העיקר חסר מן הספר דמירי שלועס והולך, ואף בכה"ג יש להסתפק אם דרך הוצאה בכך, או דחשיב כלאחר יד שמפני האכילה נוטלן כך, ואינו עוסק במלאכה חשובה, ועו"ק לשון הגמ' אלא כיון דקא מכוין מחשבתו משויא לה מקום, והו"ל כיון דכונתו לאכילה הו"ל אורחיה, שו"ר שכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל, ודימה זה לאשה שיוצאה במחט הנקובה.

**ובפ"י** ר"ח מבאר הגמ' כפשטה דפיו נמי לית ביה ד' ואפ"ה מחשבתו משויא ליה כמקום ד', ומה שקשה בלשון הגמ' אין דרך הוצאה בכך כתב וז"ל כיון שהוא עקרו והניחו בתוך פיו חייב ואקשינן והא אין דרך חיוב הוצאה בכך כלומר אין דרך החיוב אלא בהוצאה בעקירה ממקום ד' והנחה במקום ד' אלא כיון דאחשביה לאנוחיה בפיו מחשבתו משוי לפיו כאילו מקום דע"ד הוא כו' ול"פ רבנן עליה דר"מ שחייב כו' עי"ש, ויתכן דמה שנקט דרך הוצאה הינו משום לישניה דר"מ דמחייב משום הוצאה, ולא הזכיר ר"מ שהניחו בפיו, לכן קיצרו בגמ' ולא אמרו והרי פיו לית ביה ד', אלא שאין חשיבות הוצאה בכך שמניחה בפיו, ולפי שהוא מביא ראיה מפה האדם לפי כלב, לכך הוצרך לבאר שאין חילוק ביניהם, אע"פ שלפה האדם א"צ מחשבה מיוחדת, ובקלטה כלב תנן דפטור, אפ"ה הכל תלוי במחשבה.

הנדון כשבלען כשהוא מהלך, אלא אם נעשה מונח מיד כשהלך, או כשעמד והכניס לתוך פיו, דפשיטא ליה דמיירי בהוציא ונתן לתוך פיו מעומד ואכל, והסוברים שנעשה מונח מיד כשעבר לרה"ר ס"ל דא"כ אין לזה שייכות לאכילה, ומייתי שם מ"ד דה"י מוטל על האיסקופה ונטל והוציא והכניס לפיו, ומפורש שההנחה בפיו מיד, ואפשר שרצו בירושלמי להעמידה בתוך עשרה טפחים.

**ויש** מקום לדון דבליעה לא חשיבא הנחה המחייבת לענין שבת, דדוקא כתבן שהדיו נשאר כאן וניכר על הניר, אבל אוכלין שנבלעו כליתנהו בעולם דמו, ואין ע"ז שם הנחה לומר שהאוכל מונח ברה"ר, וזרק לפי כבשן מיירי שנח בפי הכבשן שאין בו ד' ואח"כ נשרף, דומיא דנח בפיו ואח"כ בלעו, דכיון שהי' מונח ברשות זו לצורך בליעתו חייב, אבל בליעה ושריפה כאיבוד חשיבא, וגריעא נמי משריפה שהאוכל ניכר קודם שנשרף, מיהו בספר אאמו"ר שליט"א נראה דשריפה חשיבא הנחה כיון דניחא ליה בהכי וצ"ע בסוגיא בזה. - וגם יתכן דבנתן לתוך פיו לצורך אכילה ואכלן חשיבי כמונחין משעת נתינה אע"פ שמהלך, ועדיפי מדיו כיון שבבליעתן נסתלקו מן העולם, וא"כ הנחתן הסופית בפיו, ולפ"ז אפי' אם הכלב מהלך חייב, שאין שום יתרון בעמידת הכלב להחשיב המלאכה.

**והרמב"ם** בפ"ג ה"ג כתב היה אוכל ויוצא מרשות לרשות וחשיב להוציא האוכל שבפיו מרשות לרשות חייב מפני שמחשבתן משימה פיו מקום ארבעה אע"פ שלא הוציא כדרך המוציאין, הנה הזכיר בדבריו שני הדברים שבגמ' שאין דרך הוצאה בכך ושמחשבתו משויא ליה מקום ד', ועכ"פ מפרש שהביאו בגמ' ממתני' דפיו כמקום ד' חשיב, הרי מבואר שההנחה בפיו ולא בבליעתו.

**ולפ"ז** מפורש בגמ' שההנחה בפיו ולא בבליעתו, דבבליעתו שייך לומר דכמונח ע"ג קרקע דמי כמו האדם, דכיון שנתבטל לגוף האדם אין בו חסרון דמקום דע"ד, ואין ללמוד מזה לפי כלב, ואף לפי תו' דהחייב אע"פ שהוא מהלך דבליעתן זו היא הנחתן כמו בדיו פ' א', מ"מ אין כאן הגדרת חסרון מקום ד' אלא דלאו כמונח דמי, וגם לאו משום מחשבתו נעשית הנחה, אלא המציאות שבטל לגופו, וזה לא משמע בלשון הגמ', ואאמו"ר שליט"א בס"ב סק"ד צידד לפרש דמייתנין מהכא לפי כבשן דאע"פ שהולך לאיבוד חשיבא מלאכה מכח מחשבתו, ועי' להלן בזה, ולמדנו מפ' ר"ח ורש"י והרמב"ן והרשב"א והריטב"א שהי' פשוט להם דההנחה לא היתה בבליעה, שהרי ביארו שהקשר בין האכילה להוצאה הוא בזה שהוציאו בפיו, ולא ס"ד כלל שההנחה היתה בזמן הבליעה, דא"כ לא הוצרכו להוציאו בפיו, ובפרט דל"ג והוציאו בפיו ומנין פשיטא לגמ' שהוציאו דרך פיו אי לאו דבעינן שיהא קשר בין ההוצאה לאכילה.

**ובאמת** פ' התו' מחודש, חדא שלא הוזכר במתני' שהוציאו כשהוא מהלך, ובלעו כשהוא מהלך דזהו עיקר חידושו של ר"מ, וסתם הוצאה נוטל בידו ומניח לתוך פיו, ואפי' נימא שהוא מהלך כגרסא דהוציאו בפיו, מ"מ חסר ענין הבליעה כשהוא מהלך, וגם למה הוצרך לומר דבריו בהוציאו בפיו אם עיקר החידוש בבליעה, ועו"ק שלא נסתייע רבא פ' א' בההיא דכתבן כשהוא מהלך ממתני' דבליעתן זו היא הנחתן, וגם למה אמרו לו אין מן השם, הרי באמת מן השם הוא אם ההנחה בבליעה, כמ"ש תו' [מיהו י"ל דהוצאה שם אחר היא כלפי אכילה, ועי' מכות כ"א ב' אף לא הנזיר הוא השם, וגם הכא יוהכ"פ אינו מענין איסור החתיכה, וכן המעילה אינה ממש מענין האכילה אלא ההנאה], ובירושלמי פ"א ה"א מפורש שאין

ואשיריהם כו' לא תעשון כו', בתו' מכות כ"ב א' הקשו וליחייב נמי משום הזיד במעילה, ותירצו דמיירי בדלית ביה שוה פרוטה, ואכתי צ"ב למה שנה התנא דינו בדלית ביה שוה פרוטה שאין ד"ז רגיל כ"כ אפי' בעצים הראוין להסקה, שהרי צריך הרבה עצים לחמם ולבשל הגיד והחלב [ולא דמי למ"ש תו' שם כ"א ב' בחורש דמשמע כל שהוא] וגם לא תעשון דהשחתה לא שייך בעצים פחותים שעומדים רק להסקה.

והיי' מקום לפרש בעצים מחוברין שאין מעילה במחובר ולכן חשיב דרך השחתה שמבשל בעצים נטועים, והוי דומיא דאשיריהם שהם נטועין, אבל הדבר רחוק לפרש כן סתמות הברייתא וגם התנא לא היה שונה דינו באופן משונה, ועוד דליכא עצים נטועין בעזרה ובהר הבית אלא שדה של הקדש, וקשה לדרוש לא תעשון על ממון הקדש, עי' להלן בזה.

**והריטב"א** במכות שם בשם הרמ"ה וכע"ז במהר"ם חלאוה בשם הראב"ד פי' דכיון שמבשל בהם איסור הנאה א"כ לא חשיב שנהנה מן ההקדש, [וא"כ דינו כמזיק הקדש שאינו לוקה משום מעילה], ובחידושי הר"ד והר"ן כתבו דלא חשיב נהנה אלא בשעת אכילה ובההיא שעתא ליתיה לאיסורא דהקדש בעיניה, ונראה דכונתם משום דאיסור הנאה לא חשיב נהנה בבישולן, אבל באכילה כיון שנהנה במציאות אין מגרע שזה איסור הנאה, אבל המבשל דבר היתר מודו שמעל מיד בהנאת הבישול, דכשהשתמש בהם לצרכו, לא גרע מנטל אבן או קורה ולא השתמש, דבאינו גזבר מעל, וכן המבקע בקרדום מעל אע"פ שלא נהנה מן העצים, ודוקא באיסור הנאה דלא שוו מידי הרי גם בבישולן לא הרויח כלום, וכבישל עפר דמי, ובאכילה לא מעל כיון שאין להקדש בעלות בגיד כלל, שאין שבח עצים בגיד, ועי"ש שכתבו דלא נחלקו אלא בפת, אבל בתבשיל שאינו רואה את האש לכו"ע אין האיסור בתבשיל.

**ברם** יש לעי' דבכה"ג שמוציא האוכלין ע"י עקירת גופו והנחת גופו א"כ מתייחסת העקירה למקום שגופו מונח ע"ג קרקע, והו"ל מקום ד', ואף אם נטלו מע"ג קרקע ונתנו בפיו מ"מ ההנחה נעשית בהנחת גופו, וחשיב מונח ע"ג קרקע, כמו כל עקירת גופו, כהטעינו חבירו וכי"ב ג' א' ה' ב' צ"א ב' [ותלוי מהיכן העקירה שאם גופו נעקר מהקרקע הר"ז כנוטל עמוד שאינו רחב ד' ויש עליו אוכלין ומגביהו מן הקרקע, שהעקירה מן הקרקע ולא מן העמוד], ולפי' רש"י והרמב"ן לא דנו בגמ' משום מקום, ולפי' ר"ח לא דנו משום דהוצאה בפיו שלא כדרך, אבל להרמב"ם ששנה שניהם צ"ע.

**והנה** הפי' המחזור במשנה ובגמ' הוא כפי' ר"ח שעמד ברה"ר ונטל אוכלין מרה"י ונתנן לתוך פיו דההנחה נשלמת בתוך פיו, והיינו דילפינן מינה דמחשבתו משויא ליה מקום ד', ומיירי שלא נח משעה שעקרה עד שהניחה בפיו, דאע"פ שגופו עומד לא מיקרי כמונח, דכיון שמטרתו הסופית לפיו, והוא עוסק בהעברה והכנסה זו, הו"ל כעמד לכתף שמתחייב לבסוף [אבל מפיו לבליעתו לא חשיב כלכתף כיון שהלעיסה בפיו מטרת הנחה חשיבא, שצריך לנוח שם, ואין זה סדר המלאכה כלכתף], וסבר ר"מ דהנחה שבפיו כחלק מן האכילה חשיבא, וכדחזינן דמשום דאחשביה חשיבא כהנחה במקום ד', ומ"מ לענין לפטרו מתשלומי מעילה לא מהני כיון שכבר נתחייב מיתה בהנחה קודם שבלע, ואי גרסינן והוציאו בפיו לפ"ז פירושו שהוצאה נשלמה בהנחת פיו, וא"כ מפורש שקודם שבלע כבר נשלמה ההוצאה בהנחתה בפיו, וכן מתפרש לרש"י והרמב"ן שנשלמה ההוצאה בפיו, וכ"מ בירושלמי.

**פסחים מ"ח א' בקושיית הראשונים דליחייב משום הזיד במעילה**

ת. **פסחים** מ"ח א' אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואזהרתיה מהכא

בגוף העצים, וליכא דכוותה בע"ז שהרי אין הקדש לע"ז כדאמר ע"ז מ"ד ב' ורק דבר שמזכיר את שמה צריך איבוד.

**וראיתי** בספר מרן זללה"ה פרה ס"ב סק"ט שכתב דקרב הדבר שאין איסור לא תעשון אלא בדבר שהוא עומד למצותו כמו שהוא, כגון בהמה תמימה ושאר הקריבין, וכן ביהמ"ק ומזבח, אבל דבר שאינו אלא לדמים כגון הקדיש בהמה טמאה לדמי לית בה משום לא תעשון אלא משום מזיק הקדש, ואפשר דעצי הקדש נמי דוקא לאחר דשפה להו לגזירין יש בהן משום ל"ת כו' עכ"ל, ולפ"ז ניחא דלא תעשון אמרין רק באיבוד דבר שיש קדושה בגופו, דבזה י"ל דאע"פ שמשתמש לצרכו מ"מ יש כאן השחתה לקדושה שבו, אבל עצים משופין לבנין ואפי' למערכה, כ"ז שאין קדושה בגופן לא קרינן בהו לא תעשון, שאין בכילויין אלא הפסד ממון, ולא פגיעה בכבוד הקדש, ואפי' דרך איבוד והשחתה, כיון שאינו מאבד הקדושה אלא הממון, אבל בגוף הקדושה אפי' משתמש לצרכו קרינן ביה שפיר לא תעשון, כנותן את המזבח לצרכו, מיהו האוכל או שוחט אפשר דלא קרינן ביה לא תעשון, כיון שזהו שימוש דרך כבוד וכאכילת קדשים, משא"כ שריפת עצים לצרכו, (ועחזו"א מעשרות ס"ז סק"א דסבר שיש לא תעשון בכל פוגם בהקדש).

**ובזה** מיושב פשטות הדברים דלא אשכחן שמזיק הקדש לוקה משום לא תעשון, ואמנם משכח"ל במזיק בשוגג דבהדיוט כה"ג חייב, אבל גם אוכל אכילה גסה ודבר המזיק לו וכוסס חטים פטור משום מזיק, ולא משמע שעובר בל"ת, ולפמשנ"ת דהיינו דוקא בגוף הקדושה, ולא בממון בעלמא, ניחא, מיהו י"ל דאוכל לא חשיב בכלל לא תעשון, דודאי אין זה דרך איבוד והשחתה, ולא אמרו אלא בשריפה וכיו"ב, ולכן רוב המקרים של מזיק לא שייכי בלא תעשון.

**ובזה** מיושב גם מתני' דמכות כ"א ב' ומייתי לה פסחים מ"ז ב' דחורש בשור וחמור בכלאי הכרם דלא חשיב מעילה משום דכלאי הכרם איסור הנאה הוא ולא הרויח כלום בחרישתו, (ודוחק לחלק בין חרישה שעושה בגופו לבישול שנעשה ע"י העצים), ובתו' כתבו דמשמע ליה חורש כ"ש דלית ביה שוה פרוטה וכמו שתירצו במבשל גיד הנשה, וכאן מיושב טפי לפרש בחורש כל שהוא, משא"כ בגיד שנתבשל הגיד והחלב ואין זה כל שהוא, מיהו קשה שהר"ד והר"ן לא הוכירו טענה זו מ"ז ב' כדלקמן מ"ח א', ואפשר דחרישה חשיבא הנאה בריפויא דארעא.

**ונראה** דנהי דאמרין אפיק הבערה, מ"מ בברייתא קתני לוקה משום הבערה, אלא דלאו משום הבערה דיו"ט אלא משום הבערה דעצי הקדש, ומזה הבינו דלאו משום מעילה הוא לוקה, שהרי במעילה האיסור בהוצאה מרשות הקדש, ולא מיקרי האיסור בשם הבערה, [ואמנם הכא במזיד דלא נפיק לחולין, מ"מ איסור מעילה הוא ההוצאה מרשות הקדש], אבל אם האיסור משום לא תעשון מיקרי שפיר הבערה.

### שם ואזהרתיה מלא תעשון, ע"ע הרי אינו עושה דרך השחתה

**שם** ואזהרתיה מהכא כו' יש לעי' הרי איסור לא תעשון הוא דוקא בעושה דרך השחתה כמ"ש הרמב"ם פ"ו מיסוה"ת ה"ז וכן השורף עצי הקודש דרך השחתה לוקה שנאמר ואשריהם תשרופון לא תעשון כו', וכאן הרי הוא עושה לצורך שימוש, ואע"פ שמבשל בהם איסור הנאה מ"מ אין זה דרך השחתה, והרמב"ם בתשובה כתב דמירי בעצים המוכנים לבדק הבית ולא עצי הסקה, ועדיין הדבר מחודש להגדיר מעשה שימוש בלא תעשון, ואף במאבד דבר חשוב כמבשל עם עצים שהם כלי ככסא ושלחן, מ"מ אין כאן אלא הפסד ממון, ואין זיקת כבוד ההקדש

העצים כניכר בפת, ולכן הביאו רבא רק דהקדש חמיר טפי, אבל אם הכונה מפני הכח שהוא כמו הטעם של העצים, בזה מובן דשייך להחשיבו כמשהו, ואפשר דקשיא להו שיועיל פדיון, ואם לאו הרי אין לו מתירין, שו"ר בפנ"י בזה.

**ויש** לעי' למה לא נחשוב השבח הזה כישל"מ ע"י פדיון, ואפשר דלא אלים למיתפס פדיונו, כיון שאין להקדש זכות ממון בפת ומ"מ איסורא מיהא איכא, מיהו אם יקדיש שוה פרוטה בפת הדין נותן שיתפוס בפדיונו כל כח האיסור, ונקט הפת אסורה להשמיענו עיקר הדין, ולא נחית לאפשרות של פדיון.

**שם** והלא מעל המסיק כו', יש לעי' לוקמה בגזבר דבהנחת העצים לא מעל, ואח"כ כשהסיק מעל רק במה שנשרף, וי"ל דמ"מ במה שנשרף מעל, ואין מגיע איסור הקדש לפת, שכח האש היוצא הוא כבר חולין, ועוד דמכי שנייה מעל בכולו, כדאמרינן מעילה כ' א', וכך מתבאר כאן בגמ' שהאפר חולין, ולא רק החלק שנשרף והוליד חום האש.

**כתבו** רש"י ותו' דהו"מ לאוקומה במזיד דלא נפיק לחולין, ובתו' כתבו דלאו אורחא דמילתא לעבור במזיד, ומשמע מדבריהם דלא קנה העצים בשינוי דהבערה, ויש לדחות דהומ"ל דבגזבר עסקינן או שהוא עצמו הקדישן שהוא כגזבר עד שיביאם ליד גזבר, וא"כ בנטילת העצים להסיק בהן אין לו קנייני גזילה, כיון שאין כאן הוצאה מרשות הקדש, ובשינוי לחוד בלא קנייני גזילה לא קנה, ודכוותה מתפרשא מתני' דלקמן ל"ז א' ל"ט א' ודמכות י"ג א' וכמשנ"ת סק"ה, - ובעצים דקדושת הגוף ודאי לא מיתוקמא בסתמא דלא משכח"ל בזה"ז כלל, וגם לא מיתוקמא כרבי, וכמש"כ בזה לעיל סוסק"ח, מיהו עי' לעיל סי"ג סק"ה דיתכן שגם בקדושת הגוף מה שנשרף יוצא לחולין ע"י המעילה, והפת מותרת.

**מיהו** מש"כ דעצים מיירי בקדושת הגוף צ"ע בזה, דבפסחים כ"ז ב' משמע שכל עצי הקדש שמועלין בהן נפקי לחולין, דלא ממעטינן התם אלא עצי שלמים, ודכוותה מיירי הכא בעצי הקדש, ועוד דבמעילה י"ט ב' אמרינן דעצים לא נפקי לחולין רק אליבא דרבי, וצ"ל דמ"מ כיון דמיקרו עצי המערכה יש בהם משום לא תעשון, א"נ מיירי בחפצים של הקדש, דכיון שמשמשין למקדש, קרינן בהו לא תעשון, ולאפוקי הני דמיעקרן רק לדמי הוקדשו, וכמ"ש מרן זללה"ה שם, דכוותה בע"ז אי משכח"ל דמי ע"ז הרי מובן דכיון שאין מציאותן מזכירה ע"ז רק רכוש, אין האיבוד משכח הע"ז ואין זה בגדר חיוב איבוד ע"ז שאמרה תורה, וממילא דכוותה ליכא לא תעשון.

### פסחים כ"ז ב' והלא מעל המסיק

**ט. פסחים כ"ז ב'** בעא מיניה רמב"ח מר"ח תנור שהסיקו בעצי הקדש כו' ומה בין זו לערלה, יש לעי' אם רמב"ח לא ידע חילוק מאי קא בעי מיניה, ואפשר דרמב"ח סבר להחמיר מפני שאפרן אסור, ול"ע בזה, או שלא ידע אם יש לחלק, ומ"מ ידע שיתכן שיש חילוקים ושאל מ"ט, ויתכן שהוא שאל מדין מעילה, דממון הקדש יש בפת, והשיבו מדין איסור הנאה, ורבא ביאר דאיסור הנאה דהקדש חמיר, עי' בסמוך, ונתעוררתי לזה וצ"ע.

**שם** הקדש אפי' באלף לא בטיל, בתו' נקטו שזוהי חומרא דהקדש והקשו דטעמא משום דשיל"מ, [כדאמרינן במע"ש ב"מ נ"ג א' דפדיון חשיב יש לו מתירין], ולכאורה מתפרש ששבח עצים שבפת הוא כטעם קלוש פחות ממאתים, ולכן בהקדש דאפי' באלף לא בטיל ה"נ לא בטל הטעם הקלוש הזה, [ובהקדש י"ל דגם בא"א לפדותו חשיב איסור ממון שיש מעילה כשהקדש שותף] ואפשר דהתו' לשיטתם דלא ס"ל שהענין ששבח

לחולין בנטילה לעצמו, לא שמענו שאינו יוצא בשלמים, ואף דבסברא הכל אחד מ"מ לא הוי דר"פ ממש כדר"י ר"ה שם, ואם נימא דבשלמים אינו חייב בנהנה ולא פגם א"כ אין ראייה מדר"י לההיא דר"פ, דכיון שפטור מדמי שימוש השלמים לא נפיק לחולין, אבל אכתי בנטל עצים להסיקן י"ל דאף בשלמים נפקי לחולין.

**פסחים כ"ט א' רנב"ה היא כו', בדעת רש"י וחרמב"ן דרנב"ה לא פטר כרת אלא במזיד**

**בגדר תשלומי מעילה אי ממונא ניהו או כפרה, ובדברי התו' שחילקו בין מעילה לתרומה**

**י. פסחים כ"ט א' מאן י"א אר"י רנב"ה היא כו', דעת רש"י דרנב"ה לא פטר**

בכרת אלא במזיד, ומיירי הכא בהזיד בחמץ, [וסתמא דמילתא הכי הוא שהחמץ ניכר וההקדש נסתר] ודעת תו' דאף בשוגג פטר, כדין חייבי מיתות ב"ד שוגגין, ודעת הרמב"ן כרש"י, ובתו' הרשב"א כתב שרצה לחלק כן, אלא דקשיא ליה מדאמרינן כתובות ל' ב' כרת שלי כמיתה שלכם, דמשמע לגמרי לכל דבר, ויש לעי' היכי משמע להשוותו גם לשוגג, הרי ודאי בעיקר דין קלב"מ יש לחלק בין מיתת ב"ד למיתה שבדיני שמים, דאין ב"ד מענישין שני עונשין ונדון בחמורה, אבל בידי שמים גם קלב"מ חייב לצאת ידי שמים כדאמר ב"מ צ"א א', ולענין זה חמיר מלקות ממיתה בידי שמים כיון שהוא עונש ביד"א, וכיון שכן אין לך בו אלא חידושו דקאמר רחמנא שאם יעלימו עם הארץ את עיניהם מלדון את המזיד ושמתי אני את פני וגו', דמשמע שעונש זה של הכרת יהא כעונש ב"ד, אבל אין ללמוד מזה לחייבי כריתות שוגגין, שאין לך בו אלא חידושו במזיד, וכדחזינן דאפי' מיתה בידי שמים לא פטרה לרבא, הרי דבידי שמים קיל טפי, וממילא גם בכרת אין לחדש כן אלא במזיד, [וטעמא דקרא יש לפרש שבמיתר עצמו במזיד למיתה אפי' בידי שמים כאינו בר חיובא לממון דמי, משא"כ בשוגג], וחייבי

ויש לעי' בין בשוגג בין במזיד אם משלם דמים להקדש למה לא יועילו דמים אלו לפדות כל זכות ההקדש שבעצים גם מן הפת, ובשוגג י"ל דאה"נ אלא דרבא עדיפא מינה קאמר דנפקי לחולין, אבל אכתי במזיד יש לשאול כן, וגם בעצי שלמים אם חייב לשלם מה שנהנה, דלא יהא חמור מהדיוט, ישלם בזה גם שבח העצים שבפת, ואפשר דכיון שכל הפת חולין לא מהני שום פדיון וכמש"כ לעיל, אבל לא משמע דהפת אסורה עד שישלם, דסתם אסורה לגמרי משמע, וגם י"ל דכיון שכבר נתחייב זכה בשבחן כאילו שילם. - כ"ז כתבנו לצד דמזיד חייב לשלם דמים מן הדין, וכן בשלמים.

**שם אר"פ הכא בעצי שלמים עסקינן ואליבא דר"י כו', משמע שר"פ חידש כאן דשלמים לא נפקי לחולין, וכבר אמרו כן ר"י ורבא ר"ה כ"ח א' גבי תקע בשופר של עולה ושל שלמים, ולא הזכירו ר"י דפשיטא דקי"ל כר"י, וצ"ל דר"פ השתא לא שמיע ליה ההיא דר"ה והוכיח מר"י דציאה לחולין תליא בדין מעילה, אבל אליבא דר"מ אין הכרח לזה, דהא מזיד נמי נפיק לחולין, ואפי' קדשים קלים כדאמר קדושין נ"ה א', מיהו לעיל סי"ד סק"ז כתבנו דלקושטא דמילתא אף לר"מ חידוש התורה הוא דשוגג מתחלל, וא"כ בשלמים דליכא מעילה לא מתחלל, וב"א ה"ר שלמה נ"י העיר די"ל דמה שנשרף יצא לחולין לר"מ אפי' בשלמים, דכמו שמבמזיד יצאו לחולין, ה"ה אפי' בשוגג מה שנתכלה מן העולם, ורק בנתינה לחבירו או בנטילה לעצמו יש להשוות שוגג דר"מ לר"י דכיון שלא נטל במתכוין הר"ז חוזר לרשות הקדש, שרק חידוש התורה מפקיע שוגג מרשות הקדש, וצ"ע בדין תשלומי מזיד דשלמים.**

**שו"ר דלא דמי לגמרי לההיא דשופר דהתם מיירי שהשופר נשאר בקדושתו אף בעולה, והנדון על השימוש אם הוא כיצא לחולין מכח המעילה, אבל מה שיוצא כולו**

מלקיות דילפינן ממיתת ב"ד יש מקום להשוותן אף לשוגג, כיון שזהו עונש של ב"ד, ובלא ראייה אין לחדש דכפרה שאני אלא דשוגג שאני, והנה מפורש בכתובות דלאביי דבמיתה בידי שמים אמרינן קלב"מ ה"ה דהזיד בתרומה ג"כ פטור לרנב"ה, וכיון שאין ללמוד משוגג ה"ה דהזיד במעילה לרבי באכילה, פטור לרנב"ה, וכן אפי' לרבנן משום דאין לוקה ומשלם, מיהו במזיד בלא עדים והתראה, לרבי פטור מתשלומין ולרבנן חייב, והרמב"ם בפ"א ממעילה כתב דלוקה ומשלם.

**נמצא** לפ"ז לדעת רש"י והרמב"ן לא מצינו מכאן ראייה לחלק בין תשלומי תרומה לתשלומי מעילה, דבתרווייהו ליכא משום קלב"מ כיון דשוגגין נינהו, ובמזיד בתרומה פטור לרנב"ה אליבא דאביי, ואי ס"ל כרבי פטור אף במעילה באכל הקדש, והתו' חילקו דתרומה כפרה והקדש ממון, והר"ש בתרומות פ"ז מ"א כתב דבירושלמי נראה דתרומה נמי לאו כפרה היא, ושלא מצאנו מקור לחילוק זה, [ובאמת פשטות הדברים מדילפינן מעילה מתרומה משמע שענינם שוה], ונקט עיקר הטעם מפני שבפירוש ריבית תורה שוגג לתשלומין, וכתירוצ' קמא דתו' בשמעתין, ועי"ש מ"ש ליישב אליבא דרבא, מיהו לפי' תו' כאן בתירוצ' קמא קשה דהו"ל לרבא כתובות ל' ב' להוכיח מכאן דלא כאביי, דבמקום לחדש שמיתה בידי שמים פוטרת משום קלב"מ והכא גזירת הכתוב הוא, מסתבר טפי ללמוד מכאן דדוקא בכרת פטר רנב"ה, ואפשר לומר דאי משכח"ל בכרת כה"ג ג"כ היתה תורה מחייבת, דאין ללמוד מחיוב שמצותו בכך, למאורע שנפגשו תשלומין עם כרת ומיתה בידי שמים.

**בשבת ס"ט ב' דחומש במקום קרבן קאי**

**בשבת** ס"ט ב' אמר רבא דבאכילת תרומה מיתה במקום כרת עומדת וחומש

במקום קרבן קאי, והיינו דלר' יוחנן שגג במיתה והזיד בלאו משלם קרן וחומש, ובמעילה לא שייך לומר כן אפי' לרבי דילפינן מעילה מתרומה למיתה, דהא ודאי איכא חומש ואשם אף בהנאה דליכא מיתה, כמ"ש תו' פסחים ל"ג א' דרבי רק באכילה מחייב, הרי חזינן שחיוב הקרבן הוא על שגגת הלאו, ולכן אם הזיד בלאו ושגג במיתה אינו מביא אשם, מיהו למונכו שבת ס"ט א' שייך שיביא אשם בהזיד בלאו ושגג באשם.

**ומ"מ** חזינן דבמעילה שנוסף חיוב חומש מלבד האשם, ש"מ דחומש תשלומין הוא כמו בגזול את חברו ונשבע לו, דכיון שנותנו להדיוט ש"מ שחיובו להוסיף על הממון, מיהו בתרווייהו נראה דליכא חומש אם מת הגזולן והמועל, אבל קרן מסתברא דחייב אף במעילה, ובוה חלוקה מעילה מתרומה, דבתרומה יש חיוב כלפי התרומה גם כשירש הוא את התרומה מאבי אמו כהן, ולכן גם בתשלומין יש שני כוחות, דחייב להחזיר קדושת תרומה לעולם, ולהחזיר הממון לכהן שנטל ממנו, אבל בהקדש הבעלים והקדושה אחד הם, ולכן יש חיוב להחזיר הקרן לאחר מיתה, ולא דמי לגזול הגר שאינו משלם הממון לבעלים אלא לכהנים, ובוה אמרו ב"ק ק"י ב' שהכסף מכפר מחצה, דאין בו אלא חיוב כפרה, אבל מעילה הויא חיוב ממון, ועי"ש דצריך להחזיר גזל הגר ביום ולא בלילה ולא לחצאין, וזה מוכיח שענינו כאשם, ול"ד למעילה דאפי' פחות משהו פרוטה חייב להשיב. - מי שאינו יכול להביא אשם אף בגזל הגר ראוי שישלם קרן וחומש כדי שיתכפר מחצה כמ"ש אאמור"ר שליט"א ב"ק שם, אלא דבהקדש חייב מן הדין לשלם, ובגזל הגר אפשר שא"א לכופו לשלם ורשאי להמתין שיוכל להתכפר כולו, וא"א להוציא מן היורשין והיורשים פטורים משום דכפרה היא ולא ממון.



**בדין ספק מעילה אם חייב קרן, כריתות כ"ב א'**  
**בכריתות כ"ב א'** מבואר דספק מעילה פטור מלשלם וכ"ה ברמב"ם פ"א ממעילה ה"ה, ויש לעי' נהי דהחלק הממוני פטור כדין ממון הדיוט דהממע"ה אבל הרי יש גם חיוב לתקן החטא כדחזינן בתשלומי תרומה שצריך להחזיר קדושת תרומה לעולם, והקדש ילפינן מתרומה, וא"כ מספק איסור צריך להחמיר להשיב קדושת הקדש לעולם.

**מיהו קושיא** זו היא רק למ"ש תו' יבמות צ"ט ב' כתובות ל' ב' דספק כהן צריך להפריש קרן וחומש ולנהוג בה כתרומה שלו, הרי דחלק האיסור לא מיפטר בספק, אבל סתמות הדברים נראה דפטור לגמרי, דחיוב תשלומי תרומה והקדש בתר חיוב הממון גריר, וכשאינו חייב לשלם הרי לא חל על תשלומי התרומה שהפריש שום דינים של תרומה, ואמנם יכול להפריש על הצד שהוא חייב, אבל אם מפריש סתמא על חיובו מחמת הספק, לא מתקדש כלום, כיון שאינו חייב בתשלומין, וכן הדין בהקדש, ולכן אמרו כריתות כ"ב ב' דלר"ט שמפריש מספק, צריך להקדיש המעות במוחלט, לומר שאם ישאר בספיקו לעולם הרי המעות נדבה, שאין זה תשלום ליתן להקדש מעות שהם ספק חולין, דחסר בכל הנתינה, ומה"ט בתרומה לא חל מידי בהפרשתו, כיון שאינו יכול להקדיש מספק לעשותן תרומה, מיהו אם יתברר לבסוף י"ל דלענין זה איגלאי מילתא שחל הקדושה מעיקרא, אבל אינו יכול להתנות באשם ודאי כ"ז שלא נתנן במוחלט להקדש, וצ"ע בזה. - בדין תשלומי תרומה בספק שהבאנו מתו' הנ"ל עתורע"א חלה פ"ג מ"ו ובמשנ"ת בספר אאמור"ר שליט"א תרומות פ"ז מ"ד ועיי"ש דמה שהזכירו פטור חומש היינו מפני שחייב הקרן לבעלים וכדאמרין באוכל מזיד משלם את הקרן, ולא משתמיט בשום דוכתא לומר מפריש לעצמו, שיהא בה חומרא דתרומה ומוכרה לכהן, כדאמרין גבי פדיון פט"ח, וזה

מוכיח דדינה שפטור מספק כתשלומי ממון, [ובפשוטו אין חילוק בין ודאי זר וספק תרומה לודאי תרומה וספק זר], וכן בהקדש לא החמירו עליו כספק איסור, אלא שאם הממון שלו לא הפריש כלום. (ונתבאר בזה במקו"א הועתק לקמן סי"ז אות ח') - שכ"מ שהקדיש נכסיו מספק"ל ב"ב קמ"ח ב' בעמד אם חוזר, וסלקא בתיקו, ובשו"ע סי' ר"נ ס"ג פסק דאינו הקדש, ולא חיישינן לספק איסור, דהממע"ה קובע הדין במוחלט, אע"פ שמדובר על חפץ מסוים, וכ"ש חובת גברא דליכא מספק.

### בגדר איסור מעילה וחיוב התשלומין

**עיקר** איסור מעילה בודאי שהוא על הזלזול בקדשי ד' (שע"ז מביא חומש ואשם) ודין ההקדש כאיסור הנאה, וכמו קונם וחרם, ולכן שייך לאסור אף הנאה שאין בה דין ממון, כגון קול מראה וריח דאסירי מדרבנן עי' פסחים כ"ז א', ובקטרת קודם שתעלה תמרתה צ"ע אם המעילה בנטילה והקטרה או בריח לבד, ערש"י שם, [א"ה, עי' ס"ד סק"ה] מיהו לענין תשלומין בדבר שהדיוט מדעת אינו יכול לתבוע תשלומין כגון על ריח, מסתברא שגם בהקדש אין תשלומין, אבל שייך לאסור כדין איסור הנאה.

**וכן** ליהנות שלא כדרך הנאתו, אם הפעולה מוגדרת כמזיק פטור, ושייך לדון רק מדין איסור הנאה, ויש להתיר כמו בכל איסור הנאה, אבל אם מוגדר כנהנה יש לחייבו על השימוש בהקדש, ואף שלא כדרך הנאתו י"ל שמעל, ולע"כ באיזה אופן, עי' פסחים כ"ז א', וחייב קרן וחומש ואשם, ועי' סי"ב ס"ק י"א י"ג.

**בש"מ** שפטרה תורה מחומר איסור מעילה, יש לדון דמ"מ כח הדיוט שבו לא פקע, ואם נהנה ע"י כילוי או שאכל חייב לשלם קרן, וכ"כ הרשב"א בשם הראב"ד ב"ק ע"ח ב', וברכב ע"ג בהמה ופגם י"ל שחייב כפי מה שנהנה, ובדבר שאין בו פגם דמעל

בהנאה לחוד, אם בהדיוט פטור אף בשלמים פטור, וכן בקרקע דין הקדש כדין הדיוט, ולא נתמעטו אלא מחומר דיני מעילה לחומש ואשם, מיהו יש סברא דכיון דאפקינהו קרא מחיוב מעילה לא הדרי לחיובי הדיוט בלא פסוק מפורש, וכ"נ דעת הראשונים ז"ל, וע"ע סי"ב ס"ק י"א סי"א סק"ג.

### בריתות כ"ב א' מתני' אר"ט מה לזה מביא שתי אשמות כו' בפלוגתא דר"ט ור"ע

יא. בריתות כ"ב א' מתני' ומודה ר"ע שאינו מביא את מעילתו כו', בגזל הגר אמרינן ב"ק ק"י ב' שהכסף מכפר מחצה, אבל כאן מספק הממע"ה ופטור מתשלומין, והאשם על חטא הזלזול בקדשי שמים, ולזה מהני אשם תלוי, ולא חייבוהו בתשלום מספק אע"פ שיש בזה ג"כ קצת כפרה, אבל עיקרו חיוב ממון.

ובתוי שבת ע"א ב' ד"ה מכלל כתבו דלר"ט אינו יוצא מידי עבירה באשם תלוי עד שיביא מעילתו, ויביא אשם ויתנה אם ודאי כו', וצ"ע מהיכי תיתי לחייב ממון בספק מעילה, הרי גם לגבי הקדש הממע"ה, ויש לפרש דס"ל שאין ראוי להביא שתי אשמות בדבר שעלול להוודע, ומודה ר"ט בדבר שלא יוודע לעולם דמביא א"ת בלבד, אבל אם עתיד להוודע אין ראוי להביא שתי אשמות כדי לחסוך בתשלומין, והיינו דקאמר מה לזה מביא שתי אשמות, ואכתי יש לשאול למה חייבוהו בחומש, וי"ל דכיון שכבר יצא יד"ח בתנאי זה, ראוי לחייבו כעת בתשלום שלם, חדא דלכתחלה צריך להביא גם החומש לכפרתו, ועוד שלא ישכח להביא חומש כשיוודע לו.

ובזה מיושב דמשכח"ל לר"ט אשם תלוי במעילה בלא תנאי, דדוחק לומר שהפסוק חידש א"ת במעילה כדי שיוכלו להתנות שאם לא מעל הא"ת, אלא יש לפרש דאיכא א"ת בלא תנאי, והיינו כשלא עתיד

להוודע, ולמדנו דלכו"ע א"צ לשלם ספק מעילות [וכן לאחר יוהכ"פ לכו"ע אינו מביא אשם תלוי] וזהו שאמרו ואם בספיקו עומד לעולם המעות נדבה, כיון שלצד שעומד בספיקו לעולם אינו מחויב לשלם מספק, מיהו עיקר הכונה דלצד שהוא פטור המעות נדבה.

שם מה לזה מביא שתי אשמות, מבואר שזהו טעמו, ולא משום דא"ת ג"כ מחייב בתשלומין מספק, ועמשנ"ת בזה לעיל.

שם ואם ספק המעות נדבה, מבואר שאם נותן המעות רק בספק, לא יצא ידי תשלומין, שאין ההקדש מקבל אלא מעות ודאין הראוין לשימושי ההקדש, ויש לדקדק מכאן שכל תשלומי מעילה שייך להתנדב להם כיו"ב, וא"כ בנהנה מחטאת דילכו ליה"מ אינו יכול להביא א"ת, דלא שייך להפריש בנדבה ליה"מ, ולפמש"כ אאמור"ר שליט"א מעילה י' א' דבשעת הפרשה אין מפרישין לעולם ליה"מ ניחא, שמפריש לנדבה, ולשאר מותרות אם מביאין מהם קרבן ע"ש אותו בעלים ה"ה הכא, ואם נופלין לנדבה סתם, ה"ה הכא.

### יב. סידור דברים שנתבאר

הזיד במעילה בשוה פרוטה בין באכילה בין בהנאה לוקה. אכל כזית פחות משוה פרוטה אינו לוקה, ולרבי באכל כזית בכדי אכילת פרס בכל ענין במיתה. בנהנה מודה רבי לרבנן, ויש חולקים בזה. קרבן בשוגג לכו"ע שיעורו בשוה פרוטה.

הזיד במעילה ונתן מעות הקדש לחנוני לא יצאו המעות לחולין, דלא ניחא ליה דלקני איסורא, אבל כשהוציא החנוני מעל, אבל אם הודיע לחנוני שהמעות הקדש, נתחללו המעות על המקח, וכשאוכל המקח לוקה, ובשוגג מעל, וה"ה בנהנה ממנו.

כ"ז מקום שיש חיוב קרבן בשוגג, יש מלקות במזיד, מיהו בלקח במזיד שלא יצא לחולין לאו מידי עביד ולא לקי, אבל באכל

ממון לבעלים], וכן חומש דמעילה פטור, וכל מה שמזיד חייב משלמין לאחר מיתה.

**אבל** במזיד וכל נהנה בפשוטו חייב בקרן, א"ה, ועי' סי"ב ס"ק י"א) ולמ"ד דמיתה בידי שמים פטרה מתשלומין, ה"נ יפטר לרבי דהזיד באכילת מעילה במיתה. בשוגג לא אמרינן קלב"מ במיתה וכתר, ונחלקו בזה רש"י ותו'. - במקום שפטור משום קלב"מ אפי' שילם לצאת ידי שמים אינו חייב בחומש ואשם.

**השורף** עצי הקדש לאיבוד עובר משום לא תעשון, מיהו דוקא בעצים שגופן משמש להקדש, אבל לא בעומדין למכירה לדמיהן, שאין לא תעשון אלא במאבד דברים המשמשים לגבוה, ויש להסתפק אם גם עצים קורות שהוכנו לבנין הבית בכלל.

**המבשל** איסור הנאה בעצי הקדש משמע שג"כ עובר משום לא תעשון, דכיון שלא נהנה הר"ז כמאבדן, ואע"פ שהי' דעתו לאכלן ואכלן אפ"ה הדין נקבע לפי האמת בזמן הבישול, וכונתו לחטא לא מחשיבה אותן שוה פרוטה.

**נהנה** בשני דברים שונים, או שאכל בשני תמחויין חייב על כל אחד ואחד קרבן, ואצ"ל אכל בשוה פרוטה ונהנה בשוה פרוטה שחייב שנים, וכל המחלק לחטאות מחלק לאשם מעילה, ונוסף עליהם מעילה שמצטרפין כולן לחומרא לשוה פרוטה, ומתחלקין בתמחויין לחומרא.

**אבל** נותר משלם לפי הנאתו, ואע"פ שאין להקדש הפסד ממון, (והפסד המצוה לפי כזית ולא לפי ממון), עי' כריתות כ"ג א', והמזיק את הנותר פטור אף מדרבנן, דהחויב רק בהפסד ממון.

או נהנה לוקה. - המעילה מצטרפת לשוה פרוטה אף לענין מלקות, כ"מ ברמב"ן שבועות כ"ב א'.

**נמל** הקדש לעצמו בשוגג יצא לחולין ומעל, במזיד לא מעל, אבל אם נטל איסור הנאה לעצמו כיון שלא זכה כלום לא יצא לחולין ולא מעל. אם בישל איסור הנאה או חרש באיסור הנאה אפשר דג"כ לא מעל, כיון שהנאה בתוצאה וכבישל עפר דמי, וד"ז נחלקו בו הראשונים בחורש שמחפה כלאי הכרם ומבשל גה"נ בחלב.

**הגוזל** חפץ מהקדש משמע שאינו קונה בשינוי, ובחפץ שברשותו כגון שהוא המקדיש ודאי דכגזבר דמי, והרי לא יצא מרשות הקדש שיהא לו קניני גזילה, ולכן אינו קונה מצה ומרור שלא נפדו בלעיסה, אבל בנטל מרשות גזבר יש להסתפק אם דינו כגזלן לקנות בשינוי, ופשטות הראשונים שאינו קונה, ועי' סי"ב ס"ק י"א.

**המבשל** בעצי הקדש אין שבח עצים בתבשיל לפי שהכלי מפקס, [כ"כ הר"ן ולע"כ בדעת ש"פ], אבל האופה בעצי הקדש הפת אסורה כשהי' מזיד או בעצי שלמים אפי' בשוגג, ולכאורה אין להקדש זכות ממון בפת, שהשבח הזה אינו כבעין, ומ"מ יכול להקדיש בו שוה פרוטה ולפדות הכל יחד, (וצ"ע בזה דבמע"ש מצינו שאין טעם מתחלל, אבל התם אינו ענין של ממון ולא שייך להוסיף עליו).

**ספק** מעילה פטור מלשלם, כגון ספק כהן שאכל תרומה כתבו תו' שמפריש לעצמו, וצ"ע בזה.

**מועל** ומת נראה שחייבין לשלם מנכסיו, [וכן מחיים יכולין לשלם שלא בדיעתו] ובתשלומי תרומה פטור [אבל חייבין בחיוב

## סימן טז

## בפרק השליח שעשה שליחותו

כ' א' השליח שעשה שליחותו, למה צריך בזה לדין שליחות

א. כ' א' מתני' השליח שעשה שליחותו כו' כיצד א"ל תן כו' מבואר כאן דחיוב בעה"ב הוא רק מדין שליחות, שהרי כאן שנה התנא דין שליח דמעילה וביאר דהינו בא"ל תן לאורחים ונתן להם כדבריו, ובאמת עדיין לא שנינו דין שליחות במעילה, דהא מתני' דאכילתו ואכילת חבריו היא אף בלא שליחות ואפי' לקטן ולנכרי כמשנ"ת לעיל סי"א סק"ד, והטעם מפני שהנותן מוציא לחולין בנתינתו, וא"צ שליחות של הזוכה אלא המציאות הזו שהחפץ נכנס לרשות הדיוט חשיבא מעילה, ובלא גזבר הרי עצם הנטילה של הנותן לעצמו חשיבא מעילה, וכשנתן לחבריו בטל ממנו מעלת גזבר ונשלמה הנטילה לעצמו, ולכן א"צ כונת זוכה כ"כ, שאפי' נטלו והפקירו מעל.

ויש לעי' למה צריך כאן לדין שליחות, הרי אף בשלח ביד חש"ו שנינו לקמן כ"א א' שאם עשו שליחותו בעה"ב מעל, דסגי במעשה קוף לחייב את המשלח שניחא ליה בהכי, [שו"ר דאפשר דלא אמרינן מעשה קוף אלא בנתן בעה"ב בידם, אבל אם אמר להם טלו מביתי ותנו לאורחים בעינן שליחות, וה"ה באמר טול פרוטה ממקום פלוני ותן לחנוני דבחש"ו פטור והרי במתני' ודאי לא נתן לו בידו כלום, שהרי נטל כבוד במקום בשר], וכ"מ ברמב"ם פ"ז ה"א דבאותו ענין שחייב בפקח חייב בחש"ו, ונראה דיש חילוק בין שליחות דפקח לשליחות דחש"ו, דאורחים שמקבלין מפקח הרי הם סומכין על דבריו, ואף אם לא שינה מדעתו של בעה"ב הרי הוא

הנותן, אלא שהוא שלוחו כמותו של בעה"ב, משא"כ בחש"ו שהם כמעשה קוף בעלמא.

ונפ"מ בחש"ו ששינו מדעת בעה"ב, שהאורחים שנטלו על פיהם מעלו בנטילתם, כיון שחש"ו אינם בגדר שליח, הר"ז כנטלו בשר של הקדש לעצמם, וכיון שאינם גזברים מעלו, [דברינו לפי הצד שבחנוני מעל מיד, כפשטות המשנה, עמ"ש אאמ"ר שליט"א בזה] ובפקח הוא מעל, וכן בנזכר בעה"ב וגם השליח נזכר, דבפקח לא מעלו בקבלתם דלא נחא להו דליקנו איסורא, אבל בחש"ו מעלו, כיון שאין להם זיקה מוחלטת לנתינת החש"ו, ולצד שלא מעל המשלח מעלו האורחים.

ולפ"ז הדעת של השליח גורמת שנצטרך להגיע לדין שליחות, אבל לא רק מצד הנותן, שאין בר דעת משמש מעשה קוף, אלא אף מדעת המקבל, שקבלתו מתייחסת לפקח הנותן, ואינו כמקבל מבעה"ב, ולא כנוטל מעצמו, [ויותר מיושב סתמות הדברים כמו שחזרנו לעיל שיש חילוק בין שלוחו ליטול וליתן, לבין נתן בידו].

מיהו לאחר שאמר להם השליח טלו, כבר קיים שליחותו והר"ז כאילו אמר להם בעה"ב טלו, ונפ"מ שאם נזכר שליח קודם שנטלו, בעה"ב מעל, דכיון שעשה שליחותו הר"ז כמותו, ושוב אין נטילתם מתייחסת לשליח, [מיהו לפמש"כ דבנטל השליח מעצמו בעינן לדין שליחות, ובחש"ו כה"ג פטור בעה"ב, א"כ י"ל דבנזכר שליח מעלו האורחים, דרק מכח שליחות אתינן עלה, וצ"ע בזה].

באורחין שאכלו ע"י חש"ו אם עשו שליחותן מעל בעה"ב, דהא אף בחנוני אם לא נזכר השליח ונזכר בעה"ב השליח מעל, וש"מ שהמעשה מתייחס שפיר לשליח דומיא דאורחין, מיהו אפשר דהתם לקח סתם, ולא פירש למוכר שהוא רק שליח ע"י לקמן סק"ח י', שו"ר דאפשר דהחילוק בין נתן ביד החש"ו דהו"ל מעשה קוף, לבין אמר להם טלו ממקום פלוני ותנו דבזה בעינן שליחות.

**נכרי** שעשאוהו שליח להאכיל אורחים, אם עשה שליחותו דינו כחש"ו הנ"ל, ואם לא עשה שליחותו י"ל דהאורחים מעלו כשיאכלו, דכיון דגדול הוא סמכי עליה, ואינם כזוכים מן ההפקר לפמש"כ בחש"ו, ולכן לא מעלו עד שאכלו, מיהו אפשר דבשלח נכרי ליטול וליתן ליכא שליחות, והאורחים מעלו, וכמ"ש לרד"ק כן בחש"ו.

**שם תן בשר לאורחים ונתן להם כבד בו, ע"ס המשנה**

ב. **שם** כיצד אמר לו תן בשר לאורחים כו' פי' בין שינה לשבח או למעט או ששניהם שוין השליח מעל, ונקט כבד ובשר דלא כר"ע, או דאפי' לר"ע השליח מעל, אבל מידי דלא מימליך עליה שליח מפני שהכל מין אחד ממש, כגון שא"ל תן בשר מן הירך ונתן מן הכתף באופן שנראה דלא קפיד בזה בעה"ב מעל דהא לא פליג אביי אר"ח בדלא צריך אימלוכי, מיהו כתב אאמו"ר שליט"א דסתמא הוי טפי קפידא דבשלמא בשר סתם כולל הכל, אבל למה הוצרך לפרש איזה בשר, [ועי' ב"מ מ"ב ב' דבלא א"ל מהאי רמי ומהאי לא רמי לא פשע שליח, וכתב בשטמ"ק לקמן כ"א א' אות כ"א דנתיב דלא פשע מ"מ עשה שליחותו לא מיקרי כדתנן בחלון ודלוסקמא, ויש לחלק דחלון ודלוסקמא הוו טפי שני מקומות מההיא דב"מ שם] שוב העירני ב"א ה"ר שלמה נ"י שלא דנו בגמ' אלא בדבר שהוא בכלל דברי בעה"ב, אבל

**שם** לא עשה שליחותו השליח מעל, דהו"ל איהו כבעה"ב שמאכיל אורחים, דאע"פ שאמר להם שבעה"ב הוא הנותן, הרי אין לנו שום ענין בדעתם, שהרי אף בהאכיל לנכרי וחש"ו מעל, וכיון שהוא יודע שאין זו שליחותו של בעה"ב, [אע"פ שחשב שג"ז בכלל רצונו של בעה"ב, שהרי לא נתכוין לגזלו, מ"מ שינה ולא שליח הוא], נמצא שהוא המוציא לחולין, כמו במביא לבעה"ב מן החלון כשצוהו מן הדלוסקמא, ואפי' בטעה ששכח מה אמר לו בעה"ב, דסו"ס השתא הוא הנותן, וא"צ נתינה מיד ליד, אלא כל שמניח לפניו זה נתינה שגם בבעה"ב שנתן הדין כן.

**ויש** לעי' היכא דלא עשה השליח כלום, כגון שהי' הכל מונח לפני האורחים, ואמר להם השליח שבעה"ב אמר טלו כבד, והאמת שבעה"ב אמר לו שיאמר טלו בשר, ומסתברא דלא מעל כיון שלא עשה שום מעשה שיחשב שליח, ואף כשעשה שליחותו אפשר שא"צ בזה לדין שלד"ע, שאינו שליח לשום מעשה אלא להודיע להם דבריו, ואפי' אם בעשה שליחותו חשיב שליח, מ"מ בלא עשה שליחותו לא חשיב שהוא המוציא לחולין, ואינו אלא כמטעה את חבירו שיאכל בשר פלוני ברשות פלוני, דבכה"ג האוכלין מעלו, ואין יתרון במה שבעה"ב עשאו שליח לבשר דכיון שלא עשה שליחותו הרי הוא כאדם מן השוק שאמר להם לאכול, ועי' להלן דאפשר שאפי' נתן בעה"ב החתיכה בידו א"צ לדין שליחות.

**במה** שנקטנו דגם חש"ו שנתנו לאורחים מעל בעה"ב, יש מקום לרד"ק דשאני נתנו לחנוני שהמקח נעשה לצורך בעה"ב, ונמצא שהחנוני מקבל וזוכה מכח בעה"ב, אבל באורחים אין כאן זכייה לצורך בעה"ב, וא"כ י"ל דלא סגי במעשה קוף לחשבם כאוכלין מכח בעה"ב, ולפ"ז נתיב טפי דברישא בעינן דוקא לדין שליחות, אבל פשטות הדברים דאף

בירך וכתף אף אם האמת דלא קפיד מ"מ אין זה בכלל דבריו ולא מיקרי שליחות, דלא מצינו דברי ר"ע אלא בדבר שזה בכלל לשונו, וכמו שבשר אינו בכלל כבוד, וסברת נמלך מהני רק כשזה בכלל לשונו, [כמ"ש בשטמ"ק כ"א א' אות כ"א] מיהו י"ל דחשיב תן אוכל לאורחים וסוג הבשר אינו מגרע מעיקר שליחותו להאכיל את האורחים.

**ופי'** המפרש תן בשר של הקדש, ויש בזה חידוש דאע"ג דתרווייהו של הקדש הו, ולא השינוי גרם את המעילה, דבאמת בעה"ב שגג בשליחותו ואמר לו ליתן להם של הקדש, אפ"ה אם שינה השליח מעל, דלענין השינוי לאו שלוחו הוא, וע"ע בזה לקמן סק"ג, (ובסיפא מיירי בהדיא כשהכל הקדש וכולן מעל).

**שם** השליח מעל, פי' אפי' אמר בעה"ב דניחא ליה נמי בשינוי, דסתמא בהכי מיירי, דאם אמר בעה"ב דקפיד פשיטא דלא מעל בעה"ב, וגם השליח ששינה זהו מפני שאמד דעתו של בעה"ב דניחא ליה בהכי, כגון ששמע מהאורחים שרוצים יותר בכבוד, או שהי' הכבוד ראוי יותר להתכבד בו, וכיו"ב מטעמים שהשליח חשב שזהו ג"כ רצונו של בעה"ב, דהא לאו בגנבא עסקינן, ואפ"ה השליח מעל.

**שם** א"ל תן להם חתיכה חתיכה והוא אמר טלו שתיים שתיים כו' נראה שהוא חשב שבעה"ב לאו בדוקא אמר כן, וכן הודיע להם טלו אחת מדעתי, היינו שתסמכו על דעתי שהבעה"ב אינו מקפיד, ולכן יש בזה חידוש שאפי' אם בעה"ב הסכים לזה, מ"מ השליח מעל מיהו בגמ' מפרשינן החידוש שלא עקר שליחותו מן הראשונה, ועמש"כ בזה לקמן סק"ד.

**שם** והם נטלו שלש שלש, שהי' משמע להם שבעה"ב אינו מקפיד בדבר, ולא גזלני נינהו, והיינו דקמ"ל דאע"פ שהסכים בעה"ב

אפ"ה מעלו, דהי' מקום לפטור את כולם בכה"ג, א"נ כיון שהם נטלו שלש שלש שייך לומר שאף את הראשונה מעצמן נטלו, דהא חזינן שאין נטילתם מכח אמירת הבעה"ב והשליח, אפ"ה כולן מעלו, ובזה שהשליח מעל יש יותר חידוש דודאי היה מקום לומר דלאו מכחו הם אוכלין את השניה אלא בין השניה ובין השלישית מדעת עצמם הם אוכלין, והיינו שסמכו דבעה"ב ניחא ליה, ואינם נסמכין על נתנת השליח בשניה טפי מבשלישית, ואע"פ שהאמת שבעה"ב הסכים עמהם על השלש, אפ"ה השליח מעל בשניה, דנפקא לחולין מכח אמירתו, דמ"מ נסמכין טפי על דבריו, ועי' לקמן סק"ד.

**מיהו** אם אמר להם בהדיא שאין הבשר שלו, ואין לו רשות מפורשת ליתן יותר, אלא שמודיע להם שבעה"ב אינו מקפיד מסתברא דלא מעל, וע"כ צ"ל באופן שלא פירש להם שאינם שלו, אלא אמר להם טלו על דעתי.

**שם ב' מאן תנא אר"ח דלא כר"ע כו'**

ג. **שם ב' גמ' מאן תנא כו' אר"ח דלא כר"ע** כו' הדבר פשוט שאם אמר בעה"ב שהוא מקפיד ולא ניחא ליה בכבוד דאפי' לר"ח אליבא דר"ע לא מעל, דאיך נעשה לאדם מעילה בע"כ, וא"כ הוכחת ר"ח היא מהא דמעל השליח בכל גונא אף בדניחא ליה לבעה"ב, ואפי' אם מודה ר"ח דבעה"ב לא מעל מ"מ גם השליח לא למעול, דהא מעיקרא היה מקום להסתפק שבעה"ב ניחא ליה בהכי, ואם איגלאי מילתא דהכי הוא הדין נותן שלא ימעול, ועי' תו' נדרים נ"ד א' שמ"ש שם בגמ' נמעול בעה"ב לאו דוקא מעילה גמורה, אלא שספק רצונו של בעה"ב שזה גורם שיתכן שמעל בעה"ב, זה יפקיע הודאות ממעילתו של השליח.

**ובזה** מיושב במאי פליגי ר"ח ואב"י, דודאי מודה ר"ח דבעי אמלוכי, אלא שאם נמלך ונמצא כדבריו איגלאי מילתא דשלוחיה

הוא, ואביי סבר דכיון שצריך להמלך נמצא שבודאי אינו שלוחו, דסו"ס אדעתא דנפשיה עביד, ולכן אע"פ שהסכים בעה"ב אפ"ה השליח מעל, שו"ר בזה ברשב"א נדרים שם.

**ובשמי"ק** אות א' בשם תו' כתבו דכונת ר"ח דתרווייהו לא למעלו מספק, ואפשר דכונתם ג"כ אפי' בדניחא ליה לבעה"ב, אבל בדלא ניחא ליה שפיר מעל השליח, ואפשר דכיון שהדבר ספק בשעת השליחות, א"כ לעולם שניהם לא ימעלו, שאין כאן הוצאה לחולין מוחלטת מכחו.

**ופשמות** הגמ' בנדרים שם דלכו"ע לא לקי בנדרים אליבא דר"ע, וסתמות הדברים דדין כבד ובשר ודין ירך ודלועין שוין, שהדין נקבע לפי דיבורו, ואינו נפשט ע"פ דעתו כיון שחסר בביאור נדרו, וגם אפשר שדעתו כמשמעות הלשון, ולא נתן דעת להכריע בעצמו בדלועין מאי, וטעמא דר"ע דפטר ממלקות לפי שאין הדבר מוכרע במשמעות הלשון, וזהו מצב של ספק גמור, ולא ספק פרטי בדלועין, אלא כל מידי דמימליך עליה שליח, הוא בכלל הלשון קצת, והיינו דפשיטא לן לדמויי דר"ע דלועין לכבד ובשר, וצ"ע ברשב"א ור"ן שם.

**כתב** אאמו"ר שליט"א דר"ח משמע ליה מתני' דהשליח מעל אף כשלא מצא בשר אלא כבד דהשתא הויא דומיא דמימליך עליה שליח, שאם מצא בשר לא היה לו לשנות, ואף שליח כה"ג אינו נמלך, ולפמש"כ סק"ב דמיירי שהשליח היה סבור שבעה"ב יהא ניחא ליה טפי בכבד, אם ישמע שהאורחים רוצים בכך, או סיבות אחרות שיש לשליח להעדיף הכבד, א"כ משכח"ל בכל ענין, וסתמא מיירי כששינה בכונה טובה.

**ויש** להסתפק לר"ח אליבא דר"ע אם שניהם בודאי לא מעלו מכח ספק, או דחד מיניהו מעל ומספק שניהם פטורין, ולר"ע שניהם יביאו אשם תלוי, או לר"ש יביאו אשם

ודאי ויתנו ביניהם, מיהו האורחים ודאי לא מעלו אף לצד דשניהם לא מעלו, דמ"מ נפק לחולין מכח שניהם, והם בגדר שנים שעשאוהו, ואפשר שהדבר תלוי בדעתו של בעה"ב שאם אומר דניחא ליה, ואם לאו השליח מעל, ונראה דודאי חד מיניהו מעל, שאם בעה"ב בודאי לא מעל מכח ספק, א"כ השליח מעל, שהרי אינו יכול לסמוך על הספק וכקושיא דאביי, אלא ודאי לר"ח לצד דניחא ליה לבעה"ב הוא מעל שחשיב ג"ז בכלל שליחותו.

**כתב** אאמו"ר שליט"א שאם הבשר לא היה הקדש והכבד היה הקדש מעל השליח אף לר"ח אליבא דר"ע שהרי לא שלחו ליגע בהקדש כלל [ואע"פ שבאמת בעה"ב שגג ולא היה נמנע משליחות זו בגלל ההקדש, מ"מ סו"ס לא שלחו], וע"ש שהקשה איך מסייע זה שהבשר הקדש לחייבו על הכבד, ולכאורה אם היו שניהם בקערה אחת אם היה מידי דבכלל שליחותו הוא, הרי שפיר מעל בעה"ב, והיינו כגון בשר ובשר באופן שמראה מקום הוא לו, כגון שאמר תן להם בשר ירך מן הקערה, והבין השליח דלאו דוקא ירך קאמר, דבכה"ג חשיב כשלוחו לכל הבשר שבקערה, ודכוותה בבשר וכבד, וכההיא דבי"מ מ"ב ב', וא"כ אפשר דאף כשהבשר חולין שייך שימעול בכבד, דחשיב כספק שליח גם על הכבד, וכשאיגלאי מילתא דניחא ליה נקטינן שבאמת היה שלוחו, והכא נמי מיירי בדניחא ליה ואינו נמנע מפני שלא ידע שזה הקדש.

**שם** אלא אר"פ ביומא דכייבין וכו' יש לתמוה איך סתם התנא שריותא דמהני רק במאורע דכייבין ליה עיניה, [ובחולין ק"ד א' לא הזכירו בגמ' כלל אוקימתא זו והניחו מתני' כפשטה], וביאר אאמו"ר שליט"א דכונת התנא לומר דעופות לעולם אסירי, אפי' יהא לו טעם שאינו אוכלם, אבל דגים אינם כ"כ בכלל בשר, ובטעם כל דהו מפקין להו מכלל נדרו, [ומה שנאמר בפ' בהעלותך אם את כל

שהשאר מדומע ומפסיד לבעה"ב, ואח"כ הביא ירושלמי שהקשו כן, ונראה כונת הירושלמי כמש"כ שא"א להפריד את האחד מנ' כיון שהוא מתקן פחות, משא"כ באורחים ששייך להפריד החלק שנתן בעה"ב].

**ולפ"ז** אם אמר בעה"ב תן כבוד והוא נתן כבוד ובשר פשיטא דמוסיף על דבריו הוי, וכן בפירש בעה"ב איזה מין בשר והוא הוסיף מין אחר, ורק באמר טלו שתיים שהחתיכה של בעה"ב היא באחת מהן ואין ידוע איזוהי או שהיא חציה בזו וחציה בזו, בזה שייך לדון שמעביר ע"ד של בעה"ב.

**שם** אמר רב ששת דאמר שליח טלו אחת מדעתו כו' מהו דתימא עקר כו' יש לעי' כיון שפירש דבריו למה נימא שעקר שליחותו, ועוד היכי סתים תנא בלישניה, אם כל הנדון הוא אם עקר שליחותו או לא, ואפשר דהנדון אם עקר שליחותיה אינו כלפי בעה"ב, אלא כלפי האורחים דכיון שאומר להם טלו שתיים מדעתי, הר"ז כאומר להם שאם תסמכו על דעתי אתם יכולין ליטול שתיים מדעתי, ואינו מדקדק שהראשון יהא מדעתו של בעה"ב, אלא מתיר להם ליטול שתי חתיכות מדעתו, דהא קיימינן השתא לצד שאם אמר סתם שתיים הר"ז מעביר על דעתו של בעה"ב, לפי שאין כאן חתיכה מבוררת והר"ז כנותן להם חתיכה גדולה מדעתו, וא"כ גם כשפירש להם דברי בעה"ב, מ"מ אומר להם שמדעתו יכולין ליקח חתיכה גדולה בכפליים, וא"כ ס"ד דאומר להם שיכולין ליקח הכל מדעתו.

**ומתני'** מתפרשת שתיים דומיא דשלש, שהם יודעים שהשלישית הם מוסיפין מדעתם, ולכן לא הוצרך לפרש דאמר מדעת בעה"ב, והחידוש באורחים אע"פ שהם מזידין בנטילה מבעה"ב אפ"ה מעלו כיון שהם שוגגין בהקדש, [מיהו סתמא לאו מזידין גמורין נינהו, ואם הוא באמת הקפיד י"ל דהו"ל כאומר מותר דסתמא חשבו שבעה"ב

דגי הים על בשר אתן להם, היינו מפני שאמרו זכרנו את הדגה] ויתכן דנפ"מ לענין מעילה דאם אמר תן להם בשר ונתן דגים אף לר"ח אליבא דר"ע מעל השליח, דכיון דבכל מפקין להו מכלל נדרו, ה"נ אינן בכלל שליחותו, והדבר צריך ראייה, מ"מ עיקר כונת התנא להשמיענו דלא כרשב"ג, והיינו שכל מיני בשר שצריך השליח להמליך עליהם הרי הם בכלל האיסור, והוצרך ללמד שדגים שונים מעופות וסמך ע"ז שמענינו הוא נלמד, שכבר פירש לאסור כל מיני בשר, משום דממליך עליה שליח, וע"כ דאיירי באופן שאינם בכלל בשר, ומפרש בדכייבין ליה עיניה, ובעופות אף בכה"ג אסור, שהם בכלל הלשון טפי מדגים, ואין המאורע דקשין לו מוציאן מן הכלל, מיהו אם היה רק האופן דהקזה היה קשה לחלק ביניהם, מיהו בנדרים פי' אביי דאף בהקזה הרי עופות אפשר בשליקה, והיינו ג"כ משום דעופות הוו טפי בכלל בשר.

### שם ש"מ מוסיף על שליחותו כו'

**ד. שם** ש"מ מוסיף על שליחותו הוי, נראה דכל הנדון הוא דוקא בשתיים שאחת מהן משל בעה"ב ואין ידוע איזו היא, דהו"ל כא"ל תן להם חתיכה בגודל של כזית והוא נתן להם בגודל של שני זיתים, דהשתא כל חלק מהחתיכה הוי קצת בשליחותו וקצת מעביר, ואמנם שייך לומר שהכזית הראשון הוא משל בעה"ב, אבל הם קיבלו כל החתיכות בנתינה אחת, דהיינו שאף במשהו האחרון יש משל בעה"ב, וכמו בתרומה שאם תרם אחד מארבעים הר"ז תרומה כזו בכל חטה, ולא אמרינן שחל רק חלק האחד מחמישים שבהם, ואף בלי הטענה שא"א לברר ההיתר של החולין מן התרומה, אלא זוהי תרומה אחרת, שכל חלק באופן יחסי מתקן פחות ממה שראוי לתקן לפי חשבון של אחד מחמישים.

**[שו"ר** בר"ש תרומות פ"ד מ"ד כתב הטעם שלא חל על אחד מחמישים לפי



יתרצה בזה, שהרי הניח לפניהם קערה מלאה חתיכות, ועוד דלא נימא דכולהו אדעתא דנפשייהו נטלו.

**לפמ"שנ"ת סק"א** אין הדין תלוי בדעת האוכלין אלא בדעת השליח, שאם נתכוין ליתן כל השתים על דעתו, הרי הוא חשיב המוציא לחולין, ולפ"ז צ"ל שגם בדעת השליח אין כאן הכרעה גמורה, דמשמע שהי' נותן להם שתים מדעתו, אלא שיש בלא"ה ציווי בעה"ב לאחת, וכיון שכן היה מקום לייחס את הנתינה כולה לשליח.

**והא** דחשיב השליח כמוציא לחולין, אע"פ שלא נתכוין לזכות לעצמו, שהרי הוא נותן להם משל בעה"ב, שאומר להם שיסמכו על דבריו שהוא רשאי ליתן להם, דמ"מ האחריות על ההוצאה לחולין היא ע"י מעשיו וציוויו, וכיון שידוע שיש צד רחוק שהוא נותן שלא ברשות, ממילא חשיב כנטל מעצמו ונתן להם, ואף בנזכר בעה"ב ולא נזכר שליח השליח מעל, דהפטור של השליח שנתחדש מכח הדין דשלד"ע במעילה, אין זה מגרע באחריותו של השליח, אם מאיזו סיבה תבטל השליחות, ולכן כל שליח יש צד במעשהו שהוא אחראי לבדו על כל המעשה, ולכן חשיב כמוציא לחולין בנתינתו, ועמ"ש אאמור"ר שליט"א במתני' כ' א' בנתנה לחבירו.

**כ"א א' אמר לו הבא לי מן החלון כו' בדברי התו' שמעל לכשיוציא**

ה. **כ"א א' מתני'** אמר לו הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא לו כו' בעה"ב מעל, פשטות המשנה שמעל מיד בקבלתו, כדמפרשין כ' א' דדוקא גזבר שנטל אבן או קורה או פרוטה לעצמו לא מעל, וכאן בפשוטו לאו בגזבר קיימינן וא"כ ברגע שנטלה מעל, [וזהו שהקשו לעיל בפשיטות מ"ש הוא מ"ש חבירו וצ"ע בתו' למה נקטו דמיירי בגזבר, ועי' להלן], מיהו יש לעי' היכי דמי שנטילתו הוצאה חשיבא, הרי בסתמא

מיירי בחלון ביתו של המשלח, וא"כ למה יצא לחולין בנטילתו, הרי ההקדש צריך להיות ברשותו עד שימסרנו ליד גזבר, וא"כ נטילתו אינה הוצאה מרשות הקודמת, וי"ל דמיירי כשבנטילתו הוחלטה ההוצאה מרשות הקודמת, כגון שעירבן עם מעותיו, או שנטל פרוטה מתוך דלוסקמא של מעות הקדש, וע"י נתינה ליד בעה"ב הוחלטה הפקעתן מרשות הדלוסקמא של הקדש, ול"ד לגזבר כיון שידו כיד הקדש, אבל הדיוט שמקבל, יש אופנים שההכנסה לכיסו ולידו חשיבא הוצאה מרשות, דנהי דמעיקרא ג"כ היה ברשותו, אבל אין כל רשותו כרשות הקדש, וכמו שמובן שהדיוט שבנה האבן בתוך ביתו מעל מיד בכולה, ורק גזבר אין בנייתו הוצאה מרשות הקדש, וה"ה בנטל פרוטה כה"ג, וכ"ה פשטות המשנה דנטל אבן או קורה של הקדש שהקשו בגמ' מ"ש הוא ומ"ש חבירו, דכשנטילתו מחליטה החפץ לרשותו הר"ז כנתנה לחבירו, וכבר כתבנו כן לעיל סי"ג סק"א, מיהו אם אינו עושה בה פעולת החלטה לרשותו, רק נוטלה בידו ואומר הרי היא שלי ומחזירה למקומה, בזה י"ל דלא מעל וכמ"ש בתוספתא פ"ב ה"א, ודכוותה מתפרש במתני' הבא לי מן החלון הבאה כזו שמוציאתו מהרשות הקודמת, כגון שנטלה לצאת לשוק וכיו"ב, ובכה"ג יש בנטילה זו הוצאה מרשות הקדש, ולכן אם עשה שליחותו בעה"ב מעל בקבלה זו, דקרינן ביה נטל פרוטה של הקדש, ואם לא עשה שליחותו שליח מעל בנתינתו דקרינן ביה נתנה לחבירו.

**ולפ"ז מתני'** כפשטה שהמעילה מיד בנתינה ליד בעה"ב, ויש גם מקום לדחוק דהבא לי עבור האורחין קאמר, שהשליח נטל מן החלון לאורחין של בעה"ב, דהשתא שפיר מעל בקבלתם כמו במתני', עי' להלן בדעת הרמב"ם.

**ולאמור** לא נתפרשו לנו דברי התו' שכתבו שהשליח מעל כשיוציא בעה"ב,

דארישא קאי, מיהו טפי הול"ל תן להם מן החלון, וגם אין בשר וכבד בדלוסקמא.

**מה** שנקטו תו' דמיירי בגזבר כתב הגרע"א ז"ל דהיינו מדקרי ליה בעה"ב ומשמע שהחלון בביתו וכיון שכן מסתמא גזבר הוא, והוכיח מזה דדעת תו' שאם לא היה גזבר מעל אף בכה"ג שסבור שהם שלו, ואע"פ שהיו ברשותו, וכ"כ אאמו"ר שליט"א במתני' י"ט ב' נטל אבן כו' עי"ש, ובמל"מ והגרע"א ז"ל נקטו דפליגי התו' בזה, ולפמש"כ תלוי לפי הענין, שאם בנטילתו לעצמו יש הפקעה מרשות הקדש כגון שנטל אבן שברשותו ובנאה ע"פ ארובה או שנטל מקופת הקדש שברשותו ונתנה בתוך כיסו, בזה אף בסבור שהוא שלו מעל, אבל אם נטלה בידו ע"מ להחזירה למקומה ברשותו, או להעבירה ממקום למקום, שאין בנטילה זו שום הפקעה מהקדש לא מעל, וכבר נתבאר לעיל סי"ג סק"א ועוד בכ"ז.

**ולכאורה** נראה דסתם בעה"ב דקתני לא מיירי בגזבר, אבל בתו' שבשטמ"ק אות כ"ד דייקו מסיפא דנתן לו פרוטה ומ"ל הבא לי כו' שאם אינו גזבר דין הוא שימעול בנתינה לשליח, וי"ל בזה דכיון שאם לא ימצא ליקח יחזירנה לו א"כ עדיין אין בנתינתו הוצאה מהרשות הקודמת, דהא אף בגזבר מה"ט לא חשיב נתנה לחבירו, וק"ו ממעות שאינן קונות דלא מעל בנתינה למוכר מפני שיכול לחזור בו, עב"מ מ"ח א', ובגמ' ב"מ מ"ג א' פירשו דין המפקיד מעות אצל שולחני בגזבר.

**שם אע"פ שאמר לא היה בלבי אלא מזה כו' ברש"י ורמב"ן שה"י שני כיסים בחלון**

ו. **שם** במשנה אע"פ שאמר בעה"ב לא היה בלבי אלא מזה מזה והביא מזה, בפשוטו מזה ומזה היינו החלון והדלוסקמא כפי' הרמב"ם, חדא דלמאי הלכתא נקט התנא ברישא חלון ודלוסקמא, הול"ל א"ל הבא לי

ומה יש לשליח עם הוצאת בעה"ב, ומשמע דפשיטא להו דבעשה שליחותו ג"כ לא מעל בעה"ב אלא כשיוציא, ואפ"ה בלא עשה שליחותו מעל השליח בהוצאת בעה"ב, וצ"ע הרי כלתה שליחותו בהכנסה ליד בעה"ב, ושוב אין בעה"ב עושה בשליחותו כלום, כסיפא כמו ברישא, ולא שייך שימעול שליח בהוצאתו של בעה"ב לצורך עצמו, שו"ר בקרן אורה שתמה בזה, ונקט בדעת רש"י בקדושין שבעה"ב מעל בקבלתו מיד, כיון שנתכוין להכניסה לרשותו, ועי"ש.

**מה** שנקטנו שהמעילה נחלטת בנתינה לבעה"ב, ולא בנטילת השליח, כ"נ בשליח של הנרות והפתילות שכ"ז שלא השלים שליחותו לא מעל, שלא יצא מרשות הקודמת, וכן כשלא עשה שליחותו דודאי לא מעל בנטילתו לחוד כ"ז שלא הביא אצל בעה"ב, מיהו לפ"ז כשעשה שליחותו אין כאן כח שליחות, שכל המעילה נעשית ע"י בעה"ב, ולשון המשנה משמע שכשעשה שליחותו מעל בעה"ב מכח שליחות, ומזה משמע טפי כפירושים שכתבנו בסמוך שהשליח עשה שליחות לבעה"ב, וכן החידוש של דברים שבלב מיושב טפי לפ"ז.

**ואאמו"ר שליט"א** כנראה פירש שהביא אוכלין לבעה"ב וכשאכלן בעה"ב הרי הוא כאורח אצל השליח, וכן מובא מפ"י קדמון הנדמ"ח, אבל בפשוטו בדלוסקמא אין מניחין אוכלין וא"כ מיירי במעות, וכ"כ רש"י קדושין נ' א' הבא לי מן החלון מעות, וכן משמע בתו' לכשיוציא בעה"ב דהיינו במעות, ובקרן אורה פ"י שנתנן לשליח להוציאם עבור בעה"ב, ולשון הבא לי לא משמע כן, שדוחק לפרש הבא לי חטים במעות שתטול מן החלון, ולשון הרמב"ם פ"ז ה"א משמע דמפרש הבא לי עבורי ותן אותו לאורחים, וארישא דמתני' קאי, וזה כעין פירוש הקרן אורה, אלא שמתפרש שפיר בסתמות המשנה

מאותו שהוא מתכוין, כגון שהיו מעות בכיס גדול פתוח, וההקדש בכיס קטן קשור, ולא חשב שיביא מהקטן הקשור.

**נראה** דאפי' אמר בעה"ב לא היה בלבי מזה לפי שידעתי שהמעות קדש, אפ"ה מעל, דכיון שקיבלם בתורת חולין, הו"ל שוגג, אע"פ שפשע במה שלא אמר לו בהדיא מאיזה בדיוק.

**שם** אבל אם א"ל הבא לי מן החלון כו' או מן הדלוסקמא כו', קתני תרווייהו דלא נימא דוקא מפני ששינה מחלון לתוך הדלוסקמא שהוא מקום משומר אבל מדלוסקמא לחלון לא חשיב שינוי, וג"ז בכלל דבריו, וקמ"ל דאע"פ שבעה"ב באמת לא ידע שזה הקדש ומראה מקום הוא לו, אפ"ה השליח מעל, דסו"ס לא ציוהו על זה.

**שם** שלח ביד חש"ו חנוני מעל, במש"כ תו' דמעל לכשיוציא

ז. **שם** במשנה שלח ביד חש"ו כו' חנוני מעל, פי' תו' דמעל לכשיוציא כמו בסיפא, וצ"ע א"כ מ"ט לא קתני הכא לכשיוציא, [ועשטמ"ק וצ"ע אם זוהי גרסא או פירוש], ואמנם התו' לשיטתם פירשו גם ברישא לכשיוציא בעה"ב, וא"כ כולה מתני' סתמה ומתפרש לכשיוציא, אבל אם מפרשין רישא מעל מיד ה"נ ראוי לפרש כן, ועוד ראיה מדשביק תנא חש"ו ונקט בסיפא פקח, ש"מ שדין הסיפא דוקא בפקח.

**והנה** הטעם בסיפא דשלח ביד פקח שלא מעל החנוני מיד היינו משום דאיסורא לא ניחא ליה דלקני, וכיון שהוא לא לקח מעצמו לא מעל [וכדאמרינן נדרים ל"ה א' וכמ"ש הר"ן שם ועי' ב"מ צ"ו ב'], אבל בנטל מחש"ו הר"ז כלקח בעצמו מע"ג קרקע, דלא מצי למימר לא ניחא לי דליקני, שהרי הוא כעושה מעשה הקנין מרצונו, ולכן גם בסיפא קתני דוקא בפקח, שרק בכה"ג שמעינן

מן החלון והביא לו, ועוד דסתמא אין שני חלונות באותו חדר ולא שתי דלוסקמא, ולכן דוחק לאוקומה בדאיכא תרתי והחליף השליח מכונת בעה"ב, אלא יש לפרש שבעה"ב טעה וסבור שמעות אלו מונחים בחלון והתברר שאלו שחשב היו מונחין בדלוסקמא, ונמצא שהשליח לא עשה שליחותו האמיתית, ואם הוא בעצמו היה הולך היה מכיר מה שהוא רוצה, וכיון שהדבר נוגע למשלח עצמו ס"ד דיהני דברים שבלב לפטרו, וקמ"ל דחשיב שלוחו ובעה"ב מעל.

**ויש** להסתפק אם הטעם מפני שאם לא ימעול בעה"ב ימעל השליח, ולגבי זה ודאי דדברים שבלב אינם דברים לחייב את השליח, או שגם בלא זה חשיב שלוחו ע"פ דיבורו, מיהו אין נפ"מ בחש"ו ונכרי דבדידהו לעולם מעל בעה"ב בנטילתו אפי' לא עשו שליחותו, עסק"א.

**שו"ר** ברש"י קדושין נ' א' שכתב שהיו שני כיסין באותו חלון, וכ"כ הרמב"ן שם והוסיף דמי שמפרש שנתכוין לדלוסקמא אע"פ שאמר חלון טועה הוא, דא"כ עוקר הוא את דבריו, ונדון דברים שבלב הוא לפרש את דבריו, ואנן פשטינן התם ממתני' דדברים שבלב אינם דברים אף במפרש באופן שאינו סותר את לשונו.

**ולפ"ז** נקט ברישא חלון או דלוסקמא אגב סיפא, ומשו"ה לא קתני הבא לי מן החלון והביא לו אע"פ שאמר בעה"ב לא היה בלבי אלא מן הדלוסקמא, ועוד דלשון לא היה בלבי לא משמע שטעה בדיבורו, שאם בזמן דיבורו חשב שהמעות שהוא רוצה הם באמת בחלון, א"כ אין שייך ע"ז לא היה בלבי, אלא טעיתי ולא לכך נתכוונתי, אבל אם לא טעה כלום ובאמת חשב שיביא מכיס אחר שבאותו חלון, ניחא דקושטא קאמר שזהו מה שהי' בלבו בשעת דיבורו, ומה שלא פירש לו דבריו היינו מפני שחשב שבודאי יביא

ר"א ור"י שהמעילה מכח שליחותו של חנוני, אלא ביארו מ"ט סגי בחש"ו.

**שם** גמ' אר"א עשאו כמעטן של זיתים כו', יש לעי' איזה חידוש יש במעטן שעשאו כמותו, ויעוי' בזה בתו', ואפשר שעשאו כדבר שנעשה ממילא בטבע כמעטן, וה"נ אע"פ שהחש"ו יש בהם כונה ורצון, ולאו בני שליחות נינהו, אפ"ה עשאו כאילו נעשה ממילא, דע"ז מתייחס המעשה לבעה"ב, כמו במעטן שהזיעה נעשית ממילא, וכיון דניחא ליה כעשה במתכוין דמי, ה"נ מעשה החש"ו כשעושיין שליחותו חשבינן להו כנעשית ממילא, ולא מכח רצונם, ונפ"מ דבנכרי גדול לא ימעל בעה"ב, דאדעתא דנפשיה עביד.

**מידו** במה שהזכרנו דכמעשה ידיה חשיב יותר נראה דבמעטן א"צ מעשה ידיה כלל, וסגי דניחא ליה במשקין היוצאין, וה"נ סגי דניחא ליה בשליחותן, דכיון שיודע שזוהי התוצאה של המעשה הזה, חשיב ניחא ליה מעיקרא, ועשאו כנעשה ממילא בטבע ולא ברצון.

**שם** ור"י אמר כאותה ששינו כו' הר"ז עירוב, יעוי' בתו' שדחו פ"י הר"א, ובאמת אין לפרש דר"ל שהחנוני הוא שלוחו של בעה"ב, דא"כ הול"ל חנוני כאחר המקבלו דמי, ועוד שהרי לא דיבר עם החנוני קודם לכן, ועוד דבאחר המקבלו מתני' היא בעירובין ל"א ב' דמהני בחש"ו, ולמאי איצטריך לאתויי ברייתא דפיל וקוף, כן הקשו בשם הקרן אורה, מיהו לעומת זה קשה שהביאו ברייתא היפך ממה ששינו בעירובין שם, ואמנם כ"ה בתוספתא שם, אבל בגמ' פשיטא לן שם כברייתא דאינו עירוב, ובחש"ו מבואר כן במשנה שם.

**ואפשר** דבאמת בעירוב חש"ו גריעי מפיל וקוף, כיון שיש להם כונה ורצון, ואם מניחין העירוב מדעתם כמו פיקח, הר"ז מגרע בכח הקנין של בעה"ב, ולא מהני עומד ורואהו, כיון שדעת בעה"ב סומכת עליו,

החידוש דאיסורא לא ניחא ליה דליקני, ורק בזה יועיל אם ימהר לחלל קודם שיוציא, אבל בשלח ביד חש"ו ונזכר לא יועיל החילול אם כבר בא ליד חנוני, כיון שמעל מיד בקבלתו, [מיהו בעה"ב סבור שהשליח לא נזכר וא"כ הוא צריך למהר לחללה קודם שתצא מיד השליח, וזה אפשר גם בחש"ו], וכבר כ"כ אאמו"ר שליט"א, ושם ביאר שתלוי אם החנוני קיבל מהם במוחלט, או שחשב לקבל רק כדעת בעה"ב, והיינו שאם לא עשו שליחותן כראוי אינו רוצה לזכות, אבל רשאי לזכות במוחלט ולהשתמש במעות וא"צ לחוש לטעותם שהרי ע"ד כן שלחן בעה"ב, וסתמא דמילתא זוכה במוחלט ולכן מעל מיד, מיהו אם לא עשו שליחותן לאו שלוחין דבעה"ב נינהו, והו"ל כנטלן מע"ג קרקע, וכמש"כ.

**נראה** דאף לפי' תו' אם נטל מעצמו מעל דהיינו דתנן נטל אבן או קורה כו' דבאינו גזבר מעל, ולא אמרו אלא בנוטל מחש"ו שלא עשו שליחותן, דכיון שאין המעות שלהם, אלא של בעה"ב מצי למימר דאיסורא לא ניחא לי דליקני, שאינו זוכה במוחלט אם שינו מדעת בעה"ב.

### **שם שלח ביד חש"ו אם עשו שליחותו כו' עשאו כמעטן כו'**

ח. **שם** במשנה שלח ביד חש"ו אם עשו שליחותו בעה"ב מעל, סתמות המשנה דקאי אף ארישא דאורחים, דאל"כ הול"ל שלח לחנוני, מיהו ודאי דלאו לכל מילי מהני חש"ו, כגון ששלחם לסוך את פלוני או לבשל בעצי הקדש, ודוקא היכא דסגי במעשה קוף בעלמא מהני חש"ו.

**ולפ"ז** אין לפרש טעם משנתינו מפני שהחנוני נעשה שלוחו של בעה"ב, דהא אורחים לעצמן הם נוטלין ולא מכח שליחות, כמשנ"ת לעיל סי"א סק"ד, ואפ"ה בעה"ב מעל, ועמש"כ לעיל סק"א, וכ"נ בגמ' שלא הזכירו

מתחלל, ויש לעי' האם בעה"ב שנזכר והוא אנוס דינו כמזיד שיתחלל לר"מ, הרי בגמ' שם נ"ה א' אמרו דטעמא דמתחלל במזיד טפי משום דמכוין לאפוקינהו, וא"כ בכה"ג שהוא אנוס אין דינו כמזיד, ומדברי הגמ' אין ראייה שדינו כמזיד לר"מ, אלא דניחא לגמ' לאתויי משנה זו דמבואר בהדיא דנפיק לחולין רק בגלל שהוא שוגג כר"י, אבל ברישא לא הוזכר בהדיא אם יודע שזה הקדש או לא.

**שם** גמ' ורמינהי נזכר בעה"ב ולא נזכר שליח השליח מעל, בחגיגה י' ב' אמרינן שליח עניא מאי קעביד דכאנוס חשיב, ויש לעי' אם היה הדין שהשליח פטור מדין אנוס, האם ימעל חנוני לכשיוציא, או"ד כיון שהוציא מעות הקדש בשוגג יצאו לחולין, אלא שיש לו פטור אנוס, דנהי דביסוד הדין מדאורייתא הא דבשוגג נפיק לחולין הוא מפני שחייב בתשלומין וכמשנ"ת לעיל סי"ד סק"א, אבל אין לנו לחדש שיש שוגג דלא נפיק לחולין, והכי מסתברא, דהא דאמרינן חגיגה שם דהיינו הררים התלוים בשערה, היינו מפני שע"כ הדין כן שהשליח מעל, ואין בזה חידוש כיון שאין אפשרות לומר שהוא לא בכלל וחטאה בשגגה, אלא שהוא קרוב לאנוס, וממילא הוא בכלל הפסוק שיצא לחולין וחייב בקרבן, ודוקא אם יחשב כמעשה קוף בעלמא יחשב כמעשה של בעה"ב, אבל עכשיו מיקרי מעשה של השליח, ואפי' כפוהו לקנות בפרוטה ולא ידע שהיא הקדש יצאה לחולין, כיון שהמקח היה גמור, וממילא יוצא לחולין.

**ולפ"ז** מיושב קצת מה שסתם תנא דמתני' הדין המיוחד של הררים התלוין בשערה, וסתם הדברים שהחנוני מעל ולא השליח, דלמש"כ הא פשיטא שהחנוני לא מעל אם השליח היה שוגג ואנוס, וא"כ כמפורש במתני' שהשליח ג"כ נזכר, והנדרן היה רק אם לפטור את השליח כדין אנוס, והיינו נמי דקרי ליה הררים התלוים בשערה, שמהכרח הפסוקים לקיים ד"ז.

משא"כ בפיל וקוף שכל הקנין מתייחס לבעה"ב, וקאמר ר"י דהכא שהם נותנין פרוטה של בעה"ב לחנוני, הר"ז כפיל וקוף בעירוב, שאין דעתם משתתפת במעשה ההוצאה לחולין, וחשיב איתעבידא שליחותיה, ונלמד מזה חידוש דעומד ורואהו מניח עירובו בפיל וקוף מהני ע"י שיאמר בעה"ב שיקנה לו עירוב, ובחש"ו לא מהני כיון שסומך על דעתם, וברייטא דקתני בפיל וקוף שאינו עירוב מיירי כשסומך על נתינתם לחוד, ועדיין צריך יישוב.

**ולכאורה** ר"י אשמועינן דלא סגי בניחא ליה לחוד, אלא בעינן מעשה ידיה ואיתעבדא שליחותיה, משא"כ במעטן של זיתים דסגי בניחוא אע"פ שהוא לא הכניסן למעטן.

**שם שלח ביד פקח כו' ורמינהי נזכר כו', בחגיגה י"א א'**

**ט.** **שם** במשנה שלח ביד פקח כו', לפי' תו' דבחש"ו שלא עשו שליחותו חנוני מעל לכשיוציא, ה"ה דבנזכר בעה"ב קודם שמסרו לו החש"ו, הרי הוא יכול לחלל מה שביד החנוני עד שיוציא, ולא היה התנא צריך לשנות שלח ביד פקח, אלא היה מסיים על הרישא דחש"ו נזכר עד שלא באו אצל חנוני כו' כיצד יעשה כו', והוה ניחא בזה שלא מעל השליח כיון שהם חש"ו, ולא נצטרף לאוקומה בנזכרו שניהם, וצ"ל דלא ניחא ליה להמשיך ד"ז במאורע של חש"ו, ופקח דנקט לאו לאפוקי חש"ו, אלא דלא נימא דוקא חש"ו.

**אבל** לפמשנ"ת לעיל סק"ז דוקא נקט פקח שבזה לא מעל החנוני עד שיוציא, אבל בנטל מחש"ו כיון שנזכר בעה"ב ולא מעל, א"כ החנוני מעל מיד בקבלתו, ולא יועיל חילול בעה"ב.

**בתו'** קדושין נ"ד ב' ד"ה שולח כתבו דבמשנה זו מבואר גם דבמזיד אינו

מפני הטעמים הנ"ל, ועי"ש דרב אשי סבר שאין חידוש בשליח טפי מכל שוגג.

**ויש** להוסיף ביאור דבאמת אי לאו דאשכחן שיש שלד"ע במעילה היה הדבר פשוט לחייב כל שוגג, אע"פ שהוא קרוב לאונס, ככל דיני חטאת שרק אונס גמור פטור, אלא מהא דאשכחן שיש שלד"ע, והיינו שהתורה קבעה שרשאי שליח לסמוך על משלחו בממון שתחת ידו ולעשות שליחותו, וא"כ כשנזכר בעה"ב לאחר שיצאה מידו נראה השליח כאנוס יותר, שהרי התורה התירתו לסמוך על משלחו.

**שו"ר** בספר אאמו"ר שליט"א בחגיגה שכתב בדמעילת החנוני אין חידוש ככל שוגג דעלמא, והחידוש רק בשליח עניא שאינו שותף במעשה לעצמו, והוא עושה רק מעשה קוף לבעה"ב, בזה שייך טפי לומר דלא איבעי ליה לעיוני, מיהו בלשון הגמ' הכא מי ידע, משמע חסרון ידיעה בלבד, ולא הזכירו התם שליח בעלמא הוא, שאם זהו עיקר הטענה לא היו מעלימין בגמ' העיקר, אלא משמע שהחילוק אם יש על מי להטיל האחריות, וזה שייך בכל עיסקא של שנים אפי' בבעה"ב וחנוני, מיהו קושטא הוא דלשון שליח עניא משמע שאין לו שום שותפות בענין, וזה מוריד ממנו האחריות לברר, [וכמו בשליח שהעביר צרור סגור דודאי פטור שאינו שותף בעיסקא כלל, מיהו כאן לא מיירי בכה"ג ועסק"ט בזה], דלאו בכדי שביק רבא מתני' דחנוני ונקט שליח דברייתא, וכן לשון מאי קא עביר מפורש שחסר במעשה ולא באחריות, משא"כ בחנוני שהוא עשה מעשה שהוציא, ומ"מ אפשר דלמסקנא ביארו בגמ' שעיקר החידוש משום דאנוס הוא, אלא דלא פטרינן ליה אלא כשהאחריות על הנותן, מיהו י"ל דכשהחנוני מוציא אין זה בשליחות הבעה"ב משא"כ כשהשליח נותן לחנוני וברש"י שם נראה שרב אשי השיב דהא ביטל שליחותו,

**ועוד** דבאמת גם מעילת החנוני כהררים התלויים בשערה כמש"כ בסמוך, ולפ"ז ניחא מתני' גם אם לא נימא כמש"כ ונימא דחנוני מעל לכשיוציא, וזהו האמת שאין ראוי לחלק בין אונסו של חנוני לאונסו של שליח, וכיון דחנוני חייב ה"ה שליח כמשי"ת בסמוך.

**ולא** רצה התנא להאריך בנזכר שליח ג"כ, כיון שהחילול דקתני כיצד כו' נעשה ע"י בעה"ב, ועוד דהשליח שנזכר פושע בנתינתו ובעה"ב אנוס הוא, והתנא בא ליתן עצה לאנוס, וגם יתכן שהפושע אין לו רשות לחלל בלא גזבר, ושיעור לשון המשנה כיצד יעשה להציל החנוני כשגרם לו שימעל כשיוציא, והיכי דמי כגון ששלח ביד פקח ונזכר, ולא בא להשמיענו כאן מי מעל, שהדינים מוכרחים, שהרי אף החנוני עניא הוא ולא קעביר מדי כמו השליח, ואין חידוש יותר במעילת השליח, אלא שהשליח אין לו שום ריוח בעיסקא זו, ושייך טפי לומר שליח עניא מאי קעביר, ונמצא שהתנא השמיענו ההררים התלויים בשערה בחנוני, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שכתב דבחנוני אין חידוש, ונתבאר להלן.

**בחגיגה י"א א'** מפרשינן דהשליח אנוס לפי שלא ידע שיש לבעה"ב מעות הקדש, ולפי טעם זה אף החנוני אנוס, אלא שהשליח הוא עניא ואינו שותף בעיסקא שיש לו להפסיד במעילתו, וביותר שתחלת שליחותו היתה בפטור, שהרי לא נזכר בעה"ב, ומאי קעביר בזה שנזכר בעה"ב, הרי לא שייך לומר שבגלל שנזכר בעה"ב הרי עונשו של השליח גדול יותר, ואמנם באמת אין כאן חילוק גמור, דחנוני ג"כ קרוב לאנוס, [דכל שמקבל מאחר הרי האחריות על הנותן, וחשיב המקבל אנוס יותר מטעות שאין על מי להטיל האחריות דהתם הכל מתייחס למוציא, אבל אין חילוק אם החנוני מרויח, או שעושה רק לטובת בעה"ב], והשליח ג"כ אינו בדין אנוס שפטור מקרבן, אלא שהרגש מרחם יותר על השליח

והו"ל איהו כמוציא דעלמא, ודחינן דמ"מ אנוס הוא בזה.

**שם** אר"ש מתני' נמי כשנזכרו שניהם, יש לעי' בשלמא בעה"ב אנוס הוה שכבר הלך השליח, אלא שליח מ"ט מסרה לחנוני, ואפשר לומר שנזכר שהיתה של הקדש וסבור שמסתמא בעה"ב חיללה, ובכה"ג אין לו דין שוגג, כיון שידע שהיתה בחזקת הקדש ולא נודע לו שחיללה, (ועי' ירושלמי רפ"ו דתרומות הובא בספר אאמו"ר שליט"א שבועות י"ד ב' בשם או"ש בד"ן פורש מודאי ולא מספק).

### שם נוטל פרוטה או כלי כו'

י. **שם** במשנה נוטל פרוטה או כלי כו', פי' כיון שהוא צריך למהר עד שלא יוציאה החנוני או קודם שימסרנה השליח לחנוני, שהרי הוא אינו יודע שנזכר השליח, לכן תופס מהר כל דבר המזדמן לפניו ומחלל עליו, וזהו שאמר בכל מקום שהיא בין ביד השליח בין ביד החנוני, ונקט כלי שמזומן לפניו בביתו, ובתוספתא תניא על קיתון זה ועל טלית זו, דהיינו כל המזדמן לפניו בביתו, עי"ש דמסיים שהקדש חל על הכל חוץ מעבדים ושטרות וקרקעות.

**שם** פרוטה של הקדש כו', מבואר שא"צ ד' פרוטות שיהא בחומשו שוה פרוטה, ועי' ערכין כ"ז א', מיהו י"ל דמיירי הכא שהוא אינו המקדיש ואינו חייב חומש, ובזה מסתברא דלכו"ע א"צ שיהא בחומשו שוה פרוטה, ולע"כ בד"ז.

**ויש** לעי' איך הוא יכול לחלל דבר שאינו ברשותו, וי"ל דהחנוני כשומר שלו, שהרי אינו גונבה ממנו, ומשידע החנוני שהיא הקדש יחזירנה לבעה"ב, ועוד היה מקום לומר דיכול לחללה מדין זכיה דניחא ליה שלא ימעול, אלא שהחנוני אינו בעלים לעשותו שליח, כדמפרשים בשמעתא דצנועין ס"ט א', והא

דרשאי בעה"ב לחללה בלא גזבר י"ל דהתירו לו להיות הגזבר כדי למנוע מכשול, ותו' נקטו שבעה"ב הוא גזבר דאל"כ מעל בנתניה לשליח, עשטמ"ק אות כ"ד, ולעיל סק"ו.

**שם** חנוני מעל לכשיוציא, הטעם משום דאיסורא לא ניחא ליה דליקני, וכה"ג אמרינן ב"מ צ"ו ב' נדרים ל"ה א', [ולשון תו' חגיגה י' ב' ד"ה נתנה משום דלא עביד מעשה, ואפשר דהיינו לשיטתם דגם בנטל מחש"ו לא מעל, א"נ מחש"ו חשיב מעשה], מיהו כאן שהחנוני צריך ליתן תמורת הפרוטה מחנותו, בודאי לא ניחא ליה למקני איסורא, אבל במתנה כההיא דנדרים אין הדבר פשוט דאמרינן לא ניחא ליה, עי' קדושין נ"ג ב', ועוד דהתם הנותן יודע שהיא אסורה ונותנה לו בכונה, אבל כאן בעה"ב שכח ונזכר, מיהו מהשליח שנתן אע"פ שנזכר יש ראייה, אלא דלמש"כ י"ל שגם השליח טעה וסבור שבעה"ב חיללה כבר, או שחשב דשליחותיה דבעה"ב עביד ואין האחריות עליו.

**ובזה** ניחא שלא הביאו מתני' דהכא בנדרים ובב"מ שם, דהתם בנדרים אין שום טעות כלפי הנותן דניחא ליה, והמקבל אינו מפסיד במתנתו, והי' מקום לומר שכבר נשלם האיסור מבינייהו, וכן בב"מ נכנס ההקדש עם כל נכסיה לרשותו, ולא דמי למתני' שאינו רוצה לקבל דמי הקדש תמורת סחורתו, ובודאי לא ניחא ליה דלקני, והגרע"א ז"ל נתקשה בזה, ועמ"ש אאמו"ר שליט"א עוד בזה.

### שם נזכר בעה"ב ולא נזכר שליח השליח מעל

**שם** גמ' נזכר בעה"ב ולא נזכר שליח השליח מעל, יש לעי' הרי השליח קנה המקח עבור בעה"ב ולא נתכוין לקנותו לעצמו, ואם בטלה שליחותו של בעה"ב בטל המקח, ובתוספתא פ"ב ה"ג תניא נתן לו פרוטה ואמר לו צא וקח לי מקח מן השוק ונזכר בעה"ב שהוא של הקדש ולא נזכר השליח שליח מעל, ומתפרש שהשליח קנה סתם כקונה לעצמו,

כן מסברא, והיינו דקשיא ליה כיון דבעלמא אמרינן דברי הרב וכו' א"כ היה לו לחשוב שלא יעשה שליחותו, והו"ל זה חוטא וזה מתחייב, דאע"פ שעושה לטובת המשלח, מ"מ השליח נקרא החוטא.

**אבל** מהא דלא אמר רבא דתניא כו', נראה שלא חידש לו רבא דילפינן מתרומה, וגם מסתברא דרמב"ח ידע ברייתא זו דילפינן מינה כל דיני מעילה, וא"כ צ"ב מאי קאמר, ואפשר דקשיא ליה בשליח שלא קיבל מבעה"ב, אלא א"ל תן בשר לאורחים דבדיבורא בעלמא נעשה שלוחו, ולא דמי לתרומה שהפירות שלו וע"כ התרומה מכחו, וה"ה בנתן לו בשר ליתן לאורחים, אבל זה דוחק, דהא סתמא הבשר בביתו וכקיבל ממנו דמי.

**ואפשר** דקשיא ליה למה למדו מעילה מתרומה לענין שליחות הרי תרומה מצוה היא, ולא שייך לומר שהשליח עשה לפי שאינם שלו, אבל במעילה עבירה היא, וגם אין זכות לבעה"ב בהקדש, והרי אם נזכר בעה"ב מעל השליח, וא"כ יש עבירה גם במעשה השליח והי' שייך לחייבו טפי מבעה"ב, ונמצא שיש ג' חילוקים בין תרומה למעילה א' מצוה ב' הפירות שלו ג' מעשה השליח לעצמו לאו כלום הוא, משא"כ במעילה.

**ורבא** השיב שאם יש לימוד לענין שליחות ע"כ מיתוקם במעילה בכה"ג, ויתכן שהרמז מדאפקיה רחמנא לגז"ש בלשון חטא לומר שאף התרומה נקראת חטא, מיהו עיקר הדרשא באכילת זר שהיא באמת חטא, אלא שיש גם לשון חטא בהרמה דכתיב ולא תשאו עליו חטא, ועמשנ"ת בזה לעיל ס"י סק"ד, ובעיקר דין שליחות במעילה נתבאר במקו"א [הועתק להלן סימן י"ז] דעת ריה"פ דלא כתו', והיינו דבמשלח שוגג ושליח מזיד לא מיקרי שלוחו, ובעלמא אף בשליח שוגג אין

אלא שבלבו עבור המשלח, ובכה"ג כלפי החנוני הו"ל דברים שבלב ונגמר המקח, ואפשר דבכל גונא זכה המשלח במקח אם ירצה, והשליח כשילם עבורו חשיב, דודאי ניחא ליה במקח אם ישלם השליח משלו, ויחזיר לו אח"כ, ואפשר דלגבי החנוני הו"ל דברים שבלב כלפי המעות, והמקח נחלט למשלח במשיכה, והוא חייב לו פרוטה, וכיון שהשליח נתן לו את הפרוטה, השליח מעל, וע"ע לעיל ס"ד סק"ד בדיון מקח טעות.

**ולקמן** בחלוק וטלית ודאי כל המקח לצורך בעה"ב ואפ"ה השליח מעל, ובעה"ב אינו מקבל ממנו הטלית, ואפ"ה לא חשיב מקח טעות להחזיר הדינר לרשותו.

**בתוספתא** שם נזכרו שלשתן לא מעלו והמקח תפוס להקדש, וביאר אאמור"ר שליט"א דבכה"ג שכולם יודעים שהמעות של הקדש הרי המקח תופס דרך חילול, ואין כאן מעילה כי הפרוטה שביד החנוני נתחללה על המקח שביד בעה"ב, וכ"ה ברמב"ם פ"ה ה"ה, וכבר כתבנו כן לעיל סט"ו סק"ד, ועיי"ש מ"ש לבאר בזה מ"ש באדר"ג פ"א ה"א שהלוקח בדמי הקדש ואכל חייב מיתה, דהיינו כשנתחלל המקח על האוכלין, והזיד במעילה במיתה כרבי עיי"ש.

### חגיגה י' ב' ע"ס הגמ'

יא. **חגיגה י' ב'** מעילות מיכתב כתיבן, הררים התלויין בשערה שנאמרו בשבת ובחגיגה זהו מדרשא כל דהו, ובמעילה הענין שהדין יש בו צדדים לקולא, וההכרעה לחיוב אין בה הכרע גמור, והיינו דמדמי לה לחוט השערה.

**שם** ארמב"ח לא נצרכא אלא לכדתנן השליח כו' וכי זה חוטא כו' אמר רבא ומאי קושיא דלמא שאני מעילה כו', אם נימא דרמב"ח לא ידע הברייתא דהא דבמעילה יש שלד"ע ילפינן מתרומה, י"ל דסבר שהכריעו



שלד"ע, דשוגג נמי חטא מיקרי, ובזה נתרבה שיש שליח במעילה בתרומה ושוגגין.

**שם** שליח עניא מאי קעביד, יש מקום לפטור את השליח מדין אנוס, ויש מקום לפטור מפני שהמעשה מתייחס למשלח, ואע"פ שנוכח ואינו רוצה בשליחותו, וגם אין שליח למעילה אלא בשוגג, מ"מ כלפי השליח שייך לומר מאי קעביד שדעתו רק לצורך המשלח, ולא דמי לחנוני שמוציא לצורך עצמו אלא שהמשלח הטעהו, ולשון הגמ' שליח עניא מאי קעביד משמע שהחידוש מפני שהוא רק שליח ואין לו שום שותפות עצמית, וכן ביאר אאמו"ר שליט"א, אבל במסקנת הגמ' הזכירו רק טעמא דאנוס הוא, ופרש"י דכיון שהמשלח ביטל שליחותו הו"ל כמוציא מעצמו, אלא דמ"מ לאו לצורך עצמו הוציאו, ונתבאר בסק"ח.

**שם** ומאי קושיא דלמא כדשמואל כו', לשון דלמא לאו דוקא, דהא ודאי נקטינן הכי, ורבא ג"כ אמר לעיל לשון דלמא, ויש לעי' מאי קסבר רב אשי, הרי באמת אין חילוק בינו לאחר, אלא ביד גזבר, וזה קים ליה דגזבר שאני, ועוד דמשמע שהקושיא למה לא מעל בנטילתו, ופשיטא דהלכות מעילות משמע מה שחייב במעילה, ולא למה פטור הנוטל, [שו"ר שגם בשבת כן כמ"ש בסמוך], ואפשר דבאמת הקושיא רק מסיפא למה צריך שידור תחתיה, וסבר רב אשי שבבנין לחוד ראוי שימעל הגזבר, מיהו גם לפ"ז הקושיא למה לא מעל בכולה, ואמנם גם בשבת החידוש בזה שפטור בלא מלאכת מחשבת.

**במסקנת הגמ' עמשנ"ת לעיל סק"ח.**

**כ"א א' הבא לי בחציה נרות כו'**

יב. **מעילה כ"א א'** מתני' נתן לו פרוטה ואמר לו הבא לי בחציה נרות, מיירי בגזבר כמ"ש בשטמ"ק בשם תו', והנה בסתמא כשלוקח בחציה נרות נותן כולה

למוכר והוא מחזיר לו חצי פרוטה, ומבואר שלא יצאה כולה לחולין, דאל"כ כבר מעל בשליחות בעה"ב במקח הראשון של חציה נרות, ונאפי' אם לקח מיד בכולה נרות, מ"מ גם בשליחות בעה"ב היתה יוצאת כולה לחולין בשביל המקח של חציה נרות], אבל לא נתפרש טעמא מאי.

**ואאמו"ר שליט"א** נסתפק בפורט מעות הקדש אם מעל, או שהקדושה מתחללת על המעות בסתמא, והא דבכל מקח אין הקדושה מתחללת על המקח, היינו משום שהמקח חל במשיכה והמעות תשלום, ועוד שצריך דעת לשנות ההקדש ממעות על חפץ, אבל כששניהם מעות יש לדון דסתמא מתחללת הקדושה, אבל פשטות הדברים נראה שבכל הוצאה לחולין מעל, ואין הקדושה עוברת בלא כונה, תדע שהרי פורט מכסף על נחשת ואיפכא, ואין ערכם שוה כסלע ושני חצאי סלע כסף, וא"כ צריך כונת חילול כמו במטלטלין, ועיקר המעילה היא ההשתמשות בהקדש כחולין, כמו בנטל לעצמו, ולכן מסתברא דסגי בנטילה לפרוט, דסו"ס נטלה לגמרי לצרכו, וממילא יצאו לחולין עם הפריטה.

**ולפ"ז צ"ל** דתנא דמתני' לא נחית לזה, שזהו נדון צדדי, דמשכח"ל שנתן לו שתי חצאי פרוטה או סתם שוה כסף, באופן שיכול ליתן למוכר חצי פרוטה, אבל באמת אם נתן לו מטבע של פרוטה וא"ל קח לי בו בשווי חצי פרוטה הרי בעה"ב מעל, כיון ששלחו להוציא כולה לחולין, ובפרט ששינה ממטבע של פרוטה לחצי פרוטה שאין לו דין מטבע למע"ש ושאר דינים, מיהו י"ל דמתכוין לפרוט חשיב שימוש ונפיק לחולין, אבל במקבל עודף נשאת הקדושה בעודף כדין חילול.

**שם** והלך והביא לו בכולה כו', לכאורה יכול בעה"ב לומר דכיון שאין לו פתילות אין לו צורך בנרות כלל ואף החצי של הנרות לא

בהכי, אפ"ה השליח מעל משום דלאו שלוחיה מיכרי.

**שם** ר"י אומר בעה"ב לא מעל שהוא אומר לו אתרוג גדול הייתי מבקש כו', הלשון משמע דבאמת כך ראוי לעשות לר"י להביא לו אתרוג גדול ששוה ד' פרוטות, ולפ"ז אם הביא אתרוג גדול לר"י בעה"ב מעל ולא השליח, ולרבנן שניהם מעלו, והדבר מחודש לומר דפליגי ר"י ורבנן מה השליח צריך לעשות, וגם קשה לומר דפשוט שירצה אתרוג גדול בכפליים בכמות.

**ולכן** נראה דמודה ר"י שהפשוטות היא להביא רק שוה שתי פרוטות, אלא שאין הדבר מוחלט כ"כ, שלא יצטרך להמלך בו, וכיון שיש צד שרוצה אתרוג גדול יותר, נמצא שגם בפרוטה של האתרוג לא עשה שליחותו, והיינו דקתני במתני' שהוא אומר לו ובגמ' פירשו דהיינו שיכול לומר לו, דסגי בספק זה להצריכו להמלך, ותו לא הוי שלוחו.

**שם** והבאת לי קטן ורע, קטן היינו במדה, ורע בדמים, ותרתי קאמר שהגדול משובח יותר, והקטן רע בדמים שאם היה לוקח יותר הוו מוזלי גביה טפי, [ואפי' אם הווילו גם בטלית מ"מ בחלוק גדול מוזלי טפין], ונמצא שגם את הפרוטה הוציא שלא כרצונו, והיינו דקאמר מודה ר"י בקטניות שאין בהם גדולים וקטנים כאתרוג, וכדקתני בתוספתא שהקטנית של סלע כקטנית של פרוטה, ומיירי באופן שלא הפסיד בדמים כדאר"פ, אבל עיקר מאי דנקט קטנית מפני שאין יתרון בגודלה, וגם שדרך למכרה כנא כנא בפרוטה.

**הא** דקתני תרתי גם אתרוג וגם חלוק למסקנא דמיירי שהביא לו שוה שש בשלש, א"כ י"ל דמודה ר"י שא"צ לחוש שמא רוצה בעה"ב חלוק ששוה י"ב סלעי כסף בשש או יותר מי"ב בשש, דבסתמא אינו רוצה לבזבז כולי האי, וגם אפשר שאינו מתאים לו להתנאות בחלוק ששוה שני דינרי זהב,

עביד שליחותיה, והיינו דקמ"ל שאין קנייתו בחצי השני מבטלת את שליחותו בחצי שקנה כראוי, ודוחק דזה פשיטא.

**ולכאורה** יש לפרש בהביא לו בחציה נרות ובחציה פתילות אע"פ שהביא לו שוה פרוטה נרות בחצי פרוטה, דומיא דאתרוג וחלוק דסיפא, ולא פליג ר"י לומר נרות יפין הייתי מבקש, ואין לומר דהטעם משום דבחצי פרוטה נוספת לא מוזלי, שהרי בתוספתא קתני ד"ז במעה כסף ואפ"ה לא פליג ר"י, ואפשר דסתמא אין לו ענין בנרות יפין יותר, והיינו דקמ"ל מתני' דבאה לא פליג ר"י.

**הא** דלא מעל בעה"ב היינו אפי' בהסכים עמו שכיוון לעשות רצונו לפי הענין, אפ"ה בעה"ב לא מעל דסו"ס לאו שלוחו הוא.

**שם** והלך והביא לו נרות ממקום פתילות כו', אפשר דאורחא דמילתא קתני שטעה והחליף ציוויו של בעה"ב, ששכח וחשב שצוהו איפכא, שרחוק שיהפוך שליחותו בשני מקומות איפכא בדוקא, ויש בזה חידוש אפי' אם בעה"ב רצה רק לטובת החנוני שיקנה מכל אחד מעט ונתקיים רצונו, אפ"ה לאו שלוחו הוא, עמ"ש אאמו"ר שליט"א בזה, ובתוספתא פ"ב תניא ד"ז בכל הפרוטה א"ל הבא לי מיוסף והביא לו משמעון, משיחין והביא מצפורי, השליח מעל.

**שם נתן לו שתי פרוטות וא"ל לך והבא לי אתרוג כו'**

יג. **שם** במשנה נתן לו שתי פרוטות כו', נקט אתרוג שיש במינו גדולים וקטנים, ואינו דומה לרימונים וקטניות שאין הפרש גדול בין הגדולים והקטנים, ולכן שייך לומר אתרוג גדול בכפליים הייתי מבקש.

**שם** ובאחת רמון, סבר השליח דבעה"ב ניחא ליה ברמון, כיון שהשיג אתרוג שוה שנים בפרוטה, כמ"ש תו' דבהכי מיירי כמו בסיפא, ואפי' אמר בעה"ב דבאמת ניחא ליה

משא"כ באתרוג שההפרש בפרוטה, י"ל דניחא ליה באתרוג גדול, ויש גם סברא איפכא שאתרוג גדול כפליים ממה שרצה אין בו יתרון כ"כ, וא"כ כשלקח שוה שנים באחת עשה שליחותו כראוי, ועוד שהריוח בתוספת פרוטה אינו ניכר כ"כ, ולא חשיב שהפסידו כשלקח רק בפרוטה, ומצי למימר ליה בהכי אמדתיך שלא תרצה לקנות כפול בכמות האתרוג בשביל ההוזלה של עוד משהו על הפרוטה הנוספת, משא"כ בדינר זהב וחצי דינר, ולשון הגמ' בכתובות ר"א אף בזה בעה"ב לא מעל הרי מפורש שיש יותר חידוש בדינר זהב דסיפא.

משא"כ באתרוג שההפרש בפרוטה, י"ל דניחא ליה באתרוג גדול, ויש גם סברא איפכא שאתרוג גדול כפליים ממה שרצה אין בו יתרון כ"כ, וא"כ כשלקח שוה שנים באחת עשה שליחותו כראוי, ועוד שהריוח בתוספת פרוטה אינו ניכר כ"כ, ולא חשיב שהפסידו כשלקח רק בפרוטה, ומצי למימר ליה בהכי אמדתיך שלא תרצה לקנות כפול בכמות האתרוג בשביל ההוזלה של עוד משהו על הפרוטה הנוספת, משא"כ בדינר זהב וחצי דינר, ולשון הגמ' בכתובות ר"א אף בזה בעה"ב לא מעל הרי מפורש שיש יותר חידוש בדינר זהב דסיפא.

קמ"ן ורע באתרוג מתפרש בגודל ובמחיר, אבל בחלוק מיירי בכדי מדתו, וצ"ל שיש מרווח יותר ויש בצמצום, א"נ ה"ק קטן בחשיבותו ורע במחיר, והיינו שיש כאן שתי טענות א' דניחא ליה בחלוק משוכח יותר אף אם לא יוזילו בגלל זה, ב' דניחא ליה בחלוק יקר מפני ההוזלה הנוספת בדמים, [וממילא נמצא שגם על החצי הראשון שילם יותר, כיון שהי' יכול להוזיל ע"י שניהם יחד, כ"כ אאמו"ר שליט"א], אבל לשון הגמ' משמע דחדא קאמר קטן בחשיבותו שהוא רע בדמים, והחסרון רק בדמים.

**נמצא** לפמשנ"ת פשטות הדברים ששליח שמצא שוה שש בשלש אין לו לחוש שמא בעה"ב ירצה יותר יקר, וראוי לו לקנות בשלש ולהחזיר העודף לבעלים, אבל ר"י סבר שצריך להמלך בבעלים שמא ניחא ליה בגדול יותר, או בכמות יותר כדי שיוזילו לו יותר.

**שם ב' גמ' ש"מ מ"ד לשלוחו זיל זבן לי כורא דארעא כו'**

יד. **שם ב' גמ' ש"מ מ"ד** לשלוחו כו', בכתובות צ"ט א' מייתי בשם ר"ח מסורא ראיא זה, ויש לעי' איך הבין טעמייהו דרבנן דחשיב שעשה שליחותו, כשהביא שוה

**ומייתי** מינה למכר לתך במקום כור שאין הפסד גמור לבעה"ב, וזה נלמד מק"ו מחלוק, ואפי' ר"י אפשר דמודה בליכתא וכורא, דנותן רשות לשליח לסמוך על שיקול דעתו בדבר שאין בו הפסד ממון, רק חשש דליפשו שטרי, וכ"מ ברמב"ן כתובות שם.

**הא** דמייתי ראיא מסיפא היינו משום דדינר זהב וחצי דינר הוי דבר חשוב וקפיד עליה טפי מאפושי שטרי, אבל מהא דעשה שליחותו בפרוטה ולא בשתי פרוטות אין ראיא כ"כ לליכתא וכורא באפושי שטרא, מיהו אפשר לומר דאפושי שטרא לאו כלום הוא, ואפי' ר"י דפליג באתרוג מודה בליכתא וכורא, וכמ"ש הרמב"ן.

**שם ה"נ** מסתברא דקתני סיפא מודה ר"י בקטנית כו' יש לעי' מ"ט סתים דמודה בקטנית, הרי עדין הדבר תלוי בדוכתא דמזבני בכני, וי"ל דעיקר מה שמודה בקטנית הוא בזה שאין בהם גדולים וקטנים כאתרוג וחלוק, ומ"מ דייק שפיר דמיירי שהביא שוה שש בשלש, (דאל"כ במה הודה לחכמים, דודאי אם קנה רק חצי מהכמות לא מעל, וכדתנן ברישא דבא"ל בכולה נרות והביאו נרות לא מעל), דמדהזכיר תנא דינר ופרוטה משמע שבא לומר שאין הריבוי משנה את המחיר.

**בפוגיא** זו עמש"כ בכתובות צ"ט א', בדיני שליח.

**שם מתני' המפקיד מעות אצל שולחני כו'**

טו. **שם** במשנה המפקיד מעות אצל שולחני  
 אם צוררין כו', יש לעי' מה בא  
 התנא לאשמועין בהלכות מעילה, ולכאורה  
 עיקר החידוש בהא דאם הוציא לא מעל,  
 ולר"נ ב"מ מ"ג א' דלא נפקי לחולין אלא עם  
 הוצאתו, יש בזה חידוש שבשעה שהשלחני  
 מחליט להוציאן מעל המפקיד, כדין משאיל  
 קרדום לחבירו ב"מ צ"ט א', וה"נ אע"פ  
 שעדיין לא יצאו לחולין, מ"מ אם הוציא  
 השלחני מעל המפקיד, ולא מפני שהוא  
 כשלוחו, אלא דהשתא הוחלטה נתינתו של  
 המפקיד להלואה, וניחא נמי דקתני אם הוציא  
 לא מעל, כיון שכ"ז שלא הוציא הרי הם  
 הקדש.

**אבל** לר"ה דמיד שקבלם יצאו לחולין וחייב  
 באחריותן קשה מ"ט קתני אם הוציא  
 ולא קתני יצאו לחולין ומותר להשתמש בהן  
 לכתחלה כדאמרין ב"מ צ"ט א' בקרדום,  
 ואמנם מיירי בשוגג ולא ידעי שהם הקדש,  
 אבל הלשון משמע שלא יצאו לחולין, ועו"ק  
 דמשני התם כ"ה ה"ה אע"ג דלא הוציא  
 ואידי דתנא רישא הוציא תנא סיפא נמי  
 הוציא, ולכאורה עיקר החידוש הוא בהא דאם  
 הוציא מעל הגזבר, אבל הא דבצוררין לא מעל  
 הגזבר פשיטא, וא"כ קשה מ"ט תנא דינא  
 דסיפא אגב רישא בזמן שדין הרישא מיותר,  
 וכולה משום סיפא נשנית.

**ואפשר** שהברייתא נשנית כמתני', אלא שתנא  
 דמתני' מיירי בדין הנפקד ותנא  
 דברייתא מפרש דבמקום שלא מעל הנפקד  
 מעל המפקיד, לכן לא שינה התנא מלשון  
 המשנה, ועי' קדושין נ"ג ב' דר"מ לדבריו  
 דר"י קאמר, וא"כ כונת התנא גם להשמיענו  
 דין שלחני וחנוני.

**ויעוי'** ברמב"ן שם שנסתפק אם המעות  
 ברשות בעלים לחזרה, ולכאורה לפי מה

שאמרו בגמ' דאפי' בלא הוציא מעל הגזבר,  
 ע"כ דנפקי לחולין מיד במסירתו לשלחני,  
 וא"כ לא יתכן שיהא לו זכות לבקש אותן  
 המעות, ועמ"ש אמו"ר שליט"א בב"מ סכ"ט  
 סק"ז בדברי הרמב"ן.

**לכאורה** נראה דאפי' למ"ד קידושין מ"ז ב'  
 מלוה ברשות בעלים לחזרה, היינו  
 דוקא סמוך להלואה כשעדיין לא הספיק  
 להוציאן, אבל אם חזר הבעלים לאחר כמה  
 ימים לכו"ע אינו יכול לחזור בו, שכבר נקבעה  
 ההלואה במוחלט, ולפ"ז ה"ה במפקיד אצל  
 שלחני אליבא דר"ה דכמלוה דמי, וניחא בזה  
 דלכו"ע אפי' לא הוציא מעל, והיינו בזמן  
 שנשתקע שם המפקיד, וכבר עירבן השלחני  
 עם מעותיו, או דכעירבן דמי, ולפ"ז כ"ש  
 שאינו יכול לתבוע שיחזיר לו אותן מעות.

**בב"מ** שם מייטנין ברייתא דמעל הגזבר, וכבר  
 העירו בתו' שאין זה כלישנא דמתני',  
 וכ"ה בתוספתא דמכילתין, ונראה דתיבת  
 הגזבר הוסיפו לפרש בגמ', דבתוספתא קתני  
 מעל ולא מעל ואמפקיד קאי, וביארו בגמ'  
 דהאי מפקיד היינו דוקא גזבר, אבל הדיוט  
 מעל בהפקדתו, דהו"ל כהוציאה מרשות  
 הקדש, מיהו אין זה מוכרע שאם בידו לא  
 נפקי לחולין, י"ל דה"ה ביד השלחני, שלא  
 היתה בנתינה לשמור הוצאה מרשות הקודמת],  
 והא דמיתו בגמ' לברייתא ולא למתני', היינו  
 משום דבמתני' קתני רבותא שאפי' הוציא לא  
 מעל, אבל בברייתא דקתני מעל הגזבר טפי  
 הו"ל לאשמועין שאפי' לא הוציא מעל, ולכן  
 הקשה ר"נ לר"ה מהברייתא.

**בקדושין** נ"ג ב' נראה בגמ' שהביאו מתני'  
 ולא הברייתא, שאמרו שם על  
 החנוני דכו"ע אם הוציא מעל, ורש"י שם  
 ביאר הגמ' בין על הגזבר כגרסא דב"מ, ובין  
 על החנוני כגרסא דמתני', אבל למש"כ רק  
 בב"מ הביאו הברייתא דגזבר, אבל בקדושין  
 הביאו המשנה דקיימא על החנוני.

## שם נפלה פרוטה של הקדש לתוך כיסו כו'

טז. שם במשנה נפלה פרוטה של הקדש לתוך כיסו כו', מהא דקתני וחכ"א עד שיוציא את כל הכיס מבואר דלכו"ע לא בטלה הפרוטה ברובא, ופלוגתתם רק אם מעל בראשונה או רק באחרונה, ובתו' כתבו דמייירי בדאיכא רק שנים בכיס דלא בטלה ברובא, ובאמת בתוספתא קתני דבהוציא את השני מביא אשם ודאי, וש"מ דליכא אלא שנים, וכן לשון הראשונה דמתני' ולא קתני אחת מהן משמע דמייירי בדאיכא רק שנים ולכן נקראת ראשונה כלפי השניה, אבל בירושלמי דמאי פ"ז ה"ד מפורש דמתני' מייירי גם בהיו עשר, ומדקתני בתוספתא דמביא א"ת ש"מ שהנדון בדאורייתא, וכן יש לדקדק מהדין השני דפרוטה בכיס זה הקדש, דודאי לא בטלה ברוב וכמש"כ להלן.

**וביאר** אאמור' שליט"א דבהקדש החלק הממוני כיון שיש לו פדיון לא בטל מדאורייתא, דהקדש נעשה שותף בתערובת זו כמו בהדיוט שמונו מעורב כאן, כמבואר ביצה ל"ח ב' דלא אמרינן בכה"ג יאכל הלה וחד', ובב"מ נ"ג א' אמרינן דמע"ש לא בטיל ברובא מפני שיש לו מתירין ע"י פדיון, ואפשר דהתם האיסור מדרבנן, שאין במע"ש דיני ממונות, אבל בהקדש לא בטל מדאורייתא כיון שיש כאן דיני ממונות ולא רק איסורים, וכיון ששייך שותפות ופדיון לא בטל כלל.

**מיהו** יש בזה שני דינים דכשמוציא פרוטה אחת מתוך עשר שבכיס, מדין כל דפריש אין שום איסור בפרוטה זו, ובנתערבו בשר נותר בבשר היתר שאין כאן דין ממון, הרי כל חתיכה מותרת מדין כל דפריש, ואפי' באחרונה ליכא מעילה, כיון שחויב הממון הוא רק מפני האיסור ואין להקדש שום שימוש בנותר, ואע"פ שמשלם כפי מה שנהנה כמבואר כריתות כ"ג א', מ"מ ההקדש בטל, ורק בדבר שיש לו שימוש ממוני להקדש בזה

אמרינן דממון לא בטל, [ובשר קדשים שראוי לאכילה אע"פ שאין לו פדיון י"ל שיש בו גם דין ממון, אבל נותר אין לו שווי ממון רק לקיים מצות שריפה].

**אבל** אכתי מדין ממון הקדש הרי בכל פרוטה שבתערובת זו יש להקדש זכות לפי ערך, ואם הוציא אחת מעשר הרי הפסיד להקדש עשירית פרוטה, אבל א"א לחייבו משום מעילה, כיון שדין מעילה שייך רק בקדשי ד', ולא בזכויות לפי ערך, דבעינן מעילה בגוף הקדושה כמו בחתיכות נותר שכתבנו דלא מעל, [וכ"כ מרן זללה"ה בפסחים כ"ז ב' דזהו שאמרו שם דהקדש אפי' באלף לא בטל, דזכות הממון לא בטל, ופירש כונת תו' בשמעתין משום כל דפריש, נדפס בסי' קכ"ד לדף כ"ז, סק"ח], ועמש"כ להלן בסוף ס"ק זה.

**ולפ"ז** אפשר דבאמת פליגי ר"ע ורבנן גם בדיני מעילה מלבד פלוגתתם בדין אשם תלוי בספק מעילות, דלרבנן כיון שבטלה הפרוטה ברוב ונשאר להקדש רק זכות ממון בתערובת, לכן נהי דאם הוציא את כל הכיס מעל בודאי, ומביא אשם ודאי, אבל כ"ז שלא הוציא את כל הכיס לא מעל כלל אפי' בספק, או משום דבכל פרוטה יש כח הקדש לפי ערך, ונמצא שנשאר בפרוטה האחרונה רק חצי פרוטה או אחד מעשרה בפרוטה, או דלא חשיבא מעילה לפי ערך כלל, ורק באחרונה מעל ככולן יחד, ואם שנים הוציאו הרי שניהם לא מעלו, ואפשר דנפ"מ לר"ש בכריתות כ"ב ב' דשנים מביאין אשם אחד בספק מעילות, אבל כאן שניהם לא מעלו, כיון שלא היה קדושה גמורה בשום פרוטה, אבל לר"ע חשיבי שניהם ספק מעילות.

**ובאמת** מצינו דלר"ע מביא א"ת על הראשונה כדין ספק מעילות, ולא אמרינן שמשפך אין כאן אלא מעילה של חצי פרוטה, ואמנם בהיו רק שתי פרוטות אפשר

שהדבר ספק, אבל בהיו ט' ונפלה עשירית ונטל ט' הדין נותן שלא מעל אלא בט' חלקי פרוטה, והרי הוא בודאי פטור ממעילה, וקמ"ל ר"ע דחשיב ספק פרוטה ומביא א"ת, ולרבנן אפי' ספק לא חשיב.

**ולפ"ז** הא דקתני כיון שהוציא את הראשונה מעל, היינו שיש כאן איסור מעילה לפי ערך, ומ"מ אינו מביא א"ת לר"ע עד שיהא ספק השקול, דהיינו שיוציא את כל הט', או באחת מתוך השניה.

**ובבהגר"א** על הירושלמי שם מפרש דבדאיכא שתיים בכיס מודו רבנן שהראשונה ספק, אבל בדאיכא רוב היתר ונפלה פרוטה לכיס, בזה לרבנן בטלה ברוב, ועד שיוציא את האחרונה אפי' ספק לא מיקרי, ומשהוציא את כל הכיס מעל בודאי, ומשמע דבהא פליג ר"ע דס"ל דחשיב ספק מעילות, והטעם י"ל דכיון שהממון לא בטל ברוב, לא מהני כל דפריש לפטרו מספק מעילות, ולפ"ז יתכן דאפי' בראשונה ממש, אחת מתוך עשר, מביא א"ת לר"ע, ואע"פ שאין הספק שקול, סגי בזה לחיוב א"ת, דבכל מקום שלא בטל ברוב, נשאר בדין ספק, ועי' להלן דבדין השני דפרוטה בכיס זה הקדש שמעינן חידוש יתור, וזה מחזק לפרש גם כאן דמעל אפי' באחת מתוך עשר.

**ואמנם** בתוספתא תניא רק פלוגתא דר"ע ורבנן בדין ספק מעילות אם מביא א"ת, אבל התם מיירי בשתי פרוטות בלבד, ובזה לכו"ע חשיב ספק כמ"ש בירושלמי, אבל במתני' לא הוזכר דין א"ת כלל, וכולה מוכחת דפליגי בדין המעילה אם זה ספק מעילות, וקתני נמי מודה ר"ע בסיפא, וכ"מ בירושלמי, ולכן יש לפרש כמ"ש דפליגי בדין אחת מתוך עשר או בדין ט' מתוך עשר.

**שם** או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש, כאן מבואר דלא בטלה הפרוטה, דהא באומר פרוטה בכיס זה ודאי לא בטלה, שאין כאן

תערובת של פרוטה ידועה, רק זכות לפרוטה מתוך הפרוטות, ודכוותה מיירי בנפלה לתוך הכיס, וכי היכי דסיפא אף בפרוטה בתוך עשר, ה"ה ברישא, וזה כענין מקדש מ' מתוך פ' מנחות ע"ח ב'.

**מיהו** באמת יש בזה חידוש דמעל בראשונה, אע"פ שאין כאן פרוטה מבוררת, ואין כאן ספק שמא מעל בפרוטה הודאית, אבל מ"מ כיון שבכל פרוטה יש כח ספק, ס"ל לר"ע דחשיב ספק מעילות, ולרבנן לא מעל אלא כשיוציא את כל הכיס.

**[שו"ר** בנדרים נ"ח א' דאף בהקדש האיסור משום דשיל"מ ומשמע שאף זכות ממון בטל ברוב, ואפשר דבפרוטות שאין להם שימוש אלא להוצאה לא בטלי מדאורייתא, אבל במידי דאכילה כיון דבמציאות אין כאן דבר שכשנהנים ממנו חשיב נהנה מקדשי ה', נמצא שיש להקדש רק שיעבוד לגבות זכותו ובזה אין חיוב מעילה, ואמנם אם יפדו את הזכות הזו יחול דין הקדש מדאורייתא על דמי הפדיון, אבל הנהנה מהתערובת לא נגע בדבר שמוגדר כקדשי ה' בעצמותו, ואפשר שזכות הממון של הדיוט הוא מפני החלק שלו שנמצא בתוך התערובת, ולא מפני שעי"ז נעשה שותף בכל התערובת לפי ערך, ולכן בהקדש הדבר המסוים בטל, ולע"כ בזה ועי' מנחת ברוך].

### שם באומר פרוטה מן כיס זה הקדש כו'

יז. **שם** ומודה ר"ע באומר פרוטה מן כיס זה הקדש כו', מפרשין בגמ' דהיינו באומר לא יפטר כיס זה מן ההקדש, ויש לפרש דהיינו כמו מפריש מעות לחטאתו ולשקלו, שכל המעות משועבדין להביא מהם חטאתו, ומשהביא חטאתו נעשה המותר חולין, וה"נ הקדישן להביא מהם פרוטה להקדש, וההקדש כבר שותף בכל המעות, ועדיף משותף שזכות ההקדש בכל הכיס, שאם אבדו מקצתן הרי השעבוד נשאר על השאר,

שר"ל הקשה שאין מקום לחלק בדקדוק הלשון בין מן כיס לבכיס, שאין אדם מודקדק בזה, ומשני דמן כיס דקתני אין הכונה מהכיס כמו בכיס, אלא שישתעבד כיס זה ליתן ממנו פרוטה, ומן כיס על השיעבוד נאמר, וכמשנ"ת לעיל.

**שם** כי אתא רבין אמר כיסין אשורים רמא ליה כו', פי' שהוכיח לו ממתני' דשוררים שמשמעות דמן כיס שהגדול שבהם הקדש, ולא הקשה לו מ"ש רישא ומ"ש סיפא ידיע שאפשר לפרש בכיס פרוטה ידועה, ומן כיס פרוטה שאינה ידועה, ומשני דלאו משום דיוקא דמן כיס ובכיס אתינן, אלא סיפא באומר לא יפטר כו' והוא ענין שיעבוד כמשנ"ת.

**כ"ב א'** ר"פ אמר כיסין אלוגין רמא ליה כו', מהא דמיתנין ברייתא דר"י ור"י ור"ש אוסרין, מוכח דהקושיא מתבאר יתור מהאוסרין, דחזינן דתליא בברירה אם יפריש אח"כ, דאל"כ הוה מייתי מתני', וזה כפי' בתרא בתו', [ופי' קמא לא נתפרש דאיך יחולו תרומה ומע"ר ומע"ש בלא הפרשה], שו"ר שגם לפי' קמא יש לפרש כן שהקושיא דבלא הפרשה לא חל מידי, ואיך כאן האחרונה קדושה, ולא ס"ד שיחולו תרומה ומעשרות ממילא, אלא שאף הפרוטה לא תתקדש, ולשונם שהתרו"מ יחולו בלא הפרשה לאו דוקא, דעיקר הקושיא שהפרוטה לא תתקדש, וכ"מ בירושלמי שם דר"ל הקשה שאם לבסוף לא הפריש פרוטה אחת להקדש איגלאי מילתא שלא נתקדש כלום, כמו ביין שאם לבסוף לא הפריש איגלאי מילתא שאכל טבל, וז"ל הירושלמי רשב"ל אומר אפי' את כל הכיס לא ימעול, כמה דתימר למפרעו טבל שתה, ואמר אף הכא למפרעו חולין הוציא, אלא כאן תלוי בהפרשה כו' נעשה כאומר אל יצא הכיס הזה מידי פרוטה הקדש.

**והנה** שאלו בגמ' בג' אופנים, א' מ"ש רישא ומ"ש סיפא, שגם בסיפא הדין נותן

וההקדש לא הפסיד לפי ערך, ומה שאבד הוי ודאי חולין, וה"נ מוציא והולך לחולין, אם נשארה פרוטה באחרונה להקדש, אבל אם הוציא את האחרונה מעל, (ולא דמי למכנס מעות לחטאתו שהוא רשאי להוסיף לכיס קודם שיוציא את כולו, ואח"כ יהא רשאי ליטול את כל הפרוטות הראשונות, שהשעבוד על הכיס הזה כולל גם מה שיוסיף עליו, ונתבאר בזה בשקלים ס' סק"ג ד' [הועתק לקמן סימן י"ז] עי"ש ולע"כ שם), ואפי' אם אחר הוציא את השאר הרי המוציא את האחרונה מעל, וכמשנ"ת כ"ז בשקלים שם עי"ש, [וכבר נתבאר כע"ז בספר אאמור"ר שליט"א, אבל יש כמה חילוקי דינים לפמש"כ], וכ"מ מ"ש בירושלמי שם לדמות זה לג' לוגין דניסוך המים, ונתבאר בשקלים שם.

**והנה** הנותר בכיס כולו משועבד לפרוטה של הקדש, אבל אם הוציא ממנו לחולין איגלאי מילתא שהשיעבוד נשאר רק בנותר, ואפשר שרשאי לעשות כן לכתחלה כיון שנשארה פרוטה בכיס, כדמשמע לישנא דמוציא והולך, ועכ"פ אין צד מעילה במה שהוציא, שכבר הוחלטו עי"ז בודאי חולין, והפרוטה האחרונה נעשית בודאי הקדש ממילא, וכן יש לפרש בדברי התו'.

**שם** במשנה שהוא מוציא והולך כו', גם לרבנן ברישא אסור להוציא, ומה שאמרו שמודה לחכמים היינו בזה דמשכח"ל שהאחרונה קדושה בודאי, ואפ"ה מוציא והולך ולא הוי ספק מעילה, וזהו עיקר פלוגתתם ברישא אם זכות ההקדש שבתערוכת נדון כספק מעילה.

**שם** גמ' כי אתא ר"ד אמר רמי ליה ר"ל כו', לשון רמי לא שייך מרישא אסיפא, ובירושלמי שם באמת איתא רשב"ל בעא קומי ר"י מ"ש כו', ומה"ט פירש רבין דקושיא הואי ממשנה אחרת, וכן ר"פ, ולרב דימי מתפרש

שתהא כפרוטה שנפלה לתוך הכיס, ב' שבסיפא הדין נותן שתהא הגדולה שבהן הקדש, ג' שבסיפא הדין נותן שלא תהא אחת מהן הקדש עד שיברר ויקדישנה.

### יח. סידור דברים שנתבאר

**אורחים** שאוכלין אצל בעה"ב א"צ בזה לדין שליחות, ואף המאכיל חש"ו ונכרי מעל, לפי שבנתינתו לפנייהם או בקבלתם ממנו יצאו לחולין, אבל השליח שנותן לפנייהם לאכול בזה בעינין לדין שליחות, ונכרי שעשה שליחות בעה"ב להאכיל לאורחים לא מעל בעה"ב, ומעלו האורחים כשאוכלין.

**אמר** לחש"ו להאכיל לאורחים בפשוטו מעל בעה"ב, כמו ששנינו בשלחן אצל חנוני, דאורחים אדעתא דבעה"ב אוכלין, אבל בפקח שנתן להם הם אוכלין על דעתו, ויתכן דחש"ו מהני רק בחנוני שנוטל לצורך בעה"ב משא"כ אורחין, מיהו אפשר דיש חילוק בין נתן לחש"ו ליתן לאורחים או שאמר להם שיטלו ממקום פלוני ויביאו לאורחים, שבזה ימעלו האורחים דבעינן לכח שליחות כיון דהוי טפי ממצעשה קוף.

**אמר** להם השליח שהוא רק מוסר דברי בעה"ב ואין לו זכות נתינה כלל, לא מעל השליח, ואם לא עשה שליחותו מעלו באכילתו, ואפשר שאם לא הביא לפנייהם כלום רק אמר להם טלו ג"כ הדין כן, כיון שאין לו בעלות ולא קיבלו מידי כלום.

**שליח** שלא עשה שליחותו אפי' כיוון לדעת בעה"ב, מעל השליח דסו"ס לאו שלוחו הוא.

**השליח** שהביא לבעה"ב מן החלון כשליחותו בפשוטו מעל בעה"ב בקבלתו, ואם הוא גזבר או שראויין המעות להיות ברשותו לא מעל עד שיוציא, אבל בהדיוט הרבה

פעמים שיש בקבלתו הוצאה מרשות הקדש, כגון שהיו המעות בכיס של מעות הקדש והוציא פרוטה מהן, או שעירבן עם מעותיו, או שהגזבר הניח המעות בחלון, כ"ז הוצרכנו מפני שפשטות המשנה שבלא עשה שליחותו מעל מיד בנתינתו לבעה"ב.

**חש"ו** שלא עשו שליחותן מעל החנוני בקבלתו מהן, כיון שאין שייך שיאמר שאינו רוצה לזכות מהן, שאין בהם דעת לומר להם שישאר ברשותן, והר"ז כנוטל מן הקרקע ומעל מיד, וצ"ע בתר.

**המקבץ** מפקח שנזכר לא מעל עד שיוציא, דמצי למימר לא ניחא לי לקבל איסורא וישאר ברשות הנותן.

**נזכר** בעה"ב ולא נזכר שליח השליח מעל, אע"פ שהוא אנוס ואין לו שייכות בעיסקא, דמ"מ אין זה בדרגת אנוס שפטור מחטאת ואשם.

**הפורט** מעות הקדש למטבעות אחרות מעל, ואם נתכוין לחללן נתפסת הקדושה במעות שקיבל.

**שליח** שנתנו לו דינר לקנות חלוק, ומצא אותו חלוק בחצי דינר, וחלוק יותר יקר ששוה שני דינרים בדינר, יקח החלוק בחצי הדינר ויחזיר חצי הדינר לבעלים.

**פרוטה** של הקדש שנתערבה בכיס אינה בטלה ברוב, כיון שיכול לחללה, ויש להקדש זכות ממון בתערובת זו, וכן אם הקדיש אחת מהן בלי לייחד איזו, ומ"מ לא מעל עד שיוציא את כל הכיס.

**ואם** אמר לא יפטר כיס זה מן ההקדש, כלומר שמתחייב להביא מתוך כיס זה פרוטה להקדש, הר"ז כח שיעבוד, ומציא והולך עד פרוטה האחרונה, ואם הוציא את כולו מעל.



## סימן יז

## ליקוטים

א.

## במתני' ט' א' ולשחוט עליהן את הזבח ולהסדר ע"ג שלחן

הקדושה וחיוב ופטור מעילה ופנו"ט, ולפ"ז מבואר במתני' יישוב הקושיא דיש קדושת כלי שמכשרתו ליפסל בטבו"י ומחו"כ ולא בלינה, וניחא הא דאפיתן בפנים לקדושה זו ואעפ"כ אינן נפסלין בלינה, והא דאינן מקדשין קדושה גמורה היינו משום דהוי שלא בזמנן כדאמרין לק' ק' א' [וכמשה"ק תו' נ"א א'] דשלא בזמנן אינן מקדשין ליפסל בלינה, מיהו אכתי לא נתבאר מנלן לחלק כן בקדושת כלי, דבפשוטו אי לא מקדשי היינו כלל לא, [ולמה לא ילושו אותו בפנים כמו באפי"י], וזהו שהניחו בגמ' בקושיא.

מנחות צ"ה ב' אלא אי קשיא הא קשיא ואפייתן בפנים כו' איפסלה בלינה, גרסת רש"י והרמב"ם מעילה ט' א' דאהני קדושת תנור לפסלן בטבו"י ובמחו"כ אבל לא לענין לינה, והתו' שם ח' א' גרסי נמי לינה, ולכאורה מדקתני לשחוט עליהן את הזבח ולהקטיר עליהן את הבזיכין משמע דכיון שהשמיט התנא לינה מהדר לשנות ד"א במקומה, [אם מפני שזה נוח לזכרון כך, או כדי שלא יעיילו נמי לינה], דמעניני המשנה אין נראה שהי' התנא מוסיף הא דלהקטיר ולשחוט, אם הי' שונה גם לינה בשתה"ל ולחם הפנים, דאינו בא אלא לבאר זמן חלות

ב.

## בסוגיא דתרומות הדשן (שייך לסימן ד')

שנעשה גחלים, וכמ"ש מהריק"ו דכיון שנתאכלו נקראים דשן, וכ"מ זבחים צ"א ב' שאסור לכבות כדי לתרום אלא ימתין עד שיכבו ואח"כ יתרום עי"ש בגמ' וברש"י, ועי"ש בלח"מ בשם המפרש בתמיד וכ"ה לשון המשנה בסופ"ק דתמיד צבר את הגחלים ע"ג הרצפה, וק"ק דטפי הול"ל צבר את הדשן, הא דכתיב את העולה אפשר דחלבים נשרפין לגמרי באש כשמנים וכיוצ"ב, וכליות אפשר שנימוחין או שהם מעט, ורק הבשר נעשה דשן, ואין בשר ע"ג המזבח אלא של עולה, - שו"ר בספר אמו"ר שליט"א לתמיד בכ"ז ושם צידד דאברים שלא נתעכלו מבערב ג"כ נפטרו בתרומת הדשן של יום זה, וצריך

אם מצות תרומות הדשן רק מאפר של איברים או גם מאפר העצים

א. ירושלמי פ"ב ה"א והרים אשר תאכל האש יכול עצים ת"ל עולה אי עולה יכול איברי עולה ת"ל אשר תאכל האש הא כיצד חותה מן המאוכלות הפנימיות ויורד, וכ"ה בתו"כ, וכ"כ רש"י בחומש, וכ"כ הריטב"א לעיל כ' ב' בשם ר"ח כהן וכ"ה בסמ"ג, ומבואר בזה שהתורם צריך להבחין שמכניס במחתה עיכולי בשר ולא אפר עצים, ומסתברא שאפשר להבחין בקל בדבר, כדי שיהא לכה"פ קומץ מעיכולי עולה, ולפ"ז מ"ש הרמב"ם בפ"ב מתמו"מ הי"ב שחותה מן הגחלים שנתאכלו בלב האש, ר"ל מהבשר

מחוץ למחנה, ודייק ר"י מדהצריכה תורה בגדי כהונה ש"מ עבודה היא, ולפ"ז לר"א דבע"מ כשרין להוצאת הדשן אף לר' יוחנן אין מועלין בו, עכ"פ להרמב"ן ודעימיה שא"צ בגדי כהונה, שו"ר בשטמ"ק אות ט' העתיק מתו' דאף לר"ל יש לומר דמועלין כיון דצריך בגדי כהונה, ואמנם משמע דמודה ר"ל דקודם.

**ויש לעי'** מה בין דישון מזבח הפנימי והמנורה שהם ג"כ עבודה כדחזינן לקמן כ"ד ב' ואפ"ה אין מועלין בהן, כמבואר ברמב"ם פ"ב ממעילה הי"ד ט"ו שכתב וז"ל דשן המזבח החיצון בין קודם הרמת הדשן בין אחר הרמה מועלין בו, דישון המזבח הפנימי ודישון המנורה לא נהנין ולא מועלין, ובתו' לקמן נ"ט ב' ד"ה והרי כתבו דדישון מזבח הפנימי והמנורה א"צ בגדי שרת, ובתו"י ס' א' כתבו דבאמת מועלין בדישון כ"ז שלא נטלן מהמזבח והמנורה, ומתני' מתפרשת בדישון מזבח הפנימי והמנורה לאחר שהוציאו, וזה דלא כהרמב"ם הנ"ל, גם סתמות המשנה קשה לפרש כן, שלמה העלים התנא ד"ז, וגם מסיים המקדיש דישון בתחלה מועלין בו, ומשמע שבענין אחר אין מעילה בדשן כשל פנימי ומנורה, שו"ר בכ"ז בספר מרן זללה"ה זבחים סי' כ' סק"ד, וצ"ע במלחמות בפרקין שכתב דעיקר דישון נראה שהוא מדבריהם שאין לו עיקר מן התורה, והרי מבואר בגמ' כ"ד ב' ובכל הני דוכתי שהובאו בחזו"א שם דעבודה היא.

**ונראין** הדברים דפשיטא לכו"ע שאין דישון המנורה מצות הדשן שיש קדושה בפתילות לעבודת הדישון, וכן במזבח הפנימי, שאין המצוה אלא לסדר השולחן והמנורה שיהיו ראויין לעבודה החדשה, כמו שמסלקין האפר ממקום המערכה לתפוח כדי להכין מערכה חדשה, וכמבואר בירושלמי דפרקין דילפינן לדישון מזבח הפנימי מפני שצריך להקטיר על גופו של מזבח, אבל הוצאת הדשן דחזינן שלא הורידו האפר בזמן סילוקו ממקום

להבחין למחר שיתרום מהחדשים, וכ"כ מרן זללה"ה בדעת תו' כ' א'.

**מיהו** הוצאת הדשן מוכח בגמ' שמצותה גם באפר של העצים דאמרינן מעילה ט' ב' דגחלת שפקעה מהמערכה והיא ע"ג המזבח מחזירין אותה לר' יוחנן כדי לקיים בה מצות הוצאת הדשן, ומבואר מזה שיש מצות הוצאת גם בעצים שלא הי' בהם מצות תרומת הדשן, והדברים מחודשים דהא בתרווייהו כתיב והרים את הדשן והוציא את הדשן, אלא דבוהרים מסיים אשר תאכל האש את העולה, אבל בוהוציא כתיב את הדשן סתמא וזה כולל כל הדשן גם של העצים, ומדוקדק לשון המשנה דבתרומת הדשן קתני צבר את הגחלים וקתני מעוכלות הפנימיות, ואח"כ קתני החלו מעלין באפר דתפוח מלא באפר, ואין התרומה מאפר.

**ויתכן** שמצות ההרמה מתייחסת גם לדשן של העצים, ונפ"מ שמועלין באפר של העצים קודם התרומה אף לרב מעילה ט' א', מיהו אין זה מוכרע דאפשר דלרב הא דמועלין קודם ההרמה היינו באיכולי בשר דוקא, אבל העצים נעשית מצותן משנשרפו, - ברש"י ותו' מעילה י' א' נקטו שמצות תרומת הדשן והמעילה היא רק בדשן של קדש קדשים, והדברים מחודשים, ועמשנ"ת בזה לקמן סק"י.

**בפלוגתת רב ור' יוחנן אם מועלין באפר שע"ג תפוח**

**ב. במעילה ט' א'** נחלקו רב ור"י אם מועיל באפר שע"ג התפוח ונראה דמשהורידוהו מע"ג המזבח לכו"ע אין מועלין בו, והנדון רק אם ההורדה מע"ג המזבח היא ממצות הדשן או ממצות המזבח, כמ"ש אאמור"ר שליט"א בשם מרן זללה"ה דבהא פליגי, וקודם התרומה ודאי יש מצוה בכל הדשן להרים ממנו תרומת הדשן, ולכו"ע לא נעשית מצותו, אבל הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה בפשוטו הוא רק פיגוי המזבח מהאפר, שהרי אינו עושה באפר מצוה אלא מוציאו

הרא"ש שם ויומא נ"ט ב' שכתבו שאין מעילה רק משעת מצות תרומת הדשן.

### בהוצאת הדשן האם צריך בגדי כהונה עד שיגיע לבית הדשן או רק בהורדה מהמזבח

ג. ויש לברר האם מוציאים את הדשן בבגדי כהונה עד מחוץ למחנה, וכן מועלין בו עד שיגיע לבית הדשן, או שמצות הכהונה היא רק בהורדה מע"ג המזבח, ואח"כ כשרה ההוצאה בזה, כלשנא דגמ' הנהנה מאפר תפוח שע"ג המזבח, דמשמע דוקא על גביו והנה בפסוק כתוב הכל במעשה אחד ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה וכן מימיו לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן מתפרש שהמוריד מע"ג המזבח מוציאו לחוץ כמש"כ לעיל.

**אבל** לעומת זה קשה לחדש מצות בגדי כהונה מחוץ לעזרה, ולשון הברייתא לקמן ס"ט א' בגדי כהונה היוצא בהם למדינה אסור משמע שאין שום פעם שיוציאו בבגדי כהונה למדינה, ואמנם יש לדחות דלמדינה היינו לחול ולא למצות הוצאת הדשן, אבל אין נראה כן פשטות הדברים, וכן בסברא שאין לבגדי כהונה מקום חוץ לעזרה, (כענין ששינו וכולן אין מקדשין אלא בקדש), והרי אפי' פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שדוחין שבת ויוהכ"פ כשרין בזה כמ"ש הרמב"ם פ"ז ממע"ק ה"ה ושריפת כל הנשרפין כשרה בזה ובבבליה ומקורו בירושלמי יומא פ"ו סוה"ו, וה"ה הוצאתן מן העזרה, ולמדנו מזה שפעולת ההוצאה מחוץ למחנה ואפי' השריפה אינה ממצות כהונה, ומסתבר דכ"ש הדשן שא"צ בהן, שהרי פרים הנשרפין מועלין בהם עד שיותך השר, וכן מסתבר שלא היו מוציאים אותו בכלי שרת, שהרי מע"ג המזבח גורפין אותו בפסתר, כדכתיב ועשית סירותיו לדשנו ומתרגמינן פסכתרותיה למספי קטמיה ואח"כ אין לגרור שש מאות פעמים פסכתר להוציא שלש מאות כור, (ואין להוציא כלי שרת

המערכה, וש"מ שיש לו מקום לשהות ע"ג המזבח, וגם מצינו שיש מצות תרומת הדשן, בזה ס"ל לר"י שגם הוצאתו מן המזבח כיון צריך בגדי כהונה ש"מ דעבודה היא, [ואע"פ שבכל האפר מועלין אע"פ שתרומת הדשן היא רק מאברי העולה, היינו מפני שהמצוה כולל כל הדשן], ומ"מ כיון דחזינו שיש מצוות בדשן לא אמרינן שנשלמה מצותו בתרומה, משא"כ בדישון פנימי ומנורה דלא מחדש שיש שום מצוה בדשן שלהם וכמש"כ.

**מיהו** אכתי קשה היכי פשיט ר"י מהא דהוצאת הדשן בעיא בגדי כהונה ש"מ בקדושתיה קאי, הרי דישון מזבח הפנימי ומנורה ג"כ בעו בגדי כהונה ואין מועלין בהן, ואפשר דהכנת המזבח והמנורה למצות הקטרה והדלקה שפיר בעיא בגדי כהונה אע"ג דלאו בקדושתיהו קיימי, וה"ה העלאת האפר ע"ג התפוח, דכל סדר העבודה בכלל שירות הוא, אבל הוצאת האפר מע"ג התפוח שהוא רק פנימי מקום לדשן אחר, ולא למצות המערכה, בזה ס"ל לר"י שלא הי' הכתוב מצריך בגדי כהונה אי לאו דאכתי בקדושתיה קאי, ולא נשלמה מצותו, וזהו שדקדק הכתוב לפרש בגדי כהונה בתוצאה טפי מדישון מזבח הפנימי והמנורה, דלא נימא שענין זה אינו שייך לשירות כלל, וענין בקדושתיה קאי היינו משום דאשכחן שקודם תרומת הדשן אע"פ שנעשית בו מצות הקטרה בקדושתיה קאי, ולכן צריך ראייה שפקעה קדושתו בתרומת הדשן, משא"כ בדישון פנימי ומנורה שפקע קדושתן מיד כשנעשית מצותן, וכמש"כ לעיל.

**ודעת** תו' זכחים מ"ו א' ותו' יומא נ"ט ב' דגם בדישון פנימי מועלין עד שיסירונו מהמזבח, ועמשנ"ת לקמן סק"ה.

**לקמן** סק"ו נתבאר שאין תשלומין למעילה דדשן ובג"כ, כיון שמנע מהם רק מצות גניזה, ועי"ש בדברי תו' חולין קי"ז א' ותו'

בהורדה מהמזבח הביאו בהוצאה לבית הדשן  
אם כונתו לפלוגתא דת"ק ור"א כמ"ש הכ"מ,  
ועי' מהריק"ו סופ"ב דנקט שצריך בגדי כהונה.

### שיירים של תרומת הדשן אם אפשר לתרום מהן למחר

ד. במעילה ט' א' אמרין דהשירים שתרמו  
מהם כבר נעשית מצותן מיהו  
לר"י בקדושתיהו קיימי, ומבואר מזהה ש"א  
לתרום מהם למחר שהרי הם כפירות מתוקנים  
שהופרשה תרומה מהם, ויש להסתפק באברים  
שנתנן ע"ג המערכה לאחר תרומת הדשן מאי,  
כגון ברגלים שתורמין מאשמורה הראשונה, מי  
אמרין דקרא קאי על כל העולה על מוקדה  
על המזבח כל הלילה, וזה כולל כל קרבנות  
של אתמול, או דבעינן לכה"פ שמשלה בהן  
האור וכבר נעשו לחמו של מזבח, ויש גם  
מקום לומר דבעינן שיהיו ראויין לתרום מהן  
שכבר נעשו דשן, מיהו בזה כתב מרן זללה"ה  
בזבחים ס"כ סק"א בדעת תו' יומא כ' א'  
ששוב א"א לתרום מאלו שכבר הוקטרו, אע"פ  
שלא היו דשן בשעת התרומה.

### במצות תרומת הדשן האם עיקר המצוה היא ההרמה או ההנחה בצד המזבח

ה. יש לברר מהי עיקר מצות תרומת הדשן  
האם ההרמה או הנתינה אצל המזבח,  
ובכל דוכתא יומא ס' א' מעילה י"א ב' ועוד,  
אמרין דתרומת הדשן הוי דבר שנעשית  
מצותו ומועלין בו, ונראה מזה שעיקר המצוה  
היא ההרמה שקבעו בקדושת תרומה, והשימה  
אצל המזבח היא כעין גניזת התרומה ולא  
שעיקר מטרת המצוה כדי להניחו שם, וכמו  
מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה  
שעיקר תיקון הקרבן והמזבח והמנורה, ולא  
הנחתם אצל המזבח, וכן בסכרא כיון  
שמשליכין אותה עם שאר הפסולת ש"מ  
שענינה גניזה ולא מטרת המצוה, וכ"נ מהא  
דחשיב לה כ"ד א' עבודת סילוק ולא עבודת  
מתנה, וש"מ שהשימה אצל המזבח אינה עיקר

לחוקי), ואטו הלכו אלף ושמונה מאות כהנים  
להוציא שלש מאות כור לפי חשבון חמש  
סאין לאדם כדאמר ב"מ פ' ב' קב לכתף, אלא  
ודאי פשטות הדברים שנשאוהו בעגלות  
וממילא אין כאן מקום לבגדי כהונה וכהן  
כלל, (ועי' חגיגה כ"ו א' שלאחר הרגל אין  
הכהנים פנויים מפני שטרודין בהוצאות הדשן),  
וראיתי במקד"ד סל"ב ס"ב ראה מיבמות  
שאין בזה איסור זרות.

ובזה מיושב הא דקתני בכל הקרבנות ומועלין  
בהן עד שיצאו לבית הדשן, וכן בעולה  
קתני אבל מועלין בבשר עד שיצא לבית  
הדשן, הרי שמיד שיצא מן המזבח לבית  
הדשן כבר נעשית מצותו אף לר"י ואין מועלין  
בו, מיהו יש לדחות דעד שיצא ויגיע קאמר,  
דכ"ז שלא הגיע קרינן ביה שעדיין מוציאו  
לבית הדשן, וראיתי בספר אאמור"ר שליט"א  
כ"ד א' דאפשר דמשיצא לבית הדשן היינו  
משיצא חוץ לעזרה, (כענין שמצינו בפרים  
הנשרפים דביציאה מהעזרה מטמאין בגדים,  
מיהו שם זר מוליכם גם בעזרה), דבגדי כהונה  
חוץ לעזרה אינם חשובין בגדי שירות לומר  
דש"מ דבקדושתיהו קאי, ומ"מ נקט שטעונין  
בגדי שרת עד ההנחה בבית הדשן ואם נימא  
דחוץ לעזרה כשר בזר ובלא בגדי כהונה, שוב  
אין לנו המשמעות מסתמא הדברים שהנטילה  
מהמזבח עד הדשן חדא מצוה היא, וממילא  
אפשר לקיים שאין הנדון אלא בדבר המזבח,  
אבל משניטל מן המזבח נגמר השירות, ויש  
רק מצוה להוציאן לבית הדשן.

ובאמת ברמב"ם פ"ב הי"ד כתב ואע"פ שאין  
הוצאתו לחוץ עבודה אין בע"מ  
מוציאין אותו, ומבואר מדבריו שא"צ בגדי  
כהונה ורק ההורדה מן המזבח עבודה,  
ובמל"מ שם ה"י תמה על הרמב"ם מנין לו  
לחלק בין הוצאה להוצאה, ועמ"ש בזה  
אאמור"ר שליט"א, מיהו קשה לעמוד על שיטת  
הרמב"ם בענין ההרמה וההוצאה, שהזכיר  
מדיני ההוצאה בהרמה, ואיסור בע"מ שנאמר

העבודה, ובתו"י שם כתבו דאפשר שההנחה כשרה בזר.

**וכן** אמרו בירושלמי כאן דההרמה כהקטרה, ואמנם אח"כ אמרו דר' מנא אמר תמיה אנא היך רבנן מדמין תרומת הדשן להקטרה ולא דמיא אלא לקמיצה שזו בהרמה וזו בהרמה, אבל לא משמע דבטלה כולה סוגיא דלעיל מכח קושיא זו, ושם דימו תרם והפריחתו הרוח לקומץ שהפריחתו הרוח מהמזבח, ולא משמע שהנדון בהפריחתו הרוח לאחר ששמו אצל המזבח, וש"מ שהתרומה כמזבח וההנחה אצל המזבח או ההורדה מהמזבח היא כגמר שריפת הקומץ, וכן דימו קמץ חצאין להקטיר קומץ לחצאין כשומשום או פחות מכזית.

**ויש** לעי' א"כ מ"ש תרומת הדשן שיש בו מעילה אף לאחר השימה אצל המזבח, ומ"ש דישון מזבח הפנימי והמנורה דתנן לא נהנין ולא מועלין, ואמנם תו' נ"ט ב' כתבו דגם תרומת הדשן אין מועלין בה, דומיא דעגלה ערופה שאין בה מעילה וחשבינן להו שני כתובים הבאין כאחד, וכ"כ תו"י בתחלת הדברים, אבל אין כן דעת רש"י ותו' בשאר דוכתי והרמב"ם פ"ב ממעילה הי"ד ט"ו שכתב דשן המזבח החיצון בין קודם הרמת הדשן בין אחר הרמה מועלין בו, דישון מזבח הפנימי ודישון המנורה לא נהנין ולא מועלין, והא דחשיבא עגלה ערופה שני כתובים, היינו משום שהאיסור שהי' לפני שנעשית מצותה נשאר לאחר שנעשית מצוותה, ודכוותה בתרומת הדשן, [ועי' לקמן סק"י עוד יישוב זה], וכ"נ במתני' דמעילה דקתני בפ"ב בכל הקרבנות ומועלין בהם עד שיצאו לבית הדשן, ולר"י היינו עד שיצאו ממש כדאמר מעילה ט' א', ובפ"ג קתני בדישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין, הרי שדינם קל מתרומת הדשן, וכן בתמורה ל"ד א' פסחים כ"ז ב' לא אשכחן אפר הקדש שאסור

לעולם אלא תרומת הדשן, מיהו דעת תו' זבחים מ"ו א' ד"ה ולא דקודם הסילוק מהמזבח מועלין אף בפנימי, וכ"כ בתו"י יומא שם דמשתעלה תמורתו אין מועלין בריח, אבל מועלין בגוף האפר, אבל הדברים צ"ע למה העלים תנא דמתני' ד"ז וקתני רק הא דלא נהנין ולא מועלין, ועוד דדישון מנורה כפנימי דמי ובפשוטו אין בו מעילה, (ועתו' הרא"ש ב"מ נ"ד ב').

**ונראה** דכיון דכתיב ושמו בנחת ושלא יפור שמעינן שצריך לנהוג בו קדושה ולא רק מצות הנחה, משא"כ בדישון פנימי ומנורה שאין מצוה לנהוג כבוד בהנחתם במקום הדשן, אלא שרמזה תורה שמקומם במקום המוראה והנוצה, ולכן אע"ג שיש מצוה בהנחתם שם, מ"מ לאו בקדושתיהו קיימי, והיינו נמי דדרשינן בבגדי כה"ג והניחם שם, שזה שקבעה תורה מקום לגניזתם משום דבקדושתיהו קיימי, כי היכי דאשכחן דר"י דייק בהוצאת הדשן מדצריכי בגדי כהונה ש"מ בקדושתיהו קיימי.

**יש** להביא ראיה שאין מעילה בדישון מזבח הפנימי אף קודם סילוקו, מהא דאין מחזירין עיכולי קטורת כדאמר מנחות כ"ו ב', והרי בגחלת אמרינן מעילה ט' ב' שיחזירהו כדי לקיים בה, מצות הוצאה, מיהו אפשר דבפקעה ע"ג המזבח יחזיר, וצ"ע ובירור.

**ומה** שאמרו מעילה י"א ב' בשלמא מזבח החיצון דכתיב ביה ושמו כו' הכונה מנלן לדישון מזבח הפנימי, ושיהא בו איסור הנאה (בלא מעילה בשלמא חיצון כתיב בהדיא להניחו שם, ואמנם מה"ט יש בו גם מעילה, אלא פנימי מנלן דיש מצוה בהנחתו שם, וממילא אסור בהנאה, א"נ מדרכנן בעלמא כיון שע"י ההנאה מבטל המצוה, ולכן אסור כל הנאה, ולפ"ז ניחא דכל שטעון גניזה מדאוריתא מועלין, והוצאה לבית הדשן מצוה (עי"ש בדין נסכים במעילה י"א ב' בסוכה

בהם עד שיצאו לבית הדשן, הרי שיש בכל המוקטרין מעילה עד שיצאו לבית הדשן, ועוד דכיון שפקעה קדושתן היכי הדר חייל.

**ואפשר** שמקור דבריהם מסוגיא דמעילה י' א' שאמרו שם הכל מודים שאם נהנה מבשר ק"ק שנטמא ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור ופריך פשיטא מאי קא מפסיד כו', והקשה רש"י הרי אמרו שמועלין בדשן עד תרומת הדשן לכו"ע ועד הוצאת הדשן לר"י, ומ"ט אמרין דבאימורי קדשים קלים ליכא מעילה משהעלן, ותרין דדוקא ק"ק ואברי עולה מועלין בהם עד שיצאו לבית הדשן, וכ"כ תוס' שם ונתנו טעם בדבר כיון דתרומת הדשן נאמר על העולה לא ילפינן מינה אלא ק"ק ולא אימורי קדשים קלים, והדברים מחודשים טובא ולא נתפרש א"כ מאי פריך פשיטא, ועכ"פ לפי זה אפשר דס"ל לתו' בחולין שם דרק משעת מצות תרומת הדשן מועלין בהן, אבל קודם לכן משהעלן אין מועלין בהם.

**ובעיקר** הסוגיא שם תמה מרן זללה"ה בזבחים ס"ט ס"ק י"ט תמיהות רבות דמוכח בכל דוכתא שיש מעילה בקדשים שטעונין שריפה וכ"ש כשטעונין הקטרה, וכן משום תרומת הדשן והוצאת הדשן, עי"ש ובספר אאמו"ר שליט"א מעילה שם, ולכן פירשו דבהא ל"פ רב ולוי אם המעילה לנדבה או לקטרת, [לכאורה נראה דהאי קטורת היינו לבונה הבאה בפ"ע, אע"פ שקשה למה נקטו קטורת ומיושב משה"ק תו' מנחות נ' א', וצ"ע, ונקטו אימורי קדשים קלים לאחר שהעלן אגב פלוגתייהו דלעיל קודם שהעלן, וה"ה אימורי ק"ק].

**מיהו** קשה לשון פטור שאמרו בגמ' ועי"ש מ"ש בזה, ולכאורה נראה דעבר על איסור מעילה מדאורייתא אבל לענין תשלומין כיון שלא הפסיד מהקרבת אינו משלם, ולפ"ז ה"ה שהמועל בדשן ותרומת הדשן ובגדי כה"ג

מ"ט ב' וכ"כ תו' יומא שם דכל לא נהנין שבש"ס מדרבנן.

**ובירושלמי** ה"ב למדו לדישון מזבח הפנימי שאסור בהנאה בק"ו מדישון מזבח החיצון, ואין הכונה על תרומת הדשן שמועלין בו, אלא על הדשן שמחוץ למחנה דדריש ליה מוהוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור שיהא מקומו טהור, ומפרש דר"ל שאסור בהנאה, או מאל מקום הדשן שיהא מקומו לעולם, ומזה יליף לדישון מזבח הפנימי שניתן סמוך לכבש שאסור בהנאה, אבל תרומת הדשן מועלין בו כמשנ"ת לעיל.

**ויש** לעי' במה שאמרו בירושלמי תרם והפריחתו הרוח דלר"י לא יצא, האם חוזר ותורם, דהא במנחה כה"ג נפסלה, ולא שייך קמיצה חדשה משנאבד הקומץ, ואפשר דמיתלא תלי אם תגיע התרומה אצל המזבח, שעדיין לא נעשו שיריים עד שתגמר מצות התרומה, או עד שירד מהמזבח, ואפשר שצריך לחזור ולתרום על הכל למחר, אבל היום כבר נעשו קצת כשירים, ולא חזו לתרומה חדשה.

**אפר** של כף ומחתה דיוהכ"פ מסתברא שנותנין אותו במקום דישון מזבח הפנימי, דסתם מקום הדשן כולל כל הקטרות, עד שריבי בדשן הדשן גם דישון מנורה, ועי' לעיל סק"ד בדין הכף ומחתה אם נגנזין.

**בדעת תו' חולין שאין מועלין בדשן עד שעת מצות תרומת הדשן**

ו. כתבו תו' חולין קי"ז א' וכ"כ בתו' הרא"ש שם וביומא נ"ט ב' שאין מועלין בדשן אלא משעת מצות תרומת הדשן, והדברים מחודשים חדא דכ"ז שזקוקין לתרומת הדשן והוצאת הדשן אינו בדין שתפקע מעילה מהם, ואע"פ שעדיין לא נעשו דשן, ולא הגיע זמן תרומת הדשן דהיינו בלילה, ועוד דבהדיא תנן בכולהו ומועלין

מפרישין תחלה לאיבוד, ואפילו למצות תרומת הדשן אין להיכן לשלם, שכבר הוקרב הקרבן, ואין תשלום למצות אלא לקרבן.

**ובזה** מיושב טפי הא דחשיב תרומת הדשן ועגלה ערופה ובגדי כהן גדול שני כתובים הבאין כאחד, אע"פ שאין מעילה בעגלה ערופה, דבאמת בכולהו אין תשלומי מעילה שכבר נעשית מצותן, ואיסור ההנאה רק מפני שטעונין גניזה, ומכל מקום יש בהם איסור מעילה מפני שחייב גניזתן משום דהווי קדשי השם, ודבר זה שייך גם בעגלה ערופה.

אינו משלם כיון שאין להקדש בהם כלום, שהרי הם נגנזין ולא הפסיד מן הקרבן כלום, אלא שחילל קדשי ד' בהנאתו, כמו נהנה פחות משה פרוטה או שלא פגם בדבר שיש בו פגם, ול"ד לבשר ק"ק קודם זריקה דכיון שעדיין לא נעשית מצותן הרי זה כמחסר מן הקרבן, ולכן צריך לשלם לנדבה או לדבר שכולו למזבח, אבל משנעשית מצותן שלא חיסר להקדש כלום אין להיכן לשלם, שההפסד של מצות גניזה אף על פי שנשארו קדשי השם אין לזה תשלומין, שאין מפרישין תחלה לגניזה, וכלישניה דרבא שם שאין

ג.

### בסוגיא ט' ב' י' א' – בנהנה מדמי חטאת כו' כבר קרבה חטאתו ילכו לים המלח, ובפולוגתא דר"ש ורבנן (שייך לסימן ה' סק"ו)

הדבר פשוט שיחזיר מעילתו למקומה, וקרוי לומר דלוי נמי מודה בזה ולא פליג אלא בדבר שמעילתו מתייחסת לקדושת המזבח בלי לפגוע בתוצאות הקרבן (ולע"כ כלל) אבל הנוטל דמי חטאתו של חבירו, צריך להשיבם לו, ולא מצאנו שני חיובי תשלומין במעילה, ועכ"פ לבתר דשמעינן מן הברייתא דיש להחזיר כל קרבן לקדושתו א"צ לאשמועינן בנהנה מדמי חטאת כשיכול להחזיר מעילתו למקומה, וגם הול"ל הנהנה מדמי חטאת יחזיר למקומן, (ולשון יוסיף ויביא קשה וערמב"ם שכ' יוסיף חומש) ואף דבכלל הנהנה ששקל משקלות כנגדן, מ"מ יסוד הדין מתפרש בשנטל מקצת מהמעות, והיינו נמי דקתני עד שלא קרבה חטאתו, דמיירי כשכבר הפרישה אלא שלא קרבה.

**וע"פ**יז הא דקאמר יוסיף ויביא חטאתו, ע"כ פירושו שיוסיף דמים על דמי מעילתו, ויביא חטאתו מהם, ואפשר דדינא קאמר דכדי שישלב מעילתו כראוי, יש לו להפרישם לחטאת, וכשיודע שלא יקרבו אינו כמחזיר

**מעילה** ט' ב' הנהנה מדמי חטאת ומדמי אשם כו', לכאורה נראה דכל הנדון בהאי ברייתא הוא כשהמעילה אינה חוזרת לגוף הדבר אלא תחלתה מותר, כגון הנהנה מאימורים, דמה שקרב מהם קרב, ומה שנהנה אינו יכול להשיב, וכן קרבנות המזבח למזבח מיירי שהקרבן שמעלו בו קרב, ותשלום מעילתו כתוספת, וכן קרבנות ציבור לנדבת ציבור דאחר שכבר קרבו אין לו להחזיר לאותה קדושה, דאותו קרבן לא נחסר בו כלום ע"י שרכב עליו, ולכן ילכו לנדבת ציבור, וכן קרבנות בדק הבית מתפרש בדברים מיוחדים שהם עצמן נצרכין לבדק הבית ולא לדמיהן בלבד, והיינו דקרי להו קרבנות, וקאמר דאע"פ שבדק הבית לא חסר כלום דנשאר גוף הדבר בקדושתו, כגון ששקל משקלות כנגד אבנים למזבח, שאינו יוצא לחולין מ"מ יחזיר לבדק הבית.

**ועד"ז** מתפרש הא דנהנה מדמי חטאת, דהפריש קרבנו מן השאר או שהוסיף עליהם, אבל אם עדיין לא לקח בהם חטאת,

דקתני כבר קרבה חטאתו ילכו לים המלח ע"כ דמשעת הפרשתו ידעין שילכו לים המלח, דאל"כ לאיזה צורך מזכיר התנא כאן הלכות חטאות המתות, א"ו ה"ק פעמים שמחזיר מעילתו להולכה לים המלח, וזה סותר לכללא דכל קרבנות המזבח למזבח.

ולפ"ז ע"כ הא דקאמר רבא י' א' דבאתידע לי' קודם כפרה ילכו לים המלח, היינו אף שבא להפריש לאחר כפרה, דזהו עיקר חידושא דברייתא דפעמים שמחזירין קרבנות המזבח לים המלח, דאי דוקא שהפריש קודם כפרה ואז קדשו לחטאתו, היינו למזבח וכמש"כ, ולפ"ז רישא דברייתא בשכבר לקח חטאתו וכמשנ"ת, וסיפא בשכבר הקריבה, דתחלת הפרשתו לים המלח, והיינו דקתני כבר קרבה, ורבא נמי קאמר דאתידע לי' ולא דאפריש, וכ"כ תו' ט' ב', וכ"מ ברמב"ם.

והא דפשיטא לן דאפריש לאחר כפרה אינו בדין חטאת שמתו בעלי' לרבנן, ולא אמרי' דבשעה שמפריש חטאתו לא מיחייבי בעלים כלל, וכאשה שנדרה בנזיר והפר לה בעלה דאמר נזיר כ"א א' דכמתו בעלי' דמיא, היינו משום דחיובו מכח החטאת, ודינו כמותר חטאת, ואם בטל שם חטאת גם בטל חיוב דחטאת.

**ברם** אאמו"ר שליט"א כתב דצ"ע מה ידיעתו קובעת, הרי חזינן דשייכא השבה אף כשמתחלת הפרשתה אולא לים המלח, דהא ידיעתו שקודם כפרה אינה קובעת כלום במעות, וחיוב הגברא חל משעת מעילה, וא"כ מ"ש נודע לו קודם כפרה לאחר כפרה, אבל אי מפרשינן לשון אין מפרשינן מתחלה לאיבוד אשעת הפרשה כפשטות הלשון, הענין מובן כמו שביאר אאמו"ר שליט"א דלא שייך לצאת חובת מעילה כשמחזיר לים המלח, דים המלח לאו רשות גבוה הוא, ולכך אם נתחייב במעילה ע"כ יש להחזיר לנדרה, ורק כשהחזיר קודם שנתכפר שפיר יצא יד"ח בהשבתו, שהרי

לחטאת, ולא משום דאזלי לים המלח, דהא באשם נמי קתני הכי, אלא משום דלא הדרי למקום שנטלן משם, וניתכן דאגב חטאת נקט באשם כן], ואפשר לפרש דיכול להוסיף קאמר, והכי קתני עד שלא קרבה חטאתו יפרישם לחטאת, ויכול להוסיף ולהביא חטאתו מהם, ודוחק, ועי' להלן, ועכ"פ לגבי מ"ש בדר"ש בלא"ה ניחא וכדבסמוך].

ולאחמור מיושב הא דתלי לה בדר"ש, אע"ג דמודה ר"ש בשני ציבורי מעות כמשה"ק תו', דבהפריש חטאתו ואח"כ הפריש מעות לאחריות, וה"ה בב"א, כי היכי דבנתכפר במעות החטאת תמות ה"ה דבנתכפר בחטאת המעות אזלי לים המלח, וכמש"כ בתמורה ס"ק כ"ב, והכא הא מיירי בהפריש חטאתו, ועכ"פ דינא דילכו לים המלח ודאי בהכי מיירי, ומיושב גם בלא מש"כ בביאור הברייתא, ובאמת הדבר מבואר בברייתא דהא לא אתיא לאשמועינן הלכות דמי חטאת אלא הלכות מעילה, וע"כ מתפרש הא דילכו לים המלח כשבשעת הפרשה יודע שילכו לים המלח, אם מפני שקרבה חטאת ואתידע לי' קודם כפרה, או מפני שכבר הפריש חטאתו, עי' להלן, וכיון שכן אפי' נפרש יוסיף ויביא קודם שלקח בהן חטאת, מ"מ הא דילכו לים המלח ע"כ מתפרש כשבשעת הפרשה ידוע שילכו לים המלח, והיינו לכה"פ אחר שלקח חטאתו, ואתיא שפיר כר"ש, ולפ"ז אם הפריש המעות קודם שלקח בהן חטאת אפי' לקח מהשאר, תני יפלו לנדרה.

**ברם** בסוגיא יש שני מהלכים, וצריך לבאר הדברים, דהנה יש לדקדק מאי פריך הא גופה קשיא הרי גם בהא דקתני ילכו לים המלח, בשעת הפרשתו הוקדשו למזבח, ושייך שפיר למימר כל קרבנות המזבח למזבח, דבזה שהחליט אח"כ שלא להשתמש בדמים אלו לחטאתו, וחל בהם הלכות חטאות המתות, אין בזה סתירה לכללא דהלכות מעילה דקתני שצריך להפרישן למזבח, והתשובה לזה דהא



מצותו ואין לו להמתין מלהפרישם כדי שיפלו לנדבה, ובאמת לא הוזכר בברייתא הפרשת המעות ומתפרשא כולה כשכבר הפריש המעות, או שהמעות ידועות, לאפוקי בסיפא דקתני מה שנהנה יפלו לנדבה, דהתם לא שייך שישאר גוף הדבר להשבה דהא לא נפקי לחולין, ויעוי' ברמב"ם שפי' יוסיף חומש, וגם מזה משמע שהמעות עצמם בעין.

**ואפשר** ליישב דעת תו' דבידיעה הדבר תלוי, ויש לצייר הדברים בלקח מדמי חטאת של חבירו, וביאור הדברים דהיכא דאתידע לי' קודם כפרה חל על החוב שבידו דין חטאת, דהא מתחייב להשיב לחבירו, ואע"פ שנשתהה ולא השיב עד לאחר כפרה, מ"מ כבר הוחלט חיובו לדמי חטאת, וחבירו שנתכפר באחרת מניח חוב זה מדעתו כדין מותר, (דבדיני ממונות יש לראות כן) ולכן חל על השבתו דין חטאת, אלא שנתכפר באחרת, ולר"ש דילכו לים המלח נאסרין המעות בהנאה, ואם הפריש דבר הראוי לאכילה נאסר באכילה, עי' בכורות ט"ז א', [ואין בזה קו' כ"כ דהא אמרי' ב"ק ק"י ב' דטעמא דלא אמרי' בחטאת שמתו בעלי' דאדעתא דהכי לא אקדשה, הוא משום דיש בה מצוה מההל"מ דלמיתה אזלא, וה"נ מחויב להחזיר מעילתו לחבירו לקיים בה מצוה זו (וכדאמרי' הכא מ"ד בשר ק"ק אית לי' מצות שריפה לכהנים, מיהו התם הי' הדין דיחזיר למזבח, ולע"כ)], אבל אחר שקרבה חטאתו לא חל על חובו דין חטאת, דכיון שלא נודעה מעילתו כמאן דליתה דמי, וכשנודע לו אחר כפרה כבר בטלה החטאת ולית לן להתייחס בהשבה לדין חטאת, ובחבירו נמי כיון שנתכפר אין כאן אלא דין עם הציבור דבעלותו בטלה לגמרי, דאחר שנתכפר לא נשאר אלא דין נדבה, ולפ"ז (יש לפרש אין מפרישין מתחלה לאבוד כ"ה בשטמ"ק) דהיינו לדבר שהוא כבר אבוד ול"מ כן, אלא), יש לפרש דלא חל חיוב

החזיר לגבוה, ומה שאח"כ נקבע דינו לים המלח אין בזה לבטל מה שכבר זכה בהשבתו דעכשיו מרשות גבוה המעות הולכים לים המלח.

**וכבר** דקדק אאמו"ר שליט"א שם דלפ"ז קשה לשון הברייתא כבר קרבה חטאתו, דהא ע"כ מיירי כשהפריש קודם שקרבה, ולפמ"ש לעיל קשה נמי עיקר הא דקתני ד"ז בהאי ברייתא שזה מהלכות חטאות המתות ולא מהלכות מעילה, וגם בגמ' מבואר דכאן נשנה דין הסותר לכללא דסיפא, (ועמ"ש"כ בזה אאמו"ר שליט"א שם), וצ"ל דהיינו דקמ"ל הברייתא דאם כבר לקח חטאתו, ובזה ידוע בשעת הפרשתו שלא יתכפר במעט שמפריש, ונמצא שתחלת הפרשתו לים המלח, [כענין שהוזכר תמורה כ"ד א' דהיכא דמצוה בראשון חשבינן לי' מפריש לאיבוד, והכא עדיף מיניה טובא דודאי לא יתכפר במעות אלו לחוד], מ"מ יפריש לים המלח, וכיון דהתנא חשיב לה הפרשה לים המלח שפיר דייקנין שזה סותר לכללא דכל קרבנות המזבח למזבח, [דאמנם הי' מקום לומר שזה נעשה לאחר ההפרשה מרשות גבוה, וחשיב שפיר למזבח, אבל הרי חזינן שהתנא לא חשיב לי' הכי, ושפיר מקשה], ולפ"ז ע"כ רישא בשלא לקח חטאתו, ודלא כמ"ש לעיל.

**ולפ"ז** ניחא הא דשנה התנא דינו בלישנא דכבר קרבה חטאתו, כיון דלא אזלי לים המלח קודם כפרה, ורצה לבאר דמיירי כשבשעת הפרשתו יודע שילכו לים המלח, מש"ה נקט דכבר עומדת להיות קרבה חטאתו, מ"מ יפריש, אע"פ שהרי ילכו לים המלח, ולפי האמת יש בזה חידוש, שאין לו להתאחר מלהפריש כדי להציל המעות שלא ילכו לים המלח, דהא אם יפרישם לאחר כפרה יפלו לנדבה, וזהו החידוש ששנאו התנא בהלכות מעילה דמהני הפרשה לים המלח בכה"ג שבשעת ההפרשה קדשו לחטאת, וכך היא

מיהו קושטא דמילתא הוא דלר"ש בהמה ומעות נמי אזלי לים המלח וכמש"כ.

**שם י' א'** אמר רבא הא דאמרת כבר קרבה חטאתו כר', לכאורה הו"ל לאתויי מימרא דרבא קודם דינא דהכל מודים, ובשיטמ"ק גריס לעיל עולא, ואפשר דדינ' דרבא נלמד מהא דעולא דאם מפרישי' לאיבוד הי' צריך להפריש למצוות שריפה, כמו לים המלח, וצ"ע בזה.

**ובפשוטו** דברי רבא אליבא דר"ש דוקא, [והיינו דקאמר הא דאמרת], וכבר תמהו על הרמב"ם שפסק כרישא דברייתא, ופי' הרי"ק דס"ל דרבא פליג, ואף אם הי' מקום לדון בזה הרי זה שהריחקו מימרא דרבא מוכיח דלא קאי עלה, ועוד דאכתי לא נתיישב קו' דרישא לסיפא, וגם עיקר הדברים מחודש, וצ"ע.

**ומשכח"ל** נפ"מ אליבא דרבנן באבודה אחת בעדרו ומעל באחת מהן ונתברר לאחר כפרה שהיתה חטאתו, דנמצא שנהנה באבודה וכי היכי דהבהמה אזלא למיתה ה"ה מעילתה לים המלח, וכן משכח"ל באיניש דעלמא שמעל בה בשעה שהיתה אבודה, וכיון דאין מפרישין תחלה לים המלח יפלו לנדבה, ולפ"ז מדוקדק הא דקאמר רישא ר"ש וסיפא רבנן דכרבנן דוקא אתיא, דאילו לרבי משכח"ל קרבנות המזבח דלאו למזבח כשנודע שנהנה מאבודה קודם כפרה, אבל לרבנן דרק לאחר כפרה משכח"ל, א"כ גם הני יפלו לנדבה, דאין מפרישין תחלה לאיבוד, ולפ"ז סוגיין דלא כרב תמורה כ"ג א' וכמשנ"ת בתמורה ס' ס"ק י"ח מיהו בלא"ה אין קו' למה לא הזכירו נמי רבי.

הפרשה לאיבוד, אבל משחל לחטאת אינו נפטר בנדבה, וע"כ הוא מפריש לאיבוד, דזה שנתאחר אינו קובע שינוי בדינו – בלשון קצרה כ"ז שיש חיוב חטאת הרי צריך להחזיר לזכות החטאת, ונהלכות חטאת לים המלח נמי מהנו בהשבה, דנאסרין בהנאה, וכב"ק ק"י, אבל משקרבה חטאתו אין כאן חוב כלפי חבירו אלא כלפי המזבח, משא"כ חוב ידוע אע"פ שאינו בעין חייל על השעבוד שם חטאת, ולא קאימנא כעת בסוגיא דמעילה.

**ואפשר** דבדיעבד אם החזיר לנדבה אפי' לא קרבה חטאתו יצא, ולפ"ז קאמר רבא דיש להחזיר לנדבה, ואמנם גם עכשיו אם יחזיר לים המלח יצא, אלא דבכה"ג שאין חטאת אין ראוי לעשות כן, אבל בדאיתידע ל"י קודם כפרה כבר נתחייב להשיב לחטאת, ואין לשנות, ול"מ כן אלא דכל שהפריש למעילתו סתמא קאמר רבא דיפלו לנדבה.

**ולענין** הא דמוקמינן לה כר"ש כבר נתבאר דלכל הפירושים מיירי הא דילכו לים המלח כשבשעת הפרשה ידוע שילכו לים המלח והיינו כשכבר הפריש בהמה או שכבר הקריבה, ולפמשנ"ת הכא גרע ממפריש מעות ובהמה לאחריות כיון דמעיקרא ידוע שלא יתכפר במעות אלו וכמש"כ, ודמי למפריש לאיבוד ולכך לר"ש אזלי לים המלח, אפי' אם בבהמה ומעות לאחריות, לא אזלי לים המלח, ומיהו לרבי לא חשיב מפריש לאיבוד, דדוקא כשהראשונה אבודה חל דין זה וכמש"כ בתמורה ס' ס"ק י"ז, וגם יש לדמות לשתי בהמות לאחריות ורק משני ציבורי מעות גרע,

## ד.

## בסוגיא דבונין בחול ואח"כ מקדישין ושיכר האומנין י"ד א' ב'

מותר הקטרת מה היו עושין בה מפרישין ממנה  
כו'

א. שקלים פ"ד מותר הקטרת מה היו עושין  
בה מפרישין ממנה שכר האומנין  
ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין אותה  
לאומנין בשכרן כו' רש"י ותו' בשבועות י' ב'  
פירשו שמפרישין מתרומת הלשכה מעות  
לשכר האומנין ומזכין להם המעות, ובתו'  
הקשו דלשון מפרישין לא משמע זיכוי, ופי'  
דמתרומת הלשכה נפיק לחולין בהפרשה  
בעלמא, אבל זה לא יתכן למאי דמפרשינן  
במעילה י"ד ב' באומני בנין, וכבר הזכירו מזה  
תו' בסוה"ד, ובלא"ה למה יתקנו ב"ד שיצא  
מקדושת תרומת הלשכה בהפרשה בעלמא,  
שזה נוגד את ענין ההקדש, ועוד קשה מי  
הוא הבעלים שמכניס את החולין לרשות  
ההקדש, הרי א"א לחלל על הפקר עי' נדרים  
ל"ד ב', [שור' בספר מרן זלה"ה מנחות  
סכ"ח ס"ק י"ז עי"ש], ובתו' מעילה י"ד ב'  
פי' שמזכה להם המעות עי' אחרים, וכ"כ  
בתו' הרא"ש שבועות שם, וכ"מ בשטמ"ק  
כריתות ו' א' בשם תו', ובאמת פשטות לשון  
מעות האומנין משמע שהמעות הם כבר של  
האומנין, וכתבו בתו' דל"ג ממנה, דלשון  
ממנה משמע מהקטרת והכא מפרישין מתרומת  
הלשכה, ובפיה"מ פי' ממנה מתרומת הלשכה.

וברמב"ן ורשב"א שבועות שם נראה דניחא  
להו טפי אי לא גרסינן ממנה, וכ"ה  
בהדיא בריטב"א, ומפרשים דמפרישין מעות  
חולין שלוו מן השלחני לצורך פרעון שכר  
האומנין, והמעות חולין, ולכאורה נראה  
שהגזברים זוכין בהם לעצמן, שהרי אינם  
הפקר, ואם יצאו מרשות השלחני ולא נכנסו  
לרשות הקדש, ע"כ שזכו בהם הגזברים או  
האומנין, אבל קשה א"כ למה צריכים ליתנה  
לאומנין, יקנו אותה מהגזברין מתרומה חדשה,

[ולא מסתבר שמזכין להקדש מעות חולין והם  
בבעלות הקדש ואינם קדש, דזה שייך רק  
בהפרשה מתרומת הלשכה לפרתו, וג"ז  
מחודש, אבל להכניס לרשות הקדש חולין בלא  
בעלות לא מצינו כה"ג, ועו"ק איך מחללין  
על מעות חולין שאין להם בעלים, הרי  
בפשוטו החילול פדיון שנעשה ע"י בעל  
החולין, וזה קשה גם לפרתו], ולכן נראה דאף  
לדבריהם המעות של האומנין, שהשלחני  
נותנם במקום הקדש עבור האומנין, וא"ת א"כ  
מה בין זה לאילו זיכה הגזבר לאומנין ממעות  
תרומת הלשכה, [ואין לומר דאין הקדש  
מתחלל על המלאכה, שהרי משלמין לשלחני  
מתרומת הלשכה, ואין חילוק בין חוב השלחני  
לחוב האומנין], וי"ל דהמעות אינן ניתנין  
לאומנין במוחלט שהרי עדיין מחללין עליהן  
הקטרת, אלא נותנין להם זכות שיעבור שיהא  
שלהם לפדות עליהם הקטרת ותכנס הקטרת  
לרשותם, עי' לשון הריטב"א שכ"כ בדעת  
רש"י, וממעות תרומת הלשכה לא מהני כה"ג  
דאכתי ברשות הקדש קיימי, כמשה"ק  
הריטב"א לפרש"י עי"ש, א"נ כיון שהמעות  
נשארין ביד הקדש לא רצו להנהיג זיכוי בלבד  
כיון שלבסוף לא יקבלו מעות אלו, זיכוי בזה  
כברשות הקדש דמי, ולא רצו לחלל הקטרת  
על מעות שביד אחרים, שזה כמכר, מיהו  
למ"ש בסמוך לדייק מלשון כל הקטרת  
שברמב"ן ורשב"א משמע דאע"פ שהמעות לא  
זכו בהם האומנין שעדיין אין מגיע להם שכר  
כ"כ, אפ"ה מחללין, וא"כ אותן מעות שייכין  
לשלחני או לגזבר, וצ"ע.

ולמאי דגרסינן ממנה, וכן הוכיח אאמו"ר  
שליט"א ממתני' דבן עזאי דקתני ג"כ  
מהן, ע"כ דמפרישין קטרת כשיעור שכר  
האומנין, וכ"כ רש"י במעילה שם, [וכ"מ  
ברמב"ן ורשב"א עי"ש שכ' דאי ל"ג ממנה

ע"ש ויותר מיושב שהמעות יש להם בעלים וכמש"כ לעיל.

והנה לכל הפירושים הקדש מתחלל על המלאכה, דלפרש"י ותו' מזכין לאומנין מעות מתרומת הלשכה בשכרן, וע"ז מחללין, ולפי' הרמב"ן והרשב"א והריטב"א משלמין לשלחני מתרומת הלשכה ופריעת חוב השלחני וחוב האומנין שוה, ואף בקדשי בדק הבית כן כדלפינן תמורה ל"א ב' ועשו משלי והיינו דתנן התם בקדשי מזבח ואין נותנין מהן לאומנין בשכרן, וכ"מ מעילה י"ד ב' בדבליכא בנין נותנין להם מעות, וכ"מ בד"פ שם דהא דבונין בחול היינו כדי שלא ימעלו ולא משום חילול אמלאכה, וכ"מ במתני' דבסמוך במקדיש דברים הראוין לקרבנות ציבור דאר"ע יתנו לאומנין בשכרן, ולבן עזאי ג"כ הרי מחללין על מעות האומנין שניתנו להם מבדק הבית, שו"ר שכ"כ מרן זללה"ה שם ס"ק י"ז.

**נמצינו** למידין דלכו"ע מעות הקדש מתחללין על המלאכה, ולא מצינו נדון בהקדש אם מתחלל על המלאכה אלא בחפצים של הקדש, כגון בקטרת לכו"ע, ובקרבנות ציבור לבן עזאי, ובפשוטו הענין דרך כבוד שלא ישתמשו בדברים אלו לפריעת חוב, אלא שיצאו דרך חילול ופדיון, אבל במעות הקדש ליכא ענין זה, מיהו לכתחלה בונין בחול ומחללין המעות על החולין, כדשמואל, ור"פ אמר טעמא אחרינא בדשמואל, והיינו דס"ל דאף לכתחלה אין לחוש מלשלם שכר האומנין מדבה"ב, והרמב"ם העתיק דברי ר"פ להלכה בפ"ח ממעילה ה"ד, ועוד מצינו ברמב"ם שם והוא מתוספתא דמעילה פ"א הי"א וכ"ה בתוספתא דשקלים שאין נותנין פרה וטלית לפועל בשכרו, ומשמע שד"ז בכל חפצי הקדש והיינו כבן עזאי וכ"מ בתוספתא דשקלים, וכתב הר"י קורקוס שם דטעמא מפני שהמקדיש חפץ אין דעתו שיתן לאומנין, משא"כ מעות שנותן גם ע"ד כן, ואפשר שהענין מפני השומא שלא יתנו לפועל חפצים בשביל מלאכתו, אלא

מחללין כל הקטרת ור"ל דאי גרסינן ממנה מחללין רק כשיעור שכר האומנין] ולפ"ז כדי שלא נטעה שמחללין כל הקטרת על מעות האומנין כדן הקדש שוה מנה שחיללו על שו"פ מחולל, לכך הקדים התנא שמפרישין שיעור שכר האומנין ומחללין ממנה רק כשיעור שכר האומנין, וגם לימד בזה סדר ההנהגה שא"צ לחללה בב"א, אלא כפי המזדמן משכר האומנין מחללין ממנה על מעות האומנין, וניחא נמי לישנא דמחללין אותה על מעות האומנין ולא קתני עליהן, דלא קאי על המפרישין, (ועריטב"א בזה, וצע"ק).

**ובפשוטו** נראה דמעות האומנין היינו שזיכו להם לגמרי המעות, מיהו כיון שמתנים עמהם שישאירו מעותיהם ביד הגוזברים ויחללו עליהם הקטרת, לכך נקרא שהם מקבלין הקטרת בשכרן, שלא נתנו להם המעות לעשות בהם כחפצם, אבל הקטרת מזכים להם לעשות בה כחפצם, שאין להקדש צורך במותר זה כ"כ, וגם יודע שיחזירוה להקדש כיון שא"א להם להקטירה לצרכם, וזהו שמצינו לר' אושעיא כריתות ו' א' שהאומנין הקדישו הקטרת, ואילו המעות שניתנו להם תחלה לא היו מקדישין, כיון שהקדש צריך להם לחילול הקטרת, ועוד כיון שהקטרת ניתנת לידם, והמעות רק לזכותם, מיקרי שפיר שנוטלים אותה בשכרם, ובתו' הרא"ש הקשה למה צריך ליתן הקטרת ליד האומנין הרי יכול לחלל עליה ברשות הקדש דכיון שזכו בה האומנין הו"ל חולין, ותירץ בשם תו' דילמא אתי להקטירה בלא חילול, והוסיף עוד דבאמת א"צ ליתנה לידם אלא כיון שזכו בה צריך דעתם שא"א לחללה בלא רשותם, ע"ש, ואמנם ק"ק דאף במעות הראשונות צריך דעתם, אלא צ"ל כמש"כ דבקטרת ניתן להם זכות לעשות בה כרצונם, [ועתו' מעילה שם, ומדבריהם משמע שהמעות חולין ולא זכו בהם האומנין, וממילא גם הקטרת חולין, והקשו שיחללו על החולין

הקדש, ואח"כ הקדש משלם ממעות החולין לאומנין ובעלי האבנים, אבל כבר נתבאר לעיל סק"א דדעת רש"י שם וכן בתו' הרא"ש מפורש שהמעות של האומנין וזוכין מיד בקטרת, וכ"מ בשטמ"ק כריתות ו' א' בשם תו' ותו' הרא"ש, ועי"ש עוד בדעת הראשונים ז"ל ולא מצינו ענין חילול על מעות בלי בעלים, ולחדש דבעלות הקדש על חולין ראוי לחלל עלי, ג"ז צ"ב, ואי משום לשון מפרישין שכ' תו' שם עמשנ"ת לעיל בגרסת מפרישין ממנה, וכ"כ אאמו"ר שליט"א דכך הי' נראה לו"ד התו', וע"ע מה שתמה מרן זללה"ה במנחות סכ"ח ס"ק י"ז ונקט ג"כ דהמעות של האומנין עי"ש.

**בתו' ב"מ נ"ד א'** עירובין ל"א ב' הקשו איך מעות הקדש מתחללין על הבנין הרי אין הקדש מתחלל על הקרקע, ואאמו"ר שליט"א כתב לחלק דדוקא בקרקע בעלמא אין מתחלל, אבל כשהקדש צריך לבנין זה, הרי ג"ז בכלל ועשו לי משלי, דהבנין עצמו כש"כ משכר האומנין, והרי אין שייך חילול על חוב ומ"מ יוצא לחולין משום ועשו לי משלי, ה"ה על קרקע הצריך להקדש, מיהו נראה דהתו' שפיר מקשו, דכל הענין שבאנו להרויח ע"י הבנין בחול הוא שהקדש יצא דרך חילול ככל פודה מן ההקדש, ואם החילול על הקרקע אינו מועיל ע"כ הא דנפיק לחולין הוא ג"כ מדין פריעת חוב, שנוטל מבעלי האבנים אבניהם ומתחייב לשלם תמורתן, וא"כ לא הרווחנו כלום ע"י הבנין בחול, א"ו על בנין זה אפשר לחלל ככל פדיון מן ההקדש, תדע דבגמ' הקשו שיחלל על הבנין שוה מנה על שו"פ כדשמואל, ואם הי' החילול מדין ועשו לי כפריעת חוב, מסתברא דליכא ענין כדשמואל, שאינו יכול לשלם לאומנין מנה כשחובם פרוטה, דטעמא דשמואל משום דאין אונאה להקדש, וזה שייך רק בדרך מקח וחילול, (עי' בספר אאמו"ר שליט"א מע"ש ס' סק" לענין חומש ולע"כ), אבל אאמו"ר

ישערו הכל במעות, ואולי תרויהו איתנהו ביה, או מפני הכבוד ששם הקדש על החפץ אבל אין שם הקדש על המעות כלל דמילתא חפצים ראוי לפדותן ולא למשכנם עבור חובות ההקדש, אבל מעות לכו"ע פורעין בהם כל חובות ההקדש בין לאומנין בין שאר חובות, ועי' מאירי ב"ק ל"ז ב' בשם חכמי פרובינצא דאי לאו דמיעט רחמנא רעהו בשור של הקדש שהזיק הי' הקדש משלם כדין מזיק ממעות הקדש ולא הי' בזה משום מעילה, דהקדש חייב לשלם כל חובותיו.

### בנין בחול ואח"כ מקדישין

ב. **מעילה י"ד א'** אמר שמואל בנין בחול ואח"כ מקדישין מ"ט מאן דמתנדב מעות מקדש להו ואמר תיחול קדושת מעות אבנין ויהיב להון לאומנין בשכרן, תוכן הדברים דיותר טוב להוציא מהקדש דרך חילול, מלפרוע חוב האומנין שנראה כמוציא הקדש לחולין, ואמנם מדאוריתא שרי כדרשינן תמורה ל"א ב' מקרא דועשו לי משלי, מ"מ בדאפשר הכי עדיף, ובדליכא בנין נותנין להם מבדק הבית בלא חילול כדלקמן בסוגין, ולא מחללינן שוה מנה על פרוטה כדי להרויח ענין החילול, דהנהגה זו גרועה ואין לנהוג כן בשביל להרויח הענין של הוצאה מהקדש דרך חילול, ור"פ לא ס"ל כלל ענין זה, אלא טעמ' דשמואל משום שלא ניתנה תורה למלאכי השרת כו'.

**והנה הבנין שייך לאומנין, האבנים ושבחן,** וכשמחללין מעות הקדש על הבנין ענינו שהאומנין פודין את המעות מרשות הקדש ונותנין הבנין תחתיהם, ולפ"ז המעות נעשין של האומנין מיד עם החילול, ולשון יהיב להון לאומנין בשכרן מתפרש שפיר אף כשכבר זכו בהם עם החילול, דאף בקטרת קתני ונותנין אותה לאומנין בשכרן, אע"פ שחילולו על מעות האומנין, ואמנם בתו' כאן ובשבועות משמע שהמעות חולין וברשות

שליט"א כתב דאע"פ שאינו חילול ממש מ"מ הרווחנו בצורה זו דכיון שנכנס הבנין לרשות הקדש תמורת המעות לא יחזי כמוציא הקדש לחולין, משא"כ בנתינה לאומנין לחד, שו"ר בסוה"ד שכ' בדעת תו' כמש"כ עי"ש.

**ותירצו תו'** והראשונים ז"ל בעירובין שם וז"ל וי"ל דלענין זה חשיב תלוש ולבסוף חיברו תלוש, א"נ התם חשיב תלוש טפי כיון דאי לא קדיש עומד לתלישה, ובריטב"א ביאר דהו"ל כלא ביטלו כ"ז שלא קיבלו תמורתן מן ההקדש, וכ"ה ברשב"א שם דע"ד כן חיבורם, ואפשר להוסיף בזה דהנה במעילה כ' א' מיתנין מהדר בבית של הקדש מעל להוכיח דתלוש ולבסוף חיברו כתלוש לענין מעילה, ודחי דהקדישו ואח"כ בנאו לכו"ע מועל, וביארו תו' ושטמ"ק דהיינו מאי דמשני הנאה הנראית לעינים אסרה תורה, דהלוקח אבן תלושה של הקדש ובונה אותה הו"ז מועל כדן נהנה מן התלוש, שכך הוא סדר הנאה מאבנים תלושות של הקדש, ודכוותה י"ל לענין חילול הקדש, דכשהקדש נוטל אבנים של הדיוט ובונה אותן בתוך שלו, מיקרי נהנה מאבנים תלושות של ההדיוט, ולכן גם החילול נתפס בהם, דההקדש כתופסן ומחברן, וזה ג"כ בכלל דברי הראשונים ז"ל, ומיושב בזה שדברי שמואל דבונין בחול קיימי אף לר"א דכורת דבורים כקרקע, דלא מסתבר למעבד פלוגתא בקבלה זו, וע"ע בחו"מ סי' צ"ה ס"א בהגה שתי דיעות בדין תלוש ולבסוף חיברו, ועי"ש בש"ך לענין בית, ובבהגר"א שם האריך בזה, ולע"כ.

### ואמאי ליחליה אבנין

ג. **שם ב'** ואמאי ליחליה אבנין כו' דליכא בנין כשיעור מעות, משמע שאם יש בבנין כשיעור מעות האומנין מחללין אותה על הבנין, ויש לעי' השתא נמי דליכא שיעור מעות נחלל כשיעור הבנין על הבנין והשאר על המעות, ומלשון רש"י משמע שאין חולקין

החילול לשני מקומות, וכיון שע"כ צריכין להגיע למעות האומנין מחללין הכל על מעות האומנין, ולפ"ז בכה"ג מחללין תחלה מעות (האומנין) על הבנין וזוכין בהם האומנין, ומזכין לאומנין עוד מעות מבדק הבית למלאכתו, ואח"כ מחללין עליהם הקטרת, וק"ק הרי גם מעות האומנין אין בב"א כשיעור כל מותר הקטרת, ומחללין וחוזרין ומחללין וכמש"כ סק"א דהיינו דתנן מפרישין ממנה כשיעור שיש לפנייהם מעות של שכר האומנין, ואז אם יש בבנין כשיעור שיש לאומנין מחללין על הבנין, והשתא נמי נחלל על הבנין כמה שיש בו, והשאר על מעות האומנין, ועוד ק"ק דהתנא סתם מחללין על מעות האומנין שזוהי הנהגה קבועה, ואיך אפשר לשנות ההנהגה הקבועה כשיש מעות האומנין ואין בבנין שיעור שבחן לחלל עליו שכון, אדרבה הו"ל לתנא לשנות המצוי יותר שמחללין על הבנין, דסתמא דמילתא יש בבנין שבח מלאכתו לחלל עליו.

**ואפשר** לפרש דהתנא מילתא פסיקתא קתני, ולא רצה לשנות בנין דהוה משמע רק בנין, ואמנם מעות האומנין דמתני' כולל הבנין והמעות, שהרי הבנין שהוא חול שייך לאומנין, וכשהתנא שונה על מעות האומנין הכונה על רכוש האומנין, בין האבנים ובין המעות ומילתא פסיקתא קתני שמחללין אותה על חפצי האומנין, ולא רצה לשנות בנין כיון דלאו כלל הוא שכל מה שמגיע לאומנין אפשר לחללו על הבנין, ופעמים שאין שבח בבנין כלל וההקדש חייב לאומנין, כמ"ש מרן זללה"ה שם ס"ק ט"ז, ולפ"ז כל מקום שיכול לחלל על הבנין מחלל, ובבדק הבית מסתבר כן דאפוכי מטרתא למה לי, לחלל מעות על הבנין וקטרת על המעות, ואפי' אין שיעור מעות בבנין מחלל מעט על הבנין ומעט על המעות.

**והא** דפריך והא מעות האומנין קתני כו' יש לעי' מאי קושיא הא משכח"ל מעות

לאומנין בדליכא בבנין כלל, כמ"ש מרן זללה"ה, ונראה דמשום האי גונא רחיקא לא הו"ל לתנא לשנות מעות האומנין, דכיון דבדרך כלל כשיש מעות האומנין יש בנין, אם איתא דאז מחללין הכל על הבנין הו"ל למיתני בנין, ולפ"ז מבואר במתני' דלא עבדינן כדשמואל לכתחלה, והאי גונא לכתחלה חשיב, אע"פ שבאמת הקדש חייב לאומנין כל השכר הזה, ואין שום הפסד אם יתן להם דרך חילול על הבנין או שיתן להם מברק הבית כפריעת חוב, אפ"ה לא עבדינן הכי, דזוהי הנהגה גרועה להערים על ההקדש, ועוד שעיקר הענין למראית העין, ואין להראות דרך חילול כזו, [ועי' ערכין כ"ג ב' מוסיף עוד דינר כו' והתם עדיף אע"פ שהקדש יכול לשלם מנכסים אחרים ונמצא שזכה באלו, מ"מ כיון שנכסים אלו משועבדים לו, הרי"ז כלא נתקדשו], מיהו אם סוגיין בחילול מתרומת הלשכה על בנין בדק הבית אין ראייה דה"ה מברק הבית על בדק הבית, (ומבן עזאי אין כ"כ ראייה דארישא סמיך דנקט מעות).

**נמצא** להאמור דבאמת מחללין על הבנין כמה שאפשר שיהיה בשוה, דאפוכי מטרתא למה לי, אלא דקושיית הגמ' הואי מ"ט לא קתני במתני' בנין, אם איתא דבכל האופנים המעות של האומנין מהבנין של חול, דהא היינו טעמי' דשמואל שלא יוציאו ממון הקדש לאומנין בלא חילול, ומשני דפעמים יש מעות האומנין בלא חילול ומודה שמואל בדלא אפשר, וכיון שכן תו לא קשה למה לא שנה התנא בנין, כיון דלשון מעות כולל הכל, ואם הי' שונה בנין הי' משמע שא"א לחלל על מעות היתירים על הבנין, ואמנם אף בכה"ג מחלל חלק על הבנין והשאר על המעות, ועי' להלן.

**הא** דפשיטא לגמ' דאומנין היינו אומני בנין [וכ"מ בירושלמי כדלק' סק"ד], אפשר דהיינו מסיפא דאר"ע ינתנו לאומנין בשכרן והיינו אומני בדק הבית שהרי הקדיש נכסיו

**הא** דפשיטא לגמ' דבדליכא בנין מפרישין שכר האומנין מברק הבית ולא חיישינן שהקדש מתחלל על המלאכה אף לשמואל היינו ממתני' דתמורה ומר"ע דס"ל ינתנו לאומנין בשכרן, וש"מ דלא חיישינן כולי האי שלא לחלל על המלאכה, ושמואל גופי' נמי לא אמר אלא בונין בחול, ולא פתח דבריו בהקדש אם מתחלל על המלאכה, וש"מ דלא אמר אלא דבתיקון קל כזה ראוי לנהוג לבנות בחול, אבל בדליכא בנין אוקמוה אדינא.

**הקשה** מרן זללה"ה מאי פריך ליחליה אבנין, הרי הבנין נעשה מקדשי בדק הבית והקטרת מתרומת הלשכה, ותיירץ דאסיפא דמתני' סמיך במקדיש נכסיו ששם הקרבנות של בדק הבית, וק"ק דמשמע מסקנת הגמ' דבדאיכא בנין מחללין על הבנין, ואין דרך הגמ' לסתום המסקנא על הרישא כשהדין אינו אמת, דברישא אין שייך בנין, ועוד דכיון דבקטרת הדרך לחלל על המעות שפיר נקט בן עזאי בלשונו מעות, דנוהגין באלו כבקטרת, וכמו שאמר אינה היא המדה, ולא הו"ל להזכיר בנין בלשונו, וגם יתכן דבאחד מסממני הקטרת א"צ למהר החילול, ואי ליכא בנין ימתינו, וקטרת שאני דצריכין לה להקטרה, ואאמו"ר שליט"א תירץ דאף בתרומת הלשכה

ירושלמי שקלים פ"ד ה"ג דמפרש במעות שחיללום על הבנין, ולא הקשו שיחללוה על הבנין מיד].

**שם** ר"פ אמר היינו טעמא דבונין בחול כו' פי' דאי משום שכר האומנין אין לחוש דהקדש מתחלל על המלאכה ונותנין להם ממעות בדק הבית, ואין ענין לחלל המעות על הבנין תחלה, ואפשר דיש חילוק בבעלות האבנים שביד ההקדש, שאם הטעם כדי שיזכו האומנים במעות ע"י חילול, נשאר הכל בבעלותן, אבל אם הטעם משום מעילה אפשר שימשכו הבעלים את ידם מהם ויניחום ברשות הגזבר, והם יקבלו דמיהם מן ההקדש כמו האומנין, קודם שנתקדשו האבנים או רק אחר שנתקדשו, ויש ליישב בזה משה"ק אאמו"ר שליט"א בהא דאמרין ב"מ נ"ז ב' באבני בנין המסורות לגזבר, הרי האבנים של הממכר והוא המלוה, ואם הלוה מתחייב ריבית להקדש ה"ז ג"כ מידו של המלוה שהוא כזוכה בריבית תחלה ונותנו להקדש, ואפי' אינו זוכה ממש מ"מ מכח שעבודו של הלוה למלוה נותן מנה להקדש והו"ל ריבית של המוכר, אבל למש"כ י"ל דלר"פ כבר נסתלק המוכר, ורשאי הגזבר להלוותם, אבל שלא חל עליהם קדושת בדק הבית, ואח"כ הגזבר מקדישם בפיו, [או בחילול אבל מהני במצב בעלות כזה, שו"ר ברמב"ם פ"ח ממעילה ה"ד שכ' ע"י חילול], ואמנם ר"פ הוא בעל המימרא דמוקים להם באבני בנין המסורות לגזבר. - (הרמב"ן בב"מ שם הזכיר שהגזברין מחללין מעות הקדש על מקצת סלתות, והיינו כדשמואל, וצ"ע מסוגיין דלכתחלה לא עבדינן הכי).

**שם** ואמאי מועלין בהם ה"נ ליעבד בחול כו', לל"ק י"ל כיון דקתני הגזברין שלקחו ע"כ מיירי כשא"צ אומנין למלאכה זו, דאל"כ הרי האומנין מביאין משלהם, אבל לר"פ דאף גזברין אין מקדישין קשיא.

איכא בנין, כגון נשים האורגות בפרוכת או בנין שחוץ לעזרה לפי הירושלמי, מיהו בתלמודן כתובות ק"ו א' אמרו דאם פרוכת במקום בנין אינה באה מתרומת הלשכה, ועוד מאי פריך דמדקתני אומנין ע"כ איכא בנין, אם איתא דבנין דבדק הבית לא מהני הרי סתמא דבדק הבית הוא, ותירץ דבזה סמין אסיפא, ולכן לא תירץ דליכא בנין דבדק הבית.

**ואפשר** דקושית הגמ' שינהגו שמותר הקטרת מתחלל על הבנין, כמו שעושין מתרומת הלשכה ריקועי זהב, ה"ה שיעשו ממותר הקטרת בנין, דסדר החילוק בין בנין לשאר הוצאות תרומת הלשכה אינו מחייב כ"כ, תדע דאין הקדש תרומת הלשכה ובדק הבית מתחללין זע"ז, מדצריך למעות האומנין, ואילו המתפס תמימין לבדק הבית נמכרין לצרכי עולות, וההקדש מקבל דמי עולה לבדק הבית במקום הבהמה, וש"מ דקדושת תרומת הלשכה דמיא טפי לבדק הבית, ואם ימצאו לנכון שזהו הסדר הראוי יקעו ההנהגה כך, והי' הדבר פשוט לגמ' עד שהקשו מזה, ולמאי דמסיק יש לפרש לפ"ז דכיון שפעמים צריכין גם למעות האומנין וליכא בנין, לא רצו לקבוע שמותר הקטרת שייך לבנין, וחזר הדין לפ"ז דלעולם אין מחללין על הבנין, מה"ט דאין מחללין תרומת הלשכה על הבנין, ולשון הגמ' סתום קצת, ושמא גם בזה נאמר דאסיפא סמין.

**ובעיקר** הקושיא אפשר לומר דהכי עדיף שיחללו הקטרת על הבנין, אע"פ שיצטרכו לחזור ולפדות הבנין, וצ"ע בזה כיון שלא יוכלו לחלל הבנין אלא על מעות חולין, אא"כ נימא שיתן הבנין לאומנין של בית אבטינס בשכרן, דבתרומת הלשכה לא חששו לחלל הקדש על המלאכה כמ"ש תו', ורק שלא רצו להוציא הקטרת על המלאכה, דזילא מילתא לנהוג בקרבנות עצמן כה"ג, [ועי' ]



### בירושלמי שקלים פ"ד ה"ד ולא נמצא הקדש מתחלל על ההקדש כו'

ד. ירושלמי שקלים פ"ד ה"ג ולא נמצא הקדש מתחלל על ההקדש כו' הרמב"ן בשבועות י' ב' הביא מהסוגיא הזו דאומנין היינו בית גרמו ובית אבטינס שנוטלין שכרן מתרומת הלשכה, [וכ"מ בירושלמי בסמוך וביומא פ"ה ה"א תפתר באומן של בית אבטינס שהי' נוטל קטרת בשכרן], וס"ד שמפריש מעותיהם מתרומת הלשכה ומחלל עליהן, והקשו דקדושתן כקטרת, [ועי' ר"ן שם] דרש"י יישב זה שמזכה להם מעותיהם ע"י אחר], ומשני דמביא מעות מן החולין, והיינו מן השלחני כדלעיל פ"ד ה"א, ומחלל הקטרת עליהן, ונותן הקטרת לאומנין, וכתב הרמב"ן דפורעין לשלחני מן השקלים דהיינו מתרומת הלשכה, והמעות שחיללו עליהם משמע דאולי לשיירי תרומת הלשכה, וכמ"ש רש"י שם י"א ב' דהיינו ריקועי זהב ציפוי לבית קה"ק, ולפ"ד הא דמביאין מעות מן השלחני ולא מזכין מעות מתרומת הלשכה לאומנין, צ"ל דניחא לן שתתחלל הקטרת ברשות ההקדש, ואם כבר זיכו המעות לאומנין נמצא שמוכרין להם הקטרת, וכבר נתקשינו לעיל סק"א בגדר הבעלות של מעות השלחני, עיי"ש, ולפ"ד לא מיירי באומני בנין כלל, ולא הקשו מתרומת הלשכה על בדק הבית איך הקדש פודה את ההקדש, דהכא מתרומת הלשכה על תרומת הלשכה מיירי, מיהו ע"כ אמת הוא שאין לוקחין מבדק הבית במעות תרומת הלשכה, דא"כ בדינ' דבן עזאי יכולין ליקח סממני הקטרת מבדק הבית, וכ"מ בתלמודן מעילה י"ד ב' דמיירי באומני בנין, וש"מ דחשבינן להו חדא קדושה.

**אבל** בירושלמי לפנינו מבואר דמיירי באומני בנין, [וק"ק משניויא דר' אושעיא דמשמע שאומני בית אבטינס הם ולגרסת הגר"א בס' תק"ח מפרש דרבי פליג וס"ל שנותנין הקטרת להם], וס"ד שהמעות בקדושת

בכ"ים פ"ז תנן שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבאו לידי מעילה, ואם נוטלין שכרן בלא חילול משכח"ל מעילה, שיטלו יותר מהמגיע להם, אבל ע"י חילול לא משכח"ל מעילה, ולר"פ ניחא, וכתבו תו' מנחות צ"ח א' דמעילה לאו דוקא אלא שלא רצו ליהנות מן ההקדש.

**הרמב"ם** בפ"ח ממעילה ה"ד פסק כר"פ דטעמי' דשמואל משום חשש מעילה, ושם בה"ג כתב שאין הקדש מתחלל על המלאכה כיצד אומן שעשה מלאכה בהקדש במנה אין נותנין לו בהמת הקדש כו', ומבואר מזה דרך בחפצי הקדש אמרו שאין מתחלל על המלאכה לבן עזאי, אבל מעות שפיר נותנין לאומנין, תדע דמעות לאומנין מנין, ואם מחללין אותן על מלאכתן יחללו הבהמה והטלית על מלאכתן, וכמשה"ק בגמ' ליחלי' אבנין, וכ"כ הריק"ו דמעות מתחללין על המלאכה, והרמב"ם לשיטתו בפ"ה מערכין ה"י דהמקדיש אחד מסממני הקטרת אין נותנין אותן לאומנין בשכרן, והיינו כבן עזאי, וכ"כ בפיה"מ, ולכך פסק התוספתא הזו דמשמע דאתיא כותי', שנאמרו הדברים בתוך דברי ב"ע, והובאה גם בפיה"מ, אבל אי קי"ל כר"ע אין מקור לפסוק תוספתא זו, מיהו לפי מה שצדדנו לעיל סק"א דטעם התוספתא שאין אומרי' תצא פרה במלאכה, דיש לחוש שלא יעריכוה כראוי, ולכן קבעו לחלל הכל במעות, י"ל דדברי הכל היא, והתם מיירי כשהפועל רוצה הבהמה והטלית, אבל כשהקדש רוצה בחילולה יכול ליתן גם החפץ עצמו, דחוזר ולוקח אותה במעות כשכרו של הפועל, מיהו הא דמסיים כיצד הוא עושה כו' מיירי בחפץ הצריך להקדש והיינו כבן עזאי.

**ולא** אמור דמעות לכו"ע מתחללין אתיא שפיר מתני' דתמורה ל"א ב' אף כבן עזאי, דלא פליג אדרשא דועשו לי משלי, ואף בחפצים היינו מדרבנן, ולכן לא נסתייע הרמב"ם מזה לפסוק כר"ע.

כחולין הן מעיקרא בתנאי ב"ד, אבל מעות העומר והבנין קדש, ולא רצו ליתנם לאומנין בלא חילול, ואפשר דמ"ד כל מה שיתנו הן הן דמיה משעה ראשונה פליג וסבר דא"צ חילול, מיהו זה נאמר בתרומת הלשכה אבל בבדק הבית אפשר דצריך חילול, [והו"מ לפרושי שמעתין באומנין שבונין חוץ לעזרה שזה מתרומת הלשכה, אלא דניחא ל' לשנויי לכו"ע, ובכל האומנין].

**שם** ה"ד מ"ט דבן עזאי שאין ההקדש מתחלל על המלאכה אלא על המעות, יש לעי' דלכאורה למאי דמוקמינן לה בקטרת אין לשאול מ"ט דב"ע אלא מ"ט דר"ע דאמר ברישא דמחללן על המעות ובסיפא על המלאכה, ונראה דברישא היתה הקטרת בקדושת תרומת הלשכה ולקרבת המזבח והו"ל כקדשי מזבח שאין נותנין מהן לאומנין בשכרן כדתנן תמורה ל"א ב', ובזה כו"ע מודו שאין מחללין על המלאכה, ולא דמי לשכר דייני גזירות שדמיהם כחולין בתנאי ב"ד, אבל דמי מותר הקטרת נשארין קדושים, (א"נ האומנין של בנין, ואין קדושת תרומת הלשכה לבנין, אבל זה ק"ק לסוגית הירושלמי, שיש בנין בתרומת הלשכה, וגם אומנין של בית אבטינס נוטלין שכרן קטרת), וכן עזאי סבר דאף קטרת שהוקדשה לבדק הבית אינה מתחללת על המלאכה, ומסתברא דמודה בן עזאי לדרשא דועשו לי משלי, אלא דס"ל שלכתחלה ראוי לחלל על המעות, ולפי שיטת הירושלמי מסתברא דה"ה במעות ס"ל דאין מחללין על המלאכה דלא מצינו חילוק בזה, דהא הירושלמי מפרש מעות האומנין שחיללום על הבנין או חולין מהשלחני, ובתוספתא אמרו ד"ז בפרה וטלית אע"פ שאינם קרבנות ציבור, וע"כ שאין טעמו בקטרת בפרט, מיהו מדמסיים וחוזרין ולוקחין אותן מתרומת הלשכה משמע דדוקא בהני דחוזרין ולוקחין קאמר, ואין לומר דסיום קאי אקטרת ולא אפרה וטלית דבתוספתא דמעילה לא הוזכר

בדק הבית [ואפשר הטעם מפני שהאומנין כבר קיבלו שלהם מהשלחני כדלעיל שם, או שלא הוזכר שזיכו להם המעות], ומשני שחיללום על הבנין כדשמואל מעילה י"ד א', ולא הקשו שיחללוהו מיד על הבנין כדפריך בתלמודן, ויש לפרש מפני שקדושת הקטרת לאומני בית אבטינס, וקדושת הבנין מבדק הבית, וכמשה"ק מרן זללה"ה לתלמודן הובא לעיל סק"ג, ולא הוזכר כאן מעות מן השלחני, שאלו נתנום לאומנין כהלואה להוצאות קודם הבנין, וזה כבר נעשה מעיקרא, וכאן מיירי במעות שמפרישין מבדק הבית לבנין, והנה אחר שקיבלו האומנין מעות מתרומה חדשה חזרה הקטרת לקדושתה והבנין בקדושת בדק הבית ונשארו מעות הקדושים בקדושת מותר תרומת הלשכה, ושאלו בגמ' מה יעשו במעות, ויש לשאול מאי שנא מעות אלו מכל מותר תרומת הלשכה שנחלקו במתני', וי"ל דכיון שנתייחדו לקטרת אפשר שדינם שונה, וא"ר שנותנין אותן לאומנין של הקטרת ולחם הפנים, ואם א"צ לשלם להם מקייצין בהם המזבח כדין מותר תרומת הלשכה לר"ע, ויש להסתפק לרי"ש ולרחס"ה אם לוקחין בהם כלי שרת, או"ד כיון דנתייחדו לקטרת יש להקריבן ע"ג המזבח, ויתכן שבזה נסתפק רחב"א בגמ', והקשו דאיהו גופי' אמר בשם ר' יוחנן לקיין המזבח, וא"כ במה נסתפק, ויתפרש ר' בא בשם ר' חייא דהיינו רחב"א, ומשני דמספק"ל למ"ד דמותר תרומת הלשכה לכלי שרת מאי עבדינן ל', והמשך הסוגיא דפיטמה בחולין, זה חוזר למתני' איך פודין הקטרת שכבר נתקדשה.

**והנה** משמע בסוגיין שאין נותנין לאומנין מעות הקדש בלא חילול, וכן אמרו לעיל סוה"א דנוטלין מעות מהשלחני, ואח"כ מחללין מעות תרומת הלשכה על העומר ועל הבנין, אבל קשה מה יעשו בשכרן של דייני גזילות ועוד, וע"כ דרשארין לפרוע כן מתרומת הלשכה בלא חילול, ואפשר דאותן מעות

אף לכתחלה הקדש מתחלל על המלאכה, ולפ"ז מודה הירושלמי דלר"ע מעות דרישא אינם צריכין שיהיו מן החולין, אלא די"ל שדרך חילול עדיף בכה"ג וכמש"כ לעיל סוף סק"ד ע"ש.

**ובקושיא השני** נראה שלא רצו למכור קדשים הראויין למזבח שלא לצורך הקרבה, שהרי אין מוציאין לחולין קדשים שהמזבח צריך להן כבסוגיא מנחות ק"א א', וה"נ לא רצו למכרם אע"פ שיחזור וימכרם להקדש, דסו"ס מכרם שלא לצורך הקרבה, דכל הוואה יחיד שקונה קטרת וסממניה יודע שאינו לוקחה להקרבה, ולעשות פדיון רק בתנאי שחזור ומוכרה ג"כ אין נראה, ובכה"ג עדיף לחלל הקדש על המאכלה, דבנתינה לאומנין כבר הורגלו לנהוג כן בכל מותר הקטרת, ונמצינו למידין דנחי דלא חייש ר"ע לנהוג בהוצאתן דרך חילול, אבל שלא למכרן בשוק או לאומנין, אפי' ע"מ להחזיר חייש, שיש זלזול במכירה זו, ואפשר לומר דהיינו טעמי' דבן עזאי דס"ל שיש לנהוג בהן לגמרי כמותר הקטרת, [שו"ר בפי' הרא"ש בזה ומשמע ג"כ דעתו דמודה בן עזאי דמדאוריתא מתחלל].

**וא"ת** מ"ש רישא דחייש ר"ע במותר קטרת ומ"ש סיפא דלא חייש באותו מותר גופי', כדמוקים לה ר"א כריתות ו' א' וכן בירושלמי, וי"ל דכשהקטרת היתה מתרומת הלשכה היתה בדין קרבנות מזבח שאין נותנין מהן לאומנין בשכרן, משא"כ עתה דקדשי מזבח היא, וכמש"כ סק"ד, א"נ כשחזרה והוקדשה לבדק הבית אין נראה כ"כ כמוציא קטרת הציבור לחולין על המלאכה, אלא כמוציא שאר חפצים מבדק הבית, וכנראה זו כונת תו' שבועות י' ב' שו"ר בשטמ"ק כריתות ו' א' בהשמטות דקטרת הציבור הוקדשה קדושת הגוף ולכן חמירא טפי, וזה כשני התירוצים שכתבנו, [והרמב"ם בפיה"מ כתב דכיון דטעמי' דבן עזאי מתאים לרישא הלכתא

רישא דבן עזאי ואפ"ה מסיים בה כדהכא, ולכן צ"ע אם ב"ע סבר כן בכל קדשי בדק הבית או רק בקרבנות ציבור, ועי' לק' סק"ה עוד בכ"ז.

**ולכאורה** פליגי ר"ע וב"ע גם במעות האומנין דרישא אם הם הופרשו לאומנין מבדק הבית, או שחיללו אותם על הבנין תחלה, דלר"ע שנותנין קטרת לאומנין בשכרן, למה לא יתנו להם המעות בשכרן, (ואין לומר לאידך גיסא דלכו"ע המעות הופרשו בלא חילול, כמבואר לעיל ה"ג דמביא מעות ומחללן על הבנין), מיהו אפשר דמודה ר"ע שאין ראוי לחלל על מעות שזיכו לאומנין בלא חילול, דמיחזי כמהקדש על הקדש כיון שאינו עתיד ליתן להם המעות שזיכה להם, והר"ז כהערמה ולא כזיכוי אמיתי, וכמש"כ לעיל דזהו הטעם להרמב"ן והרשב"א ע"ש.

**במתני' שקלים יתנו לאומנין בשכרן דברי ר"ע**

ה. שם במשנה יתנו לאומנין בשכרן דברי ר"ע, יש לעי' הא אמר שמואל מעילה י"ד א' דלכתחלה אין מחללין הקדש על המלאכה, [אח"כ ראיתי בפי' הרא"ש שהעיר בזה ע"ש], ויש בזה שתי קושיות א' למה לא מודה ר"ע לבן עזאי דלכתחלה יחללו על מעות האומנין, ב' למה לא ימכרו כשאר נכסים, הרי ר"ע אינו חושש לבזוי במתני', וכש"כ דקשיא אם מתני' באחד מסממני הקטרת שלא נתקדשו מעולם.

**והנה** קושיא הראשונה לא קשיא למאי דמוקמינן בתלמודן דליכא בנין, ומתפרש בפשוטו שמעות האומנין לא נתחללו על הבנין אלא הפרישום וזיכום לאומנין, וא"כ מה נרויח שנפריש מעות מבדק הבית על המלאכה, ה"נ אפשר לתת הקטרת הזו שהיא קדושת בדק הבית למלאכה, אבל לשיטת הירושלמי שהמעות חולין ע"י חילול או שלחני קשה, וצ"ל דהירושלמי לא ס"ל כשמואל [א"נ כאוקימתא דר"פ שם], ולר"ע

כותי, וכ"כ בה' ערכין פ"ה ה"י, וכונתו לאוקימתת הירושלמי ור"א, בתלמודן דכולה במותר קטרת וקשיא לי' כמש"כ דהא היינו הך, מיהו שם פסק כן באחד מסממני הקטרת ג"כ, דלא משמע בתלמודן דפליגי בדינא, דאף רב יוסף מודה דפליגי נמי בקטרת, אלא דמדלא מסיים שלוקחין מתרומה חדשה ש"מ דמיירי במותר הקטרת, אבל הדבר תימה דהא ודאי ר"ע מודה ברישא ופליג בסיפא, והלכה כר"ע מחבירו, וכש"כ מבין עזאי דכתלמיד חבר חשיב, מיהו אפשר דסוגית הירושלמי משמע כבן עזאי, וכן התוספתא דמעילה ששנו דברי בן עזאי, ואין בזה כדי להכריע, ועמש"כ סק"ג בעיקר דברי הרמב"ם].

**שם** א"ל בן עזאי אינה היא המדה כו' יש לעי' למאי דמפרשין מעילה י"ד ב' שהמעות לא נתחללו על הבנין ובפשוטו היינו שהפרישו המעות מבדק הבית לאומנין א"כ מ"ט דבן עזאי, הרי הוא מודה שמעות הקדש מתחללין על המלאכה, ואי מיירי במותר קטרת גופה י"ל דבזאי מילתא כטעמא דרישא, אבל אי מיירי באחד מסממני הקטרת שעדיין לא נתקדשו למה לא ינתנו לאומנין, וי"ל דכיון דצריכין לחזור וליקחם מתרומת הלשכה, הרי כבר נתייחדו לקרבנות ציבור, ויש בזה ביזוי כמו במותר קטרת, וכ"כ מרן זללה"ה במנחות סכ"ח ס"ק י"ז, ועי' פ"ה הרא"ש בזה.

**ואם** באנו להשוות תלמודן עם הירושלמי אפשר לומר דכולה סוגיא דמעילה אליבא דר"ע דהקדש מתחלל על המלאכה, אבל לבן עזאי פשיטא דבנין בחול שהרי א"א לחלל על המלאכה, והי' פשוט לגמ' דמעות האומנין אליבא דר"ע הופרשו מבדק הבית וזיכום לאומנין, שהרי בסיפא לא חשש ר"ע כלל מליתן בדק הבית לאומנין אפי' קטרת עצמה, וא"כ ודאי דאף ברישא מעות האומנין היינו מבדק הבית, דאם יש טעם ברישא להפריש מן החולין ה"ה בסיפא, אבל לבן עזאי פשיטא דהמעות מן החולין, ולא נחתו

לבאר ד"ז, דכיון שאין הקדש מתחלל על המלאכה לא יתכן מעות הקדש לאומנין, [והי' אפשר ליישב בזה דברי הרמב"ן והרשב"א בשבועות שם שהעתיקו דברי הירושלמי, דדבריהם אליבא דבן עזאי, אבל קשה דהם פירשו הכל באומנין ששכרן מתרומת הלשכה, וכתבו מפורש שנותנין לשלחני מתרומת הלשכה, וש"מ שאינם חוששים כלל לדין אין הקדש מתחלל על המלאכה וכמש"כ סק"א ד' עי"ש], ועשטמ"ק כריתות ו' א', מיהו ודאי פשטא דתלמודן שלא נחלקו תנאי כדן הקדש שמתחלל על המלאכה כדסתמו בתמורה ורק בל"ק אליבא דשמואל חידשו ענין זה לכתחלה.

**שם** וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה, בכריתות ו' א' אמר ר"י דהכא לא קתני חוזרין ולוקחין מתרומה חדשה ש"מ דלא מיירי במותר הקטרת, ונראה דודאי גרסינן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומת הלשכה אלא דל"ג מתרומה חדשה, וכ"ה בשינוי נוסחאות במשניות, וכ"ה בירושלמי הנדפס עם פ"ה הר' משולם וכ"ה בתוספתא דשקלים ודמעילה, שהרי כל עיקרה דמתני' מתפרשא דכיון שהדברים ראויין לקרבנות ציבור, ואין הלוקח יכול להקריבה למזבח כשאר דברים במשניות דלקמן, לכן א"א למכרן דנמצא שמוכרן שלא לצורך הקרבה, ואר"ע ליתנן לאומנין כדרך שנוהגין בקטרת, ובן עזאי הצריך ליתנן דרך חילול כבקטרת, אבל אם אין חוזרין ולוקחין אותם מהם, אפשר למכרן בכל ענין ואין להם זיקה לקרבנות ציבור, וע"כ דסיומא דמתני' וחוזרין ולוקחין אותה הוא לכו"ע, ולא יתכן להשמיט זה ממתני', אלא שנשתבשו הנוסחאות לגרוס תרומה חדשה כברישא במקום תרומת הלשכה, שו"ר בשטמ"ק אות ל"ו בהשמטות שכ"כ בשם תו', וכ"כ רש"ש.

**הרשב"א** בשבועות י' ב' הקשה למה בתמידין שלא הוצרכו לציבור אמרו נפדין סתם ולא הצריכו לחללן על מעות

האומנין, ועי"ש מה שתירץ, ומשמע דעתו ז"ל דעיקר הטעם מפני שנתקדשו לק"צ ומפני חשיבותן נוהגין בהם כבוד שלא למכרן, אבל לפ"ז באחד מסממני הקטרת ליכא האי טעמא, וא"כ מ"ש דפליג בן עזאי בהני, ולא פליג בכל המשניות דלקמן בבהמה וביינות שמנים ועופות, א"ו עיקר הטעם תלוי בזה שאינם ראויין להדיוט ונמצא שנמכרין שלא לצורך הקרבה, משא"כ בכל הני שנמכרין להקרבה ע"י הלוקח אין בזה שום ביזוי, ואאמו"ר שליט"א תירץ דאף בתמידין שלא הוצרכו לציבור א"צ לחזור וליקחם מהלוקח ויכול למכרן ע"מ שהלוקח יקריבם, וממילא ליכא ביזוי, ולפ"ז אף כשרוצה לחזור וליקחם ממנו מפני שטלאים אלו מבוקרין ד' ימים, אין גנאי במכירתן כיון שאין ניכר במכירה שהיא לצורך הדיוט.

### תוספת ביאור בסוגיא דמעילה

ו. אמר שמואל בונין בחול ואח"כ מקדישין מ"ט כו', תוכן הסוגיא דשמואל חידש שאין ראוי לתת דמי הקדש לאומנין בלא חילול, [כענין שמצינו בערכין כ"ג ב' מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים כו'], ולכן יש לבנות בחול ואח"כ יחללו מעות הקדש על הבנין ובפשוטו יזכו האומנין במעות ע"י החילול, כיון שהבנין עדיין שלהם, והקשו בגמ' ממתני' דמותר הקטרת למה חיללו על מעות האומנין ולא על הבנין, ומשני דליכא בנין, והקשה אאמו"ר שליט"א איך סתמו התירוצ' דליכא בנין ולא אמרו מודה שמואל היכא דאי אפשר כגון דליכא בנין, וגם למה הקשו סתמא ליחלי' אבנין הול"ל האי מעות האומנין מהיכא, אי מבדק הבית הא אמרת דלא יהבינן, ואי מבנין ליחלי' לקטרת אבנין, ולא צידד לפרש דידע תלמודא שהמעות לא חיללו על המלאכה אלא מן החולין הביאום, והקושיא הואי למה הוצרכו להביא מעות מן החולין יחללו על הבנין, ותירצו דליכא בנין, אבל גם בדליכא בנין יש להביא מן החולין

שארין הקדש מתחלל לכתחלה על המלאכה, ונסתייע בזה מדברי הרמב"ן והרשב"א שהביאו בשבועות י' ב' דברי הירושלמי שהמעות היו מן החולין, אבל מאד הדבר קשה לכיון דבריהם בשם הירושלמי עם תלמודן דהכא, שהם מפרשים המשנה באומנין שנוטלין שכרן מתרומת הלשכה ובה ס"ל דליכא לדשמואל, וא"כ מאי מייתי תלמודן מינה, וגם כתבו שלווין מן השלחני ושוב מחזירין מתרומת הלשכה, וא"כ היינו דלא כשמואל, ולא הרווחנו לגבי הא דשמואל מה שהיו המעות תחלה מן השלחני, ובר"ן שם מבואר דלפרש"י שזיכו המעות ע"י אחר לאומנין א"צ לאוקימתא דירושלמי כלל, והיינו משום דהקדש מתחלל על המלאכה והנדון רק אם זיכו להם מתרומת הלשכה ע"י אחר או שהביאו חולין דמינכר טפי החילול, [דהמעות שמחללין עליהן נשארין ביד הגזבר ולא רצו לעשות חילול על מעות הקדש שזיכום לאומנין רק לשעה קלה שלא ע"מ ליתנם להם, וזהו שאמרו אין הקדש מתחלל על ההקדש], וכ"ז מבואר בדבריהם ז"ל, וכיון דדבריהם לא אזלי לפי תלמודן, חזרנו לפשטא דסוגיא שאין זכר למעות חולין מעלמא, והרי הדבר פשוט בסוגיא דאי לאו דשמואל א"צ להביא מעות מן החולין, ואיך יהא פשוט למקשן שהביא מעות מן החולין, ולא יצטרך לפרש בקושיתו שהביאו מעות מן החולין, ולא ישאל מהיכן פרעו לשלחני אליבא דשמואל, שאם יש בהם מעות שנתנדבו ל"ק כ"כ ליחלי' אבנין, כי גם מדות אלו נתנדבו כן, והרי לר"פ לא הקשו ליחלי' אבנין אע"פ שהבין חולין מטעם אחר, וגם לדידי' פשוט שמעות האומנין מבדק הבית, דהקדש מתחלל על המלאכה, ולא אמרו בגמ' דלבן עזאי ודאי עבדינן כשמואל, וכי איצטריך אליבא דר"ע, ולא הזכירו שיש חילוק במעות האומנין דלר"ע א"צ מן החולין, וגם כשאמרו בדליכא בנין כשיעור מעות, הרי מתפרש שלא חיללו על הבנין, והדבר קשה

אפוכי מטרתא למה לי, וגם אין שייך להקשות ליעביד כדשמואל רק אם עי"ז מרויחים שאין הקדש מתחלל על המלאכה, אבל אם גם המעות מן החולין ודאי שא"צ למעבד כדשמואל, תדע שהרי ה' פשוט לגמ' שהמעות שמן החולין לא הביאו שו"פ וחיללו כל הקטרת עליה, וא"כ מה הקושיא שעל הבנין יעשו כן, [וצ"ע ברמב"ן ב"מ נ"ז ב' איך יתיישבו דבריו שהזכיר חילול על מקצת הסלתות], ובלא"ה כיון שבתלמודן מבואר שהקדש מתחלל על המלאכה מקרא דועשו לי משלי, וכן סתמו מתני' דר"ע שינתנו לאומנין בשכרן, ולא טרחו להקשות לשמואל מר"ע, הר"ז כמפורש דמעות האומנין היינו מבדק הבית, ולכן אין לר"ע יתרון לחלל עלי' הקטרת, מטעמא דשמואל אלא משום כבוד, ולא ס"ל ד"ז אלא בקטרת המקודשת למזבח, א"ו בסוגיין אין שום מקום לפרש מעות מן החולין שאין לזה גילוי בכל הש"ס ורק איפכא מצינו מפורש שנותנין מבדק הבית לאומנין בשכרן, ואחר שהדבר פשוט שמעות האומנין הם שהפרישום מדבה"ד דלא כשמואל, (אא"כ נימא שהם אותן שחיללו על הבנין ועי"ז קשה

למה חיללו המעות תחלה), הרי הגמ' מוכחת הכל בהדיא, שהקשו לשמואל מדחיללו על המעות ש"מ שא"צ להפריש שכרן דרך חילול, וכ"ת שאלו המעות הם מהבנין ליחלי' לקטרת על הבנין, ותירצו דליכא בנין, שהרי שמואל לא אמר שבשום אופן לא יפרישו מבדק הבית לאומנין, אלא שיש לבנות בחול כדי להרויח ענין זה, אבל ודאי בדדליכא בנין נותנין, כדתנן בהא מתני' דר"ע אומר ינתנו לאומנין בשכרן, וכן במתני' דתמורה, ולא הוצרכו לפרש דבר בגמ' כיון שלא הקשו מעות מהיכא, אלא ליחלי' אבנין, דהקושיא מעיקרא הואי רק על ההנהגה הקבועה היכי הואי, והקשו דמ"מ להרויח הא דאין הקדש מתחלל על המלאכה יחללו שו"פ על הבנין, ותירצו שאין זה ראוי, גם נראין הדברים שחילול מהקדש על מעות חולין סתמא דמילתא יש למעות בעלים והוא הפודה, אבל אין לחדש מעות חולין בבעלות הקדש שמחללין עליהם, וודאי שאין שום רמז בתלמודן לזה ולא יתכן לפרש כל הסוגיא מתוע"ס בהבלעת ענין זה, וע"ע לעיל בכ"ז.

ה.

### בפלוגתא דר"ש ור"י בלקח קיני זבים כו' י"ט א'

חטאתו ודאי אחריותו עליו, ולפ"ז טעמא בעי במאי פליגי, וכבר נתקשה בזה הראב"ד בתו"כ על ברייתא זו, מ"ש לוקח בהמה לחולין מלהקדש, סו"ס הוציא מעות הקדש לחולין בצרכיו, והדין נותן דלכו"ע ימעל משהוציא, וצידד דהקדש שאני שאין בזה הוצאה גמורה מרשות הגבוה, ובעינן מעשה טפי, כ"כ בטו"א שם, (ולשון הראב"ד דשאני הוצאת הקדש לחולין משינוי קדש לקדש) ועדיין צריך יישוב דודאי שחיטה היא טפי מעשה מזריקה, ולשון שיזרק הדם מוכיח דהכפרה היא גורמת למעילה.

**מעילה י"ט א'** לקח קיני זבים כו' כיון שהוציא מעל דברי ר"ש ר"י אומר עד שיזרוק הדם, פרש"י דלר"ש אינו חייב באחריות משהביאם לעזרה, וכבר תמה בטו"א מגילה ח' א' דודאי כ"ז שלא נזרק הדם לא נתכפר ואחריותו עליו עי"ש, ואולי נאמר דלר"ש כמו שקינין פסולות באין משל ציבור כדתנן פ"ז דשקלים, ה"ה דכל פסולין שאירעו משמסר הקרבן לכהנים באין משל ציבור אבל לא מצינו ד"ז, דשאני קינין שנותנין המעות לשופר ולא נודע של מי נפסל, אבל המביא

פליגי טפי הו"ל למיסתם פלוגתי' רק בשקלים, (ול"ד לגמ' דקאי אדרשא דתמעול מעל).

**ועוד** יש לעי' במ"ש בירושלמי דלר"ש א"צ קרבה הבהמה משום דס"ל שמיד הי' מקבל מעותיו, ולכאורה קשה דלא מצינו דאיכא מאן דפליג בד"ז בבהמות, דמתני' דסופ"ד מיירי בסלת ויין דשייך בהם קלקול, ובזה נחלקו אם חיישינן לקלקול, אבל כשהקדש לקח בהמה, ודאי נגמר המקח מיד, ואין להצריך המוכר שיהיו באחריותו עד זריקה, [ואמנם מצינו בסופ"ז שנחלקו ר"ש ור"י בקנין הפסולות אם באין משל ציבור או מהמוכר, התם תקנה מיוחדת היא מפני שנתנו המעות בשופר והלכו להם, וא"א לגבות מהם ולא לדעת של מי נפסל, מיהו התם לאו קרבנות ציבור ניהו], ולפ"ז מן הראוי שלכו"ע ימעלו מיד עם חלות המקח.

**ואפשר** דלא מיייתנן מדר"ש אלא מ"ט ס"ל דעם הבאת הבהמה חשיב כנהנה, והיינו ר"ש לטעמי' דמשהביא הקרבן לכהנים יש לחשבו כקרב, דמה"ט מקבל מעותיו מיד דהכהנים זריזין הם, וה"נ חשיב כנהנה, [ועי' פ"ק דשבועות דר"ש לית לי' לב ב"ד מתנה שאם לא יצטרכו יצאו לחולין, ויתכן דזהו לטעמיה דלר"ש לא חיישינן לשינוי מהקדשה להקרבה וגם ס"ל כל העומד ליזרק כזרוק דמי], ולפ"ז טעמא דשקלים כטעמא דכולהו, דלרבנן לא חשיב כנהנה כ"ז שלא קרבה הבהמה, [ואפשר דאף המעות אינן חולין כ"ז שלא נתחייב בדין מעילה, וצ"ע בזה, מיהו כשקרבה מעל למפרע, ואם נפסלה נשאר המעות הקדש וצריך לשלם למוכר ממעות חולין, או לחלל על מעות חולין שבידו, כך שמעתי מאמו"ר שליט"א].

**ולפ"ז** ניהא נמי הא דמשמע שאינו מועל אלא משקרבה הבהמה, ולכאורה הא דאינו מקבל מעותיו לרבנן היינו רק דאחריותן עליו, אבל אם קרבו לבסוף אגלאי מילתא דמעיקרא

**ואמו"ר שליט"א** צידד ע"פ הירושלמי דפלוגתתם רק בשוקל שקלו, דמיייתנן התם דפליגי ר"ש ורבנן אם מעל קודם שקרבה הבהמה, והתם מפרשינן דר"ש לטעמי' שהמספק להקדש מקבל מעותיו מיד, ויש לפרש הטעם דלר"ש מיד עם לקיחת הבהמה יצא הקדש לחולין, משא"כ לרבנן דאינו מקבל מעותיו עד שהמזבח מרצה ואז יוצא שקלו לחולין, ולפ"ז צריך לגרוס שוקל שקלו לבסוף וכ"ה בתוספתא כאן ובשקלים וכ"ה בתו"כ, ולפ"ז בקינין וחטאת ואשם לכו"ע מועיל מיד.

**ברם** יש לדקדק למה שנה התנא רק קרבנות חובה, [ועשטמ"ק דגרס נמי פסחו וכ"ה בתוספתא וברמב"ם וש"מ דאפי' קדשים קלים לא מעל עד שיזרק הדם], ולכאורה יש ללמוד מזה דהא דחשיב נהנה היינו מפני שנפטר מחובתו ע"י ההקדש, אבל אם לקח בהמה לעולת נדבה לא מעל, ואפשר משום דמצות לאו ליהנות ניתנו, או דלא קרינן בי' תמעול מעל אלא כשנהנה הנאה גשמית, [ואפשר דה"ה נדבה אלא שמעל רק לפי טובת הנאה שבו] ולפ"ז מובן טעמי' דר"י דלא מעל קודם שנתכפר בזריקת הדם, וכ"ה בשטמ"ק בשם תור"פ עי"ש שהביאו דבתוספתא גרס בדר"י עד שלא נהנה לא מעל, ופי' דכ"ז שלא נתכפר לא חשיב נהנה לר"י, (ועפיה"מ שקלים פ"ב מ"ב שכ' כע"ז דקיום מצות שקלים לא מיקריא הנאה לענין מעילה, שו"ר בקרן אורה שכ' ג"כ מטעמא דנהנה), ופשטות הברייתא דאכולהו קאי, דהא דברי ר"ש אכולהו, ואי ר"י פליג רק אשקלים הול"ל בהדיא, וגם אין נופל סתם לשון עד שיזרק הדם על שקלים, דהול"ל שהגזבר לקח בהם בהמות כדתנן נתרמה תרומה וקרבה הבהמה, אבל אגב כל הקרבנות מתפרש שפיר לשון זריקה דה"ה בשקלים, ובתוספתא דשקלים שנה כל הבריתא רק משום שקלים, ואם איתא דבשקלים לחוד

דוקא משהביא לעזרה מעל, ולכן קתני הביא חטאתו כו', אבל בקנין כיון שהם באחריות הגזבר מעל משלקח, ולר"י לעולם לא מעל עד שיכפר.

ולפ"ז נראה דלא זו אף זו קתני, דלא מיבעיא קנין שהם באחריות הגזבר דמעל מיד, אלא אפי' שקלו שההפסד על הקופה כולה, אפי"ה מעל מיד, ולא מיבעיא שקלים דלא הדרא חיובם לבעלים אלא אפי' הביא חטאתו כו' דאחריותו עליו מעל מיד, (בתוספתא הגרסא לקח בו על השקל, וזה נופל בקנין שזהו מחירם).

הא דתניא בתוספתא מכאן אמרו אין מביאין מנחות ונסכים כו' ואם הביא לא מעל, בשקלים הגרסא בנוסחאות כת"י לא קידש, וכ"ה בזבחים פ"ח א', ובתוספתא סופ"ח דמנחות הגרסא הרי אלו פסולים, ונראה דמיירי שהביא המנחה המקודשת בעצמה, אבל אם לקחה במעות מעל ונתקדשה, (ולא נקט כן בבהמה מפני שאינה יוצאת מידי מזבח), וכ"מ מדמתפרש דומיא דערלה וכלה"כ שהביא הם עצמן, ולפ"ז אף לא מעל כיון שלא נתקדשו בהבאתו, והו"ל מזיק בעלמא.

נפיק לחולין, וה"נ הי' ראוי שימעול מיד, אבל אם הטעם מפני שלא נהנה ניחא.

ודאתאן עלה יתכן דלר"ש מעל משנתרמה התרומה, דכיון שא"צ כפרה אזלינן בכל דבר לפי מה שנהנה, ומשמסר שקלו לגזבר, נותרמו עליו, דקודם לכן לא חשיב מסירה], הרי"ז לגביה כהביא בהמתו לכהנים, ויתיישב בזה הירושלמי כפשוטו דלר"ש סגי בנתרמה תרומה, וגם בגמ' יתפרש כיון שהוציאו מעל דהיינו בנתינתו לגזבר, דהא לא קתני שלקחו בו הגזברין בהמות, אלא ששקל בו שקלו ולקח בו קנין, ומתפרש כל אחד במה שנשנה בו ההוצאה ברישא, דאל"כ הו"ל לפרושי שלקח בו הגזבר בהמות, מיהו לר"י ע"כ מיירי בהכי וכדתנן בשקלים פ"ב מ"ב וקרבה הבהמה, ועדיין צ"ע בד"ז.

יש להסתפק אם נתן דמי קינו לשופר מן ההקדש אם מעל בלקיחת הגזבר אף לר"י, דכיון דאחריות הקנין על הציבור או הציבור או על המוכר י"ל דחשיב כנהנה מיד, ואם כנים הדברים יש ליישב בזה לשון הברייתא לקח קניי זבים כו' הביא חטאתו כו' דנקט כן לומר שלקח הקנין בעצמו ולא נתנן בשופר, מיהו אפשר לאידך גיסא דאף לר"ש

ו.

## בדברי הרמב"ן והרשב"א חולין קל"ט א' שחיוב אחריות בחילול (שייך לסימן י"ד סק"א)

הא דאמר הר"ז, הול"ל כיון דאמר עלי נתחייב באחריות להביאה לידי גזבר באופן הראוי להשתמש בה, ואפשר דאין הכונה דלעיל מיירי דוקא באמר הרי זה בלא עלי, אלא הכי קאמר דהא דחייב באחריותה היינו משום דאמר עלי, דהקדשת זו לנדרו אינו משנה בחיובו כלום, וההיא דלעיל מכח הרי זו.

חולין קל"ט א' דר"י אדר"י נמי ל"ק הא דאמר עלי הא דאמר הרי זו, ברש"י מבואר דמודה ר"י דאע"פ שנגבבו בי גזא דרחמנא נינהו אלא דכיון שאמר עלי לא קיים נדרו עד שיביאנו לידי גזבר, ולפ"ז ההיא דתרנגולת שמרדה מתפרש אף באמר עלי, דנהי דחייב באחריותה מ"מ לא פקע הקדש מינה, וצ"ע אם כן למה אמרו בגמ'



נ"ח א', משכח"ל שאינו מתיאש כדקתני נמצאו, אלא שהגיעו למצב זה באונס כטביעת ספינה, כגון שטבעה ספינה בנהר בין ב"מ כ"ד ב'), וכבר רמז אאמו"ר שליט"א לכ"ז בסכ"ב, ושם נאמר דכיון דאלו ואלו שקלים וא"צ הקדש לוותר על אחד מהם, לא משוינן ל' כחילול, משא"כ כשהקדש מקבל רק אחד הרי אינו חפץ באבוד וניחא ל' טפי באחריותו של הבעלים.

**ואם** נימא דדוקא במרדו ס"ל להרמב"ן דפקע קדושתו וכמו שצייד אאמו"ר שליט"א שם, ניחא, והסברא בזה דהקדש משתמש בכח דלד' הארץ ומלואה, רק כשמויח בכך, אבל היכא דניחא ל' טפי באחריות הבעלים לא תפיס ל', אבל הדבר צ"ע בגמ' דכיון דחזינן שיכול לקבל אחריות גם כשהחפץ נשאר ברשות הקדש, אין לחדש שבמרדו נפקי מרשות הקדש, הגע עצמן בגר שאפשר שימות ותפקע אחריותו, למה לא ישאירנו הקדש ברשותו, וצ"ע, שוב שמעתי מאאמו"ר שליט"א דיש לפרש דבריהם ז"ל רק במרדה ומפני שלשון הגמ' הא דאמר הר"ז מיותר דקדקו דלא מתדשינן כח זה אלא במקום הפסד להקדש ולא במקום שמקבל עליו אחריות, ואמנם אין לגמ' הכרח לזה אלא דסברו בגמ' דל"פ ארב אלא בכח"ג, וצ"ע.

**ויש** לעי' במנה זה שאבד וחייב באחריותו והקדיש אחר במקומו ואח"כ נמצא הראשון, אם נימא כפרש"י דהראשון לא פקעה קדושתו, מה דינו של המנה השני, ואם כבר הוציאו הגזבר מאי, ולכאורה במלוה כה"ג שזכו לו מעות ואבדו וקיבל אחרים תחתיהן חזרה זכות הראשונים לבעלים, אבל בהקדש שהמנה נשאר קדוש, וא"כ לחללו כיון שאינו ברשותו כמבואר ב"ק ס"ט א', הדין נותן שתהא קדושת השני בספק, ורק בשקלים נתחדש שע"כ להקדיש גם השניים במוחלט, כיון שנותנן לשופרות ותורמין מהם, כמו

**אבל** הרמב"ן והריטב"א הוכיחו מלשון זה דכשאמר הרי עלי כיון שחייב באחריות פקע ההקדש כשמרדה דחויב אחריות של המקדיש הוי כחילול, [לכאורה א"א לחלל כיון שאינו ברשותו, אלא שהקדש אינו חפץ בו ומוציאו מבית גנזיו וממילא נעשה חולין, והמקדיש חייב באחריות], ובפשוטו משמע דאף כנגנבו או שאבדו הדין כן, דאם חייב באחריותו אף כשעדיין בי גזא דרחמנא הוא, א"כ מנלן דבמרדה פקע ההקדש ע"י חויב האחריות, והרי כל עיקר המשמעות דלר"י לאו כבי גזא דרחמנא ניהו הוא ממ"ש חייב באחריותו, ואם איתא דחייב בכל ענין א"כ מנלן דבמרדה פקע ההקדש כיון שחייב באחריותו, אבל הדבר קשה מנלן לחדש דפקע הקדש כנגנבו או שאבדו הרי ודאי איכא אופני אבידה שאינו מתיאש ומ"מ חייב באחריותו, ואינו בדין שיפקע הקדש בכח"ג, [ועוד דא"כ יפקע הקדש ויחזור לרשות בעלים שהרי לא נתיאש], ואפי' נפלה מפולת על המנה דאיתי' אלא שצריך הוצאות להוציאו מסתברא דלר"י חייב באחריותו, [מיהו עי' מש"כ שקלים ס סק"א בזה], והרי ודאי לא פקע הקדש מיני', ואין נראה לומר דכיון שאחריותו על הבעלים אין מצוה להביאו לידי גזבר, כיון שהגזבר בלא"ה לא יפסיד בדבר דסו"ס הקדש הוא עכשיו, וגם קדשים שחייב באחריותו מצוה להביאן לידי גזבר.

**ועי"ק** דתנן שקלים פ"ב מ"א נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים, והרי היו באחריות בני העיר ומ"מ לא פקעה קדושתן, ולרב מיתוקמא שפיר באופן שלא נתיאשו מהן, דתרנגולת שמרדה כיון דבעינן שתגיע למצב שאינה מזומן, ע"כ שכבר נתיאשו ממנה, והיינו שבמצב זה אם אומר שאינו מתיאש פטומי מילי הוא כזוטו של ים, אבל בסתם גו"א ברשותא דמריהו קיימי, [ואפי' טבעה ספינתו בים כדמוקי לה ב"מ

הוא, כ"ז שהוא ברשותם דיאוש כדי לא קני, וזה מבואר במתני' דאלו ואלו שקלים שנשארו בקדושתן, אבל לענין חיוב אחריות י"ל דכ"ז שהמועל לא שילם, הר"ז האחריות הבעלים אע"פ שיצא לחולין ע"י המעילה, עי' מש"כ בספר שקלים בדין חיללו על אחר אם נפטר מאחריות.

מפריש מעות לחטאתו ואבדו והפריש אחרים תחתיהן, שגם השניים קדושים במוחלט כיון שלוקח בהם חטאתו, ובשקלים ס" סק"א נתבאר בזה עי"ש.

**הא** דלא מעלו הגנבים י"ל דכיון שידעי שזה ממון בעלים אין בנטילתם הוצאה מרשות הקדש, דידעי דע"פ דין אכתי ברשות בעלים

## ז.

### בסוגיא קדושין נ"ד א' אי מועלין בשירי הלשכה (שייך לסימן י"ד סק"ה ז)

חדתין ולבתר דאשכחן דר"י הוא דאמר דאבני ירושלים קדש, מוקמינן נמי ברייתא דבסמוך כר"י, ולא מפרשינן לה במזיד כר"מ, דלית לן לחדושי עוד תנא דסבר דאבני ירושלים קדש, וגם במתני' דנדרים מצינו דר"י סבר אבני ירושלים קדש.

**ובזה** מיושב משה"ק שם מ"ט לא פריך לר"י וב"פ מברייטות אלו, דלדידהו מתפרש שפיר מועלין בעתיקין דומיא דחדתין, והיינו בהנאה בגופן כמ"ש תו', ולשון הגמ' סתום קצת בהני שינויי דמשנינן אימא ר"י ותרי תנאי אליבא דר"י, דהו"ל לפרושי דלר"י וב"פ מוקמינן להו כדקתני ר"מ, אלא משום דבסוגיא דנדרים מסקינן דאיכא תרי תנאי אליבא דר"י בד"ז, ס"ל לגמ' לקושטא דמילתא דאפשר דבכל הני אית לן למגרס ר"י אף לר' יוחנן וב"פ, עי' בראשונים ז"ל דמה"ט לא משנינן תרי תנאי אליבא דר"מ.

**שם** שהי' רמ"א מועלין בשיירי הלשכה, יש להבין מאי נתינת טעם הוא, הרי עתיקין נמי לשיירי הלשכה אזלי, ונראה דאה"נ, ולשון הברייטא מתפרש שהי' רמ"א חומת העיר ומגדלותיה קדש, ולאפוקי דלא נימא טעמא דמועלין בעתיקין לפי שלא תרמו עליהן ולא נפקי לחולין, א"נ לאידך גיסא דטעמי' דת"ק משום דעתיקין יודע מתחלה שמפרישן שלא

#### בפלוגתא דר"מ ור"י ע"ס הגמ'

א. **קדושין** נ"ד א' ת"ש מועלין בחדתין ואין מועלין בעתיקין [ברש"י נראה דגרס דברי ר"י, ועי' להלן], רמ"א מעלין אף בעתיקין כו' בתוד"ה אימא כתבו דל"ג דברי ר"י מדלא משנינן לקמן איפוך, ולכאורה נראה דלא מצי לשנויי איפוך, כיון דפלוגתא דת"ק ור"מ מתפרשא אם אבני ירושלים קדש, דהיינו דמסיים שהי' רמ"א כו' דס"ל שהשירים משמשינן לקדש, ובהא פליג ת"ק, ואם איתא דת"ק ר"מ הוא, א"כ אף אם הי' סובר דאבני ירושלים קדש, מ"מ אין מועלין בעתיקין, ולישנא דברייטא משמע דמדקאמר ת"ק אין מועלין מוכח דפליג אמ"ד בסיפא דאבני ירושלים קדש, מיהו מהא דלא מקשינן מדרישא ר"י סיפא לאו ר"י מוכח דל"ג ר"י ברישא, אלא די"ל דתלמודא סתים לה משום דהוה משני איפוך, ולקושטא דמילתא דמשני תרי תנאי אליבא דר"י, מיושב ג"ז, (וגם יתכן שלכך טעו לשנות ר"מ כיון דרישא ר"י). ועמש"כ להלן בההיא דנדרים.

**ובמהרש"א** הקשה דיילא כולה במזיד מיירי, [אבל אי גרסינן ר"י ניחא דלדידי' אין מועלין במזיד], וי"ל דכיון דמועלין בחדתין אף בשוגג לר"מ, דהא לא ניתנו ליהנות בהם, לא מצי לשנויי דמועלין אף בעתיקין רק במזיד, דמתפרש דומיא

וריה אין בהם משום מעילה, ועתו' שבת שם, (ומסתברא דאין עושין פתילות ממכנסים דאינו דרך כבוד, ולכן היו מפקיעין מהן רק לשמחת בית השואבה, ומהכתנות עשו למנורה, ומיושב מה שדקדקו תו' סוכה ג"א א' מ"ט לא קתני כתנות, אבל לענין מעילה מועלין בכולן, שו"ר ברמב"ם פ"ח מכה"מ ה"ו שפתילות המנורה עושין מהכתנות.

**שם** אי ר"י ירושלים מי מיקדשא כו' וכ"ת משום דלא אמר כירושלים כו', יעו' בראשונים שהביאו דבסוגיא נדירים י"א א' מסקינן דתרי תנאי אליבא דר"י בד"ז, ונראה שרבי רמז הני תרי תנאי במה ששנה בסיפא סתמא רי"א האומר ירושלים לא אמר כלום, דלכאורה הו"מ למימר האומר אימרא ודירים לא אמר כלום, אלא נקט ירושלים שלשון זה יכול להתפרש דר"י אומר דירושלים אינה קדש, ויכול להתפרש דמפני שלא אמר כירושלים, ונקט ירושלים שנשנית בסוף המשנה, וסתם הדברים שלא לשנות בהדיא דברי ר"י ברישא כיון דפלוגתא דתנאי היא אליב"י.

**הר"ן** בנדירים י"א א' פי' המשנה והברייתא כפי' הירושלמי דטעמי' דר"י במתני' משום שכונתו לקרבנות הקריבין בירושלים, והא דאמרינן ירושלים לא אמר כלום משום שכונתו לעצים ואבנים שבה, כ"ה בירושלמי, והר"ן פי' כן בטעמא דמ"ד כירושלים לא אמר כלום, והרשב"א ג"כ העתיק הירושלמי, והרא"ש הביא פרתו' דטעמא משום דאתו משיירי הלשכה וסיים בטעמא דירושלמי עי"ש, ולכאורה בתלמודן מבואר דלכו"ע אין כונתו להקרבנות הקריבין בירושלים, ותנא דברייתא סבר דשיירי הלשכה חולין, וצ"ע שסתמו הדברים, וערמב"ם פ"א מה' נדרים הי"ד שפסק דכירושלים אסור מפני שכונתו כקרבן, ופסק בה' מעילה דאין מועלין כשיירי הלשכה, וג"ז דלא כתלמודן, ויתכן לדחוק דלר' יוחנן ובר פדא מפרשינן מתני' בע"א,

לצורך הקרבנות, משא"כ בשיירי הלשכה שמתחלה לקרבנות הופרשו ומועלין בהן, וקמ"ל שדינם שוה והא דנקט עתיקין היינו כלפי חדתינן, ואה"נ שכל שיירי הלשכה בכלל.

**ויש** להסתפק אם משמע מהאי ברייתא דמועלין בשיירים כל שנתו כדסבר ר"מ בירושלמי, ולכך נחלקו בעתיקין ובשיירים דומיא דידהו, או דלאו דוקא וכל שירים שוין.

**שם** ואמאי נימא הואיל וניתנו ליהנות כו' דהא חומת העיר כו' הקשה הרמב"ן נימא דמועלין כשלחק בהן דברים שלא ניתנו ליהנות בהם, ותירץ דכיון שחלק משקלים אלו אזלי לדברים שניתנו ליהנות בהם, בדין הוא שלא ימעלו בהן, דתו לא קרינן בהו המיוחדים ל"ד, ויש לעי' א"כ איך מועלין בחדתינן הרי הרבה שמקבלין שכרן מתרומת הלשכה כדאמרינן כתובות ק"ו א', ואפשר דהתם דוקא בניתותו, שהרי אם יצטרכו כולן לקרבנות יקבלו שכרן ממקו"א, אבל הכא עיקר שירים לחומת העיר ושאר צרכי העיר, וזה מיושב אם נימא דכשניתותו פקעה קדושתן כדין נעשית מצותן, ולענין מותר מהני הקדשה כזו, וכמש"פ מרן זללה"ה מנחות סכ"ח סק, אבל אם נימא דמעיקרא מקצתן לחולין כדמשמע בתו' כתובות ק"ו ב', קשה מ"ט מועלין בהן.

**שם** אבני ירושלים שנשרו כו', דהו"ל תלושין, אבל במחובר אין מעילה, ולא דמו לכתנות שבלו, דהני ראויין לחזור ולבנותן וניתנו ליהנות מהן, - כתנות כהונה אינן נפדין, דמפקיעין מהן ועושין פתילות כדאמר שבת כ"א א', אבל אם היו נפדין לקנות בהן אחרים דין הוא שלא ימעלו בהן אע"פ שבלו, ולדעת הרמב"ן דאין דינם ככלי שרת, וצ"ל דמשום כבוד אין מוציאין אותן לחולין, דדרשא דוהניחם שם מיירי דוקא בבגדי כה"ג, ואין מדליקין מהם, והא דמדליקין בבית השואבה הי' של הקדש כמ"ש תו' סוכה ג"ב א' מירושלמי דאין מועלין משום דקול מראה

ואין נראה כן דלתלמודן משמע שפשוט דאין קרבנות של ירושלים ורק משום אבני' אסר, בתו' שם פי' דאף לתנא דברייאא ירושלים קדש, וטעמא דמ"ד דברייאא מפני שכונתו להתפס בקדושת ירושלים טפי מארץ ישראל ולא בקדושת אבני החומה, ופשטות הגמ' נראה דלאידך תנא אליבא דר"י אין ירושלים קדש, וכ"מ הלשון לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלים, והיינו דאבניה לאו כלום הוא, וכן פרש"י ד"ה תרי.

### בדברי הירושלמי שקלים דפליג אתלמודן

ב. **שקלים** פ"ג ה"ג גמ' שלמו שלשתן חזור ושוקל רמ"א חזור לשירים שהי' רמ"א מועלין בשירים כו', למאי דגרסינן חזור ושוקל יש לפרש שחזרין ומביאין שקלים מכל ישראל דתו לא חזו שקלים אלו שנקבעו בדין שירים, מיהו אפשר שאין ב"ד חזרין וגובין מכל ישראל אלא מזכין להם מעות, כדתניא ר"ה ז' א' דיחיד שמסר לציבור כשר, וכש"כ כאן שימסרו להם ממעות הציבור, ולפ"ז יכולים ב"ד לחזור ולקחת משיירי הלשכה ולהקדישם עבור כל ישראל, ואי גרסינן חזור ותורם יש לפרש כן דחזור ונוטל מהשירים ומקדישן, ועי' בספר מרן זללה"ה שם סק"ט, ועתו' קדושין נ"ד א' ומש"כ.

ולפ"ז לרבנן השיריים חולין מיד משנתרמה התרומה, ובפשוטו כל שנעשה שיריים בכלל זה, ואף אותן שנעשו שיריים בתרומה הראשונה דינם כחולין ליטול מהם מיד לצרכי העיר, ולר"מ מועלין בהם כל שנתן כדין שקלים קודם התרומה, והחילוק בין שיירי הלשכה לשיירי תרומת הלשכה, דהני נעשין חולין אחר שנתן, ומותר תרומת הלשכה מועלין בהם לעולם, וק"ק א"כ תרומה ל"ל, יאמרו שבסוף השנה חלק נעשה חולין לצרכי העיר וחלק לדיני מותר תרומת הלשכה, וצ"ל דנראה כולזול בהקדש שיפקע לחולין חלק מסוים כרצון ההדיוט, ולכן קבעו בתרומת

הלשכה שכל השיריים חולין, אלא שלא נקבעו בדין זה עד סוף השנה דאגלאי שלא הוצרכו להם, דהתרומה מייחדתם לחומת העיר בתנאי שלא יצטרכו להם, מיהו מדקאמר מועלין בהם משמע דלא אמרינן אגלאי מילתא דהשיירים חולין הוו משעת התרומה, וש"מ דאע"פ שעומדין לצרכי העיר, כ"ז שלא הוחלטו לכך מיוחדים לד' קרינן להו, ועי' לעיל סק"א מדברי הרמב"ן והריטב"א קדושין נ"ד א' שלא כ"כ.

כ"ז דלא כתלמודן קדושין נ"ד א' דטעמא דמ"ד מועלין בשיירי הלשכה הוא משום שאבני ירושלים קדש, ומועלין בהם לעולם, ומתלמודן משמע דלעולם אין חזרין ותורמין משיירי הלשכה, דדוחק לומר דהא דקתני שם שיירי הלשכה היינו רק אחר ניסן, ואילו מתשרי עד ניסן מועלין בהם שמא יצטרכו להם, א"ו אין מקום למעילה מיד משנעשו שיריים אא"כ אבני ירושלים קדש, אבל להירושלמי פשיטא דאבני ירושלים חול, ולא שיך מעילה אלא בתוך שנתן שמא יצטרכו להם, וסוגיא דנדרים י"א א' כבר כתבנו לעיל דבירושלמי מפרש לה התם לשיטתו' ודלא כתלמודן בקדושין, וע"ע להלן.

**פ"ד ה"ב** וכי יש מעילה בשיריים אלא כר"מ כו' כלום אר"מ אלא בתוך שנתו כו' הגר"א הגיה להשוות הירושלמי עם תלמודן כתובות ק"ו ב', אבל לכאורה לא שוו וגרסת הירושלמי נכונה כמו שהיא לפנינו שהרי להירושלמי אין מועלין באבני ירושלים, וליכא למגרס מועלין באבני ירושלים, וגם מסיק בקושיא כמאן אזלא, וגם משמע דהקושיא רק על ר"י גדגדות ולא על הבריתא דקתני מועלין בהן.

**ונראה** לפרש דר"ג קתני בברייאא דמזבח העולה וההיכל והעזרות באין משיירי הלשכה, וחזן לעזרות דהיינו עזרת נשים ולשכות הבנויות בחול ושאר עניני המקדש

ידים ורגלים ודאי שלא קידש בין האולם ולמזבח, וצ"ע במים חיים להפ"ח שפי' במקומן מעכב שצריך לקדש במקום זה ואפי' מהקיתון של זהב, ובשמעתין מוכח דהענין כמש"כ, וכדמוכח מר"מ דפושט תחילה). ועדיין צ"ע בכ"ז שקשה לקבוע הדברים בכונת הירושלמי.

**ולפי** הברייתא דמייתנין כתובות ק"ו ב', כל הבנין מבדק הבית, וחוז' לחומת העזרה משיירי הלשכה, ויש להסתפק אם עזרת הנשים ושאר בניני הר הבית כגון הסורג והמעילות והשערים מיקרו בכלל חומת העזרה, ורק צרכי העיר משיירי הלשכה, או דכל שחוץ לחומת העזרה המקודשת באין משיירי הלשכה, ונפ"מ אם מועלין בשיירי הלשכה נמצא דאין מועלין בכל הני.

**ולכאורה** הדבר נפ"מ למעשה במקומות שחופרין בהר הבית אם מועלין באבנים התלושין, שהרי להירושלמי מועלין בהם, אפי' נימא דחומת ירושלין חולין, מיהו למאי דאמרינן ע"ז נ"ב ב' דבאו פריצים וחללוה ותו לית בהם מעילה, ה"נ אין מועלין בהם, דכאבני המזבח דמו דאמרינן התם שזכו בהם יוונים, ולכן נאסרו בשקוצם, וה"נ כל בניני הר הבית אין מועלין בהם משכבשום הגויים, ובמחובר אפשר דבלא"ה אין מועלין בהם, כ"כ הרמב"ן והריטב"א קדושין נ"ד א', ודעתם ז"ל דרק כשנוטל מהקדש בתלוש ומחברו מועל, דהבנין הוא המשך המעילה של התלוש, אבל בבנין של הקדש אפי' הקדישו האבנים תחלה אין מועלין, אבל בערכין כ' א' מבואר דהמקדיש בית מועלין בו ובהקדיש האבנים תחלה אמרו בסוגיא דמעילה כ' א' שמועלין, ועמש"פ הרמב"ם בפ"ה ממעילה ועמשה"ק עליו הלח"מ והמל"מ מההיא דערכין.

**ומ"מ** צ"ע בדברי הרמב"ן והריטב"א שתמהו על רש"י בקדושין שם, ונקטו בפשיטות

באין מלשכת בדק הבית, [ולא איירי בחומת ירושלים שהיא חולין להירושלמי], ופריך מדתניא מועלין באבני המזבח וההיכל ואמאי הרי אין מועלין בשיירי הלשכה, וליכא לאוקומה כר"מ דטעמי' רק משום שמא יצטרכו להם.

**ומשני** אר"ח תני רי"ג השלחן והמנורה והמזבחות והפירות מעכבין את הקרבנות דברי ר"מ וחכ"א כו', וביאור הדברים דר"מ משוי למזבחות צורך קרבן כיון שמעכבין את הקרבנות, וכענין שנחלקו בפרוכת לעיל דמ"ד נוטלין שכון מתרומת הלשכה עבד לה כקרבן ומ"ד מבדק הבית עבד לה כבנין, ולפ"ז נחת דאתיא כר"מ דכל הני מעכבין את הקרבן וכצורך קרבן חשיבי ולכן באין מן הלשכה, ואפשר דלפ"ז צ"ל באין מתרומת הלשכה, או דכ"ז שיש צורך לתיקון המזבחות לא נקבעו השייריים חולין, אבל חוץ לעזרות שאינם מעכבין את הקרבן באין מלשכת בדק הבית, ולא מיירי בצרכי העיר דתנן בהדיא דבאין משיירי הלשכה, ולפ"ז לרבנן ג"כ מביאין הכיור והכן משיירי הלשכה כיון שמעכבין את הקרבן (אלא שלא הצרכו לכך ע"י יומא), ועיקר הדבר דמועלין בהן פשוט אף אם באין מן החולין דנתקדשו ככלי שרת, אלא שהקושיא א"כ ימעלו בשיירי הלשכה.

**ולפ"ז** מיושב נמי הגרסא דרק הכיור והכן מעכבין וכמ"ש בגליון דכ"מ ביומא פ"ד ה"ה (ויעו' ביומא שם דס"ד דהכיור מעכב משום דקדוש ידים ורגלים בעי כיור דוקא, וקיתון של זהב מהני רק לקדוש ידים ורגלים שנתחדש ביוהכ"פ, ודחי במקומן מעכב, דהיינו דבעינן שיהא כיור בין האולם ולמזבח, כדאמרינן הכא השלחן והמנורה מעכבין לר"מ, וה"נ הכיור לרבנן, אבל יכול לקדש מקיתון של זהב בבית הפרוה סמוך למקום טבילתו, תדע דלר"מ דתנן פשט קדוש

מעילה בבית בעלמא של הקדש, והכא שאני שניתנו ליהנות בהן, ולפ"ז מותר ליהנות במחובר בחומת ירושלים, וזה באמת קשה ע"ד רש"י שכו' שגגות מעילה ע"ז, וזה היתר גמור.

דלא שייך מעילה במחובר, ואין הדבר פשוט דלא כותי', ונראה דלשון הברייאא אבני ירושלים שנשרו משמע להו דבמחובר אין מועלין, מיהו י"ל דניתנו ליהנות מהם כל מה שמשמשין בחיבורן, אבל לאו למימרא דאין

ח.

### בדין תשלומי תרומה בספק ועוד בדיני תשלומי תרומה (שייך לסימן ט"ו סק"י)

יש להסתפק אם תשלומי תרומה צריכין דעת בעלים או דמהני להפריש עבורן מדין זכין, ואמנם א"צ ידיעה ודאית כמבואר בתו' הנ"ל דמפרישין מספק, אבל בזה י"ל דלא גרע מאשם ודאי דא"צ ידיעה כדאמר כריתות כ"ב ב', ומ"מ דעת בעלים י"ל דבעינן כיון דכפרה נינהו, או"ד עיקר חיובן כממון דמי וזכין שלא בפניו, או דכמחוסרי כפרה דמי דא"צ דעת כדאמר נדרים ל"ו ב', ומהא דתנן פ"ו מ"ג שהאדון משלם את הקרן ואינו משלם את החומש אין ראיה, דהתם עיקר הדין אשמועינן שאינו חייב אלא בתשלומי גזילה, אבל אם ירצה לשלם במקום העבד שפיר תחול עליהן קדושה, תדע שהרי העבד ודאי יכול לעשותו שליח לכך, (ואם נימא דמהני יכול המאכיל את פועליו תרומה ונודע לו אח"כ, להפריש במקום קר"ח ולא יספר להם כלל, וירויח שלא קצו באכילתם, ולא ישלם להם חולין, ערמב"ם פ"י ה"י), ונראה דכיון דחומש במקום קרבן קאי צריך ראיה דמהני בלא דעת, ואם חומש צריך דעת ה"ה קרן בשוגג לענין שתחול הקדושה.

**ונראה** דאם מת האוכל אף שנשתעבדו נכסיו להשיב לכהן מ"מ דין תשלומי תרומה בטל, ואינם נעשין תרומה, ואין משלמין חומש, דחומש במקום קרבן קאי, וכל שאינו משלם חומש התשלומין חולין.

**בדין** הספיקות כתבו תו' יבמות צ"ט ב' כתובות ל' ב' דמפרישין קר"ח מספק, וכתב במל"מ פ"י הי"ד דה"ה בספק תרומה, ועתורע"א חלה פ"ג מ"ו בזה, וק"ק דלא לשתמיט בשום דוכתא דקתני אין חייבין עלי' חומש, או דקתני פטור, דלפרשו דחייבין להפריש מספק, עי' תרומות פ"ג מ"א ובסופ"ג ובפ"ו מ"ה קתני פטור, ובחלה פ"ג מ"ו, וביבמות צ"ט ב', ובסברא הי' מקום לומר דלא חיילא קדושה על התשלומין מספק, דכיון דמספק הממעה לא חייבה תורה תשלומין במוחלט ככה"ג, כדין הספיקות דנכנסין לדיר להתעשר, ול"ד לספק תרומה דאסירא דהתם כבר חל הדין בספק, אבל הכא שמפריש מתחלה לא חל שום דינים מספק כיון שהוא פטור, (ול"ד לאכל תרומה שלו דמ"מ חייב להפריש לקדושת תרומה), ולפ"ז אם הפריש מספק ואח"כ נתברר שהי' ודאי, צריך לחזור ולהפריש, ול"מ כן, מיהו י"ל דלענין אם יתברר אח"כ חיילא ההפרשה, ולפ"ז אם אכל את אחת מהן והפריש תשלומין ואכלן הכהן וחזר ואכל את השני' דלא נתברר הספק למפרע, י"ל דלא מהני, ואפשר דמה"ט נקטו התו' דמהניא ההפרשה מספק, וצ"ע, (ולמ"ד נתינה מקדשתו יכול הכהן שלא לקבל אלא בחנם, או שמספק לא ישלם).

## ט.

## בסוגיא דאין שלד"ע ובדין שליחות במעילה (שייך לסימן י"א ט"ז)

**אם ישלד"ע האם השליח פטור או שניהם חייבים**

א. קדושין מ"ב ב' שאני התם דאין שליח לדבר עבירה דאמרין דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, יש להסתפק לצד שיש שלד"ע אם גם השליח חייב או רק המשלח, ובפשוטו אין לחדש דברים חייבין על אותו מעשה, אבל קשה א"כ מאי קאמר דברי מי שומעין דמשמע שיש איסור על השליח, ולכן לא הי' לו לשמוע למשלח, ואמאי הרי אם יש שליחות פקע האיסור מן השליח והחיוב על המשלח, אלא נראה מזה דהשליח ודאי חייב, ובזה מובן הא דאמר רבינא ב"מ י' ב' דכשהשליח לאו בר חיובא ישלד"ע, דתו לא שייך עלי' דברי הרב, וטעמ' דר"ס דפליג התם י"ל דלבתר דגלי רחמנא דאין שליח לדבר עבירה ממעטינן כל דבר עבירה, דסו"ס הו"ל נגד דברי הרב.

**וכן** בסברא אינו בדין שיהא אדם מזיק ורוצח ופוטור עצמו בטענת שלוחו של פלוני אני.

ולפ"ז יש לפרש אף בש"י וטו"מ שנשאר חיוב על השליח, שאם בעל השור תובע את השליח שהפסיד שורו בטביחתו חייב, וכן על המקצת שלקח בש"י, והר"ז בדין רצה מזה גובה רמ"ג, וכ"כ הש"ך בסי' רצ"ב סק"ד בשם אביו שהשליח חייב, וכתב בנה"מ דהיינו כששלחו ליטול רביעית לעצמו, אבל אם נטל עבור המשלח לא זכה לעצמו ולא נתחייב כלום, וכ"כ בתו' רי"ד דהא דפרין אמאי נימא שלוחו של אדם כמותו היינו שאם אין לפקח לשלם ישלם המשלח.

ולפ"ז יש לפרש הא דאמר שמאי בהורג את הנפש שולחיו חייב היינו אף שולחיו, ואין קושיא כיצד יתחייבו שנים על הריגת

אדם אחד, והרי ממעטינן שנים שהרגו את הנפש מקרא דכל נפש, ערמב"ם פ"ד מרוצח ה"ו, שהרי כתבו תו' ב"ק נ"ג ב' דשנים שדחפו לבור שניהם חייבין, וביאר אאמור"ר שליט"א ב"ק ס"ז סק"ו דכשכל אחד עשה מעשה הראוי להריגה בפ"ע שפיר חייבין, כגון שנעצו כל אחד חרב בפ"ע בב"א, ורק במעשה אחד שנעשה ע"י שניהם בב"א פטורין, והרשב"א שם צידד דאף במעשה אחד חייבין, וכיון דחזינן ששייך חיוב לשנים על אדם אחד, אין קושיא אם נחייב גם את השליח וגם את המשלח, דבכה"ג אין חסרון במעשה עצמו משום שנים שעשאוהו, ואמנם י"ל דסו"ס אין כאן אלא מעשה אחד משא"כ כשכל אחד דחף בפ"ע, מ"מ גם חסרון בגוף המעשה דנמעט' כשנים שהרגו אין כאן.

**אבל** הדברים מחודשים דכיון דסתם שליחות מתייחס המעשה רק למשלח, וכן מתפרש במעילה משום דנפיק לחולין ע"י המשלח, לא הווי סתמי בגמ' מלפרש דבש"י וטו"מ נתחדש דין שליחות לחייב את שניהם, וסתמו כפירושו דדינו כשליח דעלמא, שהכל מתייחס למשלח בלבד.

**וגם** בעיקר דין שליחות נראה שאם המעשה מתייחס לשליח ויש בו כדי לחייבו בעונש ע"ז, א"א לחייב גם את המשלח, שכל עיקר חיובו של המשלח הוא מפני שאנו רואים את השליח כידא אריכתא של המשלח וכאילו אין כאן דעת השליח, ומה"ט גם כשהשליח אינו בר חיובא חייב המשלח, כיון שהמעשה מתייחס למשלח, ואם המעשה הי' מתייחס לשליח, הרי לא הי' כאן מעשה חיוב, ע"י לק' סק"ח, וכל ענין שליחות אם מפרשין שגוף המעשה מתייחס למשלח, לא שייך

שיהא בו גם חיוב לשליח, ורק אם מפרשין שחיוב המשלח כדין מסית שגרם לשליח לעבור איסור, יש לדון דשניהם חייבין.

**ולכן** נראה עיקר דברים כפשוטן שרק המשלח חייב, והא דמיקרי דברי הרב כלפי השליח, היינו מפני שיודע שעושה מעשה עבירה נגד דברי הרב, וחיוב העונש שהוא למשלח אין בו כדי להקל, כיון דזהו נדון על העונש ולא על העבירה, שהרב צוה לשניהם שלא יעשו את הדבר והרי השליח עושהו, וכמו אם לא הי' עונשין בתורה כלל, הרי מובן שהוא עובר על דברי הרב, וה"נ כשחיוב העונשין למשלח, והא דבשליח שאינו בר חיובא סבר רבינא דישלד"ע, היינו מפני שהמעשה עצמו קל בעיני השליח, ואינו מרגיש בו עבירה ע"ד הרב, ורק כח השליחות משוי לי' עבירה, ובכה"ג י"ל דאדם נעשה שליח לחבירו, שאינו מרגיש חוטא בשליחותו, וכגון שאין בזה משום לפני עור, ובאקפי לי קטן הדבר מובן בפשיטות, וה"נ בקדש לי גרושה שאין כאן מעשה עבירה לשליח.

**ומשה"ק** דלא מסתבר שיהא אדם מזיק ורוצח ויפטר מפני שנצטווה ע"י פלוני, נראה דבאמת בציווי לחוד לא נעשה שלוחו, דבעינן שבמציאות המעשה יתייחס למשלח, כגון שא"ל צא וגנוב לי, שהשליח זוכה מיד למשלח, אבל אם א"ל צא והרוג סתם, הרי השליח עושה ע"ד עצמו כדי להטיב למשלח, ובכה"ג כל המעשה לשליח, ורק דומיא דדוד ויואב שיואב עשה כן בפקודת המלך שייך לומר שגוף המעשה מתייחס למשלח, והאומר לשלוחו מיירי ג"כ בכה"ג, או כגון אדון שמצוה להרוג עבד כנעני שלו, או שהמשלח הטעהו וא"ל שהוא מהמורידין ולא מעלין או שהוא רודף וכיו"ב.

**כ"ל** דמילתא בעינן שיהא למשלח כח או סיבה שיתבטל מעשה השליח ויתייחס

למשלח, אבל ציווי לחוד לעשות בשל אחרים אינו פוטר את השליח, דאמרינן לי' שאין המשלח מוסמך לעשותו שליח לכך, וכאומר לו צא ומכור את של אחרים, שגם בלא דין אין שליח לדבר עבירה אין כאן כח שליחות.

**ובאמת** נראה בטעמא דקרא שיש שלד"ע במעילה וטו"מ וש"י דהיינו מפני שהחפץ ברשותם וראוי לשליח לחשוב שכל מה שתח"י אדם הרי הוא שלו, ואמנם אם נודע למשלח מעל השליח וע"ז אמרינן חגיגה י' ב' שליח עניא מאי קעביד, וש"מ דסגי במעשה זה לחיבו, אבל מ"מ שפיר אמרה תורה דין שליחות בכה"ג, כיון שהדבר קרוב ליעשות ע"י שליח, כמו כל שליחות דעלמא.

**אב"י** קשה דלפי' תוס' בכה"ג שהשליח סבור שהוא בעה"ב הו"ל כשוגג או כאנוס ובכל התורה ג"כ יש שלד"ע, וי"ל דאף אם השליח יודע שהוא שומר וגנוב וגזבר, מ"מ קרוב הוא לסמוך עליו ולעשות שליחותו מפני שהוא נוהג בהם כבעלים, ואינו נמנע מלעשות שליחותו שאין בה משום הוצאה מרשות בעלים לפי המציאות בשעה זו, ויש להסתפק להחולקים על תו' בשוגג וסברי דאין שליח לדבר עבירה, אם גם בכה"ג שהחפץ תח"י ולא ידע השליח שהוא גנוב אמרינן כן, או דבכה"ג אנוס הוא, ודמי לחצר ב"מ י' ב', ועי"ש בתו' שכ"כ לשיטתם בא"ל טול מרשות אחרים חפץ שלי, והתם שוגג הוא, אבל כאן הנדון כשהחפץ ברשות הגנוב והשומר, ולענין מעילה מצינו דחשיב שוגג שהרי השליח מועל, אבל לענין גזל אינו קונה קניני גזילה בטעות ואינו מתחייב באונסין, ומ"מ יש לדון אם חייב מדין מזיק, ובפשוטו זהו דין הניח להם אביהם פרה שאולה וטבחוה דמשלמין דמי בשר בזול, והיינו מה שנהנית בלבד, ע"י כתובות ל"ד ב', ואמנם שם המשאיל ידע ונתן לו, אבל מ"מ כלפי אונס השליח יש לדמות להתם.



**מיהו** אם לא הי' דין שלד"ע י"ל שלא היינו מחדשים בכה"ג דין שליחות, דהוה ממעטינן מהוה ההוא כל דבר שהוא באמת עבירה לשליח, ול"ד לחצר, דלענין חטאת מסתברא דחשיב שוגג כה"ג כמו מעילה, וצ"ע.

**נמצינו** למידין דדין שלד"ע במקום דישלד"ע או לשמאי את"ל דסבר ישלד"ע, מיירי באופן שהמעשה מתייחס למשלח מפני שהוא המוסמך לעשות שליח בד"ז, אבל אם המשלח והשליח שוין בדבר, אע"פ שהוא עושה מפני בקשת המשלח חשיב שעושה אדעתא דנפשי', לטובת המשלח, ובמעילה ושי' וטו"מ כבר נתבאר שהמעשה מתייחס אליו שהוא השליט בחפץ בשעה זו, ואי שביק לה שליח ברשותא דמשלח קיימא, וכן בשולח את הבעירה מיירי כשהמשלח ביקש ממנו להניח גחלתו במקום מסוים, לטובת המשלח, ולא הי' הדבר בגדר מזיק אלא שלא שימרה כראוי, וכן באקפי לי קטן מיירי באביו שהוא המוסמך לצוות על עניני בנו, וכן בחופר בור ברה"ר ב"ק נ"א א' היינו לצורך המשלח, וכן בחלבים ועריות משכח"ל שהטעוהו שזו מצוה, וכגון שהחלב והערוה ברשותו, והוא המוסמך בעיני השליח לעשות כדבריו, וזה להסוברים דבשליח שוגג ג"כ אין שליח לדבר עבירה, ואף לפרתו' משכח"ל שיהא קרוב למזיד ויסמוך על המשלח כיון שהערוה בתו וכיו"ב שא"א לחשבו שוגג גמור, ונוח לו להאמין למשלח דבכה"ג עושה בשליחותו אבל שייך בו דברי הרב.

**ויש' לעי'** היכי מדמינן עובדא דיואב לאין שליח לדבר עבירה הרי סבור הי' שדוד כדיון מצוהו, כבר כתבו הרמב"ן ב"מ י' ב' והנמו"י ב"ק ע"ט א' והריטב"א שם ובשמעתין דמכאן מוכח דאף בשוגג אין שליח לדבר עבירה, ועי' ש"ך סי' רצ"ב סק"ד בשם הנמו"י והיש"ש בזה, מיהו בזה י"ל שגם דוד שוגג הי' בזה שלא דנו בסנהדרין, וכיון

ששניהם שוגגין דמי טפי לשלד"ע, מיהו אכתי יש לשאול דאנוס הי' ע"פ מלך, וי"ל דבסנהדרין מ"ט א' אמרינן שלא הי' לו לשמוע למלך לעבור על ד"ת, והרי ידע שלא דנו בסנהדרין, ואם סבור שזה מותר שדוד סבר הר"ז שוגג.

### בשליח שוגג אם יש שלד"ע

ב. **בדין** שליח שוגג דעת תו' דכיון שאינו יודע ליכא למימר דברי הרב, עתו' קדושין מ"ב ב' ב"ק ע"ט א' ב"מ י' ב', ולכאורה גם שוגג מיקרי חטא שהרי מביא ע"ז חטאת ואשם מעילות, ואמנם אם הי' הנדון לעולם רק בשוגג הי' מקום לומר שלא להוציא דבר עבירה מכלל דיני שליחות, אבל מכיון דנפיק שלד"ע מן הכלל, אין בידינו לומר דעבירת שוגג נשארה בכלל כל דיני שליחות, ועוד דלבתר דאימעט מהוה ההוא ומשני כתובין, אין מקור להכניס עבירת שוגג בכלל כל השליחויות, והריטב"א בשמעתין כתב בשם ר"י וכ"כ הרמב"ן דמשמעתין חזינן דאפי' שוגג אין שליח לדבר עבירה, מדפריך אחרזר ולא משני בפשיטות דחצר כשוגג, ואין לומר דהיינו דר"ס, כיון דלפרתו' דין שוגג ידוע ממתני' ב"ק ע"ט א' ולא הו"ל לדחוקי באי בעי לא עביד, כיון ששוגג הוא דבר המצוי, וידוע דינו ממתני', והרמב"ן כתב שכ"מ בקדושין והיינו מיואב ודוד כמ"ש בנמו"י וביש"ש, מיהו כיון דדוד נמי שוגג הי' מסתבר טפי שאין שליח לדבר עבירה, דבאותה דרגת חטא של המשלח חוטא גם השליח, דגם יואב ידע שלא נעשה ע"פ סנהדרין, וכן במעילה כיון ששניהם שוגגין, אבל תו' הוכיחו גם ממעילה דאין שליח לדבר עבירה בשוגג. ופי' דמיירי בנוזר שליח, וכנראה דעתם ז"ל דכיון שהמשלח רואה שהשליח שוגג ליכא למימר סבור שלא ישמע לו, ולא דייקנין בחטא שאינו מברר שגגתו, מיהו ודאי י"ל דכיון שראוי לשליח לברר אין לנקוט שקיבל שליחותו כבעלמא, הגע עצמך הרי שאמר אחד

לשליח שיברר אם אין אלו כספי הקדש, מי לא חשיב שוגג שיש בו חטא קצת.

**ומהא** גופא דמה מכירה ע"י אחר משמע דמיירי באינו יודע שהבהמה גנובה, דסתמא הלוקח לא ידע שהיא גנובה, וכבר הקשו כן תו' ב"ק שם מנלן למילף אף בשליח מזיד, א"ו אף במשלח מזיד ושליח שוגג הדין דאין שליח לדבר עבירה, וכ"מ ב"ק נ"א א' דלא משכח"ל בור של שותפין ע"י שליח, וכן הוכיח בקצה"ח שם משליח ב"ד שגולה אע"פ שעושה ע"ד הדיין, וכן הוכיח הגרע"א ז"ל מדרבא לא אשכחן שלד"ע אלא לשמאי באת"ל, ואמאי לא אמר דינו בשוגג לכו"ע דבחלבים ועריות השליח חייב, וכבר תמן הש"ך סי' שמ"ח סק"ו בדעת החולקים.

**ומסתברא** שגם דברי התו' רק בשוגג קרוב לאנוס שהראוי לשליח לסמוך על המשלח שהחפץ ברשותו וכל מה שתח"י אדם הרי הוא שלו, וההיא דב"ק ע"ט א' תתפרש ג"כ ככה"ג שהוא נראה כבעה"ב על הבהמה שלפניו, וצ"ע, וערמב"ן ב"מ י' ב' ובמ"ש אאמור"ר שליט"א ב"מ סכ"ט סק"ב.

**מ"ש** תו' בקדושין שם ד"ה אמאי דהראיה ממעילה בנזכר שליח ולא נזכר בעה"ב, צ"ע חדא שלא נזכר רמז מזה בגמ', וגם הדין אינו מפורש בשום מקום, וגם קשה משה"ק תו' ב"ק ע"ט א' מנלן לאוקומי קרא גם בכה"ג, וגם עיקר הדין צ"ע דבפשוטו משנזכר שליח בטלה שליחותו, שהרי יודע דבעה"ב לא ניחא לי', וגם אינו מוסמך לשלחו לעשות דבר בשל הקדש, והר"ז כראובן שנתן חפץ לשמעון למכרו ונודע לשמעון שהחפץ של לוי וראובן טעה, וכי שייך לומר שמוכרו בשליחות ראובן (ודוקא נקט נזכרו שניהם דאע"פ שהם מזידים לא נפיק לחולין, או דמשכח"ל שנזכר השליח אחר שמסרו ע"י אחר למסור לחנוני,

ואז ימעול בעה"ב, דהו"ל כמסרו לחש"ו שעשו שליחותו), וצ"ע.

### בביאור הילפותא דחטא חטא מתרומה

ג. **שם** שאני מעילה דילפינן חטא חטא מתרומה, כבר תמה בתו' הרא"ש דנהי דאין גז"ש למחצה אבל לדבר שאין מסתבר לא ילפינן, וה"נ איך אפשר ללמוד שלד"ע משליח למצות תרומה, ולכאורה הקושיא רק אם לא מצינו שלד"ע בטו"מ ובש"י ולא אשכחן מיעוטא דהוא ההוא, אבל אחר שמצאנו בתורה שלד"ע אין קושיא אם למדו ג"ז מתרומה, ובפרט אם הפסוק השני הוא במעילה, דנמצא דאי לאו האי גז"ש הוה ילפינן בכל התורה דישלד"ע, [ועי' לק' משה"ק ע"ז בסוה"ד] ובטעמא דקרא כבר נתבאר לעיל סק"א דיש טעם שוה למעילה וטו"מ וש"י דכיון שהחפץ תח"י קרוב הדבר שהשליח ישמע לו, אם מפני שסבור שהוא שלו, או שסבור שבלא"ה יעשה בו כרצונו ואינו רואה עצמו כעובר ע"ד הרב, וכיון שבכה"ג עיקר החטא על המשלח שפיר חייבתו תורה, ועמש"כ אאמור"ר שליט"א במעילה י"ח ב' ליישב שכל הגז"ש ניתנה לדברים שאינם מסתברים דלא דמיא מעילה לתרומה לא בדין מחובר ולא בדין עד שיפגום ועוד, ולכן אין להוציא מן הכלל שליחות, ויש להוסיף שהגז"ש ניתנה בתיבת חטא, כאילו גם תרומה חטא לענין הגז"ש, ובפרט שנאמר החטא במקום ההרמה, ובמעילה הבאנו לפרש כיון שעיקר הדרשות מקרא דאיש כי יאכל קדש הו"ל למיכתב לגז"ש בהאי קרא, ומדכתביה לחטא במקום ההרמה ש"מ שיש ללמוד משם ג"כ לימוד למעילה, וע"כ היינו שליחות, - הא דחשבינן מעילה שני כתובין מחודש קצת, כיון דלא מייתר קרא להכי, וא"כ צ"ל דאי לאו קרא דטו"מ הוה ילפינן לכל התורה ישלד"ע ממעילה, ומוכח מזה דלא כמש"כ דמגז"ש דמעילה ילפינן רק לבתר דאשכחן ישלד"ע במקום אחר ויש ליישב.

## קדושין מ"ג א' תוד"ה שלא

ד. **שם** תוד"ה שלא, והשליח לא ידע כו', נראה דנקטו בכה"ג שאפשר לחייב את השליח בדיני' דרבא דהוא חייב, ואמנם י"ל שגם בשליח מזיד אין לחייב את המשלח, אבל ניחא להו להסתפק באופן שיש אפשרות חיוב על השליח, וצ"ע במהרש"א שהגיה שהשליח ידע.

**שם** בא"ד אמנם מסופק הי' ר"י כו' לכאורה גם בכהאי גוונא החיוב על ההוצאה לחולין, אלא דאין ניכר מעשה חול במעשה כזה אלא כשנהנה, ואם תחב ידו של גוי בשמן של הקדש שפיר יש לומר דמעל, וכיון שאין האיסור תלוי בהנאה לא אמרינן בזה שלא מצינו כו'.

י.

## בדין פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס כ"א ב' (ושייך לסימן ט"ז ס"ק ט"ז)

## בביאור פלוגתא דר"ע ורבנן

א. **מעילה** כ"א ב' מתני' נפלה פרוטה של הקדש בתוך כיסו או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש כיון שהוציא את הראשונה מעל דברי ר"ע וחכ"א עד שיוציא את כל הכיס, פי' תו' דטעמי' דר"ע משום דמחייב על ספק מעילות אשם תלוי, וכ"מ בתוספתא פ"ג דבד"ז פליגי הכא, וע"כ דלר"ע ספיקא הוא שהרי נפלה פרוטה ולא ידענו איזו היא, [ועתו' סוטה י"ח א' שציין בגהש"ס], ויש לעי' א"כ לא פליגי ר"ע ורבנן אם מעל או לא, אלא בדין ספק אם חייב א"ת, ולמה סתם התנא פלוגתתם, וגם מה שייך מודה ר"ע לחכמים, וכבר הק' כן אאמו"ר שליט"א ועיי"ש מש"פ דר"ע קמ"ל בסיפא דלא חשיב ספק, ובירושלמי דמאי פ"ז ה"ד נראה כפירוש אאמו"ר שליט"א והנני מוסיף בזה דברים כמשי"ת בס"ד.

**יש** להסתפק בהא דתנן כיון שהוציא את הראשונה מעל, אם זה דוקא בדאיכא שתי מטבעות בלבד, או אפי' בדאיכא טפי, ומקום הספק אפשר בשני אופנים, א' בדדאיכא טפי חולין אמרינן כל דפריש מרובא פריש ואינו חייב על הראשונה אפי' לר"ע, ב' דר"ע לא מחייב אלא בספק השקול, אבל הכא אפי' נימא דליכא משום כל דפריש, מ"מ אין זה ספק השקול, מיהו מסתברא דלא חשיב קבוע כיון שנתערב ואינו ניכר במקום קביעותו כלל,

ועוד דמעילה בשוגג וא"כ כשהוציא ולא ידע יש לדמות לפירש מעצמו, וצ"ע בכ"ז, וא"כ יש לנקוט כצד א'.

**והנה** בתו' הקשו דליבטיל מטבע ברובא, ובצ"ק הגיה דהמעילה מדרבנן, וזה צ"ע דהא כל עיקר פלוגתיהו דר"ע ורבנן היא משום דלר"ע מביאין א"ת על ספק מעלות, אבל לענין דרגת הספק לא נחלקו, וא"כ לענין איסור לא נחלקו, ולענין תשלומין אף לר"ע פטור מספק כדתנן בכריתות כ"ב א', וע"כ דפלוגתתם בחיוב א"ת מדאורייתא, וכ"מ בתו' דדשיל"מ דרבנן הוא, אבל מ"ש דמטבע דבר חשוב צ"ע דג"ז רק מדרבנן, [שו"ר במל"מ פ"ז ממעילה שהאריך בזה] ועמ"ש בזה אאמו"ר שליט"א, דלענין בעלות ממון הא אמרינן ביצה ל"ח ב' הרי שנתערב לו קב חטים בעשרה קבין של חבירו יאכל הלה וחדי, וה"נ הכא נשאר זכות ההקדש בממון שבתערובת זו, וסגי בזה לחיוב מעילה, [ולענין איסור אכילה בפחות משו"פ, או לענין השתמשות במטבע עצמו, אפשר לדון דבטיל], וכעת ראיתי בספר מרן זללה"ה או"ח סי' קכ"ד לדף כ"ז ב' סק"ח שכ' דזהו שאמרו בגמ' פסחים כ"ז ב' דהקדש אפי' באלף לא בטיל ובכונת תו' כתב כמש"כ להלן.

**ובתו'** תירצו דמיירי בדליכא אלא חד דלא בטיל ברובא, ובשטמ"ק הביא כן

המטבע לא בטל, ומוכח מכאן כמ"ש אאמור"ר שליט"א דאף בדאיכא רוב ולענין כל דפריש ניזיל בתר רובא, מ"מ לא נפקע זכות ההקדש מתערובת זו, וכשהוציא את כולן מעל בודאי, שו"ר בספר מרן זללה"ה שם שהוכיח כן מפסחים כ"ז ב' וכתב שגם דעת תו' כן וכמ"ש כ.

**מיהו** לא נתברר בירושלמי אם ר"ע ורבנן פליגי בדיני ספק או דכולן שוין בספק, ופלוגתתם בדין א"ת בספק מעילות, דאפשר לפרש מ"ש ר"י הדר דתימר כו' שבא לבאר מה שהזכירו רבנן כולן ואחרונה, ור"ע הזכיר שני' וראשונה דלא פליגי, אלא רבנן שפטרורו מספק נקטו דבריהם אף במרובין, ולרבותא דאפי' הוציא ט' לא מיייתי קרבן, [עיי' לעיל אם יש כל דפריש על התשיעית], או לומר שהספק בכולן שוה, [ואם נימא דר"ע פליג אף בעשר, קמ"ל דרבנן פליגי אף בשתים, אבל לא מצאתי טעם שלא יחשב כל דפריש, ויפטר].

**נמצא** לפ"ז דמתני' קמ"ל דיש דין א"ת אף בספק כה"ג שאין הפרוטה מיוחדת לד', ואע"פ שכשהוציא את הראשונים הי' פטור, מ"מ כשהוציא עד האחרונה חייב א"ת, וקמ"ל נמי דלכו"ע כשהוציא את האחרונה מעל בודאי, דביטול ברוב לא מפקיע ממון הקדש, וממילא נשאר דין מעילה, והיינו דקמ"ל דחכ"א עד שיוציא את כל הכיס, שאז ימעל בודאי, ובשאר איסורין כה"ג פטור, [ואף במעילה אם הי' כזית לענין איסור אכילה אם נימא דחייב אף בפחות משו"פ, הכא פטור דבטל ברוב], ומיושב בזה קצת סתמות המשנה דעיקרה מתפרשת לומר פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס מועלין בה, רע"א בראשונה וחכ"א עד שיוציא את כל הכיס.

**ובבבא** דאומר פרוטה בכיס זה הקדש יש חידוש יותר שחייבין משום מעילה, שהרי גם כלפי שמיא אין כאן פרוטה מבוררת

מהתוספתא, ובאמת יש לדקדק מ"ט לא קתני כיון שהוציא אחת מהן מעל, ולכאורה לשון הראשונה מיושב טפי בדאיכא רק אחת, שזו שהוציא היא ראשונה לאחרונה או לשני', אבל אם יש הרבה הרי הראשונה אינה נקראת ראשונה אא"כ הוציא אח"כ את כולן, וע"ז נופל לשון ראשונה על אותה שהוציא ראשונה, אבל אם הוציא רק אחת אין עליה שם ראשונה, משא"כ כשנשאר רק אחת דמיקריא שפיר ראשונה זו שיצאה כיון שהנותרת היא אחרונה, או דכלפי שני' חשיבא ראשונה, ויש לדחות.

**ולפמשי"כ** יש לקיים הדיוק מהתוספתא ומהמשנה אף אם נימא דממון הקדש לא בטל כמו שממון הדיוט לא בטל, ואם יוציא את כל הכיס מעל בודאי, אבל מ"מ לר"ע אינו חייב על הראשונה אלא כשיש רק שני', דהיכא דאיכא למימר כל דפריש מרובא פריש, לא חשיב ספק לענין א"ת, ויתכן שאם היו שלש מטבעות אפי' הוציא כולן חוץ מאחרונה לא מעל לר"ע, דאף בשנים אחרונים אמרינן כל דפריש מרובא פריש, וצ"ע ובידור ולע"כ בזה, וכעת ראיתי בספר מרן זללה"ה שם שכ' דכונת תו' משום כל דפריש ולא שיבטל לגמרי, וזה כמ"ש מיהו ממ"ש תו' דמטבע חשוב ולא בטל ל"מ כן, דלענין כל דפריש לא מהני ד"ז.

**והדברים** מבוארים בירושלמי דמאי פ"ז ה"ד תמן תנינן פרוטה כו' תנא על הראשונה מעל בספק ועל השני' מעל בודאי דברי ר"ע וחכ"א על כולן מעל בספק ועל האחרונה מעל בודאי, א"ר יודן אבוי דר' מתניא הדא דתימר כשהיו עשר אבל אם היו שתים על הראשונה מעל בספק ועל השני' מעל בודאי, ובבבא גר"א הגיה על כולן לא מעל בספק, ופי' הטעם משום דבטל ברוב מדאורייתא, אבל מהא דקתני שעל האחרונה מעל בודאי מוכח דלא בטל ברוב, וע"כ כונתו כמ"ש כ' דעל הספיקות אמרינן כל דפריש, אבל

נחתין לדין ברירה, וכן אם מקדיש זו שתשאר באחרונה, תלוי בדין ברירה.

**וכבר** הקשה כן ר"ל בירושלמי שם, שאם תלוי בהקדשתו הר"ז דומה לשני לוגין שאני עתיד להפריש, שאם לבסוף לא הפריש אגלאי מילתא דהוה כולו טבל, ולפירוש בתרא בתו' בגמ' ד"ה דתנן זוהי קושית הגמ' מכיסין אלוגין, [וכ"מ מדהביאו בגמ' הבריתא דמסיים בה כדר"י ור"ש ולא המשנה ש"מ דהקושיא מר"י ור"ש, גם מ"ש תו' דהקושיא שיהא באחרונה לר"מ צ"ע, דהא יש כאן מע"ר ותרו"מ ומע"ש ואיך אפשר להחליט הכל בלא הפרשה, ועוד צ"ע בזה], ואפשר דכך יש לפרש בירושלמי שאם חל על האחרון תלוי בדין ברירה, או דבתלמודן ג"כ יש לפרש דהקושיא שלא חל כלום בלא הפרשה, וז"ל הירושלמי רשב"ל בעי קומי ר"י מה בין האומר בכיס מה בין האומר מן הכיס, רשב"ל אומר אפי' הוציא את כל הכיס לא ימעול כמה דתימר למפרעו טבל שתה ואמר אוף הכא למפרעו חולין הוציא, אלא כאן תלוי בהפרשה, אר"י כאן וכאן תלוי בהפרשה נעשה כאומר אל יצא הכיס הזה מידי פרוטה הקדש, מחלפה שיטתי דרשב"ל כו'.

**ואפשר** דענין לא יפטר כיס זה מן ההקדש הוא כמו מפריש מעות לחטאתו ולשקלו, ששעבוד כל המעות לחטאתו ולשקלו, אבל אחר שיביא חטאתו ושקלו יהיו בדין מותר, וכמו שמותר שקלים חולין, וכן בחטאת כשאומר שאביא מהן לחטאת כדתנן בפ"ב דשקלים, ה"ה הכא הר"ז כאומר שאביא מהן פרוטה להקדש, והא דלא תלוי בדין ברירה היינו מפני שההקדש שותף גמור בכל הכיס מעכשיו, ואינו עתיד להתברר למפרע איזו פרוטה היתה של הקדש, כמו במקדיש ארבעים מתוך שמונים אם בידו לברר, וה"נ נעשה שותף עם ההקדש, וחלוקתן תתברר מכאן ולהבא ע"י מעשה שלו, שאם יוציא חלק לחולין הרי בירר שחלק זה של החולין,

לד', שהקדיש פרוטה לזכות ההקדש כמקדש אחת משתי נשים או ארבעים מתוך שמונים, [וכ"כ אאמו"ר שליט"א דמירי בכה"ג דאל"כ הר"ז תלוי בדין ברירה], והי' מקום לומר דליכא אשם מעילות בכה"ג בין בהוציא כל הכיס דבכל אחת לא הוציא המיוחדים לד', ועכ"פ בהוציא אחת שלא יביא א"ת, [וגם בשאר איסורים יש בזה חידוש שמביא א"ת על מצב מסופק במוחלט, שאין כאן ספק עבירה מבוררת, אלא ודאי עבירה מסופקת, ועתו' הרא"ש גיטין ע"ג ב' ובספר אאמו"ר שליט"א הוריות ג' ב' בהיה דאמרינן אשם תלוי א"ב, מיהו התם גרע, והכא במקדש אחת משתי נשים חשבינן ל' כספק גמור, שהרי אם יבא גם על השניה חייב חטאת, ואם קידש אחת מג' נשים בטל ברוב, דלא גרע ממבוררת שנתערבה, ולע"כ], ולענין כל דפריש לא גרע מפרוטה שנפלה לתוך הכיס שיש לפטור בכל אחת שנטל, ואע"פ שבאמת אין כאן פרוטה מבוררת, מ"מ אם אמר שיחול תרומה באחת מקופות אלו כיון שזוהי קופה אחת מן הראוי שיחול ויהא מותר מדין כל דפריש, וכן בקדושין, ומ"מ לענין מעילה בהוציא כולן מעל, דבעלות ההקדש לא בטלה, ועי' בספר אאמו"ר שליט"א מנחות סי"ב לדף ע"ח ב'.

**באומר פרוטה מכיס זה הקדש איזו קדושה חלה**

#### בכיס

ב. **שם** במשנה ומודה ר"ע לחכמים באומר פרוטה מן כיס זה הקדש שהוא מוציא והולך עד שיוציא את כל הכיס, פי' דמודה ר"ע שאינו חייב משום ספק, אבל חייב משום ודאי כשיוציא את כל הכיס, דאם כשמוציא כולו ג"כ פטור כ"ז שלא קרא שם הקדש על פרוטה מסוימת, א"כ אין שייך להזכיר כאן מודה, ויש להבין איזו קדושה חלה בכיס זה, שכבר נתקדשה פרוטה אחת בודאי, ומ"מ אין ספק בראשונה שהיא זו שנתקדשה, ואם הדבר תלוי בדעתו, לכאורה

וה"נ בג"ל נשתעבדו כל המים לצורך הג"ל והם כבר קודש, ומ"מ המותר חולין, ולכאורה בקדושת הגוף ע"כ קדש וחולין מעורבין זב"ז, אבל בקדו"ד שייך בעלות שחלוקתה בענין זה, מיהו אין זה מוכרע ואפשר דבקדושת הגוף ג"כ שייך ענין זה, כמו שאפשר להשתתף בשתי חטאות אחת לראובן ואחת לשמעון ואחת עולה ואחת שלמים, וכן באחת שתהא עולה או שלמים, אפשר דה"ה שותפות של חולין והקדש בתנאי המתברר מכאן ולהבא, עי' בספר אאמו"ר שליט"א קנים ס סק בד"ז, דאפשר דבעינן עכ"פ קדושה מוחלטת למזבח, ולפי צד זה צ"ל שאין מתקדשין המים קדושת הגוף עד שישפוך המותר מג"ל, ועי' בספר אאמו"ר שליט"א מעילה י"ג ב' דמשמעות לישנני' דר"ל דאיכא טפי מים בצלוחית ועי"ש משה"ק לפ"ז, ומ"מ בשמעתין מבואר דבאמת לר"ל איירי בדאיכא מותר ולא נתקדש אלא ג"ל.

**והנה** המים שבצלוחית היתרים מג"ל יש לדמותם לקדושת אחריות, וכשאינו רוצה להקדישן קדושת הגוף הואיל ודעתו לשפכן, [שאינו לו מה לעשות בהן אם יקדישם שקדושת הגוף של המים אין לה פדיון], ע"כ הקדיש רק ג"ל ודינו כמעות שאמר שאביא מהן לחטאתי ולשקלי שהמותר חולין וכנגד חטאתו קדש, ומתבאר הענין כמש"כ דהא מדמינן לה להא דלא יפטר כיס זה מן ההקדש. וקמ"ל מתני' דבאומר פרוטה מן כיס זה הקדש אע"פ שהכל משועבד להקדש גרע מספק הקדש ואין בזה מעילה כלל, ואף אם יתברר בסוף שאבד המותר ומיושב בזה דעיקר מתני' בהלכות מעילה איצטריכא, וניחא לי' לתנא לשנונה בדר"ע ורבנן לבאר אם זה ספק או לא.

וכבר כ"כ אאמו"ר שליט"א עי"ש שביאר הדברים, [אלא דשם לא נקט בשעבוד כולו, והשאר כמותו, אלא בשעבוד שותפות, וזכות החלוקה כפי רצונו, והחלוקה מכאן ולהבא].

**ולפמשי"כ** לעיל במתני' דשקלים אם אבדו מקצת מן המעות הרי כל הנותר משועבד לשקלו, [מיהו התם דאחריותן עליו לא סגי בהפרשה וכאן סגי בהפריש פרוטה אחת להקדש], ומבואר כאן דמ"מ אם הוציא מקצת לא מעל ואגלאי מילתא דמה שהוציא חולין הוא, ואמנם לאו שפיר עבד שמייעט בזכות השעבוד של ההקדש, אבל משמע שאפי' יאבד הנותר לא נאמר דאגלאי מילתא שמעל, דלשון המשנה שהוא מוציא והולך כו' משמע שאין כאן שום חשש איסור מעילה, דכ"ז שהשאר שיעבוד להקדש כפי הצריך, לא פגע בקדשי ד', וזה אינו משתנה ע"י מאורעות העתיד, ולפמשי"כ אינו יכול לומר שמה שהוציא תחלה זה ה' של ההקדש, דע"י הוצאתו קבע זה לחולין, וממילא הנותר הקדש, ואם הוציא אחר את הפרוטה האחרונה מעל בודאי.

**ובירוש"מי** שם אמרו מחלפה שיטתי' דרשב"ל תמן הוא אומר מועלין בפרוטה לפי חשבון ג' לוגין והכא הוא אמר הכין מן דצרכת לי' חזר ופשטה, (ויעוי' בבהגר"א), ולכאורה פירושו דגבי ניסוך המים ארשב"ל מעילה י"ג ב' דנתנן בצלוחית אין מועלין אלא בג"ל, וש"מ דאפשר שיהא בכלי ג' לוגין מקודשין שמועלין בהן, ועדיין בידו לברור ולנסך איזה שירצה, והכא סבר שאם בידו לברור ע"כ שלא חל עדיין, ומשני דקיבלה מר"י דכשאומר לא יפטר כיס זה מן ההקדש הדין כן שיכול לברור ההקדש כרצונו,

## סימן יח

## הערות ע"ס הרמב"ם

כדאמר ב"ק כ' ב', ובסמוך בשוגג כתב מה שנהנה ולא הזכיר פגם, ובפשוטו דינם שוה. (א"ה, ע"י סי"ב ס"ק י"א משנ"ת בזה)

**שם** ואזהרה של מעילה כו' דעת רש"י ותו' כהראב"ד דילפינן לה מתרומה בגז"ש. (א"ה וע"ע ס"ט סק"ד).

**ה"י** יש דברים שאין חייבין עליהן מעילה מד"ת אבל אסור ליהנות בהן מדברי סופרים והנהנה מהן משלם קרן בלבד כו' הלשון צ"ב, דבאמת גם באלו שאסורין בהנאה מדאורייתא כחלב וביצים ליכא חיוב תשלומין אפי' מדרבנן, ויש שמועלין מדרבנן אע"פ שמתרין בהנאה מדאורייתא, כגון הדם שיצא לנחל קדרון שמועלין בו מדרבנן, וחייבין לשלם, והזבל והפרש שבחצר אסורין בהנאה עד שיפדום ויתנו דמיהן ללשכה, אבל הנהנה בלא פדיון לא מעל ואינו חייב בתשלומין, כ"נ, וקדשים שמתו מועלין בהן מדרבנן, ויש נדון אם אסורין בהנאה מדאורייתא, וכל מה שאמרו לא נהנין ולא מועלין אין בהם חיוב מעילה ויש שאסורין מדאורייתא ולא מהני פדיון להתירם, ואם נהנה פטור, ויש שאסורין מדרבנן ומהני פדיון להתירם, אבל לא תיקנו חיוב תשלומין למי שנהנה בלא פדיון.

**ה"ז** לא יהא זה חמור משבת, לא נתפרש טעם זה, דלענין שבת בעינן מלאכה חשובה, ובעינן בהוצאה ובבישול כגרוגרת, ודכוותה בצמר בגוזז וצובע וכיו"ב מלא הסיט, אבל בקדשים החיוב מפני הזלזול בקדשים, ואין חילוק בין החורש כל שהוא לגוזז כל שהוא, ושיעורו בשתי שערות בין ארוכות בין קצרות, וכן העובד אפי' הוציא עליה משא פחות מגרוגרת חייב, ואפי' פחות משה פרוטה.

**רמב"ם** ריש הלכות מעילה מנה חיוב התשלומין מצות עשה, ולכאורה יש כאן חיוב ממון כגזל של הדיוט, ובפ"א ה"ג כתב חיוב תשלומין במזיד כשפגם, ואע"פ שאין המזיד בפרשת מעילה, מיהו מצינו חיוב תשלומין גם בקרבנות פסולים, שאין בהם הפסד להקדש, ועוד שבכלל המצוה חומש ואשם וכמ"ש שם, גם בפ"א סוף ה"ג.

## פרק א

**ה"א** וכל הנהנה בשוה פרוטה מקדשי השם מעל, בפ"ז ה"ח כתב רבנו ויראה לי שאינו לוקה על פחות משה פרוטה אם היה מזיד, ולמדנו מזה דאף פחות משה פרוטה חשיבא מעילה, וכן יש ללמוד ממה שריבתה תורה פחות משה פרוטה להשבון, וקרינן ביה ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, וש"מ דחמיר איסורו בעצמותו, גם בלא טעמא דחזי לאיצטרופי, ואף למ"ד ח"ש מותר מן התורה כאן אסור מדאורייתא, וכ"מ ממה שמצטרף לשוה פרוטה אפי' לאחר שלש שנים, וכונת רבינו כאן ללמד שבהנאה לחוד מעל אע"פ שלא אכל.

**ה"ב** אפי' אכל הזר מאלו כו' בגמ' ז' ב' דייקנן מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא, וש"מ דמתני' על הכהנים נמי קיימא.

**ה"ג** כל המועל בודון לוקה ומשלם, חיוב מלקות שנינו מכות י"ג א', והכלל הוא שכל המשלם אינו לוקה, ואין חיוב מלקות במעילה אפי' אכל כזית, עד שיהא בו שוה פרוטה, וא"כ מדקתני לוקה ש"מ שלוקה ומשלם, דאל"כ הול"ל שמשלם ואינו לוקה.

**שם** מה שפגם מן הקדש בראשו [לאפוקי חומש] בפשוטו הנהנה שוה פרוטה אע"פ שלא פגם חייב לשלם, דכהדיוט מדעת דמי,

**ה"ב** קדשי בדק הבית כו' העובד בהן אינו לוקה כו' כשלא נהנה שוה פרוטה כדלעיל ה"ג.

### פרק ב

**ה"א** שהזריקה מועלת ליוצא כו' יש לעי' למה השמיט דין יצא כולו, ושנאו רק לקמן פ"ג ה"א גבי בשר ק"ק, ופשטות מימרא דר' יוחנן ו' ב' אתרוייהו.

**ה"ב** עד שישרף ויצא לבית הדשן, לעיל ה"א כתב עד שיצאו ולא הזכיר שישרפו, ואם בדוקא הוא, יתכן שהשמיט ישרף בקדשים קלים מפני סוגית הגמ' י' א' באימורי קדשים קלים לאחר שהעלן, ומ"מ הלשון שכתב כאן בה"א סותר למ"ש בפ"ג ה"א, וראיתי בגליון הגרע"א ז"ל כאן ה"ו שציין לשם, ולא הקשה מהלכה א' שכתב בהדיא שמועלין באימורי קדשים קלים עד שיצאו לבית השריפה.

**ה"ג** וקומץ, עי' ס"ג סק"י.

**ה"ד** עד שישרפו ותגמר שריפתן בבית הדשן ויתוך הבשר, לכאורה יתוך הבשר הוי קודם שתגמר שריפתן כדאמר זבחים ק"ו א'. - א"ה, וע"ע ס"ג סק"ט.

**ה"ו** אבל אסור ליהנות במוראתה ונוצתה, ד"ז צ"ע דבגמ' אמרו כן בעוה"ע, אבל בחטה"ע בפשוטו ניתרין עם הבשר, ואפשר שאף יש מצוה באכילתו, אבל א"כ שייך לפגל ביצי תורין, ול"מ כן, ואכתי י"ל דבני מעים עדיפי מביצים, מיהו פשטות הדברים שאין מצוה באכילתו אבל הם ניתרין עם הבשר וצ"ע. - א"ה, וע"ע ס"ג סק"ט.

**ה"ז** כל זמן שהם בכד של זהב כו' נתנו אותן בצלוחית מועלין בכולן, הלשון סתום כלשון המשנה, והכוונה למים ששואבין מערב שבת, אבל בכל יום שואבין בצלוחית, ואפשר שמיד עם המילוי מועלין בהן שאין נותנין חולין בכלי שרת, ומועלין בכולן היינו

אם מילא יותר מג' לוגין, והצלוחית עצמה אינה מחזקת יותר, ומשירדו לשיתין אין מועלין בהן כדין הנכסים.

**שם** במהר"י קורקוס, א"ה, עי' ס"ז סק"ט.

**ה"י** לוג שמן של מצורע כו' בבא בפ"ע לכו"ע מועלין בו עד שיתן מתנותיו, אבל בבא עם הזבח ס"ל לת"ק דרבי זבחים מ"ד א' שיצא ידי מעילה בזריקת דם האשם.

**שם** ה"א בין לאחר הכפרה עד שיצא לנחל קדרון, שלא תיקנו מעילה כ"ז שהדם בעזרה, מפני שאסור ליהנות ממנו כ"ז שהוא בעזרה, ואפי' ע"י פדיון, ומשיצא מותר ליהנות ממנו ע"י פדיון, ומדאורייתא מותר מיד משנזרק הדם, והשירים משנשפכו על היסוד.

**ו"ש** רבינו סתום אם המעילה מדאורייתא, דהיינו שהקנו ב"ד הדם לבדק הבית, ודנו בזה בתו"י, מיהו צריך בזה כח הפקר ב"ד והקדש ב"ד ולא מצינו שעשו כן, ולכן יש לנקוט שהמעילה מדרבנן, ומ"ש ודמיו להקדש בפשוטו היינו לבדק הבית. - א"ה, עי' ס"ו סק"א ס"ז סק"י.

**שם** אבל המקיז כו' מעילה זו מדאורייתא, ולא מהני ליה פדיון, אלא שאם נהנה מעל, ומשלם לדמי הקרבן כמו ברכב על הקרבן.

**שם** ה"ג גחלת שפקעה משמע גחלת של עץ דומיא דגחלת של בדק הבית, ומסוגית הגמ' נראה דגחלת דמתני' היינו בשר שהוקטר עד שנעשה גחלת, עמשנ"ת בזה (ס"ד סק"א ג') בסוגיא ט' ב'.

**שם** ה"ד ט"ו דשן כו' כאן מבואר דדישון מזבח הפנימי והמנורה אף ע"ג המזבח לא מועלין, דומיא דחיצון, ומ"ש בחיצון בין קודם הרמה כו' יש בזה חילוק שבתרומת הדשן מועלין לעולם, ובדשן משירד מע"ג המזבח אין מועלין, ונתבאר במקומו (ס"ד



סק"ב ט' א', ויתכן שמועלין עד שיגיע לבית הדשן עי"ש.

שם הט"ז הרי הן כחטאות המתות, הלשון סתום דהא תורין שלא הגיע זמנם כשיגיע זמנם מועלין בהן.

שם כחטאות המתות, א"ה עי' ס"ו סק"ב ד'.

### פרק ג

ה"א וכן אם נפסלו כו' מועלין בהן מדברי סופרים כו' כיצד כו' כ"ז צ"ת דהא רבה איתותב, ואפי' לרבה דוקא שחטן בדרום כמאן דחנקינן דמי, אבל באינך מועלין מדאורייתא.

ה"ב אין מועלין בבשרן, צ"ע למה לא אמר שהקרבת כשר כיון שלא נעשה הדם שירים.

ה"ג בכס"מ ובגליון הגרע"א ז"ל ע"פ מ"ש בשטמ"ק מנחות מ"ז ב' קי"ל כר"ג גם בק"ק, ובאמת בסוגיא ו' א' מבואר דבקדשים קלים כו"ע מודו לרב גידל.

ה"ד לא מעל, א"ה עי' ס"ו סק"ד.

ה"ו ושחט שתייהן כאחת כו' אבל אם שחט זו אחר זו כו' הלשון צ"ב, ופשטות הדברים בגמ' שאם זרק הדם כשהדם של שתייהם בכוס מהניא הזריקה לשניה, אפי' שחטן זו אחר זו, ואם זרק הדם קודם קבלה של שניה אפי' שחטן כאחת לא מהניא לה הזריקה.

ה"ז חוץ מעוה"ע כו' הואיל ושינה כו' משמע אפי' אם אינו חייב חטאת, וצ"ע איך שייך לעשות חטאת כשאינו מחויב בה, ועיקר דינו של ר' יהושע צ"ת.

ה"ח יצאו השירים כו' שהרי קרב הקומץ כמצותו, יעוי' בכס"מ ולכאורה שירים שחסרו ונפרס לחמה איבעיא לן במנחות י"ב א', וביוצא ונטמא מייחנין שם דלר"ע אין

מועלין בהם, וזהו שחילק רבינו כאן ולעיל פ"ב ה"ז, ולע"כ.

ה"י יפול מה שנהנה ללשכה, לכאורה חוזר לתרומת הלשכה שממנה מקריבין קרבנות הציבור, וזהו קרבנות ציבור לציבור. - א"ה, עי' ס"ה סק"ג ס"ז סק"ו.

ה"יא אע"פ שהעלן כו' לגרסא זו כבר שנה כן בפ"ב ה"א, אפי' העלה האימורין כו', ואם נגרוס כבגמ' אחר שהעלן, וכמו שהביא הריק"ו, קשה דבפ"ב ה"א כתב שמועלין בהן עד שיצאו לבית הדשן, וכאן כתב שהעלן לראש המזבח משמע שלא הקטירן, ואי מיירי קודם זריקה הדין מיושב וכמ"ש הריק"ו, וצ"ע.

ה"יב ובראב"ד, א"ה עי' ס"ז סק"י.

ה"יג לשלמים לאו דוקא לענין מעילה, אלא שביציהן כדמי שלמים.

### פרק ד

ה"ז יוסיף חומש על מה שנהנה כו' כך מפרש רבנו לשון יוסיף שאמרו בברייתא ט' ב', אבל בפשוטו דמי המעילה מועלין, ומוסיף מביתו לדמי חטאת, וקמ"ל שיקח בדמי המעילה חטאתו, כדי שלא יחשבו כחטאת אבודה שנתכפר באחרת. - א"ה, עי' ס"ה סק"ו.

שם ועדיין לא הפריש מעילתו כו' מבואר שמפרישין תחלה לאיבוד אם נודע לו קודם לכן, וכ"ד תו', ועמשנ"ת (ס"ה סק"ו) י' א' בזה, ואם נימא דלא בידעה תליא מילתא אלא בהפרשה, יש להסתפק אם הפריש הקרן קודם כפרה ועדיין לא הפריש החומש אם מפריש החומש בתחלה לאיבוד, ובסברא נראה שאף החומש אין מפרישין לאיבוד אלא לנדבה, ואין מגרע מה שאינו הולך למקום הקרן, דכמותר חטאת דיינינן ליה.

ה"ח יש מעילה בנדרים, א"ה, עי' ס"ג סק"ו.

ה"י יפול מה שנהנה ללשכה, א"ה עי' ס"ה סק"ז.

אם העשב הפקר צ"ע אם מהני רצונו בתיקון העשב.

### פרק ה

**ה"א** אחד המקדיש כו' בתו"כ מבואר שזהו החידוש בכל הני אע"פ שאינם ראויין בעצמן לבדק הבית ולמזבח רק לדמיהן, מיהו בהקדש דמים למזבח אין יתרון שיהא ראוי למזבח או לבדק הבית, דמעיקרא לדמי קרבן אקדשיה, ורבינו העתיק למזבח אבן או קורה. (א"ה, וע"ע ס"ח סק"ה)

**שם** או קרקע, ומועלין רק באבק או במה שתלש מן המחובר, וק"ק למאי עפר הרי הוא ראוי לבנין, ואפר נלמד ממתני' י"א ב' המקדיש דישון בתחלה מועלין בו, לפי' רבינו במתני' דתמורה ל"א ב' הקדש בדק הבית חל על הכל לאתויי שיפוי ונבייה, היינו עפר ואפר, וזה תלוי בגרסתו ופירושו במתני' י"ב ב' י"ג א' ונתבאר במקומו (ס"ח סקט"ז).

**ה"ד** בהעלם אחד קאי אכל הצירופים של חצאי פרוטה.

**שם** כיצד החורש כו' צ"ע דבכה"ג הו"ל יורד לשדה הקדש ואין כאן מעילה כלל.

**שם** מאבקה ונהנה בו ופגמה מעל, בפשוטו אם האבק שוה פרוטה הרי יצא לחולין בנטילתו האבק לעצמו, ומעל אע"פ שעדיין לא נהנה ממנו, ואע"פ שלא פגם, דכיון שזהו רכוש של הקדש השוה פרוטה והוציאו לחולין מעל, ומלשון רבינו משמע שהדש פוגם השדה בנטילת האבק וגם האבק מועיל לתבואה שדש בה, ונמצא שפגם ונהנה, וכן בחרישה להעלות אבק פוגם בשדה, והועיל לעשב שנתן בה, ומעל כשנטל העשב, וכ"ז צ"ת, שאם העשב שלו מעל מיד בחרישה, ואם העשב אינו שלו לא נהנה בחרישה, ואם לא חשיב מזיק בחרישה מפני שמועיל לעשב י"ל שמעל גם בלא נטילה, כמו בחורש לטובת חבירו, מיהו

ה"ו גידולי הקדש מועלין בהן, בתמורה תנן סתמא ומועלין בגידוליהן, ואם ס"ל לרבינו דחלב וביצים כגידולין, הרי איכא סתמא גם במעילה שמועלין בהן, אלא דהו"ל סתם ואח"כ מחלוקת, ומתני' י"ג ב' דשרשין ודקן לא מכרעא כמאן, אבל מדר' יוחנן משמע דמוקים לה בעצים דאייתי מעלמא משום דס"ל דבעצים דגופה יש מעילה, וכן מפרש רבינו אוקימתא דרבינא ב"ב כ"ו ב' כדבסמוך.

**שם** וכן הזבל והפרש שבחצר הקדש כו' הלשון צ"ב, דהא הזבל והפרש מיירי בקדשי מזבח כמבואר בגמ' י"ב ב', ובהם שנינו שאין מועלין בגידוליהן, אבל בקדשי בדק הבית הזבל והפרש של הקדש, ונראה שמועלין בהן, כמו בביצים וחלב. (א"ה, ועי' ס"ז סק"ו)

**שם** ומה יעשה בהן ימכרו ויפלו דמיהן ללשכה, לכאורה לשכה היינו דבדק הבית, ובכל הני שמותרין בהנאה מדאורייתא ולא נהנין מדרבנן פודין אותן ודמיהן לבדק הבית, והיינו דר"א י"ב ב'. (א"ה, ועי' ס"ה סק"ז)

**שם** ערבה הגדילה כו' דעת רבינו דכל שאינו מפסיד להקדש לא מעל, ומ"מ הדברים מחודשים מה בין עצי ערבה לכל עצים של גידולי הקדש, ואמנם להראב"ד מועלין בהן, ומתני' בערבות שמלקטין ממוצא, ושם אינו שדה של הקדש, שאין מביאין קרבנות מרכוש בדק הבית.

**שם** אילן של הדיוט כו' כאוקימתא דרבינא ב"ב כ"ו ב', וכו' יוסי דמועלין בגידולין.

ה"ז שבנה אותו העוף מעצים ועשבים וכיו"ב, מפרש לה בעצים דאייתי מעלמא כר' יוחנן, ולכן הזכיר עשבים דודאי מעלמא נינהו.

**שם** ובכס"מ, עי' ס"ח ס"ק ט"ו.

ה', דכשנהנה ממנו הר"ז כמוקטר עבודו. [א"ה, ועי' ס"ד סק"ה]

### פרק ו

**ה"א** בכלי זהב טהור, כ"ה בפיה"מ, ונקט רבינו דכלי כסף ונחשת חשיבי יש בו פגם, ואמנם מצינו בב"מ כ"ט ב' כלי כסף וכלי נחשת משתמש בהן לצרכן אבל לא לשחקן, אבל אכתי י"ל דתכשיטין של כסף לא חשיבי יש בו פגם, ומ"ש כגון בגדים כולל לבוש מציעאה ודלא כר"ע. א"ה, וע"ע ס"י סק"א ר'

**שם** ויתכוין ליהנות, בגמ' לא הוזכר תנאי זה, ומקורו בתוספתא, ובפסחים ל"ג א' מבואר דמתעסק ג"כ חייב.

**כיצד** הרי שהתיר מטלית כו' בפשוטו התרת המטלית פטור משום מזיק, ואין ההנאה שמשתמש במטלית מבטלת שם מזיק מקריעת המטלית. [א"ה, ועי' ס"י סק"ג ד']

**ה"ב** ק"ק התמימים כו' שהרי הן דומין לכוס של זהב כו' גרסת רבינו כבמשניות תלש מן החטאת כשהיא חיה כו' ולא כלפנינו הנהנה מן החטאת, וא"כ מבואר בגמ' דתלישה מתמימה היינו כוס של זהב, וההנאה היא השווי של הצמר הנתלש, והפגם בבע"מ מפני שהפודה אותה מתכוין להשתמש בצמר לאחר שחיטה, והראב"ד אפי' אם גרס כלפנינו ולכן הקשה דלא חילקו בין תמימה לבע"מ בגזיזת הצמר, אבל קשה דמ"מ הו"ל לאתויי סוגית הגמ' י"ט א', ושם מבואר דקרבן תמים היינו כוס של זהב.

**ה"ג** הואיל ואינו חייב קרבן כו' בפיה"מ כתב איפכא ועי' לקמן ה"ה לא מתחלל וחייב בקרבן.

**שם** אבל אם נהנה בו ופגמו ולא הקנהו לאחר יש בו מועל אחר מועל, פי' תו' באינו מתכוין להוציאו מהרשות שהי' שם רק להשתמש ע"מ להחזיר, ואינו בדין גולן כיון

ה"ח ט' המקדיש את היצר כו' גזברים ששפו כו' רבינו גרס ששפו במקום שלקחו, ולכן לא פירש דרישא י"ג ב' שייכא לסיפא י"ד א', וכבר נתבאר כ"ז ס"ח ס"ק ט"ז.

**שם** הי"א פודה אותן בשעת זרען ואע"פ שלא פדה כו' משמע שא"א לפדותן יותר, אבל במתני' פר"ש שפודה כפי ערך שהיו הזרעים שוין בשעת הזריעה, אע"פ שעכשיו השביחו בזריעה שצמחה, וכמ"ש הכ"מ, והריק"ו פי' כן גם בדברי רבינו.

**שם** הי"ג הקדיש תורים לבדק הבית, כ"ה בתו"כ, והיינו משום דלמזבח הו"ל קדושת הגוף, ואין בקדושת דמים למזבח קיימין.

**שם** הי"ד מתנות כהונה שבלו מועלין בהן כשאר קדשים, ודינם ככלי שחת דלא נפקי לחולין, ומ"ש דבחדשים אין מועלין היינו בשימוש של לבישה והנאה, אבל בשימוש של כילוי, תלוי בפלוגתא דר"מ ור"י עמש"כ סי"ד סק"ה ולע"כ.

**שם** ה"טו קדשי גוים כו' כבר תמה הכ"מ דהו"ל למיפסק כו' יוסי, ועוד דכיון דר"ש יליף לה מתרומה היינו ר"ש לשיטתו שאין תרומת הנכרי תרומה, וכיון דקי"ל כרבנן ממילא ה"ה בקדשי מזבח של נכרי, ולהרמב"ם לשיטתו יש ליישב עמש"כ ס"ט סק"ד.

**שם** ה"טז אבל אם הרים בקטורת כשתעלה תמרתה מעל, רש"י בפסחים כ"ו א' מפרש שהנהנה מהריח של ההקטרה בפנים לא מעל, ורק הנוטל קטרת ומקטירה לעצמו ומריח בה מעל, אבל בגמ' שם משמע שיש איסור להריח וכפי' רבינו, ואע"פ שהחלק שמריחין אותו זה ממה שהוקטר כבר, מ"מ כ"ז שלא נעשית מצותו חשיב גם הריח קדשי

שסבור שהוא שלו, אבל רבינו פי' מתני' ע"פ התוספתא, וכמ"ש הראב"ד, ולפי תו' מייירי מתני' בנטל הבהמה והכלי שרת לעצמו באופן שבבדק הבית היה יוצא לחולין, והתוספתא בנטל רק להשתמש ולהחזיר לרשותו. (ועי' סי"ג נה' באורן)

**ה"ה** ובא חבירו ותלש כולן מעלו, לכאורה ד"ז הוא גם בבדק הבית, ומתני' מתפרשת בנטלה לעצמו דלא נפקא לחולין, ואפ"ה על הצמר חייב, שיצא לחולין בתלישתו.

**שם** וכן אם נתנה לחבירו כו' לשון הגמ' קדושין נ"ד ב' וכי מאחר דאין מתחללת קרבן במאי מיחייב, וכבר נחלקו בזה הראשונים קדושין שם, וכן הראב"ד כאן הסכים שחייב בנתינה לחבירו אע"פ שלא יצא לחולין, והתוספתא מתפרשת שפיר בנשתמש בה. [א"ה, ועי' סי"ג סק"ג]

**שם** במשנה למלך, א"ה עי' סי"ג סק"א ח'. **ה"ז** ואם נתנה לחבירו וחבירו לחבירו הראשון בלבד מעל, פי' שיצא לחולין בנתינה זו, ודינה כפסולי המוקדשים, שחוב הקדושה על המועל כדין פדיון, וכ"ה פשטות הדברים שמועלין בדמי חטאת ועולה, והיינו בנתינה לחבירו וש"מ דנפקי לחולין, אלא שבבהמה נשאר בה דין פסולי המוקדשים. [א"ה, ועי' סי"י סק"ז]

**ה"ז** על דעת שהיא שלו, א"ה עי' סי"ג סק"א.

## פרק ז

**ה"א** תן לי מאותו בשר לאורחין כו' הבא לי מן החלון כו' משמע דמפרש שהביא לאורחין מן החלון, דברישא ג"כ קרי ליה תן לי. [א"ה, ועי' סט"ז סק"ה]

**שם** לא היה בלבי שיביא אלא מן המגדל כו' הרמב"ן קדושין נ' א' כתב דא"א לפרש כן, אלא בשני חלונות שלא יסתור פיו מחשבתו. [א"ה ועי' סט"ז סק"ו]

**שם** ואפי' הי' השליח חש"ו, א"ה עי' סט"ז סק"א.

**שם** והשליח פטור, לא נתפרש הדבר כמ"ש הריק"ו.

**ה"ב** בד"א כשהיו החתיכות כו' הטעם משום דאמר המשלח דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים, ולא היה לו לשליח לעשות שליחותו, וממילא גם החלק של איסור לא יתייחס למשלח, שהרי מטעם איסור עולה לא היה לו לעשות שליחותו, אבל הדברים מחודשים, והרי בטו"מ ושליחות יד דיש שלד"ע, אף באמר לו לעשות כן בשבת חייב, והמאכיל את חבירו א"צ בזה לדין שליחות, שאף חש"ו האוכל חייב המאכיל, ומה"ט בעולה לא מעל הנותן לפי שלא לצאה לחולין בנתינתו, וממילא האוכל חייב, שאין שליחות באכילתו, מיהו רבינו לשיטתו לעיל פ"ו ה"ה דאף בקדושת הגוף הנותן מועל, וא"כ היה מקום לחייב את בעה"ב בנתינתו. [א"ה, ועי' סי"ג סק"ג י']

**ה"ה** הודיעו לחנוני כו' הטעם דבודאי אין החנוני רוצה לקבל קודש ולתת חולין, וא"כ בנודע לו ע"כ לקיים המקח דרת חילול, ולכן נתפס המקח להקדש ושלשתן פטורין, שהי' כאן חילול ופדיון ולא מעילה. (א"ה, ועי' סי"א סק"ז סט"ו סק"ד)

**ה"ח** ויראה לי שאינו לוקה כו' אפשר דאיצטריך באכל כזית דלרבי במיתה אע"פ שאין בו שוה פרוטה.

**ה"י** בעל הפקדון פטור כו' והחנוני פטור כו' וכאילו השתמש ברשות, יש לעי' מה שייך ברשות כלפי הקדש, נהי דהבעה"ב

הרשה לו, אבל אין המעות שלו, וא"כ הו"ל ככל שוגג דעלמא, וכשליח שנזכר בעה"ב, מיהו ודאי דיותר יש לחייב את המפקיד, וכפשוטו הגמ', וכבר האריך בזה הריק"ו, אלא שאם לא יוצא לחולין מכח המפקיד אין סברא לפטור את השלחני.

### פרק ח

**ה"א** הפועלין כו' בתוספתא קתני שאחרים מתנדבין כן, ומתפרש במה שפועל אוכל בשעת מלאכה דומיא צפרה, אבל לשון גרוגרות משמע טפי מזונות סתם, כדתנן פ"ז דרמאי, שהרי סתם גרוגרות הם לאחר לאחר גמ"מ, ומ"ט נקט גרוגרות ולא תאנים וענבים, מיהו ג"ז ק"ק דהול"ל מסרי וקטנית של הקדש. [א"ה, ע"י ס"ז ס"ק י"א]

**ה"ג** אין מחללין כו' כיצד כו' הלשון צ"ב, דמה שאין נותנין חפצים בשכר המלאכה, בפשוטו זהו בדין שומא שידקדקו שתהא בכסף, ולא יתנו חפצים בשכר המלאכה, ואם יש מעות חולין לחלל עליהן את הבהמה, אפוכי מטרטא למה לי יתנו להם את המעות.

**ה"ד** כשבנין כו' פסק בר"פ, וצ"ע דסתמא דגמ' בדעת שמואל מפני שאין רוצין ליתן מעות הקדש לאומנין, ונותנין להם המעות אחר שחיללו על הבנין.

**שם** מחללין מעות ההקדש על הבנין, למ"ש פ"ה ה"ה הרי בבנאו בחול ואח"כ הקדישו אין מועלין בו, ולפ"ז קשה איך המעות מתחללין על בנין זה.

ברוך רחמנא דסייען